

А К Т Ы

ИЗДАВАЕМЫЕ

ВИЛЕНСКОЮ АРХЕОГРАФИЧЕСКОЮ КОММИССИЕЮ

Томъ III

АКТЫ БРЕСТСКАГО ГРОДСКАГО СУДА

В И Л Ъ Н А

Въ типографіи Губернскаго Правленія

—
1870

1. 152
7. 2. 17

А К Т Ы

ИЗДАВАЕМЫЕ

ВИЛЕНСКОЮ АРХЕОГРАФИЧЕСКОЮ КОММИССИЕЮ

Томъ III

АКТЫ БРЕСТСКАГО ГРОДСКАГО СУДА

В И Л Ь Н А

Въ типографіи Губернскаго Правленія.

—
1870.

УДК 74.001.01:62

УДК 74.001.01:62
Организация
БИБЛИОТЕКА СВР
В. И. ЛЕ

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Виленская Археографическая Коммиссія (или Коммиссія для разбора и изданія древнихъ актовъ) учреждена въ 1864 году. Къ исправленію должности предсѣдателя Коммиссіи приглашенъ былъ дѣйствительный статскій совѣтникъ П. В. Кукольникъ; членами назначены дѣйствительный статскій совѣтникъ И. А. Никотинъ, заведующій центральнымъ архивомъ Н. И. Горбачевскій и соборный священникъ Антоній Пщолко. Члены Коммиссіи до настоящаго года оставались одни и тѣже; смѣнялись только предсѣдатели. Въ 1865 г. назначенъ предсѣдателемъ Коммиссіи П. А. Безсоновъ, а въ мѣсяцѣ Августѣ 1866 года заступилъ мѣсто выѣхавшаго изъ Вильны г. Безсонова дѣйствительный статскій совѣтникъ И. А. Никотинъ, который исправлялъ эту должность до послѣдовавшаго въ 1867 г., мѣсяца Декабря 22 дня, Высочайшаго повелѣнія, которымъ опредѣленъ предсѣдателемъ Коммиссіи Я. Ѳ. Головацкій.

Сообразно своему назначенію, Коммиссія дѣйствовала преимущественно при здѣшнемъ центральномъ архивѣ. Никто изъ постороннихъ лицъ и учреждений не сообщалъ ей ни одного акта. Между-тѣмъ съ 1866 г., параллельно съ Коммиссіей, учрежденъ особый комитетъ при Виленскомъ учебномъ округѣ; Комитетъ этотъ по командировкѣ занимался собираніемъ актовъ во всемъ западномъ краѣ. Съ 1867—1869 гг. изданъ имъ *Археографическій Сборникъ документовъ* т. I—IV и VI.

Коммиссія для разбора древнихъ актовъ, предоставленная собственнымъ своимъ силамъ, издала въ 1865 г. *I-й томъ Актовъ Гродненскаго земскаго суда*, а въ 1867 г. *второй томъ*, содержащій акты *Брестскаго земскаго суда*. Въ томъ же году изданы Коммиссіей: *Ревизія пуццъ и переходовъ зѣприныхъ въ бывшемъ великомъ княжествѣ Литовскомъ, составленная въ 1559 г. Григоріемъ Богдановичемъ Воловичемъ, съ прибавленіемъ привилегій, данныхъ дворянамъ и священникамъ Пинскаго повѣта съ 1554 г.* Прибавленіе это могло бы составить особый томъ. Сверхъ того изданы Коммиссіею въ томъ же 1867 году: *Краткія таблицы, необходимыя для исторіи, хронологіи и пр., составленныя членомъ оной архиваріусомъ центрального архива Н. И. Горбачевскимъ.*

Когда въ мѣсяцѣ Мартѣ 1868 г. новый предсѣдатель принялъ управленіе Коммиссіей, послѣ отпечатанія II-го тома Актовъ и Ревизіи пуццъ, не осталось почти никакихъ готовыхъ матерьяловъ и археографическіе поиски въ актовыхъ книгахъ, вы-

боръ, списываніе, повѣрку актовъ нужно было начинать вновь. Коммиссія принялась за разработку книгъ Брестскаго градскаго суда, крѣпостныхъ, декретовыхъ и поточныхъ, съ 1577—1799 г., которыхъ находится въ центральномъ архивѣ 124 книги, изъ которыхъ каждая заключаетъ въ себѣ отъ 500 до 2,000 листовъ.

Отмѣченные акты были переписываемы въ опредѣленные для Коммиссіи часы двумя лишь писцами. Безъ сомнѣнія, работы въ Коммиссіи шли бы гораздо успѣшнѣе, если бы не было воспрещено закономъ выдавать актовыя книги на домъ; по силѣ этого закона списываніе и повѣрка актовъ необходимо должны происходить въ канцеляріи центрального Архива въ опредѣленное время. Притомъ должно принять во вниманіе, что въ составѣ Коммиссіи находились лица, принимавшіе въ ея работахъ весьма мало участія. Такъ о. протоіерей А. Пшолко, занятый многими другими дѣлами, почти вовсе не являлся въ Коммиссію; другой же членъ И. А. Никотинъ, занимая почетную должность въ канцеляріи Генераль-Губернатора, весьма рѣдко могъ участвовать въ архивныхъ работахъ; а когда съ мѣсяца Января 1869 г. онъ получилъ другое назначеніе и совсѣмъ выбылъ изъ Вильны, то въ продолженіе года Коммиссія состояла изъ предсѣдателя и одного трудящагося члена.

Несмотря на всѣ эти неудобства, въ продолженіи полутора года Коммиссія успѣла разработать значительный матеріалъ, изъ котораго составятся два тома актовъ. Въ мѣсяцъ Октябръ прошлаго года приступлено къ печатанію настоящаго тома. Печатаніе актовъ было бы давно начато; но по предложенію и настоянію предсѣдателя положено въ Коммиссіи—излагать краткое содержаніе на русскомъ языкѣ каждаго акта, за исключеніемъ небольшого количества тѣхъ, которыхъ содержаніе видно изъ самаго заглавія. Хотя обстоятельство это потребовало больше труда и замедлило изданіе, но изложеніемъ содержанія актовъ, писанныхъ по большей части на польскомъ языкѣ съ примѣсью латинскаго, изданіе сдѣлалось доступнымъ для всякаго русскаго, занимающагося исторіей западнаго края. Коммиссія предпочла изложеніе содержанія простому дословному переводу на томъ основаніи, что при переводѣ пришлось бы тѣ же самыя длинныя фразы, составляющія форму акта, въ сотый разъ повторять на двухъ языкахъ, не облегчивъ ничѣмъ спеціалиста, ищущаго среди старинной канцелярскаго фразеологіи, самой сущности дѣла. При печатаніи III-го тома актовъ Коммиссія поступила съ большею противъ прежняго экономіей: въ I-мъ томѣ нанечатано на 50 листахъ—99, а во II-мъ на 45³/₄ л.—165 актовъ; въ III-мъ же томѣ помѣстилось на 50-и листахъ—214 актовъ съ обстоятельнымъ изложеніемъ ихъ содержанія.

Порядокъ въ распредѣленіи актовъ удержанъ въ III томѣ тотъ же, какой соблюденъ былъ въ двухъ первыхъ томахъ. Въ этомъ томѣ помѣщено 154 акта содержанія церковно-историческаго. Изъ актовъ, относящихся къ мѣстной администраціи, вошло въ этотъ томъ только 60; вторая половина ихъ будетъ помѣщена въ IV томѣ.

Всѣ церкви, о которыхъ упоминается въ актахъ церковныхъ II-го и III-го томовъ, находились въ территоріи бывшаго Брестскаго, или правильнѣе Берестейскаго, воеводства и состоявшей въ немъ Брестской епархіи, соединенной съ Владимірскою. Берестейское воеводство на правомъ берегу западнаго Буга, въ нынѣшней Гродненской губерніи, составляли уѣзды Брестъ-Литовскій, Кобринскій и Пружанскій, и въ Минской губерніи Пинскій у.; а на лѣвомъ берегу Буга—восточная половина нынѣшней Сѣдлецкой губерніи въ царствѣ Польскомъ ¹⁾. Но такъ какъ Пинскій уѣздъ подчиненъ былъ Туровскимъ епископамъ, называвшимся вмѣстѣ и Пинскими, то фундушовыя записи и другіе акты духовнаго содержанія вносились въ Пинскія градскія и земскія книги.

Городъ Брестъ-Литовскій (въ старину *Берестій*, *Берестье*, по-польски Brześć) принадлежитъ къ древнѣйшимъ русскимъ городамъ. Онъ былъ, кажется, однимъ изъ тѣхъ червенскихъ городовъ, которые Владиміръ великій отнялъ у Ляховъ. Вѣроятно червенскіе города уже прежде того принадлежали Русскому государству. Съ той поры Брестская область причислена къ удѣльнымъ княжествамъ—Владимірскому, Туровскому и Пинскому, иногда составляла особое удѣльное княжество, которое наконецъ принадлежало къ Галицко - Владимірскому королевству. Городъ Брестъ, построенный при устьѣ судоходной рѣки Мухавца, впадающаго въ Бугъ, на рубежѣ поселеній Бужанъ, Древлянъ, Лучанъ и Дреговичей, издревле служилъ мѣстомъ сообщенія этихъ племенъ между собою и съ сосѣдними имъ народами Мазовшанами, жившими за рѣкою Вислой и на сѣверъ оттуда обитавшими Ятвягами и Литовскими племенами. По Припети, Мухавцу, и другимъ рѣкамъ существовалъ издревле прямой путь сообщенія между народами русскимъ и польскимъ, между востокомъ и западомъ. Надъ Бугомъ произошла кровопролитная битва кн. Ярослава съ Болеславомъ Храбрымъ, который, послѣ бѣгства изъ Кіева, захватилъ червенскіе города. Туда же бѣжалъ Святополкъ (окаянный), въ Ляцкую землю. Лѣтопись пишетъ: „*въ 1019 году, Святополкъ бѣжа—и бѣжащую ему, нападе на нь бѣсъ и разслабша кости его, не можаше съдѣти, и несяхутъ и на носильхъ, принесоша и къ Берестью, бѣгающе съ нимъ*“ ²⁾. Въ 1016 г. въ первый разъ упоминается въ нашихъ лѣтописяхъ о городѣ Брестѣ. В. кн. Ярославъ осаждалъ *Берестій*, но тщетно; слѣдовательно уже тогда Брестъ былъ укрѣпленнымъ городомъ. Въ 1020 г. Брестъ захваченъ кор. польскимъ Болеславомъ Храбрымъ; а въ 1022 г. Ярославъ опять воевалъ подъ Берестьемъ ³⁾. Въ 1040-хъ годахъ Брестъ опять возвращенъ кн. Ярославомъ русской землѣ, и съ той поры онъ состоялъ подъ русскимъ владычествомъ. Въ 1073 году Владиміръ Мономахъ упоминаетъ въ своемъ поученіи о походахъ къ Берестью; онъ ходилъ въ эту страну—на Сутейску (т. е. на рубежахъ Руси и Польши) мира творить съ Ляхи ⁴⁾. Въ 1099 г. В. кн. Святополкъ отпра-

¹⁾ Atlas novus sive tabulae geographicae etc. a Tobia Conrado Lottero editae. Augustae Vindelico-rum 1770—1773.

²⁾ Полное собраніе русск. лѣтописей I, 62.

³⁾ Карамзинъ И. Г. Р. II, пр. 10.—Соловьева ист. Росс. I, 221, 229.

⁴⁾ Пол. собр. русск. лѣтописей I, 103. *Сутескъ*, с. Люблинской губерніи въ царствѣ Польскомъ.

вился въ Брестъ для совѣщанія съ польскимъ кн. Владиславомъ Германомъ и заключилъ договоръ съ Ростиславичами противъ Давида, ослѣпившаго Василька кн. Теревольскаго ¹⁾. Въ 1141 г. В. кн. Всеволодъ далъ своимъ шурьямъ—Святополку и Владиміру Мстиславичамъ г. Брестъ ²⁾. Въ 1142 тотъ же кн. отдалъ своимъ родственникамъ Давидовичамъ города: Брестъ, Дрогичинъ и Брянскъ ³⁾. Въ 1153—1157 г. владѣлъ Брестемъ кн. Владиміръ Андреевичъ, бывшій кн. Пересопницкій ⁴⁾. Въ 1164 г. князь Литовскій Скирмунтъ завладѣлъ на время Брестскою землею ⁵⁾, но князь Луцкій Мстиславъ подчинилъ ее опять русскому владѣнію. Польскіе историки утверждаютъ, что въ 1172 году Брестъ достался опять Польскому князю Казиміру Справедливому, который будто-бы первый построилъ на взгорьѣ надъ рѣкою Бугомъ оборонительный замокъ ⁶⁾.

Это владычество Поляковъ было конечно не продолжительно, и по словамъ лѣтописи въ Брестѣ владѣлъ кн. Романъ Мстиславичъ. Когда послѣ смерти его въ 1207 году Лешко пришелъ умиротворить страну, *Берестьяне* просили его дать имъ малолѣтняго Василька Романовича и съ радостью приняли малютку, видя въ немъ какъ бы живаго Романа ⁷⁾. Мать Василька жаловалась Лешку, что кн. Александръ „всю землю нашу и отцизну держить, а сынъ мой въ одномъ Берестѣ“—и Александръ отдалъ Васильку Бельзь ⁸⁾. Такимъ образомъ, Брестъ признавался безспорно достояніемъ Романовичей. Не смотря на то въ 1211 г. Лешко отнялъ на время Брестъ, но послѣ побѣды кн. Мстислава онъ опять достался князьямъ Галицкимъ ⁹⁾.

Въ 1226 г. Ятвяги пришли воевать около Брестя, но они потерпѣли пораженіе отъ кн. Данила Романовича ¹⁰⁾. Въ 1229 г., въ отсутствіи кн. Данила, сами жители Брестя съ княземъ Пинскимъ Владиміромъ опять перебили напавшихъ на нихъ Литовцевъ ¹¹⁾.

Брестская земля и вся *окраина* ¹²⁾ между Бугомъ и Вислою издревле заселена была русскимъ народомъ. Въ продолженіи XI—XIII вѣковъ князья Мазовецкіе и Литовскіе постоянно врываются въ эту страну; но Галицкіе и Перемышльскіе князья держали всю землю между Вислой, Бугомъ и Карпатами въ своей власти и муже-

¹⁾ Соловьевъ, II, 61.

²⁾ Карам. II, 116.

³⁾ Карам. II, 118.

⁴⁾ Соловьевъ, II, стр. 193 и пр. 278.

⁵⁾ Нарбута. *Dzieje Litwy* т. III, стр.

⁶⁾ Длугошъ, книга VI, стр. 539.

⁷⁾ Полн. соб. р. лѣт. II, 157. «И пріѣхаша Берестьяне ко Лесткови и просиша Романовой и дѣтій, бѣста до млада сущи: и вдасть имъ, да владѣють ими; они же съ великою радостью срѣтша и, яко *великаго Романа жива виднши*».—Столь популярнъ былъ въ этой странѣ кн. Романъ, этотъ грозный бичъ Ляховъ, Половцевъ, Литвы и Ятвягъ!

⁸⁾ Полн. соб. р. лѣт. II, 157.—Соловьевъ, II, 309.

⁹⁾ Карам. III, 108.

¹⁰⁾ Соловьевъ, II, 391.

¹¹⁾ Соловьевъ, III, 171.

¹²⁾ Она и называлась *Украиной*. См. Полн. собр. русск. лѣт. II, 160 (г. 1213) «Данилу же возвратившуся къ домови, и ѣха съ братомъ и пріи *Берестій*, и Угровскъ, и Верещинъ, и Стольбе, и Коловъ и всю *Украину*».—Тамже подъ г. 1232, стр. 211. «По семъ придоша Литва ко *Берестю*... И воспомяну Володимерь, оже преже того Лестко пославъ Люблинець, взявъ бѣшеть у него село на *Вукраинитъ*, именешъ *Воинъ* и напоминался ему Володимиръ о томъ много, абы ему воротилъ челядь».

ственно отстаивали ее противъ вторженій Поляковъ, Литовцевъ и Угровъ. Польскіе писатели нарочно умалчиваютъ обо всѣхъ фактахъ показывающихъ постоянное владычество русскихъ князей между Бугомъ и Вислой. У Балинского, въ польской всеобщей Энциклопедіи, и др. такого же рода изданіяхъ, упоминаются самые захваты Болеслава, Казимира, Лешка и пр. Поляки представляютъ эту землю искони польскою; о владѣніи русскихъ князей они и знать не хотятъ. Жаль что и русскіе писатели Шпилевскій 1) Столпянскій, издатели Матеріаловъ для статист. и изд. Геогр. стат. Словаря, увлекаемые польскими сочиненіями, мало пользовались русскими источниками касательно историческихъ свѣдѣній о городахъ западной Россіи. Слѣдуетъ обнаружить эти событія и распространить убѣжденіе, что эти города искони принадлежали русскому государству и русской народности. Большая услуга въ этомъ отношеніи сдѣлана изданіями „Памятниковъ древностей югозападнаго края“ и „Замѣчательностей сѣверо-западнаго края,“ въ объяснительномъ текстѣ которыхъ собраны всѣ факты о господствѣ русскаго и православнаго элемента въ югозападной Россіи.

Въ 1241 г. Монголы разорили Брестъ и князь Даниилъ, возвратившись послѣ отшествія Батыя изъ Польши, не могъ отъ смрада вѣхъ ни въ *Брестъ*, ни во Владиміръ, наполненные трупами, и рѣшился жить въ Холмъ, городъ имъ же основанномъ 2). Въ 1275 г. Волинскій кн. Владиміръ (философъ) въ *Брестъ* и въ Каменецъ построилъ каменные башни или замки 3). По смерти Владиміра, оспаривалъ кн. Юрій Львовичъ у дяди своего Мстислава владѣніе Берестьемъ. Мстиславъ обложилъ Берестьянъ данью за ихъ крамолу 4). Въ 1281 г. у Берестьянъ былъ воевода Тить, славный мужествомъ на войнѣ и на ловахъ. Когда шайка Поляковъ напала на Берестскую область, разграбила десять сель и уходила назадъ, Берестьяне съ воеводою Титомъ въ числѣ 70 человекъ ударили на 200 поляковъ; убили у нихъ 80 чел., другихъ взяли въ плѣнъ и возвратили все заграбленное добро 5).

Подъ 1279 г. записано въ лѣтописи еще одно замѣчательное событіе: Во время голода, Ятвяги просили кн. Владиміра прислать имъ въ ихъ землю купцовъ съ хлѣбомъ, и Владиміръ выслалъ имъ пзъ *Берестья жито*, въ лодьяхъ, по Бугу и далѣе по рѣкѣ *Наровъ* (Нарвѣ) подъ городъ *Полтовескъ* (нынѣ Пултускъ, Плоцкой губ. 6). Старинный торговый путь по Бугу, Нареву, Вислѣ и др. рѣкамъ, про-

1) П. М. Шпилевского Путешествіе по Польсю и Бѣлорусскому краю. Спб. 1858. Современ. 1853, т. XXXIX.

2) Карам. IV, 14.

3) Въ Каменецъ Литовскомъ, называвшемся прежде русскимъ (Cameniec ruthenicale), находятъся до сихъ поръ развалины башенъ, построенныхъ Владиміромъ; въ Брестѣ онѣ разрыты; въ 1831 году при постройкѣ крѣпости.

4) Полн. собр. р. лѣт. II. 223—225.

5) Полн. собр. II. 211.—Соловьевъ III. 249.

6) Полн. собр. II. 207—208. «Голодъ бысть по всей землѣ, и въ Руси, и въ Ляхохъ, и въ Литвѣ, и въ Ятвязяхъ. По семъ же Ятвязъ прислаша послы своя къ Володимирови, тако рекуче: Господине княже Володимере! прѣхали есмь къ тебѣ ото всѣхъ Ятвязъ, надѣючись на Богъ и на твое здорвіе; господине, не помори насъ, но перекорни ны себѣ; пошли, господине, къ намъ жито свое продавать, а мы ради купимъ: чего восхочешъ, воску ли, бѣлы ль, бобровъ ли, черныхъ ли куны, серебра ль, мы ради дамы. Володимерь же изъ Берестья посла къ нимъ жито, въ лодьяхъ, по Бугу, съ людьми добрыми, кому вѣря. Идущимъ же имъ по Бугу, и тако повидоша на Наровъ и поидоша по Нарови и придоша подъ городъ Полтовескъ».

должался и въ позднѣйшія времена. Брестъ былъ складочнымъ мѣстомъ хлѣба, вывозимаго изъ Волыни и Червенской Руси, а Брестскіе купцы имѣли постоянныя сношенія съ Гданскомъ (Данцигомъ).

Въ 1319 г. в. кн. Литовскій Гедиминъ овладѣлъ Берестьемъ. Послѣ смерти Болеслава Тройденовича, король польскій вмѣстѣ съ Галичиной завладѣлъ и Брестскою землею, но онъ долженъ былъ отдать ее князю Кестутію Гедиминовичу¹⁾. Въ 1348 г. въ сраженіи съ Нѣмцами при р. Стравѣ, въ которомъ пало Русскихъ и Литовцевъ болѣе 10,000 въ числѣ другихъ князей (Витебскаго, Полоцкаго и Смоленскаго) былъ также и удѣльный кн. Брестскій²⁾. Съ того времени Брестъ сдѣлался достояніемъ Литвы и сталъ извѣстенъ подъ именемъ Берестья-Литовскаго (Brześć Litewski) для различія отъ Берестья Куявскаго г. Варшавской губ. въ царствѣ Польскомъ. Важнѣйшія событія, касающіяся г. Брестя съ того времени были:

Въ 1379 г. Теодорикъ Эльнеръ, предводитель Нѣмецкихъ рыцарей, разграбилъ и выжегъ почти весь городъ,—уцѣлѣлъ только замокъ. Во время смутъ въ Литвѣ, въ правленіе Ягайлы до крещенія его въ латинство, Брестскій замокъ былъ прибіжищемъ Литовскихъ князей, преслѣдуемыхъ Ягайломъ. Кестутій, Витовтъ и Бирута (мать послѣдняго) жили въ Брестѣ³⁾. По словамъ Нарбута, въ 1413 г. Бирута принявъ католическое исповѣданіе, уступила землю, принадлежащую ей, для костела Августиніановъ, въ которомъ позже производились сеймы).

Послѣ смерти Бируты, Витовтъ, сдѣлавшись в. кн. Литовскимъ, далъ обширныя владѣнія около Брестя женѣ своей Аннѣ, дочери кн. Смоленскаго Святослава⁴⁾. Подданные ея (Берестьяне) долго помнили свою добрую владѣтельницу; они забыли объ Ольгордѣ (Литвинѣ), но помнили „великую княгиню Витовтовую“ (русскую — православную!), помнили, что давали для нея съ дыма по куницѣ... а въ кухню по курети и по десети яецъ и по полъ гроша и т. д.⁵⁾ Нарбутъ напечаталъ грамоту кн. Витовта съ 1412 г., въ которой онъ утверждаетъ пожертвованіе, сдѣланное его женою, будто бы Маріей (въ грамотѣ названной Евпраксією), изъ ея собственныхъ владѣній въ пользу Брестскаго *костела* (?) св. Креста⁶⁾. В. Г. Васильевскій въ своей статьѣ „жена Витовта“ опровергая мнѣніе Нарбута утверждаетъ, что эту запись сдѣлала не первая жена Витовта Марія, а вторая Анна Святославовна, и прибавляетъ⁷⁾, что „ея запись въ пользу *католической* церкви въ Брестѣ очень сильно говоритъ въ доказательство принадлежности Анны-Евпраксіи въ католической церкви“. Мнѣнію Нарбута и В. Г. Васильевскаго можно противопоставить доказательство въ актахъ № 97 и 185 настоящаго тома, гдѣ указывается, что это не былъ католическій костель, а *русская церковь* Воздвиженія честнаго Креста; при томъ надо взять въ соображеніе, что въ римско-католической

1) Акты Зап. Росс. I. № 1.

2) Кажется Кестутій, сынъ Гедимина, см. В. Г. Васильевскаго статью: Жена Витовта, Вил. Вѣст. 1870 № 18 стр. 73.

3) Ibid. стр. 98.

4) Нарбута исторія Литвы, VI приложение № IV.

5) Акты южной и западн. Росс. I. № 23.—См. Вил. Вѣст. 1870 № 40 стр. 158.

6) Нарбута исторія Литвы, VI прилож. IV, стр. 35.

7) Вилен. Вѣстн. 1870 № 52, стр. 203.

церкви неупотребительно названіе церкви во имя честнаго Креста, и всѣ костелы Святаго Креста (*Świętego Krzyża, sanctae Crucis*), если онѣ гдѣ либо находятся, безъ всякаго сомнѣнія обращены въ костелы изъ православныхъ церквей. Въ Галиціи считается *сто восемь* церквей во имя воздвиженія Честнаго Креста, но нѣтъ ни одного костела подъ этимъ именемъ ¹⁾).

Въ 1390 г. Брестъ получилъ отъ Витовта магдебургское право. Въ жалованной грамотѣ упоминается о существовавшемъ въ Брестѣ православіи и русской церкви св. Николая ²⁾, при которой позже (1591 г.) учреждены были: русское православное братство и два училища ³⁾. Витовтъ давалъ полную свободу Брестскимъ Литовцамъ принимать русскую вѣру, и въ 1408 г. освободилъ православныхъ отъ магдебургскаго права. Извѣстные покровители жидовъ, Витовтъ и Ягайло позволили имъ селиться въ Брестѣ. Жиды и послѣ пользовались многими преимуществами и льготами польскихъ королей (акты объ этомъ будутъ напечатаны въ IV томѣ). Витовтъ позволилъ жидамъ построить синагогу въ Брестѣ, и привилегіею отъ 25 Сент. 1411 г. выдалъ имъ глину и кирпичъ даромъ ⁴⁾. Они построили великолѣпное зданіе, которое славилось своей архитектурой на всю страну и еще въ XVI стол. возбуждало зависть Поляковъ до того, что король Янъ Казиміръ разрѣшилъ жидамъ построить божицу въ г. Каменцѣ съ тѣмъ условіемъ, чтобы она выотою и великолѣпиемъ не превосходила костеловъ и церквей ⁵⁾. Очевидный намекъ на Брестскую жидовскую божицу.

Въ 1436 г. въ г. Брестѣ былъ заключенъ между Польшею и тевтонскимъ орденомъ мирный договоръ.

Въ концѣ XV ст. Крымскій ханъ Менгли-Гирей сжегъ городъ; уцѣлѣлъ одинъ замокъ. Въ 1511 г. Жигимонтъ Августъ учредилъ староство и съ того времени тутъ собирались сеймы. Въ 1569 г. послѣ уніи Литвы съ Польшею въ Брестѣ учреждено воеводство, обнимавшее: уѣзды Берестейскій, Кобринскій, Пружанскій, Пинскій и Бѣльскій (за Бугомъ), и городъ Брестъ сдѣлался мѣстопребываніемъ кн. Радивиловъ, которые преемственно были Брестскими старостами. Николай Радивиль (Черный) ввелъ кальвинизмъ и устроилъ типографію, въ которой напечатана въ 1563 г. на польскомъ языкѣ Кальвинская біблія, нынѣ весьма рѣдкая, названная Радивилловскою. Съ 1609 г. въ Брестѣ появились иезуиты и основали коллегію и др. школы. Въ 1590 и 1594 г. происходили въ Брестѣ соборы западно-русскихъ епископовъ, положившихъ принять церковную унію съ Римомъ, а въ 1596 г. соборъ православный въ томъ же городѣ предалъ проклятію отступниковъ-уніатовъ.

Въ 1657 г. Брестъ сильно пострадалъ отъ нападенія Седмиградскаго князя Ракоція и короля Шведскаго Густава Адольфа. Въ 1661 г. кор. Янъ Казиміръ далъ

¹⁾ Д. Зубрицкаго Критико-истор. повѣсть Червонной или галицкой Руси. Москва 1845, стр. 147.

²⁾ Собр. древн. грам. и актовъ Минской губ. № 139.

³⁾ Акты зап. Росс. т. IV № 28 и 122, 141.—Чтенія въ общ. ист. и древн. рос. за 1848 г. № 6, стр. 55.

⁴⁾ П. М. Шпилевскаго, Путешествіе по Полѣсью и Бѣлорусскому краю, СПб. 1858 стр. 18.

⁵⁾ См. въ настоящемъ III томѣ актъ № 200 стр. 374.

средства горзду отстроиться въ лучшемъ видѣ. Въ 1706 г. Брестъ опять разоренъ Карломъ XII королемъ Шведскимъ.

При третьемъ раздѣлѣ Польши, Берестейское воеводство досталось Россіи, и въ 1796 г. Брестъ назначенъ уѣзднымъ городомъ Слонимской губерніи; въ 1797 вошелъ въ составъ Литовской, а въ 1801 г. Гродненской губерніи. Однакоже часть б. Берестейскаго воеводства за Бугомъ, (т. е. Бѣльскій (Бяльскій) уѣздъ) досталась при третьемъ раздѣлѣ Австріи. Эта земля въ 1807 г. присоединена къ новоутворенному Наполеономъ I. княжеству Варшавскому, просуществовавшему до 1814 г., когда Императоръ Александръ I, воскресивъ царство Польское, принялъ въ свое владѣніе эту землю и включилъ ее въ Сѣдлецкую губернію. Съ той поры, въ этой издревле русской землѣ, наравнѣ съ настоящими польскими землями, заведена администрація польская. Городъ Брестъ-Литовскій со всей землею на правомъ берегу Буга остался при настоящей Россіи;—Брестскій, Пружанскій и Кобринскій уѣзды включены въ Гродненскую, Пинскій же уѣздъ въ Минскую губернію.

Брестъ-Литовскій былъ всегда важнымъ стратегическимъ пунктомъ и считался уже въ старину *пристанью и воротами въ Литовскія и Русскія земли* ¹⁾. И въ наше время признана важность этого пункта и потому къ 1831 г., на мѣстѣ древняго замка, построена первоклассная крѣпость, расположенная на правомъ берегу р. Буга.

Въ 1860 г. считалось въ Брестѣ съ жителями въ крѣпости 19,343 души обоимъ пола; изъ нихъ 5,534 души православнаго исповѣданія, 3,394 католическаго, 95 протестантскаго и 10,320 евреевъ.

Изъ этого историческаго очерка видно, что г. Брестъ былъ всегда важнымъ городомъ въ политическомъ, международномъ, стратегическомъ и торговомъ отношеніяхъ. Не менѣе важенъ городъ Брестъ и Брестская область и вся Надбужная страна и въ религіозно-духовномъ отношеніи. Нѣтъ сомнѣнія, что съ самыхъ древнихъ временъ вся полоса земли по рѣкѣ (зап.) Бугу была заселена славяно-русскимъ народомъ, исповѣдававшимъ православную вѣру, народомъ, котораго потомки живутъ до сихъ поръ въ Гродненской и Волынской губерніяхъ—русскіе, воссоединенные съ православіемъ, и въ Сѣдлецкой и Люблинской губерніяхъ царства Польскаго—оставшіеся еще уніятами.

Первые начатки христіанства въ этой странѣ можно отнести ко временамъ славянскихъ св. апостоловъ Кирилла и Меѳодія. Они высылали проповѣдниковъ Христовой вѣры въ Привислянскія страны. Въ жизнеописаніи св. Меѳодія читаемъ: „*Поганескъ князь, силенъ велми, сидя въ Вислехъ* (кажется въ Вислицѣ г. Келецкой губ. при р. Нидѣ), *ругашеся христіаномъ и пакости дѣяше. Пославъ же къ нему* (Меѳодій) *рече: Добро ти ся бы крестити, сыну, волею своею, на своей земли, да не плъненъ нудми крещенъ будеши на чужей земли, и помянеши мя;*

¹⁾ См. Длугошъ т. I гл. IX стр. 1092, подъ г. 1350: *Situm enim illud castrum (Brzeszcze) optimum habet, paludinibus longe versus Poloniam protensis et limosis gurgitibus, alveoque fluminis Bug, qui in illo loco vada raro praebet aliisque qualificationibus plurimis natura consitum et munitum, ut quasi quidam portus et janua in terras Lithuaniae et Russiae possit aestimari.* Библиотека "Руниверс"

еже и бысть ¹⁾. Вѣроятно этотъ Вислицкій князь, по предсказанію Меѳодія, бывъ покоренъ Моравскимъ княземъ Святополкомъ, былъ окрещенъ, и его область присоединена къ Моравскому государству. На томъ основаніи кажется папа Венедиктъ VI и нѣмецкій императоръ Оттонъ II, въ учредительной грамотѣ чешско-моравскаго епископства въ Прагѣ въ 973 г., простирають границы епархіи до р. Буга и Стыра (правильнѣе Стрыя) и Карпатскихъ горъ ²⁾, хотя впрочемъ власть Пражскихъ епископовъ въ этой странѣ была только номинальная. Извѣстно, что послѣ того греческо-славянское православіе истреблено латинскими миссіонерами во всей Моравіи и въ Польшѣ. Самымъ ревностнымъ гонителемъ православія и славянской грамотности явился Пражскій епископъ Войтехъ (Адалбертъ), о которомъ говорится въ легендѣ о св. Кириллѣ и Меѳодіи: „*Потомъ же многимъ лѣтомъ минушимъ (послѣ смерти славянскихъ апостоловъ) приидеъ Войтехъ латинскій въ Мораву и въ Чехи и въ Ляхи, разрушиша вѣру правовѣрну и русскую грамоту отверже и латинскую грамоту и вѣру постави, правяя вѣры иконы пожже, а епископы посече, а другая разгнавъ и иде въ Прусскую землю, хотя и тѣхъ въ свою вѣру привести, и тамо убиенъ бысть Войтехъ латинскій пискуръ* ³⁾. Такимъ образомъ православіе истреблено въ Моравіи, Чехіи и въ Польшѣ. Славянскіе епископы прогнаны изъ Панноніи и Польши около 995 г., а послѣ смерти Болеслава Храбраго въ 1025 г. прогнаны и славянскіе монахи изъ Польши ⁴⁾. Не смотря на то Кирилловскія письмена были въ употребленіи во время польскаго короля Болеслава Великаго;—на одной изъ древнихъ польскихъ монетъ, найденныхъ въ 1847 г. въ Радомской губерніи, находится славянская надпись: КОДЕСЛАВЪ. По изслѣдованіямъ новѣйшихъ историковъ, отецъ Болеслава В. Мечиславъ I. первоначально крещенъ былъ по греческому обряду ⁵⁾. Еще въ XII ст. лѣтописецъ польскій Мартинъ Галль раздѣляетъ жителей Польши на исповѣдующихъ христіанскую вѣру по двумъ обрядамъ: словенскому и латинскому ⁶⁾. Слѣды православія, церковнословенскаго языка и греческаго зодчества въ Привислянскихъ земляхъ сохранялись еще до XV столѣтія. Границы русскаго народонаселенія не только прикасались праваго берега Вислы до самаго Кракова ⁷⁾, но заходили на лѣвый берегъ Вислы, до окрестностей города Опатова, въ которомъ учреждено было Опатовское епископство для Привислянскихъ русскихъ ⁸⁾. Объ этой Привислянской Руси пишетъ кор. польскій Владиславъ Локотокъ,

¹⁾ Москвитинъ. 1843. III стр. 430.

²⁾ Inde ad orientem hos fluvios habet terminos, Bug scilicet et Ztyr cum Cracovia.... inde Ungarorum limitibus additis usque ad montes quibus nomen Titri (Татры) dilata procedit. (Cosmas chron. Boh. lib. II. p. 167).

³⁾ Погодина Кириллъ и Меѳодій, Москва. 1825, стр. 118—119, Москвитъ. 1843. стр. 405.

⁴⁾ Полн собр. р. лѣт. I. 64.—Патерлецъ Печерск., житіе св. Ѳеодосія и св. Мойсея Угрина.

⁵⁾ Мацвевскій, Pamiętniki, Petersb. T. I.

⁶⁾ Martin. Gallus I. 16. Latinorum et Slavorum quotquot estis incolae.

⁷⁾ Muratorii antiquitates Italiae. V. 831. A primo latere longum mare fine Pruzze, usque locum, qui dicitur Russe, et fines Russe extendente usque in Cracoa.

⁸⁾ Boguph. Chron. Sommersb. II. стр. 89 Iste numque Henricus (Брадатый) monasterium Opatoviense, cuius monasterii abbas et Ruthenorum episcopus pro catholicus ibi degentibus (т. е. близъ Опатова) de novo fuerat creatus, ad ecclesiam Lubucensem transtulit, omnia bona episcopatus Russiae, olim ad monasterium Opatoviense pertinentia incorporando ecclesiae Lubuczensi. Библиотека "Руниверс"

что она платитъ денарій св. Петру (папамъ), а въ памятникъ, изданномъ Тейнеромъ, есть даже росписи податей, платимыхъ папамъ. Въ Краковскомъ архидіаконатѣ (1326 г.) нѣкоторые приходы имѣли двухъ священниковъ, которымъ принадлежала одна и таже церковь. Вѣроятно одинъ изъ нихъ былъ латинскаго, другой грекославянскаго исповѣданія ¹⁾).

Въ 1261 г., во время вторженія Монголовъ въ Завислянскія страны, въ Судомірѣ (или Сандомѣрѣ) и въ г. Лысцѣ (Лыса гора) совершалось богослуженіе по православному обряду. Въ одномъ и другомъ городахъ, по словамъ нашей лѣтописи были каменныя церкви ²⁾; о томъ упоминаетъ и Длугошъ, что на Лысой Горѣ были церкви—св. Троицы (упоминаемая въ Волынской лѣтописи) и монастырская св. Креста, построенныя изъ камня, въ греческомъ вкусѣ ³⁾. Въ томъ же городѣ Сандомірѣ Радомской губ. находится Доминиканскій монастырь св. Іакова, передѣланный изъ русской церкви, о чемъ свидѣлствуютъ пять мѣдныхъ митръ на надгробныхъ камняхъ предъ большимъ алтаремъ и колоколь съ греческими надписями ⁴⁾. Въ г. Казимірѣ (Люблинск. губер. при р. Вислѣ) еще въ XV стол. была русская церковь, тоже въ селѣ Цмѣлевѣ возлѣ Опатова, не упоминая о другихъ.

Изъ всего этого видно, что поселенія русскія съ русскимъ православіемъ долго удерживались не только на русской окраинѣ между Бугомъ и Вислою; но даже и въ Завислянскихъ странахъ первоначально господствовало православіе, въ которомъ крещены были владѣтели страны и народъ. Только усилія латинскихъ миссіонеровъ уничтожили до послѣднихъ слѣдовъ православіе и истребили русскую народность—прививъ имъ латинскую вѣру и польскую народность. По этой причинѣ вся порубежная надъ р. Вислокомъ, Вислою и Бугомъ, страна Перемышль и Червенскіе города были—съ самаго начала русской исторіи предметомъ споровъ между владѣтелями русскими и польскими, между русскимъ православіемъ и польскимъ католичествомъ. Дѣло въ томъ, что земля до р. Вислока и Вислы издревле заселена была племенами славяно-русскими ⁵⁾ и въ ней водворена православная вѣра еще со временъ св. Кирилла и Меѳодія; Русскіе князья почитали эту окраину русскою и поддерживали въ ней своихъ единоплеменниковъ и единовѣрцевъ. Напротивъ того Римъ всегда побуждалъ Поляковъ врываться въ эти земли, подъ предлогомъ, будто эта страна принадлежитъ по р. Стрый и Бугъ къ Пражскому епископству. Оттуда—постоянныя войны и захваты, отбѣснявшіе другъ друга то на сю, то на ту сторону пограничныхъ рѣкъ Вислы и Буга.—Галицко-русскимъ князьямъ приходи-

¹⁾ Авт. Тейнеръ *vetera mon. Poloniae et Lithuan. Romae 1860, I, № CCCLVIII*, приводитъ счеты податей, платимыхъ папамъ изъ церквей въ Польшѣ. Въ этой росписи приходовъ по епархіямъ и деканатамъ то замѣчательно, что нѣкоторыя церкви, приходы въ польскихъ областяхъ, смежныхъ съ русскими землями, имѣли двухъ священниковъ (конечно одного латинскаго а другаго русскаго), которые уплачивали подать съ своей половины прихода (*medietatis ecclesiae de proventibus ad eam spectantibus*).

²⁾ Пол. соб. р. лѣт. II. 199, 200.

³⁾ *Długoss. liber beneficior III. 228.*

⁴⁾ *Siejkowskiego dni roczne ś. zakonu kaznodziejsk. Krakow 1743. E. v.—Науковий збірникъ изд. литер. общ. Галицко-русск. Матицы. Львовъ 1866. стр. 159—166.*

⁵⁾ Зубрицкій: *Granice między polskim i ruskim narodem w Galicyi, Lwów 1849* библиотека "Руниверс"

лось долго бороться съ сосѣдами Поляками и Уграми— и они мужественно отстаивали всякій кусокъ русской земли, стяжанный кровію ихъ предковъ. Послѣ престѣненія рода Романова Литовско-русскіе князя приняли эту борьбу въ наслѣдство.

Захвативъ Перемышльскую и Галицкую Русь поляки не утомились въ своихъ проискахъ, пока имъ не удалось оторвать Дрогичинской земли или Подлясья; наконецъ посредствомъ Люблинской уніи 1569 г. они подчинили Литовско-русское в. княжество со всѣми областями преобладанію польщины, а посредствомъ Брестской уніи и русскую церковь — католичеству. Вотъ съ какой точки зрѣнія надлежитъ смотрѣть на исторію западной окраины, чтобы рельефно представились всѣ событія со всѣми ихъ мотивами и побужденіями.

Нѣтъ сомнѣнія, что у этихъ православныхъ исповѣдниковъ въ Привислянскихъ и Прибужскихъ областяхъ были и свои епископы, вѣроятно въ Краковѣ или Судомірѣ, гдѣ на ихъ гробахъ, какъ выше сказано, сохраняются мѣдныя изображенія епископскихъ митръ, поставленныя, вѣроятно, еще до учрежденія Владиміро-Волынскаго епископства въ 992 г. и Перемышльскаго при концѣ XI столѣтія. — Сначала эти двѣ епископскія кафедръ были единственными на всю русскую окраину, на рубежѣ Польши. Брестская область, вѣроятно, подвластна была сначала Владимірской епархіи, учрежденной Владиміромъ Великимъ; съ 992—1137 существовала только одинъ епископъ въ этой странѣ. Послѣ учрежденія Туровской епископіи, въ XI столѣтіи, отошла и Брестская область къ тому же епископу. Волынскій кн. Владиміръ (философъ), построилъ въ Брестѣ церковь св. Петра ¹⁾, но лѣтописецъ не упоминаетъ, была-ли она соборная епископская, или нѣтъ; только когда Брестъ присоединенъ былъ въ 1296 году къ Туровскому княжеству, жилъ въ немъ православный епископъ Туровскій ²⁾. Неизвѣстно, существовала ли особая Брестская епархія, или онъ назывался епископомъ Брестскимъ по причинѣ временнаго переселенія въ Брестъ. Въ послѣдствіи является Брестская епархія, опять соединенная съ Владимірской, и епископы постоянно титуловались епископами Владимірскими и Брестскими. Въ томъ же XI стол. учреждены епископскія кафедръ въ 1114 г. въ Угровскѣ ³⁾, послѣ перенесенія въ Холмъ; затѣмъ въ XIII в. появляются епархія—Пинская, Луцкая, Галицкая, Вѣзская, а въ 1414 г. на соборѣ упоминается и епископъ Червенскій. Это были крайнія русскія епископіи, первыя забрала православія противъ вторгавшагося съ запада и юга латинства. Противъ нихъ прежде всего обратилась римская пропаганда съ настойчивымъ усиліемъ ослабить и наконецъ совсѣмъ истребить русское православіе.

Коль только Поляки завладѣли русскими землями, то латинское духовенство вмѣстѣ съ владѣтелями и принялось за угнетеніе русской церкви. Уже Болеславъ Тройденевичъ, наслѣдовавъ Червенскую или Галицкую Русь, началъ притѣснять русскихъ до того, что Галичане не нашли другого способа избавиться отъ ненавистнаго имъ князя-католика, какъ только отравить его. Наслѣдникъ его король польскій Казимиръ

1) Полн. собр. р. лѣт. II. стр. 222—223.

2) Шпилевскаго, Путешествіе по Подлясью и Бѣлорус. краю, Спб. 1858. Бетри. 17—18. универс"

міръ завладѣвъ землей, угрожалъ въ письмѣ своемъ къ Константинопольскому патріарху, что онъ окреститъ всю Русь (Галицкую) въ латинскую вѣру, если патріархъ не утвердитъ предложеннаго имъ въ епископы кандидата Антонія ¹⁾. Въ послѣдствіи времени оставили польскіе короли Галицкую епархію въ продолженіи 150 лѣтъ вакантною и подчинили ее латинскимъ Львовскимъ архіепископамъ и даже мирскимъ людямъ ихъ намѣстникамъ. Многія епископіи въ этой порубежной странѣ были уничтожены и епархіи присоединены къ сосѣднимъ. Такъ соединена епархія Галицкая и Каменецъ-Подольская съ Львовской, Самборская съ Перемышльской, Белзская съ Холмской, Острожская съ Луцкой, Пинская съ Туровской. Такимъ же образомъ присоединена кажется и епархія Брестская къ Владимірской. Эти всѣ епархіи безъ сомнѣнія существовали самостоятельными епархіями въ то время, когда въ этихъ городахъ были свои особые удѣльные князья, ибо во всякомъ значительномъ княжествѣ сосредоточивалась, при княжеской мірской, и духовная власть епископская. Такимъ образомъ въ былое время и г. Брестъ имѣлъ своихъ епископовъ. Правда, что мы на то не имѣемъ положительныхъ данныхъ, но съ 1605 года объ этомъ упоминается въ фундушевой записи Льва Сапѣги на Виторожскую церковь: „а за мене, также за потомковъ моихъ, говорится въ этой записи, Пана Бога просити будутъ (священники) *подъ владою и послушенствомъ старшихъ пастыровъ своихъ епископовъ Берестейскихъ*“ (см. въ этомъ томѣ ст. 25); еще есть и другое указаніе о существованіи Брестской епископіи подъ 1681 годомъ въ подтвердительномъ листѣ Яна III на землю, принадлежащую Брестской церкви во имя св. Спаса, которая названа—*Каедральной*.

Чтобы успѣшнѣе подрывать русскую православную церковь, Поляки заблаговременно стали учреждать свои латинскія епископіи въ областяхъ русскихъ, преимущественно смежныхъ съ польскими. Такъ съ 1361 года, одна за другой открываются пограничныя епископіи латинскія: *Галицкая*, перенесенная въ 1417 году во Львовъ, *Перемышльская* въ 1375. *Холмская*..., *Луцкая*..., *Кіевская*..., *Камънецъ-Подольская*. По всѣмъ этимъ епархіямъ розсыялись разныхъ орденовъ латинскіе монахи и стали подрывать русскую церковь, частію отнимая у нея прихожанъ, частію—фундуши и земли. Не смотря однакоже на такой сильный напоръ и Латинства и польщизны, Прибужская и Забужская страна сохранила свою греческую вѣру и русскую народность и до сихъ поръ.

Акты, относящіеся къ этому древнѣйшему времени, безъ сомнѣнія, могли бы пролить свѣтъ на ходъ этой замѣчательной борьбы двухъ вѣръ и двухъ племенъ; но къ сожалѣнію, въ актовыхъ книгахъ Брестскаго гродскаго суда ихъ находится весьма ограниченное количество и то только начиная съ 1401 года.

Съ 1590 года г. Брестъ дѣлается центромъ совѣщаній, какъ лицъ измыслившихъ унію, такъ и православныхъ іерарховъ, осудившихъ ее на проклятіе. Ком-

1) Полн. собр. русск. лѣт. II. стр. 196. «Данилови князю во Володимѣрѣ (съ 1114) созда градъ Угровецкъ и постави въ немъ пискупа», *Угровскъ*, *Угрускъ*, нынѣ с. на лѣвомъ берегу Буга въ Бѣльскомъ у. Сѣдлецкой губ.; забужная часть Брестской епархіи можетъ быть принадлежала къ Угровскому епископству до перенесенія его (1223) въ г. Холмъ, потому она вѣроятно отошла къ Туровскому епископу.

миссія предполагала найти, въ актовыхъ книгахъ Брестскаго градскаго суда, достаточное количество документовъ, относящихся къ этому вопросу,—предполагала найти заявления, протесты, жалобы тяжущихся между собою сторонъ; но такихъ документовъ оказалось весьма мало. Гдѣ находятся эти сокровища опредѣлить весьма трудно. Быть можетъ они подверглись участи, постигшей извѣстный универсалъ Брестскаго православнаго собора, который не былъ принятъ въ градскіе книги старостою Халецкимъ, а былъ вписанъ въ трибунальныя Новоградскія (Новгородскія) книги, и только въ видѣ *выписи* внесенъ былъ потомъ въ градскія книги Владимірскія (см. Русск. Бесѣда 1858 г. III. 59); быть можетъ они были уничтожены, съ цѣлью скрыть и самыя слѣды существовавшей борьбы ¹⁾; быть можетъ отчасти хранятся еще гдѣ либо подъ спудомъ архивной пыли. То только достоверно, что въ актовыхъ книгахъ бывшаго Брестскаго воеводства, вовсе почти нѣтъ документовъ, ни относящихся къ исторіи православной церкви, ни къ униі—временъ древнѣйшихъ. За то, тѣмъ богаче актовыя книги документами, относящимися ко времени позднѣйшему, т. е. къ столѣтіямъ XVII и XVIII, когда латинство и униія приобрѣли уже достаточную силу. Посему и въ настоящемъ III-мъ томѣ, изъ числа 154-хъ актовъ, относящихся къ церкви, собственно къ православію можно отнести не болѣе 30; остальные же относятся къ униі. Тѣмъ не менѣе тѣ и другіе въ общей сложности могутъ пролить свѣтъ, хотя и не въ одинаковой мѣрѣ ясный, какъ на постепенное развитіе униі и подавленіе ею православія, такъ, въ свою очередь, и на подавленіе униі латинствомъ.

Изъ приводимыхъ въ этомъ томѣ актовъ, ясно видно, что однимъ изъ могущественнѣйшихъ средствъ къ распространенію униі и подавленію православія было право патронатства, какъ королей, такъ и лицъ частныхъ. Въ силу этого права тѣ и другія, то подъ предлогомъ—*„пріумноженія хвалы Божіей“*, то подъ предлогомъ *„перемѣнчивости времени и безслѣднаго исчезновенія записей“*, не только захватывали древніе фундуши у православныхъ церквей и передавали ихъ священникамъ униятскимъ; но строили также новыя церкви—униятскія и поставляли своихъ новыхъ кандидатовъ—униатовъ, съ особенными правами надъ прихожанами—православными. Все это дѣлалось, какъ повторяется неоднократно въ актахъ, для того, *„чтобы не переставала, во такихъ мѣстахъ, возноситься къ Богу его хвала“*. Развился особый родъ фундушовыхъ записей, такъ называемыхъ *„презентъ“*, которыя давались всякому священнику, объявлявшему, что онъ принимаетъ унию. Съ конца XVII столѣтія начинаютъ проявляться насильственныя дѣйствія латинской пропаганды и надъ унией. Фундаторы начинаютъ требовать, чтобы униаты, кромѣ своихъ праздниковъ, праздновали еще и римскіе (см. стр. 235).

Въ частности важнѣйшіе изъ актовъ, относящихся къ православію, слѣдующіе:

Подъ № 1-мъ—Дарственная запись княгини Феодоры Кобринской на фундушъ Кобринскому монастырю св. Спаса; подъ № 2-мъ таковая же запись княгини

¹⁾ По всей вѣроятности уничтожены акты Брестскаго градскаго суда съ 1585 до 1624 г.—самого важнаго періода времени возникшей въ этой странѣ униі!

Уліаны Кобринской—Кобринской же Петро-Павловской церкви,—какъ древнѣйшіе по времени.

Подъ № 3-мъ—Духовное завѣщаніе священника своимъ сыновьямъ, чтобы они добивались церкви св. мучениковъ Сергія и Вакха, которую запродалъ—основатель ея Иваницкій противникамъ святого креста и чтобы они положили ему въ гробъ его ставленную грамоту.

Подъ № 10-мъ—Заявленіе Кирилла Терлецкого о разграбленіи въ Пинскѣ церкви св. Духа, которую выстроилъ онъ изъ пожертвованнаго крещенымъ евреемъ дома, для заочоченія другихъ евреевъ къ принятію христіанства, а равно и о побояхъ нанесенныхъ при этомъ священнику.

Подъ № 11-мъ—Фундушова запись Ярослава Солтана на Волчилицкую церковь, въ которой онъ обязываетъ, „*подъ клятвой анаемы*“, и наслѣдниковъ своихъ и священниковъ—соблюдать всѣ его завѣщанія, въ томъ числѣ и отправленіе службы Божьей на *языкъ словянскомъ* и по обрядамъ христіанской вѣры греческой;

Подъ № 17-мъ—Фундушова запись на монастырь св. Онуфрія въ с. Яблочномъ (Сѣдлецкой губ.) которой копія не совсѣмъ точная, находится и теперь въ этомъ монастырѣ (см. Холмскій мѣсяцеслоя на 1870 г., Варшава, стр. 109);

Подъ №№ 4 и 18 двѣ—Фундушевыя записи Сапѣговъ—Павла и Николая, первая церкви св. Духа, вторая св. Архангела Михаила—въ Куднѣ;

Подъ № 14-мъ фундушова запись княгини Вишневецкой, данная Воинской церкви Пресвятой Богородицы, съ предложеніемъ священнику, въ случаѣ обиды отъ кого либо, искать покровительства у Сапѣговъ.

Со времени уніи учащаются жалобы православныхъ священниковъ на разбои и безчестія, наносимыя имъ—или землянами, или шляхтой, или ксендзами или же жидами. Такъ подъ № 19—жалоба Степанковского священника Полонского, о нанесеніи ему побоевъ и вырваніи бороды.

Подъ № 23 таковая же жалоба священника на Складницкихъ и разныхъ мѣщанъ о причиненіи ему обидъ, а женѣ и дѣтямъ побоевъ;

Подъ № 31—жалоба протопопа Селецкого на ксендза Лаврентія Заленскаго, который съ рапирою напалъ на него и приказалъ людямъ бить его плашмя саблями, терзалъ за бороду, волочилъ по землѣ и чуть было не убилъ до смерти, если бы не отняли его сбѣжавшіеся съ разныхъ сторонъ люди. Но есть также акты свидѣтельствующіе и о ненависти православныхъ къ уніятамъ. Такъ, подъ № 32 находится жалоба іеромонаха Палемона на *игумена Купятицкаго монастыря* и Каменецкаго войта о томъ, что они избили его, между прочимъ *и за то, что онъ, принявши унію, продалъ душу свою сатанѣ*; такой же актъ подъ № 102 объ убіеніи Яржинами и Брониковскими—священника Лищицкой церкви и др.

Отъ второй половины XVII и начала XVIII вв. собственно къ православію относящихся актовъ, есть не болѣе пяти. Таковы акты: подъ № 62—*фундуизъ Красинскаго* на часовню св. Стефана при Брестскомъ монастырѣ св. Симеона Столпника; подъ № 109—этому же монастырю *привилегія Августа III (1735)*;

Подъ № 133—*Коммиссарское опредѣленіе* по дѣлу между православнымъ Замуховецкимъ монастыремъ и Брестскими базилианами, къ которымъ перешель бывший игумень Замуховецкаго монастыря вмѣстѣ съ документами на фундаши послѣдняго.

Подъ № 153—Привилегія Августа II-го *на свободное отправленіе православными своего богослуженія* и наконецъ его же Привилегія Замуховецкому монастырю на землю и мельницу.

Между актами, собственно относящимися къ униі, есть достаточное количество такихъ, которые довольно ясно и отчетливо представляютъ не только истинныя намѣренія и цѣли латинопольской пропаганды, но и гоненія, которымъ подвергались православные. Наибольшее ихъ количество относится ко временамъ Яна Казимира, Яна III и Августовъ II и III—королей польскихъ. Въ универсалахъ этихъ королей, дарственныхъ записяхъ и привилегіяхъ, есть также и прямыя намеки на существованіе нѣкогда церковью православныхъ, о которыхъ нѣтъ прямыхъ указаній въ актахъ, относящихся къ православію. Въ такой же мѣрѣ интересны и дарственные записи—Сапѣговъ, Радивиловъ, Хржановскихъ и другихъ, составленныя подъ прямымъ вліяніемъ латинопольскаго прозелитизма. Главнѣйшіе изъ этихъ актовъ слѣдующіе:

Подъ № 34—Подтвердительная привилегія короля Михаила Венедикту Глинскому на Кобринскую архимандрію, которая начинается такими словами: „Янъ Казимиръ и проч. Передаемъ во всеобщее свѣдѣніе, что высокія достоинства ксендза Венедикта Глинскаго, его религіозность и соотвѣтственныя заботы о распространеніи униі, заявленныя намъ сановниками, находящимися при особѣ нашей, заставляютъ насъ назначить ему Кобринскую архимандрію“ и т. д.

Подъ № 53—Судебное опредѣленіе по дѣлу между митрополитомъ Кіевскимъ Коллендою и Яномъ Вацлавомъ Глинскимъ и Кобринскими жидами—объ убіеніи послѣдними священника Балцевича, по которому это дѣло передается на судъ Римскаго папы.

Подъ № 58—замѣчательный универталъ Яна III-го, которымъ онъ созываетъ православное и униятское духовенство въ Люблинъ для полюбовнаго между собою соглашенія, подъ угрозой однакоже конфискаціи имуществъ лицъ неявившихся. Актъ этотъ напечатанъ г. Кояловичемъ (Литовская церковная униа. Спб. 1859 г. II. стр. 424), но здѣсь онъ полнѣе.

Подъ № 58—Подтвердительная привилегія Яна III-го на фундашъ Королебродской церкви, въ которой прямо говорится, что таковой фундашъ назначается въ видахъ *приуменьшенія хвалы Божіей и распространенія униі.*

Подъ № 61-мъ—Привилегія того же короля на Кіевецкую церковь, данная съ такою же цѣлюю.

Подъ № 71—Фундушова записъ Карла Радивилла Голешовской церкви, данная имъ въ видахъ совращенія въ унию: „чтобы предупредить зло, говорится въ этой записи, происходящее въ людяхъ отъ склонности къ православію, которые, за неимѣніемъ собственной церкви, шатаются по сосѣднимъ церквямъ и монастырямъ православнымъ“....

Подъ № 74—Листъ короля Яна Ш Виленскому каштеляну, по жалобѣ епископа Заленскаго на Кобринскихъ мѣщанъ, переставшихъ вносить старые пожертвованія новымъ церквамъ уніятскимъ. Въ листѣ этомъ между прочимъ говорится: „*жаловался намъ Брестскій и Владимірскій епископъ* на всѣхъ мѣщанъ г. Кобриня въ томъ, что они не только перестали вносить старые *фундуши на церкви, перешедшія въ унію*, не смотря на то, что предки ихъ съ не запамятныхъ временъ совершали въ нихъ всѣ свои религіозные обряды, но, *минуя оныя церкви, составляютъ по огородамъ какія-то поганскія копища и хоронятъ тамъ тѣла своихъ умершихъ*“; этого мало: „*вопреки декретамъ прежнимъ, они скрываются, ходятъ за церковными требами въ схизматическій монастырь Лепесскій, и такимъ образомъ не только наносятъ ущербъ хвалѣ Божіей, но подрываютъ еще и благоденствіе старожитныхъ церквей и каплановъ*“. Король приказываетъ ему— карать всѣхъ таковыхъ самовольныхъ ослушниковъ наказаніями, изложенными на сей предметъ въ декретахъ и конституціяхъ прежнихъ.

Подъ № 85 — Фундушовая записъ Карла Радвила на Харскую церковь. Въ записи этой между прочимъ говорится: „*полагая первѣйшею своею цѣлью пріимноженіе хвалы Божіей и радуясь, что пресвитеръ мой наитіемъ святаго Духа узналъ заблужденія схизмы* и пожелалъ присоединиться къ уніи, я Радвилъ, *по причинъ исчезновенія прежнихъ фундушовыхъ записей отъ перемѣнчивости времени*, даю Харской церкви фундушъ новый...“ Далѣе назначаются къ этой церкви прихожане сель Харсовъ и Липниковъ съ обязательствомъ—ходить непременно въ эту церковь, *подъ строгими винами*.... Еще далѣе слѣдуетъ обязательство и епископу Владимірскому и наслѣдникамъ, чтобы они никогда не назначали сюда унита подозрительнаго, тѣмъ болѣе схизматика. Такая же записъ Радвила находится и подъ слѣдующимъ № 86.

Подъ № 22 находится фундушовая записъ Озембловскаго, войскаго Брестскаго воеводства, на церковь въ Тришинѣ съ обязательствомъ — каждую субботу, отправлять обѣдню *за души страждущихъ въ чистилищъ*. Такая же записъ есть и подъ № 101-мъ.

Подъ № 111-мъ—Универсалъ Августа II, которымъ онъ воспрещаетъ поставлять въ своихъ имѣніяхъ священниковъ греческаго исповѣданія помимо его воли.

Подъ № 119—Фундушовая записъ Буховецкихъ Дядьковичской церкви, въ которой между прочимъ назначается *штрафъ въ 15 грошей* съ каждаго прихожанина, не явившагося въ церковь.

Подъ № 123-мъ—Постановленіе короля Августа III-го объ учрежденіи комиссіи для разбора жалобъ между православными и уніятами. Важны въ этомъ актѣ два обстоятельства; *первое*—что комиссія эта составлена была изъ лицъ римско-католическаго духовенства и свѣтскихъ; *второе*—что ей приказано было сообразоваться въ своихъ дѣйствіяхъ съ трактатами, заключенными съ Россіей. Повелѣніе же короля уніятъ—перестать захватывать у православныхъ и церкви и фундуши—ясно указываетъ на существованіе таковыхъ захватовъ, хотя жалобъ объ этомъ

и не находится въ актовыхъ книгахъ. Очевидно, актъ этотъ обязанъ своимъ происхожденіемъ вліянію русскаго правительства. Послѣдовавшія за нимъ подтвердительныя привилегіи этого же короля разнымъ уніятскимъ церквамъ, въ которыхъ между прочимъ упоминается и о фундаціяхъ нѣкоторыхъ церквей, существовавшихъ до уніи и бывшихъ конечно православными, ясно показываютъ въ какую сторону склонилось дѣло и какой результатъ былъ вышеупомянутаго постановленія. Таковы подтвердительныя привилегіи подъ №№ 124-мъ, 125-мъ, 126, 127. Въ предпоследней привилегіи т. е. подъ № 126-мъ подтверждаются между прочимъ и слѣдующія желанія и побужденія фундаторовъ Хржановскихъ: „нашедши (въ Ревятчахъ) немало людей, насилу только умѣющихъ назвать себя христіанами, и немало такихъ, которые исповѣдуютъ старую вѣру Литовскую, вѣру несогласную съ уніей и проклятую“.... они Хржановскіе строятъ церковь и надѣляются ее фундаціою съ обязательствомъ, „чтобы священники каждое воскресенье поучали народъ и старались бы, по примѣру фундаторовъ своихъ, почти искоренившихъ уже эту старую вѣрку,—о совершенномъ уничтоженіи последней“.

Подъ № 130-мъ Фундушова записъ на Костенецкую церковь во имя пророка Іліи и блаженнаго мученика Іосафата (Кунцевича).

Подъ №№ 137 и 138—Права на приходы уніятскимъ священникамъ, данныя самимъ Августомъ III-мъ.

Подъ № 140-мъ—Фундушова записъ Матушевича на церковь въ Мотыкалахъ, въ которой между прочимъ требуется отъ священниковъ-уніатовъ, чтобы они, по требованію патроновъ, совершали церковныя службы и въ *праздники римскіе*, на что, впрочемъ, Кіевскій митрополитъ не далъ своего согласія.

Подъ № 151-мъ, приводится фактъ захвата крестьяниномъ Прокоповичемъ и фундаша и права на приходъ Тевелевской церкви съ цѣлью утвердиться въ ней священникомъ, помимо законныхъ претендентовъ, т. е. дѣтей священника.

Не менѣе важенъ также и помѣщаемый въ концѣ церковныхъ актовъ этого тома перечень церквей—конца XVII стол., бывшихъ въ предѣлахъ прежней Брестской епархіи, нынѣшнихъ губерній—Гродненской и Сѣдлецкой. Изъ сличенія его съ количествомъ церквей, нынѣ находящихся въ нѣкоторыхъ мѣстностяхъ этой бывшей епархіи, оказывается, что осталось ихъ весьма немного.

Такъ въ городѣ Брестѣ въ настоящее время существуетъ только двѣ церкви: приходская св. Симеона и монастырь; въ прежнее время, по актамъ—было 12, въ томъ числѣ двѣ монастырскихъ и одна кафедральная.

Въ Кобринѣ нынѣ двѣ церкви, по актамъ было 4.

Въ Пружанахъ нынѣ одна церковь, по актамъ было 3.

На той сторонѣ Буга въ нынѣшней Холмской греко-унитской епархіи въ м. Войнѣ (упоминаемой въ лѣтописяхъ подъ 1282 г.), нынѣ одна церковь и только 856 душъ уніатовъ, по актамъ было 4 церкви.

Въ мѣстечкѣ Коднѣ нынѣ одна церковь, по актамъ было 2.

Въ мѣстечкѣ Луковѣ нынѣ нѣтъ ни одной церкви, по актамъ было 2.

Въ Угровскѣ, прежнемъ городѣ и столицѣ епископа, теперь простое село съ 541 чел. жителей.

Во многихъ мѣстностяхъ совершенно нѣтъ церквей.

Изъ церквей нынѣшней Сѣдлецкой губерніи упоминается въ актахъ о 55, такъ что, изъ числа нынѣ существующихъ въ предѣлахъ нынѣшняго Бѣльскаго благочинія, пропущены въ актахъ только двѣ церкви.

Роспись эта составлена была по случаю свирѣпствовавшей въ концѣ XVII ст. моровой язвы. Пополняя свѣдѣнія о количествѣ русскихъ церквей вообще—и православныхъ и уніятскихъ, она въ тоже время показываетъ, что едва сотая ихъ доля сохранила свои привилегіи и фондуши, о которыхъ упоминается въ актахъ.

Нельзя также пройти молчаніемъ и тѣхъ слѣдовъ латино-польскаго вліянія, которые оно оставило послѣ себя въ названіяхъ именъ, фамилій и мѣстностей географическихъ, въ странѣ искони русской. Съ легкой руки его—Берестье стали называть въ актахъ *Бржесць*, Перемышль—*Пржемьсль*, Холмъ—*Хелмъ*, Володава—*Влодава*, Новогородокъ—*Новогрудекъ*; такъ точно и названія фамилій: Радзивиль—*Радзивилль*, Ходковичъ—*Ходкевичъ*, Ивановичъ—*Яновичъ* и т. д. Эти ополоченныя названія, въ большинствѣ случаевъ, перешли теперь и въ самую жизнь.

Какъ къ настоящему III-му тому, такъ и къ прежнему II-му Коммиссія изготовила уже алфавитный указатель собственныхъ именъ и мѣстностей; но напечатать его послѣ, т. е. по выходѣ въ свѣтъ Тома IV, которымъ закончатся акты Брестскаго гродскаго суда.

Что касается до актовъ гражданскихъ, то объ нихъ будетъ сказано въ предисловіи къ тому слѣдующему. Въ этотъ же томъ предполагается включить и акты еврейскіе; но можетъ быть они будутъ напечатаны и отдѣльно.

Вслѣдъ за выходомъ въ свѣтъ настоящаго тома, начнется печатаніе и слѣдующаго; матеріалы для него уже изготовлены. Одновременно съ нимъ будетъ печататься в *Ординаціи королевскихъ лѣсничествъ 1637 года*,—въ подлинникѣ и переводѣ съ польскаго на русскій языкъ.

Коммиссія приступила уже къ заготовленію матеріаловъ и для тома *пятого*. Сюда войдутъ акты Гродненскаго Гродскаго суда.

Предсѣдатель Коммисіи *Я. Головацкий*.

Вильна, Мая 23-го дня, 1870 г.

I.

**АКТЫ, ОТНОСЯЩЕСЯ КЪ ИСТОРИИ ПРАВОСЛАВІЯ ВЪ СЪВЕРО-
ЗАПАДНОМЪ КРАѢ.**

1401 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 423—426.

1. Выпись фундушовой записи Владислава IV на Кобринскій монастырь Св. Спаса, выданная изъ Большой канцелярии великаго княжества Литовскаго.

Книгини Кобринская Феодора, изъ дому Рогатинскихъ, супруга князя Ивана Семеновича Кобринскаго, въ 1401 году, по смерти своего мужа, въ исполненіе обѣта его, записала Кобринскому монастырю св. Спаса село Корчици съ людьми и со всѣми давами—медовыми и гршовыми, двѣ вольныя корчмы въ Кобринѣ, десятину, десятую мѣрку ржи съ мельницы на рѣчкѣ Кобринкѣ и десятую копу ржи и яроваго хлѣба съ Кобрина. Въ 1512 году записъ эта подтверждена была королемъ польскимъ Сигизмундомъ первымъ. Владиславъ IV, въ 1634 году подтверждая его привилегію, присовокупляетъ, что игумень Кобринскій утверждаетъ также, что съ давнихъ временъ къ этому фундушу приданы: земля пашная въ Именнѣ, два человѣка, — одинъ въ Кустовичахъ, а другой въ Шиповичахъ, часть лѣсу Костреевскаго, небольшая мельница на рѣкѣ Шевѣ, два ведра меду съ Данковичъ, небольшая бортная земля въ Шерчевѣ, а съ Соболевыхъ двѣ полти (саго), стоимостью въ 3 гроша.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Мая тридцатого дня.

На врадѣ кгородкомъ Берестейскомъ, передо мною Геронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно енералтъ его королевское милости воеводства Берестейскаго Янъ Аменинскій, экстрактъ зъ канцелярии Большой великаго княжества Литовскаго вписанья въ немъ листу, фундушу светое памети небощика наяснѣйшого Владислава четвертого, короля его милости Польскаго, въ справѣ и рѣчи въ немъ нижей выраженой выданный, ку активанью до книгъ гродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Владиславъ четвертый, Божою милостью, король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій Жомойтскій, Мазовецкій, Инфлянтскій, Швец-

кій, Кюдскій, Вандальскій дѣдичный король. Ознаймуемъ тымъ листомъ нашимъ, кому о томъ вѣдати належитъ. Былисмо прошени о выданье зъ книгъ канцелярии нашей Большое великаго княжества Литовскаго экстрактомъ справы нижей выраженое, которая се въ книгахъ светобливое памети королевое ее милости Боны нашла, въ тые слова писаная: Попы Рускіе (sic) игумень Кобринскій Спаскій Васьянъ положилъ фундатъ кнегини Ивановое Кобринское Феодоры на манастырѣ Светого Спаса Кобринскій, и при томъ положилъ потверженье короля его милости Жикгимонта на паркгаминѣ зъ печатью прибитою, который фундатъ и тое потверженье господарское слово отъ слова такъ се въ собѣ маеть: Листъ княгини Ивановое. Во имя святыхъ Троицы. Се я княгини Ивановая Семеновича Кобринская Феодора, дочка пана Рога-

тинского. Што былъ мой мужъ, князь Иванъ Семеновичъ Кобрынскій, небощикъ, змыслилъ былъ со мною и хотѣлъ былъ записати десетину къ монастыру, къ Светому Спасу и къ Кобрыню, ино онъ небощикъ, князь Иванъ Семеновичъ, мужъ мой, зъ свѣта того изшолъ, а тое десетины не поспѣлъ записати; и зходечи зъ того свѣта, князь Иванъ небощикъ, мужъ мой, говорилъ намъ и казалъ записати по души своей къ монастыру Святому Спасу въ Кобрыни—село Корчичи и зо всеми дачками, зъ медовыми и грошовыми, и зъ полюдьемъ, и зо всимъ зъ тымъ, што коли давали предкомъ нашимъ и напо томъ намъ самымъ; а двѣ корчмѣ вольныхъ въ Кобрыни. Про то я не хотѣла есми положить того на мужа моего души и записала есми, подлугъ слова мужа моего, князи небощика умовы: десятину къ светому Спасу къ Кобрыню, и зъ млына, што на рѣцѣ на Кобринцѣ, десятую мѣрку отъ жита, десятую копу въ Кобрыни, и отъ ярины всякое—десятую копу у Кобрыни жъ; а записала есми по души моего мужа, небощика князя, подлугъ слова мужа своего, къ монастыру Светого Спаса двѣ корчмы вольныхъ у Кобрыни; а записала есми по души его князя небощика, подлугъ слова мужа своего, къ монастыру Светого Спаса въ Кобрыню село Корчичи, и зе всеми доходы, и зъ данью и зъ полюдьемъ и зъ грошми, и зо всеми тыми доходы, што коли предкомъ нашимъ тые Корчичане давали и намъ самимъ, а по тому игумену Спаскому Андрею и на потомъ инымъ игуменомъ, которые коли будутъ служити у монастырѣ Светого Спаса въ Кобрыни,—ижъ бы себѣ держалъ поа, ижъ бы каждого дня не вмешкала Божая служба; а записали есмы тые дѣла вѣчне и непорушне въ сій вѣкъ и въ будущій. А не вступатисе въ тые дѣла и ин-

шому никому, што жъ есмы записали по души князи небощика, мужа своего, къ монастыру Светому Спасу у Кобрыни; а хотя бы ест мѣлъ иншій вступати въ тые дѣла и той рушати нашъ записъ, тотъ ся разсудить со мною на ономъ страшномъ судѣ передъ Милостивымъ Богомъ. Богу нашему слава во вѣки вѣковъ. Аминь. Я, кнегини Иванова Семеновича Кобрынская Феодора, для потверженья сего нашего листу и нашихъ сихъ записей, приложила есмы на то печать свою. А при томъ былъ господинъ отецъ нашъ, владыка Володимерскій и Берестейскій Васьянъ и панъ Левъ Боговитиновичъ, ключникъ Берестейскій, а панъ Завиша, дворенинъ королевскій, а бояре Кобрынскіе: панъ Михайло Дробишъ, а Мрочко и Некрашъ, намѣстникъ Кобрынскій, а Васько Дробишевичъ, а Мордвинъ Когановичъ. Записанъ у Кобрыни, Іюля десятыи день, въ лѣто 6909 (1401), индиктъ 9. А писалъ Ивашко Петровичъ, писаръ кнегини Ивановое Кобрынское Феодоры.

Жикгимонтъ, Божю милостью, и далѣй. Билъ намъ чоломъ игуменъ монастыра Светого Спаса съ Кобрыни Антоней Кривкій и вказывалъ передъ нами листъ записный небощицы кнегини Ивановое Семеновича Кобрынское Феодоры. Въ томъ листу выписано, штожъ мужъ ее, князь Иванъ Семеновичъ, съ того свѣта сходечи, приказалъ ей записати по души своей къ церкви Божьей, а къ монастыру Светого Спаса, въ которой же церкви тѣло его лежитъ: село зъ людми, на имя Корчичи, а двѣ корчмѣ въ мѣстѣ Кобрынскомъ, а десятую мѣрку со млына, который то млынъ на рѣцѣ на Кобринцѣ, а съ пашни Кобрынское и зъ жита и зо всихъ яринъ десятую копу. И билъ намъ чоломъ, абысмо ему на то дали нашъ листъ и потвердили бысмо то симъ нашимъ листомъ на вѣчность. Ино ми,

зъ ласки наше, подлугъ того листа кнегини Ивановое, на то дали ему сесь нашъ листъ и потвержаемъ то симъ нашимъ листомъ къ церкви Божой вѣчно: маеть онъ и повиненъ будетъ игуменъ Светого Спаса тое вышпречное село Корчичи и со всеми людьми того села, а двѣ корчмѣ въ мѣстѣ Кобринскомъ и мѣрку, што зо млына, и зъ службами и полатки, и зъ данью грошевою и медовою, и съ землями пашными и борными, и съ сѣножатями и со всимъ по тому, какъ ся тые люди и земли зстародавна въ своихъ границахъ мають, водлугъ того, какъ выписано въ листѣ кнегини Ивановое Семеновича Кобринское. А на твердость того и печать нашу казали есьмо приложити къ сему нашему листу. Писанъ въ Краковѣ, подъ лѣто Божого Нароженья тысеца пятьсотъ дванадцатого, мѣсеца Октебра пятый день, индиктъ первый. При томъ былъ воевода Кіевскій, подканцлерій нашъ, панъ Юрій Миколаевичъ Радивиль; панъ Стабарскій, кухмистръ, намѣстникъ Утенскій; панъ Петръ Олехновичъ; Богущъ Боговитиновичъ, маршалокъ, писарь, намѣстникъ Довкговскій; Копоть Василевичъ, писарь.

Тотъже игуменъ Кобринскій повѣдалъ, пять зъ вѣковъ еще до того фундату надано на тотъ монастырь Све-

того Спаса: землю пашную уво Именинѣ; человекъ въ Кустовичахъ, а другого въ Шиповичахъ; а лѣсу Костревского за гнаними; а суботника у Брилеви и млынецъ на Шевни рѣчцѣ, который мелеть одно по весни, коли вода бываетъ; а двѣ ведрѣ меду зъ Данковичъ и землицу бортную на Шерчеви; а у Соболевыхъ двѣ полци, которыхъ дають одно три гроши.

А такожъ мы господарь, на прозбу стороны потребующое, тую справу въ сесь нашъ листъ вписавши, экстрактомъ въ року теперешнемъ тысеца шестьсотъ тридцать четвертомъ, мѣсеца Августа четвертого дня выдаемъ; а на большую вагу сего печать нашу великого князства Литовского къ сему листу нашему притиснуть казали есьмо. Писанъ у Варшавѣ. У того листу его милости печать великая великого князства Литовского притисненная, а подпись руки тыми словы: Альбрихтъ Станиславъ Радивиль, канцлеръ великого князства Литовского; Францишекъ Долмать Исайковскій, секретарь его королевское милости. Который же тотъ листъ его королевское милости, черезъ особу верху мененую ку актигованью данный, есть до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1465 г.

Изъ книги за 1738—1739 годы, стр. 1503.

2. Дарственная запись княгини Уліаны Кобринской Петро-Павловской церкви въ г. Кобринѣ на людей и земли.

Княгиня Кобринская Уліана Семенова вѣстѣ съ сыномъ своимъ княземъ Иваномъ Семеновичемъ пожаловала священнику церкви Святыхъ Апостоловъ Петра и Павла людей въ Кобринѣ и земли, со всѣми ихъ доходами, пашнями, десятнами, засѣвами и со всѣмъ тѣмъ, что издавна къ къ этой церкви принадлежало, при прежнемъ священникѣ Петровскомъ, по имени Исаакъ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego. osmego, miesiąca Decembra dzień wietnastego dnia.

Na urządzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami starościnskimi, przede mną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanow-

skim, łowczym i podstarościm sądowym wojewodztwa Brzeskiego, stawiając personalnie wielebny oyciec Michał Prokopowicz, prezbiter cerkwi Kobrynskiej pod tytułem świętych apostołów Piotra y Pawła, przywiley, alias prezente, na pargaminie, na ćwiartce, przy wiszącej na zielonym iedwiabiu pieczęci woskowej, na rzecz w nim niżej wyrażoną, ruskimi literami pisaną, sobie służący y należący, ad acta podał, cuius tenor sequitur talis: Я, княгини Семенова, Ульяна Кобрынская, и съ сыномъ своимъ Иваномъ княземъ Семеновичемъ, жаловали есмы и дали службъ нашому, на имя Іудѣ: у Кобрыни на городи—церковъ святыхъ апостолъ Петра и Павла, зо всеми доходы и съ приходы, и зо всеми пашнями, и съ десятинами, и зъ засѣвы, и съ тыми со всеми, како же было передъ тымъ, по старому служало ко церкви святыхъ апостолъ, при старомъ попѣ Петровскомъ, на име Исацѣ. Также дали есмы и со всимъ и съ тымъ, и съ поемщиками, и съ осѣдками, и съ роспусты, якожъ то десятиннику Богдану и дѣтемъ его—вѣчно, никимъ же непорушно и нами. А

кто потомъ порушить сей нашъ записъ, разсудитьсе предъ Богомъ. А про лѣшное свѣдоцтво и твердость, печать свою привѣсили есмы,—за его намъ службу, понеже и услуговался служащи у князя моего и у насъ. А при томъ были добрые люди королевые бояре: Олександро Ходковичъ, Тышко братъ его, Елюкимъ, князь Корецкій, бояринъ; а къ тому бояре наши Кобрынскіе и Грушевскіе: Іосифъ Верещака, Данило, воевода Грушовскій, и Петръ, бояринъ Грушовскій, Ходко Евсеевичъ, Глядъ, братъ Ходковъ, Сенько Приступичъ, Александръ Ильичъ, а еще дворяне и мѣщане. А писанъ въ Кобрыни, въ лѣто шесть тысячи девятьсотъ семдесятъ третего, кругъ слонца первого а луны девятьнадесятого, индикта тринадцатого, мѣсеца Фебруарія девятьнащатого, на серкизной недѣли. Аписалъ Сенько дьякъ княгининъ Сергевичъ. Ктѳры то takowy dokument, za podaniem onego przez wyж wyrażoną osobę, ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1485 г.

Изъ книги за 1669—1670 годы, стр. 789—792.

3. Духовное завѣщаніе священника Врестской церкви во имя св. мучениковъ Сергія и Вахка.

Нафаналъ Фалазеевичъ, священникъ церкви св. мучениковъ Сергія и Вахка, предоставляя дѣтямъ своимъ Сергію и Марку y женѣ своей Маріи Любковнѣ право отдавать въ аренду покупную землю въ г. Врестѣ, на Русской улицѣ, принадлежащую къ Космо-Деміанской церкви, завѣщаетъ первымъ, чтобы они старались возвратитъ церковь св. мучениковъ Сергія и Вахка, которую построилъ Иванъ Ивановичій, пригласивъ его въ ней священствовать, а нынѣ, выгнавъ его оттуда, продалъ ее врагамъ («противникамъ св. креста»); въ случаѣ же, если сыновья его не будутъ объ этомъ лещисъ, передаетъ это дѣло Кіевскому митрополиту y епископу Владимірскому Θεодосію, а преемниковъ своихъ, въ случаѣ неисполненія его воли, обѣщаетъ призвать къ суду Божію. Храненіе фундуша, равно какъ и все свое достояніе, жену и дѣтей поручаетъ митрополиту. Подъ клятвою апаемеи проситъ положить во гробъ къ себѣ настоящее свое завѣщаніе и свою ставленную грамоту, и похоронитъ себя въ Косымо-Деміанской церкви подъ иконою Спасителя.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятого, мѣсеца Марца пятого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ,

передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимсе очевисто его милость отецъ

Лаврентей Лазаровичъ, писарь капита-
лы Берестейское, тестаментъ остатнее
воли его милости отца Нафанаила Фа-
лалеевича, священника церкви све-
тыхъ мучениковъ Сергія и Вакха, му-
рваной, на Нѣмецкой улицѣ будучое,
Берестейское, въ справѣ и рѣчи нижей
менованой, ку актикованью до книгъ
вгородскихъ Берестейскихъ подалъ, въ
тѣе слова писаный: Во имя Отца и
Сына и Святого Духа. Аминь. Я грѣш-
ный и недостойный рабъ Божій ерей
Нафанаиль Фалалеевичъ, попъ святыхъ
мученикъ Сергія и Вакха церкви му-
рваное Берестейское, на Нѣмецкой ули-
цѣ стоячей, сію грамоту смертельную
многogrѣшною рукою моею списалъ
я, сходячи зъ сего свѣта. Подаю ду-
ха моего въ руки Бога Всемогучого,
а тѣло мое грѣшное земли, а такъ все
распоряжаю: дѣти мои, Сергій и Мар-
ко, на грунтѣ томъ купномъ, на Руской
улицы свято-Козмо-Демянской, и зъ
женою моею Марією Любковною, оста-
вати мають; а тѣе сынове мои по-
винни будутъ доходити тоей церкви
святыхъ мученикъ Сергія и Вакха, ко-
торую былъ змуровалъ панъ Иванъ
Иваницкій, а мене, слугу Божого, до
ней затыгъ, а теперъ, не ведле закону
нашого Греческого и правилъ Святыхъ
Отець, мене отгналъ отъ ней, а проти-
вникомъ Креста Святого запродалъ. А
если бы сынове мои, Сергій и Марко,
не мѣли доходити; тогда его мило-
сти отцу митрополитѣ Кіевскому а па-
стыру моему Володимерскому Феодосію
вручаю, абы тая церковь, запроданая
противникомъ Божіимъ, освобоженная
была; а если бы по смерти моей того
учинити не восхотѣли, тогда позываю
пастыровъ моихъ на судъ Божій. Жо-
ны моей и дѣтей моихъ прошу, абы
сей позовъ написанный, заровно зъ гра-
мотою становленою, до гробу моего,
подъ клятвою—анаеема, вложили. Фун-
душъ тоей церкви господину отцу ми-
трополитѣ полѣцаю; а все собраніе мое
домовое жонѣ и дѣтемъ моимъ отказую;
на погребеніе тѣла моего кошъ сорокъ;
которое то тѣло мое погребено бытъ
маеть въ церкви святыхъ безмезникъ
Козмы и Демьяна, подъ лѣзне (sic)
иконы светого Спаса у Руской улицы.
Аще большъ zostanieъ на долгахъ, тое
жона моя зъ дѣтьми память за душу
мою за тое отправить повинни будутъ.
Писавъ сесь тестаментъ подлѣ Божого
Нароженья тысяча чотырисотъ осимъ-
десять пятого, мѣсеца Априля двад-
цать третяго дня, индикта пятого. У
того тестаменту, при печатяхъ при-
тисненыхъ, подпись рукъ тыми словы:
Нафанаиль Фалалеевичъ, попъ церкви
святыхъ мученикъ Сергія и Вакха, ру-
кою власною; печатаръ того теста-
менту Иванъ Цетнаръ, мѣщанинъ и
райца Берестейскій, рукою своею; пе-
чатаръ того тестаменту Григорій Ива-
новичъ, бурмистръ Брестскій, рукою
своею; печатаръ того тестаменту Иванъ
Ламборскій, писарь мѣскій Брестскій.
Который же тотъ тестаментъ, черезъ
особу верху мененую ку актикованью
поданный, есть до книгъ вгородскихъ Бе-
рестейскихъ уписанъ.

1500 г.

Изъ книги за 1700—1701 годы, стр. 2341—2348.

4. Подтверженіе фундушовой записи Павломъ Ивановичемъ Сопѣгоу, данной отцемъ его на Куденскую церковь во имя св. Архангела Михаила.

Къ Павлу Ивановичу Сопѣ, владѣльцу м. Кудня, королевскому маршалу, явились—бургмистръ Василій Малеваный, всѣ ратманы, мѣщане «святаго греческаго закону», вмѣстѣ со священникомъ Куденской церкви Киприаномъ, и заявили ему, что отецъ его Иванъ Семеновичъ Сопѣга, предложилъ имъ построить въ Куднѣ церковь. Когда церковь была построена, тогда, поставивъ въ ней первымъ священникомъ Теодора, онъ записалъ ей слѣдующій фундушъ: отъ каждаго Куденскаго мѣщанина священнику съ каждой уволокѣ—по копѣ ржи; уволокѣ земли, пол-уволокѣ около Ханковского кута и лугъ въ Добрынѣ, который записали Страдецкіе люди; въ другомъ мѣстѣ лугъ въ сугранѣ (въ смежности), и въ третьемъ мѣстѣ въ Шенятнѣ, записанный Окчипскими людьми. Но такъ какъ листъ этого фундуша былъ утраченъ священникомъ Теодоромъ, то по просьбѣ бургмистра, всѣхъ ратмановъ, мѣщанъ и нынѣшняго священника Киприана, онъ, Павелъ Ивановичъ Сопѣга, возобновляетъ его и подтверждаетъ.

Roku Pańskiego tysiąc siedemsetnego pierwszego, miesiąca Iunii trzydziestego dnia.

Na urządzie grodzkim Brzesckim, aktami starościnskimi y przede mną Janem Bęklewskim, podstarościm Brzesckim, stanowszy oczewisto w Bogu wielebny oyciec Piotr Theodorowicz Zawadzki, prezbiter cerkwi mieyskiej Kodeńskiej, załozenia świętego Michała Archanioła, ten list wieczysty fundusz od kolatora świętej pamięci iw. imci pana Pawła Iwanowicza Sapiehi, dziedzica Kodeńskiego, marszałka hospodara króla y wielkiego xiążęcia iegoomością Zygmunta, dzierżawcy Braclawskiego, antecessora, in vita szczególnie zostaiącego iasnie wielmożnego imci pana Kazimierza Władysława na Kodniu, Olszanach y Czornobyłu Sapiehi, woiewody Trockiego, na cerkiew wyż pomienioną, przy pieczęci sygnetowej y z podpisem ręki, antiquitus ieszczе w roku tysiąc pięćsetnym, miesiąca Iula dziesiątego dnia nadany, ruskim pismem pisany, na rzecz w nim niżej wyrażoną, ku aktykowaniu taraz de novo do xiąg grodzkich Brzesckich podał, który wpisując w xięgi słowo do słowa tak się w sobie ma. Во имя Божее станься. Я Павелъ Ивановичъ Сопѣга, дѣдичъ Куденскій, маршалокъ господаря короля и великого князя его милости Жигимонта, державца Брацлавскій, чиню и объяв-

ляю знаменито тымъ моимъ листомъ, хто на него посмотритъ, альбо чтучи его улышитъ, нынѣшнимъ и потомъ будучимъ, кому потреба будетъ вѣдать. Пришедши передъ мене бургмистръ мой Куденскій, именемъ Василій Малеваный, со всѣми райцы и мѣщаны мѣста Куденского, закону нашего святаго греческого, съ попомъ мѣйскимъ Куденскимъ святаго Михаила Архангела, Киприаномъ, и повѣдилъ, што отецъ мой небожикъ, панъ Іоанъ Семеновичъ Сопѣга, воевода Подляскій, маршалокъ и секретарь господаря короля его милости, державца Брацлавскій, кгда осажовалъ мѣсто Куденское, дѣдичтво свое, въ той часъ розказалъ его милость мѣщаномъ всѣмъ закону греческого, абы збудовали въ мѣстѣ Куденскомъ церковь святаго Михаила. Какъ же оны мѣщане, подле розказанья его милости такъ учинили, збудовали церковь, его милость отецъ мой встановилъ въ той церкви попа Федора и казалъ въ той церкви хвалу Божую мѣти, и надалъ его милость тымъ способомъ попа: каждый мѣщанинъ закону греческого Куденскій, хто бы волоку въ мѣстѣ мѣль, абы попу копу жита съ волокѣ давалъ у осень, какъ пожнуть збожа, и къ тому волоку его милость казалъ тому попу дати такою мѣроу, какъ мѣщане держали, и земли волоку въ мѣстѣ

поль-волоки, подлѣ Ханковскаго кута и сѣножатку въ Добрынѣ, што люде Страдецкіе дали, а другую на выходѣ, за мѣйскими волоками въ сугранѣ, а третью въ Щенятинѣ, що люде Окчинскіе надали, за его милости дозволеньемъ; и на то его милость и листъ свой тому попу Федору далъ былъ. Нижли мовили мнѣ попъ Кипріянь нынѣшній и бургомистръ и всѣ мѣщане, ижъ тотъ небожикъ, попъ первый Федоръ, тотъ листъ стратилъ; и били мнѣ челомъ попъ Кипріянь и бургомистръ и радцы и всѣ мѣщане мѣста моего Кюденскаго закону греческаго, абы я свой листъ тому попу Кипріяну на то далъ. И я, урозумѣвши рѣчь слушную и годную, справедливую, на тые вси рѣчи верху описаные, даю тотъ мой листъ попу Кипріяну и по немъ будучимъ попомъ святаго Михаила въ мѣстѣ моемъ Кюденскомъ: маеть попъ Кипріянь и по немъ будучіе попове, съ каждое волоки у мѣщанина закону греческаго, по копѣ жита брати, колько волокъ можеть наибольшей быти, (бы Богъ далъ ихъ въ мѣстѣ волокъ мѣти до килька сотъ) съ тыхъ маеть братъ нынѣшній попъ и по немъ будучіе; волоку и кутокъ и сѣножати верху описаные держать и вживать, подлугъ того, яко первый вживалъ,—вольно и непоручно на вѣки вѣкомъ; службу Божию въ той церкви Божой маеть служити, за предки и отца нашего души Бога молити, и за мое и дѣтей моихъ здоровье и всѣхъ православныхъ христіанъ Бога просити; а дѣтемъ и потомкомъ моимъ

въ тоє святое наданье святое Божое церкви ничимъ вступовати. И на то есѣми попу Михайловскому Кюденскому Кипріяну и по немъ будучимъ попомъ далъ сесь мой листъ, съ моею печатью, подписавши самъ своею власною рукою, и при томъ будучимъ: его милости братъ мой рожонный Фредрихъ Ивановичъ Сапѣга—воевода Подляскій, а сынъ мой Александръ и панъ Марко Зубрицкій—пушкаръ Берестейскій, муй добрый пріятель. Сталося и дано у дворѣ моемъ Дубенскомъ, подъ лѣтомъ Божого Нароженья тысеча пятьсотномъ року, мѣсеца Іюля десятого дня, индикта чтырнадцатого *). U tego listu wieczystego funduszu, przy pieczęci signetowej przyciśnionej, podpis ręki temi słowy: Pawła Iwanowicza Sapiegi Który że ten list wieczysty fundusz z podpisem ręki y przyciśnieniem pieczęci signetowej od świętej pamięci iaśnie wielmożnego ip. Pawła Iwanowicza Sapiegi, dziedzica Kodeńskiego, marszałka hospodara króla y wielkiego xiążęcia imci Zygmunta, dzierżawcy Braclawskiego, antecessora in vita auspicatissime zostaiącego ip. Kazimierza Władysława, na Kodniu, Olszanych y Czornobyłu Sapiehi, woiewody Trockiego, antiquitus ieszcze w roku tyśiąc pięćsetnym, miesiąca Iula dziesiątego dnia, na pomienoną cerkiew дану, służący, teraz de novo przez osobę wierzchupomienoną ku aktykowaniu podaną, jest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

*) Индиктъ показанъ невѣрно: долженъ быть—третій.

1521 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 265—266.

5. Вводный актъ во владѣніе церковнымъ имуществомъ священника Опольской церкви Игнатія Сергѣевича.

Иванъ Сопоцько, протопопъ Володавскій и Брестскій, настоятель Руденскій, Воинскій, Предмейскій, Шерешевскій и Свято-Спаскій Брестскій, пріѣхалъ, по повелѣнію Владимірскаго и Брестскаго епископа, въ церковный домъ священника Игнатія Сергѣевича, для врученія ему вводнаго акта на приходъ Опольской церкви и на владѣніе церковными фундашами, которые состояли: изъ трехъ душъ крестьянъ и подъ ними—четырехъ съ половиною уволокъ земли,—для священника три уволоки, для дьячка—полторы. Кромѣ того, протопопъ Сопоцько передаетъ священнику Игнатію Сергѣвичу часовню, построенную во имя Честнаго Креста, вмѣстѣ съ принадлежащими къ ней фундашами, наданными ей Коптями. Фундуши эти: двѣ уволоки земли—одна въ с. Хоростычахъ, а другая въ с. Липовцѣ-Заростаѣ. Передаеъ также десятины съ цѣлою волости, т. е. съ селъ: Опоя, Руснат, Грабовиц, Мостовъ, Конючкова, Голови, Залеща, Каліноукъ, Любичина, Хоростычъ, Зарайкова и Липови,—огъ всѣхъ земель—съ каждой уволоки по копѣ ржи.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Decembra siedemnastego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzesckim, przed aktami starościnskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodstwa Brzesckiego, comparens personaliter imci p. Andrzej Doroszeski, dokument seu podanie od w Bogu wielebnego imci xiędza Iwana Sopoćki, protopopy Włodawskiego y Brzeskiego, cerkwi Opolskiej y tamecznemu prezbiterowi służący, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verho ad verbum tak się w sobie ma: Иванъ Сопоцько, протопопа Володавскій и Берестейскій, парохъ Руденскій, Воинскій, Предмейскій, Шерешевскій и Свято-Спаскій Берестейскій, року Божого Нароженья тысяча пятьсотъ двадцать первого, мѣсеца Генваря двадцатого дня. Пріѣхавши я, вышемененный Иванъ Сопоцько, протопопа Володавскій, по велѣнію его милости епископа Володимерскаго и Берестейскаго, въ обитель священника, именемъ отца Игнатія Сергѣевича, ку поданью, то есть, интродукціи всей парохіи церкви Опольской, и всей, яко се въ себѣ маеъ, обители вышемененому отцу, отъ начальника моего; сему же то все здавши об-

рады церковные, которые ширей въ визитахъ суть описанные, потому же обитель бардзо зруинованую, презъ долгій часъ безъ пастыря церкви святой; трехъ подданныхъ фундушовыхъ, мѣшкающихъ въ селѣ, — Ополью реченомъ, по серединѣ села; аще же люди презъ великое повѣтріе вымерли, еднакъ ихъ убогое забудованье позостало, — поля оромые, неоромые и сѣножати, то есть, подъ вышеменованными подданными церкви Опольской: волока одна кгрунту оромого, въ трехъ полѣткахъ, со всѣмъ, яко се въ себѣ маеъ; кромѣ той волоки надто двѣ волоки, въ трехъ полѣткахъ, попу той церкви наданныхъ; при сихъ же подданныхъ полуволокъ одинъ на дьяка, по серединѣ села Опоя, въ тріехъ полѣткахъ; сего же всего грунту церковного менуется—волокъ полчварты. А тые всѣ волоки, такъ церковные, яко тежъ и дьяка той церкви, къ сему же и подданныхъ, до сей же церкви надлежащихъ, незасѣяныя жаднею пашнею. Окромѣ того, подаю каплицу въ селѣ Хоростычи семуужъ отцу Игнатію Сергѣвичу фундаціи ихъ милости пановъ Коптiovъ; при ней же и волокъ двѣ грунту, надлежащихъ до той же каплицы храму заложения Чеснаго Креста. Которые волоки лежатъ, — одна въ селѣ Хоростычъ

ростытей, а другая въ селѣ, реченомъ Липовцу—Зоростаю, обѣдвѣ несѣяны, и десятины до церкви вышемененой Опольской съ цѣлой волости, то есть: съ селѣ Ополя, Русиль, Грабовки, Моствовъ, Канючковъ, Головна, Залеца, Калинки, Любичина, Хоростытей, Загайковъ и Липовки, со всихъ грунтовъ служныхъ и чиншовыхъ, которые только въ селахъ найдуются, съ каждой волоки по копѣ жита, десятины до цер-

кви Опольской давати мають и повинны будутъ. Що я, вышемененный, стверджаючи, рукою власною подписалъ и печать свою притиснулъ.— U tego dokumentu przy piészczęci aktora podpis ręki w te słowa: Иванъ Сопочкій, протопона Володавскій, рукою власною. Który to dokument ruski, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty у wpisaniu.

1574 г.

Изъ книги за 1669—1670 годы, стр. 1863—1864.

6. Изрекательная запись священника Брестскаго Моисея Исаковича о томъ, что епископъ Владимірскій и Брестскій Θεодосій не занималъ у него нивакижъ денегъ.

Моисей Исаковичъ, священникъ Брестскій Космо-Демьянской церкви, по посвященіи своемъ, будучи у епископа Владимірскаго и Брестскаго Θεодосія въ Вистовѣ, просилъ у него билета на проѣздъ; но какъ въ этомъ мѣстѣ не было при епископѣ писца и послуги, то онъ снялъ перстень, далъ его священнику Исаковичу съ тѣмъ, чтобы онъ отнесъ его писцу для приложенія печати къ билету. Между тѣмъ Исаковичъ прежде, нежели занесъ къ писцу печать, припечаталъ ею пять пергаменныхъ бланковъ, будто бы на разные случаи, которые могли бы съ нимъ встрѣтиться въ дорогѣ. Межъ тѣмъ спустя годъ, дошло до свѣдѣнія епископа, что у священника есть бланки на пергамиѣ и что между ними находится росписка епископа, будто бы онъ занялъ у Исаковича сто воѣ грошей, которые, если онъ самъ не уплатитъ, обязываются уплатить его родственники. Священникъ Исаковичъ сознавался, что у него были пергаменные бланки, положительно отвергаетъ, что епископъ никогда не занималъ у него денегъ, и если окажется такого рода росписка, то онъ подвергается всей строгости суда.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятого, мѣсеца Ноября пятого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно велебный отецъ Лаврентій Лазаровичъ, писарь капитулы Берестейское, листъ запись отъ небожика отца Мойсея Исаковича, священника Козьмо-Демьянскаго Берестейскаго, его милости отцу епископу Володимерскому и Берестейскому, на речь въ немъ ныжейменованую данный и належачій, ку активанью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Я Мойсей Исаковичъ, попъ Козьмо-Демьянскій Берестейскій, сознаваю то самъ на себе, коли еси

совершався у попы у Володимери, у его милости освещенного киръ Феодосія, епископа Володимерскаго и Берестейскаго, то пакъ за прозьбою моею и великимъ докучаньемъ его милости о листъ вольный, подорожный; а на тотъ часъ будущій его милости у Вистови, одно самъ безъ писаря и безъ хлопца, на тотъ часъ и папиру при собѣ не мѣвъ, его милость сбываючи мене отъ себе, далъ мнѣ, Мойсею вышемененному, знявши зъ руки сегнетъ свой, и казавъ дати писарови, щобъ притиснувъ печать къ листу моему, о которого еси просивъ. То пакъ я, Мойсей, несучи до писара того сегнита, по притисненіи еси тымъ сегнитомъ его милости мамрамовъ пять для пригодъ подорожныхъ, гдѣся трафитъ ѣхати куды, то въ тотъ часъ на тотъ обычай и на-

пишу, такъ есми гадаючи, мамрамы вытисневъ. Его милость владыка довѣдався того вже въ рокъ, што въ мене мамрамы есть и дано его милости справу, такъ ижъ якобы я, попъ Козьмо-Демьянскій, мѣлъ писати на тыхъ мамрамахъ, якобы его милость владыка позывивъ у мене самъ на потребу свою сто копъ грошей, або колько и описатися, если быхъ я ему не отдалъ, то мають ему дѣти и потомки мои одати. А такъ я, Мойсей, визнаваю самъ на себе, если отъ мене повстануть листы съ тыхъ мамрамовъ якіе кольвекъ на его милость владыку Володимерского и Берестейского отца Феодосія, або на его дѣти и потомковъ на позывчанье, або на заставу, або якимъ кольвекъ обычаемъ показаны листы при животи его милости, то я маю первой самъ, такъ великую, якъ въ листѣ было бъ описано, суму грошей вины на кождый врадъ, до которогобъ мѣвъ позывати, заплатити; а если бымъ я не мѣвъ чимъ вины заплатити, або власного сего моего рукописанія листа запрѣтися, то я самъ себе описую, ведлугъ статуту, яко здрайцу и подступника его милости отца владыки и потомковъ его милости, а врадъ кождый маеть отъ всего его милости, самого и потомковъ его милости,

вольнымъ вичне учинити, а на мене вси шкоды и наклады его милости отцу владыцѣ, або дитемъ и потомкомъ его милости на слово милости ихъ безъ жадной присеги сказавши, мене ихъ милость горломъ, яко зрадцу а подступника ихъ милости, во всемъ томъ выдать маеть и якъ ихъ милости воля зо мною будетъ, што хочечи чинити, а я вжо вичне и дити мое всего того и ничего жадной речи искати не маю и вѣчное молчанье о всемъ противъ ихъ милости мѣти виненъ буду. И на томъ есми его милости отцу владыци, дитемъ и потомкомъ его милости, давъ сей мой листъ, писанный властивой руки моей. А для лѣпшого свѣдомья и твердости просивъ есми его милости пана Павла Оранскаго о печать а другого пана Василья Каплю, мѣщанина Володимерского; ихъ милости на чоломбитье мое такъ добре учинили, къ сему моему листу и печати свои приложили. Писанъ у Володимери, року Божого тысеча пятьсотъ семьдесятъ четвертого, мѣсеца Мая двадцать четвертого дня.— Который же тотъ листъ записъ, при двохъ печатяхъ старосвѣтцкихъ притисненыхъ, черезъ особу верхуменованую ку активованью поданный, есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1577 г.

Изъ книги за 1577—1569—1582—1621 годы, стр. 1679—1680.

7. Судебное опредѣленіе по дѣлу Пружанскаго священника и Пружанскихъ мѣщанъ.

Пружанскій священникъ Тимоеѣй Федоровичъ приноситъ въ судъ жалобу на Николая Зубовскаго и Яна Ставцака и всѣхъ Пружанскихъ мѣщанъ о томъ, что они запрещаютъ прѣбывающимъ людямъ торговать у церкви Св. Духа во время ярмарокъ на Рождество Христова и Св. Спаса. Обжалованные мѣщане показали, что такой беспорядокъ, которымъ нарушается благочиніе и тишина церковнаго богослуженія, противорѣчитъ старинному городскому обычаю и прямымъ постановленіямъ королевскихъ ревизоровъ; въ подтвержденіе чего и указали на подлинныя листы внази Малхера Гедройти, Жмудскаго епископа, и Яна Палускаго Довгерда, королевскаго маршалка, подкоморія Опшнянскаго, данные въ 1577 году 20 Іюня. Въ листахъ этихъ прямо говорится, чтобы во время праздниковъ Св. Троицы и Рождества Христова не производилъ торговъ около вышеназванной церкви, а дѣлать это на обычномъ торговомъ мѣстѣ. Судъ рѣшилъ дѣло согласно представленіямъ мѣщанъ.

Лѣта Божого Нароженья 1582, мѣсяца Іюля 11 дня.

Передо мною Остафѣемъ Воловичомъ, паномъ Виленскимъ канцлеромъ Ве-

ликого Князства Литовского, старостою Берестейскимъ и Кобринскимъ, жаловалъ поць Пружанскій Тимофей Федоровичъ на мѣщанъ Пружанскихъ Миколая Зубовского а Яна Ставецкаго и на всехъ мѣщанъ тамошнихъ, ияъ дей они забороняють и закликати на рынку кажуть, абы прѣйжіе и тамошніе люди при церкви его светого Духа не торговали и до церкви хвалы Божое слухати не ходили часу ярмарковъ святъ роковыхъ на Божое Нароженье и светого Спаса о святкахъ. А Зубовскій и Ставецкій, самъ отъ себе и отъ мѣщанъ Пружанскихъ, чинечи отпоръ, повѣдили, ияъ дей мы никому не заказуемъ и закликати ото некажемъ, жебы люди до церкви для фалы Божее ходити не мѣли, только абы дей часу тыхъ ярмарковъ мененыхъ торговъ собѣ тамъ передъ его церквью на передмѣстью не уживали и переказы мѣсту его королевское милости надъ звычай давный и надъ постановенье ревизоровъ его королевское милости тотъ поць торгами незвыклыми не чиниль, и показали листъ ревизоровъ его королевское милости князя Махера Кледройтя, бискупа Жомойтского, поць печатью его, пана Яна Палуского Довгерда, маршалка его королевское милости, подкоморого Ошменского, поць

датою року семьдесятъ семого, мѣсеца Юня двадцатого дня, въ которомъ описано застановенье тыми словами: Ияъ мають ярмарки по старому завжды, яко передъ тымъ бывали, въ мѣстѣ самомъ быти, то есть, о светой Тройцы и о Святкахъ. А такъ при той церкви тые ярмарки нехай справованы не будутъ, а фалы Божее вольно будетъ кождому до церкви ходити слухати, а ярмарковати на звыкломъ торгу. А такъ я, выслушавши обѣюхъ сторонъ а присмотрѣвшисе тому листу пановъ ревизоровъ его королевское милости мененыхъ, заховалемъ мѣщанъ Пружанскихъ при томъ постановенью ревизорскомъ, кдыжъ торги всякіе не мають быти нигдѣ, одно въ мѣстѣ. А ведже для фалы Божое до тое церкви помененое часу тыхъ святъ роковыхъ не маеть быти боронено людемъ тамошнимъ и обчимъ ходити, одножъ передъ обѣднею, абы не смѣли торговати и шинковъ жадныхъ, медомъ, пивомъ и кгортѣлкою не мѣли, ажъ по фалѣ Божей, по обѣднѣ торговати мають на звыкломъ мѣстцу, въ рынку, а не на предмѣстью, яко у постановенью ревизорскомъ омаваетъ. Што для памяти до книгъ кгродскихъ староста Берестейского естъ записано.

1577 г.

Изъ книги за 1577—1580 годы, стр. 1632—1634.

8. Жалоба священника Демьяна Семеновича вмѣстѣ съ посвидѣтельствомъ вознаго обѣ учиненныхъ ему побояхъ земяниномъ Рафаломъ Ленковичемъ Непокойчицеимъ.

Земянинъ Брестскаго воеводства Аврамъ Васильевичъ Непокойчицкій (по всей вѣроятности православный) приноситъ жалобу на земянина Рафала Ленковича Непокойчицаго (который, какъ видно по самому имени, былъ католикъ), что онъ на дорогѣ напалъ на священника Демьяна Семеновича, только что вышедшаго изъ церкви послѣ заутрени, избилъ и изранилъ его; о чемъ слѣдуетъ посвидѣтельствованіе вознаго.

Лѣта Божого Нароженья 1577, мѣсеца Юля 28 дня.

Писалъ и присылалъ до владу господарского староста Берестейского

до мене, Павла Секлецкого, городничего замку господарского Берестейского, на мѣстцу вельможного пана его милости пана Троцкаго въ одѣвханью пана Малхера Райского, подстаростего Берестейского, оставленого земенинъ господарскій повѣту Берестейского панъ Аврамъ Васильевичъ Непокойчицкій, жалуючи и оповѣдаючи, ижъ дей дня нынѣшняго, на датѣ вышешпомененого, въ недѣлю, попъ дей его имѣнья Непокойчицкого Демьянъ Семеновичъ рано, скоро дей послѣ завтра, вышедши съ церкви, пошолъ дей былъ за быдломъ своимъ, дорогою добровольною, и будучи дей ему еще неподалеку дому своего, то пакъ дей земенинъ тогожъ повѣту Берестейского Рафалъ Ленковичъ Непокойчицкій, самъ особою своею, зъ слугами и помощниками своими, оного дей попа его, перенемши на дорожѣ добровольной, збилъ и зранилъ. Которого если бы дей онъ панъ Аврамъ, послышавши крикъ и воланье зъ двора своего, съ че-

лядью прибѣвши, не ратовалъ, зная бы дей его тамъ здоровья позбавилъ, што дей то заразы онъ, панъ Аврамъ, людемъ добрымъ, сусѣдомъ околичнымъ, оповѣдалъ и на огледанье бралъ зъ ураду возного повѣту Берестейского Яна Поплавского, который, чого свѣдомъ будучи, до книгъ дня тридцатого Юля созналъ, ижъ дей за освѣтченье пана Аврама Непокойчицкого видѣлъ дей у попа его Непокойчицкаго рану кривавую, одраную на губѣ верхней, а другую на горлѣ подъ бороною. Которое дей збитье помененный попъ передъ нимъ, вознымъ, мѣнилъ собѣ быти учиненое отъ Рафала Ленковича Непокойчицкого. А при немъ дей, возномъ, были стороною Коидратъ Микитичъ а Янъ Петровичъ, бояринъ его милости пана Яна Гайка, каштеляна Берестейского. Которое жъ оповѣданье пана Аврама Непокойчицкого, также и сознанье возного помененого, есть до книгъ кргодскихъ староства Берестейского записано. Писанъ у Берестьи.

1577 г.

Изъ книги за 1738 годъ стр. 1507.

9. Коммиссарское опредѣленіе по дѣлу священника церкви святыхъ Апостоловъ Петра и Павла въ Кобринѣ.

Малхеръ князь Гедротъ, Жмудскій епископъ, Янъ Палускій Довквицъ, королевскій маршалокъ, Ошмянскій подкоморій, Немонитскій староста, заявляетъ, что во время объѣзда для ревизіи предсталъ передъ нимъ священникъ церкви святыхъ Апостоловъ Петра и Павла Семень Федоровичъ и просилъ его отпустить дерево изъ королевской Кобринской пущи для возобновленія устарѣвшей и разваливающейся церкви. Признавая эту просьбу вполне основательною, князь Гедротъ разрѣшилъ ему отпустить потребнаго количества казеннаго лѣса на построение новой церкви. Кромѣ того священникъ Семень Федоровичъ жаловался князю на Кобринскаго лѣсничаго Павла Верещаку за то, что тотъ отказывается дать на церковь медовую дань въ десять савокъ, которую, по завѣщанію основателей церкви, князей Кобринскихъ, изстари ей давали всѣ лѣсничіе; для большей убѣдительности, онъ представилъ и самую привилегію князя Кобринскаго Семена, гдѣ именно утверждена эта медовая дань.

Князь Гедротъ призналъ жалобу священника основательною и далъ ему свой подтвердительный листъ.

Roku tysiąc siedemsetnego trzydziestego osmego, miesiąca Decembra dzień następnego dnia.

Na urządzie ikmości grodzkim Bresckim, aktami starościńskimi przede mną, Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim,

łowczym y podstarościm sądowym wdztwą Brzesckiego, stawiając personalnie wielebny oyciec Michał Prokopowicz, prezbiter cerkwi Kobrynskiej pod tytułem świętych Apostołów Piotra y Pawła, dokument na rzecz y nim

niżej wyrażoną, sobie дану у służący, ad acta grodu Brzeskiego podał, cuius tenor sequitur talis: Мальхеръ Князь Гедротъ, зъ ласки Божей бискупъ Жо- мойтскій, Янъ Палускій Довквидъ, мар- шалокъ Е. К. мсти, подкоморій Ошмен- скій, староста Немонйтскій. Будучи мы одъ его королевское милости до добръ господарскихъ въ воеводство Берестейскомъ на ревизию высланный, ставши повѣдилъ передъ нами све- щенникъ Кобринскій церкви zalo- женья святого Петра и Павла Семень Федоровичъ, ижъ церковь тая св. Петра и Павла продавна есть будованья и за непоправленіемъ, ижъ ни отъкуль на поправу тоей церкви дерева достити не можетъ, уже ся троха не повалила, а лѣсничій дей Кобринскій съ пуци брати забороняетъ, и проситъ насъ, абыхмо ему на будованье новоецеркви съ пуци господарское Кобринское де- рева брати, поколь церковь збудуетъ, дозволили. А такъ мы, видечи въ томъ быти речь слушную и пристойную и зважаючи того, абы за господарское здорovie и за королевую ей милость въ той церкви Господа Бога прошно было, позволили есмы тому священ- нику Семену Федоровичу съ пуци господарское Кобринское за вѣдо- мостью лѣсничого Кобринского, поколь оный священникъ тую церковь знову збудуетъ и гараздъ направитъ, добро- вольне дерево брати, чего ему лѣс- ничій, ани осочникъ боронити не маеть. Ку тому жаловаль тотъ же священникъ намъ святого Петра Се- менъ Федоровичъ на лѣсничого Кобрин- ского пана Павла Верещаку о то, ко- торую дань медовую саковъ десять еще съ наданья князей Кобринской на

тую церковь Божую заложенья светого Петра лѣсничіи вси прешлые давали, а той дей лѣсничій панъ Павелъ Верещака за вряду своего тотъ медъ десети саковъ до той церкви Божей давати, не рознати для чего, не хочеть, и показаль предъ нами привилей кня- зя Семена Кобринского, подъ печатью его даный, въ которомъ пишеть, ижъ збудовавши церковь святого Петра и на- давши на тую церковь немало къ тому тую десять саковъ меду всимъ лѣсни- чимъ Кобринскимъ на потомъ будучи съ пуци Кобринское выдавати на кожый годъ велитъ. А такъ мы, бачачи въ томъ быти речь слушную и при- стойную, а къ тому безъ шкоды скарбу его милости господарское, казалисмо тому пану Павлу Верещацѣ, лѣсни- чому Кобринскому, тую десять саковъ меду на тую церковь святого Петра на кожый годъ выдавати, ведлугъ второго заставенья нашего привилей князя Семена Кобринского, на тую церковь наданого, и напотымъ будучіе лѣсничіи Кобринскіе заховалятся и тотъ медъ сполна, по десяти саковъ, до тоей церкви выдавати мають. И на тое мы тому священнику дали тотъ нашъ листъ подъ нашими печати. Писанъ въ Кобринѣ, року отъ Нароженья Сына Божого тысяча пятьсотъ семьдесятъ сегомо, мѣсяца Іюля сегомо дня. Utego instrumentu komissarskiego podpis temi słowy: Malcher Gedrot, biskup Żomoyt- ski, komissarz Jan Pałusky Dowkwyd, marszałek ikmści., podkomorzy Oszmian- ski, starosta Nemonoytski. Który to ta- kowuy instrument, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę, że wszystko w nim inserowaną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty i wpisany.

1582 г.

Изъ книги за 1577—1569—1582—1621 годы, стр. 1948—1955.

10. Заявленіе епископа Кирилла Терлецкаго, подтвержденное свидѣтельствомъ вознаго, объ ограбленіи церкви Св. Духа въ Пинскѣ подстаростимъ Пинскимъ княземъ Львомъ Войной Воронежскимъ.

Землянинъ Иванъ Федоровичъ Велятичъ отъ имени епископа Пинскаго и Туровскаго Кирилла Терлецкаго представилъ въ судъ жалобу на князя Льва Воронежскаго, Пинскаго подстаростія, о томъ, что по наущенію и насланію послѣдняго его слуга Матѣй Богатко Макаровичъ, съ многими единомышленниками, около сорока человекъ, началъ на домъ Св. Духовской церкви въ г. Пинскѣ, избилъ протопопа Луку Ивановича и его жену, выгнавъ ихъ изъ дома, а дѣтей ихъ побросалъ черезъ заборъ, за тѣмъ ограбилъ церковь, отрубилъ стоявшій на ней крестъ, забравъ три колокола, чашу, кресты, евангеліе, свѣчи и престолъ, ободралъ ризы съ клоновъ и забралъ многія другія вещи, и все это отправилъ въ Пинскій замокъ къ князю подстаростію Воронежскому. Епископъ, осмотрѣвъ и описавъ вмѣстѣ съ вознымъ все случившееся, просилъ Воронежскаго принять и записать въ книги заявленіе вознаго, но Воронежскій отказался его принять. Тогда возный Козляковский представилъ свое заявленіе въ Брестскій градскій судъ. Кромѣ вышеописаннаго въ заявленіи этомъ похѣщено объясненіе самого епископа, обращенное лично къ Воронежскому. Епископъ объясняетъ, что новокрещенный Пинскій еврей, по имени Митрофанъ, въ знакъ благодарности Провсвѣтителю Богу, записалъ въ пользу духовенства свой домъ и плацъ въ г. Пинскѣ, на что представилъ особый дарственный листъ въ Пинскій судъ. За свой добрый поступокъ онъ удостоился благоволенія короля, который особымъ листомъ далъ знать князю Збаражскому, воеводѣ Браславскому и Пинскому старостѣ, чтобы онъ не дѣлалъ никакихъ высканій съ помянутаго дома и плаца. Когда многіе евреи, узнавъ объ этомъ, стали изъявлять желаніе принять св. крещеніе и просили объ этомъ епископа, тогда, для большаго удобства, онъ перестроилъ домъ окрещеннаго еврея Митрофана на церковь во имя Св. Духа и поставилъ въ ней вышеописаннаго протопопа Луку Ивановича, при которомъ и случилось вышеописанное нападеніе. Описавъ подробно это разбойниче дѣло, епископъ проситъ кн. Воронежскаго возвратитъ всѣ церковныя вещи и домъ, при чемъ показавъ ему королевскую привилегію на домъ и плацъ. Князь Воронежскій отвѣтилъ епископу, что онъ сдѣлалъ нападеніе по приказанію Браславскаго воеводи и ничего не возвратитъ изъ побраннаго имущества.

Лѣта Божіея Нароженья тысяча пятьсотъ восемьдесятъ второго, мѣсяца Августа двадцать сегомаго дня.

Пришедши на врадѣ его королевское милости до замку Берестейскаго, до мене Павла Секлицкаго, городничаго Берестейскаго, въ тотъ часъ будущаго на мѣстцу врадовомъ одѣ ясневельможнаго пана его милости, пана Виленскаго, земенинъ его королевское милости повѣту Пинскаго, панъ Иванъ Федоровичъ Велятичъ оповѣдалъ именемъ его милости епископа владыки Пинскаго и Туровскаго Кирилла Терлецкаго, ажъ дей въ року теперешнемъ осмьдесятъ второмъ, мѣсяца Августа двадцатаго дня, служебникъ князя Льва Войны Воронежскаго, подстаростега Пинскаго, Матѣй Богатко Макаровичъ и зъ иншими многими слугами его а помочниками своими, за власнымъ дей розказаньемъ и насланьемъ того князя Воронежскаго, подстаростега Пинскаго,

пришедши мощно, кгвалтомъ до дому Митрофана Аврамовича Волчковича, жида новохрещеного, лежачаго въ мѣстѣ Пинскомъ, на улицы Жидовской, гдѣ церковь збудована, протопопу, на имя Луку Ивановича, и жону его збили и змордовали и отъ всемаетности ихъ, которую они въ томъ дому въ схованью мѣли, съ того дому прочъ выгнали и дѣти черезъ тынъ выкидали и три звоны, завѣшоное подлѣ церкви спустивши и крыжъ на церкви вроблений, ку потѣшщъ поганьской а посмѣянью хрестіянству, по самый жолобъ одтявши, и иные речи многіе церковныя, яко келихъ, хрестъ, книги, евангеліе за серебромъ, свѣчи и престолъ, оltарь Божій, ободрали и многіе речи побравши до замку дей Пинскаго, до него подстаростега, одпрывали. И кгда дей о то владыка Пинскій, оповѣдаючи до замку Пинскаго, яко на врадѣ его королевское милости, на онъ же часъ приходилъ, маючи при

собѣ возного повѣту Пинского Семена Борисовича Козляковского, просячи подстаростего Пинского, абы то оповѣданье записано было. Нижли дей князь подстаростій того оповѣданья его не пріймовать и до книгъ записывати не казаль, и што дей ему передъ тымъ вознымъ и передъ шляхтою повѣдиль и чога тотъ возный въ той справѣ, за освѣдченьемъ владыки Пинского, свѣдомъ будучи, то все на квитѣ подъ печатью и съ подписомъ руки своею тутъ до владу его королевское милости принеши, при оповѣданью мененомъ, очевисте созналь; которое сознанье и квитѣ его на владъ поданый, въ словѣ до слова такъ ся въ собѣ маеть: Я Семень Борисовичъ Козляковский, возный повѣту Пинского, сознаваю симъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперешнемъ тысяча пятьсотъ осмьдесятъ второмъ, мѣсеца Августа двадцатого дня, браль мене, возного, на справу свою его милость отецъ Кирилъ Терлецкій, епископъ Пинскій и Туровскій, на огледанье въ дому Митрофана Аврамовича Волчковича, жида новокрещенного, лежачого тутъ въ мѣстѣ его королевское милости Пинскомъ, на улицы Жидовской, побранья при церкви, которая на томъ дворѣ поставлена была, мощно трохъ звоновъ и стетья на той церкви и взятыя крыжа, такъже побранья речей церковныхъ и маетности поповской. А такъ въ року теперешнемъ тысяча пятьсотъ осмьдесятъ второмъ, мѣсеца Августа двадцатого дня былomorphic въ томъ дворѣ Митрофана Волчковича и за оказываньемъ, а отъ слуги его милости отца епископского пана Гаврила Кольчицкого видѣломъ тамъ на томъ дворѣ, подлѣ церкви въ трохъ столпахъ стоящихъ звоны три завѣщонные и при мне, возномъ, оные звоны побрано и до замку отвезено; а на той церкви, которая въ томъ дому стоитъ, на верху крыжъ деревянный при жолобѣ стя-

тый и съ тою церкви знятый. Имѣниль передо мною, вознымъ, тотъ слуга его милости отца епископовъ панъ Гаврило Кольчицкий и при немъ будучій Лука Ивановичъ, протопопъ Пинскій свето-Дускій, ижъ дей и на той церкви крыжъ стяли и взяли, и речи церковные, келихъ зо всеми потребами, евангеліе, серебромъ оправленое, позлогистое, кресты, престоль и олтарь Божій облупили, ризы, книги, свѣчи и вси наклады церковные побрали слуги пана подстаростего и до замку все отпрывадили. Такъже и маетности того священника, который въ томъ дому неподалеку тою церкви, на одномъ плацу поселеный, стояль, нашедши мощно, ктвалтомъ забрали, служебника его милости князя Льва Войны Воронежского, тамошнего подстаростего Пинского, за власнымъ росказаньемъ и наслачьемъ его милости князя Льва Войны Воронежского, пана своего, Матвѣй Богатко Макаровичъ и зъ иными многими помочниками, которыхъ было большей сорока человекъ зъ разными бронеми. А скоро, по томъ огледанью моемъ, тогожъ дня мѣсеца Августа двадцатого дня, въ року теперешнемъ тысяча пятьсотъ осмьдесятъ второмъ, его милость отецъ Кирилъ, епископъ Туровскій и Пинскій, со мною, вознымъ, и зъ иными многими людьми задными самъ ходилъ до замку, до его милости князя Льва Войны Воронежского, подстаростего Пинского, и знаходши его милость въ замку его королевское милости Пинскомъ, вчиниль оповѣданье очевисто тыми словами, мовечи: Оповѣдаю дей передо мною, же подстаростій Пинскій, што въ року теперешнемъ осмьдесятъ второмъ, подданый его королевское милости жидъ мѣста Пинского, Мошко Аврамовичъ, а теперъ по крещенью новоназванный Митрофанъ, самъ присмотревшисе писму светому и узнавши быти Господа нашего Исуса Христа за прав-

дивого Сына Божого, на окупеньє грѣшныхъ зосланого, съ тымъ умысломъ своимъ отворившисе явно, просилъ дей мене, Кирила епископа, абы его въ законъ светый хрестіянскій, водлугъ обраду церкви греческое охрестилъ. И на знакъ того такового щирого умыслу своего, будущій побожностью порушонный, по доброй воли своей далъ, даровалъ и на вѣчность записалъ домъ свой отчизный въ тамошнемъ мѣстѣ его королевское милости Пинскомъ лежачій, на улицы Жидовской, межи домами зъ одного боку отъ двора къ пляцу брата его Іоска Волчковича, а другимъ бокомъ отъ пляцу Аврама Марковича, жидовъ Пинскихъ, ничимъ никому непенный, а ни заведенный, на што и листъ свой вызнанный подъ печатью и съ подписомъ руки своей, такъ же подъ свѣдомомъ и печатями людей добрыхъ, мнѣ далъ, и тотъ листъ записъ свой, ставши первой тутъ на врадѣ его королевское милости, въ замку Пинскомъ, передъ намѣстникомъ вашей милости, паномъ Ясманомъ Борисовскимъ, ставши, ку записанью до книгъ вызналъ и тотъ домъ въ моцъ и въ держанье мое, Кирила епископа, зо всемъ черезъ вижа замкового мнѣ подано и поступлено. А потомъ дей тотъ Митрофанъ и передъ господаремъ его милости ставши созналъ листъ свой, што его королевская милость, яко панъ хрестіянскій и побожный, взглянувши и тую справу его, яко тому Митрофану ласку его королевская милость показати такъ и тотъ записъ на домъ его при моцы зоставити и листомъ его королевское милости подтвердити, также особливый листъ его королевская милость до его милости князя Януша Корибутовича Збарзскаго, воеводы Браславского, старосты Пинского, Кременецкого, пана вышймененого, о томъ розсказати и писати рачилъ, ижъ бы его милость тое воли и розсказанья его королевское

милости ничимъ противенъ быти не рачилъ, съ которымъ дей ачъ быхъ вжо особу его милости найдовалъ, нижли дей про забаву его милость и бытность на послужѣ его королевское милости въ земли Московской до того борзо прійти не могучи, а наиболѣй вѣдаючи и побожности его милости, ижъ его милость яко правый хрестіанинъ, вѣдаючи то, што не для жадного якого пожитку моего, только для розмноженья фалы Божое сталося. Гдѣ есть тое воли его королевское милости нарушать не рачилъ съ повинности моее и за великимъ всилованьемъ, набѣганьемъ и частыми мовами того самого Митрофана и иныхъ многихъ зацныхъ и посполитого народу людей, которые повѣдаючи, ижъ скоро одно тосе станеть, а фала Божая въ томъ дому полнена будетъ, ижъ многіе жиды, видячи таковую ласку его королевское милости, которую ся тымъ Митрофаномъ его королевская милость показати рачилъ, покреститисе схотятъ; съ тыхъ причинъ вчиниломъ то и въ томъ же дому водлѣ пристойности и обраду нашого закону, мѣсць обобравши, церковь светого Духа поставиломъ и потребами церковными осмотрѣвши обходъ зовсимъ крилосомъ моимъ вчинивши и для служенья въ той церкви и для старожитныхъ всихъ речей Луку Ивановича протопопу въ томъ дому мѣшкати зоставивши, службу Божую уставичне въ той церкви велѣломъ. То пакъ дей въ року теперешнемъ же осьмьдесятъ второмъ, мѣсеца Августа двадцатого дня, служебникъ вашей милости Матфѣй Богатко Макаровичъ и иныхъ помочниковъ немало, такъ еси взялъ того справу, же за властнымъ розсказаньемъ и насланьемъ вашей милости, княже подстаростій, пришедши моцно, квалтомъ и зъ иными многими слугами, вышйменеными, помочниками своими до того дому Митрофана, гдѣ церковь збудова-

на есть, того Луку Ивановича протопопу и зъ жоною его збили и мордова-ли, и отъ всей маетности ихъ, кото-рую они въ томъ дому въ схованью мѣли, съ того дому прочъ выгнали и дѣ-ти черезъ тынъ выкидали, и три звоны, завѣшенные подлѣ церкви, спустивши и крыжъ на церкви вробленный нехре-стіянски и несбожне, але знать ку по-тѣшѣ поганьской а посмѣванью нашему христіанству, по самый жолобъ от-тявши и иные речи многіе церковныя, яко келихъ, хрестъ и книги, еванге-ліе зо срибромъ, свѣчи и престолъ, олтаре Божій, одобрали и многіе речи побравши тутъ дей до вашей милости, до замку отнесли. И просилъ отецъ Ки-рилъ епископъ, абы тое оповѣданье его до книгъ кгородскихъ замку его коро-левское милости Пинского записано было и абы тые речи побранные засе ему поворочати велѣлъ, а воли его ко-ролевское милости не противечися, то водлугъ запису того Митрофана и по-тверженья его королевское милости, по першому зоставити рачилъ. Показалъ пану подстаростему владыка, его ми-лость, привилей господарскій на тотъ пляцъ записаный на церковь съ при-висистою печатью и съ подписью ру-ки господарское и листъ господарскій съ подписомъ руки его королевское ми-лости до его милости князя воеводы писаный, ижъ бы се въ тотъ домъ и пляцъ не вступоваль; то пакъ князь подстаростій привилья и листа его ко-ролевское милости не пріймоваль и не читаль, которого дей такового опо-вѣданья и мовенья его милости отца Ки-

рила епископа его милость князь Левъ Война Воронежскій, подстаростій Пин-скій, выслушавши, повѣдилъ тыми сло-вы: „Я дей, отче Кириле епископе, тое таковое оповѣданье вашей милости слы-шу и до того ся самъ знаю, ижъ то слуги мое, за росказаньемъ моимъ, яко ты жалуешь, вчинили и звоны по-брали; нижли дей записывати того не кажю, бомъ дей то вчинилъ за влас-нымъ росказаньемъ и писаньемъ его милости князя воеводы Браславского, пана моего, але записуй дей собѣ гдѣ хочешь.“ Которое таковое мовенье и от-казъ его милости князя Льва Войны Воронежского, подстаростего Пинского, его милость отецъ Кирилъ епископъ, мною вознымъ и дворяниномъ его ко-ролевское милости, который на иншую справу его милости отца епископа отъ его королевское милости зосланъ былъ паномъ Яномъ Кишчичомъ и паномъ Станиславомъ Запчинскимъ, земени-номъ повѣту Пинского, также паномъ Цупріяномъ, подпискомъ земскимъ по-вѣту Пинского, которые на тотъ часъ при мнѣ и при всей той справѣ были, освѣтчивши пошолъ отголь прочъ. Ко-торого того такового сознанья моего преречочный Семень Козляковскій, воз-ный, даю ку записанью до книгъ крод-скихъ Берестейскихъ сесть мой квитъ зъ моею печатью и съ подписомъ ру-ки моее. Писанъ у Берестьи. Кото-рое жъ оповѣданье отца Кирила еписко-па Пинского и возного помененого со-знанье до книгъ кгородскихъ староства Берестейского записано есть. Писанъ у Берестьи.

1586 г.

Изъ книги за 1677—1679 г., стр. 213—218.

11. **Фундушевая запись на Волчилицкую церковь во имя св. Николая и св. Георгія.**

Ярославъ Солтанъ, староста Остринскій, съ женою своею Марією построилъ церковь во имя св. Николая Чудотворца и св. великомученика Георгія въ селѣ Волчилицахъ, назначилъ на содержаніе священника три уволоки земли, вмѣняя ему въ обязанность, чтобы онъ и пріемники его совершали богослуженіе на славянскомъ языкѣ, по обряду Греческому, и молились за него и за его усопшихъ предковъ. Кромѣ того онъ назначилъ отъ двора ежегодно давать десять мѣръ Брестскихъ ржи и сорочь грошей польскихъ, за которые долженъ священникъ покушать для церкви вино, ладанъ, просфоры и свѣчи. Запись эта явлена первоначально въ актахъ Брестской капитулы, а перенесена въ городскіе акты 1677 года.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятъ сего, мѣсяца Февраля петнадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Веньденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимся очевисто отецъ Петръ Банковскій, пресбитеръ Волчинскій, экстрактъ съ книгъ духовныхъ, въ речи въ немъ нижеймененой, перъ обліатамъ до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаны: Выписъ съ книгъ духовныхъ капитулы Берестейское: Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча пятьсотъ восемьдесятъ шестого, мѣсяца Октября двадцать осмого дня, индикта шостого, до актъ подано, а въ року теперешнемъ тысяча шестьсотъ семьдесятъ пятомъ, мѣсяца Ноябра третего дня вынято. Передо мною Томашомъ Кюрытинскимъ и Кюбрынскимъ, Лаврентымъ Лазаровичомъ присяглымъ писаромъ и всимъ духовенствомъ капитулы Берестейское, ставши на врадѣ нашомъ духовномъ чесный отецъ Петръ Банковскій, пресбитеръ Волчинскій, жедалъ насъ, абысьмо книги судовые отворивши писарови нашему фундушъ славное памети его милости пана Ярослава Солтана, старосты Остринскаго, на церковь Волчинскую служацій, выдать повелѣли,

который выдаючи слово въ слово такъ ся въ себѣ маеть. Я Ярославъ Солтанъ, староста Остринскій, и зъ женою моею Марією, ознаймуемъ тымъ нашимъ добровольнымъ фундаційнымъ листомъ и вѣчистымъ записомъ, кому бы о томъ вѣдать принадлежало, альбо чтучи коли слышать, теперь и на потомъ будущимъ всимъ людемъ, яко то вѣры Греческое, ижъ мы зобоопне со женою своею, сподѣваючися ласки и милосердья Божого въ подешлыхъ теперь лѣтѣхъ нашихъ отъ Господа Вседержителя умыслили есмо въ маетности нашей, въ селѣ Волчинѣ церковь заложенья иже во светыхъ отца нашего Николая Мирликійского и светого великого мученика Христова Георгія уфундовати, а не розрываючи собѣ умыслу нашего ку душевному полезному спасеню, хотяще оного во второе страшное пришествіе Господа нашего Исуса Христа получитьи, созвавши къ себѣ сусѣдъ нашихъ, съ которыми утворили есмо, найпервей: волокъ три во всѣхъ трохъ полѣткахъ, съ сѣножатями, навозами, огородами, яко ся тые волоки здавна съ помѣру своего въ собѣ мѣли и до сего дня мають; а особливе приселенье, гдѣ домъ священнической бытъ маеть, близъ двора нашего Волчинского зъ садомъ идучое доломъ, взявши отъ того жъ двора даже до мостка вшырь, а вдолжъ

до гостинца Высоцкого между полемъ нашимъ дворнымъ. Тое все вылучивши на честь и на хвалу Господу Богу и оразъ въ честь и въ память вышписанныхъ святыхъ Божиыхъ, вымѣривши и отдѣливши церковь Божую уфундовали, до того на порядокъ церковный и обыходъ священнической съ пашни наше дворное ничего большъ, только бочекъ десять жита мѣры Берестейское и грошей злотыхъ чотыридесятъ личбы и монеты польское, што рокъ давати мы сами и по насъ наступцы наши повинни будемъ, шчо священника Волчинского шчо рокъ доходити маеть, а священникъ за то въ церкви имѣти маеть вино, ладонъ, просфури и свѣчи и въ кождый тежъ ден за насъ и наступцовъ нашихъ, што середя молебень, а за змерлыхъ предковъ нашихъ шчо пятюкъ и собота службу Божую за души ихъ отпраовати должень будетъ, благаючи Господа Бога во вѣчный онымъ покой. Также домъ священнической близъ церкви своимъ коштомъ побудовалисьмо и апаратъ весь, яко належитъ, ку той церкви съ книгами, зъ звонами справивши отдали есмо. И въ млынахъ нашихъ млыво вольное безъ мѣрки и въ бору нахомъ на опалъ древа священникови Волчинскому ничимъ не возбрано позволили есмо. За чимъ наставшій свещеникъ по свещенику однако словянскимъ языкомъ бы и въ познѣйшій вѣкъ, а по нихъ и наступцы ихъ, мають и повинни будутъ, водлугъ обрядку вѣры Христіанское Греческое, въ кождое свято урочистое и въ недѣлю службу Божую отпраовати, просячи Господа Бога за короля его милости, за всю речь посполитую и воя ихъ, туттежъ и за насъ самихъ и по насъ за наступцовъ нашихъ, поки есмо живы, а по смерти за души наши должны суть. Ку тому мають и ересь постерегать, абы подданные наши дѣти

крестили, а сами безъ шлюбовъ не мѣшкали, хорые безъ сповѣди ихъ и причастія Тѣла и Крови Христовой съ того свѣта не сходили. Што вѣчне утвердивши, никому моци и влады не зоставуемо, только до той церкви фундаціи нашой вѣчистой владыцѣ Володимерскому и Берестейскому и его капитулѣ; они, яко власные опекунове, моцью и повагою сее фундаціи наше даною, мають и повинни будутъ всего того постерегать. Аще бы мы сами, альбо по насъ наступцы наши сего полнити не возхотѣли, або воли нашой выразной въ чемъ противитися мѣли, тогда его милость отецъ владыка съ капитулою своею мають того доходити. А за доистьемъ того тоежъ вѣчне и ненарушне мы сами и по насъ наступцы наши твердити обѣцуемъ подъ клятвою Божею анафема. Которую то фундацію на вѣчные часы ствержаючи при печати рукою ся своею и именемъ малжонки своей подписую. До которого то листу запису фундаціи наше вѣчистое уприсилемъ пановъ пріятель нашихъ о подписъ руки, которые на прозбы нашу рачили вдѣлатъ и къ сему листу руки свои подписали. Писанъ въ дворѣ нахомъ Волчицкомъ, подъ лѣто Божого Нароженья тысяча пятьсотъ осмьдесятъ шостого; мѣсеца Мая девятого дня, индикта шостого. У того листу запису вѣчистой фундаціи подписъ рукъ тыми словы: Ярославъ Солтанъ, староста Остринскій, самъ отъ себе и именемъ малжонки моея рукою моею подписую. Устне очевисто прошоный печатарь до сего листу побожной фундаціи одъ его милости пана Ярослава Солтана, старосты Остринского, Янъ Война, рукою властною; устне и очевисто прошоный печатарь до сего листу побожной фундаціи отъ его милости пана Ярослава Солтана, старосты Остринского и паней малжонки его милости.

Гедeonъ Сума, рукою. Который же то листъ запись вѣчистой фундаціи есть до книгъ духовныхъ принятъ и уписанъ. Съ которыхъ и сесь выписъ подъ печатью вradoвою и съ подписомъ руки писарское честному отцу Петру Банковскому, презбитерови на сесь часть будущому Волчинскому, есть выданъ. Писанъ въ богоспасаемомъ градѣ Берестью, року тысяча шестьсотъ семьдесятъ пятого,

мѣсеца Ноябра третего дня. Въ того екстраксу, при печати притисненной, подписъ руки тыми словы: Отецъ Лаврентій Лазаровичъ, писарь присяжный капитулы Берестейское рукою. Который же то экстрактъ, церь облятамъ презъ особу верхумененую поданный, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1588 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 577.

12. Фундушова запись воеводы Брестскаго Николая Сапѣги на Вышницкую церковь.

Николай Сапѣга, Брестскій воевода и Оршанскій староста, владѣлецъ Вышницкаго имѣнія, видя, что при Вышницкой церкви нѣтъ постоянного священника, такъ какъ настоащій священникъ Федоръ Григоровичъ, для приумноженій своихъ доходовъ, оставилъ эту церковь и занялъ другой приходъ въ Володавѣ, пригласивъ въ м. Вышницы постоянного священника Оому Слабевича и передалъ ему и его потомству всѣ церковные фундуши, какъ то: въ Вышницкихъ городскихъ поляхъ князя Сапѣги двѣ улоки земли, во всѣхъ трехъ перемѣвахъ, и домъ, въ которомъ жилъ прежній священникъ, со всѣми строениями, пладами и фольварками. Кромѣ того всѣ Вышницкіе мѣщане и крестьяне и села Лунева и села Розвадовки обязаны давать съ каждой улокови по полкопы ржи въ каждый годъ. Вся Вышницкал волость въ своихъ духовныхъ нуждахъ ни къ кому болѣе не должна обращаться, кромѣ священника Оому, живущаго при Вышницкой церкви.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Marca iedynastego dnia.

Na urzędzie JKmści grodzkim Bresckim przed aktami starościńskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzesckiego, comparens personaliter в Bogu wielebny імсь xiądz Stefan Hryniewicki, prezbiter cerkwi Wisznickiey, fundusz teyże cerkwi od iw. im pana Mikołajia Sapiehi, woiewody Brzesckiego, nadany a przez iw. im. xięży biskupow y iw. im. pp. Sapiehow aprobowany, na rzecz w nim niżej wyrażoną służący ad acta подаѣ, który wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Миколай Сапѣга, воевода Берестейскій, староста Оршанскій. Ознаймую и чиню явно тымъ моимъ листомъ, ижъ я купивши имѣ-

ніе Вышницкое у его милости пана Андрея Сапѣги, воеводича Новгородского, его милости пана брата моего, а видечи въ томъ имѣніи въ мѣстѣ Вышницкахъ, ижъ при церкви Божей уставичного попа не было, который попомъ былъ на имя Федоръ Григоровичъ, влакомившисе на пожитки лѣпшіе, до Володавы прочъ пошелъ, а церковь Вышницкую опустилъ и тамъ у Володавѣ мѣшкаючи хотѣлъ викарія при церкви Вышницкой ховати, а собѣ пожитки церкви Вышницкой на сторонѣ мѣшкаючи мѣти, что я обачуючи за неслучную речь, абы мѣлъ одинъ попь двѣ церкви мѣти, отдаливши того попа, у Володавѣ мѣшкаючого, на имя Федора Григоровича и потомки его отъ моей церкви и мѣти ихъ нигда не хочечи, а на томъ мѣстѣ къ церкви Вышницкой придалемъ попомъ, на имя Оому

Слабневича, видячи его быть на тотъ урадъ духовный человекъ годного, помнячи тежъ послуги его почтивою, которые онъ мнѣ отъ часу немалого чинилъ въ нѣкоторыхъ потребахъ моихъ дворяныхъ, и на выхованье тому попу при той церкви Вышницкой въ поляхъ мѣскихъ Вышницкихъ даю волокъ двѣ земли, во всѣхъ трехъ поляхъ, и домъ, въ которомъ тотъ попу Ѳеодоръ мѣшкаль, со всимъ будованіемъ, плацы и фольварками отдаю ему Фтомѣ попу, съ которыхъ дву волокъ земли, съ дому плацовъ и фольварковъ мнѣ пану своему чиншу и озимы житное и овсяное и нѣкоторыхъ податковъ иныхъ давати и платити до скарбу моего не будетъ повиненъ; до того на выхованье тому же попу Вышницкому подданые мое, мѣщане Вышницкіе и село Лунево, село Розвадовка повинны будутъ съ каждой волоки оселое, тяглое и чиншовое по пугьгопы жита въ кождымъ году по собѣ идучомъ давати. Такъ тежъ вся волость моя Вышницкая въ справахъ духовныхъ нигдѣ индей одно до того попа Вышницкого утекатися мають, при которой церкви тотъ попу Фтома маеть мѣшкати и тыхъ всихъ пожитковъ уживати ажъ до живота своего и по немъ потомки его, который бы былъ годны того ураду духовного и кождые по немъ будучіе попы, а я вжо самъ и по смерти моеи потомковъ мои, помнячи на боязнъ Божую, милуючи хвалу его свягую, того наданя моего отъ церкви Божое нарушати не мають; гдыжь и я по смерти славное памяти его милости пана отца моего наданья вшелякого, такъ отъ церквей рускихъ, яко отъ костела римского не отдеймоваль, але еще и овшемъ имъ придавалемъ на выхованье. И на то даю Фтомѣ попу Вышницкому тотъ мой листъ съ печатію и подписомъ руки моеи власной. Писанъ въ Кодиѣ, року тысяча пять-

сотъ осмьдесятъ осмого, мѣсяца Септембра четвертого дня. U tego funduszu przy pieczęci po iedney stronie teyże pieczęci expressya takowa: рукою власною, а по drugiej stronie tey же pieczęci podpis y rąk takowe: A. Sapieha eps. Helena z Sołomercza Sapieżyna Krauczyna W. X. Lit., pod pieczęcią zas arprobaty różnemi czasy tak iww. biskupow ritus graeci jako iw. ipp. Sapiehow z podpisami rąk nastapione takowe: Року отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, мѣсяца Іюня двадесять пятого дня, черезъ отца Клементія Слабневича презбитера Вышницкого, передъ нами епископомъ покладаны властію нашею пастерскою во всемъ ствержаемо, варуючи абы отецъ Андрей Дукальчикъ до церкви въ Розвадовой, заложеной ново поставленный презбитеръ въ десятины отъ подданныхъ тамошнихъ до церкви Вышницкой належачою нѣкоей перешкоды не чинилъ отцу Вышницкому, але овшемъ волокою собѣ позволенную живился онъ и по нимъ наступуючи священники Розвадовскіе. Іоанъ Патея епископъ Володимирскій и Берестейскій р. в. Бенедиктъ Глинскій епископъ ствержаю сей фундушъ, Леонъ Заленскій, Прототроній епископъ Володимирскій и Берестейскій, ствержаю сей фундушъ, Леонъ Кишка, епископъ Володимирскій, сей фундушъ, и постановленіе о десятинѣ Розвадовской его милости Іоана Патея антecessора нашего, ствержаю. Данъ въ Купечовѣ, дня осмого Сентября, roku tysiąc siedmset iedynastego, po konfirmacyi ab antecessoribus meis y ia confirmuiac tenże fundusz podpisuię się: Theofil Godebski b. W. y Brzes. dnia ósmnastego Julij roku tysiąc siedmset czterdziestego w Tryszynie dnia piątego miesiaca Czerwca roku tysiąc siedmset czterdziestego dziewiątego, ten fundusz od antecessorow naszych nadany cerkwi Wisznickiey approbuie wraz z synami me-

mi K. Sapieżyna w. B. Karol Sapieha, syn starszy w. B. My Ignacy Sapieha, w. Mski. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty i wpisany.

1591 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 575.

13. Фундушова запись Витебскаго воеводы Сапѣги на Вышницкую церковь.

Николай Сапѣга, воевода Витебскій, Велижскій и Суражскій староста, имѣя въ виду, что такъ какъ при церкви, въ его имѣніи Вышницяхъ, по недостатку содержанія, нѣтъ постоянного священника, то онъ, устранивъ это неудобство, постановляетъ постоянного священника Оому Стаблевича, которому даетъ на Вышницкихъ поляхъ двѣ улоки земли, а вдобавокъ къ нимъ еще въ Старой Клѣти четыре морга и въ Будыщахъ четыре морга полей и лѣсовъ, равно даетъ ему домъ съ плацами, огородомъ и фольварками. Кроме того, онъ обязываетъ Вышницкихъ мѣщанъ и жителей села Лунева и Розвадовцевъ давать ему съ каждой уловки земли по полкопы ржи, какъ это они давали изстари, при его отцѣ, а также не обращаться за духовными требами ни къ кому больше, кроме настоющаго священника.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Marca iedynastego dnia.

Na urządzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami starościńskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podsta- rościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imci xiądz Stefan Hryniewicki, prezbiter cerkwi Wisznickiey, fundusz teyże cerkwi Wisznickiey od iw. im pana Mikołaja Sapiehi, woiewody Witebskiego, nadany, na rzecz w nim niżej wyrażoną służący, ad acta podał, który w słowo do słowa tak się w sobie ma. Миколай Сапѣга, воевода Витебскій, Велижскій и Суражскій староста. Ознаймую тымъ моимъ листомъ, ижъ въ имѣнію моимъ Вышницяхъ вставичного попа не было, ни съ которыхъ иншихъ причинъ, одно для того, же выхованія слушного не мѣлъ; хочечи я порядокъ добрый за- становити въ той церкви Божой, при- дамемъ попа, который бы уставне при- тое церкви Божое мѣшкалъ и служ- бу Божую отправоваъ, на имя Тому Стаблевича и на выхованіе ему при- далъ въ поляхъ мѣсткихъ Вышницкихъ волокъ двѣ земли и до нихъ надатки въ одномъ мѣйску, въ Старой Клѣти,

морговъ чотыри, а на другія поля въ Будыщахъ наКупястомъ полѣ и дубро- вы морговъ чотыри и домъ съ плацы, огородомъ и фольварки поповскими, кроме жадного плату и подачки мѣт пану его. Ку тому взявши певную вѣ- домость отъ подданныхъ моихъ ста- рыхъ мужовъ Вышницкихъ, же съ дав- ныхъ часовъ за славное памяти его ми- лости пана отца моего подданные мои мѣщане Вышницкіе и село Лунево и Розвадовцы съ каждое волоки попу по пулъ копы жита давали, что я хочечи его пильнѣйшимъ до службы Божое вѣ- лати и теперъ ему придаю и позволяю брати съ каждое волоки съ тыхъ вы- жеймененыхъ съ мѣста Вышницъ и съ Лунева и Розвадовки тому попу мо- ему по пулъ копы жита выбиратьи, по- чавши отъ дати нижеописаное въ кождомъ по собѣ идучемъ року. Такъ тежъ подданные мои, вся влость Выш- ницкая, въ справахъ духовныхъ вшеля- кихъ не маются вдавати до иншихъ церквей постороннихъ, одно до церкви моей Вышницкое. Такъ тежъ позволяю ему, попу моему, для его властное по- требы для молотія вшелякого сбожа въ дому мѣти одни жорны вольные. Которос

рый пошъ мой, при тое церкви мѣшкаючи, тое парафіи маеть уживать до живота его, и на то даю ему той мой листь съ печатью моею и съ подписомъ руки моее власное. Писанъ въ Вышнихахъ, дѣта Божого Нароженья тысяча пятьсотъ девятьдесятъ первого, Аугуста сегого дня. У tego funduszu przy pieczęci in cera rubra wycisnionej expressia takowa: рукою власною, а на

złożeniu tego funduszu inducta w te słowa: Anno millesimo septingentesimo quinquagesimo nono, die decima sexta Aprilis ad acta visitatoria gnia Brestens: est induct. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty u wpisany.

1592 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 1599.

14. Фундушова запись княгини Вишневецкой на Войску церковь во имя Рождества Пресвятыя Богородицы.

Княгиня Александра Капустянка, Александрова Вишневецкая, объявляетъ, что ея дѣдъ князь Тимофей Капуста, староста Каневскій, записалъ Григорію Остафьевичу и Ипатію Смоленскому, священнику Войской церкви десятину отъ своихъ доходовъ, что отецъ ея князь Андрей Капуста, Брацлавскій каштелянъ, и мать ея Анна Шишкова утвердили эту запись за священникомъ Петромъ Григорьевичемъ и діакономъ Ипатіемъ Петровичемъ, присвокуивъ еще десятую копу съ дворной пашни и бочку пшеницы, которая слѣдовали съ имѣнія Лисовчичи. Подтверждая эти записи своихъ предковъ, княгиня записываетъ еще діакону Ипатію шесть копъ ржи съ фольварка Грищинскаго и просить, чтобы совершаемо было богослужение за души ея братьевъ, которые похоронены въ этой церкви, князя Филиппа, князя Ивана и княгини Марии Капустичей. Свой дарственный подтвердительный листь она даетъ на сохранение священнику Ипатію, и просить своихъ братьевъ и сестеръ не нарушать ея записи. Но если ея нарушать ея собственныя дѣти, или кто нибудь другой, кому эта земли можетъ быть отдана въ аренду, принуждалъ священника къ несвойственнымъ ему послугамъ, а крестьянъ къ панщинѣ, то виновный платить штрафа королю 400 копъ грошей литовскихъ, и обиженной стороной также 400 копъ. Кромѣ того, обиженныхъ просить обращаться къ покровительству князей Сапѣговъ и ея братьевъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt trzeciego, miesiąca Apryla dwudziestego pierwszego dnia.

Na urządzie ikmści grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskimi y przedemną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim wojewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter im. xiądz Ignacy Konaszewski, fundusz od iasnie oświeconey xiężny ieymści Alexandry Kapuscianki Alexandrowey Wiszniowieckiej, na włok pięć y dziesięć sine z gruntow dwornych cerkwi Woyskiej nadany, ad acta podał, który de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Богъ избра и освяти церковь свою, которую прагне абы на вѣки опущена не была,—

я Александра Капустянка, Александрова Вишневецкая, чиню вѣдомо нынѣшного вѣку и на потомъ будущего людамъ симъ моимъ листомъ, хто бы его хотѣлъ читати, ижъ что напередъ за волею божею а по томъ за даньемъ ласки славное памяти предковъ моихъ, небощика князя Капусты Тимофѣя, старосты Каневского, дѣда моего, данное на землю съ десетиною отъ ихъ самихъ на церковь Божую Рождества Пречистыя Дѣвы Маріи, што они были надали отцу Григору Остафьевичу и Ипатію Смоленскому, священнику Войскому, до живота не нарушаючи тыхъ добръ уживати, а по животѣ того отца Григорія Остафеевича Ипатія Смолен-

ского, священника Войского, за даньемъ ласки небожика славное памяти пана отца моего князя Андрея Капусты, каштеляна Брацлавского, старосты Овруцкого, а небожчицы матки моей княгини Анны Шишковны давное наданіе (wiersz сау затарту у przez dawność wutarty) десятую копу съ пашни дворное, бочку шпеницы въ каждый рокъ съ гумна дворного отцу Петру Грегоровичу, отцу дякону Патію Петровичу Смоленскому. А по животѣ отца Петра Грегоровича я Александра Капустянка, Александрова Вишневецкая, маючи тую маетность отчистую и материнскую имѣніе Лысовчичи и тое наданье предковъ моихъ вышмененныхъ, которое на церковь светое Пречистое надано было и теперь есть, а съ фольварку Грищинского шести копъ жита отцу Патію надаю, а хочечи я, абы то не было нарушоно ни въ чемъ и не было отдалено отъ церкви Божой вѣчными часы тымъ листомъ моимъ ствержаю и змоцняю, и даю въ моць и держаніе отцу Ипатію, священнику теперешнему Войскому и потомкомъ ихъ, абы хвалу Божую за души славное памяти предковъ моихъ отпраовали въ той церкви, гдѣ тѣло лежитъ тое славное памяти пановъ братьи моихъ милыхъ, князя Филипа, князя Ивана, княгини Марины Капустичовъ, не нарушаючи того наданья ни въ чемъ отъ церкви Божое Пречистое Дѣво-Маріи Рождества. А если бы тое маетности Лысовщицкое, лежачее въ повѣтѣ Берестейскомъ, сами не держали, сынъ мой князь Адамъ Вишневецкій, альбо дочка моя Елга Збараская, кому кольвекъ тую землю заставою пустили, альбо кому вѣчнымъ правомъ продали, а оныхъ заставники, альбо вѣчнымъ правомъ купивши, нарушивши оное наданіе, отъ церкви Божое отнявши, пяти волоки земли и десятиню, десятую копу съ пашни дворное, отнявши на по-

житокъ собѣ обернули, имъ самимъ и ихъ подданнымъ кривду якую имъ учинили, высылаючи ихъ самихъ на послугу незвычайю, такъ же ихъ подданныхъ на панщизну, таковый маеть и повиненъ будетъ заруки платити на господара короля его милости чотыреста копъ гроши литовскихъ, и сторонѣ укривжоной чотыреста копъ гроши литовскихъ. А что се дотычетъ ухвалы сеймовое, то есть, побору до скарбу короля его милости съ одное волоки съ подданныхъ отдати, а чотыре волоки вольными чиню. А если бы тежъ отъ сусѣдовъ тое маетности имъ самымъ и ихъ дѣтямъ кривду якую чинивъ, а оный панъ тоей маетности доходити не хотѣлъ, мають ся утекати до вельможныхъ ихъ милости пановъ Сапѣговъ, подъ оборону пановъ братьи моихъ милыхъ, которая кольвекъ особа отъ ихъ милости позостане. Если бы тежъ кто склепъ розбити, взевъ хочечи собѣ тамъ и дѣти свое ховати, гдѣ тѣла лежатъ пановъ братьи моихъ Капустичовъ, цовиненъ будетъ туюжъ сумму, семсотъ копъ гроши, платити. А вельможное ихъ милости панове Сапѣгове, паметаючи на церковь Божую и на ихъ самихъ, имъ справедливости доходити, паметаючи на церковь Божую и на ихъ самихъ яко слугъ церковныхъ. И на то я Александра Капустянка Вишневецкая дала есмь предреченымъ особомъ сесь мой листъ подъ лѣто Божого Нарожения тысяча пятьсотъ девятьдесятъ второго, мѣсеца Декабря третяго дня. А что се тычетъ въ томъ селѣ Войской при церкви божественной ярмарки два, то есть, Сошествіе святого Духа и Рождество Пречистое Дѣво-Маріи, отъ кождого шинку торговое на домъ поповскій, дворъ въ тое се уступовати не маеть, подъ заруками въ томъ листѣ моемъ вышеописанными. Писанъ въ Лысовщицахъ, року и дня вышеописанномъ. У

togo funduszu przy wyciśnionej pieczęci expressya w te słowa: власною рукою. Który to takowy fundusz, przez wyż wy-
 rażoną osobę ku aktykowaniu podany, de verbo ad verbum jest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y zapisany.

1605 г.

Изъ книги за 1736—1741—1742 г., стр. 1291—1294.

15. Фундушевая запись Льва Сапѣги на церковь Виторожскую.

Левъ Сапѣга, великій канцлеръ великаго княжества Литовскаго, староста Слонимскій, Пернавскій и Могилевскій, соорудивъ новую церковь во имя св. Архангела Михаила, въ мѣстѣ своемъ Виторожѣ, въ Брестскомъ воеводствѣ, записалъ священнику этой церкви одну уволокъ земли въ с. Виторожѣ. Кромѣ того, онъ обязалъ всѣхъ жителей Виторожской волости, давать священнику съ каждой уволокъ по копѣ ржи въ каждый годъ.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego pierwszego, miesiąca Marca siódmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami staroscinskimi, przede mną, Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądownym wojewodztwa Brzeskiego, stawiając personalnie wielmożny oyciec Jan Strusiewicz, prezbiter cerkwi Witorozkiey, dokument porusku pisany, dawny, już duży nadwątlony idque fundusz przez iasnie wielmożnego imć pana Lwa Sapiehę, kanclerza wielkiego w. x. Lit., Słonimskiego, Pernawskiego y Mohilewskiego starosty, cerkwi Witorozkiey nadany, na rzecz w nim niżej wyrażoną daną y służącą, ad acta grodu Brzeskiego подаѣ, który, z ruskiego pisma na polskie tłumacząc y w xięgi słowo do słowa wpisując, tak się w sobie ma: Левъ Сапѣга, канцлеръ великаго княжества Литовскаго, староста Слонимскій, Пернавскій и Могилевскій. Ознаймую симъ моимъ листомъ всимъ вѣодецъ, кому бы то вѣдати належало, ижъ для rozmноженья хвалы Пана Бога Всемогущаго, въ имѣнью моемъ Виторозкомъ, въ воеводствѣ Берестейскомъ лежачомъ, при селѣ Виторожу збудовавши церковь новую, заложенія чудо святого Михаила Архангела, на тую

церковь священнику, при ней мѣшкаочому, симъ листомъ моимъ надаю и фундую волоку одну земли въ селѣ Виторожу, межѣ инными волоками сельскими лежачими, до того и подданныхъ моихъ со всей волости Виторозкое, мѣсто десетины, съ каждое волоки по копѣ жита на годъ. И маеть священникъ, при той церкви мѣшкаочій, теперешній, и на потомъ будучіе, тую волоку земли одъ всякихъ повинностей вольною на себе держати. До тогожъ въ каждый годъ, часу жнива, по копѣ жита съ каждое волоки у подданныхъ моихъ волости Виторозкое выбирати и на выживание свое оборочати вѣчными часы. А за мене, также за потомковъ моихъ, Пана Бога просити будутъ, подъ владою а послушенствомъ старшихъ пастыровъ своихъ епископовъ Берестейскихъ. На томъ далъ священнику моему Виторозкому сей мой листъ подъ печатью и съ подписомъ руки моею. Писанъ въ Слонимѣ, лѣта Божого Нароженья тысеца шестьсотного пятого, мѣсяца Мая одинадцатого дня. U tego funduszu przy pieczęci pokoiowey, na lasku czerwonym wyciśnionej, podpis ręki z inskryptio po niżej po polsku pisana temi słowy: Lew Sapieha ręką własną swoią stwierdzam fundusz ten iasnie wielmożnego imci pana wojewody Wilenskie-

go teraz będącego do cerkwi Witorozkiey; Jerzy Uszak Kulikowski ręką własną. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażonego oycа prezbitera Witorozkiego, ze wszystką w nim inserowaną rzeczą, oczewisto ad acta podany, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzesciańskiego przyjęty y wpisany.

1621 г.

Изъ книги за 1577—1569—1582—1621 годы, стр. 383—384.

16. Осмотръ вознымъ пепелища Кобринскаго Спаскаго монастыря.

Жданъ Лясковскій, возный Брестскаго воеводства, представляетъ въ судъ свое заявленіе такого содержанія: въ присутствіи двухъ шляхтичей Грегорія Славенскаго и Ивана Лясковскаго, по требованію священника сгорѣвшей церкви Свято-Спаскаго Кобринскаго монастыря, онъ, возный, былъ на мѣстѣ пожара, гдѣ, вмѣсто монастыря, церкви, всякихъ построекъ и служебъ, нашель пепелище, о чемъ и свидѣтельствуеть своимъ квитомъ.

Лѣта Божого Нароженья тысяча шестьсотъ двадцать первого, мѣсеца Юня третяго дня.

Передо мною, Бенедиктомъ Буховецкимъ, войскимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, ставши на врадѣ возный воеводства Берестейскаго Жданъ Лясковскій, очевисто призналъ квити сознанья своего о справѣ нижеменованой, который же за печатью и съ подписомъ руки своее и за печатьми стороны шляхты, при немъ будучое, ку записанью до книгъ гродскихъ подалъ, и такъ се въ собѣ маеть: Я Жданъ Лясковскій, возный воеводства Берестейскаго, сознаваю симъ моимъ квитомъ, ижъ року теперешнего тысяча шестьсотъ двадцать первого, мѣсеца Мая двадцатого дня, маючи я при собѣ стороною двухъ шляхтичовъ, пана Григорія Славенскаго а пана Ивана Лясковскаго, съ которою то стороною шляхтою былъ взятый въ справу священника светого Спаса монастыру Кобринскаго отца Василья Есифовича на огледанье монастыря Кобринскаго светого Спа-

са, которая церковь монастырь Кобринскій светого Спаса зо всіми аппаратами церковными отъ замку Кобринскаго зъ неякого непріятели вѣчнымъ способомъ зо всімъ дворомъ и будованьемъ дворнымъ, при тымъ монастыру будучомъ, згорѣло, гдѣ я, возный, съ тою помененою стороною шляхтою, за оказаньемъ жалостнымъ помененого отца Василья Есифовича, видѣломъ церковь светого Спаса монастыря Кобринскаго до счатку згорѣлою и зъ звонницею и зо всеъмъ дворомъ и будованьемъ, при той церкви будучимъ, и только мѣсце и плаць голый видѣломъ досченту згорѣло. Што я, возный, съ тою помененою стороною шляхтою видѣвши, таковой жалобный припадокъ, на томъ далъ сесь мой квити ку записанью до книгъ гродскихъ Берестейскихъ подъ печатью моею и съ подписомъ руки моее и подъ печатьми тое стороны шляхты, при мнѣ будучое. Писанъ въ Кобрыню, року, мѣсеца и дня вышейписаного. Котороежъ то сознанье возного помененого до книгъ врадovýchъ есть записано.

1624 г.

Изъ книги за 1734—1736—1741 годы, стр. 2399—2409.

17. **Фундушовая записъ на монастырь св. Онуфрія въ селѣ Яблочнѣ.**

Князь Александръ Пронскій, каштелянъ Троцкій, и супруга его Феодора Сангушкова я подарили монастырю въ своемъ селѣ Яблочнѣ одну уволокъ земли, которая должна принадлежать ему на вѣчныя времена. Кроме того, отъ первыхъ своихъ фундаторовъ и ктиторовъ св. обитель получила въ вѣчное наданье следующее: сѣнокосъ на р. Бугѣ, со всѣмихъ деревьямъ, бортинымъ и небортинымъ; озеро: Соинвицъ и Шкотное, затоки на р. Бугѣ, по имени Палавецъ, съ разными рыбными ловлями. Крестьяне Яблочинскаго двора не должны касаться этихъ озеръ, притоковъ, сѣнокосовъ и всякаго дерева. Помимо всего этого, монастырю слѣдуетъ отъ двора Яблочна ежегодная десятина: ржи 30 копь, ячменя 20 копь, пшеницы 20 копь, гречихи 12 копь, масла 2 фасыи, сировъ 3 копы, а священнику одному сукна и шуба. Но Паисій Черковскій, епископъ Холмскій и Белзскій, видя, что на содержаніе монастырскихъ священниковъ крайне мало одной уволки земли, равно и всѣхъ прочихъ доходовъ, просилъ лично Рафала Лещинскаго, воеводу Белзскаго, чтобы онъ прибавилъ еще земли на св. обитель. Лещинскій, находя просьбу епископа вполне основательною, записалъ монастырю еще полъ уволки пустой земли въ томъ же селѣ Яблочнѣ. Для вѣчнаго сохраненія всѣ эти фундаціи были вписаны епископомъ Черковскимъ въ на престольное евангеліе Онуфрѣвскаго монастыря.

Roku tysiąc siedemsetnego czterdzie-
stego pierwszego, miesiąca Iulii iedy-
nastego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskim, przedemną, Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzeskiego, comparento personaliter w Bogu przewielebny imć xiądz Ławrenty Kornilowicz, ihumen monasteru Jabłoczeńskiego ritus graeci, ten fundusz, służący monasterowi Jabłoczeńskiemu, pod tytułem świętego Onufrego zostaiący, ad akta grodu woiewodztwa Brzeskiego podał, którego tenor wpisuiąc w xięgi sequitur talis: Вписъ въ сію книгу на престольную въ церкви светого преподобного отца Онуфрія въ Яблочнѣ. Перво, даючи право давное, наданое отъ первыхъ давнихъ ктиторовъ святое обители сей, святой памяти славной ей милости пани Богушовой, которая то пани Богушова тую святую обитель святого Онуфрія въ добрахъ своихъ фундуючи, надать рачила. Которое право, такъ давное, яко и новое, выданное отъ слушное и годное памяти отъ вельможныхъ ихъ милостей княжатея Александра Пронскаго, каштеляна Троцкого, и малжонки его ей милости княжны Феодоры

Сангушковны, пани Троцкое, дѣдички тыхъ добръ, также и то право, новонаданое отъ потомковъ ихъ милостей, отъ вельможныхъ ихъ милостей пановъ, его милости пана Рафала Лещинскаго, воеводы Белзскаго, и малжонки его ей милости пани, воеводиной, дѣдички тыхъ добръ, которые ихъ милость, его милость панъ воевода грунту оромого надали въ добрахъ своихъ, въ селѣ Яблочномъ. Которое наданье сталосе отъ ихъ милостей пана воеводы Белзскаго и малжонки его милости, за стараніемъ велебного въ Бозѣ отца Паисія Черковскаго, епископа Холмскаго и Белзскаго, настоятеля сея обители святое Яблоченское святого Онуфрія. Съ тыхъ причинъ тое право, давное и нановонаданое, для вѣчной и несмертельное памяти, велить его милость епископъ въ евангелію церковную на престоль въписать. Которое право и фундуши, въ сію книгу вписуючи, слово до слова такъ въ себѣ имѣтъ: Roku Bożia Narodzenia tysiąca sześćsetъ двадцать четвертого, мѣсяца Мая девятого дня. Ясьневельможный его милость панъ Рафаль Лещинскій, воевода Белзскій, будучи его милость въ маестности своей Володавѣ, добръ лежачихъ въ воеводствѣ Берестей-

скомъ, тогожь часу будучи въ монастыру Яблоченскомъ святого Онуфрія, велебному освещенному отцу Паисіюви Иполитовичови Черковскому, епископови Хелмскому и Белзскому: Обачивши отецъ епископъ, иже грунту орогого до того монастыра Яблоченского барзо мало, только одна волока, надана черезъ ясьневельможного пана его милости Александра Пронского, княжате, каштеляна Троцкого, посполу съ вельможною панею малжонкою своею, панею Фтеодорою Сангушковною, княжною, дѣдичною панею тыхъ добръ, которая волока земли лежитъ въ селѣ ихъ милостей, названомъ Яблочномъ, съ одного боку отъ межи Охрема Качана, а съ другого боку Силы Сепосеслая. Тая волока земли въ себѣ маєтъ въ широкости и въ долгости до вѣчнаго уживанія тымъ особомъ духовнымъ, за просьбою и чолобитіемъ отца Касіяна священника церкви монастыря святого Онуфрія, на той часъ будущого, до которого тежъ монастыра еще передъ тымъ часомъ першіе фундаментореве и ктиторове тое святое обители надали и позволили мѣти и держати и уживать въ пустыни, коло тоежъ церкви святого монастыря будущого, надали на вѣчныя часы и ненарушоныя, якъ есть въ тыхъ фундушяхъ описано и доложено: Почавши отъ границы села Яблочня, якъ идетъ рѣчка отъ Ыолодія сѣножати долиною реченною отъ Потереба, которая впадаетъ до рѣчки Буга, въ которомъ то ограниченью и въ тымъ островѣ розные груды и сѣножати, дерева розные, бортное и небортное, также и съ написами, обычаемъ бортницкимъ. То все передъ тымъ часомъ и съ вѣковъ давныхъ надано до того монастыра святого Онуфрія; а ктому еще озера, мяновите: Совинникъ озеръ двѣ Шкотное, также затоки около Буга, и на имя Палавецъ, при стѣнѣ сѣножати

подъ гору, и съ езами рыбными, съ ровами, отоки, съ тонями, ловенемъ рыбнымъ, со всеми пожитками, забороняючи въ томъ всемъ рыболовомъ, поданнымъ двора Яблоченского, абы до тыхъ озеръ и затоковъ не бывали для ловеня рыбы, абы жадное перешкоды не чинили и чинить не важилисе; также до сяножати и до дерева, бортнаго и небортнаго, жадного уступу не чинили вѣчными часами. А зособно надали до тогожь монастыря святого Онуфрія съ двора Яблоченского десятины житное копъ тридцать, ячменю копъ двадцать, пшеницы копъ двадцать, гречки копъ дванадцать, масла фасокъ двѣ, сыровъ копъ три, священникови одному сукня и кожухъ до року съ тогожь двора Яблоченского давати мають. Уси тые речи, вверхуименованные, въ кождый рокъ. Что еще видячи его милость отецъ епископъ Паисій Черковскій, иже грунту до того монастыря святого Онуфрія барзо мало на выхованье священниковъ, на одной волоцѣ грунту, и иншихъ приходовъ барзо мало, для которыхъ причинъ важился самъ отецъ епископъ особою своею ѣхать до Володавы, до ихъ милостей пана воеводы Белзского и малжонки его милости, ей милости пани воеводины, дѣдички тыхъ добръ, съ просьбою своею просилъ ихъ милостей, жебы съ милости своей панское туо церковь опатрить рачили, а грунту большъ придать рачили, до тое волоки земли, которую надалъ вельможный его милости князя Александеръ Пронскій, панъ Троцкий, посполу съ ей милостью княжною Сангушковною, малжонкою своею, панею дѣдичною тыхъ добръ, жебы большъ ихъ милость дать рачила. Что ихъ милость, его милость панъ воевода Белзскій и ея милость пани воеводина, видячи просьбу слушную отца епископа Паисія, яко панове побожни,

христіянскіе, съ милости своей панской, до тоежь волоки земли, черезъ продковъ ихъ милости наданную, въ томъ же селѣ Яблочномъ придали пустой земли полъ волоки. Которая то полъ волоки земли лежитъ въ томъ же селѣ Яблочномъ, отъ межи Максима Гербрата, а съ другого боку отъ межи Самона. Которые то грунта, полъ волоки земли, черезъ ихъ милостей вельможныхъ, его милости пана воеводы Белзского и вельможное ей милости паніей воеводиное, власное дѣдички тыхъ добръ, надати рачили въ томъ же селѣ ихъ милости Яблочнѣ, того всего грунту, въ своемъ селѣ наданого, сполна полтори волоки, на вѣчные часы трвати маеть при той святой церкви монастыря Яблоченского святого преподобнаго Онуфрія, и съ иншими наданными давныхъ и первыхъ коляторовъ святое обители сея мянованой и вышреченой ку хвалѣ Найвышому Богу въ Троицы Единому и Пресвятой Его Дѣвицы Маріи Матере Христа Бога нашего, во память вѣчную преподобному отцу Онуфрію, его же есть храмъ, настоятеля тоежь

твятое обители. Которую далъ фундушъ, такъ первыхъ и давныхъ вѣкторовъ, (отъ) вѣковъ наданныхъ, такъ и новонаданныхъ отъ ихъ милостей, его милости пана воеводы Белзского и ея милости пани воеводиное Троцкое и продковъ ихъ милостей есть уписано до евангеліи на престольнаго для вѣчное и несмертельное памяти черезъ велебнаго въ Бозѣ отца Паисія Черковского, епископа Хелмского и Белзского, настоятеля монастыря Яблоченского святого Онуфрія. Писанъ въ Яблоченскомъ монастыру, лѣта отъ Божого Нарожения тысяча шестьсотъ двадцать четвертого. U tego funduszu naprestolniego podpis ręki dla konfirmacyi samego episkopa Chełmskiego y Bełżkiego exprimitur temi się wyrażają słowu: Паисій, Черковскій епископъ, рукою власною. Który to takowy fundusz naprestolny wieczney pamięci, służący monastyrowi Jabłoczenskiemu, pod tytułem świętego Onufrego zostającego, za podaniem onego przez wyż mianowaną osobę ad acta xiąg grodzkich Brzeskich, iest przyjęty u wpisany.

1625 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 729—731.

18. Фундушовая запись Николая Сапѣги, воеводича Витебскаго, на Куденскую церковь во имя Святаго Духа.

Николай Сапѣга, воеводичъ Витебскій, записываетъ Тарасію Тимоѣевичу, священнику Свято-Духовской церкви въ своемъ имѣніи Кодиѣ, вмѣстѣ съ правомъ пребыванія при той церкви до конца его жизни, двѣ уволоки земли въ городѣ Кодиѣ и двѣ уволоки въ Страдѣ, изъ коихъ одну уволюку діакону. Кромѣ того, всѣму причту слѣдуетъ, по старинному обычаю, ежегодная десятина съ каждой уволоки по копѣ ржи, съ селъ: Страдча, Дурпчи, Мѣдни, Бокипки, Копылово и Ожчина. Владѣя вышеприведенными волоками земли, церковный причтъ свободенъ отъ всякихъ повинностей въ пользу города и казны.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Augusta siódmego dnia.

Na urządzie ikmści grodzkim Brzeskim, przed aktami staroscinskimi, przedemną, Karolem Wieszczyckim, podsto-

lim y podstarościm sądowym grodzkim wojewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imć xiądz Piotr Sosnowski, prezbiter cerkwi Koudenskiej zamkowej, ekstrakt grodu Brzeskiego wpisania w nim funduszu od w-go

imci pana Mikołaja Sapięhy, wojewodzica Witepskiego, cerkwi Kodenskiej Świętego Ducha na włok dwie w miescie Kodniu y dwie w Stradczu sytuowanych, iako też na dziesięciny nadanego, ad acta podał, który wpisując w księgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Выпись съ книгъ гродскихъ староства Берестейского. Лѣта Божія тысяча шестьсотъ двадцать пятого, мѣсяца Юня тридцатого дня. На урадѣ гродскомъ замку господарского Берестейскомъ, передо мною, Теодоромъ Букрабою, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимся очевидно велебный въ Бозѣ отецъ Тарасій Тимоѣевичъ, священникъ Коденскій, покладаль и ку активованью до книгъ гродскихъ Берестейскихъ подаль листь, нижеменованный фундушъ, жадаючи, абы былъ принятый и до книгъ урадовыхъ гродскихъ Берестейскихъ вписанъ; который слово до слова такъ се въ собѣ маетъ: Mikołaj Sapięha, na Kodniu pan y dziedzic, wojewodzic Witepski, daę ten moy list Tarasowi Timofiewiczowi, swieszczennikowi moiemu Kodenskiemu, na cerkiew moją murowaną w zamku moim Kodenskim, od przodkow moich zmurowaną, która iest pod tytułem Świętego Ducha założona, iż tego pomienionego swieszczennika zostawuie przy cerkwi tey, aż do żywota iego, tak przy włokach dwóch w miescie y w Stradczu dwoch, włoka także na diakona, nadanych do tey cerkwi, y dziesięcina ma mu należeć, iako przedtym brał, z kaźdey włoki po kopie żyta, tak z ciągłej, iako y czynszowey, z tych tylko wsi moich dziedzicznych: z Stradczu, z Durzyc, Medna, Bokinki, Kopyłowa y Okczyny.

Która to dziesięcina na niego y na diakona y na diaka ma należeć y nie na co inszego ma być obrana, iedno aby z tego żyli, a z tego też ochędostwo cerkiewne ma opatriwać tenże swieszczennik. Z których to włok, tak w miescie y w Stradczu, zdawna nadanych, żadney powinności do skarbu, iako y powinności mieyskiej, oddawać nie ma; także z ogrodu, łąk y domu, w którym mieszka, tylko coby mu nad przystoynne używanie zostawało na chwałę Bożą y ochędostwo tey cerkwi obracając, a za dusze zmarłych przodkow moich Pana Boga prosić, tudzież y za dobre zdrowie moie y miłej małżaki moiey y dziatek moich ma być pilnym, czułym, dbałym w urządzie swoim, dusz ludzkich pilnujący. Na co dla lepszey pewności ręką moją podpisuie y zwykłą pieczęć przyłożył rozkazałem. W Kodniu pisan, roku tysiąc szesćset dwadziestego piątego, dnia trzydziestego Junii. У тогожъ фундушу при печати подпись руки тыми словы: Mikołaj Sapięha na Kodniu. Который же той листь, фундушъ, ку активованью поданный и до книгъ есть вписанъ, и сесь выпись подъ печатію урадовою и съ подписомъ руки писарской отцу Тарасу Тимоѣевичу есть выданъ. Писанъ въ Берестью. У tego extractu podpis ręki pisarza grodzkiego Brzeskiego y iwm. imci pp. Sapięhow, y correkta w te słowa: Mikołaj Tabenski, писаръ гродскій Берестейскій; Mikołaj Sapięha, Kazimierz Sapięha— кориговаль съ книгами урадовыми. Ктóryж то такowy extract, przez wyż wyrażoną osobę ку актыкованію поданы, ze vszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1629 г.

Изъ книги за 1629 годъ, стр. 387—388.

19. Жалоба священника Степанковскаго Захарія на землянина Александра Полонскаго о томъ, что онъ избилъ и изранилъ его, съ присовокупленіемъ посвидѣтельствовапія вознаго.

Священникъ Степанковскій и Гриневскій Захарій приносятъ въ судъ жалобу наземнина Брестскаго воеводства Александра Полонскаго о томъ, что Полонскій въ незреломъ видѣ, во время пребыванія Захарія въ домѣ Брестскаго землянина Григорія Рудницкаго, для исполненія церковныхъ требъ, сначала поносилъ его бранными и неблагопристойными словами, а затѣмъ вырвалъ ему бороду. Но когда отецъ Захарій оставилъ домъ Рудницкаго и, сѣвъ на сани вознаго Щаснаго Лесоты, отправился въ свой домъ, въ Степанови, тогда Полонскій, нагнавъ его на дорогѣ, ударилъ его по головѣ саблею и жестоко изранилъ его. Выбѣтъ съ предьявленіемъ въ судъ настоящей жалобы, вышепомянутый возный, какъ личный свидѣтель сего происшествія, также съ своей стороны представляетъ въ судъ посвидѣтельствованіе, въ которомъ подробно описываетъ все то, что изложено въ жалобѣ священника.

Лѣта Божого Нароженья тысяча шестьсотъ двадцать девятого, мѣсеца Кветня третего дня. Прислалъ на врадѣ кгородскій Берестейскій, до мене Теодора Букрабы, подстаростего Берестейскаго, священникъ Степанковскій отецъ Захарій, оповѣданье свое на письмѣ къ записанью до книгъ врадвыхъ въ тые слова: Милостивый пане подстаростій Берестейскій! Я убогій слуга и богомольца вашей милости моего милостивого пана Захарій, священникъ Степанковскій и Гриневскій, его королевское милости замку Каменецкого оповѣдамсе въ томъ, яко врадови, на землина воеводства Берестейскаго пана Александра Полонскаго, ижъ въ року теперъ идучомъ тысяча шестьсотъ двадцать девятомъ, мѣсяца Марца двадцать третего дня, будучи мнѣ, отцу Захарію, у потребѣ моей духовной въ дому землина тогожъ повѣту Берестейскаго а пана Григорья Рудницкаго, тамъ же тотъ то Александръ Полонскій, упившись а пробавивши боизнею Божею сроггость права посполитого и встыду людскаго, а не оглядаючисе на станъ свой шляхецскій, мене, яко чоловѣка особу духовную, покоемъ убеспечоного, первой словами ущипливыми зганилъ и ссѣромотилъ, яко быхъ я неучивого ложа матки сыномъ былъ, а на томъ не маючи достъ, бороду вырвалъ.

А кгдамы вшолъ и уходилъ зъ дому пана Григорья Рудницкаго до дому своего, до Степанковъ, и подкаломъ пана Щаснаго Лесоту, вознаго тогожъ повѣту Берестейскаго, а пана Матіаша Кгородскаго, оповѣдаломъ возному деспекты свое и бороду вырвану, которое мене подкало одъ пана Александра Полонскаго. А кгда мене панъ Щасный Лесота, возный, усадилъ до своихъ санокъ, усѣли есмо съ нимъ, и минаючи клуню и кгумно пана Григорья Рудницкаго, тотъ тоже Александръ Полонскій, не маючи еще на томъ достъ, нагнавши мене на добровольной дорогѣ, сѣдячого водлѣ вознаго на саняхъ, зраддиве съ тылу мене при возномъ кордомъ збилъ а округне зранилъ; а пана вашу мил. моего милостивого пана, яко врадую, пыльне а покорне прошу, абы тое оповѣданье мое до книгъ нынѣшнихъ кгородскихъ Берестейскихъ уписати рачили. Писанъ у Степанкахъ. року, мѣсяца и дня звышписаного. Што естъ записано. При которомъ же то оповѣданью, тутъ же ставши на врадѣ возный воеводства Берестейскаго: Сознаваю тымъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперъ идучомъ тысяча шестьсотъ двадцать девятомъ, мѣсяца Марца двадцать третего дня, быломъ на тотъ часть у справѣ у велебного отца Захаріаша, священника Степанковскаго и

Гриневского его королевское милости: Оповѣдалъ и освѣтилъ мнѣ, возному, и строиъ на тотъ часъ при мнѣ будучой, пану Яну и пану Криштофу Остерманомъ, велебный отецъ Захарій бой и раны, которые его подкали отъ пана Александра Полонского, ижъ дей будучи ему, отцу Захарію, священнику, у потребѣ своей духовной въ дому земенина тогожъ воеводства Берестейского, у пана Григорья Рудницкого, тамъ жетотъ дей помененный панъ Александеръ Ѳедоровичъ Полонскій упившия и звазвившия, а пробачивши срокгости права посполитого и встыду людского, его, отца, яко чоловѣка особу духовную и покоемъ убеспеченого, и жадной причины ему не давши, первы, словы ущипливыми зганилъ и соромотилъ, якобымъ я неучтивога ложа сынъ былъ; а на томъ немаючи досить и бороду ему вырвалъ. А кгда онъ вышолъ и выходилъ зъ дому пана Григорія Рудницкого, до дому своего, до Степанковъ, потыкалъ мене отецъ Захарій, возного, на добровольной дорозѣ оповѣдалъ и освѣтилъ мнѣ, возному,

жалъ свой и бороду вырваную оказалъ. А кгдамъ я, Щасный Ласота, возный, ужалившия деспекту его, отца Захарія, и усадилъ есмо до своихъ санокъ, и сѣли есмо у возѣ посполу и ѣхали есмо до дому моего до Степанковъ. А кгда есмо выѣхали и минаючи клюню пана Григорья Рудницкого, тотъ же панъ Александеръ Половскій, еще немаючи на томъ досить, нагнавши надорозѣ добровольной отца Захарія, сѣдячого возлѣ мене, возного, на саняхъ моихъ и зрадливе стылу при мне Лесотѣ, возному, его отца Захарія кордомъ збилъ а округне зранилъ, якожъ я, возный, за освѣченьемъ и оказаньемъ ранъ его битыхъ, видѣлъ есмо на немъ, отцу Захарію, на головѣ ранъ три, знати кордомъ битыхъ, синихъ, а спухлые, барзо шкодливыхъ, видѣлъ есмо бороду вырваную. На што далъ есмо тотъ мой квитъ реляційный ку записанью до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ. Писанъ року, мѣсяца и дня вышписаного. Котороежъ то сознание вознаго помененого до книгъ врадovýchъ есть записано.

1629 г.

Изъ книги за 1629 годъ, стр. 513—515.

20. Жалоба священника Телятицвой церезви Терентія Лагодовскаго на пана Яна Красускаго о нападеніи на домъ его и нанесенныхъ побояхъ его женѣ и дочери.

Лѣта Божого Нароженья тысяча шестьсотъ двадцать девятого, мѣсяца Апрѣля двадцать пятого дня.

Прислалъ на врадъ кгородскій Берестейскій, до мене, Теодора Букрабы, подстаростого Берестейского, урожонный панъ Терентій Лагодовскій оповѣданье свое на писмѣ ку записанью до книгъ врадovýchъ въ тые слова: Милостивый пане подстаростій Берестейскій! Я

Терентій Голадовскій, священникъ церкви Телятицкое, зъ великимъ а неозоннымъ жалемъ моимъ оповѣдаюсе вальности, яко вradoви, на пана Яна Красускаго и пани малжонку его, пани Клуховскую Яновуку Красускую, о томъ, ижъ они взявши передъ себе злый умыслъ, а якуюсь неслушную ненависть противно мене и малжонки моее, людей имъ ничогъ невинныхъ,

розныхъ часовъ прикрости битьемъ челедь мою и добытокъ мой, што все я, яко чоловѣкъ духовный, покою Божого прагнечи, мимо себе пуцалъ и скромне то все одѣ нихъ зносилъ. А видечи то они, ижъ я деспектовъ своихъ, которые мнѣ выражаютъ, понехаючи, яко чоловѣкъ Пана Бога боячій и спокойный, теперъ знову, въ року тепе решнемъ тысеча шестьсотъ двадцать девятого, мѣсеца Априля пятого дня, въ небытности моей въ дому моемъ на тотъ часъ, кгдамъ се набоженствомъ своимъ звыклымъ въ церкви забавилъ, тая пани Красуская, зъ вѣдомостью и посланьемъ малжонка своего пана Красуского, съ паробками, слугами дворными и поддаными своими, сама пята, пришовши до дому моего въ имѣнью Телятичахъ, воеводства Берестейскомъ лежачомъ, и тамъ заставши въ дому малжонку мою наима и дочку наима, безъ жадное причины, квалтовне а нелицтостиве кѣими збили и змордовали съ тыми слугами своими и поддаными, которыхъ они лѣпшій сами имена вѣдають. И кгдажъ я, взявши вѣдомость о такомъ квалтѣ и бою жены и дочки своей, самому пану Красускому. ускаргалъ, гдѣ панъ Красускій, мѣсто справедливости, и самъ сполнѣ съ малжонкою своею еще одповѣдъ и похвалку на здоровье наше и маетность, одповѣдъ и похвалку учинили, мовечи, ижъ не такъ тобѣ и жонѣ твоей еще отъ насъ будетъ, и тебе съ жоною забьемъ и маетность всю огнемъ выпалимъ, и конечно тутъ коренитисе не будешъ. А такъ я, маючи великую кривду, квалтъ и отповѣдъ отъ того пана Красуского и малжонки его, за которую не будучи безпечны и до остатка здоровья и маетности свое, а хочачи о то все зъ нимъ правне чинити, прошу, абы тое оповѣданье мое было до книгъ принято и записано. Што есть

записано. При которомъ оповѣданью, тутъ же ставши на урядѣ возный воеводства Берестейского Матѣей Токаревскій, квитъ свой реляційный призналъ и ку записанью до книгъ врьдovýchъ подаль въ тые слова: Я, Матѣей Токаревскій, возный воеводства Берестейскаго, сознаваю симъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ двадцать девятомъ, мѣсяца Априля шестывадцатого дня, маючи я при собѣ стороною двоухъ шляхтичовъ, пана Томаша Ссредневского а пана Яна Слипавского, съ которыми былъ есми взятый отъ священника Телятицкого Терентія Голадовского на огледанье зраненья малжонки Настазіи Ляховское и дочки его, гдѣ за оказаньемъ видѣлемъ на малжонцѣ священниковой на твари рану синюю и на ручѣ правой надъ локтемъ рану синюю спухлую, а на дочцѣ его на плечахъ ранъ двѣ синихъ; которое тое збитое свое меновали отъ нее быть стало, въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ двадцать девятомъ, мѣсяца Априля пятого дня, отъ пани Янового Красуское, слугъ и подданныхъ ее за квалтовнымъ найствиемъ, зъ вѣдомостью и самого пана Красуского. И тотъ повѣдалъ священникъ, ижъ еще и одповѣдъ на здоровье его, малжонки и маетность его учинилъ, кгда се ему скаргилъ, о чомъ ширей въ протестаціи есть описано и доложено. А такъ я, возный, штомъ слышалъ и видѣлъ и чогомъ добре вѣдомъ, даломъ тотъ мой квитъ съ печатью и съ подписомъ руки моее и съ печатьми стороны шляхты при мнѣ будучое ку записанью до книгъ врьдскихъ Берестейскихъ. Писанъ року, мѣсяца и дня вышписаного. Котороежъ то сознание возного помененого до книгъ врьдovýchъ есть записано.

1629 г.

Изъ книги за 1629 годъ, стр. 875—877.

21. Жалоба священника Озятскаго Василія Иоанновича Ждановича на землянина Остафія Андревича Непокойчицкаго о нападеніи послѣдняго на домъ и избитіи слуги его, съ присовокупленіемъ повидѣтельствъ вознаго.

Василій Иоанновичъ Ждановичъ, Озятскій священникъ, вмѣстѣ съ братомъ своимъ Григоріемъ Ждановичемъ приносятъ въ судъ жалобу на господарскаго землянина Остафія Непокойчицкаго о томъ, что Непокойчицкій съ своими слугами, подданными и помощниками сдѣлалъ насильственное нападеніе на домъ ихъ въ имѣніи Нелоевичахъ, въ Брестскомъ воеводствѣ, выломалъ ворота, выбилъ дверь въ сѣняхъ дома и искалъ самихъ хозяевъ съ рѣшительнымъ намѣреніемъ ихъ избить. Но такъ какъ ихъ въ то время не было дома, то онъ почти до подусмерти избилъ прислужника дома Чорняка, съ прибавленіемъ угрозы, что въ другой разъ не уйдутъ отъ него и его хозяева за то, что забираютъ они на своихъ сѣнокосахъ его скотъ. Имѣя въ виду убытки, причиненные на лугахъ и хлѣбныхъ поляхъ Непокойчицкимъ, также насильственный наездъ на домъ и избітые дворника Чорняка, Ждановичи просятъ судъ принять и записать ихъ жалобу въ судныя книги. Вмѣстѣ съ предъявленіемъ этой жалобы возный Александръ Церайскій также съ своей стороны заявляетъ особомъ запискою, что онъ былъ на мѣстѣ происшествія и нашелъ все такъ, какъ прописано въ жалобѣ Ждановичей.

Лѣта Божіею Нароженья тысяча шестьсотъ двадцать девятого, мѣсяца Юня осмого дня.

Прислалъ на врадъ кгородскій Берестейскій, до мене, Теодора Букрабы, подстаростего Берестейского, панъ Василій Иоановичъ Ждановичъ, священникъ Озяцкій, самъ отъ себе и именемъ братій своихъ рожоныхъ, оповѣданье свое на писмѣ ку записанью до книгъ врьдвыхъ подалъ въ тые слова: Милостивый пане вrade гродскій Берестейскій! Я Василій Иоановичъ Ждановичъ, священникъ Озяцкій, а я Григорій Иоановичъ Ждановичъ же, братъ вышмененого священника Озяцкого, сами отъ себе и именемъ браты своее рожоное, лѣтъ недорослыхъ, Петра, Матеія и Теодора Ждановичовъ, жалуюемъ и оповѣдаемъ се вамъ, яко урадови, на землина господарского тогожъ воеводства Берестейского, на пана Остафья Андревича Непокойчицкого о томъ, ижъ въ року теперешнемъ тысяча шестьсотъ двадцать девятомъ, мѣсеца Мая двадцать сегого дня, тотъ помененый панъ Остафий Непокойчицкій, не обавляющеся ничего на срокость права посполитого, самъ особомъ своею и съ слугами и съ подданными и помочни-

ками своими, которыхъ онъ самъ лѣпей знаетъ имена и назвиска ихъ въдаетъ, якъ которого зовутъ, нашедши мощно, квалтомъ на домъ нашъ шляхецкій во имѣнію Нелоевичахъ, у воеводства Берестейскомъ лежачомъ, тамъже ворота дворные выставивши, а до сѣней до дому имѣнья нашего въ томъ фольварку нашомъ выбивши, насъ самыхъ шукалъ, хочечи бити и на смерть забити. Нижли насъ самыхъ на онъ часъ въ дому не засталъ, теды дворника, подданого и теслю нашего, на име Васка Чорняка, въ томъ фольварку нашемъ, презъ данья жадное причины, оному кіемъ округне а нелютостиве збилъ и змордовалъ, и ледво живого оставилъ, мовечи: то ото тобѣ, хлопе, за то, же быдло мое на сѣножатахъ пановъ своихъ займуешь, умыслнемъ по то пришлоъ, абимъ билъ и самымъ паномъ твоимъ кіемъ далъ, але иншимъ часомъ не утекутъ того, бо колижъ кольвекъ то подгаеть, нехай быдла ве збожу и въ сѣножатахъ не займають и ты незаймай. А такъ мы, маючи великую кривду и шкodu отъ того пана Остафья Непокойчицкого въ понасѣнью збожа, сѣножати и въ найстю квалтомъ на домъ

нашъ, о все и о збитъе подданого, тесли нашего, Васка Чорняка и о все хочечи правне чинити, протестуемсе и просимъ, абы тое оповѣданье до книгъ урядовыхъ кгородскихъ Берестейскихъ принято и записано было. При которомъ оповѣданью тутъже ставши на врьдѣ енераль е. к. милости Александеръ Церайскій, квити свой реляційный очевисто призналъ и ку записанью до книгъ врадовыхъ подалъ въ тые слова: Я Александеръ Церайскій, енераль его королевское милости, сознаваю симъ моимъ реляційнымъ квитомъ, ижъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ двадцать девятомъ, мѣсяца Мая тридцатого дня, маючи я при собѣ стороною двухъ шляхтичовъ, пана Ивана Андреевича Непокойчицкого, пана Александра Поплавского, тою стороною быломъ взяты на справу отъ чесного отца Василия Иоановича Ждановича, священника Озяцкого и брата его пана Григоря Ждановича до имѣнья и двора ихъ Нелоевичъ, у воеводствѣ Берестейскомъ лежачомъ, тамъ же того року, мѣсяца и дня вышписаного и съ стороною шляхтою верхуменею и за оказаньемъ ихъ, видѣломъ въ томъ дворѣ ихъ Нелоевичехъ, у воеводствѣ Берестейскомъ лежачомъ, ворота великіе уѣздные выкинено, а

двери до сѣней до дому ихъ выбито и поломано свѣже, и на Чорняку подданнымъ, тесли ихъ, который уставичне въ томъ фольварку ихъ мѣшкаетъ, видѣломъ раны на плечахъ пять сине спухлыхъ, кровью насѣлыхъ, снагъ кіемъ битые, также по рукахъ и по ногахъ раны синіе спухлые, кровью натеклые; которое збитъе и зраненье свое менилъ бытъ сталое отъ пана Остафѣя Непокойчицкого и помочниковъ его въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ двадцать девятомъ, мѣсяца Мая двадцать семого дня, за найсьтемъ ихъ квалтовнымъ на домъ ихъ въ Нелоевичехъ, у воеводствѣ Берестейскомъ лежачомъ, яко то ширей жалоба отца Василия Ждановича священника Озецкого и брата его пана Григоря Ждановича въ оповѣданью есть описано и доложено. А такъ я, возный, штомъ слышалъ и видѣлъ и чогу въ той справѣ вѣдомъ, на томъ далъ тотъ мой реляційный квитъ ку записанью до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ, съ печатью и съ подписомъ руки моее и съ печатъми стороны шляхты вышписаное. Писанъ року, мѣсяца и дня звышъ писаного. Котороежъ то енефала помененого сознание до книгъ урядовыхъ есть записано.

1629 г.

Изъ книги за 1629 годъ, стр. 2202—2204.

22. Объявленіе священника церкви Радовской о брошенномъ въ его церковь позвѣ Яну Лою.

Стефанъ Яновичъ, священникъ Радовской церкви, находящейся въ староствѣ Брестскаго воеводы, объявляетъ, что пришедъ, по обыкновенію, въ церковь для совершения богослуженія, вмѣстѣ съ другимъ священникомъ Яномъ Марциновичемъ, они нашли бумагу, брошенную въ церковь чрезъ окно; прочитавъ ее, они увидѣли, что этотъ позвѣ изъ гродскаго Кременецкаго суда и относится къ Яну Лою, который къ этой церкви не имѣетъ никакого отношенія. Поэтому, чтобы изъ-за этого позыва не пало на церковь какой либо отвѣтственности, священники объявляютъ объ немъ суду, а самый позывъ передаютъ уряднику Брестскаго воеводы.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ двадцать девятого, мѣсяца Октября двадцать пятого дня.

Передо мною, Теодоромъ Букрабою, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевисто на врьдѣ священ-

никъ церкви Радецкое, Стефанъ Яновичъ, оповѣданье свое на письмѣхъ къ записанью до книгъ вѣдальныхъ подалъ въ тѣе слова: Ja Stephan Janowicz, sweszczennik cerkwi Radowskiej, w starostwie iaśnie wielmożnego ięgomości pana wojewody Brzeskiego, opowiadam się w. m. miłościwy panie urzędzie grodzki Brzeski, iż w roku terazniejszyмъ тисіацъ шеściетъ двудзiesiąтмъ dziewiąтмъ, miesiąca Oktobra szóstego dnia, gdym rano przyszedł do cerkwie, według zwyczaju dla odprawowania nabożenstwa, z drugim sweszczennikiem імці паніеу Buchowieckiej, Janem Marcinowiczem, znaleźliśmy kartę, oknem w cerkiew wrzuconą, y gdyśmy poczeli czytać, obaczyliśmy, iż pozew grodzki Krzemieniecki do

imści pana Jana Łosia wyniesiony, do której cerkwie żadney posesseyey імść пан Łoś nie ma, ale to są dobra własne starosty Kamienieckiego, dzierżawy імці панна wojewody Brzeskiego; a obawiając się, aby tym niesłusznym położeniem tego pozwu nie zaciągniono do акcyи y moiey cerkwie, którą trzymam, miłościwy panie urzędzie grodzki, ten pozew wasznościom opowiadam, a na ostatek y urzędnikowi імці панна wojewody Brzeskiego opowiadałem się y ten pozew onemu oddałem. Datt w Brześciu, dnia osmego Oktobra, roku тисіацъ шеściетъ двудзiesiąтго dziewiąтго. Котороежъ то оповѣданье помененое до книгъ вѣдальныхъ естъ записано.

1631 г.

Изъ книги 1646—1677 годы, стр. 2547—2549.

23. Жалоба священника Чернавчицкаго на землянъ Сколдицкихъ и мѣщанъ Чернавчицкихъ о причиненіи ему обидѣ.

Мѣщане Чернавчицкіе часто дѣлали Чернавчицкому священнику Дмитрію Ивановичу большіе убытки, истребляя его посѣвы, сѣнокосы и дѣсь, и часто би и его самого и его жену и глумились надъ ними, а въ заключеніе чрезъ посредство урядника князя Альбрехта Радивила успѣли оклеветать его предъ митрополитомъ. Митрополитъ требовалъ отъ урядника, чтобы дѣло было расцѣфовано и чтобы священникъ оправдался предъ старостою. Въ то время, когда священникъ Дмитрій возвращался изъ Бреста съ другими священниками, которые назначены были депутатами по этому дѣлу, по навету пановъ Сколдицкихъ и мѣщанъ Чернавчицкихъ, староста Чернавчицкій съ гайдуками и мѣщанами напалъ на домъ священника, велѣлъ сѣчь большую жену его, которая едва только разрѣшилась отъ бремени, дѣтей повыбрасывать на морозъ, равно какъ выкинуть всѣ вещи, которыя были въ комнатѣ, даже пищу, которая была приготовлена на этотъ день; хлѣва и сараи приказалъ заколотить пробоинами и запечатать, и такимъ образомъ выгналъ его изъ прихода.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ тридцать первого, мѣсяца Октября двадцать осмого дня.

Передо мною, Кледеономъ Михаелемъ Тризною, стольникомъ великого князства Литовского, старостою Берестейскимъ, ставши очевисто на вѣдѣ отецъ Дмитръ Ивановичъ, священникъ церкви Чарнавчицкое, оповѣданье свое на письмѣхъ къ записанью до книгъ вѣдальныхъ подалъ въ тѣе слова: Милостивый пане вѣде кгородскій Берестейскій! Я, Дмитръ Ивановичъ, священникъ церкви Чарнавчицкое наданный, зъ великимъ и незноснымъ жалемъ моимъ

оповѣдаю вашей милости, яко вѣду, на землянъ и мѣщанъ яснеосвѣценого княжата его милости Альбрехта Владислава Радивила, каштеляна Троцкоко, Чарнавчицкихъ, то естъ, на Сколдицкихъ и на мѣщанъ мѣстечка Чарнавчицкого, которые, яко мнѣ церковь въ мѣстечку славное памяти отецъ Іахимъ, владыка Володимерскій и Берестейскій, за жеданьемъ княжата его милости надалъ, великіе кривды и шкоды въ попасенью збожа, сѣножати, въ лѣсахъ чинили, мене самого и жену мою били и зневажали, а доширо вжо заочне передъ его милостью паномъ Станиславомъ

Сметанкою, на сесь чась врадникомъ княжата его милости Чарнавчицкимъ, опачне удавши и передь его милостью отцемъ митрополитомъ въ року теперешнемъ тысеца шестьсотъ тридцать первомъ, въ невѣдомости моей въ Берестью въ тылъ заочней и невѣдома за што и о што переводъ права, не даючи нѣякого позву, одержали. Затымъ я, убогий свещеникъ, взявши вѣдомость о томъ переводѣ права ихъ, просиломъ его милости отца митрополита до его милости пана Сметанки, абы мнѣ справедливость зъ винныхъ учинилъ, якожъ за прозьбою его милости пана и пастыра моего панъ Сметанка справедливость учинити обѣцалъ и рокъ певный на день двадцать пятый мѣсяца Октября, обѣцуючи до мѣстечка Чарнавчиць къ учиненю справедливости изъѣхати, мне тымъ убезпечилъ. А кгдамъ вжо отъ его милости пана старосты убезпеченый былъ, ѣхалемъ до капитулы своее Берестейское, абы мнѣ зъраменя своего духовныхъ до тое справы придали, якже и одержавши листъ до свещениковъ Вистицкихъ отъ отца протопопы Берестейского ѣхалемъ зъ ними до мѣстечка Чарнавчицкого, хотечи невинность свою передь его милостью паномъ старостою и передь тыми духовными оказати и самъ хто бы на мене о што скаржилъ, тамъже передь паномъ старостою усправедливити, тамъже тогожъ дня за вданьемъ тыхъ

Сколдицкихъ и мѣщанъ Чарнавчицкихъ его милости пана старосты Чарновчицкый, мѣсто чиненя справедливости, съ тыми жъ паны Сколдицкими и зъ мѣщаны Чарнавчицкими и съ гайдукми въ небытности моей приѣхавши въ домъ мой, который на кгрунты купивши, посѣкли жону мою, которая, только тыденъ дитятко маючи, въ пологу лежала, не маючи нѣякое литости (надъ) другими дентретами моими малыми на дворъ зимнй на зимно выкинути, и дѣжу съ тѣстомъ на дворъ вынести, горшки съ стравою побити и вси речи мои съ коморъ выкидать розказалъ, а спратъ мой домовый и збоже вшелякое въ клуняхъ двоухъ и въ колешняхъ сѣно пробоями забити и запечатовати розказалъ. И такъ учинивши мнѣ, убогому свещенику кгвалтъ и безправье, и выбивши и вытиснувши спокойного держанья моего, на што я право отъ его княжачое милости и отъ небожчика владыки на тую церковь фундушъ правный до живота своего маю, прочъ отогналъ; въ чомъ я маю отъ тыхъ пановъ Сколдицкихъ и отъ мѣщанъ великый жалъ и шкodu, што часу права на реестрѣ показать не занежаю и совито зъ ними и до кого приступъ мѣти буду о таковое безправье правне мовити и того доходити не занежаю. А на сесь чась прошу, абы то мое плачливе оповѣданье до книгъ было записано. Што есть записано.

1634 г.

Изъ книги за 1723 годъ, стр. 667—668.

24. Дарственная запись Яроша Горбуна Богуславскаго и супруги его на часть земли для переви Черевачицкой.

Ярошъ Горбунъ Богуславскій даритъ Черевачицкимъ священникамъ, Павлу Васильевичу, Иоанну Михайловичу и Михаилу Мартиновичу ланъ земли, лежащей у церкви св. Параскеви, въ урочищѣ Бусловкѣ. Земля эта, по его записи, должна принадлежать часовнѣ во имя св. пророка Иліи, пристроенной имъ самимъ въ вышеупомянутой церкви. За что священники обязываются совершать шесть разъ въ годъ обѣдню за душу его матери Александры Горбунови, которая похоронена подъ этою часовнею.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego trzeciego, miesiąca Februaryi trzynastego dnia.

Na urządzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami starościńskimi, przedemną, Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanow

skim, łowczym y podstarościm sądowym wdztwa Brzeskiego, stanowszy personaliter w Bogu wielebny ociec Klemens Szycianowski, prezbiter cerkwi Czerewaczycckiej, zapis na rzecz w nim niżej wyrażoną służący, oczewisto ad akta grodu Brzeskiego podał, w te słowa pisany: List ode mnie, Jarosza Hrehorowicza Horbuna Bohusławskiego, y ode mnie, Doroty Rudnickiej, małżaki iego Jaroszo-wey Horbunowej Bohusławskiej, dany od nas obudwuch osob, nierozdzielnie, pod wszystkimi obowiązkami, paragrafami prawnymi, ichmść swieszcznikom, mieszkającym y ufundowanym od świętey pamięci królów polskich, panow naszych miłościwych, w Czerewaczycach leżacey majątności w wdztwie Brzeskim, przy cerkwi y domu Bożym założenia męczenicy Chrystusowej świętey Paraskowej, a mianowicie, oycu Pawłu Wasilewiczu, a oycu Joanu Michałowiczu y oycu Michajłowi Martinowiczu. Na tymże ia, Jarosz Horbun Bohusławski, będąc iedney woli y zubopolney namowy z miłą małżaką moją wyżpomienioną, mając wolność dobrami swoimi szlacheckimi szafować, daliśmy y darowali y wiecznie ufundowali wiecznemi, nienaruszonemi czasy, tym listem funduszowym, dobrowolnym zapisem, zapisali łan pola naszego oromego, kupnego u pana Kondrata Demęteiwicza Bohusławskiego y u małżaki iego Zofiy Zadernowskiej Kondratowej Bohusławskiej za pewną sumę, w zapisach mianowaną, w majątności naszej Bohusławiczach, leżacey w wdztwie Brzeskim, na uroczyszczu Busłowce. Poczyna się iednym końcem od drogi naszej Bohusławskiej, idąc ku Czere-

waczycom, a wzdłuż aż do ściany, która idzie od Czerewaczyc do Wizek, a bokiem od między pana Stanisława Gutowskiego, a z drugiey strony brata mego rodzonego pana Kaspra Bohusławskiego; a to na kaplice, którą kosztem swoim przybudował przy tym domu Bożym albo cerkwi w Czerewaczycach założenia świętego wielkiego proroka Heliasza, gdzie zmarszy ciałem leży sławney pamięci nieboszczka pani matka moia, Alexandrowa Horbunowa Bohusławska, pod taką kądycą, iż oni, swieszcznicy wyżpomienione y po nich będące, mają odprawować służbę Bożą za duszę nieboszczki p. matki moiey w każdym roku razy sześć, a to na Boże Narodzenie, na Zmartwychwstanie Panskie y na Świętą Troyce, a trzy mszy podczas zadusznych dni od roku tysiąc sześćset trzydziestego czwartego, aż poki nas w żywocie stanie y potomków naszych, ich abo po nich będących na tym świecie w żęskim urzędzie, przy tey cerkwi pomienionej albo po niey będącey te pomienione służby Boże wiecznemi czasy odprawować powinni. U tego zapisu przy pieczęciach podpis rąk temi słowy: Jarosz Horbun Bohusławski. Ustnie proszony pieczętarz od pana Jarosza Horbuna Bohusławskiego y p. małżonki imci osob mianowanych do tego listu ich fundowanego przy pieczęci ręką się swoją podpisał Seweryn Mroczo, pieczętarz proszony Szymon Wierzbicki ręką swoją. Ktoryż to zapis, przez osobę wyżwyrażoną, oczewisto ku aktykowaniu podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1637 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 2919—2925.

25. Привилегія короля Яна III, подтверждающая привилегіи его предшественниковъ, на фундушъ Кіевскаго митрополита Петра Могилы, данный Каменецею церкви во имя Воскресенія Христова.

Петръ Могила, митрополитъ Кіевскій и Галицкій, ексархъ Константинопольскаго патриарха, обеспечиваетъ особымъ фундушомъ православный Купятцкій монастырь и при немъ церковь Воскресенія Христова, построенную въ городѣ Каменцѣ тамошними мѣщанами, съ тѣмъ, чтобы къ ней никто не былъ назначаемъ, кромѣ монаховъ, надъ которыми никто не долженъ имѣть никакого права, кромѣ его, митрополита, и то по званію ексарха Константинопольскаго. Игуменомъ назначенъ Макарій Токаревскій. Фундушъ заключается въ слѣдующемъ: земли, паша, огороды, церковная утварь, книги, колокола и все то, что къ церкви принадлежало и принадлежитъ. Фундушъ этотъ подтвержденъ привилегіями королей: Владислава IV въ 1629 году, Михаила въ 1670 году, и, наконецъ, Яна III въ 1676 году.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt dzieńwiętego, miesiąca Nowembra wtorego dnia.

Na urządzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami starościnskimi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imci xiądz Jozef Szatałowicz, prezbiter cerkwi święto-Troieckiey, przywilej od najiasniejszego króla Jana trzeciego na cerkiew miasta Kamienieckiego, sub titulo Zmartwychwstania Pańskiego, ad acta grodu Brzeskiego podał de tenore sequenti: Jan trzeci z Bożey łaski król Polski, wielkie xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Żmudzkie, Mazowieckie, Kijowskie, Inflantskie, Wołyńskie, Podolskie, Podlaskie, Smolenskie, Siewierskie y Czernihowskie. Oznaymuujemy tym listem przywileiem naszym, komu o tym wiedziec należy, iż byliśmy proszeni przez panów rad y urzędników naszych, na seymie szczęśliwey koronacyey naszej będących, abyśmy approbatią confirmatyej funduszu cerkwi miasta Kamienieckiego, Zmartwychwstania Pańskiego ztwierdzili, która słowo w słowo wypisując, tak się w sobie ma: Michał z Bożey łaski król Polski, wielkie xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflantskie, Kijowskie, Wołyńskie, Podolskie, Podlaskie, Smolenskie, Sie-

wierskie y Czernihowskie. Oznaymuie tym listem przywileiem naszym, komu o tym wiedziec należy, iż byliśmy proszeni przez panów rady urzędników naszych dwornych, przy boku naszym na seymie szczęśliwey koronatiey naszej będących, abyśmy confirmatią funduszu cerkwi miasta Kamienieckiego antecessora naszego króla imci Władysława IV, z miłościwey łaski naszej powagą królewską approbowali, który tak się w sobie ma: Władysław czwarty z Bożey łaski król Polski, wielkie xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflantskie, Smolenskie, Czernihowskie, a Szwedzki, Gotski, Wandalski dziedziczny król. Oznaymuujemy tym listem naszym, komu by o tym wiedziec należało, doniesiona nam iest przez niektórych pp. rad y urzędników naszych, imieniem zakonników zakonu Bazylego świętego wiary greckiey, proźba, abyśmy im list od wielebnego metropolity Kijowskiego na monaster y cerkiew Zmartwychwstania Pańskiego w mieście Kamieńcu dany mocą y powagą naszą królewską stwierdzili y approbowali, który tak się w sobie ma: Милостію Божию Петръ Могила, митрополита Кіевскій и Галицкій, ексарха трону Константинопольскаго, явно чинимъ о томъ настоящимъ и на потомъ будучимъ людемъ, а звычайу кому бы вѣдати належало, ижъ, упатруючи мы

быть то съ лѣпшимъ порядкомъ и размноженіемъ хвалы Божей, теды церковь Воскресенія Христова въ мѣстѣ короля его милости Каменцю, на улицы Литовской будущую, коштомъ и накладомъ пановъ мѣщанъ Каменецкихъ збудованую, съ грунтами, пляцами, огородами до ней належачими, также зо всеми аппаратами, книгами, дзвонами и зо всимъ тымъ, що одно до той церкви належало и належить. Поневажъ до того часу всякій священникъ еще не былъ отъ насъ до той церкви поданныхъ законниковъ уставу Великого Василя зъ уваги наше архіерейское и при насъ будучихъ епископовъ монастыря чудотворнаго Купятицкого братіи, помененную церковь Воскресенія Христова пуцаемо, даемо, даруемо и оный манастыръ при той церкви вѣчными часы фундуемо, такъ абы отъ того часу никто до тое церкви прочъ законниковъ, а до законниковъ прочъ насъ, метрополита, и то взглядомъ екзаршества, которое отъ святѣйшой столицы Константинопольской намъ злѣцное и повѣроное маемъ, жадного права и вступуне мѣль, попеважъ подаль намъ панъ Богъ до сердца той учинокъ побожный, фундушу на той часъ, гды не только права и владзу маемо до церкви Каменецкой, але и до всихъ, въ якомъ кольвергъ епискупствѣ церкви будучихъ въ православіи, гдѣ бы зладца не доставало православнаго епископа. Игумень до того монастыря въ потомные часы, ведлугъ права и порадку законичого отъ старшихъ подаванъ быты маеть, а на той часъ мы, яко екзарха, съ влады нашей пастырское, подаемо помененный манастыръ игуменови и манастырови за игумена честнаго отца Макарія Токаревскаго, и на то даемо имъ, законникомъ монастыра Каменецкого, сей нашъ листъ съ печатію и подписомъ руки нашей архіерейской.

Дѣялося въ Кіевѣ, року спасенія вѣрныхъ тысяча шестьсотъ тридцать сего, Августа осмого дня. Мы до прозбы przerzeczonych zakonników, iako słu-szney, łaskawie się skłoniwszy zwyż mianowany list wielebneho metropolity Kijowskiego, tu nainserowany, we wszytkich iego punktach, clawsulach, condiciach, paragraphach, mocą y powagą naszą królewską stwierdzamy, zmacniamy y approbuujemy y według onego pomienionych zakonników nienarusznie zachowuiemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dziesiątego miesiąca Nowembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset dwudziestego dziewiątego, panowania naszego polskiego siódmego, a szwedzkiego osmego roku. U tego przywileiu podpisy rąk takowe są: Vladislaus rex, Stanisław Naruszewisz, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Мы теды крѣл до тей прозбы, iako słu-szney, łaskawie skłoniwszy, tę confirmacyą funduszu cerkwie Kamienieckiej, w uniey nie będącey, in omnibus punctis, paragraphis et clausulis nic a nic według nie odmieniaiąc na potomne czasy poprzysiężonych od nas pakt ludziom tей religiey greckiey approbuujemy y cale zmacniamy. Na co dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie die decima mensis Decembris, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiątego, panowania naszego pierwszego roku: Michał król. (Locus sigilli). Мы теды крѣл до такowej прозбы iako słu-szney łaskawie się skłoniwszy mocą y powagą naszą królewską ten przywiley confirmationis nayiasniejszego króla імѣци Michała, antecessora naszego we wszytkich punktach ztwierdzamy, zmacniamy y żadney najmnieyszey wątpliwosci w nim nie czyniemy. Na co dla lepszey wiary reka się наша

podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, na seymie szczęśliwey koronacyey naszej die quinta mensis Februarii, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt szóstego, panowania naszego iedynastego roku. U tego przywileju confirmationis funduszu cerkwi miasta Kamienieckiego przy wyściśnionej pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego podpis ręki nayiasniejszego króla imści temi słowy: Jan król. A po drugiey stronie pieczęci w. x. Lit. notacya takowa: Confirmatio confirmationis funduszu cerkwi miasta Kamienieckiego. Na zatyłku tegoż przywileju expressya takowa: Pro cancellariatu illustrissimi Mi-

chaelis, Casimiri Radziwił, principis in Ołyka et Nieswiesz camp. m. d. L. receipt Gabriel Mateusz Hołownia sekret. ikmsci. Który to takowy confirmacyiny przywilej funduszu cerkwi miasta Kamienieckiego, sub titulo Zmartwychwstania Pańskiego, za podaniem onego przez w Bogu wielebneho imści xiędza Jozefa Szatałowicza, prezbitera cerkwi Święto-Troieckiey, na Zawrynczu w mieście ikmści Brzesciu sytuowaney, ad acta grodu woiewodztwa Brzeskiego podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyjęty y wpisany.

1638 r.

Изъ книги за 1743—1744 годы, стр. 687—688.

26. Листъ короля Владислава IV, подтверждающий запись земли на церковь во имя св. Архангела Михаила въ Блуднѣ.

Николай Тризна, подскарбій земскій и писарь великаго княжества Литовскаго, дарить Блудненской церкви во имя св. Архангела Михаила, на содержание при ней священника, четыре съ половиною удолки земли. Король Владислав IV, подтвердивъ особую привилегію эту дарственную запись, предписываетъ писарю skarbowому великаго княжества Литовскаго, описать эти удолки, передать ихъ во владѣніе тамошнему священнику.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego czwartego, miesiąca Julii czternastego dnia.

Na urzędzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami staroscinskimi, przede mną, Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzescianskiego, comparendo personaliter imć pan Bonifacy Cydzik, list ikmści, do dworzanina pisany, na podanie pułpiątey włoki gruntu na cerkiew Błudenską, na rzecz w nim niżej wyrażoną dany y służący, ad akta grodu Brzeskiego podał, in eum tenorem pisany: Władysław czwarty, z Bożey łaski, król Polski etc. Urodzonemu pisarzowi skarbowemu w. x. Lit. wiernie nam miłemu łaskę naszą krolewską.

Urodzony wiernie nam miły! Za cessay wielmożnego Mikołaiia Tryzny, podskarbiego ziemskiego y pisarza w. x. Lit. Błudnienskiego, Ożskiego, Przełomskiego dzierżawcy naszego, włok cztery w Błudnie Starym w puszcie leżących, a w Wielkim Błudnie pułwłoki na cerkiew założenia ś. Michała Archanioła, którą tenże wielmożny podskarbi w. x. Lit. we wsi Wielkiej Błudnienskiej fundue na wychowanie kapłana, przy niey mieszkaiącego, prawem wiecznym konferowaliśmy, iako o tym przywilej nasz szerzey w sobie opiewa. Mieć tedy po wierności twoiey choemy y rozkazujemy, abyś wierność twoia, z powinności urzędu swego, do pomienionych dobr ziachawszy te włok pułpiąta, podług cessay w go-

podskarbiego, porządnie w granicach ich opisawszy, do pomienionej cerkwi ś. Michała, swieszczennikowi przy niej będącemu, w moc, dzierżenie y wieczną posesyją zawiodł y podał; y tego podania swego ieden inwentarz do skarbu w. x. Lit. oddał, a drugi przy swieszczenniku tej cerkwi Błudnienskiej zostawił. Inaczej wierność twoja dla łaski naszej y z powinności swej nie uczynisz. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego miesiąca Kwietnia, roku Panskiego tysiąc sześćset trzydziestego osmego, panowania krolewstw naszych Polskiego y Szwedzkie-

go szóstego roku. U tego listu ikmci przy wyciśnionej pieczęci w. x. Lit. podpisy rąk, z inskrypcyą na spodzie tego listu pisaną, temi wyrażają się słowy: Stephan Pac, podkanclerzy w. x. Lit., Marcian Tryzna referendarz, pisarz w. x. Lit. Do p. pisarza skarbowego na podanie włok pułpiātu na cerkiew Błudnienską, za cessyą imci p. podskarbiego. Który to takowy list ikmci, przez wyż wyrażoną osobę ad akta podany, iest do xiąg grodzkich wojewodztwa Brzescianskiego, ze wszystką w nim inserowaną rzeczą, przyięty y zapisany.

1638 г.

Изъ книги за 1743—1744 годы, стр. 691—694.

27. Консенсъ короля Владислава IV, подтверждающей фундушъ на церковь въ Блуднѣ.

Подскарбий земскій и писарь великаго княжства Литовскаго Николай Тризна, вида что крестьяне Блудненские, будучи въ отдалении отъ церкви, не получаютъ никакаго христіанскаго назиданія, умиравтъ безъ исповѣди и причащенія, рѣшився надѣлать церковь во имя св. Архангела Михаила фундушемъ, а именно, записываетъ ей четыре съ половиною уволови земли на содержаніе при ней священника (см. актъ 26) и проситъ согласія на это короля Владислава IV. Король подтверждаетъ этотъ фундушъ своимъ консенсомъ и освобождаетъ упомянутыя четыре съ половиною уволови земли отъ свѣтской юрисдикціи.

Roku tysiąc siedemsetnego czterdziestego czwartego, miesiąca Julii czternastego dnia.

Na urządzie ikmsci grodzkim Brzesckim, aktami staroscinskimi, przedemną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstaroscim sądowym wojewodztwa Brzesckiego, comparendo personaliter imc Pan Bonifacy Cydzik, consens, od najiasniejszego króla imsci Władysława czwartego na zabudowanie cerkwi w Błudnie y na ustompienie pułpiātu w łoki do tej cerkwi ze wszystką w nim inserowaną rzeczą dany y służący, ad akta grodu Brzesckiego podał, który wpisując w xięgi słowo do słowa tak się w sobie ma: Władysław czwarty, z Bożej łaski, król Polski etc. Oznaymuujemy tym listem naszym, komu by o tym wiedzieć należało, wielmożny Mikołaj Tryzna, podskarbi ziemski, pisarz w. x. Lit., Błud-

nienski, Ożski, Przełomski dzierżawca nasz, postrzegł to, iż w dzierżawie Błudnienskiej poddani nasi we wsi Wielkiej Błudnienskiej, będąc od cerkwi odlegli, nauki y nabożenstwa swego nie mają, a co większa, bez spowiedzi y sakramentow świętych z tego swiata schodzą. Czemu wielmożny podskarbi zabiegając a chcąc tam cerkiew z pobożności swej fundować, umyslił włok cztery w Błudnie Starym, w puszcie leżących, a w Wielkim Błudnie pułwłoki na cerkiew założenia s. Michała Archanioła, dla wychowania swieszczennika ustompić, y wnosił do nas proźbę swą, abyśmy mu na to pozwolili. My ze, wszech miar życząc, aby za szczęśliwego panowania naszego chwała się Boża szerzyła y rozmnażała, na takowe ustompienie y fundacyą cerkwi pomienionej chętnie pozwoliliśmy y niniejszym listem naszym pozwalamy, wymiując te

włok pułpiąta od iurydykcy świeckiej, samey tylko duchowney incorporuiąc y wiecznie przywłaszczaiąc, mocą, którego ustompienia prawnie urządzie którym kolwiek należnym przez wielmożnego podskarbiego w. x. Lit. uczynionego, a powagą ninieyszego consensu naszego, ma swieszczennik Błudnienski za wystawieniem tey cerkwi s. Michała włok cztery w Starym Błudnie, a pułwłoki w Wielkim Błudnie z zasciankami y ze wszystkimi ich przynależnościami, tak iako od wielmożnego podskarbiego ustompione y w inwentarzu skarbowym opisane y podane będą, na się obiawszy sam y na potym będący swieszczennicy trzymać y wszelakich pożytków zażywać, Pana Boga za najszczęśliwsze panowanie nasze prosząc, pod posłuszenstwem zwierzchniego pasterza swego ze świętym kościołem rzymskim ziednoczonego będąc, a o to się staraiąc, iakoby w pomienioney cerkwi Błudnienskiej chwała Boża podług obrzędow naboženstwa greckiego porządnie odprawowana była. Na co dla lepszey wiary ręką naszą podpisawszy pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, na sey-

mie walnym sześciędzielnym, dnia dwudziestego miesiąca Kwietnia, roku Panskiego tysiąc sześćset trzydziestego osmego, panowania naszego Polskiego y Szwedzkiego szóstego roku. U tego consensu przywileiu, przy wycisnioney pieczęci w. w. x. Lit., podpis ręki niasniejszego regnanta po pierwszey stronie pieczęci takowy: Wladislaus rex; po drugiej stronie pieczęci inscripcia y podpisi temi wyrażają się słowy: Consens wielmożnemu podskarbiemu na budowanie cerkwi w Błudnie y na ustompienie włok pułpiąta do tey cerkwi. Marcian Tryzna referendarz, pisarz w. x. Lit. A na złożeniu takowego przywileiu intitulia takowa: Receptit Wladislaus Kierdey sac. r. m. secretarius. Od stacii wszelkich wolny zostaię swieszczennik Błudenski, daie o tym wiedzieć komu należy Kazimierz Tyszkiewicz, pułkownik wdztwa Brzeskiego, a na złożeniu drugiej strony tego przywileiu napis takowy: xiądz Prokopiusz Mor officiał dyecezyi Brzeskiej correctum. Który to takowy consens ikmsci, przez osobę wyż wyrażoną ad acta podany, iest do xiąg grodzkich wdztwa Brzeskiego przyjęty y wpisany.

1638 g.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 201—204.

28. Привилегія короля Владислава IV, подтверждающая купчую ерѣпость на плацѣ въ г. Брестѣ подѣ церковь сс. Апостоловъ Петра и Павла и монастырь.

Рафаилъ Корсакъ, епископъ Пинскій и Туровскій, протоархимандритъ чина св. Василія, съ согласія и благословенія митрополита Кіевскаго Веламина Рутскаго, въ 1631 году купилъ у живовъ плацѣ въ городѣ Брестѣ, за двѣ тысячи копѣ грошей литовскихъ, на церковь и монастырь Св. Сисаса. Въ 1638 году тотъ же епископъ просилъ короля польскаго Владислава IV подтвердить эту купчую ерѣпость. Король, подтверждая ее, освобождаетъ монастырь и церковь сс. Апостоловъ Петра и Павла отъ всякой свѣтской юрисдикціи и подчиняетъ ихъ власти духовной, наравнѣ съ римско-католическими монастырями.

Roku tysiąc siedemset szesćdziesiątego, miesiąca Julii trzydziestego pierwszego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskimi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y pod-

starościem sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter imé p. Ignacy Godecki korfirmacją króla iegomości s. pamięci Władysława czwartego funduszu cerkwie sс. Apostołów Piotra y Pawła na plac w mieście

Brześciu, monasterowi ichmościow więzow Bazyljanow daną y służącą, ad acta podał, którą wpisując w księgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Władysław czwarty, z Bożej łaski, król Polski etc. Oznaim uiemy tym listem naszym wszem wobec y każdemu osobna, komu by o tym wiedzieć należało, iż wielebny w Bogu Rafał Korsak, Piński y Turowski episkop, coadiutor metropolii Kijowskiej y protoarchimandrita zakonu ś. Bazylego swym y wszystkiego tegoż ś. Bazylego reguły zgromadzenia Wileńskiego Przenajświętszej Trócy, w unii z ś. kościołem rzymskim będący imieniem, prawem wiecznym kupnym placu w mieście naszym Brzeskim Litewskim, nad rowem albo okopem leżącego, od Szmuyła Moyżeszowicza y Leyzera Łazarowica, żydow Brzeskich y wszystkiego zboru ich żydowskiego Brzeskiego, który tenże placu w-go niegdy Ostafieja Tyszkiewiczza, woiewody Brzeskiego, Kamienieckiego starosty, swoim imieniem wszystkiego zboru Brzeskiego kupiwszy y na to w Warszawie na seymie walnym dnia szesnastego miesiąca Lutego, roku Pańskiego tysiąc sześćset dwudziestego dziewiątego, od ś. pamięci króla imci p. oycy naszego konfirmacyą z pewnemi wolnościami otrzymawszy, w spokojnym dzierżeniu swoim mieli, nabylwszy, monaster y cerkiew ss. Apostołów Piotra y Pawła na tym placu, za wolą, konsensem y błogosławieństwem wielebnego w Bogu zesłego Józefa Welamina Rutskiego, Kijowskiego y wszystkiew Rusii metropolity, y za przyłożeniem się do tey fundacyi urodzonego Gabryela z Jelna Jeleńskiego, sędziego ziemskiego Brzeskiego, założywszy, y ony chcąc według przemożenia kontynuować, wnosil do nas tenże wielebny episkop Piński y Turowski swoim y wszystkich zakonnikow reguły ś. Bazylego imieniem prośbę, abyśmy to prawo ich kupne podług prawa pospolitego sprawione wprzód przed urzę-

dem grodzkim Brzeskim na roczkach maitowych, w roku tysiąc sześćsetnym trzydziestym pierwszym, dnia siódmego miesiąca Maja, a potym do sądu ziemskiego Brzeskiego w tymże roku dnia szesnastego miesiąca Pazdziernika, na rokach Michałowskich przeniesione, przed nami produkowane, we wszystkim stwierdzili, umocnili y te monaster y cerkiew ss. Apostołów Piotra y Pawła założenie, ratyfikowali od wszelakich iurydykcyi świeckich wyiowszy, pod władzę, prawo, wolności duchowne, przykładem klasztorow naszych nabożeństwa rzymskiego, poddali, którego prawa kupnego oryginał tak się w sobie ma: Ja Szmuyło Moyżeszowicz y ia Leyzer Łazarowicz, my obiedwie osobie iedna za drugą siebie poczytuiać y licząc, żywa osoba po zmarłej ręcząc, z wiadomością wszystkiego zboru żydow Brzeskich, a ile nas starszych natenczas będących, czyniemy iawnu y zeznawamy tym naszym listem dobrowolnym, wieczystym przedaźnym zapisem, komu by o tym wiedzieć należało, teraz y na potym wieku będącego ludziom, iżeśmy mieli, my zwyż mianowane osoby, a przy nas y wszystkiemu naszemu zborowi przedany plac w mieście ikmci Brześciu Litewskim od iaśnie w. imci p. Ostafiana Tyszkiewiczza, woiewody Brzeskiego, Kamienieckiego starosty, w Brześciu y w mieście, a mianowicie, który się poczyna nad rowem abo okopem (który miasto Brzeskie woda otacza z rzeki Muchawca) leżący, poczynaiący się od uliczki, która od mostu nad rowem, na gościncu Wileńskim będącego, mimo domu pp. Jarosza y Alexandra Zdzitowieckich idzie, a konczy się nad rzeką Muchawcem, iako się z dawnych czasow w sobie miał y teraz ma, to wszystko nic na siebie samych, dzieci, potomkow swych, ani też zboru naszego Brzeskiego żydowstwa nie zostawuiąc, ani uymuiąc z długością, szerokością, iako ten pomieniony plac przed tym y teraz w sobie ma y miał z kupnem samym

także z przykuplami, sprzedażami, zamianami, ze przyznaniem na urzędach grodzkich Brzeskich, maydeburskich, mieyskich y woytowskich z przenoszeniami do ziemstwa Brzeskiego, także z wypisami z xiąg różnych ekstraktów przyznaniem, pewnych osob zrzeczenia w tychże xięgach, z wlewkami prawnymi, z confirmacją króla imci, p. naszego miłościwego, seymowa, stała w Warszawie w roku tysiąc sześćset trzydziestym dziewiątym, dnia szesnastego miesiąca Lutego, także z possesją urzędową, nigdy nieodzownemi, wiecznemi czasy, iak się wyżej pomieniło, to wszystko przedaliśmy, my osoby wyźmianowane, sami od siebie y imieniem wszystkiego zboru naszego żydow Brzeskich wielebnemu w Bodze iegomości oycu Rafałowi Korsakowi, episkopowi Halickiemu, koadiutorowi metropolii Kijowskiej, proto archimandrycie zakony s. Bazylego y wszystkiemu zakonowi reguły ś. Bazylego zgromadzenia Wileńskiego Przenajświętszey Trócy, w uniez ś. kościołem rzymskim będącemu, za pewną summę pieniędzy, to iest, kop Litewskich dwa tysiąca. Którą to summę, do ręku swoich odliczywszy, wzięliśmy, a wziowszy y z odebrania zupełnego dwu tysięcy kop kwituiąc, ten pomieniony plac ze wszystkim panowaniem, władzą, prawem, wolnością, uwolnieniem, ewikciami, przywilejami, któreby względem tego placu pierwiey iasnie w. imci p. wojewodzie Brzeskiemu pomienionemu, a potym nam y zborowi żydow Brzeskich od naywiększego do naymniejszego służyli y służyć mogli, wiecznie się zrzekamy y zrzekłszy się wszystko to, iakośmy sami kupiwszy dzierzeli, zażywali, tak ze wszystkim imci oycu episkopowi Halickiemu w moc, dzierżenie, spokojne używanie y w dobrowolną dyspozycją iegomością y wszystkiego zakonu reguły świętego Bazylego urzędownie podali y ustomili; y iuż od daty tego listu; wieczystego zapisu naszego, żadnego prawa, władzy

iyurydykcyi sobie samym y potomkom naszym y wszystkiemu zborowi żydow Brzeskich nie a nic nie zostawuiąc, ale y owszem wolno to iest y na potym będzie imci oycu episkopowi Halickiemu y zakonnikom Bazylanom unitom tego wszystkiego iako chcieć zażywać, dać, sprzedać, darować, zapisać, zakon fundować, legować, według woli swey dysponować wiecznie, a my iuż w to y wszystek zbor nasz żydowski Brzeski wiecznemi czasy wstempować się nie mamy, pod zarękami czterech tysięcy kop litewskich, na gołe rzezczenie słowa, krom wszelkiego dowodu prawnego y przysięgi cielesney iegomości, samego y takowego każdego, ktoby to od iegomości y od zakonu w rękę miał z wolnym pozwaniem do wszelakiego prawa. Jakożeśmy wszystkie prawa przywileie ikmci, confirmacye, wszystkie ekstrakty do ręku iegomości oddali, a oddawszy y z onych, iak też y z odebraney summy, dwa tysiący kop litewskich, wiecznie się zrzekamy, a zrzekłszy się na to wszystko daliśmy ten nasz list, wieczystey sprzedaży zapis, z pieczęciami y z podpisami rąk naszych własnych. Do ktere gośmy prosili o przyłożenie pieczęci y o podpisy rąk iasnie w-go p. imci p. Leona Sapiehi, wojewody Wileńskiego, hetmana naywyższego w. x. Lit., Mohilewskiego etc. starosty, a w-go p. imci p. Krzysztofa Sapiehi, pisarza w. x. Lit. Markowskiego etc. starosty, y imci p. Gabryela z Jelney Jeleńskiego, sędziiego zemskiego Brzeskiego, naszych mściwych pp. y dobrodzieiów, co ichmościowie na unizoną proźbę naszą, będąc tego dobrze wiadomi, uczynić raczyli. Pisan w Brześciu, roku tysiąc sześćset trzydziestego pierwszego, miesiąca Maia szóstego dnia. U tego listu pieczęci przyciśnionych pięć, a podpis rąk samych żydow pismem żydowskim, a pieczętarzow temi słowy: Za usną proźbą żydow zwyż pomienionych Leo Sapieha, wojewoda Wileński, hetman wielki w. x. Lit., Brzeski, Mohilewski admi-

nistrator, ręką swą podpisałem; pieczętarz wedle prawa proszony Krzysztof Sapięha, pisarz w. x. Lit.; Gabryel Jeleński, sędzia ziemski Brzeski, ręką swą. My tedy, Władysław czwarty, król, życząc ze wszech miar pomnożenia chwały Bożej, przez którą, monarchowie szczęśliwie panują y państwa kwitną, takowe prawo od pomienionych Szmuyły Moyżeszowicza y Leyzera Łazarowicza y wszystkiego zboru żydowskiego Brzeskiego kupione, przed nami pokładane, na zwyż mianowany plac wielebnemu oycu episkopowi Pińskiemu protoarchimandrycie zakonu świętego Bazylego służące, iako prawne y słuszne we wszystkich iego punktach, paragrafach y klauzulach, mocą y powagą naszą królewską, od wszelkich jurydykcyi świeckiey wiecznie wymuiąc, a tylko pod samą władzę praw y wolności duchow-

ne poddając y inkorporując, stwierdzamy, zmacniamy y approbujemy, także założenia monastyra y cerkwie ss. Apostołów Piotra y Pawła ninieyszym listem naszym ratyfikujemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia XXVIII miesiąca Lutego, roku Pańskiego MDCXXXVIII, panowania naszego Polskiego y Szwedzkiego VI roku. U tey confirmacyi ikmci, przy pieczęci na taśmie wiszącey, podpis ikmci takowy: Vladislaus rex; a na drugiej stronie teyże pieczęci podpis w te słowa: Marcian Tryzna, referendarz-pisarz w. x. Lit. Która to takowa ikmci confirmacya, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podana, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęta y wpisana.

1640 г.

Изъ книги за 1734—1736—1741 годы, стр. 2145—2147.

29. Привилегія короля Владислава IV, подтверждающая покупке у земли на Рудянскую церковь Преображения Господня.

Священник Федоръ Федоровичъ Соноцько прикупилъ для Рудянской церкви Св. Спаса одну уволокъ земли, которую секретарь и ревизоръ королевскій Юрій Невяровскій освободилъ отъ всякихъ податей, дворовыхъ и сельскихъ и другихъ повинностей. Король Владиславъ IV, по просьбѣ вышеупомянутаго священника, утверждаетъ эту куплю и освобождение этой уволокы отъ всякихъ податей и повинностей, дозволяя вмѣстѣ священнику пользоваться дровами изъ тамошнихъ пуцъ.

Roku tysiąc siedemsetnego trzydziestego pierwszego, miesiąca Januaryi dnia dwudziestego.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami staroscińskimi, przedemną, Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter urodzony imc p. Leon Snitka przywiley w Bogu zeszęłego ś. p. króla iegomości Władysława czwartego, służący na grunt pewny do cerkwi Rudzianskiey, ad acta xiąg grodzkich Brzeskich podał, w te słowa pisany: Włady-

sław, z Bożej łaski król Polski etc. Oznaymujemy tym listem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć należało. Pokładany był przed nami list z podpisem ręki, z pieczęcią wielebnego Jerzego Niewierowskiego, sekretarza y rewizora naszego, do ekonomii Brzeskiey zesłanego, de data w Woyniu, roku tysiąc sześćsetnego trzydziestego osmego, czernastego dnia miesiąca Oktobra, którym listem włokę iedną pewną, przez swieszczennika Rudzianskiego, Fiedora Fiedorowicza Sopoćko do cerkwi Rudzian-

skiey załozenia ś. Spasa, względem szczonego wyżywienia tak iego samego, iako y sług cerkiewnych, przykupioną od wszelkich podatkow dwornych, sielskich i innych powinności, przerzeczony rewizor nasz wolno uczynił, y suplikował nam tenże wyżey mianowany swieszczennik Rudzianski, abyśmy ten list wyż opisany we wszystkim stwierdzili; iakoż widząc rzecz być słuszną, aby się chwała Boża pomnażała, mocą y powagą naszą królewską tym niniejszym listem naszym stwierdzamy y przy tey włoce swieszczennika Rudzianskiego Fiedora Fiedorowicza Sopocko, na cerkiew Rudzianską ś. Spasa przekupioney, onego samego y successorow iego wiecznymi czasy zostawujemy y od wszelakich podatkow dwornych, sielskich y innych powinności wolną oną czyniemy; a iż też z dawnych czasow od ekonomow naszych Brzeskich, także y rewizorow, z podpisem rąk ich, przerzeczony swieszczennik Rudzianski Fiedorowicz Sopocko ma wolne drwa na opał własny domowy w puszczech tamecznych, tedy my za prozbą iego, do nas wniesioną, y te drwa wolne na opał

swoy domowy, z drzewa leżącego y na budynek niezgodnego, według dawnego zwyczaju y opisania listownego ekonomow naszych Brzeskich y potwierdzenia rewizorow, mieć mu pozwalamy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielką wielkiego księstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia dwunastego miesiąca Czerwca, roku Panskiego tysiąc sześćset czterdziestego, panowania królestw naszych Polskiego osmego, a Szwedzkiego dziewiątego. U którego to takowego przywileiu podpis ręki własney nayiaśniejszego króla iegomości tak się wyraża: Vladislaus rex. Przy którym takowym podpisie nayiasniejszego króla iegomości podpis ręki własney iaśnie wielmożnego imci p. Paca tak się wyraża: Kazimierz Pac, pisarz wielkiego księstwa Litewskiego. Po których takowych podpisach wyraża się: konfirmacya na włokę, kupno swieszczennikowi cerkwi Rudzianskiej. Który to takowy przywilej iest podany przez imci p. Leona Snitkę do xiąg grodzkich Brzeskich, któren iest przyjęty i zapisany.

1642 g.

Изъ книги за 1738—1739 годы, стр. 1505—1506.

30. Коммиссарскій листъ по жалобѣ Кобринскаго священника церкви святыхъ Апостоловъ Петра и Павла о захватѣ церковной земли.

Священникъ Кобринской церкви во имя сс. Апостоловъ Петра и Павла Василій Паевскій входитъ съ жалобою къ королевскому комиссару Ивану Любвицкому о томъ, что Кобринскіе жиды захватили значительное количество церковной земли подъ свои пивоварни. Коммиссаръ, осмотрѣвъ лично при свидѣтеляхъ церковную землю, не рѣшаетъ окончательно ничего, но предписываетъ землеměру Кобринской экономіи измѣрить эту землю. Касательно же жалобы священника о томъ, что жиды портятъ мостъ, ведущій къ церкви, выливая воду изъ пивоваренъ и изъ колодезь, коммиссаръ опредѣляетъ, чтобы священникъ и жиды съобща починили этотъ мостъ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego osmego, miesiąca Decembra dziewiętnastego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami staroscinskimi, przedemną, Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim,

łowczym y podstarościem sądowym wdztwa Brzeskiego, stawiając personalnie wielobny oyciec Michał Prokopowicz, prezbiter cerkwi Kobyrynskiej, pod tytułem świętych Apostołów Piotra y Pawła, list kommissarski, na rzecz w nim niżej wy-

rażoną sobie służący y należący, ad akta podał, którego tenor sequitur talis: Przede mną Janem Franciszkim z Lubowic Lubowickim, sekretarzem ikmsci, a na ten czas od najyasniejszego króla imści, pana mego miłościwego, do ekonomii Kobrynskiej zesłany kommissarzem, stanowszy swieszczennik Kobrynski Bazyli Paiewski cerkwi świętych Apostołów Piotra y Pawła, skarżył na Michne, na Dudczyno y na Icka Sołomonowicza, żydow Kobrynskich, y na Stanisława Bernackiego, mieszczanina Kobrynskiego, o to, iż oni browarami swemi gruntow cerkiewnych niemało pozaymowali, aby na ten grunt cerkiewny dla oglądania miedze granic wyszedł. Ja kommissarz, nie tylko sam przez się, ale wiele ludzi, w prawie umiejętnych, wyszedłszy y oglądawszy miedze gruntow cerkiewnych y nieczyniąc natenczas żadney w tym decyzyi na pomiar, ieśliby co swieszczennikowi tych gruntow odeszło, odłożyłem y miernikowi ekonomii Kobrynskiej Pawłowi Busłowskiemu, postaniu swym, pomierzyć rozkazałem. Skarżył ieszcze na tychże żydow o to, iż groble, która iest usypana do cerkwi dla złey y błotney przeprawy, wspólny z nim naprawować nie chcą, ale one ieszcze barziey, wodę z browarow swych y studzien wylewając, zatapiają y psują. Ja widząc to, iż grobla

tylko potrzebna iest dla przechodu do cerkwi, którą do połowicy większey suche-go roku wodą z browarow pomienionych żydow zatapiają, rozkazałem, aby tak żydzi, iako y swieszczennik insimul et semel grobelke zawsze naprawowali, a naprawując iuż browarow y studien nie mają żydzi znosić, ale w pokoju zostawać aż do decyzyey. Działo się w Kobryniu, dnia piętnastego Nowembra, roku tysiąc sześćset czterdziestego wtórego. U tego dokumentu przy pieczęci, zwierzchu custodio przyciśnionej, podpis w-go imci pana komisarza temi słowy: Jan Franciszek z Lubowic Lubowiecki, ikmci sekretarz y kommissarz do Kobrynia mp. A w tyle tego dokumentu inskripcja takowa: producitt anno millesimo sexcentesimo quadragesimo sexto, die decima quinta Julii, w Kobryniu od oycza Paiewskiego cerkwi świętego Pawła w Kobryniu zamkowej ten list, według którego ma być we wszystkim zachowany. Pisan ut supra. Andrzej Kazimierz Ossowski, regent kancelarii w. x. L. commissarz ikmści. Anastazy Ossowski ikmci sekretarz y commissarz mp. Który to takowy dokument, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę, ze wszystko w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1644 г.

Изъ книги за 1644 годъ, стр. 103—104.

31. Жалоба Пароенія Новицкаго, протопопа Селецкаго, на ксендза Лаврентія Заленскаго о нанесеніи ему безчестія и побоевъ.

Протопопъ Селецкій о. Пароеній Новицкій жалуется на ксендза Лаврентія Заленскаго, декана Шерешевского, что онъ съ челядью своею, неизвѣстно по какой причинѣ, перелявъ его на дорогѣ, по выходѣ изъ церкви, съ рапиромъ въ рукѣ, терзалъ его за бороду и за волосы, бросилъ на землю, волочилъ его по землѣ и приказалъ бить саблями плашмя; только сбѣжавшіеся люди, бывшіе на торговой площади, спасли его отъ смерти избитаго и окровавленнаго.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шесъсотъ сорокъ четвертого, мѣсяца Февраля двадцать пятаго дня.

Присланъ на врадъ кгродскій Бере-

стейскій до мене, Миколая Тобенского, подстолего и подстаростего Берестейского, его милость ксендзь Новицкій, протопопа Селецкій, оповѣданіе свое

на письмѣ въ справѣ и о речъ нижеимененную ку записанью до книгъ владовыхъ вгородскихъ Берестейскихъ въ тые слова писанное: Miłosciwy panie urządzie grodzki Brzeski! Ja Pierffieni Nowicki, protopopa Sielecki, w majątności oświeconego xięcia na Birżach, Dubinkach, Słucku y Kopylu, iego mości pana Bogusława Radziwiła, chorążego wielkiego w. x. Lit., starosty Poszerninskiego, płacziwie opowiadam się y obciążliwie uskarzam w. mści, iako urzędowi, na iegoomość xiędza Wawrzyńca Załenskigo, sekretarza ikmści, dziekana Szereszewskiego, plebana Prużanskigo y Sieleckiego, o to, iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset czterdziestym czwartym, miesiąca Januarii trzydziestego pierwszego dnia, będąc mi w cerkwi Sieleckiej założenia Wniebowzięcia Panny Maryi, w rynku Sieleckim będącey, dla odprawowania nabożeństwa niespornego, y com ieno odprawiwszy nabożeństwo wyszedł z cerkwi przed dzwonicę, tamże pomieniony xiadz Załenski, nie oglądaiąc na боіаźнъ Bożą, wстыд ludzki y srogość prawa popolitego y winy y karania w statucie y

w konstituciach seymowych opisane, zastąpiwszy mi drogę z wielą czeladzi swojej, których on sam lepiej zna, y imiona y przewiska, iako którego zowią, wie, com ieno zstałił ze wschodu dzwonicy, zaraz mię sam za brodę iedną ręką porwawszy, drugą ręką rapier w rękę mająący, obaliwszy mię o ziemię, targał za brodę y włóczył mię, a czeladz iego płazami bili, mordowali mię, szablami biiąc, morduiąc, na puł stala od cerkwi zbitego, zmordowanego, krwią oblanego, odwlekli, y by nie ludzie, natenczas na targu będące, nie zbiegli się y mnie nie odratowali, снаć by mię y na śmierć zamęczyli, brodę y z głowy włosow niemało wyrwali ku nieutulonemu żalu moiemu, a despertowi wielkiemu xięcia iegoomości pana chorążego, wielkiego xięztwa Litewskiego, pana moiego, takową opressią ucierpiałem, o co wszystko xięciu imści panu moiemu y mnie samemu zachowuiąc wolne mówienie do prawa, proszę aby te opowiadanie moje do xiąg grodzkich Brzeskich przyięte y zapisane była. Что есть принято и записано.

1646 г.

Изъ книги за 1646—1677 годы, стр. 222—227.

32. Жалоба іеромонаха Палемона Боцевича на игумена Купятицкаго монастыря Іосифа Іоанна Нелюбовича Тукальскаго и на войта Каменецкаго.

Іеромонахъ Купятицкаго монастыря Палемонъ Боцевичъ заявляетъ въ градскій судъ жалобу свою на войта Каменецкаго и лавниковъ, которые съ разными собранными ими людьми, напавши на сказанный монастырь и на церковь, произвели тамъ разныя насилия и поругали св. Дары; при чемъ выгнали Боцевича вонъ изъ монастыря и захватили его имущество. Но дабы избѣжать отвѣтственности, такъ какъ Боцевичъ пожаловался епископу Луцкому, отъ котораго получилъ приказъ позвать сказанныхъ лицъ на королевскій судъ, они подали на него клеветную жалобу въ градскій судъ о покражѣ имъ церковнаго серебра; вслѣдствие сего посланный лавникъ и его люди, пришедши въ полночь въ монастырь, били Боцевича, плевали ему въ глаза, надѣли на руки и на ноги оковы, а чтобы онъ не могъ кричать заткнули ему ротъ, и завезли въ Купятичи. Тукальскій, игумень Купятицкаго монастыря, прибывши въ Купятичи, биль его и ругался надъ нимъ за то, что онъ жаловался епископу Луцкому, порицая его при томъ, что онъ принялъ унию и продалъ душу свою сатанѣ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ чотырдесятъ шестого, мѣсяца Марца петнадцатого дня.

Передо мною Александромъ Бутскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимся оче-

висто на врадѣ въ Бозѣ велебный ксендзъ Палемонъ Боцевичъ, пресбитеръ и заковникъ монастыря Каменицкого при церкви Змертвыхъстанья Панского, будучий регулы святого Базилега, оповѣданье свое на письмѣ къ записанью до книгъ гродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаное: Miłościwy panie urzędzie grodzki Brzeski! Ja Palamon Bocewicz, presbiter y zakonnik monastera Kamienieckiego przy cerkwi Zmartwychstania Pańskiego będący, reguły świętego Bazylego, wmcі, iako urzędowi, opowiedam y sollenniter protestuję w nieznośney obeldze y krzywdzie moiey, ponowiając pierwsze protestacye moie, tak na urzędzie mieskim Brzeskim prawa maydeburskiego przeze mnie zaniesioną, iako też y na urzędzie miesckim Kamienieckim przez brata mego pana Marcina Bocewicza, rayce Kamienieckiego, czynioną, tak też y na urzędzie grodzkim Piskim przeze mnie zaniesione y poczynione, na sławetnych panów Fedora Stephanowicza, wojta Kamienieckiego, Adama Horbaczewicza, Wołosa Stepanowicza, ławników, Pawła Horbaczewicza, Mikołaja Meżysitkę, Iwana Trochimowicza, ławników, mieszczan y urzędników Kamienieckich y panią Marynę Stephanowną Iwanową Horbaczową, także na oycа Pamwę Fedorowicza Stephanowicza, zakonnika tegoż monastera Kamienieckiego, y na oycа Jozepha Jana Nelubowicza Tukalskiego, ihumena Kupiatyckiego, iako się on sam mianuie o to, iż oni wyżey mianowani niedość na tym maiąc, że nie bez dania żadney nannieyszey przyczyny, w roku blisko przeszłym tysiąc sześćset czterdziestym piątym, miesiąca Kwietnia szesnastego dnia według starego kalendarza, przysposobiwszy do siebie ludzi mało uważnych, zuchwałych, naszedszy na przerzeczony monaster, przywłaszczając sobie iakowąż władzę nad nami, duchowienstwem y

над cerkwią świętą, przez krolów ichmościów panow naszych miłościwych fundowaną, będąc osobami świeckimi, mocno, gwałtem naszedszy na monaster y na cerkiew świętą, rospasawszy się na wszystko złe, nic nie oglądaiący się na srogość prawa pospolitego, na takowych ludzi opisanego, uczyniwszy gwałt domowi Bożemu y mieyscu świętemu, mnie, Palamona, y brata mego Pachomiusza Siemaszkowicza zelzyli, zesromocili, klucze cerkiewne odiewszy, w cerkwi rewidowali, sakrament przenaświetszy roczny w ołtarzu na przystole s kielichem przewrócili, a poszarpawszy mnie w cerkwi y brata Pachomiusza zdespektowawszy haniebnie, z monastera precz wygnawszy, rzeczy moie zabrali, iako o tem szerzey w processie do xiąg mieskich prawa maydeburskiego Brzesckich, za nieprzyjęciem na urzędzie mieskim Kamienieckim, przeze mnie zaniesionym, iest szerzey opisano y dołożono, a unikaiąc oni tego swego uczynku z tego wziewszy to sobie za obrazę, żem się w tey krzywdzie moiey uciekł do iasnie wielmożnego w Bodze przewielebnego iegomości xdzа biskupa Łuckiego, a za przyczyną iegomości y mandaty po tych zuchwałych osób przed sąd ikmci otrzymałem, wygnawszy mnie z monastera, ieszcze chcący y z pocziwego życia mego wyzuć, ieszcze na mnie srodze uszczypliwą а calumniey pełną protestacyą do tych xiąg urzędzu Brzesckiego zanieśli, potem różne obelgi, zniewagi mnie powyrządawszy, na ostatek chcąc mnie zdrowia pozabawić w iedney spraweczce moiey z Horbaczewiczem pan wojt uczyniwszy umyślną zwłokę, а w tym wyprawili spoysrzodka siebie dnia dziewiętnastego miesiąca Oktobra, w tymże roku Adama Horbacza ławnika do Kupiatycz w powiat Pinski, do oycа Tukalskiego, na ostatnie mnie ponękanie y przyprowadziwszy onego oycа Tukalskiego potaiennie y skrycie do Kamen-

ca, a z onym ze dnia wtorego miesiąca Nowembra na dzień trzeci naszedzszy na monastyr, w pułnocy, z przysposobionemi pomocnikami, przygotowawszy się na zły uczynek s powrozami, kaydanami y wlaszsy s tyłu do cele a napadszy na mnie, duszyli mię, bili, mordowali, w oczy plwali, kaydany na ręce y nogi włożywszy, a knybel tyrańsko w gębę, abym gwałtu nie wołał, wprawiwszy, do Kupiatycz teyże nocy swemi końmi y z czeladzią, abym tam haniebny koniec otrzymał, zasłał, a rzeczy moje y szkatułę z pieniędzmi, w którey było złotych sto, zabrali y zagrabili y ieszcze powtore, unikając y tego swego tyrańskiego uczynku, calumnie na mnie włożyli, iako szerszey o tem w processie, przez brata mego pana Marcina Bocewicza na urzędzie Kamienieckim zaniesionym, iest opisano y dołożono, a zasławszy mnie ociec Tukalski okowanego do Kupiatycz y sam potym przybywszy, różnemi sposobami y okowami mnie trapił y mordował urągając się tym, zem się uciekł był do iasnie wielmożnego, w Bodze przewielebnego imści xiędza biskupa Łuckiego, mówiąc temi słowy: a, zdrayco, szalbierzu, unicie, po coś ty do Janowa iedzisz, a tam już unitem zostałeś, y duszę swoię do piekła zaprzedałeś, potrzeba cię sprzątnąć, żebyś ludzi nie zarażał. A w tym czasie pan Fedor Stephanowicz, woyt Kamieniecki z Horbaczewiczami y drugimi pomocnikami z Kamiencia wyprawili oycy Pamwe Fedorowicza, syna woytowego, na pozakowanie czeladzi moiey, którzy we Gdansku byli, który to ociec Pamwo, zaiachawszy czeladzi moiey w roku wyszmianowanym dnia dziewiętnastego Nowembra, z pomocnikami swemi, w Dębniku pod Ciechanowcem y napadszy na nich armata manu, czeladź moię pozakowali; pieniądze, konie, rzeczy we Gdansku pokupione poodeymowali, iako szerszey registrem się pokaże, to wszystko ociec Pamwo, syn pana

woytow, będący od oycy swego pana na takowy zły uczynek wysłany, do oycy swego do Kamiencia w dóm wprowadził, y to wszystko pan woyt na pożytek swój obrócił, iako o tem szerszey w processie, przez pana brata mego na urzędzie mieskim Kamienieckim y przemennie na urzędzie grodzkim Pinskim zaniesionym, obszerniey opisano y dołożono iest. A gdym ia, za pomocą pana Boga Wszechmogącego, z tego tyraństwa z Kupiatycz w kaydanach do Pinska uszedł, a do przewielebnego w Bodze iegomości oycy Pachomiusza Woyny Oranskiego, episkopa Pinskiego y Turrowskiego, iako do pasterza pobożnego, pod obronę się poddałem; ten ociec Tukalski, opuściwszy na stronę wstyd ludzki, chcący uniknąć tego złego uczynku swego y takowego nade mną tyraństwa, które nie mało ludziom dobrym iest dobrze wiadomo, utaić, bo lubo to nie go-scincem s Kamiencia, ale manowcami mnie w nocy sknyblowanego, okowanego do Kupiatycz prowadzono; iednak są mieysca noclegow y pokarmow, którendy mnie prowadzono, na ostatek tenże wstydu w oczach nie mający ociec Tukalski, w pisaniu swym zapieraiający się, tego uczynku swego pisał, iakoby mnie do Brzescia o potrzebie swey miał wysłać, a zanosząc na mnie sprosne kalumnię do xiąg grodzkich Pinskiich, iakom teraz wziół wiadomość, śmiał to zanieść, iakobym ia w roku blisko przeszłym ty-siąc sześćset czterdziestym piątym, miesiąca Nowembra wtorego dnia, dowiedziawszy się o przyjeździe iego do Kamiencia, quadransem przed przyjazdem iego, miałem się skryć y z monastera Kamienieckiego umknąć, także y drugą protestacyą teyże podobną albo y gorszą na mnie do tychże xiąg urzędu Pinskiego zaniósł, iakobym ia kiedyś miał iakies excessa w Kamiencu działać, szkatułę oycy Tokarzewskiego wyłupić, a pieniądze pobrawszy, do brata mego Mar-

cina Bocewicza oddać, także obliги y sprawy, monasterowi Kamienieckiemu y szpitalowi służące, pobrać y oycа Kalista Żysiewiczа, którego oni za listami zmyszlonymi, zwodząc lud pospolity w Kamienцу, na ihumenstwo Kamienieckie wprowadzili byli y w cerkwie onego za ihumena publikowali, iakobym ia onego miał zdespektować, a z monastyra z pomocą y radą brata mego pana Marcina Bocewicza y pana Mikołaja Kaszuby onego precz wyгnać y sam przed nim miałem się skryć, a potem do Kupiatycz zbieżec, a w Kupiatyczach srebra cerkiewnego na ośmnaście grzywien w nocу zarwać y inszych nie mało rzeczy, także xiążek nabrawszy, z monasterza umknąć y nie wiedzieć gdzie się sam podziac; a to wszystko czynił y czyni na obelgę moię wiedząc, żem się iuż dawno w uniey świętey znajdował y pod obrońę oycа episkopa Pinskiego y Turow-

skiego cale oddałem y tam żyć chcę. O co wszystko ia Palamon Bocewicz, według pierwszych processow moich, na różnych urzędach tak przeze mnie, iako y pana brata mego poczynionych chcący z wyszpomienionemi osobami, panem Fedorem Stephanowiczem, woytem Adamem Horbaczewiczem, Mikołaiem Meży-sitką y Iwanem Tryhuzowiczem y panią Horbaczową tak z oycem Pamwą, synem pana woytowym y oycem Tukalskim, ihumenem Kupiatyckim y z innemi o wszystko prawnie czynić, ostawuiąc sobie ia Palamon Bocewicz, salve albo wcale zachowanie do tey protestacyi do dania, przydania, umnieyszenia oney, polepszenia y w czym by kolwiek było potrzeba teyże poprawienia, to opowiadanie moie zanoszę do xiąż urzędu wmsciow y proszę, aby to było przyięto. Што есть принято и до книгъ врадovýchъ вгродскихъ Берестейскихъ записано.

1646 г.

Изъ книги за 1646—1677 годы, стр. 509—510.

33. Жалоба священника церкви Прегалинской Иоанна Важинскаго.

Священникъ Прегалинской церкви Иоаннъ Важинскій приноситъ жалобу о томъ, что 1) шляхта Самуиль Пржегалинскій, Янъ Мотевельскій и Янъ Трѣмбичскій напали ночью на его дворъ, разломали гумно, причемъ пропало много вещей, и поразбросали пчелиные ульи; 2) тотъ же Пржегалинскій, встрѣтивъ слугу священника Важинскаго, избилъ его обухомъ; 3) пришедши днемъ на дворъ священника, Пржегалинскій съ Трѣмбичскимъ искали его самого и не нашедши угрожали ему смертію и истребленіемъ его имущества; и 4) Трѣмбичскій, встрѣтивъ на дорогѣ жену священника, избилъ ее палкой по головѣ и по рукамъ. При этомъ слѣдуетъ свидѣтельствованіе вознаго.

Передо мною Александромъ Бускимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно на врадѣ пресбитеръ церкви Прегалинскаго Янъ Важинскій, оповѣданье свое на письмѣхъ ку записанью до книгъ врадovýchъ вгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаное: Miłościwy panie urzędzie grodzki Brzeski! Ja, Jan Waszynski, pre-switer cerkwie Przegalinskiej, żalossnie opowiadam się wmsciom, moim

mśwym panom na pana Samuela Przegalinskiego, ziemianina wojewodztwa Brzeskiego, y na pana Jana Motewelskiego, y na pomocnikow iego, y pana Jana Tręmbickiego: ten pan Samuel Przegalinski, naszedszy w nocу na dom moy z pomocnikami do gumna mego, nie wiem po co, stodołę odbił, zamki popsował, w tem pogineło mi siła rzeczy w domu moim, ule s pczołami poprzewracali, potem dnia szostego podkawszy czeladnika mego Grzegorza na dobrowolney drodze, obuchem

stłukł, y rękę y pleca srodze stłukł. Potem przyszedszy do domu mego s temże panem Janem Trębickim, pytał się czeladzi moiej, gdzie iest ten pop; czeladź moia odpowiedziała, że go doma niemasz; ten pan Przegalinski z panem Janem Trębickim powiedział: kiedy byśmy go zostali, obuchami byśmy stłukli, zbili, y tak gdzie go kolwiek podkamy, zbijemy, stłuczemy. Y ten pan Jan Trębicki, nie dawnego czasu, żonę moję miłą Annę, na dobrowolney drodze z Woinia iadący nie wiem, czego u niey potrzebował, a gdy mu nie powolna była, kilofem w prawą rękę stłukł y w głowę zadał raz sini, krwawy, co się w relacyi ieneralskiej pokaże. O co wszystko ia, chcąc z nim prawnie czynić, ztym to panem Samuelem Przegalinskim y panem Janem Trębickim y s pomocnikami ich, tę protestacyą moią zanoszę y proszę, aby była przyięta y do xiąg zapisana. При которомъ оповѣданью тутъ же очевисто ставши на врадѣ енераль его кор. милости воеводства Берестейскаго Криштофъ Трембицкій, квити свой реляційный въ справѣ нижеименованой призналъ, въ тыя слова писанный: Ja Krzysztoph Trębicki, ienerał iego krol. mści woiewodztwa Brzeskiego, zeznamam tym moim relacyinym kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiąc

sześćset czterdziestym szostym, msca Kwietnia dziesiątego dnia, z stroną, dwiema szlachcicami, panem Janem Rątowskim, a panem Woyciechem Kosmowskim, byłem wzięty na sprawę od wielebnego oycy Jana Waszynskiego w Przegalinach, dobr w woiewodztwie Brzeskim leżących, na oglądanie pobitych ran; gdzie za okazaniem oycy Waszynskiego widziałem na czeladniku Grzegorzcu rękę prawą stłuczona, plece sinie spuchłe, snać obuchem zbite. Także na małżonce iego tegoż oycy Waszynskiego, widziałem na ręce lewey razy spuchłe sinie, krwią naciekłe, snać, że kijem pobite, na głowie raz sinispuchły, snać, że kijem uderzono, który boy mianował bydź stały z Woinia jadącey na dobrowolney drodze od pana Jana Trębickiego y ten Grzegorz, czeladnik onego, od pana Samuela Przegalinskiego. A tak ia, ienerał, com widział y oglądał, daie ten moy relacyiny kwit ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzeskich s podpisem ręki moiej własney y pieczęcią moią y s pieczęciami z strony szlachty, natenczas przy mnie będącey, do xiąg grodzkich Brzeskich. Pisan roku msca y dnia zwyszmiawanego. Kоторое жъ то оповѣданье и сознание енерала верхупомененого до книгъ врадovýchъ кгродскихъ Берестейскихъ есть принято и записано.

1652 г.

Изъ книги за 1669—1670 годы, стр. 1377—1380.

34. Привилегія короля Михаила, подтверждающая привилегію, данную Яномъ Казиміромъ Венедикту Глинскому на Кобринскую архимандрію.

Король Польскій Янъ Казиміръ, зная ревность и усердіе къ уни монаха ордена св. Василия Венедикта Глинскаго, предоставляет ему Кобринскую архимандрію, съ согласія Пахомія Войны Оранскаго, Пинскаго епископа, владычотора Кіевской митрополи, Кобринскаго архимандрита. Венедиктъ Глинскій имѣеть полное право пользоваться данною ему архимандрією, съ церковью, монастыремъ, фольварками, селами, подданными, ихъ повинностями, землями, полями, лѣсами, сѣновосами, озерами, рѣками, прудами, мельницами и всякими другими доходами. Эта привилегія дана въ 1652 г. Подтверждая ее въ 1669 г., король Михаилъ придаетъ еще Вен. Глинскому небольшую мельницу подъ Кобринемъ, надъ рѣкою Мухавцемъ, въ такъ называемомъ урочищѣ Литовское, съ правомъ ловить рыбу въ Мухавцѣ, но такъ, чтобы церковный неводъ ходилъ послѣ замковаго, и кромѣ того предоставляетъ ему право пользоваться десятою мѣркою съ Кобринскихъ мельницъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятого, мѣсеца Юня двадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною, Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ, Венерс

денскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто на врадѣ въ Богу велебный Янъ Иоановичъ, священникъ Черевачицкій, листъ его королевское милости, привилей конфирмацыйный, особѣ и на речъ въ немъ ниже выражоную въ справѣ и речи ниже въ немъ менованой, перъ обятамъ ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаныи: Michał z Bożej łaski król Polski etc. Oznaymuiemy wszem wobec y koźdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć należało, iż presentowany nam był list przywilej ikm. antecessora naszego, dany wiernie nam miłemu w Bodze wielebному xiędzu Benedyktowi Głinskiemu, zakonnikowi ordinis s. Basillii magni, na archimandrią Kobryńską, który uznawszy, że iest legitime otrzymany, władzą y mocą naszą podczas seymu walnego szczęśliwey koronacyi naszej konfirmowawszy, słowo w słowo przepisać roskazaliśmy, który to przywilej tak się w sobie ma: Jan Kazimierz, z Bożej łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy, iż wysokie cnoty, pobożne y przykładne sprawy, tudzież około pomnożenia chwały Bożej y unii świętey gorliwość wielebного xiędza Benedycta Głinskiego, zakonnika świętego Bazylego, do panow rad y urzēdNIKOW NASZYCH zaleconą y nam samym dobrze wiadomą mając, onemu archimandrią Kobryńską za cessią wielebного xiędza Pachomiusza Woyny Oranckiego, episkopa Pńskiego, coadiutora metropolii Kijowskiej, archimandryty Kobryńskiego, na osobę iego uczynioną, dać y conferować umysliliśmy, iakoż tym listem przywileiem naszym daimy y conferuemy. Ma y wolen będzie wielebny w Bodze xiądz Benedykt Głinski, zakonnik reguły ś. Bazylego, przeniesioną archimandrią Kobryńską z cerkwią, monasterem, z folwarkami, wsiami, pod-

danemi, ich powinnościami, z gruntami, polami, lasami, sianożęciami, z ieziorami, z rzekami, stawami, młynami y ze wszystkimi prowętami y przynależnościami, obiąwszy na się, spokojnie trzymać y używać aż do żywota swojego. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęc w. x. L. przycisnąć roskazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwunastego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset pięćdziesiąt wtorego. Jan Kazimierz król. (Locus Sigilli). My tedy, król, widząc być ten przywilej słuszny y niwczym prawu popopolitemu nie derogaiący, onego we wszystkich punctach y paragrafach approbuemy y confirmuemy, przydając z łaski naszej krolewskiej młynek nad Kobryniem, nad rzeką Muchawcem, uroczyszczem Litowskie nazwane, w grunciech cerkiewnych będący y wolne łowienie ryb w rzece Muchawcu, tak iednak, aby po zamkowym niewodzie cerkiewny chodził y dziesiątą miarkę ze młynow Kobryńskich. Chcąc mieć, aby wielebny xiądz Benedykt Głinski przy biskupstwie Włodzimirskim y Brzeskim spustoszałym miasto podszewki (sic) w całej archimandryey Kobryńskiej spokojnie aż dożywocia swego używał, bez żadney ni od kogo przeszkody, y lubo by iaki przywilej ktokolwiek ad male narrata et per viam incompatibilitatis u antecessora naszego, króla igmci Jana Kazimierza, sub abdicatione in praedictum iuris adualitii otrzymał, takowy nullitatis suspiceremus. Co dla lepszey wiary y wagi ręką naszą podpisawszy pieczęcią wielką w. x. Litewskiego przycisnąć roskazaliśmy. Pisan w Krakowie, roku tysiącznego sześćsetnego sześćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Decembra szóstego dnia. У того листу его королевское милости, привилею конфирмацыйного, подпись рукъ тыми словами: Michał król; Jerzy Niewiarowski, referendarz w. x. Litewskiego, manu propria. Который же тотъ листъ его

милости, привилей конфирмаційный, | ный, есть до книгъ вгородскихъ Бере-
перъ обятамъ ку активованью пода- | стейскихъ уписанъ.

1656 г.

Изъ книги за 1669—1670 годы, стр. 787—788.

**35. Письмо епископа Владимірскаго Потая къ Брестскому протопопу о по-
стройкѣ на мѣстѣ сгорѣвшей церкви новой, гдѣ нѣкогда были церковь сс.
Косьмы и Демьяна.**

Епископъ Владимірскій и Брестскій Янъ Потей извѣщаетъ письмомъ протопопа, чтобы онъ съ прочими священниками, которыхъ церкви сожжены, подалъ протестъ, тѣмъ же способомъ, какъ это дѣлають обыватели о своихъ дворахъ; вмѣстѣ съ тѣмъ поручаетъ ему стараться о построеніи церкви на той землѣ, гдѣ въ прежніе времена находилась церковь сс. Косьмы и Демьяна и гдѣ нынѣ находятся жидовскіе дома, съ предвареніемъ жидовъ, чтобы они безъ малѣйшаго замедленія перешли съ церковнаго грунта, а прихожанъ пригласить позаботиться о деревѣ, чтобы можно было къ осени построить церковь.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятого, мѣсца Марца пятого дня.

На врадѣ вгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимся очевисто, въ Бозѣ велебный его милость отецъ Лаврентій Лазаровичъ, писарь капитулы Берестейское, листъ зошлого велможного его милости ксендза Яна Потая, епископа Володимірскаго и Берестейскаго, въ справѣ и речи въ немъ нижеименованой, ку активованью до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Przewielebny w Panu Bogu, oycze protopopa Brzesky! Ponieważ w Brześciu, przedmieścia pałac, cerkwi trzy spalono, rozkazuję z władze moiey pasterskiey, aby wielebność twoia z inszemi kapłanami, których cerkwie popalono, protestacie u to uczynił tymże kształtem, iako u ichność panowie obywatele o dwory swoje czynią. Dla bezpieczeństwa lepszego trzeba będzie, Pana Boga wzięwszy na pomoc, starać się o pobudowanie

cerkwi na gruncie tym, gdzie cerkiew ś. Kozmy y Damiana za dawnych lat bywała, na którym, że domy żydowskie od czasu nie małego są, tedy upomnieć żydow, żeby się z gruntu cerkiewnego bez wszelkiego omieszkania znieśli koniecznie, a s parafijany swymi staraycie się zawczasu drzewa na cerkiew, abyście się na gruncie pomienionym zbudować mogli, iako w iesieni przyszedę. Za tym się modlitwom wielebności waszey zalecam. Dan w Rożance, Maii, tysiąc sześćset pięćdziesiąt szostego. У того листу приватного подписъ руки тыми словы: Wielebności waszey wszego dobra życzliwy pasterz y brat w Chrystusie Jan Pocięy, episkop Włodzimirsky y Brzeski m. p. На которомъ листѣ приватномъ и титулъ тыми словы: Przewielebnemu w Panu Chrystusie oycu Janowi Trocewiczowi, protopopie Brzeskiemu, oddać należy. Который же тотъ листъ приватный, черезъ особу въ верхуменованую ку активованью поданный, есть до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ принятый и уписанный.

1657 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1595—1596.

36. Подтверждение правъ и преимуществъ, данное священникамъ Шебринской церкви во имя Рождества Пресвятыя Богородицы.

Деванъ Перемышльскій Юрий Гроховскій, по просьбѣ униатскаго священника Шебринской церкви Николая Будрисовича, подтверждаетъ права и фундуши, данныя той церкви епископами Луцкими, съ тѣмъ, что ни онъ, ни его преемники не будутъ никому въ томъ препятствовать; при чемъ освобождаетъ церковную землю отъ податей въ дворъ Шебринскій, подъ условіемъ оставаться въ униі и исполнять церковныя обязанности.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt siódmego, miesiąca Julii siódmego dnia.

Na urządzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami starościnskimi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstaroscim sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imśc xiądz Mikołaj Budziłowicz, prezbiter cerkwi Szebrynskiej, list approbacyiny dokumentow cerkwi Szebrynskiej od wgo imci xiędza Jerzego Grochowskiego, Łuckiey Brzeskiego proboszcza, prezbiterowi tamecznemu służący, ad acta podał; który wpisując w księgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Jerzy Grochowski, dziekan Przemyślski, proboszcz Łucki y Brzeski, kanonik Krakowski, wiadomo czynię tym moim listem teraz y na potym będącym, komu o tym wiedzieć będzie należało, iż prezentował przede mną wielebny oyciec Abraam Kotkowicz, swieszczennik Szebrynski, prawa cerkwi założenia Nayswiętszey Panny Maryi Matki Bożey Narodzenia w mąietności Szebryniu, do probostwa Brzeskiego należący, nadane y ufundowane tak od i. wielmożnych ichmśc xięży biskupow Łuckich, iako też y od ichmśc xięży anteces-

sorow moich, upraszając, abym go przy tychże prawach zachował, w czym tedyia, widząc rzecz słuszną, przy wszystkich prawach onego zachowuję cale y stwierdzam upewniając w tym, iż ode mnie ani od namiestnikow moich żadney przeszkody mieć nie ma y z gruntow nadanych do cerkwi, żadnych nie ma czynić podatkow dworowi Szebrynskiemu, ani namiestnikom moim, w tym też oycza swieszczennika teraznieyszego y na potym będących napomnionych choć mieć, aby zostając w uniey świętey z kosciołem rzymskim katolickim w nabożenstwie y powinnościach swoich cerkiewnych, na które iest obowiązany, dosyć czynić nie zaniedbywał, na co daię ten list przy pieczęci z podpisem ręki moiey. Datum w Szebryniu, dnia dwudziestego szóstego Kwietnia, roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego piędziesiąt siódmego. U tego listu przy przycisioney pieczęci podpis ręki aktora temi słowy: Jerzy Grochowski, proboszcz Brzeski, Łucki, mp. Który to takowy list, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany. Pisan ut supra.

1658 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 1327.—

37. Привилегія короля Яна Казимира, подтверждающая фундушевую запись на Гершоновицеую церковь во имя Покрова Пресвятыя Богородицы.

Король Янъ Казимиръ, по просьбѣ городничаго Брестскаго Геронима Жабы и жены его, даетъ имъ привилегію на постройку церкви во имя Покрова Пресвятыя Богородицы въ деревнѣ Гершоновицахъ, гдѣ они, имѣя три уволокѣ земли въ пожизненномъ своемъ владѣніи, построили фольварокъ съ тѣмъ, чтобы послѣ ихъ смерти фольварокъ зтотъ принадлежалъ священнику упомянутаго церкви. Поводомъ къ этому послужило то обстоятельство, что всѣ униатскіи церкви, находившіяся за Мухавцемъ и Бугомъ, сожжены были непріятелемъ, а Брестскіе мѣщане, пострадавшіе отъ его нашествія и отъ мороваго повѣтрія, построить ихъ вновь не могли. При томъ королевскіе крестьяне Гершоновицкіе и Прилуцкіе, по случаю разлива водъ Буга, Мухавца и Котельни, даже во время существованія Брестскихъ церквей, не могли имѣть свободнаго сообщенія, не могли крестить своихъ дѣтей и въ торжественные праздники посѣщать церкви. Такъ какъ въ деревнѣ Гершоновицахъ было записано полъ уволокѣ землѣ на церковь Пресвятыя Богородицы, находившюся въ Брестѣ за Мухавцемъ, и какъ церковь эта сожжена, то и эта половина уволокѣ присоединена къ тремъ вышеозначеннымъ уволокѣмъ, для передачи священнику, который вмѣстѣ съ тѣмъ освобождается отъ платежа чина въ казну подъ условіемъ только вѣчно молиться за короля, его преемниковъ и речъ посполитую.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtorego, miesiąca Nowembra wtorego dnia.

Na urządzie ikmści grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podsolim y podstarościm sądowym grodzkim wojewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imci xiądz Ignacy Konarzewski widymus przywileiu, od króla imści Jana Kazimierza cerkwi Gierszonowskiej nadanego, ad acta podań, który wpisuiąc w księgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Видимусь съ книгъ вгородскихъ воеводства Берестейскаго. Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ пятьдесятъ девятого, мѣсеца Марта девятого дня. Передо мною Геронимомъ Казимиромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимся очевисто панъ Янъ Геронимъ Жаба, городничій Берестейскій, привилей его королевской милости къ актикованью до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ подаль, въ тые слова писаны: Jan Kazimierz, z łaski Bożey, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu by to wiedzieć należało, przełożono nam iest imieniem urodzonego Jana Hieronima Żaby, horodniczego Brzeskiego, y uro-

dzoney Anny Zaleskiej, małżonków, iż oni, doznawszy nad sobą wielkiego miłosierdzia Bożkiego, że ich Pan Bóg od różnych nieprzyacioł, na państwo nasze różnemi czasy nastempuiących, y od morowego powietrza ratować raczył, uczynili wotum na trzech włokach, któreśmy im puste we wsi naszej Gierszonowiczach, do ekonomii Brzeskiej należącey, prawem dożywotnim conferowali, y oni tam folwarczek pobudowali, cerkiew Najświętszey Panny założenia, która się nazywa po grecku Pokrowy świętey, pobudować y ten folwarczek swój po żywocie swoim popowi, tey cerkwi służącemu, legować; y wnosili do nas przez niektórych panów rad y urzędników naszych, przy boku naszym będących, proźbę, abyśmy ich te pobożną intencyą listem naszym approbowali. My tedy, na przyczyną panow rad naszych oboygа narodow, widząc ich dobry y świętobliwy umysł, a życząc w państwie naszym rozmnożenia chwały Bożey, zwłaszcza że cerkwi wszystkie w Brzesciu, tak za Muchawcem, iako y za Bugiem, w uniy będące, nieprzyacieli popalił, których zniszczeni tak przez nieprzyaciela, iako y przez powietrze, mieszczenie nasi Brzescy pobudować nie mogą, do tego poddani nasi Gierszonowscy y Przyłuccy, za wyłaniem wod z Bu-

gu, Muchawca y Kotelni, lubo by y byli cerkwie Brzeskie w cale, przedobyć y w uroczyste święta naboženstwa zażyć, chrztu świętego dziatkom mieć nie mogą, respektuiąc też y na zasługi urodzonego Jana Hieronima Żaby, horodniczego Brzeskiego, y nam y rzeczy pospolitey w różnych expedycyach woiennych od lat dwunastu z niemającą substancyi y zdrowia stratą oddawane, do tego że y za zdaniem Brzeskia, nie zdradzając nas, z cnotliwym rycerstwem do wielmożnego hetmana naszego w-go w. x. Lit. uszedł, do proźby ich obojga łaskawie się skłoniwszy, pozwoliliśmy y tym listem naszym pozwalamy, za radą obojga narodow państwa naszego, na pomienionych włokach cerkiew Pokrowy świętey fundować y one z puszczy naszey Brzeskiej budować, folwark po żywocie swoim popowi legować, która fundacya y legacya ich wiecznymi czasy trwać ma. A iż we wsi Gierszonowiczach pułwłok osiadły nadany był na cerkiew Przeczystey ś., która była w Brzesciu za Muchawcem, a teraz spalona, tedy y ten pułwłok do tych pomienionych trzech włok horodniczego przyłączamy, z którego pułwłoku popowi tey cerkwi, którą pomieniony urodzony Żaba, horodniczy Brzeski, y małżonka iego pobuduią, tedy samą robotę pełnić y czynsz do cerkwi teyże naszey Brzeskiej oddawać powinni będą, z tamtych zaś trzech włok, lubo urodzony Żaba y małżonka iego po lat dziesięciu czynsz płacić do skarbu naszego powinni byli, ale żeśmy ie przymażając chwały Bożej na cerkiew konferowali, tedy iuż pop z nich żadnego czynszu, ani powinności do skarbu naszego pełnić nie będzie powinien, tylko za nas y successorow naszych y wszystką rzecz pospolitą Pana Boga prosić ma czasy wiecznemi.

Na co się ręką naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć y do konstytucyi seymowey wpisać rozkazaliśmy. Pisan w Warszawie, dnia dwudziestego pierwszego miesiąca Augusta, roku Pańskiego tysiąc sześćset piędziesiąt osmego, panowania krolestw naszych polskiego y szwedzkiego iedynastego roku. У того привилею подписъ рукъ тыми словы: Jan Kazimierz, król; Walerian Stanisław Judycki, pisarz w. x. Lit. Который тотъ привилей, за потребованьемъ пана Жабы, городничого Берестейскаго, есть до книгъ городскихъ Берестейскихъ уписанъ, а по уписанью и сей видимусь съ книгъ подъ моею урадовою печатію и съ подписомъ руки писарской отцу Корнилови Круповичу, священнику Пречискому, есть выданъ. Писанъ въ Берестыи. У tego widymusa przywileiu correcta w te słowa: Skorygował Werbycki; a na drugiej karcie tego widymusa approbata kommissarzow ikmści z podpisami y pieczęciami trzema onych temi wyraża się słowy: Roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, dnia iedynastego Grudnia. Przy tym reskrypcie funduszu ikmści ś. p. Jana Kazimierza, na cerkiew Gierszonowską danego, nienaruszenie zachowuiąc oycy Mirosława, prezbitera Gierszonowskiego y nastempcow iego y przy gruncie, w funduszu wyrażonym, podpisuiemy się. W Rzeczycy, roku y dnia ut supra. Piotr Żur Rylski w. p. l. w. kommissarz ikmści. Abraham Konstanty Gołuchowski, stoln. Mscis. kommissarz ikmści; Mikołay Jan Buino, łowczy ziemi Litewskiej, kommissarz ikmści. Który to takowy widymus przywileiu, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowanui podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich ze wszelką w nim inserowaną rzeczą przyięty y zapisany.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1661 годы, стр. 707—709.

38. Жалоба священника Адриана Смоленскаго на Масловскаго.

Священникъ Тростенницкой церкви Адрианъ Смоленскій приноситъ жалобу городскому суду на слугу Осипа Быковскаго, называвшагося Масловскимъ, который при выходѣ священника изъ церкви во время ярмарки, будучи верхомъ на лошади съ ружьемъ въ рукахъ, по неизвестной причинѣ, началъ его ругать и поносить, стараясь отдѣлать его отъ толпы народа; но когда это ему не удалось, онъ выстрѣлялъ по нему изъ ружья и пуля прошла по лѣвой сторонѣ его рясн. При томъ Масловскій угрожалъ ему смертию. Далѣе слѣдуетъ обо всемъ этомъ по свидѣтельству вознаго.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсяца Юня двадцать третяго дня.

На врандѣ вгородскомъ Берестейскомъ передо мною Геронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, оповидаѣ у жаѣлосни сѣ protestowaѣ wielebny oyciec Andrian Smolenski, swieszczennik cerkwie Troscienickiey, w maiętnosci iaśnie wielmożnego imci pana Pawła Sapiehi, hetmana wielkiego w. x. Lit. nazwaney Trościenicy, leżącey w woiewodztwie Brzeskim, na sługę imci pana Jozepha Bykowskiego, podstarościę Kamienięckiego, na pana Masłowskiego, iako sę sam imieniem mianuie, o to, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszym, w dniu świętey Troyce wedłуг starego kalendarza, gdy ten swieszczennik Trościenicki był w Krahelu, maiętnosci imci pana Krahelskiego, imci pana Konigowskiego, imci pana Sterpinskiego, maiętnosci Lewnicy w woiewodztwie Brzeskim, w cerkwi na nabożenstwie święta wyż pomienionego, gdzie iest jarmark roczny świętey Troyce, gdy iuż było po mszy świętey y po wszystkim nabożenstwie, ten swieszczennik, wyszedłszy z cerkwi, stał z ludźmi różnymi na rynku, iako na kiermaszu, tedy ten sługa imci pana Bykowskiego, pan Masłowski, z zuchwalstwa swęgo ustroiwszy sobie niesłuszną furię, przyпадłszy na koniu, trzymaiąc w ręku ban-

dolet nakręsony y podsypyany, zaraz bez żadney przyczyny począł tego swieszczennika, niepomniąc na boiażń Bożę y na stan ięgo duchowny, słowa(mi) niepościwemi karczemnemi, lżyć, sromocić, koniem nacierać, od ludzi go, iak aby iakiego zbóycę, odzywać, chcąc go udespektować, a gdy swieszczennik, od takiej srogiey ięgo furii będąc przestraszony, y z mieysca od ludzi odstompić nie śmiał, tedy ten pan Masłowski, chcąc go koniecznie zabić, do niego, iako do iakiego nieprzyiaciela, wystrzelił z bandoletu, ale ieszcze Pan Bóg tego swieszczennika od śmierci uchował, kula w bok lewy w sutanę trafiła y szarpnowszy suknie więcey mu nie szkodziła, zaczem będąc przestraszony swieszczennik, zaledwo miedzy ludzi uchodząc, unosząc zdrowie swoje, słyсzał na siebie srogie pochwałki od tegoż pana Masłowskiego. A tak on wielebny swieszczennik, iako o obelgę srogą stanu swęgo duchownęgo, postrzał suknie, o pochwałki chcąc z tem panem Masłowskim, gdzie mu prawo drogę ukaże, prawnie protestować, te swoje opowiadanie жаłosne do wpisania do xiąg grodzkich Brzeskich подаѣ. При которомъ оповѣданью, тутъже ставши очевисто на врандѣ, енераль его королевской милости воеводства Берестейскаго Габриель Остромецкій квить свой реляційный признаѣл и ку записанью до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ подаѣл, въ тые слова писа-

ный: Ja Gabryel Ostromecki, ienerał ikmci woiewodztwa Brzeskiego, zeznawam tem moim relacyinym kwitem, iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszym, miesiąca Junii dnia dwudziestego pierwszego, gdym był w mieście ikmci Brzesciu, na rokach ziemskich święto Troieckich o różnych sprawach różnych osob, tamże byłem użytym od swieszczennika z Trościenicy, maiętności iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit., od wielebnego oycy Andriona Smolenskigo, w dom Wolfa Zaiącowicza, żyda Brzeskiego, na rogu Kowalskiey ulicy; tamże przy stronie szlachcie, panu Phiedoru Bohusławskim, a panu Konstantym Krzywobłockim, w obeldze y żalu swym mnie ienerałowi opowiadał się na pana Masłowskiego, sługę imci pana Jozepha Bykowskiego, podstarościego Kamienieckiego o to, iż ten sługa iegomść pana Bykowskiego pan Masłowski, gdy ten swieszczennik, bywszy w cerkwi w Krahelu, maiętności imci pana Konigowskiego, imci pana Krahelskiego, imci pana Sterpinskiego, w dzień Świętey Troycy ruskiego święta, w tem roku wyż pomienionym, stał na kiermaszu między ludź-

mi, rozmawiając w różnych sprawach duchownych, przyskoczywszy na koniu z bandoletem, uczyniwszy srogi okrzyk, począł tego swieszczennika, nic sobie niewinnego, słowy niepoczściwemi lżyć, sromocić, a nakręciwszy bandolet, umyślnie, z zuchwalstwa swego chcąc zabić, strześlił do niego; ale Pan Bóg ieszcze dochował do śmierci, że go tylko kula po boku lewym trafiła y suknię wierzchnią szarpnęła, a gdy z tem razem ten swieszczennik między ludzie uchodził, tedy ten pan Masłowski na zdrowie iego srogie pochwałki uczynił, a tak ia, ienerał, przy tey stronie szlachcie, opowiadanie tego swieszczennika słysząc y suknię na boku lewym, znać że kulą rozdartą y opaloną, którą mi okazywał, widząc, daię ten moy relacyiny kwit ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzesckich, z podpisem ręki mey y pod pieczęćmi strony szlachty, przy mnie będącey. Pisan roku, mca y dnia wyszpisanego. У тое реляціи подпись руки енерала тыми словы: Ягабріель Остромецкій, енераль, рукою. Котороежъ то оповѣданье и очевистое сознанье енеральское есть до книгъ врадвыхъ уписано.

1662 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 775—776.

39. Фундушова запись на церковь во имя Покрова Пресвятыя Богородицы въ Гершоновичахъ.

Брестскій городничій Жаба съ женою своею Анною, съ королевскаго разрѣшенія, записали на церковь св. Покрова, которую они построили въ деревнѣ Гершоновичахъ, фольварокъ съ тремя уволоками земли и со всѣми къ нимъ принадлежностями, съ тѣмъ, чтобы священникъ до конца своей жизни пользовался доходами, а послѣ его смерти право это должно перейти на его преемниковъ. Въ случаѣ уничтоженія униі, сказанный фольварокъ и церковь должны поступить въ распоряженіе Брестскаго пробоща. На обязанность священника возложена забота о томъ, чтобы въ каждый праздникъ и по воскреснымъ днямъ совершаемо было богослуженіе по обрядамъ греко-унитской церкви вмѣстѣ съ дьякомъ, содержаніе котораго должно быть на счетъ сдѣланной фундаціи. Вино, свѣчи, ладанъ священникъ самъ долженъ запасать, который вмѣстѣ съ тѣмъ долженъ заботиться о приобрѣтеніи и сохраненіи церковной утвари и книгъ. При жизни своей ктиторовъ сохраняютъ за собой право назначенія на приходъ священника; послѣ ихъ смерти это право переходитъ къ ихъ потомкамъ, въ случаѣ же не имѣнія потомства или отъѣзда ихъ изъ этого воеводства, право названія священниковъ переходитъ къ епископу Владимірскому.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Decembra wtorego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podsto-

lim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter imśc xiądz Ignacy Konarzewski, fundusz na włok trzy y folwarczek w końcu wsi Gierszonowickiey, teyże cerkwi Gierszonowickiey służący, od ww. ichm. pp. Jana Hieronima y Anny z Zaleskich Żabow, horodnicznych woiewodztwa Brzeskiego, małżonków dany, ad acta podał, który de verbo ad verbum wpisując w xiegi tak się w sobie ma: Ja Jan Heronim Żaba, horodniczy Brzeski y ia Anna Zaleska, Żabina, ziemianie ikmci woiewodztwa Brzeskiego, oznaymujemy tym naszym listem, dobrowolnym wieczystym fundacyinym zapisem, komu by o tym wiedzieć należało, teraz y na potym będącego wieku ludziom, iż co mamy z łaski ikmci, pana naszego miłościwego, włok trzy gruntu we wsi nazwaney Gierszonowicach, do ekonomii Brzeskiey przynależącey, y folwarczek w koncu wsi Gierszonowickiey, a żeśmy uznali nad sobą wielkie miłosierdzie naywyższego pana, że nas od morowego powietrza y od różnych nieprzyziaciół y niebezpieczeństw z łaski swey świętey zachować raczył, na chwałę Jego świętą tamże przy folwarczku, za konsensem iego krolewskiey mci, a za pozwoleniem iaśnie wielm. imci xiędza Jana Michała Pocieja, władyki Włodzimirskiego, przez wielebnego imci xiędza Sebestyana Kaczynskiego, starszego monasteru Brzeskiego, zakonu Bazylego świętego, mieysce poświęciwszy, cerkiew Pokrowy świętey zbudowaliśmy, do której cerkwi ten nasz folwarczek z budynkiem dwornym, iaki teraz iest y ieśli da Pan Bóg co przybudować, z gruntami, oromymi y nieoromymi, z sianożęciami y ze wszystkimi do tych włok przynależnościami, za konsensem iego krolewskiey mości, przyłączamy y swieszczennikowi natenczas za prozbą naszą od zwyżmianowanego iaśnie wielmożnego imci xiędza władyki Włodzimirske-

go przydanemu, wielebnemu oycu Mirosławu Czarnomyślu w moc, w dzierżenie y spokojne używanie, wspólnie z cerkwią ustempuiemy, tak iż pomieniony wielebny ociec swieszczennik ma ten folwarczek y grunty do niego należące trzymać, pożytków z nich używać, aż do żywota swego, a po żywocie iego successorowie ieden po drugim aż na wieczne czasy, poki unia unią będzie. A strzeż Panie Boże, żeby się ta unia znieść miała, tedy ten folwarczek y cerkiew ma w dyspozycję xiędza proboszcza Brzeskiego wpadać. A pomieniony swieszczennik y successorowie iego mają tego postrzegać, aby w każde święto urozyste y w niedziele służba Boża, według obrzędów wiary greckiey w unii będącey, odprowowana była, z diakiem, którego on z tey fundacyi naszej chować y onemu płacić ma; także o wino, świece, kadzidło sam się starać ma, prosząc Pana Boga za króla imci y za rzecz pospolitą, za nasze zdrowie, pokisimy żywi, a po śmierci naszej za dusze nasze y krewnych naszych, które w sobotnik wpisane będą, odprowując służbę Bożą w każdym tydzień we srzędę y w sobotę czasy wiecznemi. Do tego ma tego postrzegać, aby parafianie dziatki chrzcili, bez szlubów nie żyli, chorzy bez spowiedzi y nayświętszego sakramentu z tego swiata nie schodzili; do tego aparatów, ochendostwa y xiąg, aby nie zbywało, ale onych przysposobiali. To też sobie waruiemy, iż pokisimy żywi, albo poki w tym woiewodztwie będziemy, po śmierci swieszczennika nie kto inszy, iedno my sami podawać do tey cerkwi powinni będziemy, a po nas, ieśli nam Pan Bóg potomków dać będzie raczył, tedy potomkowie nasi podawcami swieszczennikow być mają, ieśli byśmy też z tego woiewodztwa absentowali, albo potomstwa nie mieli, tedy iuż to w moc iaśnie wielm. imśc xiędza władyki Włodzimirskego y successorów imci dajemy, że do

tey cerkwi swieszczennikom przydawać maia. Którą naszą fundacyę, wiecznie stwierdzaiąc, rękoma się naszymi podpisawszy y pieczęci przyłożywszy, ichmś panów przyjaciół naszych za pieczętarcze o podpisy rąk y przyciśnienie pieczęci uprosiliśmy, którzy ichmś za proźbą naszą rękę podpisać y pieczęci przyłożyć raczyli. Pisan w Gierszonowicach, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorego, miesiąca Maja dwudziestego osmego dnia. U tego funduszu

przy wyrzniętej kustody y trzech pieczęciach, in cera rubra wyciśnionych, podpisy rąk tak samych aktorów, iako też ichmś pp. pieczętarczów temi stowy: Jan Heronim Żaba, horodniczy Brzeski, ręką swą, Anna Zaleska Żabina. Ustnie a oczewisto proszony do tego zapisu Franciszek Dołęga Gorecki, starosta Bełski, mp. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1665 г.

Изъ книги за 1665—1666 годы, стр. 361—363.

40. Универсалъ короля Яна Казимира, служащій священникамъ цервей Пещадной и Кіевецкой.

Король Янъ Казиміръ въ универсалѣ своемъ повелѣваетъ священниковъ Пещадной и Кіевецкой цервей, равно какъ и другихъ священниковъ и ихъ крестьянъ въ вел. кн. Литовскомъ освободить отъ всякихъ военныхъ повинностей, присовокупляя, что священникамъ несвойственно нести эти повинности наравнѣ съ простымъ народомъ и что предки его всегда освобождали отъ этихъ повинностей духовныхъ лицъ греческаго исповѣданія, посвятившихъ себя службѣ Божіей.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ пятого, мѣсеца Мая девятнадцатого дня.

На врадѣ кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Геронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевисто въ Божѣ велебный отецъ Теодоръ Завацкій, презбитеръ Пещадкій, универсалъ его королевское милости съ канцеляріи Большой великого князтва Литовского, въ справѣ и речи нижей выраженой вынесенный и особомъ въ немъ нижей выраженымъ служащій, ку актикованью до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова въ немъ писанный: Jan Kazimierz, z Bożey łaski, król Polski etc. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tem wiedzieć należało, a mianowicie wielmożnym, urodzonym pułkownikom, oberszterom, rotmistrzom, kapi-

tanom, porucznikom, oficerom y wszystkimu rycerstwu woysk naszych w. x. L. iezdnemu y pieszemu, tak polskiego iako cudzoziemskiego zaciągu, na usłudze naszej y rzeczypospolitey zostaiącym, uprzejmie y wiernie nam miłym, łaskę naszą krolewską. Wielmożni, urodzeni, uprzejmie y wiernie nam mili! Jako za świętey pamięci królów ichmościów antecessorów naszych, tak y za szczęśliwego panowania naszego, nie był ten zwyczaj, aby duchowne osoby religiey greckiey, na służbę Bożą poświęcone, mieli y powinni byli równo s prostym gminem ciężazy żołnierskie podejmować; zaczym ieżeli, per iniuriam temporum, stała się iaka oycom swieszczennikom, w wielkim księstwie Litewskim żyjącym y służbę Bożą odprawuiącym, oppressia y bezprawie; tym listem naszym abroguiąc y znosząc to z nich inperpetuum, żądamy uprzejmości y wierności waszych, abyście

iak in genere wszystkich swieszczennikow, w wielkim xięstwie Litewskim żyjących y osiadłości swoje mających, tak in specie swieszczennika cerkwie Pieszczackiey, oycza Teodora Zawackiego, y swieszczennika cerkwie Kiiowieckiey, oycza Pawła Twarowskiego, do dawania stacyi chlebowych y pieniężnych y do podwod nie przymuszali, stanowisk, pokarmów, noclegów u nich y poddanych albo zagrodników ich odprawować y namnieyszą exactią agrawować nie ważyli się, pod nagrodzeniem sowitym de suo, czego na zasługach uprzejmości y wierności waszych dochodzić kazali byśmy nieczy-

niać. Dan w Białey, dnia dziewiątego miesiąca Maia, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt piątego, panowania naszego polskiego y szwedzkiego siedmnastego roku. У того универсалу его королевское милости печать большая великого князтва Литовского притисненная, а подпись рукъ теми словы: Jan Kazimierz król. Andrzej Kotowicz, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego, starosta Grodziński. Который же тотъ универсалъ, черезъ особу въ верху мененую ку активованю поданный, есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ принять и вписанъ.

1668 г.

Изъ книги за 1667—1668 годы, стр. 1670—1671.

41. Универсалъ гетмана Михаила Казимира Паца.

Въ этомъ универсалѣ Паць предписываетъ оберштерлейтенанту Станцелю, чтобы онъ освободилъ гр. униатское духовенство отъ военныхъ постоевъ и возвратилъ заграбленныя войсками вещи.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божего тысяча шестьсотъ шестьдесятъ осьмого, мѣсяца Іюня второго дня.

На врьдѣ кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевисто въ Бозѣ велебный отецъ Лаврентій Лазаровичъ, универсалъ ясне вельможного его милости пана Михала Казимира Паца, каштеляна Виленского, гетмана великого великого князтва Литовского, въ речи нижеменованой, ку активованью до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Michał Kazimierz Pac, kasztelan Wilenski, hetman wielki w. x. Lit. Jmci panu Stancelowi, oberszterleytnantowi ikm. chęci me. Doszło mie wiedzieć, że waszmé bez respectu, stanowi duchownemu należytęgo, swieszczennikow| ritus graeci unitow, w dioecesi Brzeskiey, do

wydawania stacyi żołnierskiey z gruntów, które, nie mającъ poddanych, sobie zarabiaią, pociągasz y domy ich stanowiskami ludzi commendy wmsci oneratur, со, iż iestъ przeciwko prawu y rowadze stanu duchownego, upominam, aby waszmość, za doysciem tego ordinansu, zaraz od swieszczennikow ludzie, ieśli u którego w domu postawieni, sprowadził y do wydania stacyi nie necessitował, ich grabieże, u nich снаć pobrane, wrócił; бо przyszło by waszmości stryctе przed sądem o opressią stanu duchownego odpowiadać. Datt w Wilnie, dnia dziewiętnastego Maja, anno tysiąc sześćset sześćdziesiąt osmego. У того универсалу при печати притисненной подпись руки теми словы: Michał Pac kasztelan Wileński, hetman wielki w. x. Lit. Который же тотъ универсалъ, ку активованью поданный, есть до книгъ уписанъ.

1668 г.

Изъ книги за 1667—1668 годы, стр. 1673—1675.

42. Универсалъ короля Яна Казимира, данный на охраненіе духовныхъ имѣній, лежащихъ въ экономіи Брестской.

Король Янъ Казимиръ получилъ извѣстіе, что въ Брестской экономіи военные начальники, не обращая никакого вниманія на церковныя имущества, время отъ времени избирала ихъ своимъ мѣстостояніемъ, обременяютъ тамошнихъ священниковъ тяжкими, превышающими всякую мѣру военными постоями и насильственными поборами; забираютъ у нихъ скотъ, лошадей и всю ихъ движимость, не обращая никакого вниманія на королевскій универсалъ, данный для охраненія этихъ имуществъ, чрезъ что помянутые священники не только лишены своего содержанія, но и движимость, и не имѣютъ никакой возможности совершать богослуженіе. Указывал на неприкосновенность церковныхъ имуществъ, король теперь напоминаетъ намѣстнику Брестскому, чтобы въ церковныхъ имуществахъ ничего не дѣлалось вопреки его универсалу, чтобы онъ остановилъ грабежи, велѣлъ вознаграждать обиженныхъ за понесенные ими убытки, а на будущее время избавилъ ихъ отъ всякихъ военныхъ постоевъ и поборовъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ осмого, мѣсяца Іюня второго дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною, Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно отецъ Лаврентій Лазаровичъ, листъ его королевское милости, въ справѣ и речи въ немъ нижеименованой, къ активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Jan Kazimierz, z Bożey łaski, król Polski etc. Wielmożny uprzejmie nam miły! Doniesiono nam iest od panów rad y urzędników dwornych, przy boku naszym natenczas będących, imieniem oycow swieszczenników religii greckiey, w oeconomiey naszej Brzeskiey przy cerkwiach mieszkających, iż nie mając żadnego baczenia y respectu na dobra cerkiewne, y w nich od roku y daley sedem consistentii swoiey założywszy, tamiecznych swieszczenników ciężkimi nader stacyami y exactiami aggrawują: bydło, konie y cokolwiek w domach ich iest ruchomości, nienależnie u nich, nulla habita ratione na uniwersał nasz, dla conservatii dobr ich od żołnierzów дану, zabierają, przez co pomienieni oycowie nie tylko do pożywienia się, ale też y do po-

zostania się przy cerkwiach y odprawowania w nich nabożenstwa, sposobu mieć nie mogą, a zatem chwała Boża ustawać musi; zabiegając tedy indemnitati pomienionych oyców, aby z tey okazji w cerkwiach chwała Boża nie ustawała, y owszem coraz większe pomnożenie brała, żądamy uprzejmości waszey, abyś uprzejmość wasza, ex vi urzędu swego, na dobra cerkiewne przeciwko uniwersałowi naszemu na ochronie ich danemu, następować nie kazał, y owszem grabieże y szkody, podczas całorooczney ich tam subsistentii poczynione, injuriatis powracać y nagrodzić roskazał, y w przyszły czas, aby stacyami swieszczennicy aggravati nie byli, uniwersałem swym zakazał, wdzięczną w tym nam rzecz uprzejmość wasza uczynisz, Bogu podobającą się, któremu (sic) zatem życzymy dobrego od Pana Boga zdrowia. Dan w Warszawie, dnia piętnastego miesiąca Apryla, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt osмого, panowania krolewstw naszych polskiego y szwedzkiego dwudziestego roku. У того листу универсалу его королевское милости подпись руки тыми словами: Jan Kazimierz król. Который же тотъ листъ его королевское милости къ активованью поданный, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1668 г.

Изъ книги за 1667—1668 годы, стр. 1676—1677.

43. Универсалъ гетмана Михаила Паца, которымъ нѣкоторыя деревни, принадлежащія Кобринской архимандріи, освобождаются отъ военной повинности.

Михаилъ Казиміръ Паць , каштелянъ Виленскій, великій гетманъ великаго княжества Литовскаго, объявляетъ всѣмъ военнымъ чинамъ, что принадлежащія Кобринской архимандріи села Корпицы и Петки, какъ дворянскій фондъ, по закону не подлежатъ военнымъ тягостямъ; и потому ни по чьему предписанію, въ этихъ селахъ, въ виду того, что они духовныя, никто никогда не долженъ требовать себѣ постоя и корма.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ осмого, мѣсяца Іюня десятого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно его милость панъ Янъ Андроновскій, универсалъ ясне вельможного его милости пана Михала Казимера Паца, каштеляна Виленскаго, гетмана великаго великаго княжества Литовскаго, въ справѣ и речи нижей въ немъ менованой, вынесенный, ку артикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Michał Kazimierz Pac, kasztelan Wilenski, hetman wielki wielkiego księstwa Litewskiego, ichmosciom ranom woyskowym wszystkim in genere, ktorym to wiedzieć będzie należało, po zaleceniu chęci moich, oznaumuie, iż wioski, do archimandrii Kobyrynskiej na-

leżące, Korszyce y Petki, będąc fundatiewy szlacheckiey, nie podlegaią z prawa ciężarom żołnierskim, przeto aby wmsć za assignatją żadną, lub ieneralną lub particularną, w tych wioskach, eo praetextu, że duchowne, stanowiska y chleba sobie usurpować y wymagać in perpetuum nie ważyli się, z władze mey hetmanskiey serio zakazuiąc, wydałem ten uniwersał dla wszelkiey pomienionych wiossek ochrony, na ktory aby wmsć nie następowali sub poenis, w artykułach woyskowych in contravenientes expressis, upominam y mieć chcę. Dan w Wilnie, dnia dziewiętnastego Maia, anno tysiąc sześćset sześćdziesiąt osmego. У того универсалу при печати притисненой подписъ руки тыми словы: Michał Pac, kasztelan Wilenski, hetman wielki wielkiego księstwa Litewskiego. Который же тотъ универсалъ, ку артикованью поданный, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1669 г.

Изъ книги за 1745—1747 годы, стр. 85—88.

44. Извлеченіе изъ енигъ духовныхъ епископскихъ Владимірскихъ, содержащее въ себѣ право на приходъ Звадской церкви.

Въ 1669 году предъ Венцеславомъ Венедиктомъ Глнвскимъ, епископомъ Владимірскимъ и Брестскимъ, прототроніемъ Кіевскимъ и Галицкимъ и всей Руси, явился знчо дякъ Іванъ Васильевичъ и представилъ презенту отъ Оомы Витковскаго, Мельницкаго хорунжаго, слѣдующаго содержания: Такъ какъ въ мѣстѣ Звадки уже нѣсколько лѣтъ церковь остается безъ священника, то, нашедъ человека достойнаго священническаго сана, по имени Яна Васильевича, Оома Витковскій проситъ епископа Глнвскаго рукоположить его и опредѣлить къ Звадской церкви; при этомъ Витковскій, съ своей стороны, передаетъ Яну Васильевичу все, чѣмъ пользовались его предшественники, а именно, одну уволюку въ трехъ перемянахъ и сѣнокосъ.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego piątego, miesiąca Februaryi osmnastego dnia.

Na urządzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami staroscinskimi, przede mną

Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym wdztwa Brzeskiego, comparendo personalliter wielebny o. Daniel Sankowski, prezbiter Zwadzki, ekstrakt z xiąg duchownych

spraw episkopskich praesenty z expresyą funduszu na rzecz, w nim niżej wyrażoną, prezbiterowi Zwadzkiemu, antecessorowi swoiemu dany u służący, do xiąg woiewodztwa Brzeskiego podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Выписъ съ книгъ духовныхъ справъ епископскихъ. Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, мѣсяца Фебруаріи петнатцатого дня. Передо мною, Винцеславомъ Бенедиктомъ Глинскимъ, епископомъ Влодимирскимъ и Берестейскимъ, прототронимъ Кіевскимъ, Галицкимъ и всей Руси, и инными духовными особами, при насъ, епископу, будущими, постановившисе передъ нами дьягъ, на имя Иванъ Васильевичъ, и покладаль презенту отъ его милости пана Томаша съ Витта Витковского, хоружого Мельницкого, который то презентъ въ словѣхъ до слова такъ се въ собѣхъ маеть: Jaśnie wielmożny mości xięże episkopie Włodzimierski! Donoszę do wiadomości waspana, iż cerkiew w maiętnosci moiey dziedziczney Żwadzkiey bez swieszczzenika wakuie od lat kilku, zaczym wpatrzywszy człowieka zgodnego, za zaleceniem teyże unii świętey oycow duchownych, którzy się za nim przyczyniali do mnie, na imie Jana Wasilewicza, w woiewodztwie Brzeskim urodzonego, za którym upraszam, bo tego iest godny do szafowania sakra-

mentow świętych, onego zrozumiawszy, poświęcić raczył y onemu te cerkiew w moc podaļ y te dobra iako za antecessorow moich nadane, iako zażywali przeszłe swieszczzenicy, y ia onemu toż mocą podaie, to iest, włokę iedną we trzech polach y sianożęci, aby się chwała Boża odprawowała, o co iterate upraszaiąc, łasce mię waspana oddaie. Z Wahanowa, dwudziestego dziewiętego Nowembra, anno tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiętego. У того листу подпись руки тыми словы: Томашъ съ Витта Витковский, хороняий Мельницкій. Который же то презентальный листъ до книгъ нашихъ епископскихъ духовныхъ принять и вписанъ есть, съ которыхъ и сей выписъ выданный екстрактотъ для памяти и потомныхъ часовъ съ подписомъ руки нашей власной и подъ печатью. Писанъ въ дворѣ нашомъ епископскимъ Купячеву, року, мѣсяца и дня вышписаного. U tego ekstraktu przy pieczęci wielkiey, na opłatku wycisnionej, podpisy z obudwuch stron pieczęci są takowe: Венцеславъ Бенедиктъ, прототроній епископъ, рукою власною; Флоріанъ Хоцяновскій, писаръ надворный епископскій. Ктóry то takowy ekstrakt, przez zwyż wyrażoną osobę per oblatam podany, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego ze wszytką w nim inserowaną rzeczą, przyięty y wpisany.

1669 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1599—1600.

45. Потвердительный листъ Франциска Пражовскаго, короннаго секретаря, на все документы Шебринской церкви.

Францискъ Пражовскій, великий коронный секретарь, объявляетъ, что къ нему явился отецъ Авраамъ Котковичъ, священникъ Шебринской церкви во имя Рождества Пресвятой Богородицы, и представилъ ему фундушъ, писанный на рускомъ языкѣ, данный этой церкви отъ разныхъ колляторовъ, его предшественниковъ, и просилъ его дать свое подтверждение съ тѣмъ, чтобы ему еще было дозволено брать дерево изъ Шебринской пуци для домашнихъ нуждъ. Утверждая по сему фундусу все права его предшественниковъ, Францискъ Пражовскій даетъ полную силу и вновь присовокупленной просьбѣ священника Котковича объ отпускѣ ему дерева изъ Шебринской пуци; также предоставляетъ ему право вимать торговли пошлины въ день праздника Рождества Пресвятой Богородицы.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt siódmego, miesiąca Julii siódmego dnia.

Na urządzie ikmsci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskimi przedemna-

Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim, woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imé xiądz Mikołaj Budziłowicz, prezbiter cerkwi Szebrynskiej, list konfirmacyiny dokumentów cerkwi Szebrynskiej, tudziesz pozwalający wolny wrąb do puszczy na domowe potrzeby, od iw-go imci xiędza Franciszka Prażmowskiego, sekretarza koronnego, proboszcza Brzeskiego, prezbiterowi tamecznemu służący, ad acta podał, który wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Franciszek na Prażmowie Prażmowski, sekretarz wielki koronny, Gnieznienski, Krakowski, Łucki, Brzeski proboszcz, scholastyk Płocki, admnistrador wieczny opactwa Sieciechowskiego, wiadomo czynię tym moim listem, komu by o tym wiedzieć należało teraz y na potomne czasy, iż w roku teraznieyszym tysiącnym sześćsetnym sześćdziesiątym dziewiątym, miesiąca Julii ostatniego dnia, stanowszy przede mną wielebny oyciec Abram Kotkowicz, prezbiter cerkwi moiey Szebrynskiej, majątności do probostwa Brzeskiego przynależącey, we wsi Szebryniu, wedle dworu mego stojącey, pokładał mi

sprawy fundacyi cerkwi Narodzenie Panny Maryi różnych ichmściów xx. biskupów, kanoników Łuckich, antecessorów moich, proboszczów Brzeskich pismem ruskim pisane, upraszając mię o konfirmacyą, także o wrąb na potrzeby swoje domowe do puszczy. Co ia widząc byđ rzecz y żądanie tego przerweczonego swieszczennika słuszne, te wszystkie prawa antecessorów moich, zachowawszy onego przy wszystkich wolnościach, tym listem moim ztwierdzam y wrąb do puszczy moiey Szebrynskiej na potrzebę iego domową wolny y targowe w dzień Narodzenia Panny Maryi odbierać pozwalam, którego ia sam y namiestnicy moi y po mnie będący temu swieszczennikowi bronić nie mają; y na tom dał ten mój list z pieczęcią y podpisem ręki moiey. Pisan we dworze moim Szebrynskim, roku, miesiąca y die ut supra. U tego listu przy przyciśnionej pieczęci podpis ręki aktora temi słowy: Franciscus in Prażmow Prażmowski, secretarius, mp. Który to takowy list, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1669 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1597—1598.

46. Листъ Викторина Вербицкаго, епископа Луцкаго, подтверждающій заміну земли Шебринскої церкви.

Лаврентій Стедковичъ, священникъ церкви во имя Рождества Пресвятой Богородицы въ мѣстѣи Шебринскомъ, представляетъ римско-католическому епископу Луцкому Викторину Вербицкому, что сдѣлана заміна церковной земли его съ каноникомъ Касперомъ Альбианусомъ, и что эта заміна подтверждена урядникомъ Шебринскимъ, т. е. вмѣсто прежней его земли даны ему три уволоки съ принадлежащими къ нимъ лугами. Священникъ Лаврентій Стедковичъ проситъ вслѣдствіе сего, чтобы епископъ подтвердилъ эту заміну, которую епископъ и подтверждаетъ.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt siódmego, miesiąca Julii siódmego dnia.

Na urządzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami starościńskimi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bo-

gu wielebny imé xiądz Mikołaj Budziłowicz, prezbiter cerkwi Szebrynskiej, list approbacyiny zamiany gruntów cerkwi Szebrynskiej od iaśnie wielmożnego imci xiędza Wiktoryna Wierzbickiego, biskupa Łuckiego y Brzeskiego, prezbiterowi tamecznemu służący, ad acta podał, który

wpisując w księgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Викторинъ Вербицкій, зъ ласки Божой, бискупъ Луцкій и Берестейскій, ознаймую симъ моимъ листомъ: Билъ мнѣ чоломъ священникъ Шебринскій Лавренгій Стецковичъ и повѣдилъ передо мною, ижъ которая земля сдавна есть надана на церковь Божюю заложения свята Нарожения Панны Маріи въ имѣнію плебани Берестейское Шебринскомъ, то пакъ дей, въ року теперъ прошломъ шестьдесятъ осьмомъ князь Касперъ Альбинусъ, каноникъ Луцкій, помѣраючи грунта Шебринскіе, всю землю его церковную оромую у волоки занялъ, а ему отмѣну далъ, якожъ и листъ владника Шебринского князя каноникового Бартоша Попловскаго передо мною показовалъ, въ которомъ описуетъ, ижъ за розказаньемъ пана своего, далъ отмѣною за грунты церковныи священнику Шебринскому Лаврентію грунты Шебринскими, то есть, почавши отъ села Кикова ажъ до мостка Попова концами, бокомъ однимъ къ концу волокъ мужицкихъ, а другимъ бокомъ подлѣ лѣса Довгого и съ замежками, которого всего грунту выморговано волокъ три, и просилъ мене, абыхъ ему въ томъ повторе кривды чинити не допущалъ, абымъ его съ того грунту ему за грунтъ церковный даного не рушано и тыхъ грунтовъ не отберано, абыхъ то ему ли-

стомъ моимъ подтвердилъ. А такъ я, бачачи въ томъ быть речъ слушную, ижъ за грунты его церковныи отмѣна слушная дана и границы, альбо врочища въ листѣ владника Шебринскаго описаніи суть, постерегаючи того ведлѣ повинности моеи, абы се ни въ чемъ уближенье церкви Божой не дѣяло, съ ласки моеи на его челомбитъ учиниломъ и тотъ грунтъ, ему отмѣною даный, такъ и сѣножати его церковныи, которыхъ у волоки не забираю, даю и симъ моимъ листомъ на вѣчность подтверждаю. Маеъ онъ самъ и по немъ дѣти его и потомки, который бы отъ владыки ведлѣ послушества закону греческого научонный и установленный былъ, и тую церковь и со всеми грунты церковными держати и уживати на вѣчныи часы и службы Божой служеніе полнити и за мене и на потомъ будучихъ бискуповъ Луцкихъ Пана Бога просити будутъ винны. На томъ далъ мой сей листъ съ моею печатью и съ подписомъ руки моеи. Писанъ въ Яновѣ, року тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, Августа двадцатого дня. U tego listu przy przyciśnioney pieczęci podpis ręki aktora temi słowy: Victorinus, episcopus Luceoriensis, mp. Który takowy list, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, u jest do ksiąg grodzkich Brzeskich przyjęty u wpisany.

1669 г.

Изъ книги за 1669—1670 годы, стр. 213—224.

47. Обязательство Брестскаго кагала ежегодно уплачивать чиншъ за аренду земли, принадлежащей церкви сс. Космы и Деміяна.

Старше жиды Брестскаго кагала предъявляютъ свою запись о томъ, что съ давнихъ временъ отдавъ имъ на чиншъ плацъ Космо-Деміяновской церкви въ р. Брестѣ, на Русской улицѣ. Запись эта утверждена за ними Владимірскими и Брестскими епископами, и настоящимъ епископомъ Венедиктомъ Глинскимъ, прототроніемъ Кіевскимъ и всей Руси, архимандритомъ Кобринскимъ, также и владыкою митрополитомъ. Уплачивая ежегодно по 20 злотыхъ чиншу, старше жиды черезъ своего начальника представляютъ свое ручательство въ томъ, что ихъ единоземники, занявшие Космо-Деміянский плацъ своими домами, всегда исправно будутъ платить условленный чиншъ, даже въ такомъ случаѣ, если бы ихъ домики были истреблены пожаромъ или разрушены непріятелемъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, мѣсеца Іюля тридцатого дня.

На врадѣ кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ,

подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто велебный отецъ Томашъ Кoryтинскій, протопопа Кобринскій, листъ жидовъ старшихъ кагалу Берестейского до запису на речъ въ немъ нижепомененую, ясневельможному въ Богу превелебному его милости ксендзу Бенедикту Гглинскому, епископови Влодимерскому и Берестейскому и всей капитулы Берестейской даний и служацій, ку актикованью до книги кгородскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаныи: Му, нижеу на podpisach мianowane żydzi, starsi kahału Brzeskiego, zeznawamy listem naszym, zapisem, iż co z dawnych czasow zostawał plac cerkiewny Kuzmo-Demianski, nam żydom Brzesckim na ulicy Ruskiej na czynsz puszczoney od iaśnie wielmożnych ichmość xięży episkopow Włodzimierskich y Brzeskich, według onych praw y przywileiow, tak od antecessorow zeszytych z tego świata, iako y teraz confirmowane od teraznieyszego iaśnie wielmożnego iegomość w Bogu przewielebного imci xiędza Benedykta Glinckiego, episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego, prototroniego Kiiowskiego y wszystkiey Rusi, archimandryty Kobyrynskiego, iako też y od iaśnie wielmożnego w Bogu przewielebного imci xiędza metropolity osobliwie confirmowane na czynsz, rok po roku idące, tymże żydom Brzesckim na te domki pobudowane na tymże placu, od którego te żydzi mają płacić czynsz na każdy rok po złotych dwadzieścia na święты Marcin, a iż ichmość nie chce powierzec ten czynsz roczny tym żydom, pobudowanym na tem placu, tedy my, żydzi starsi kahału Brzeskiego, assekuruiemy, że my z kahału naszego Brzeskiego na czasy potomne ten czynsz co rok oddawać по złotych dwadzieście на святы Marcin powinni бѣдиemy до рѣк sameго iegomość xiędza episkopa, так teraznieyszego, nam szczęśliwie panuiącego, iako y po-

tem następuiącego, albo komu iegomość rozkaże oddawać ten czynsz, tak my sami teraz starsi бѣдаće, iako y po nas następuiąće i successorowie nasze. A lubo by z dopuszczenia Bożego mieli te domki przez ogień w popioł obrócić, albo od nieprzyiaciela byдъ spustoszone, tedy powinni бѣдиemy ten czynsz oddawać co rok z tego placu cerkiewnego Kuzmo-Demianskiego takowoż summe, złotych dwadzieścia, chcą mieć według prawa y przywilejow od imść episcopow danych; nic sobie tedy z tego placu cerkiewnego, nam na czynsz danego, nie mają ichmość sobie przywłaszczać, ani onego wyimować, ani wszyrz ani wzdłuż, granice kładnąc tego placu koncem iednym od Ruskiej ulicy aż do uliczki poprzeczney Nadbużney, a wszyrz od ułeczki do ułeczki, iako się zdawna ten plac miał, так y teraz ma. A ieśliбымы według запису нашего we wszystkim dość uczynić nie mieli, tedy pod peny y winy правне подпадаć mamy y powinni бѣдиemy. Y на тоśmy дали ten наш list z podpisami рѣк наших y z podpisami рѣк ихmość panow obywatelow woiewodztwa Brzeskiego od нас uproszonych. Pisan w Brzesciu, roku Pańskiego, тисяć sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, miesiaca Julii trzydziestego dnia. У того листу, запису, подписы рукъ жидовскимъ и польскимъ писмомъ тыми словами: Jozef Dawidowicz, Talk Naf-tołowicz, Izak Szymonowicz, Juda Jakóbowicz, Leyba Abramowicz, Chaim Roszkowicz, Beyrach Maierowicz, Mowsza Janowski, Chaim Szmożyłowicz, Maier Aronowicz. Taki list даны od kahału Brzeskiego iegomościowi dobrodzieiowi pasterzowi, episkopowi Włodzimierskiemu y Brzeskiemu. Tomasz Korytinski, administrator, рѣк; iako ustnie proszony pieczętarz do tego listu od osob wysz pomienionych, od żyдов starszych Brzeskich, iako y od wielebного оуца Tomasz Korytinskiego, administratora y protopopy Brzeskiego: Franciszek Gorecki

namiestnik Brzeski. Который же то | есть до книгъ вгродскихъ Берестей-
листъ запису, ку активованью поданный, | скихъ уписанъ.

1669 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 267—268.

48. Извлечение изъ епископскихъ книгъ фундушевой записи на Велямовскую церковь.

Въ 1669 году явился лично къ князю Венцеславу Венедикту Глинскому, епископу Владимирскому и Брестскому, подіаконъ Василій Савичъ и представилъ ему подтвердительный фундушъ Франциска Гроховскаго такого содержанія: Такъ какъ издавна наданный фундушъ Велямовской церкви неизвѣстно куда дѣвался въ настоящее время, то, для приумноженія хвалы Божіей и преуспѣнія «святой уніи», попечитель ея Францискъ Гроховскій восстанавливаетъ утраченный фундушъ и даетъ священнику Велямовской церкви все, что принадлежало къ ней издавна, а именно: двѣ улоки земли въ Велямовичахъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego, miesiąca Decembra trzydziestego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter p. Bazyli Jabłoński, ekstrakt funduszu cerkwi Wielamowskiej słuźącego, z xiąg episkopskich wyięty, przez kollatorów na on czas ichmościow pp. Grochowskich approbowany, ad acta podał, który wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Выписъ съ книгъ духовныхъ справъ епископскихъ. Лѣта отъ Нароженья Сына Божія тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, мѣсяца Февруарія пятнадцатого дня. Передо мною княземъ Венцеславомъ Венедиктомъ Глинскимъ, епископомъ Владимирскимъ и Брестскимъ, прототронимъ Кіевскимъ, Галицкимъ и всея Россіи, постановившимъ очевидно субдіаконъ, на имя Василій Савичъ, подалъ до рукъ нашихъ епископскихъ фундушъ повтурный его милости пана Францишка Гроховскаго, который тотъ фундушовой листъ въ слово до слова такъ ся въ собѣ маеть: Ponieważ fundusz pomienionej cerkwi Wielamowskiej,

antiquitus dany, w takowym teraz zostaje mankamencie y terminie, że się gdzieś zawieruszył y zapodział, czy nie przez ostrożność pierwszego antecessora, czyli przez zazdrość dziaka onego, który snadź sobie uzurpował, nie nie umiawszy, być pasterzem tey cerkwi; więc my, kollatorowie, postrzegając tego pilnie, aby chwała Boża w tey pomienoney cerkwi nigdy nie ustawała, ale się codziennie zawsze krzewiła y pomnażała w unii świętey, mianowicie z części moiej dziedzicznejey, będąc tey cerkwi Bożey Wielamowickiey kollatorem, bo na moim własnym fundowana iest gruncie, co antiquitus nienaruszenie przy tey cerkwi Bożey zostawało, włok dwie nadanych, z moiej części włoka iedna, a z drugiey części tey majątności pomienoney Wielamowicz druga także włoka w obu dwu poletkach. Tedy my, zwyżpomienieni kollatorowie, stwierdzamy cale ten fundusz tych dwóch włok, aby wiecznemi czasy nienaruszenie zostawały, przy tym domie Bożym cerkwi Wielamowskiej w unii świętey. A ieżeliby ten fundusz stary miał się kiedy ozwać y ziawić, który my przez ten terazniejszy już cale annihiluemy, kasuiemy y umarzamy, warując to iednak y powtórnie, że ta cerkiew Boża żadnego Богъ не має ponosić

uszczerbku w nadaniu tych dwóch włok wiecznemi czasy. Do którego postanowienia funduszu terazniejszego swemi się własnymi podpisuiemy rękoma z przyciśnieniem pieczęci naszych. Działo się w Wielamowiczach, dnia dwunastego miesiąca Lutego, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego. Въ томъ листу подпись руки тыми словы: Franciszek Grochowski, collator cerkwi Wielamowickiey; по другой сторонѣ печати: Krystyna Gurska. Который тотъ фундушъ до книгъ нашихъ епископскихъ казалисьмо принять, съ которыхъ сей выпись съ книгъ экстрактомъ выдать повелѣлисьмо, гдѣ при печати и рукъ нашихъ подписалисьмо. Писанъ въ дворѣ нашомъ епископскомъ Кипячевѣ, року, мѣсяца и дня выше-

писаного. U tego ekstraktu podpis biskupski y pisarski takowy: Князь Венцеславъ Венедиктъ, прототроній епископъ; Деміянъ Хотиновскій, писарь надворный епископскій. По такowych podpisach y pieczęci sequitur approbata kollatorska w te słowa: Przy wydanej do w. p. przejęcie za pomienionym p. Janem Lewniewiczem tenże fundusz dobrodzieia rodzica naszego, iako antecessora, nie kontradykuiąc ni w czyim zdaniu y woli onego, natenczas iako kollatorowie będący podpisami rąk naszych stwierdzając podpisuiemy się: Kazimierz Grochowski, Felicyan Grochowski. Który to takowy ekstrakt, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, de verbo ad verbum iest do ksiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1670 г.

Изъ книги за 1671—1672 годы, стр. 863—866.

49. Подавчій листъ Кіевскаго митрополита Гавріила Коленды.

По смерти Смоленскаго архіепископа и Черниговскаго епископа Михаила Пашковскаго Кобринская архимандрія, по силѣ королевскихъ привилегій и сеймовыхъ постановленій, постукаетъ подъ власть митрополита Гавріила Коленды, архіепископа Полоцкаго, который въ свою очередь передаетъ надзоръ за нею и управление ея прототронію и Брестскому епископу Венедикту Глинскому.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятъ первого, мѣсяца Генваря третего дня сусцептовано, а до книгъ тогожъ року, мѣсяца Юня двадцатого дня подано.

На врадѣ кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, поставившисе очевидно его милость отецъ Лаврентій Лазаревичъ, писарь капитулы Берестейске, листъ подавчій ясновельможного въ Богу превелебнаго его мости ксендза Квабріела Коленды, архіепископа метрополиты всея Руси, въ речи въ немъ нижеименованой, къ активованью до книгъ кгородскихъ Бе-

рестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Gabryel Kolenda, archiepiscopus Połocki, Mścisławski, Witepski episcopus, mitropolita wszytkiey Rusi, protoarchimandrita zakonu świętego Bazylego wielkiego, administrator perpetuus post decessum bonorum et ecclesiasticorum, wszytkim wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć będzie należało, oznaymuiemy tym listem naszym, iż post decessum w Bogu przewielebnego iegomości хієдза Michała Paskowskiego, archiepiscopa Smoleńskiego, Czernihowskiego episkopa, archimandriaty Kobyrynskiego, przypadła ad administrationem nostram perpetuam archimandria Kobyrynska, z dobrami do niej nale-

żącemi, którą lubo by nam, według prawa nam danego od najiasniejszych królów y aprobowanego seymowemi constituciami całej rzeczy pospolitey, naszej administratii y używaniu wszystkich tych dobr należących; mając wzgląd y respekt na wysokie merita w zakonie naszym y cerkwi Bożej iegomości xieżda Benedykta Glinckiego, prototroniego Włodzimierskiego Brzeskiego episkopa, ceduiemy administratii naszej y tę archimandryę Kobryńską, z dobrami do niey należącemi, w possessię y dozor podaiemy y zupełne sprawowanie onych, tam in bonis spiritualibus, quam temporalibus, zlecamy

investiowawszy iegomości według przywileiu ikmci wydanego, dla lepszej wiary ręką śmy się własną podpisali y pieczęć naszą metropolitanską przycisnąć kazaliśmy. Dan w Kobryniu, dwudziestego osmego Julii, roku tysiąc sześćset siedmdziesiątego. У того листу подавчого, при печати метрополитанское притисненой, подписъ рукъ тыми словами: Gabriel Kolenda, archiepiscopus metropolitae wszytkiey Rusi. Который же тотъ листъ подавчий, черезъ особу верхуменованую ку активованью поданный, есть до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1670 г.

Изъ книги за 1669—1670 годы, стр. 793—794.

50. Позывъ митрополита Кіевскаго Гавріила Коленды Врестскому жишовскому багалу.

Гавріилъ Коленда, митрополитъ Кіевскій, Галицкій и всей Руси, объявляетъ своимъ позывомъ жидамъ Врестскаго багала, чтобы они по дѣлу своего иска съ Лаврентіемъ Лазаровичемъ и Григоріемъ Воинцемъ, которые по его декрету обвинены, спустя четьре недѣли по прекраченіи сейма, явились въ Супрасль, или туда, гдѣ онъ будетъ имѣть свое мѣстопребываніе,—по тому поводу, что помянутые пресвитеры, отказываясь исполнить рѣшеніе его декрета на своихъ имуществвахъ, рѣшились его уничтожить.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятого, мѣсца Марта пятого дня.

На врадѣ вгородскомъ Берестейскомъ передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, поставившимся очевисто въ Божѣ велебный его милость отецъ Лаврентій Лазаровичъ, писарь капитулы Берестейское, позовъ ясневельможного его милости ксендза Кгабріеля Коленды, архіепископа метрополиты Кіевского и всея Руси, въ справѣ и речи въ немъ нижеименованой, ку активованью до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Кгабріель Коленда, зъ Божей и столицы апостольской ласки, архіепископъ метрополиты Кіевскій, Галицкій и всея Руси, архіепископъ

Полоцкій, Витебскій, Мстиславскій епископъ, добръ религіей греческой въ коронѣ и великомъ князствѣ Литовскомъ вѣчный администраторъ, закону святого Василія протоархимандрита Супраскій, Березвездкій архимандрита. Школьникомъ и кагалови жишовскому мѣста его королевское милости Берести, симъ позвомъ нашимъ першимъ, яко за третимъ, приказуемъ, абысьте на инстанцію обвиненныхъ декретомъ нашимъ чрезъ отцовъ Берестейскихъ Лазаровича и Грегорого Воинца за недѣль чотыри, при зерваномъ любь скончономъ сеймѣ, въ Супраслю, альбо тамъ, гдѣ щастливе резидевать будемъ, становили, о то, ижъ помененые презбитеры збраняючися принять екзекуціи декрету нашего, приняти на своихъ добрахъ, тотъ декретъ нашъ по

инквизиціи, на которой и сами же презбитеры брали, ферованый поднести замыслили, што все часу права обширней доведено будетъ, становтесе теды на терминѣ помененомъ, и на то печатъ нашу притиснуть росказали есмо. Писанъ въ Супраслю, мѣсеца Февраля двадцать шестого дня, року тысяча шестьсотъ семьдесятого. У того позву при печати притисненой подписъ руки тыми словами: Мамрамъ на позовъ, Циприанъ Жоховскій, коадьюторъ архіепископіи Полоцкой, аудиторъ ме-

трополитанскій, архимандрита Лещинскій. На которомъ позвъ и написъ тыми словами: Року тысяча шестьсотъ семьдесятого, мѣсеца Февраля дня двадцать третего, подадемъ сесь позовъ жидомъ невѣрнымъ цѣлой синакоки Берестейской, глаголемымъ старшимъ, въ руцѣ очевидце ихъ власные. Которую реляцію рукою моею подписую Іоанъ Котушенскій, презбитеръ Белскій и Бранскій. Который же тотъ позовъ ку актикованью поданный, есть до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1671 г.

Изъ книги за 1671—1672 годы, стр. 121—125.

51. Привилегія короля Михаила епископу Пинскому и Туровскому Михаилу Бѣлзору на Лавришовскую архимандрію.

Король Михаилъ, «для приумноженія хвала Божіей и св. уніи», даруетъ привилегію Михаилу Марціану Бѣлзору, епископу Пинскому и Туровскому, на Лавришовскую архимандрію, ставшую вакантною послѣ кончины Михаила Пашковскаго, Смоленскаго архіепископа, и нынѣ состоящую во власти короля, по праву его ктиторства. Имѣя въ виду, что имущество Пинской епископіи разстроено и опустошено, частію неприятельскими набѣгами, частію собственными королевскими пограничными войсками, и чтобы доставить ему, епископу, безопасное убѣжище, — оны даеъ ему полное право пользоваться архимандрією, вмѣстѣ съ церковью, монастыремъ, фольварками, селами, крестьянами, ихъ повинностями и прочими принадлежностями, — со всѣми доходами и десятинами.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятъ первого, мѣсяца Января десятого дня.

На врадѣ вгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, ставши очевидно слуга вельможного въ Богу велебного его милости ксендза Михаила Марціяна Бялзора, епископа Пинского и Туровского, панъ Ерій Реймеръ, листъ привилей его королевское милости, даный и служацій тому же его милости ксендзу епископу Пинскому и Туровскому, на речъ въ немъ нижемененую, ку актикованью до книгъ подалъ въ тые слова, который такъ се въ собѣ маеъ: Michał, z Bożey łaski, król

Polski etc. Oznaymuiemy tym listem, przywileiem naszym, komu to wiedzieć należy, mając nam dobrze zalecone od panów rad y urzędników naszych snoty, exemplarem vitam, około pomnożenia chwały Bożey y unii świętey zelum, a biegłość y naukę w teologii y w piśmie świętym wielebneho xiędza Michała Marciana Białozora, episkopa Pinskiego y Turowskiego, onemuż archimandryą Ławryszowską, post decessum wielebneho xiędza Michała Paszkowskiego, archiepiskopa Smolenskiego, wakuującą, a do naszej dispozycyi pro iure patronatus nostri należącą, dać y conferować umysłiliśmy, względem szczupłych y tych spustoszałych bardzo dobr episkopii Pinskiej, częścią przez nieprzy-

iaciela, częścią też przez ustawicznego żołnierza naszego koronnego y wielkiego xięstwa Litewskiego, przy granicach polskich zostającego; także też aby przed częstemi trwogami y incursiami nieprzyiacielskimi, w polskich kraiach ustawicznie będącemi, mógł mieć in meditulo w. x. Litewskiego reclinatorium bezpieczniejsze, tak dla osoby swoiey, iako też y uwiezienia rzeczy episkopii swey Pinskiej, iakoż tym listem przywileiem naszym dаемy y conferuemy: Ma y wolen będzie wielebny pomieniony xiądz episkop Pinski y Turowski przezręczoną archimandryą Ławryszowską, z cerkwią, monastyrem, z folwarkami, wsiami, poddanemi, ich powinnościami, z gruntami, polami, lasami, puszcami, wchodami, sianożęciami, z ieziorami, rzekami, stawami, młynami, tak iako zdawna od antecessorów naszych y innych pobożnych fundatorów nadano było, y w granicach swoich zostawało, y ze wszystkimi prowentami, dziesięciami y przynależnościami na się obiąwszy, spokojnie trzymać y używać, wszelkie pożytki wynaydować, aż do żywota

swego. A jeśli by co z nadanych gruntów, lasów, puszcz, rzek, iezior, sianożęci, granic y wchodów per incuriam antecessorów, або per iniquitatem temporum od tey archimandrii odpadło, lubo per potentiam pogranicznych obywatelów woiewodstwa Nowogrodzkiego avulsus było, aby vindicare mógł u każdego sądu y prawa, moc dаемy tymże listem naszym, do którego, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Datum w Warszawie, dnia trzeciego miesiąca Januaryi, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedm dziesiąt pierwszego, panowania naszego wtorego roku. У того листу привилею его королевское милости, при печати великой великого князтва Литовского притисненой, подпись руки теми словами: Michał król. Который же тотъ листъ, привилей его королевское милости, черезъ особу верхумененую до актъ поданый, есть актикованъ и до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1671 г.

Изъ книги за 1671—1672 годы, стр. 983—986.

52. Упоминальный листъ короля Михаила митрополиту Киевскому Гавриилу Колендѣ.

Король Михаилъ даетъ митрополиту Колендѣ упоминальный листъ слѣдующаго содержания: По поводу жалобы Венедикта Глянского, прототроня Киевской митрополии, епископа Владимирскаго и Брестскаго, и Михаила Марціана Бѣлосора, епископа Мипскаго и Туrowsкаго, о томъ, что митрополитъ Коленда не только безъ всякаго права и основанія дѣлаетъ имъ различныя притѣсненія, подвергаетъ ихъ отлученію, но и угрожаетъ заключить ихъ въ тюрьму, не дозволяя даже обращаться съ апелляціею къ святѣйшему отцу папѣ,— король, по праву своего патронатства въ своемъ царствѣ, какъ защитникъ и блюститель всякой справедливости и благочинія, настоятельно требуетъ, чтобы митрополитъ оставилъ въ покоѣ двухъ вышепомянутыхъ епископовъ, не дѣлалъ никакихъ обидъ этимъ духовнымъ, заслуженнымъ лицамъ, недавно принявшимъ унію, и не выдавалъ противъ нихъ никакихъ новыхъ декретовъ до получения резолюціи и деклараціи отъ святѣйшаго отца на апелляцію епископовъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятъ первого, мѣсяца Іюля двадцать четвертого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ,

постанови више очевисто панъ Александръ Кореневскій, листъ его королевское милости упоминальнй до яне вельможного въ Бозѣ превелебного его милости ксендза метрополиты Кіевско-го, въ справѣ и речи въ немъ нижей менованой, выданный, ку актикованью до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Michał, z Bóżeу łaski, król Polski etc. Wielebnemu хиѣдзу Gabryelowi Kołѣdzie, metropolicie Kijowskiemu, Halickiemu y wszystkiey Rusi, archiepiskopowi Połockiemu, Witebskiemu, Mścislawskiemu episkopowi, wiernie nam miłemu, łaska nasza królewska. Wielebny wiernie nam miły! Doniesiono iest nam (od) przewielebnych oyców Benedykta Glińskiego, prototroniego metropolii Kijowskiey, episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego, y Michała Marcyana Białożora, episkopa Piskiego y Turowskiego, iż im wierność twoia nie tylo różne kontempty z pogorszeniem ludzi wyrządzasz, władzy et iuribus ich derogas, ale też grawaminosse w własney sprawie swoiey, cum in propria causa nemo sit iudex, nie przyimuiać iustyfikacyi, per supplicem libellum podaney, sądziłes, y nie dopuszczaiąc appellacyi da oycy świętego decretum promulgasti y excomunicowałes beneficia iuris patronatus nostri regii, nasławszy zakonników y sług swoich, odebrałes et violenter privasti, naostatek y samych pomienionych wielebnych oyców episkopów, wierność twoia, więzić obiecuesz, et tot iniuriis, iako nam przedłożyli, afficis, więc że nam interest, aby za dni panowania naszego nikt, a tym barziey duchowne osoby y Panu Bogu poświęceni kapłani y biskupi, żadnych ni od kogo nie ponosili oppressy et violentias, wspomnionych wielebnych episkopów pod protectiã naszą bierzemy, a wierności

twoiey serio mandamus, abyś od contemptów dalszych, od przegrożek super-sedował, władzą ich biskupią in integro zachował, y zasłużonym w cerkwi Bóżeу ludziom, którzy świeżo accesserunt do cerkwi, y do tytułów non postponas, przy tym abyś execucyi decretów swoich, także sądów y excommunic dalszych absolute zaniechał, aż do przyięcia od oycy świętego declaracyi y resolucyi na appellacyã wielebnych oyców episcopów, abyś zaczętych visit nie prosequował, które bez wyraźnego rozkazania stolicy apostolskiey odprawowane nad biskupami być nie mają; requirimus y tego, abyś wierność twoia zabrane rzeczy in beneficiis iuris patronatus nostri ex nunc powracał y do tych beneficya żadnego pretextu y prawa sobie nie słał, przy których wielebnych oyców episcopów, według dawnego ich prawa y prezent, conserwuiemy; y ieżeli z nich są expulsi, tedy vigore tego listu naszego restituimus et reinducimus, kapłanów zatym przykładnych, vita, moribus, nauką y urodzeniem claros episcopos, non opprimas y żadney im violentii non atentes y w uczynionych wiolencyach uspokoił y acquietował. Nie uczynisz inaczey wierność twoia z powinności swey y dla łaski naszey. Dan w Warszawie, dnia dziewiętnastego msca Julii, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszego, panowania naszego wtórego roku. У того листу его королевское милости упоминального, при печати великой великого князства Литовскаго притисненой, подпись рукъ тыми словами: Michał król; Paweł Heronim Siruć, sekretarz ikmci. Kоторый же тотъ листъ его королевское милости упоминальнй ку актикованью поданный, есть до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1672 г.

Изъ книги за 1671—1672 годы, стр. 2332—2335.

53. Опреѣленіе по дѣлу между митрополитомъ Кіевскимъ Гавріиломъ Колендою и Яномъ Вацлавомъ Глинскимъ, также Кобринскими жидами.

Представлено въ судъ дѣло Гавріила Коленды, митрополита Кіевского, Галицкаго и всея Руси, съ Иваномъ Глинскимъ и съ Кобринскими жидами, Ицкомъ Фейбшевичемъ, Калманомъ и Іозефомъ, объ убійствѣ этими послѣдними Аванасія Балцевича, настоятеля Кобринскаго монастыря. Послѣ оповѣщенія всѣхъ сторонъ, явились въ судъ адвокаты, отъ имени митрополита, Гриневскій, а отъ имени Глинскаго—Чеховскій. Но когда Гриневскій хотѣлъ приступить къ дѣлу прочтеніемъ жалобы объ убійствѣ, тогда Чеховскій, воспротивившись началю этого дѣла, представилъ въ судъ заявленіе Глинскаго, что каноны римской церкви и постановленія св. отцовъ воспрепятствуютъ смѣшивать дѣла свѣтскія съ духовными, и что ему, Глинскому, нанесена большая обида и причинены большіе убытки въ его имѣніи, вслѣдствіе насильственнаго наѣзда митрополичьяго посланника монаха Балцевича, и потому онъ подалъ жалобу на митрополита въ духовный судъ папскому легату. По выслушаніи этого предьявленія и прочтеніи распоряженія нунція легата о назначеніи по этому дѣлу комиссіи, городскій судъ рѣшаетъ препроводить все дѣло въ духовный судъ. Адвокатъ митрополита заявилъ аппеляцію въ главный трибуналъ, но судъ не доуслышалъ ея.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятъ второго, мѣсяца Іюля осьмого дня.

На рочкахъ судовыхъ гродскихъ Берестейскихъ, предъ нами Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ, Яномъ Беклевскимъ, судьбою, и Яномъ Мовчаномъ, мостовничимъ Минскимъ, писаромъ, врадниками судовыми гродскими Берестейскими, кгда спорадку реестрового ку суженью припала справа ясне вельможного въ Бозѣ превелебного Коленды, метрополита Кіевского, Галицкаго и всея Руси, епископа Полоцкаго, съ его милостью паномъ Яномъ Вацлавомъ Кглинскимъ, съ жидами Кобринскими, Ицкомъ Файбшевичомъ, Калманомъ съ Іозефомъ, за позвоомъ менечи о забитье и замордованье черезъ тыхъ жидовъ, способомъ и на мѣстцу въ позвѣ описанымъ, небощика его милости отца Атаназега Балцевича, старшого монастыря Кобринскаго, за тымъ о вины и каранья правные, яко въ позвѣ жалоба ширей есть описано. До которое справа, за приволашемъ черезъ енерала сторонъ до права, отъ его милости ксендза митрополиты панъ Янъ Іеронимъ Гриневскій, а одъ его милости пана Кглинского,

панъ Александеръ Чеховскій, пленипотентове, до права становили. За тымъ пленипотентъ актора поданья и положенья по его милости пана Кглинского, на маестности его милости Линовцѣ, а по жидовъ Кобринскихъ на школѣ ихъ въ Кобрынню позвовъ черезъ енерала Ерого Ворабницкаго написомъ и очевистымъ сознаньемъ его и термину за нимъ припалого слушне доведши, жалобу съ него продуковать хотѣлъ, тогда одъ его милости пана Кглинского панъ Чеховскій, не припушаючи тое справа до продукту правного, подалъ обмову до насъ, владу, въ тые слова писаную: *Mości panowie urzędnicy grodzcy Brzescy, moi wielce miłościwi panowie! Wiadome lepiey wielm. wm. państwu, koscioła świętego rzymskiego sancita, iako concilia ss. patrum et sacri canones distraxerunt jura saecularia a iuribus spiritualibus, które sacrosancte chować y obserwować in integro koždy katolik powinien iest. Więc że mi krzywda y wielka szkoda przez nasłanie imci xiędza metropolity na ubogą condyciukę moię szlachecką iest uczyniona, y gwałtowny zaiazd stał się przez iednego zakonnika, Balcewiczem nazwanego, więc wiedząc o tym dobrze, że iegomość xiędz metropolita żadnych dobr ziemskich ni-*

gdzie w państwach iego królewskiej mocy nie ma, udałem się contra spiritualem personam propter tantum facinus ad spirituale forum, to iest do imść xiędza nunciusza, stolicy świętey apostolskiej legata, y tamem, prawnie się z iegomością xiędzem metropolitą rospieriając, otrzymał mandatum commissionis, aby w same rzecz ichmość duchowni weyrzawszy y wszystkim proceder y ten gwałtowny naiazduznawszy, pod przysięgą y pod pieczęcią, do tegoż sądu odesłali. Ponieważ tedy iuż litependemus in foro spirituali, wielmożni moi wielce miłościwi panowie, raczcie y teraz swym decretem do tegoż sądu mnie z iegomościem xiędzem metropolitą odesłać. Nie niewątpię, że wm. moi wielce miłościwi panowie, iako pobożni catholicy, na prawa kościelne następować nie zechcecie, y tę obmowę moję, iako słuszną, przysięść raczycie, o co uniżenie upraszam. Wm. mego mm. państwa we wszem życzliwy brat y rowolny sługa Wacław Jan Gliniski. A po przeczytaniu toje obmowy pogładzał y czytał listъ съ декрету его милости ксендза нунціуша, столицы светое апостольское леггата, въ семь же року теперешнемъ тысеца шестьсотъ семьдесятъ второмъ, съ акторату его милости пана Кглинского съ его милостию ксендзомъ метрополитою въ тойже справѣ до ихъ милости ксенжи комисаровъ выданный, меновите его милости ксендза Андрея Тхорницкого, каноника Луцкого, официала Подляского и Берестейского, его милости ксендза Яна Заленского, каноника Смоленского и его милости ксендза Яна Подсадовского, плебана Пружанского, водле которого листу, ижъ се тая справа у суду его милости ксендза леггата зачала,

дославья оное до тогожъ суду на розсудокъ просилъ и домавлялъ. А пленipotентъ его милости ксендза метрополиты: ижъ о забитье каплана идеть, и тотъ декретъ въ нестанью есть одержанный, суженья тое справы въ самой речи, а ухиленья тое обмовы просилъ и домавлялъ. А такъ мы врадъ въ той справѣ ясне вельможного въ Бозѣ превелебного его милости ксендза Кгабріеля Коленды, метрополиты Киевского, Галицкого и всее Руси, архіепископа Полоцкого, съ его милостью паномъ Яномъ Вацлавомъ Кглинскимъ, и жидами Кобрынскими Ицкомъ Файбишевичемъ Калманомъ и Юзефомъ, за позвомъ менечи о забитье и замордованье черезъ тыхъ жидовъ, способомъ и на мѣйску въ позвѣ описанымъ, небощика его милости отца Атаназего Балцевича, старшого монастыра Кобрынского, за тымъ о вины и каранья правные. Въ которой справѣ, поневажъ въ тойже справѣ съ акторату его милости пана Кглинского съ асне вельможнымъ его милостью ксендзомъ метрополитою у суду его милости ксендза леггата менуеть декретъ и листъ до ихъ милости ксенжи комисаровъ также зашолъ; tedy мы врадъ, не чинечи на сесь часть въ той справѣ ниякого розсудку, до тогожъ суду его милости ксендза леггата отсылаемъ. А пленipotентъ его милости ксендза метрополиты до суду головного трибунального кола духовнаго апелеваль, которое апеляціи пленipotентъ позваного артикуломъ осмдесятъ осмымъ, съ роздѣлу четвертого, боронилъ, и мы, врадъ, не допустили, о што се протестоваль. Которая справа есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ записана.

1672 г.

Изъ книги за 1671—1672 годы, стр. 2650.

54. Универсалъ Виленскаго воеводы Паца.

Михаилъ Казиміръ Паць, воевода Виленскій, великій гетманъ великаго княжества Литовскаго, объявляетъ военнымъ начальникамъ. что онъ освобождаетъ отъ военныхъ повинностей Кобринскую архимандрію, заключающую въ себѣ села фундаціи шляхетской: Коршны, Петки и Тришны, а также монастырскіе дома въ городѣ Кобринѣ; никто изъ нихъ, ни по чьему предписанію, не долженъ требовать отъ архимандріи ни военныхъ постоевъ, ни хлѣба, подѣ страхомъ штрафа и удаленія отъ мѣста службы.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятъ второго, мѣсяца Декабря двадцатого дня.

На врадѣ кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно его милость панъ Станиславъ Зеленскій, листъ универсалъ эксепційный ясне вельможного его милости пана Михаила Казимира Паца, воеводы Виленскаго, гетмана великаго великаго княжества Литовскаго, духовенству архимандріи Кобринской даный и служачій, ку артикованью до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Michał Kazimierz Pac, woiewoda Wileński, hetman wielki wielkiego księstwa Litewskiego, oznaumuie komu by o tym wiedzieć należało, osobliwie ichmość ranom woyskowym, iż ductus zelo pomnożenia chwały Bożej, wioski do archimandryi Kobyryńskiej należące y nazwane Korszyce, Petki y Truszyn pod Brześciem, fundacyi szlachec-

kiey, także domy po mieście Kobyryniu klasztorne, nie podlegaiące z prawa ciężarom żołnierskim, uwolniłem, y tą excerpcyą moią uwalniam od konsistencyi żołnierskiej, chleba zimowego, generaliter. Aby się przeto żaden woyskowy, za iakąkolwiek, lub generalną, lub partikularną, asignacyą, per errorem z kancelaryi mey wypadła, chleba y consistencii domagać się, z władze urzędu mego, sub poenis et refusione de suo upominam, gdyż wszelką asignacyą kassuię y annihiluię przez te moje excerpcyą, którą daię z podpisem mey ręki y pieczęcią. Dan w Kobyryniu, dnia piętnastego Nowembra, anno tysiąc sześć set siedm dziesiąt wtorego. У того листу универсалу эксепційного подпись руки тыми словы: Michał Pac, woiewoda Wileński, hetman wielki wielkiego księstwa Litewskiego. Который же тотъ универсалъ, черезъ особу ввержуменованую ку артикованью поданный, есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1673 г.

Изъ книги за 1673—1676 годы, стр. 809—812.

55. Универсалъ великаго гетмана в. в. Литовскаго Михаила Паца, освобождающей греко-унитское духовенство отъ военныхъ повинностей.

Греко-унитское духовенство Брестской епархіи жалуется на крайнее разореніе, которое оно претерпѣваетъ отъ проходящихъ во йскъ. Великій гетманъ Михаилъ Паць, имѣя въ виду королевскіе универсалы и свои собственные, строго приказываетъ военному и гражданскому начальству, чтобы духовенство было освобождено отъ всякихъ военныхъ повинностей.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятъ третьяго, мѣсяца Августа шестнадцатого дня.

На врадѣ кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ,

подстаросшимъ Берестейскимъ, поставившимся очевидно велебный отецъ Михайло Кондратовичъ, прѣзбитеръ Высоцкій, универсалъ ясне вельможного его милости пана Михаила Казимира Паца, воеводы Виленскаго, гетмана великого князства Литовского, къ активованью до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подаль, въ тые слова писанный: Michał Kazimierz Pac, woiewoda Wilenski, hetman wielki w. x. Lit., wszystkiemu in genere rycerstwu, konnemu y pieszemu, tak polskiego, iako y cudzoziemskiego zaciagu woysk ikmści y rzeczy pospolitey w. x. Lit. Doniesiona mi iest suplika, płaczliwie uskarżając się o zniszczenie y wielkie ukrzywdzenie kapłanów graeci ritus w dyecezyi Brzeskiej przez żołnierzów z różnych znaków, nie uważając ani respektując, tak na ikmści uniwersały, iako też y moje hetmanskie, które wydałem, aby byli ab omnibus oneribus militaribus ochronieni y uwolnieni, (ponieważ rzecz niesłuszna, aby kapłani y osoby na służbę Bożą poświęcone, zarównо z włóściami podlegali ciężarom), które to uniwersały y teraz ponawiam, chęci moje zaleciwszy towarzyskie, mieć chęć y surowie z władzy mey hetmanskiej upominam, aby się żaden z waszmości nie ważył w dobrach duchownych ritus graeci w episkopii

Brzeskiej, tak po miasteczkach, wsiach królewskich, duchownych, iako też y ziemskich, u kapłanów świeckich mieszkających, żadnym sposobem statii, chlebów, podwod, ugod, grabieżow nie ważył brać y wymagać, także pokarmów, poclegów y od pacholików pobocznym sposobem zabiegów y stanowisk, stancyi w domach kapłańskich żadnych czynić y innych quocunque nomine aut titulo exactii, tak od przechodzących chorągwi, iako też y ciagnieniem idących, pilno po was żądam y serio upominam, abyście się nie ważyli uciskać pod surowym y srogim karaniem według artykułów woyskowych, które niechibnie y bez żadney odwłoki, według ścisłego sądu mego bez miłosierdzia na nieposłusznych extendowane będzie. Dan w Wilnie, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego, Julii trzydziestego dnia. У того универсалу при печати ясне вельможного его милости пана Михаила Казимера Паца, воеводы Виленскаго, гетмана великого князства Литовского притисненной, подпись руки тыми словами: Michał Pac, woiewoda Wilenski, hetman wielki w. x. Lit. Которыжъ тотъ универсалъ, за подаваемъ черезъ особу въ верху помененную, къ активованью есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ принять и уписанъ.

1674 г.

Изъ книги за 1673—1676 годы, стр. 1405—1408.

56. Консенсъ Брестскаго капитула на владѣніе плацомъ, принадлежащимъ церкви сс. Космы и Даміана, данный Брестскмъ жидамъ.

Брестскій капитулъ затребоваъ отъ Брестскихъ жидовъ документовъ, на основаніи которыхъ они владѣть плацомъ, принадлежащимъ церкви сс. Космы и Даміана. Жиды представили: во 1) документъ или консенсъ митрополита Кіевскаго Ипатія Поцѣя, по которому они, владѣя этимъ плацомъ, должны были уплачивать ежегодно въ день св. Мартина 20 злотыхъ каедральной Брестской церкви, и 2) подтвержденіе тогожъ самого консенса, данное митрополитомъ Гавриломъ Колендоу и другими епископами. На основаніи этихъ консенсовъ Брестская капитула отдаеъ на тѣхъ же самыхъ условіяхъ въ арендное содержаніе жидамъ вышепомянутый плацъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятъ четвертого, мѣсяца Декабря десятого дня.

На врадѣ кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ,

подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно жидъ Лейба Ицковичъ, школьникъ Берестейскій, угодливый вѣчистый записъ межъ велебно капиулоу Берестейскоу а тежъ кагаломъ Берестейскимъ рационе грунту на церковь святого Козмы и Демьяна, на Руской улицѣ, въ мѣстѣ Берестыи, лекгованную и особомъ и на речь въ немъ нижеименованную ку антигованью до книгъ гродскихъ Берестейскихъ подаль, въ тые слова писанный: Roku Pańskiego tysiąc sześćset siedm dziesiąt czwartego, mca Decembra dnia siódmego. Stała się pewna a nieodmienna a prawie wiekuista zgoda na wieczne a nieodzowne czasy, między nami wielebnemi oycami kapituły Brzeskiej, niżey na podpisie mianowanemi, iako aktorami, a między całem kahałem, żydami Brzeskiemi, o to, iż mając zawody prawne o grunt legowany na cerkiew śś. Kozmy y Demiana, na Ruskiej ulicy, tu w Brzesciu leżący, o którym żadney wiadomości nie mając, za czym by to konsensem ten grunt żydzi Brzescy trzymali; przeco wielkie niesnaski y niezgody uroszczywane były. A że teraz in publico loco żydzi Brzescy pokazali nam, kapitułe, in primario konsens ś. pamięci nieboszczyka imci xiędza Apatia Pocieia, metropolity Kiiowskiego, na ten grunt onym dany,—do tego confirmacją ś. pamięci ichmć xięży episkopów Włodzimirskich y Brzeskich, iako to: imci xiędza Morochowskiego, y imci xiędza Bukowieckiego, y imci xiędza Jana Michała Pocieia; ku temu y terazniejszego imci xiędza Wacława Benedykta Głinskiego, prototroniego metropolij Kiiowskiej, episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego, a w ostatku y dekret kommissiey iaśnie wielmożnego w Bogu przewielebnego imci xiędza Gabriela Kolendy, metropolity wszystkiey Rusi, z wypyтaniem starożytnych ludzi przy bytności nas, oyców kapitulnych, naczynie, cum poenis wypadły, pokładali,

gdzie piszą, pozwalając żydom Brzeskim tym gruntem iako swoją własnością szafować y na nim się budować, nie więcej nie wkładając, tylko złotych polskich dwadzieścia w rok o świętym Marcynie, czynszu na cerkiew katedralną Brzeską płacić, przeto y my, kapitułares, widząc iawne zeznanie starożytnych ludzi, że żydowie daremnie byli o to turbowani, a bacząc też takowe dokumenta a prawdziwe konsensa dobrodzieiów pasterzów naszych, do których y my skłoniwszy się, y swój takowyż list wieczystey ugody żydom Brzeskim dajemy y ich na wieczne a nieodzowne czasy przy tym gruncie zostawujemy y wiecznie o to milczeć mamy, nie pociągając żydów Brzeskich o ten grunt do żadnych sądów, tak my sami, iako y po nas inni oycowie kapitułares, następujące nasi, nie zostawując sobie żadnego przystępu do tego gruntu y mieć nie będziemy mogli, krom tylko czynsz roczny, na każdy rok po złotych dwudziestu, ale na wieczne a nieodzowne czasy dotrzymać my sami y po nas następujące nasi powinni będą. Czego, ieśliby kahał Brzeski potrzebował po nas, żebyśmy to stanowszy publicznie y przed sądem i. w. xiędza metropolity onym to zeznali, tedy y tego odrzekać się nie mamy, ale dla pokoju świętego y na to zezwalamy. Który to pokoy terazniejszy wieczystey ugody naszej miał by z nas kto zruszać, abo li nastąpić na przywileia y dekreta ichmć pasterzów naszych przeciwko żydom Brzeskim, na ten grunt onym ferowane, abo też chciał by iaki proces w iakimkolwiek sądzie, abo w grodzie o ten grunt zanieść, al-boli chciał iaką violencją czynić na tym gruncie, takowy każdy z nas przeciwnik ma y powinien będzie podlegać poenom, w dekrecie iaśnie wielmożnego w Bogu przewielebnego imci xiędza Gabriela Kolendy, metropolity wszystkiey Rusi, opisanym, y te wszystkie processa w którymkolwiek sądzie y prawie y w gro-

dach są zanesione, od którego kolwiek z nas oyców kapitularnych o ten grunt, lub przed dekretem imci xiędza Gabriela Kołеды y lubo po dekrete imci, tedy żadnego iuż waloru na każdym mieyscu y w każdym sądzie y prawie mić nie będą mogli, y wszystkie te processa kasuiemy, annihiluiemy, umarzamy wiecznemi czasy, tylko ten list nasz wieczystey ugody in suo robore ma zostawać, y ieżeli by żydzi, kahał Brzeski, mieli by ponosić iakie expensa za turbowaniem o ten grunt od którego kolwiek z oyców naszych kapitularnych, tedy my sami wszystkie expensa mamy żydom wrócić y tego przeciwnika karać, y na wszystkich sądach mamy przeciwko onemu kontradikować, że niesłusznie y nieprawnie turbuie, y ieżeli by iakikolwiek dekret był ferowany, tedy za nic ma byдź

poczytany. Na со, dla lepszey wiary a pewności, przy pieczęciach, ręce nasze podpisaliśmy. Działo się w Brzesciu, die ut supra. У того листу добровольного угодливаго, вѣчистого запису, подписи рукъ при печатахъ притисненыхъ теми словами: Xiądz Ławrentiusz Łazarowicz, notarius iuratus kapituły Brzeskiej, mpr; Mirosław Anackiewicz Czarnomiaski, prezbiter świętey Przeczystey Brzeskiej, instygator kapituły Brzeskiej; Bazyli Jakublewski Mirewicz, prezbiter Łobuczewski kapituły Brzeskiej; S. Łozowiecki, prezbiter Troiecki, surrogator kapituły Brzeskiej. Которая жъ то вѣчистая угода, черезъ особу вверхупоменную ку антикованью по даная, есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ принята и описана.

1676 г.

Изъ книги за 1673—1676 годы, стр. 2361—2366.

57. Подтвердительная привилегія короля Яна III, освобождающая греко-унитское духовенство Владимірской и Брестской епархіи отъ военныхъ повинностей и отъ свѣтскихъ судовъ.

Король Янъ третій объявляетъ, что предшественникъ его король Янъ Казиміръ далъ въ 1664 году Оомъ Корытинскому, Кобринскому протопопу, вслѣдствіе его слезной просьбы, привилегію, въ силу которой воспрещается, подъ страхомъ строгаго взысканія, всѣмъ военачальникамъ требовать какихъ либо военныхъ повинностей, денегъ, хлѣба, квартиръ, фуражу и т. под., какъ отъ помнутаго протопопа Корытинскаго, такъ равно и отъ всей Владимірской и Брестской епархіи, свободныхъ по закону отъ такихъ повинностей. Кромѣ того, королю Яну третьему предъявляется привилегія его предшественника короля Михаила, которою духовенство Владимірской и Брестской епархіи, состоя въ «св. униі», освобождается отъ всякихъ военныхъ тягостей, съ тѣмъ, чтобы священники, няія свои прикушныя земли и пазды, уплачивая съ нихъ чиншъ королевскимъ замкамъ, а затѣмъ уже были свободны отъ всякихъ другихъ повинностей въ пользу мѣстныхъ властей. Представляя эти привилегіи настоящему королю, духовенство проситъ его подтвердить ихъ прежнюю силу и значеніе, на что король и даетъ имъ свой подтвердительный листъ, присвокупивъ къ тому отъ себя, что онъ освобождаетъ его и отъ свѣтскихъ судовъ, какъ того требуютъ самыя духовныя каноны. Тысяча копѣ грошей Литовскихъ будетъ взыскана съ того, кто бы рѣшился нарушить права, изложенныя въ этихъ привилегіяхъ.

Лѣта отъ Нарожения Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятъ шестого, мѣсяца Мая двадцатого дня.

На врадѣ кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венден-

скимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно въ Бозѣ велебный его милость отецъ Томашъ Корытинскій, протопопа Берестейскій, листъ его королевское милости, привилей конфирмаційный, зъ канцеляріи

егокоролевское милости въ справѣ и речи въ немъ нижеименованой, въ Божѣ велебнымъ ихъ милостямъ отцамъ презбитеромъ Влодимерской и Берестейской діецеzii даный и служацій, ку актикованью до книгъ кргодскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuujemy tym listem, przywileiem naszym confirmacyinym, komu by o tym wiedzieć należało, terazniejszego y napotym będącego wieku ludziom, iż iako nayiasniejszy antecessor nasz, świętey pamięci krol iegomość Jan Kazimirz, uniwersałem swoim de data w Żyrowicach, dnia osmego miesiąca Lipca, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartego, do wielmcźnych urodzonych pułkownikow, rotmistrzow, obeszterow, obeszterleytnantow, kapitanow, porucznikow y wszystkiego rycerstwa polskiego y cudzoziemskiego zaciągu, niemniey y do deputatow do diecezyey Włodzimierskiej y Brzeskiej naznaczonych, na płacliwą suplikę od pobożnego kapłana Tomasza Korytyńskiego, protopopy Kobryńskiego, wydanym, aby żaden z rycerstwa pomienionego, respektuiąc na ubostwo y niedostatek przerzeczonego oycza Korytyńskiego, protopopy Kobryńskiego, tak pieniężnych, iako y chlebowych, stacyi, noclegow, pokarmow, zaiazdow, stanowisk, niemniey wyciążania chlebow z dobr duchownych, nie mających poddanych, y temu z urzędu swego kapłańskiego nie podlegaiącego ciężarowi, wspomnionego pobożnego Korytyńskiego y całym duchowicźstwem diecezyey Włodzimierskiej y Brzeskiej będącego, żadnym nie ważył się agrawować sposobem, sub poenis, w artykułach woyskowych praescriptis, zakazał. Do tego osobliwie pokładany był przed nami przywiley nayiasniejszego antecessora naszego, świętey pamięci krola iegomosci Michała, z przycisnieniem mnieyszych koronney y w. x. Litewskiego pieczęci, y

s podpisem rąk wielebnych Joannis Wołonski, Varmiensis et Culmensis canonici, secretarii nostri, y Jerzego Niewiarowskiego, referendarza w. x. Litewskiego, de data w Krakowie, dnia cztyrnastego miesiąca Nowembra, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiętego, oycom swieszczennikom diecezyi Włodzimierskiej y Brzeskiej, w uniey świętey będących, służących, ktorym to przywileiem nayiasniejszy krol iegomość Michał pomienionych oycow swieszczennikow, iako osob duchownych, wszystkich in genere, żadnego nie excypuiąc, referuiąc się in toto ad nouellam constitutionem, która fusius o wolnościach obloquitur, od wszelakich składanek, stacyi, stanowisk, zabiegow, pokarmow, noclegow, chlebow zimowych y innych wszelakich ciężarow żołnierskich y uciążenia, tak od przełożonych woyskowych, iako y od towarzystwa onych pacholikow woysk naszych koronnych y w. x. Litewskiego y cudzoziemskich uwalnia, z dokładem tego, iż które grunty y place wspomnieni prezbiterowie mają sobie przykupione, s ktorych oddawszy czynsz szczegulnym zamkom naszym, żadnym exakcyom żołnierskim nie mają podlegać, y po iasnie wielmożnych hetmanach naszych, tak koronnych, iako y Litewskich, teraz y na potym będących, żadał, aby żadnych asynacyi do dobr cerkwiom Bożym służących, zdawna fundowanych y nowonabytych, nie dawali, ale owszem, apponendo clementer clausulam, ab omni onere et oppressione kapłanów ruskich unitow mocą y władzą swoją bronili; y wniesiona nam iest suplika przez panow rad y urzędnikow naszych dwornych, przy boku naszym na ten czas będących, imieniem oycow swieszczennikow Włodzimierskiej y Brzeskiej diecezyi, w uniey świętey z kościołem rzymskim będących, abyśmy pomieniony uniwersał y wolności, od nayiasniejszych antecessorow naszych pomienionym oycom prezbiterom sacrosancte

nadane, stwierdzili, zmocnili y approbowali. My tedy, król, do pomienioney supliki, iako słuszney, łaskawie się skłoniwszy, a życząc, aby za szczęśliwego panowania naszego chwała Boża iako największe swoje miała rozkrzewienie, y pobożni kapłanowie przy świątnicach Pańskich, cerkwiach Bożych, zostaiący, in disponendis rerum divinarum ministeriis żadnego nie mieli discomodum, ale w pokoiu, przy należytey kapłańskiej zostawiając reverentey, z spraw swoich praerogatiw cieszyli się y spokojnie onych używali, których, pod osobliwą naszą wziowşy krolewską protekcyą, wysz pomienione uniwersały y wolności, od nayiasniejszych antecessorow naszych, krolow imć polskich, nadane, a przez nas świeżo confirmowane, iakoby tu słowo do słowa inserowane były, we wszystkich onych punktach, paragrafach, condiciach, artykułach y clauzulach mocą y powagą naszą krolewską stwierdzamy, zmacniamy, approbuiemy y ratyfikuiemy y przy zupełney mocy cale, nienaruszenie one zachowuiemy. Chcąc także mieć y żadaiąc po wielmożnych urodzonych pułkownikach, oberszterach, oberszterleytnantach, rotmistrzach, porucznikach, kapitanach, kommendantach, deputatach towarzystw y innych pacholikow y wszystkiego rycerstwa naszego, konnego y pieszego, polskiego y cudzoziemskiego zaciągu, aby stosując się tak do przerwczonych uniwersałow y przywileiow y wolności, od nayiasniejszych antecessorow naszych, krolow ichmściow polskich, oycow prezbiterow, prawem popolitym obwarowanym, Włodzimierskiey y Brzeskiey diecezji będącym, w uniey świętey z kościołem rzymskim zostaiącym, nadanych, a przez nas recenter confirmowanych, iako y do niniejszey woli y rozkazania naszego, aby pomienieni ludzie rycyrscy u przerwczonych oycow swieszczennikow żadnych chlebow, stacyi nie wybierali, onemi wozow swych nie ładowali, pod-

wod y innych wszelakich exactyi nie czynili y nie wymagali, na ostatek też pokarmow, zabiegow, noclegow, stanowisk nie mieli, ale we wszystkim podług uniwersałow y przywileiu, od nayiasniejszych antecessorów naszych nadanych, a przez nas potwierdzonych y przydanych, spokojnie się in toto zachowali, postrzegaiąc na się poen surowych, w artykułach woyskowych specyfikowanych, które na występnych niechybnie extendowane będą, przykazuiemy; a iasnie wielmożnych hetmanow naszych, tak koronnych iako y Litewskich, teraz y napotym będących, aby żadnych assygnacyi do dobr, cerkwiom Bożym służących, zdawna fundowanych y nowonabytych, a prawem obwarowanych, nie dawali; ale owszem od wszelakich impeticyi, żołnierskich, stacyi y ciężarów, quocunque titulo nazwanych, wspomnionych prezbiterow Włodzimierskiey y Brzeskiey diecezjey będących, ochraniali, y czynić exakcyi nikomu nie dopuszczali; po wielmożnych zaś y urodzonych dygnitarzach, dzierżawcach, administratorach, urzędnikach ziemskich, grodzkich y wszelakich in genere urzędach, mieć chcemy y napominamy, aby pomienionych oycow prezbiterow nie grabili, do sądów swoich nienależnych y iurydyk y do żadnych ciężarów nie pociągali onych, nie sądząc, ad forum competens, do którego podług prawa y stanu kapłańskiego duchownego antiquitus należą, sub vadio tysiąca kop litewskich, połowicę skarbowi naszemu, a drugą stronie ukrzywdzoney applicando et subpoenis, in lege publica sancitis, nec non ulterioribus ex arbitrario nostro irrogandis, odsyłali, inaczey, rozumiemy, nie uczynią wierności y uprzejmości onych dla łaski naszej, a z swoiey powinności. Na co dla lepszey twierdzy ręką się naszą podpisawszy, pieczęćmi koronną y wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, na sey-

mie walnym szczęśliwey koronacyi naszey, dnia siódmego miesiąca Apryla, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmziesiąt szostego, panowania naszego pierwszego roku. У того листу его королевское милости конфирмаційного привилею, при печати меньшей великого князтва Литовского завѣсистой подпись руки его королевское милости теми словы: Jan król. А по титулѣ его королевское милости, другій подпись теми словы: Andrzej Kazimirz Zawisza, pisarz wielkiego księstwa Litewskiego. По которыхъ подписяхъ съ конвотацію нижніе подписы въ тые слова:

Pro cancelariatu illustrissimi Michaelis Casimiri Radziwił, principis in Ołyka et Nieswież, campiducis magni ducatus Lituaniae recepti Andreas Cazimirus Osowski, regens cancelariae minoris magni ducatus Litwaniae, cantor praelatus Wilnensis, praepositus Albe ducalis, sacrae regiae maiestatis secretarius; correxit Hołownia. Который же тотъ листъ его королевское милости, конфирмаційный привилей, черезъ особу верхуменованную къ актикованью поданный, есть до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1679 г.

Изъ книги за 1677—1679 годы, стр. 2877—2880.

58. Универсалъ короля Яна III, которымъ онъ сзываетъ духовенство православное и унитское собраться въ Люблинъ, для соглашенія по дѣламъ вѣры.

Король Янъ III, желая приумноженія мира и христіанской любви въ своемъ государствѣ, которой любви препятствіемъ будто бы была унорная и устарѣлая вражда въ русскомъ народѣ (т. е. между унитами и православными), разъединяющая въ жителяхъ государства основанія мира и братской любви, и стараясь примирить спорныя стороны, созываетъ своимъ универсаломъ епископы и настоятелей монастырей, шляхетныхъ обывателей и братію ставроногійанъ вѣроисповѣданія греческаго, унитовъ и православныхъ, въ 24 день мѣсяца Января, или 14 день по старому стилю 16:0 года, въ городъ Люблинъ для совѣщанія и устройства согласія и мира, обѣщалъ, что этому объединенію (уніи) радоваться будетъ весь міръ христіанскій и даже самыя небеса; «Богъ согласія, Богъ единенія, Богъ мира благословить ихъ». Однакоже, кто бы изъ упомянутыхъ лицъ не прибылъ на этотъ благочестивый и всѣмъ вождѣнный актъ, (по словамъ королевскаго универсала) тотъ, какъ непокорный королевской волѣ и противникъ святаго согласія, лишень будетъ своего имѣнія и приходъ его будетъ отданъ другому.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шесть сотъ семьдесятъ девятого, мѣсяца Ноября петнадцатого дня.

На врадѣ вгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Зикгмунтомъ Казимеромъ Горновскимъ, подчашимъ Смоленскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно ихъ милость ойцове Александеръ Сопоцько, протопопа Берестейскій, и Михаль Кондратовичъ, писарь капитулы Берестейское, универсалъ на речъ въ немъ нижевыраженую выданный, къ акти-

кованью до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ перъ облятамъ подали, въ тые слова писанный: Wypis z ksiąg grodzkich zamku Włodzimierskiego, roku tysiąc sześćset siedmziesiąt dziewiętego, miesiąca Oktobra dwudziestego siódmego dnia. Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Włodzimierskim, przede mną Thomaszem Sawickim, namieśnikiem burgrabstwa y zamku Włodzimierskiego, y księgami ninieyszemi grodzkiemi starościnskimi, stannowszy personaliter wielebni w Panu Bo-

gu ichmość oycowie Martinian Żukowiecki, protoprezbyter y namiesnik generalny kathedry Włodzimierskiej, y Mikołaj Łaniewski, pisarz apostolski teyże kathedry Włodzimierskiej, imieniem iaśnie w Panu Bogu przewielebnego imci oycy Leona Zalenskigo, prototroniego metropoliey Kijowskiej, Halickiej y wszystkiey Rossiey, episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego, archymandryty Kobryńskiego y Czernihowskiego, pastera swego, dla wpisania do act pomienych, uniwersał iego królewskiej mości, z podpisem własney ręki króla iegomości y z podpisem ręki wielmożnego imci pana Stanisława Szczuki, sekretarza iego królewskiej mości, z pieczęcią Wielkiej cancelaryey koronney, na rzecz niżej mianowaną wydany y służący, per oblatam podali, którego ia, urząd, przyjmując czytałem y tak się w sobie ma: Jan trzeci, z Bożej łaski, król Polski etc. Wielebnym, nabożnym metropolitom, episkopom, archymandrytom, ihumenom, przełożonym y wszystkiemu duchowienstwu, także szlachetnym obywatelom różnych woiewodztw, bractwom stawropigianom y wszystkim in genere w miastach naszych szlacheckich religiey greckiey unitom y disunitom, w koronie, w wielkim xięstwie Litewskim y prowincyach do nich należących będącym, nam miłym łaskę naszą królewską. Wielebni, nabożni, wiernie, nam mili! Nieustaiące o państwach naszych maiąc pieczołowania, tego życzymy, żeby w nich pożądany pokoy y chrześciana miłość, która za sobą Boskie pociąga błogosławienstwa, iako naybardziej kwitnęła; do tego zaś wszystkiego, gdy wielką przeszkodą iest zawzięta y zastarzała w narodzie Ruskim niezgoda, która iedność obywatelów państw naszych rozrywa, pokoiu świętego fundamenta wzrusza, braterską zaś miłość znosi, a niechęć y wzajemne w sercach otwiera zaiątrzenia; przetoż, chcąc temu wszystkiemu oycowskim dozorem

naszym y affektem zabieżeć, chcąc do należytego uspokoienia rozróznione wierności waszych sprowadzić animusze, inhaerendo constitutiey naszej, na seymie w Warszawie postanowionej, która na Grodzieńskim seymie do executy przyiść nie mogła, także skłaniając się do usilney proźby oboiey strony, ninieyszym uniwersałem wierności waszych żądamy y po nich tak koniecznie mieć chcemy, abyście wszystkie insze na stronę uchyliwszy zawody, ze wszystkimi ab utrinque przywileiami, dekretami y prawami w mieście naszym Lubelskim, na dzień dwudziesty czwarty miesiāca Stycznia, e według starego kalendarza na dzień czternasty, roku przyszłego tysiąc sześćset ósmdziesiątego, przybywali, y tam od Pana Boga, wszelkiego pokoiu y wzajemney miłości nieprzebranego zrzódła, posileni, za przyczyną przebłogosławionej y nayświętszey Panny, przy bytności wielmożnych commissarzow naszych, których do tego aktu z senatu naszego mianować będziemy, z sobą w miłości chrześciana pełną uczynili rozmowę y tak ciż wielmożni commissarze nasi wierności wasze do zgody, uspokoienia y do uprzątnienia prawnych zawodow, na mieyscu naszym tam zasiadaiący pobudzać będą. Co gdy się da Pan Bóg nada, tak iako życzymy, nie tylko świat cały chrześciana cieszyć się będzie, ale y niebo same, Bóg zgody, Bóg iedności, Bóg pokoiu błogosławić wiernościom waszym y państwu temu będzie y pohańbi nieprzyaciółow krzyża świętego, którzy nie tak na sile y mocy swoiey, iako na niezgodzie y rozerwaniu chrześciana nadzieję zguby naszej założyli. A ktoby zaś z wielebności y nabożności waszych, kochając się w niezgodzie y w rostyrku Bogu, y ludziom nie miłym, na ten tak pobożny y pożądany act nie przybył y przybyć nie chciał, taki każdy, iako woli naszej nieposłuszny y zgody świętey przeciwnik, a beneficiis, które trzyma, odpadać będą

dzie, y komu inszemu te beneficia przez nas oddane będą. Ten zaś uniwersał nasz, aby do wiadomości wszytkich przyszedł, wielebni metropolici, episkopi y inni przełożeni, aby go publikować kazali, mieć chcemy. Który my, dla większey wagi ręką naszą podpisawszy, pieczęcią koronną stwierdzić y wzmocnić rozkazaliśmy. Dan w Jaworowie, dnia dziewiątego, miesiąca Octobra, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego szóstego. U tego uniwersału przy pieczęci wielkiej koronney podpis króla imci ręki y sekretarskiej temi słowy: Jan król; Stanisław Szczuka, ikmci sekretarz. Któryż to uniwersał, podany za affektacyą osob wysz

mianowanych podawaiących, a za moim urzędowym przyięciem, wszytek słowo od słowa zupełnie do xiąg grodzkich Włodzimierskich iest wpisany, z których y ten wypis pod pieczęcią grodzką Włodzimierską iest wydany. Pisany w zamku Włodzimierskim. U tego uniwersału, pierь обятамъ поданаго, при печати пригисенной, подписи рукъ тыми словы: Thomasz Sawicki, namiesnik burgrabstwa zamku Włodzimierskiego, in absentia correxit Strupinski. Legi cum actis Włosowicz. Который же тотъ универсалъ, черезъ особы верхуменованные pierь обятамъ ку артиковалью поданный, есть до книгъ крродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1679 г.

Изъ книги за 1755—1759 годъ, стр. 2903—2908.

59. Привилегія короля Яна III, подтверждающая фундушъ Королебродской церкви и освобождающая священниковъ отъ свѣтской юрисдикціи.

Удовлетворя просьбѣ униатскаго священника села Королеброта, въ Волекомъ ключѣ, по имени Теодора Буткевича, король Янъ III подтверждаетъ прежній фундушъ Королебродской церкви на двѣ уловоки съ половиной, кромѣ того полуловоки прикупленной земли, и пошлапу торговую въ храмовые праздники Воздвиженія честнаго креста и Введенія во храмъ Пресв Богородицы, — на церковную утварь. Освобождая священника отъ всякихъ повинностей и военного ностоя, король позволяетъ рубку лѣса въ пущахъ на домашнія нужды, на починку церкви и приходскаго дома и на постройку пивоварни и небольшой винокурни и соладовни, въ которыхъ дозволяется священнику шиво варить и гнать вино для домашняго обихода, съ тѣмъ, чтобы не было ни малѣйшаго убытка королевской казнѣ.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt dziewiątego, miesiąca Oktobra trzeciego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskimi, przede mną Karolem z Wieszyc Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Paweł Stosiewicz, pleban Krolobrodzki, confirmacyą listów, od kommissarzów na fundusz nadanych, we wsi Krolobrodzie, kluczu Wohynskim, ad acta grodu Brzeskiego podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymujemy tym listem, przy-

wileiem confirmacyinym naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu to wiedzieć będzie należało, iako od samego początku panowania naszego, z Bozkiej woli na tronie królewskim posadzeni zostaliśmy, tak nic inszego w przedsięwzięciu naszym nie mamy, tylko aby przy panowaniu naszym, za wolą Bozką, szczęśliwym każda rzecz swoim ordynanssem y porządkiem była y zostawała. Za wniesioną tedy suppliką do nas przez panów rad y urzędników, przy boku naszym na tenczas rezyduiących, imieniem wielebnego Theodora Butkiewicza, swieszczennika y plebana Krolobrodzkiego, abyśmy powagą naszą królewską listy

rewizorów, kommisarzów naszych, od nayaśniej-
szych antecessorów naszych; zesłanych do oekonomii Brzeskiej, klucza
Wohynskiego, wsi Królobroda, na fundusz
cerkwi tamieczney nadanych, całe, nienaruszone y żadney w sobie wątpliwości
nie mające, pod datę w nich wyrażoną, stwierdzili, zmo cnili y approbowali w
czym my, król, bacząc być rzecz słuszną y z prawem pospolitym zgodliwą,
nie mniej też przekładając sobie pomnożenie chwały Bożej y dusz ludzkich do
jedności świętey uniey greckiey, pobożność y pilne staranie wielebnego Theo-
dora Butkiewicza, dla której to chwały Bożej rozpostrzenia w pomienionej
wsi od rewizorów antecessorów naszych zesłanych, do klucza Królobrodzkiego
przydanych y nadanych, cerkwi Bożej na fundusz włok półtrzeci, także przy-
kupny pułwłoczek Beyduchowski, ob miedze Pawła Nagabaytika Osipowicza y
morgów osim z iedney strony o granice Żeleznicką, a drugą stroną o granice
gruntów y włok królewskich naszych, onemu y potomkowi iego Janowi But-
kiewiczowi wiecznemi czasy z wolnym targowym przy cerkwi Królobrodzkiej
w pewne dni, to iest w dzień Podniesienia świętego krzyża y drugi dzień Ofia-
rowanie Panny Maryi, na aparat y potrzeby cerkiewne, swieszczennikowi w
pomienionej wsi Królobrodzie (aby Pana Boga za nas y szczęśliwe państwo na-
sze błagał) niniejszym listem przywile-
iem confirmacyinym naszym nadać, ap-
probować y ratificować umyśliśmy. iakoż tym listem przywileiem naszym te
wszystkie dokumenta, listy dzierżawców,
rewizorów naszych, do tey cerkwi nale-
żące, iako słusne y prawne z datami
w nich specyfikowanemi y ze wszystkimi
w tych listach wyrażonemi y speci-
fikowanemi przynależnościami, to iest:
z gruntami, morgami, rolami, sianożę-
ciami, pastwnikami, rzekami, rzecz-
kami, stawami, z wolnym targowym w

pewne dni doroczne, z wolnym piwa ro-
bieniem y gorzałki kurzeniem na swą
własną potrzebę, bez przeszkody skarbu
naszego ekonomicznego y klucza Woin-
skiego, tudzież we wszystkich punk-
tach, clawsułach, artykułach y paragra-
fach ztwierdzamy, znacmiamy y appro-
bujemy, wiecznemi czasy, onemu same-
mu y successorom iego, obiecując to po
nas y nayaśniejszych successorach na-
szych, królach ichmościach polskich, że te
listy kommisarskie terazniejszym przywi-
leiem naszym stwierdzone w naymniejszym
punkcie y paragraphie nie mają być po-
ruszone, ale iako antiquitus ta plebania
y cerkiew Boża in suo esse była y teraz
aby zostawała, uwalniając go przy tym
od wszelkich składanek, statiy, stancyi,
stanowisk, zabiegów, pokarmów, nocle-
gów, chlebow zimowych, hiberny y in-
nych wszelakich ciężarów żołnierskich,
tak od koronego, iako y w. x. Lit. wojska,
także wojsk cudzoziemskich lub cią-
gnięciem, lubo też partitim idących. Po
wielmożnych zaś y urodzonych dygni-
tarzach, urzędnikach ziemskich, grodz-
kich, rycerstwu, szlachcie, dzierżawcach
y administratorach y wszelakich in ge-
nere urzędach mieć chcemy, aby pomie-
nionego swieszczennika y plebana Królob-
rockiego do sądów swoich nienależy-
tych y iurydyk nie pociągali, ale ad fo-
rum competens, do którego podług pra-
wa y stanu kapłańskiego duchownego an-
tiquitus należą, odsyłali. Zaszła nas y w
tym supplicia od tegoż wielebnego swie-
szczenika Teodora Budkiewicza, iż cer-
kiew Boża ruynuie się y poprawy słusz-
ney mieć nie może, dla niewolnego wy-
cięcia drew puszczy naszej; przeto my
postrzegając, aby się chwała Boża tym
dalej lepiej rozszerzała, pozwalamy one-
mu wolny wstęp do puszczy na swą
własną potrzebę, to iest: w tydzień po
wozow dwa drew na opał, albo co po-
trzeba będzie ukazywała, a na restaw-
racją cerkwi Bożej y poprawę plebanii

tameczney, co potrzeba będzie, bez psowania iednak barci w puszczy naszej, na te potrzeby cerkiewne, ale według potrzeby sprawować się powinien. Browar, winniczkę y słodownią aby mu z tego drzewa wystawić wolno było y z nich od pełnienia danin, osobliwie od czopowego, liber ma zostawać, żadney nie pełniąc powinności; postrzegając iednak, aby y w tym najmnieysza macuła ku przeszkodzie dworney nie stała się, ale tylko na swoją potrzebę obracać ma y powinien będzie, y to niemniey postrzegając, aby chwała Boża swoim ordynansem z pilnością pomienionego swieszczennika odprawowana y celebrowana była. Na co dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, dnia dwudziestego szóstego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego piątego roku. U tego listu, confirmacyjnego przywileiu ikmci, przy wyciśnionej pieczęci w. x. Lit. podpis ręki nayiaśnieyszego króla imści temi słowy: Jan król; a poniżej podpis ręki i. w. imści pana podskarbiego nadwornego koronnego tenore tali: Michał Floryan Rzewuski, podskarbi nadworny koronny, mp. Approbata et confirmatio iaśnie wielmożnych ichmściów

panów kommissarzów ikmci de tenore sequenti: Anno Domini millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, die duodecima Augusti to prawo confirmationis ikmci, pana naszego miłościwego, my kommissarze od ikmci naznaczeni do odbierania w ekonomii Brzeskiej, które my przeyrzawszy praezentowane odwielebnego Teodora Budkiewicza swieszczennika przy podpisaniu rąk naszych approbuiemy y confirmuiemy. W Woiniu, roku y dnia iako wyżej. Xiądz Urban Czechowicz k. L. sek. y kommissarz ikmci mpp. Felician Wichrous w. b. k. kommissarz ikmci mpp. A na zatyłku subscriptio visitorialis tenore sequenti: Anno millesimo septingentesimo quinquagesimo nono, die secunda Maii, praesens documentum est inductum seu ingrossatum ad acta visitatoria generalia Brestensia. Attestor et propmeltiori fide mpp. subscripsi: Alexander Jotko o. d. B. m. auditor nominatus, abbas Czeregen. ac visitator generalis mpp. Który to takowy list przywilej confirmacyjny cerkwi Krolobrodzkiej, w kłuczu Wohynskim ekonomii Brzeskiej sytuowany, przez wielebnego imści xiędza Pawła Stosiewiczza, plebana Krolobrodzkiego ku aktykowaniu podany, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1679 r.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 651—652.

60. Привилегія короля Яна III на чetyре ярмарки въ пользу Кобринской церкви во имя Пречистой Богородицы.

Король Иоанн III, по религиозному побужденію, желая оказать свое покровительство костеламъ y церквямъ, назначаетъ въ Кобринѣ чetyре ярмарки въ пользу соборной церкви во имя Пречистой Дѣвы Маріи, а именно: одну ярмарку въ праздниѣ Богоявленія Господня, другую въ день св. Георгія, третью въ день Святой Троицы, на цѣлую недѣлю, y четвертую въ день Рождества Пресвятой Богородицы, также въ продолженіи цѣлой недѣли. Въ эти ярмарочные дни Кобринскій протопопъ y его преемники имѣютъ право взимать ярмарковую пошлину или торговое со всѣхъ товаровъ, какъ привозныхъ, такъ y мѣстныхъ, равно и съ кабаковъ. Кто вноситъ протопопу торговое, тотъ не обязывается уже вносить его ни въ магистратъ, ни въ королевскій замокъ. Кромѣ сего, дозволено протопопу y его преемникамъ варить медъ на день Св. Троицы, для угощенія братства, безъ всякой пошлины въ пользу казны.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Maia dwudziestego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim

y podstarościem sądowym grodzkim wiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter wielebny w Bogu imść xiądz Grzegorz Pawłowicz, prezbiter cerkwi świętej Przczystskiej Kobryńskiej, przywiley od najiasniejszego króla imci Jana trzeciego na cztery iarmarki cerkwi Przczystskiej Kobryńskiej, z wolnym braniem od kupców do teyże cerkwi kiermaszowego nadany y służący, ad acta podał, który wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymujemy tym listem przywilejem naszym, komu to wiedzieć należy, iż wdzięczni będąc łaski Bożey, z którego woli y cudowney dyspozycyi na tronie korony polskiej y w. x. Lit. wolnemi głosami obudwu wolnych narodów posadzeni iesteśmy, do tego nasze studia y conatus aplikujemy, iakoby maiestat iego święty z rządów nam powierzonych Bozkie swoje miał ukontentowanie, które w tym być rozumiejąc naydoskonalsze, aby za szczęśliwego panowania naszego kościoły y domy Boże krolewskie nasze nad sobą znały patrocinium, ochotnie kościoł abo cerkiew Nayświętszey Panny, alias świętej Przczystey, soborną uniacką w Kobryniu zostaiącą, a obrazem cudownym Panny Nayświętszey ozdobioną munificencyą naszą opatrzyć umyśliliśmy, iakoż dla ufondowania większey chwały Bożey y rzeczoney cerkwi pewne kiermasze nadaiemy, iako to: ieden na święto trzech Królow, drugi na święty Jerzy, trzeci na dzień Przenayświętszey Troycy święta ruskiego, na który dzień walny iarmark tygodniowy nadaiemy, y na Narodzenie Nayświętszey Panny, także iarmark przez cały tydzień funduiemy, w które dni kiermaszowe od kupców y innych handlow mieyskich Kobryńskich y przywoznych, iakimkolwiek nazwiskiem nazwanych, którzy ze wszyst-

kiemi towarami tam przyeżdżać będą, y z szynkow, nawet na ozdobę y restauracyą obrazu cudownego Panny Nayświętszey, wiel. o. protopopa Kobryński, przy teyże cerkwi zostaiący, y successores iego wiecznemi czasy wybierać mają y będą, tak iednak, iż pomienieni kupcy raz do rąk oycy protopopy oddawszy, drugi raz iuż ani do zamku, ani do magistratu naszego Kobryńskiego dawać tego targowego nie będą, bez żadney tak zamku naszego Kobryńskiego, iako od wielm. administratorow teraz y na potym będących, iako y od magistratu Kobryńskiego przeszkody; waruiemy przy tym pomienionemu oycu Kobryńskiemu protopopie y iego successorum, iż wolni y mocni będą, w dzień świętego Jerzego ruskiego y na Przenayświętszą Tróycę miód sycić na kanon, abo raczey bractwa tey cerkwi fundacye bez żadney skarbowi naszemu pensyi, w czym wielm. podskarbiego naszego w. x. Lit. iako y administratorow y pisarzow iego requirimus. Na co dla lepszey wiary y mocy ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodzie, dwudziestego piątego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego szostego roku. U tego przywileiu przy pieczęci wielkiej w. x. Lit. in cera rubra wycisnioney, podpis najiasniejszego króla imści Jana trzeciego w te słowa: Jan król; a po drugiej stronie teyże pieczęci expressya w te słowa: Nadanie jarmarkow pewnych cerkwi Nayświętszey Panny Kobryńskiej na ozdobę y restauracyą obrazu cudownego Panny Nayświętszey w uniey zostaiącego. Który to takowy przywiley, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1679 г.

Изъ книги за 1781—1782 годы, стр. 1287—1295.

61. Привилегія короля Яна III на церковь Кіевцеу.

Король Янъ третій подтверждаетъ фундушъ, данный Кіевцею церкви отъ комиссаровъ и ревизоровъ и короля Сигизмунда Августа. Содержаніе этого фундуса слѣдующее: Янъ Кишка, Жмудскій и Брестскій староста, объявляетъ, что къ нему приходилъ и билъ челомъ настоятель церкви св. Димитрія, находящейся въ Кіевцекомъ ключѣ, въ с. Кіевцѣ, по имени Яковъ Мартыновичъ, о томъ, чтобы онъ, Кишка, согласно древнему греческому закону, пожалованію короля Сигизмунда Августа и первыхъ королевскихъ ревизоровъ, подтвердилъ за Кіевцею церквью двѣ уволки земли, свободныя отъ всякой платы и службы королю, и еще три морга полей и сѣнокосовъ, на данныхъ этой церкви Андреемъ Садоскимъ. Привзавая предъявленный фундушъ вполне основательнымъ, Кишка даетъ свой подтвердительный листъ въ 1589 году. Кромѣ того, королю были предъявлены и другіе ревизорскіе и комиссарскіе листы 1531 и 1571 годовъ слѣдующаго содержания: Николай Радивилъ, земскій маршалокъ, вел. канцлеръ вел. кн. Литовскаго, и Евстафій Воловичъ, подканцлеръ вел. кн. Литовскаго, даровали священнику Кіевцею церкви право на свободную ловлю рыбы въ р. Кривѣ, на устройство мельницы безъ взиманія мѣрокъ, на въездъ въ лущу за дровами и деревомъ на домашнія потребности и на починку церкви, на взиманіе пошанинъ съ армарокъ въ день Успенія Пресвятой Богородицы, въ день св. мученика Димитрія и въ день Покрова Пресвятой Богородицы; пошнина эта обращается на вино, на ладанъ и другія церковныя потребности. Всѣ эти привилегіи и права подтверждаются настоящимъ королевскимъ листомъ.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego, miesiąca Septembra dwudziestego piątego dnia.

Na roczkach septembrowych grodzkich woiewodztwa Brzeskiego, porządkiem prawa pospolitego przypadłych et in loco solito, w mieście i kmści Brzesciu, agitujących się, przed nami Jackiem Lanckorońskim Paszkowskim, podstolim y vicestarostą Ignacym, Korczakiem Hruszewskim, sędzią, Janem Włodakiem, pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkiemi woiewodztwa Brzeskiego, osobiście stanowszy imś x. Jan Zieliński, paroch Kijowiecki, przywilej confirmationis Jana trzeciego, króla polskiego, approbujący fundusz cerkwi Kijowieckiej, imć x. Jakubowi Żwańskiemu wydany, w grodach Mielnickim y Brzeskim dawniey oblatowany, do akt podał, w następne słowa pisany: Jan trzeci, z Bożej łaski, król Polski etc. Oznaymujemy tym listem, przywilejem confirmacyinym naszym, wszem wobec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć będzie należało, iako od samego początku panowania naszego, z Boskiej woli, na tronie królewskim posadzeni zostaliśmy, tak nic inszego w przed-

sięwzięciu naszym nie mamy, tylko aby przy panowaniu naszym, za wolą Boską, szczęśliwym każda rzecz swoim ordynansem y porządkiem była y zostawała; za wniesioną tedy supliką do nas przez panów rad y urzędników, przy boku naszym na ten czas rezydujących, imieniem wielebnego Jakuba Żwańskiego, świeśczeniaka y plebana Kijowieckiego, abyśmy powagą naszą królewską nadania od kommisarzow y rewizorow y od ś. pamięci Zygmunta Augusta, antecessora naszego, zesłanych do ekonomii Brześćkiej, klucza Kijowieckiego, na fundusz cerkwi tameczney we wsi Kijowcu nadanych, cale, nienaruszone y żadney w sobie wątpliwości nie mające, ztwardzili, zmocnili y approbowali, które słowo w słowo tak się w sobie mają: Jan Kiszka, pan Wileński, starosta Żmudzki y Brzeski. Oznaymujem tym listem naszym: Przychodził do nas y bił nam czołem nastoiatel etc. cerkwi Bożej, pod tytułem ś. Dmitra, włóści dworu Hospodarskiego Kijowieckiego, na imie Jakub Martynowicz, abyśmy onemu, według dawnego zakonu greckiego y nadania od ś. pamięci króla imci Zygmun-

ta Augusta y pp. rewizorow pierwszych w starostwie Brzeskim, pana Macieia Lewickiego, podstarościę bywszego, y dozorca ięgo Stanisława Swiderskiego, y potym rewizora ikmci pana Mikołaja Naruszewicza, dzierżawcy Wołkowyskiego, y trzeciego rewizora Dymitra Saphegy, y panow rewizorow terazniejszych, pana Teodora Pocięia Korzeniewskiego, pisarza ziemskiego Brzeskiego, pana Jana Szuyskiego y p. Jędrzeia Ilkowskiego, pisarza skar. w. x. Lit., którzy rewizorowie, według dawnęgo nadania od królów ichm., ku tey cerkwi Kijowieckiey zostawali y daley we wsi Kijowcu dwie włoki ziemi wolnych, bez żadnego podatku y służby hospodarskiej y naszej, y ku temu ieszcze osobno, krom tych dwóch włok, przydali ięmu na tę cerkiew, w zamianę gruntow cerkiewnych od pana Andrzeia Sadoskiego przodkom ięgo, do tey cerkwi pola y sianożęci morgow trzy, przy końcu tych dwóch włok ob miedzę z iedney strony, a z drugiey strony ob miedzę pastewnika y sianożęci dworskiej, a końcem poczowszy od rzeki Krsny aż po drogę, co idzie od stodoły do dworu Kijowieckiego, których trzech morgow połowicę wziół był na siebie ogrodnik dworski Klim y z tego dworowi posługę czynił, o co albo wiem swieszczennik z tym Klimem przed namiesnikami naszym Kijowieckim, panem Andrzeiem Hornowskim, prawnie czynił y list sądowy tego namiestnika naszego przed nami pokładał, w którym pisze, iż on być dowod y słuszne prawo tego Jakuba popa na te trzy morgi pokazane ziemi y sianożęci temu Jakubowi, swiaszczennikowi, iako ięgo własne cerkiewne rozkazał y przysądził, do których iuż ten Klim nic nie ma mieć. Przetó y my, widząc być w tym rzecz słuszną a czyniąc to na czołobitność ięgoż, według listow tych panow rewizorow wyż pomienionych, przy tych dwóch włokach nadanych, tego swiaszczennika za-

chowuiemy, y na tę cerkiew Kijowiecką włok dwie dając, a ten dekret namiestnika naszego pana Hornowskiego uznawamy być słusznym y prawnym, stwierdzając ięgo te trzy morgi ziemię, z sianożęciami temuż Jakubowi swiaszczennikowi dajem y tym listem naszym przykazuiem. Co on wszystko ma wolnie, krom żadnych podatkow y służby hospodarskiej naszej, tylko na służbę y przepowiadanie słowa Bożęgo w cerkwi Kijowieckiey trzymać y używać, sam y potomki ięgo na wieczne czasy. Y na to daliśmy Jakubowi Martynowiczowi, swieszczennikowi Kijowieckiemu, nasz list z naszą pieczęcią y z podpisem ręki naszej. Pisan w Kijowcu, roku tysiąc pięćset ósmdziesiąt dziewiętego, miesiąca Julia czternastęgo dnia. Przy tym liście podpis w te słowa: Jan Kiszka ręką swą; przy podpisie ręki pieczęć przyciśniona była. Po tym tedy liście kommissarzow, rewizorow naszych, były pokładane drugie listy kommissarzów, rewizorow naszych, od nayiaśniejszego antecessora naszego zesłanych do tegoż kłucza Kijowieckiego, pod datą roku tysiąc pięćset trzydzieście pierwszego, dnia iędynastęgo miesiąca Marca, y po dacie roku tysiąc pięćset siedmdziesiąt pierwszego, dnia dwunastęgo miesiąca Julia, z podpisami rąk y pieczęciami przyciśnionemi, w te słowa: Mikołaj Radziwiłł, marszałek ziemski, kanclerz w. x. Lit., starosta Brzeski, dzierżawca Boryowski, Eustafi Wołowicz, pan Trocki, podkanclerzy w. x. Lit., starosta Brzeski, Kobryński. W których to listach rewizorskich nadane wielebnemu swieszczennikowi y sukcesorowi cerkwi Kijowieckiey wolne łowienie ryb w rzece Krsnie siatką y innemi statkami, iako to, iazami y więciorami, tudziesz wolne mlecie wm łąnach Kijowieckich bez dawania miarek y żadnych wymyślnych dochodów, wręb wolny do puszczy, aby mógł mieć na swą własną potrzebę, to iest,

w tydzień po wozow dwa drew na opał, a na restauracyą cerkwie Bożey y poprawę plebanii tameczney, co potrzeba będzie. Jarmarkowe w dzień odpustu Wiebowzięcia Najswiętszey Panny, w dzień drugi ś. męczenika Dymitra, trzeci w dzień Najswiętszey Panny Pokrowy, przed cerkwią, od przyjezdnych ludzi z iakimkolwiek towarem y trunkiem ma wybierać zwyczajem dawnym na wino, kadzidło y inne potrzeby cerkiewne, bez wszelkiewy przeszkody dzierżawcow, podstarościch y arędarzów klucza tamecznego. Przeto my, król, bacząc być rzecz słuszną y z prawem pospolitym zgodliwą, te wszystkie dokumenta, listy, nadania dzierżawców, rewizorów naszych, do tey cerkwie należące, iako słusne y prawne, datami wyż specyfikowane y wyrażone, że wszystkiewi specyfikowanemi przynależnościami, to iest, gruntami, morgami, polami, sianozęciami, pastownikami, rzeczkami, stawami, młynami, z wolnym targowym w pewne dni doroczne, także z wolnym łowieniem ryb w rzece Krzsnie różnemi statkami, iako to, iazami, ięciorami, y z wolnym wrębem do puszczy naszej, z której w tydzień drew po wozow dwa na opał wywozić powinien y na restauracyą cerkwie Kijowieckiewy y plebanii tameczney, co potrzeba będzie, necessitowała, z wolnym także mleciem we młynach Kijowieckich, bez oddawania miarek y wymyślnych danin groszowych, piwa robienie y gorzałki kurzenie mieć ma wolne, na swą własną potrzebę, bez przeszkody skarbu naszego ekonomicznego y klucza Kijowieckiego, tudziesz we wszystkich innych punktach, klauzułach y paragrafach y obchodach prawnych, stwierdzamy, zmacniamy y approbiujemy wiecznemi czasy onemu samemu, potomkowi y successorowi onego, obiecuiąc to po nas y nayiasniejszych successorach naszych, królach ichm. polskich, że te listy, nadania y rewizye ko mmissarskie,

terazniejszym listem przywileiem naszym stwierdzone, w naymniejszym punkcie y paragrafie nie mają być poruszone y annihilowane, ale iako antiquitus ta plebania Kijowiecka była in suo esse, przy parafianach wsi Rokitna, Lipnice, Michałkow, Dereczynki y innych, tak y teraz do teyż cerkiewy wsi Kijowca należeć pomienione wioski y parafianie mają, nie odłączaiąc się do żadnych innych nienależnych parafiy, y w teyż pomienionej plebanii wszelkie obrzędy chrześciańskie odprawować y czynić mają. A dla dalszego rozpostrzenienia chwały Bożey y pomnożenia dusz ludzkich do iedności świętey unii greckiewy mając zaleconą pobożność y pilne staranie przez panow rad y urzędnikow dwornych, przy boku naszym na ten czas rezyduiących, wielebnego Jakuba Żwańskiego, swiaszczennika y plebana tamecznego Kijowieckiego, niemniey też upatrując, aby się chwała Boża rozpostrzeniała y za szczęśliwe państwo nasze wielebny swiaszczennik maiestat Boski błagał, dla której to rozpostrzenienia chwały Bożey y nie małego kosztu na restauracyą cerkiewy Bożey y plebanii tameczney łożenia, tudzież aparatow wszelkich, xiąg y innych potrzeb wystarczenia umyśliłimy, za te koszty, fatygi y prace wielebnemu Jakobowi Żwańskiemu, plebanowi Kijowieckiemu włokę, iedną pustą, Snitkowską, wiecznemi czasy nadać, leżącą ob miedzę z iedney strony gruntu Łukaszowego, a z drugiey strony Jakima Jedarczyca, bez żadnych wymyślnych extorsyi y dawania czynszow skarbowi naszemu y uwolnionego mieć chcemy, tak od publicznych, iako y prywatnych, pszczelnych y bydłecich dziesięcin; a in quantum by nie mógł wydołać apparamentom cerkiewnym, tedy wolen będzie grunty puste y odłogiem leżące obiowszy na się, zasiewać, z oddawaniem iednak czynszu dorocznego małego, po złtch 6 z włoki do skarbu na-

szego, uwalniając przytym pomienionego swieszczennika od wszelkich składanek, statij, stanowisk, zabiegow, pokarmow, noclegow, chlebow zimowych, hyberny y innych wymysłnych ciężarow żołnierskich, tak od koronnego y w. x. Lit. woyska y woysk cudzoziemskich. Po wielmożnych zaś y urodzonych dygnitarzach, dzierzawcach, administratorach, urzędnikach ziemskich y grodzkich y wszelakich in genere urzędach mieć chcemy, aby pomienionego swieszczennika y plebana Kijowieckiego, do sądow swoich nienależnych y iurydyk, nie pociągali, ale ad forum competens, do którego podług prawa y stanu kapłańskiego, duchownego antiquitus należą, odsyłali. Na co, dla lepszej wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego piątego miesiąca Apryla, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego siódmego roku. U tego przywileiu confirmationis podpis ręki króla imci Jana trzeciego przy wyciśnionej na masie czerwonej w. x. Lit. pieczęci w te słowa: Jan król; tudziesz suscep dwie, grodzka Brzeska y grodzka Mielnicka, temi wyrażają się słowy: Anno millesimo sexcentesimo octuagesimo primo,

miesiąca Marca, ten przywilej, przez oycę swieszczennika plebanii Kijowieckiej do akt podany, Krzysztof Bukraba, namiesnik Brzeski, in castro Mielnicensi, huius privilegii seu fundationis ecclesie Kijowiensis ritus graeci uniti, per venerabilem Joannem Zielinski, presbiterum Mielnicensem, porrecta, feria tertia ante festum sancti Antonii de Padua proxima anno Domini millesimo teptingentesimo sexagesimo primo subsecuta, oblata. Pro ultima konnotatia kommissarza ikmści y poniżej correcta, z dalszą expressją w następne wyrażają się słowa: W Kijowcu, dnia szóstego Februaryi, millesimo septingentesimo quadragesimo septimo anno, ten fundusz nayiasniejszego króla imści, podczas kommissyi moiey reprodukowany, sacrosancte obserwując, podpisuję: Victor Alexander, na C. Cierzkowski, pisarz ziemski grodzki Liwski woiewodztwa Mazowieckiego, ikmści pana M. miłościwego kommissarz, correxix Ballecki, mp. Confirmacya funduszu we wsi Kijowcu ekonomii Brzeskiej wielebnemu Jakubowi Żwanskiemu. Który to przywilej confirmationis, przez wyż wyrażoną osobę do akt podany, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyjęty y wpisany.

1680 г.

Изъ книги за 1687—1688 годы, стр. 1645—1648.

62. Фундушовая запись хорунжяго Смоленскаго Василия Красинскаго на часовню св. Стефана при Брестскомъ монастырѣ св. Симеона Столпника.

Василій Красинскій, хорунжий Смоленскій, будучи самъ православнаго исповѣданія, строить своимъ иждивениемъ часовню при монастырѣ Симеона Столпника, за р. Мухавцемъ, во имя первоученика Стефана, и записываетъ ей такъ называемую крисику за р. Мухавцемъ, съ тѣмъ условиемъ, чтобы она была всегда подъ властію Могилевскаго православнаго епископа, а въ случаѣ небытности его, подъ властію Кіевонечерской лавры. По смерти своей коляторство свое онъ уступаетъ Константину Выговскому, Хелминскому подчашему, и его преемникамъ.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Яномъ Беклевскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановив-

шисе очевидно въ Богу велебный отецъ Сильвестеръ Троцевичъ, игумень монастыра Берестейскаго, ~~заможенъ церк~~

кви святого Симеона Столпника, тотъ листъ добровольный, въчистоедаровизны запись, отъ вельможного его милости пана Базилого Красинского, хоружого Смоленского, томужъ монастырови даный и служачій, на речъ въ немъ выражоную, ку актигованью до книги вгородскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Ja Bazyli Krasinski, chorąży Smolenski, odstąpiwszy moiey własney należney ziemskiej iurisdictioney prawa, powiatu y woiewodztwa, y pod ten moy list, dobrowolny, zapis wieczystey darowizny, quo ad actum praesentem attinet, dobrowolnie się poddając y wcielając iawnie, iaśnie y dobrowolnie, na cieie y umysle będąc zdrowym, zeznam y oznaumię każdemu, komu by o tym wiedzieć należało, teraz y napotym y zawždy, iż ia, urodziwszy się w wierze świętey religiey graeko-ruskiej, prawosławney, wyznania y posłuszeństwa światiyszych patriarchow Konstantinopolskich cerkwi świętey Wschodniej, w którey y umrzec chcący, a za żywota mego, z dobrego umysłu mego, przychyłając się do constitucii sub titulo ordinationey rzeczypospolitey dobr ziemskich dziedzicznych, anni millesimi sexcentesimali trigesimi quinti, eo nomine uchwaloney, sub fide, honore et conscientia Deum testor, że chcąc fundować de noua radice przy monastyrze y cerkwie założenia świętego Siemiona Stołpnika, w mieście Brzesciu Litewskim, za rzeką Muchawcem będącęy, nową kaplicę założenia świętego najpierwszego męczennika Stephana Apostoła, y one do fundacyi dawnych wielmożnych ichmściów panów Dobrohostayskich na monaster pomieniony cerkwie świętego Semiona danych, dobrami memi, według ubogiey substacyi moiey zakonników tego monastera opatrzeć, aby za dusze moie chwała Boża zawždy y po śmierci moiey, gdzie y ciało moie pogrzebione ma być, odprawowana była. Zaczym z dobr własnych żadnych pie-

niędzy za to niewziowszy, sine ullo conductamine, ale ex puro zelo et propria mera liberalitate, nie czyniąc in fraudem constitutiei y prawa wyszopisanego, mając zaś z tegoż prawa pospolitego wolność dobrami memi y majątnościami, iako chcąc szafować, disponować y one komu chcąc dać, darować na wieczność, dobra moie własne od iaśnie wielmożnego imci pana Mikołaja Sapięgi, (sic) kasztela na Wołyńskiego, starosty Owruckiego, y małżonki imści iaśnie wielmożney ieymści paniey Anny Charlinskiej, Mikołajewoy Sapięzney, kasztelanowey Wołyńskiej, starosciney Owruckiej, małżaków zapisem wieczystey przedaży nabyte, to iest, iurisdikę w tymże mieście Brzesciu Litewskim, za rzeką nazwaną Muchawcem, około tegoż monastera y cerkwie założenia świętego Siemiona, na ulicy Rybackiej będącą, z mieszczanami na teyże iurisdice osiadłemi, placami, ogrodami y sianożęciami, do tych ogrodów y placów przydanemi, y czynszami, łonkami y ze wszytkiemi pożytkami y przynależnościami, y tych mieszczan wszelakim posłuszeństwem, nic na siebie samego y sukcesorów swoich nie wyimując, ani exypując, ale ze wszystkim na wszystko, iako się ta iurisdika w sobie, w swoich okolicznościach y pożytkach ma y zawiera, z tym wszystkim na też wysz wyrażoną świętego najpierwszego męczennika Stefana kaplicę, de noua radice teraz przeze mnie przy tey cerkwi świętego Siemiona erigowaną y zakonnikom przy tymże monastyrze będącym, daię, daruję y wiecznemi czasy z tą summą, za którą ta iurisdica iest zapisem wieczności nabyta, zapisuję, pod tą iednak condycją, aby pomienieni zakonnicy monastera świętego Siemiona Stołpnika we wszytkich swych sprawach duchownych, nie gdzie indziey, tylko od iaśnie przewelebnego w Bogu imci oycy episkopa Białoruskiego Mohilewskiego, przy wyznaniu y posłuszeństwie cerkwi świętey Wscho-

dney y swiatyiszych patriarchow Konstantinopolskich będącego, a in defectu takowego do cudotworney ławry Pieczarskiej Kiowskiej referowali się, z wolną jednak elekcyą na ihumena braci duchowney, przy tey że cerkwie świętego Siemiona y kaplicy noviter erigowaney świętego Stephana będącey, z pozwoleniem episkopa Białoruskiego nie w uniey zostaiącego, albo ichmśc oycow archimandritow w cudotworney ławrze Pieczarskiej reziduiących. Prawo zaś ius collationis et patronatus, od iaśnie wielmożnych ichmściów panow kasztellanow Wołyńskich, małżonków, na mnie wlane, imci panu Konstantemu Wyhowskiemu, pod czaszemu Chełmińskiemu y successorom iego, na których on sam te collature prawnie wlać zechce, z gotową tuitią y ewictią, w zapisie ichmśc panów Wołyńskich wyrażonemi, puszczam, ceduję y ustępnę wiecznie z successorami memi, tego wszytkiego, tak iurisdiki zakonnikom monastyra y cerkwie świętego Siemiona, iako też et ius collationis patronatusque imci panu Konstantemu Wyhowskiemu, pod czaszemu Chełmińskiemu y successorom iego w moc, dzierzenie y spokojne używanie przez woznego y szlachtę, których sobie ichmość, do tego należący, przysposobią, podaię y ustępuię. Wolno tedy iuż iest y będzie pomienionym ichmściom, imci panu Konstantemu Wyhowskiemu, pod czaszemu Chełmińskiemu, collaturę, a oycom zakonnikom przereczzonego monastyra iurisdikę, ze wszytkimi pożytkami y przynależnościami, według terazniejszego zapisu y wyznania, w possessiā swoiā obiowszy, onemi dobrami, iako swemi własnymi, iako chcąc rządzić, sprawować, disponować, a potym po nich sposobem wysz mianowanym succedaneis ipsorum; a ia iuż od daty tego zapisu mego, ani successorowie moi, do pomienioney iurisdiki y do wszytkich iey pożytków, iako y do collatiey, sam przez się, ani przez subordynowane oso-

by wstępować y praepedicyey żadney w dziedzictwie tey iurisdiki y collaturze z successorami memi wysz wyrażonym ichmościom, do tey wieczności należącem, czynić nie mam y nie będę mógł, y owszem od wszelkich trudności y impedimentów prawnych y nieprawnych, na te iurisdikę, ex re. et persona mea successorumque meorum zachodzących, de omnibus generaliter bonis meis bronić evincereque zapisuję, pod szkodami ziemskimi w sprzeciwieniu się, któremu zapisowi memu przeze mnie samego, albo successorów moich, w którymkolwiek punkcie y condicyi forum sobie generale ubivis locorum et terminum peremptorium we wszelakim sądzie y urzędzie grodzkim, ziemskim y w sądach głównych trybunalskich, bez zażywania wszelkiej dikcyi, appellacyi, prosecutyei, evasiey, praescriptyei et exemptis omnibus, quot sunt in iure, beneficiis, do odpowiadania sobie naznaczam y praefiguę. I na to daię ten moy zapis wieczystey resignatyei z pieczęcią y z podpisem ręki moiey własney, także y z pieczęćmi y z podpisami rąk ichmościów panow przyjacioł moich, ode mnie ustnie y oczewisto uproszonych. Pisan w Brzesciu, roku tysiąc sześćset ośmdziesiątego, miesiąca Nowembra osmego dnia. У того листу добровольного вѣчистое даровизны запису подписы рукъ тыми словы: *Вазыли Красиньски ренто сво.* Oczewisto y ustnie proszony do tego listu od imci pana Krasinskiego, chorążego Smolenskigo, pieczętarz Roman Szyszka, skarbnik woiewodztwa Połockiego; ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od imci pana Krasinskiego, chorążego wdzstwa Smolenskigo, do tego listu Kazimierz Jan Więckowicz, podstoli woiewodztwa Trockiego; za ustną y oczewistą proźbą od osoby zwyszwyrażoney listu tego pieczętarz, Andrzej Kołodziejynski, ziemski Wilenski regent, własną ręką. Которой же тотъ листъ добровольный вѣчистое даровизны записъ,

черезъ особу верхупомененую ку акти- | скихъ Берестейскихъ принять и уни-
кованью поданыи, есть до книгъ кгород- | санъ.

1681 г.

Изъ книги за 1680—1681 годы, стр. 1395—1398.

63. Листъ короля Яна третьяго, подтверждающій комиссарское опредѣленіе касательно земли, принадлежащей Брестской кафедральной церкви во имя Св. Спаса.

Королевскіе комиссары по повелѣнію короля Яна III съѣхались въ Брестскую эконومیю и требовали отъ Брестскаго протопопа Александра Сопоцьки, чтобы онъ указалъ тѣ земли, которыя принадлежать церкви Св. Спаса. Протопопъ указалъ имъ на четыре улоки земли въ селѣ Лебедевѣ, на которыя фундушевыя записи истреблены были во время нашествія непріятельскаго; ревизоры, утвердивъ за ней эти четыре улоки, просили короля, чтобы онъ утвердилъ ихъ опредѣленіе. Король Янъ третій утверждаетъ ихъ постановленіе.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ осьмьдесятъ первого, мѣсяца Мая семнадцатога дня.

На врадѣ кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Яномъ Беклевскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно въ Богу велебный его милость отецъ Александръ Сопоцько, протопопа Берестейскій, листъ его королевское милости, конфирмаційный привилей, при печати притисненой, на певны кгрунты въ селѣ Лебедевѣ до церкви (первей) Спаской, (а теперь святого Микола) Берестейской, также съ конфирмованьемъ пляцовъ и кгрунтовъ, въ местѣ Берестю будучихъ, до церквей тутешнихъ належачихъ, себѣ даный и служацій, ку актикованью до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подамъ, въ тые слова писаныи: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy niniejszym listem naszym wszem wobec y kaźdemu zosobna, komu o tym wiedzieć naleźy, iż produkowany był przed nami list papierowy rękami wielebneho y urodzonych Piotra Ryłskiego, kanonika Wraclawskiego, proboszcza Lubelskiego, Abrahama Konstantego Gołuchowskiego, stolnika Mielnickiego, Mi-

kołaiа Buyna, łowczego Liwskiego, kommissarzów naszych, na rewizią oeconomiey Brzeŝckiey zesłanych, podpisany y pieczęciami ichże stwierdzony, opisanie gruntow do cerkwi katedralney Świętego Spasa w Brzeŝciu naleźących w sobie maiący, zdrowy, cały y żadney wątpliwości niepodległy, y supplikowano nam, abyśmy ten list powagą naszą krolewską stwierdzić, zmcnić, approbować y confirmować raczyli; którego to listu taki iest od słowa do słowa prawdziwy tenor: Piotr z Wielkiego Ryłska Ryłski, kanonik Wraclawski, proboszcz Lubelski, Wolborski, sekretarz ikmści, Abraham Konstanty z Gołuchowa Gołuchowski, stolnik Mielnicki, Mikołay Jan Buyno, łowczy ziemie Liwskiej, generalni ikmci do oeconomiey Brzeŝckiey commissarze y rewisorowie, oznaymuiemy tym listem naszym commissarskim, iż my z wyraźney ikmci, szczęśliwie nam panuiącego pana, woli ziechawszy do oeconomiey Brzeŝckiey, a będąc w kluczu Rzeczyckim, pokazał przed nami posesią swoią wielebny ociec Alexander Sopocko, protopopa Brzeŝcki, na włok cztery we wsi Lebedziowie, zdawna naleźące do cerkwie cathedralney Świętego Spasa przedtym, teraz świętego Mikołaja

ia, y Hruszewiec z ieżiorkiem, łąkami y wszelkimi przynależnościami, do tej cerkwi zdawna także należącemi, na które włoki z przyległościami funduszowe prawa przez incursią nieprzyjacielską poginęły, supplikował tedy nam, abyśmy zwierchnością naszą commissarską, wedle dawniejszych rewisyi, przy tych włokach pomienionego wielbnego oycza zostawili. My tedy, generalni ikmci commissarze, stosując się do dawniejszych commissyji y rewisyi, w których te włoki z przyległościami wyrażone, też włoki z wszelkimi przyległościami, także y Hruszewiec z ieżiorkiem y łąkami y innemi gruntami, do niego należącemi, niniejszym nowowydanym naszym listem approbuiemy y od wszelkich czynszów, poborów sielskich y innych podaczek y ciężarów perpetuis temporibus wielbnego oycza Alexandra Sopocka, protopope Brzeskiego y successorów onego, uwalniamy. Dla lepszej tedy wagi rękami naszymi podpisawszy, pieczęcie przycisnąć roskazaliśmy. Pisan we Dworze Rzeczyckim, roku tysiąc sześćset ośmdziesiątego, miesiąca Februarij dnia dwudziestego, Piotr z W. R. Rylski, kanonik Wrocławski, proboszcz Lubelski, Wolborski, commissarz ikmci. Abraham Konstanty Gołuchowski, stolnik Mielnicki, commissarz ikmci. Mikołaj Jan Buyno, łowczy ziemie Liwskiej, commissarz ikmci, mieysca pieczęci. My tedy, Jan król, do pomienioney suppliki,

iako słuszney, łąskawie się skłoniwszy, wyszeywpisany list commissarski we wszystkich punktach, clauzułach, artykułach, conditiach, ieżeli prawu nie iest przeciwny, stwierdzić, zmocnić, approbować y confirmować umyśliliśmy, iako stwierdzamy, znacniamy, approbuiemy, y konfirmuiemy terazniejszym listem, y aby wieczną y neodmienną wagę y walor miał, declaruiemy. Nadto grunty Kozmo-Diemianskie, poczowszy ode dwora wielmożnego Kurcia, woiewody Brzeskiego, aż do Faybisza żyda, także cmyntarz ś. Spasa, ś. Krzyża za Muchawcem y świętey Piatenki na Piaskach, które wszystkie od woyny Moskiewskiej puste są, tylko na niektórych żydzi za czynszem, do cerkwi należącym, siedzą, żeby dawnością, abo iakim kolwiek sposobem od cerkwi pomienione grunty nie odpały, one przy cerkwi wiecznemi czasy zachowuiemy. Na co, dla lepszej wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć przycisnąć roskazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia osmego miesiąca Kwietnia, roku Pańskiego tysiąc sześćset ośmiędziesiątego pierwszego, panowania naszego siódmego. У того листу его королевское милости, конфирмаційного привилею, подписе руки, при печати притисненой, тыми словы: Jan król. Который же тотъ листъ его королевское милости, черезъ особу верхупомененую ку актикованью поданный, естъ до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ принять и уписанъ.

1681 г.

Изъ книги за 1682—1683 годы, стр. 569—572.

64. **Фундушова запись священника Коденской церкви на ту же церковь.**

Священникъ Коденской церкви во имя св. Михаила Павелъ Дубовскій, купивъ четверть уволоки земли, дѣлаетъ запись, чтобы по смерти его она перешла во владѣніе къ его брату; по смерти же брата она должна принадлежать церкви Коденской—такъ, чтобы ежегодно поступалъ съ нея доходъ священнику (двадцать грошей), и чтобы онъ молилъ Бога за его душу.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ осьмьдесятъ второго, мѣсяца Іюня осьмьнадцатого дня.

На врадѣ кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Яномъ Беклевскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ.

постановившисе очевисто велебный отецъ Павелъ Дубовскій, екстрактъ съ книгъ мѣйскихъ Коденскихъ вызнание въ немъ певной легкаціи на церковь светого Михала въ Кодню належающей, выданный, перъ объятъ к у актикованью до книгъ гродскихъ Берестейскихъ подаль, въ тые слова писанный: Wypis z akt miesckich Kodenskich prawa magdeburskiego. Roku tysiąc sześćset ósmdziesiąt pierwszego, dnia dziewiątego Januarii. Przed nami urzędem miesckim Kodenskim Janem Gutowskim, woytem, Demianem Żmienką, burmistrzem, Timoszem Mieliszkiwiczem, Prokopem Karpowiczem Rudzkiemi, przede mną, Teodorem Reutowiczem, pisarzem, stanowszy oblicznie Baleun Juycz dobrowolnie przyznał, iż sprzedał czwierć swą własną, we wszystkich polach z odmianą, ogrodami, łąkami, nawozami, leżącą obmiedzę z iedney strony puł czwierci Martina Litwina, w Bodze wielebnemu oycu Pawłowi Dubowskiemu, który tey czwierci pomienioney wielebny oyciec Dubowski ma zażywać, iako swą własną, a zażywaiąc wolno imci tę czwierć sprzedać, dać, darować y ku swemu użytkowi iako chcieć obrócić, który ten zeznany zapis iest p oxiąg zapisany. Eodem die et anno, przed tym że mieyskim Kodenskim urzędem dobrowolnie przyznał w Bodze wielebny imci xiądz ociec Paweł Dubowski, iż tę swą własną czwierć gruntu wiecznemi a nieporuszonemi czasy tak chce mieć y tak dysponuie. Poniewasz na świecie nic nie iest naypewniejszego, iako śmierć, a niepewniejszego nad tey godzinę, która od Naywyższego Pana iest zrzadzona y stworzeniu Jego podana, przeto opatrność ludzi ostrożnych tak postanowiła, aby wszelakie sprawy w niepamięć ludzką nie przychodziły, ale aby pismem były stwierdzone y ugruntowane, zaczym y ia ociec Paweł Dubowski, naśladuiąc tak dobrego miedzy ludźmi porządku, tę moją

własną czwierć także leguię y tak chcę mieć: narpzd tę czwierć moją do mego żywota przy sobie zostawuię, a po dożywociu moim nikomu inszemu, tylko stryiecznemu bratu memu Stephanowi Dubowskiemu, także dożywotnym prawem, leguię y zapisuię, z którey legacyeey obowiązuię tego pana brata mego Stephana Dubowskiego, aby w każdym roku żywota swego na każdą czwierć roku za każdą duszę moją w cerkwi świętego Michała Archanioła służba Boża była odprawiona, na które te wszystkie każdoroczne cztery służb Bożych leguię na kapłana, w ten czas przy cerkwi świętego Michała będącego, groszy ósmdziesiąt, w którym tym datku obowiązuię brata mego, aby to inaczey być nie mogło, a ia za tą ziemię doczesną biore ziemię świętą y błogosłowioną Pannę Przenajświętszą z żoną swą nadzieię pokładaiać, iż imie Jesus Chrystus, Syn Boży, za poważną przyczyną Matki swey Panny Przewyższey, która nikogo nie opuszcza y nikim nie gardzi etc. A po śmierci moiey tak chcę mieć y też po śmierci brata mego, aby ta czwierć gruntu mego czasy wiecznemi cerkwi świętey należała w takowy sposob, aby według naylepszego cerkwi świętey porządku była używana rok po roku czasy wiecznemi w directii szafarzów cerkiewnych, których tymże strasznyim sądem Bożym obowiązuię, aby prowentu tey czwierci, oddawszy należytą powinność Pańską coroczną, kapłanowi teyże cerkwi Bożey według zwysz pisanego obligu mego na każdą czwierć roku szafarze cerkiewni dawali za duszę moją na służbę Bożą po groszy dwadzieścia, a to dla tego, iż następuiaćcym kapłanom za służbę Bożą każdą, ze czterech w każdym roku na czwierciach roku odprawionych, szafarze cerkiewni maią dać kapłanowi groszy piętnaście, a groszy pięć zosobna leguię kapłanowi czasy wiecznemi ipa tego, aby kapłan przy koźdey służbie Bożey od-

prawił modlitwę rozgrzeszalną, która to iest: (Надъ Агнцемъ положивши на патинѣ) Господь нашъ Исусъ Христосъ да простить тебѣ согрѣшенія твоя, а яжъ іерей имярекъ владзею, отъ Пресвятого и Животворящаго Духа миѣ даною, прощаю и разрѣшаю тя іерея Павла и Поликарпа отъ всѣхъ грѣховъ твоихъ и отъ союза клятвеннаго, во имя Отца и Сына и Светого Духа Аминь. О со proszę wielebnych оу-сѳовъ następujących do tey cerkwi, aby tym moim obligom dość czynili, których obowiązuię strasznym sądem Bożym, aby inaczeу nie było, aczby zbywało zprowentu teу czwierci, tedy te residuum aby to na iałmużnę świętą ubogim oddano było, pod dusznym zatraceniem, a tym wszystkim przyaciołom y dobrodzieiom moim, to iest tak kapłanom, iako y szafarzom cerkiewnym, którzy według miłosci chrześcianskiey moim obligom będą dość czynić, takowym sam Nauwyższy Pan

niech takowe dobre uczynki w królestwie niebieskim nagrodzi. A gdzie by kto z pomienionych, tak kapłanów cerkwi świętego Michała, iako y szafarze teуże cerkwi świętey, teу moiey legaciey dość nie czynili, takowych pozywam przed straszny sąd Boga wszechmogącego, który ma wszystkich żywych y umarłych sądzić. Który ten ekstrakt przy zwykłej miasta naszego pieczęci, z podpisem rąk naszych, stwierdzony; datum z maydeburku Kodenskiego ut supra. У того екстракту, при печати притисенной, подпись рукъ тыми словы: Jan Gutowski, woyt Kodenski, Демьянъ Жминка, бурмистръ Коденскій, Теодор Reutowicz, mieyski Kodenski pisarz. Который же тотъ екстрактъ, черезъ особу верху менованую перъ облятамъ ку актикованью поданный, есть до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1681 г.

Изъ книги за 1734—1736—1741 годы, стр. 2165—2169.

65. Подтвердительная привилегія короля Яна III на земли, принадлежащія Преображенской церкви въ Руднѣ.

Король Янъ III, уважая ревность къ униі Брестскаго протопопа и настоятеля Руднянской церкви Александра Сопоцька, подтверждаетъ привилегію короля Яна Казимира, данную 6. священнику церковей Руднянской и городской Войнской, о. Федору Сопоцькѣ, ему, его дѣтямъ и потомкамъ, три увологи земли съ застѣнкомъ Ростовъ Кутикъ, также на десятину по колѣ ржи съ увологи въ селахъ Рудна, Даровизна, Весковъ и Березовая Гута, свободную рубку дровъ на домашнія надобности; затѣмъ даетъ ему право суда надъ крестьянами, равнодушными къ посѣщенію богослуженія, наконецъ; взиманія торговой пошлины съ двухъ ярмарокъ, которыя ежегодно бывають при церкви Преображенія Господня, въ день св. Спаса и св. Пятницы. Эта пошлина имѣетъ быть обращена на вино для церкви. Сверхъ того утверждаетъ за городскою Войскою церковью двѣ увологи, съ сѣножатями и городскими плацами, освобождая священника отъ податей, чиншу и военныхъ повинностей.

Roku tysiąc siedemsetnego czterdziestego pierwszego, miesiąca Januaryi dnia dwudziestego.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościńskimi przede mną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościem sądowym

województwa Brzeskiego, comparendo personaliter szlachetnie urodzony p. Leon Snitka przywilej dany od w Bogu zesłęgo ś. pamięci nayiasnieyszego króla imci Jana trzeciego, służący na włoki pewne gruntu do cerkwi Rudney, ad acta xiąg grodzkich Brzeskich poda, w te

słowa pisany: Jan trzeci z Bożej łaski król Polski, etc. Oznaymujemy tym listem, przywileiem konfirmacyjnym naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć będzie należało, iż nic bardziey ozdobnieyszego maiestatu naszemu y dobru pospolitemu nieuznawamy, iako kiedy cum claritate nominis Dei dobrze zasłużonych z przodkow swoich, w cerkwi Bożej miłością gorających, cnotą ku bliźnim swoim wsławionych y garnących się do maiestatu Boskiego, wszelką wdzięcznością przychodzi nam powabiać y zachęcać onych do iedności unii świętey rzymskiey katolickiey; a mając nam y teraz dobrze wiadome w cerkwiach Bożych żarliwe usługi wielebnego Alexandra Sopoćka, protopopy Brzeskiego, swieszczennika y plebana cerkwie Rudney, chętnie my się skłonili do supliki onego y umyśliliśmy mu prawa, przywileia ś. pamięci króla iegomości Jana Kazimierza, antecessora naszego, całe, nienaruszone y żadney w sobie wątpliwości nie mające, ztwierdzić, zmocnić y approbować, które słowo w słowo tak się w sobie mają: Jan Kazimierz z Bożej łaski król Polski, etc. Oznaymujemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy, przykładem nayiaśnieyszych antecessorow naszych, osobliwie ś. pamięci rodzica y brata naszego idąc, chętnie się do pomnożenia chwały Bożej skłaniamy y nie tylko kapłanom dawne prawa ztwierdzamy, ale y nowe wolności, ile z nas być może, nadaemy. Zaczym gdy oyciec Feodor Sopoćko, swieszczennik cerkwi Rudney y mieyskiey Woynskiey, pokładał przed nami różny przywileie y listy sobie służące, osobliwie na trzy włoki cerkiewne y na zaścianek Rostow Kutyk, tudzież na dziesięcinę, na wolny wrąb, na targowe y na inne nadania, sobie służące, y wnosił do nas prośbę swą przez panów rady urzędników dworu naszego, abyśmy go, synów y potomków iego, iednemu po dru-

gim na stan duchownych ordynowanych, przy takich włokach y zaściankach nazwanych Rastów Kutyk od wszelkich podatków dwornych y sielskich uwolnionych, tudzież przy dziesięcinie, po kopie żyta z każdej włoki, y przy wolnym wywożeniu drew na opał własny domowy z puszczy tamecznych, lubo leżących, lubo ze pnia krzywych y na budynek niezgodnych, po dwa wozy na tydzień zachowali, do tego na parafiany iego, podane nasze, do służby Bożej bardzo oziębłe, stosując się do wielu listow w tey mierze wydanych, winy w tychże listach warowane, approbowali, a na ostatek y targowe podczas odprawowania się kiermaszów dwóch na rok przy cerkwi założenia świętego Spasa, to iest na świętą Piatiąkę y na świętego Spasa, podług dawnego zwyczaju y osobliwego dekretu rewizorskiego, eo nomine anno tysiąc sześćset trzydziestego ósmego, miesiąca Oktobra szesnastego dnia w Woyniu ferowanego, temu swieszczennikowi y następcom iego stwierdzili; w czym widząc być prozbę oycza Fiedora Sopoćka, swieszczennika cerkwi Rudney y mieyskiey Woynskiey słuszną, onego przy włokach trzech y zaścianku Rastow Kutyk, libertowanych od wszelkich podatków dwornych y sielskich, y przy dziesięcinie po kopie żyta z włoki ze wsi Rudna, Darowizna, Weskow y Berezowa Huta, z pięciu włok, podług dawnego zwyczaju, tudzież przy używaniu drew na opał domowy, po dwa wozy na tydzień, przy ekukcyi przeciwko oziębłym do służby Bożej poddanym, a na ostatek przy targowym pod czas dwóch kiermaszów, przy tey cerkwi odprawujących się, które targowe na wino do cerkwi iść ma, zachowujemy, a osobliwie przy dwóch włokach, na cerkiew mieyską Woynską służących, z sianożęciami, szczęścią placow mieyskich dla budynkow na wolności cerkiewney, bez wszelakiego płatu, czynszu y składanek żołnierskich, y przy

dziesięcinie od mieszczan Wojskich religii greckiej, podług przywileju świętej pamięci króla ięomością Stephana, na pargaminie po rusku pisanego, od nieprzyjaciela Moskwićina popsowanego, onego samego, dzieci i potomki ięgo, na stan duchowny porządkiem cerkiewnym obrane, zostawuieemy. Na co dla lepszej wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Nowym Dworze, dnia dwudziestego czwartego miesiąca Grudnia, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiątego pierwszego, panowania naszego polskiego trzynastego, a szwedzkiego czternastego roku. U tego listu przywileju, przy pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego, podpisy rąk temi słowy: Joannes Casimirus Rex. Andrzej Kotowicz, pisarz wielki w. x. Lit. starosta Grodzieński, horodanicki (sic) Wileński. Na tymże liście przywileju konfirmacya komissarzow, zesłanych do ekonomii Brzeskiej, w te słowa: Roku tysiąc sześćset osiemdziesiątego, dnia dwudziestego piątego miesiąca Lutego, w Woyniu ten przywilej ikmci ś. pamięci Jana Kazimierza przed nami, ikmci kommissarzami, pokładany podpisuieemy y przy swym walorze zachowuieemy. Piotr Rylski, kanonik Płocki, komissarz ikmci, Abraham Konstanty Gołuchowski, stolnik Mielnicki, komissarz ikmci, Mikołaj Jan Buyno, łowczy ziemii Liwskiej, komissarz ikmci. My tedy, król, bacząc być rzecz słuszną y z prawem pospolitym zgodliwą, te wszystkie dokumenta, prawa, przywileie, niżej inserowane y wyrażone, tym listem naszym konfirmacyinym we wszystkich ich punktach, clausulach y paragraphach stwierdzamy, zmocniamy y approbuieemy, wiecznemi czasy, obiecując to po nas y nayiasniejszych sukcesorach naszych, królach ięmościach polskich, że te prawa y przywileie w naymniejszym punkcie y paragrafie nie mają być poruszone

y owszem, dla dalszego pomnożenia chwały Bożey, zdało się urodzonym kommissarzom naszym włokę gruntu, na czynszu po złotych pięciu, wielebnemu Alexandru Sopockowi, protopopie Brzeskiemu, plebanowi Rudziańskiemu, ze wszystkimi do tej włoki przynależnościami, przyłożyć y nadać; przeto widząc być rzecz słuszną, przy tej włoce gruntu, na czynszu pomienionym, zachowuieemy, a od nadatków dziesięciu, nazywające się Lisie, sine oneribus z nich płacenia, libertuieemy, y od wszelkich innych excypuieemy ciężarów y tę plebanią, którey y teraz possessorem zostaje, ad liberam dispositionem, (któremu chcąc successorowi puścić), iako legitimo possessori, daieemy, warując iednak, aby pomieniony swieszczennik nikomu innemu, tylko ex linea idącym sukcesorom, do stanu kapłańskiego zgodnym, tę funkcją swoją chwały Bożey allegował; wolne też mieć wystawienie browaru, winnice y słodowni y z onych iakie chcąc na swoje potrzebę pożytki wynaydować, to iest, gorzałkę kurzyć y piwo robić, bez przeszkody iednak arendarzów y dworów naszych. Na co dla lepszej wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego ósmego miesiąca Maia, roku Pańskiego tysiąc sześćset osiemdziesiąt pierwszego, panowania naszego siódmego roku. U którego to takowego przywileju podpis ręki nayiasniejszego króla ięomością tak się wyraża: Jan król. Przy którym takowym podpisie nayiasniejszego króla ięomością podpis iasnie w. imci p. Rzewuskiego tak się wyraża: Michał Floryan Rzewuski, podskarbi nadworny koronny, Chełmski starosta, pułkownik ikmci. Po których podpisach wyraża się: Confirmatia wielebnemu Alexandrowi Sopockowi, protopopie Brzeskiemu, swieszczennikowi wsi Rudna, na włoki gruntu do cerkwi tameczney należących

Który to takowy przywilej przez p. Leona Brzeskich, któren iest przyjęty y za-
na Snitkę iest podany do xiąg grodzkich | pisany.

1681 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 777—781.

66. Привилегія короля Яна III., данная Полосской церкви во имя св. Троицы и св. Димитрія.

Король Ян III подтверждаетъ фондшовую запись кн. Екатерины Радвиловой, жены гетмана в. кн. Литовскаго, данную на унитскую церковь съ приходомъ въ ея имѣнїи, Берестейской экономїи, селѣ Полоскахъ, священнику Семену Корниловичу, ему, потомкамъ и наследникамъ его, съ землями и угодьями, правомъ пивоваренїя и винокуренїя на домашнюю потребность, освобождал его отъ всякихъ повинностей и военныхъ постоевъ и даней. Если бы священникъ при этой церкви не имѣлъ надлежащаго содержанїя, то дозволяется ему воздѣлывать и засѣвать пустыя земли, оплачивая чиншъ по шести злотыхъ съ уволокъ, безъ всякихъ другихъ повинностей.

Roku tysiąc siedemsetnego sześćdziesiąt wtorego, miesiąca Januarii czwartego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskimi y przede mną Karolem z Wieszczyz Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imś x. Onufry Makowelski, prezbiter cerkwi Połoskiej, list, przywilej konfirmacyiny, od niaśnieyszego króla imci Jana trzeciego na collacją cerkwi Połoskiej, na rzecz w nim niżej wyrażoną, dany y służący ad acta podał, który wpisując de verbo ad verbum, tak się w sobie ma: Jan trzeci z Bożey łaski król Polski, etc. Oznaymuiemy tym listem, przywileiem konfirmacyinym naszym, wszem w obec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć będzie należało, iako od samego początku panowania naszego do wszelkiej woli na tronie królewskim posadzeni zostaliśmy, tak nic inszego w przedsięwzięciu naszym nie mamy, tylko aby przy panowaniu naszym, za wolą Bożką, szczęśliwym każda rzecz swoim ordynansem y porządkiem była y zostawała. Za wniesioną tedy supliką do nas przez panów rad y urzędników, przy boku na-

szym natenczas rezydujących, imieniem wielebnego oycy Siemiona Korniółowicza, swieszczennika Połoskiego, abyśmy powagą naszą królewską onego potomków y successorów iego, według danego onemu od wielmożney xiężney Radziwiłowej, podkanclerzyney, hetmanowey wielkiego xięstwa Litewskiego, prawa y wolności zachowali y na teyże collatocy wsi Połoskach ze wszystkimi do tey cerkwi przynależnościami, obszerniey w przywileiu naszym erekcyinym opisanemi, zostawili, który de verbo ad verbum, tak się w sobie ma: Katarzyna xiężna Radziwiłowa, podkanclerzyna y hetmanowa wielkiego xięstwa Litewskiego, wiadomo czynię komu o tym wiedzieć należy. Stanęła nie dawno za przywileiem y konsensem imkci cerkiew uniacka we wsi naszej Połoskach, w ekonomii Brzeskiej do klucza Kiiowieckiego należącej, która że dotąd pasterza mieysca tamecznego nie ma, tedy ia mocą prawa mego, na podawanie popow mnie służącego, oycy Siemiona Korniółowicza w wierze świętey uniackey urodzonego y dotąd w niey statecznie trwającego, za popa do tey cerkwi podać, chcąc mieć, aby pomieniony pop, one obiowszy, żarliwie chwałę Bożą pomnażał, w cerkwi porządku dobrego

y ochędóstwa przestrzegał, sam przystoynie y przykładnie żył, a iako ikmę swoim przywileiem nadał teyże cerkwi każdemu popowi pewne grunta y wolności, tak y ia też wszystko terazniejszemu pozwalając, pilnie żądam, aby pomienionego oycza Korniółowicza tameczna parafia, do której należeć ma Połoski, Dombrowice Wielkie y Choroszczenka, za swego prawdziwego pasterza miała, onemu cerkiewnych prowentow nie broniła, samego iako duchownę osobę w należytych poszanowaniu miała; na co się dla lepszej wiary y mocy własną ręką przy zwyczajney pieczęci moiey podpisuję. Dat w Jaworowie, dnia trzynastego Sierpnia, roku Pańskiego 1711, tysiąc sześćset osmdziesiąt pierwszego. U tego listu przy pieczęci przycisnioney podpis rąk temi słowy: Katarzyna xiężna Radziwiłowa, podkanclerzyna y hetmanowa wielkiego xięstwa Litewskiego. My tedy król, łaskawie się skłoniwszy do suppliki wielbnego oycza Siemiona Korniółowicza, swieczennika Połoskiego, nie mnicy też upatrując, aby pomnożenie dusz ludzkich do iedności świętey rzymskiey kwitnęło, wszystkie dokumenta, prawa, na erekcją od nas pozwolone y na collatią od wielmożney xiężney Radziwiłowej, podkanclerziny y hetmanowey wielkiego xięstwa Litewskiego sobie daną, która tu we srzedzinie tego listu przywileiu konfirmacyinego iest wyrażona y ze wszystkimi in genere et specie przynależnościami, morgami, łonkami, sianożęciami, włokami y onych zażywaniem, z wolnościami, wedle prawa pospolitego tymże duchownym służącego, osobliwie praznikami, to iest w dzień y święto świętego Dmitra y Trójcy Przenayświętszey, według założenia y tytułu tey że cerkwi, z wolnym warzeniem piwa, paleniem gorzałki na własną domowę onego potrzebę, bez żadnych powinności y ciężarów dworskich onemu samemu, potomkom y sukcesorom iego zgodnym do stanu ka-

pańskiego, na wieczne czasy nadaimey, konfirmuimey y approbuimey y przy prawie collationis zachowuimey, uwolniając oraz onego od wszelakich składek żołnierskich, stacicy, stanowisk, zabiegów, pokarmów, popasów, noclegów, chlebów zimowych, tak od koronnego. iako y wielkiego xięstwa Litewskiego woyska, także woysk cudzoziemskich. Po wielmożnych zaś y urodzonych dygnitarzach, urzędnikach, ziemskich, grodzkich, rycerstwu, szlachcie, dzierżawcach y administratorach y wszelkich in genere urzędach mieć chcemy, aby pomienionego swieszczennika y plebana Połoskiego do sądów swoich nienależnych y iurydyk nie pociągali, nie sądząc onego, ale ad forum competens, do których, podług prawa y stanu kapłańskiego duchownego, antiquitus należą, odsyłali. A in quantum by pomieniony wielebny swieszczennik Połoski nie mógł wydość potrzebom y apparamentom cerkiewnym, tedy wolen będzie grunty puste odłogiem leżące na się wziowszy zarabiać y zasiewać, z oddawaniem iednak czynszu do skarbu y dzierżawcow tamecznych, z włoki iedney po złotych sześć; a do innych żadnych nie ma należeć powinności. In residuum obiecuiąc to po nas y nayiaśniejszych sukcesorach naszych, królach ich mościach polskich y wielkich xiążętach Litewskich, że te listy, collatie, erekcie nasze, terazniejszym przywileiem naszym stwierdzone y confirmowane, w naymniejszym punkcie y paragrafie nie mają bydź poruszone, ale według erekcii y collatii zachowane. Na co dla lepszej wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dziesiątego miesiąca Maia, roku Pańskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt pierwszego, panowania naszego siódmego roku. U tego listu, przywileiu konfirmacyinego, od nayiaśniejszego króla imci Jana trzeciego na collatią cerkwi Połoskiej

danego y służącego podpis tegoż najiaśnieyszego króla imci przy pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego takowy: Jan król. Intytulacya pod pieczęcią takowego przywileiu temi wyraża się słowy: Konfirmacya collaciey wielmożney podkanclerzyney wielkiego xięstwa Litewskiego wielebnemu Siemionowi Kornidowiczowi do cerkwi Połoski nazwaney. Ad marginem zaś tego przywileiu confirmationis suscepta konsystorska w te słowa: Ten przywileiy aktykowany iest do xiąg

duchownych konsystorskich Brzeskich podczas wizyty generalney ritus graeci uniti roku tysiąc siedmset osimnastego, dnia osimnastego Novembris ut novum. Xiądz Adrian Fabrycy z. s. b. w. ofiцаł, wizytator generalny d. b. Który to takowy przywileiy confirmationis collatii, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1682 г.

Изъ книги за 1682—1683 годы, стр. 775—776.

67. УПОМИНАЛЬНЫЙ ЛИСТЪ КОРОЛЯ ЯНА III БРЕСТСКИМЪ ІЕЗУИТАМЪ.

Монахи монастыря св. Симеона Столпника жалуются королю, что іезуиты по неправильно произнесенному декрету, утвержденному подмоириемъ и войтомъ Брестскимъ Остафіемъ Тышкевичемъ, насильственно огнали у нихъ засѣянные огороды, и посѣвъ отдали своимъ крестьянамъ. Король Янъ третій запрещаетъ подобное своеволие и повелѣваетъ, чтобы іезуиты, если имѣютъ какія либо претензіи, доходили ихъ путемъ права.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божего тьсече шестьсотъ восемьдесятъ второго, мѣсяца Іюля двадцать первого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Яномъ Беклевскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто велебный отецъ Янобъ Карасинскій, игумень Берестейскій монастыря святого Симеона, реликгии кгрецкое, листъ его королевское милости упоминальный, въ речи въ немъ выраженный, до книгъ подалъ, въ тые слова писанный: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski, etc. Wielebnym оуcom societalis Jesu collegium Brzeskiego, wiernie nam miłym, łaska nasza królewska. Wielebni wierni nam mili! Uskarzali się przez supplikę, nam podaną, zakonnicу Brzescy religiey greckiey, iż wielebność wasza, mimo prawa y decreta ex personali controversia ferowane y od urodzo-

nego Ostaphia Tyszkiewicza, podkomorzego y wojta Brzeskiego confirmowane, violenter tym zakonnikom ogrody odbiracie y grykę z tych ogrodów post decreta lata swoim poddanym zabrać kazaliście; co że nie słuszna, żądamy po wielebności waszey, mieć chcemy y przykazuiemy, ażebyście takowego bezprawia y krzywd więcey w tych ogrodach y innych gruntach czynić poprzestali, poddanym też swoim zakazali. A ieżeli wielebność wasza do tych zakonników iakową praetensyę macie, ordinaria iuris via dochodzić, a nie violenter postępować powinniście, inaczey tedy wielebność wasza dla łaski naszey nie uczynicie. Dan w Jaworowie, dnia czwartego mca Iulii, roku Pańskiego tysiąc sześćset ośmdziesiąt wtorego; panowania naszego osmego roku. У того листу упоминального, при печати притисненой, подпись руки его королевской милости тѣми словы: Jan

król. Kоторый то листъ упоминаль- | актъ есть поданый и до книгъ урядовыхъ
ный черезъ особу вышъ поменевую до | уписанъ.

1685 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 2579—2580.

68. Фундушова запись Теодоры Тышковской на церковь во имя Успения Пресвятой Богородицы и св. Архангела Михаила въ Шиповѣ.

Теодора Варшавска-Тышковская, супруга скарбника Подольскаго, основала въ имѣніи своемъ Шиповѣ церковь во имя Успения Пресвятой Богородицы и св. Архангела Михаила греческаго исповѣданія и записала на содержаніе священника въ томъ же имѣніи Шиповѣ полторы уволоки земли съ сѣновосами, съ огородемъ при усадьбѣ. Священникъ долженъ отправлять богослуженіе по обычаю и своей духовной обязанности молиться за живыхъ и усопшихъ благодѣтелей церкви, и долженъ содержать на свой счетъ дѣлячка для службы церковной и приобретать для церкви свѣчи и поддерживать всякую утварь по реестру, ему данному. Иныя же церковныя потребности, т. е. вино, ладанъ будутъ отпускаемы ему дворомъ.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt osmego, miesiąca Decembra osimnastego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskim, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Jeremiasz Kaliski, prezbiter cerkwi Szyszowskiej, fundusz ww. ichm. Teodory Warszawskiej Tyszkowskiej, skarbnikowej Podolskiej, y Stanisława Tyszkowskiego na grunta y sianożeci, prezbiterowi cerkwi pomienioney nadane, Szyszowskie, służący ad acta podał, który wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma. Ja Teodora Warszawska Tyszkowskaska, rbnikowa Podolska, oznaymuję tym moim funduszem, zapisem wiecznym, komu o tym wiedzieć należy, tak teraz, iako y na potym będącym successorom, iżem ku wieczney pamięci y rozkrzewieniu chwały Bożey w majątności moiey w Szyszowie, w woiewodztwie Brzeskim leżącey, w trakcie Kobrynskim będącey, założyła y ufundowała cerkiew pod imieniem Najświętszey Panny Wniebowzięcia y świętego Michała archanioła, według nabożenstwa grekow-

skiego. Do której cerkwi z tey majątności, to iest, Szyszowey dziedzicney, wydzielilam gruntu pułtory włoki, nazwane Tycewiczowe y Kołokukowe, y sianożęci do teyże pułtory włoki należące y ogrody przy siedlisku. Które grunta tak terazniyszemu swieszczennikowi, na imie Joachimowi Heliaszewiczowi, iako y na potym będącym successorom iego, leguję, zapisuję wiecznemi czasy; w czym żądneý, tak ode mnie, terazniyszey swieszczennik, iako y na potym będący, y od successorow mych, przeszkody żadney mieć nie ma. Co strony nabożenstwa, tego według zwyczaju y powinności kapłańskiej zaniedbywać nie powinien, nie przypamiętywaiąc żyjących y zmarłych tego mieysca dobrodzieiow. Przytym za staraniem swoim powinien mieć spiewaka na usługę cerkiewną, y o świece do teyże cerkwi starać się, ochędostwo cerkewne w dobrym dozorze powinien będzie mieć, według rejestru przy obięciu cerkwi ode mnie danego; insze potrzeby cerkiewne iako to, wino, kadzidło, dwor opatrywać powinien. Pisan w Szyszowie, roku tysiąc sześćset osimdziesiąt piątego, miesiąca Apryla dnia osimnastego. U tego funduszu podpis y rąk przy przyciśnioney na laku czerwonym iedney pieczęci takowe:

Teodora Warszawska Tyszkowska, skarbnikowa Podolska, Stanisław Tyszkowski. Który takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty u wpisany.

1685 g.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 2811—2813.

69. Привилегія короля Яна III, подтверждающая фундушовую запись на Олтушскую церковь во имя Преображения Господня.

Король Ян III подтверждаетъ представленный ему листъ повѣрочныхъ комиссаровъ Брестской экономіи въ пользу церкви Преображенія Господня въ селѣ Олтуша на одну уволку земли, издавна пожалованной этой церкви, которая (уволка) однако же недостаточна была для содержанія священника и дьячка. Такъ какъ фундушевая запись церкви, послѣ принятія уніи, во время вступленія козаковъ, сгорѣла, и спускохъ къ общей просьбѣ крестьянъ о присвокупленіи второй уволки, прилегающей къ церкви, издревле пусто-порожной, повѣрочные комиссары, изъ особаго уваженія къ духовному сословію, приписали эту пустою, королевской казнѣ никакой пользы не приносящую, уволку, по имени Кречковичъ, къ Олтушской церкви. Король Ян III подтверждаетъ эту запись на двѣ уволки.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt dziewiątego, miesiąca Iulii trzeciego dnia.

Na urządzie imci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskimi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim wojewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter wielebny xiądz Piotr Pawłowicz, prezbiter cerkwi Ołtuskiej, fundusz teyże cerkwi służący, ad acta grodu Brzeskiego podał, który, wpisując de verbo ad verbum, tak się w sobie ma: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznajmuujemy tym listem, przywileiem konfirmacynym naszym, komu by o tym wiedzieć należało, iż pokładany był przed nami list urodzonych kommissarzów naszych, na verifikacyą gruntów do ekonomii Brzeskiej zesłanych, cały, nienaruszony y żadney w sobie wątpliwości nie mający; oraz doniesiono nam iest przez panów rad y urzędników naszych dwornych proźba imieniem nabożnego Mikołaja Pawłowicza, prezbitera cerkwi we wsi Ołtusza, ku pomnożeniu chwały Bożey wystawionej, abyśmy mu ten list kommissarzów naszych we wszystkich onego punktach,

klauzulach y paragrafach stwierdzili, y włokę onemu, Krzeczkowicz nazwaną, od kommissarzów przydaną, przyłączyli, powagą naszą królewską stwierdzili y approbowali; który to list od słowa do słowa wpisując tak się w sobie ma: Oznajmuujemy tym naszym listem, iż my, z wyraźney ikmci woli, teraz nam szczęśliwie panującego pana, ziechawszy do ekonomii Brzeskiej, klucza Poleskiego, gdzie pod bytność naszą pokładał suplikę wielebny ociec Mikołaj Pawłowicz, prezbiter cerkwi Ołtusza, założenia Przemienienia Pańskiego, o to, iż zdawna przez przywileie najjaśniejszych królów ich mościów ten wyż mianowany kapłan miał sobie na cerkiew nadaną włokę, na którey y antecessorowie iego nie mieli z dziakami wyżywienia, a ponieważ w uniey świętey fundusz tey cerkwi, przez poddanych ikmci zbudowany, podczas nastąpienia wiarołomnego nieprzyjaciela kozaka, zgorzał, prosił nas, ikmci kommissarzów, abyśmy ten fundusz listem naszym obwarowali; a że przy niemałej gromadzie pospółstwa wszystkich zaszedł proźba, abyśmy zdawna pustą y wcale

zarosła, bez żadnego dziedzica włokę drugą, która żadnego do skarbu ikmci nie czyni pożytku; my tedy kommissarze ikmci, dobrze będąc informowani od całej gromady, że zdawna nadany fundusz temu wielebnemu oycowi zgorzał, a do tego mając osobliwy respekt na stany duchowne, aby chwała Boża odprawowała się y dom Boży pustkami nie zostawał, te zdawna pustą, żadnego pożytku skarbowi ikmci nie czyniącą włokę, Krzeczkwicz nazwaną, do cerkwi przyległą, do teyże cerkwi na wieczne a nigdy nieodzowne czasy nadaemy, władzą ikmci a zwierzchnością y powagą naszą kommissarską na tych dwóch włokach funduiemy. Na co dla upewnienia rękoma naszymi do tego listu podpisawszy, pieczęć przycisnąć rozkazaliśmy. Pisan we dworze Rudzie, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, miesiąca Nowembra dwudziestego szóstego dnia. U tego listu kommissarskiego, przy pieczęci przyciśnionej podpisy rąk temi słowy: Piotr z Wielożytska Żytski., kanonik Wrocławski, Poznański, proboszcz Wolborski y Lubelski, sekretarz; Abraham Konstanty Gołuchowski, stolnik Mielnicki; Mikołaj Jan Buyno, łowczy ziemi Liwskiej, generalni ikmci kommissarze y sekretarze. My tedy, król, do pomienoney proźby wielebnego Mikołaja Pawłowicza y instancją panów rad naszych, łaskawie się skłoniwszy, ten list wyżej inserowany mocą

y powagą naszą królewską we wszystkich onego punktach, clauzulach y paragrafach stwierdzamy, zmacniamy y approbuiemy y przy wyżej mianowaney włoce, Krzeczkwicz nazwaney, ze wszystkimi do niey in genere et specie przynależnościami, łąkami, lasami, borami, zaroślami, sianożęciami, pastwiskami, morgami Zaniedzwieckimi, Chrypowskimi, borciami pszczolnemi, uchodami, rowami do łowienia ryb, zatokami, sadzawkami, wygonami, owo zgoła ze wszystkimi przyległościami, zdawna do tey włoki należącemi, nic z nich nie wyimuiąc, ani wyłączając iego samego y potomków iego czasy wiecznemi y nigdy nieodzownemi spokojnie zachowuiemy y do chwały Bożej te włokę przyłączamy; na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, roku Pańskiego tysiąc sześćset ósmdziesiąt piątego, miesiąca Kwietnia dnia dziesiątego. U tego przywileiu confirmacyi przy wyciśnionej pieczęci w.x. Lit. podpis ręki nayiaśnieyszego króla imci exprimitur: Jan król. A latere expressa takowa: Confirmacya listu kommissarskiego na włokę gruntu wielebnemu Mikołaiowi Pawłowiczowi, we wsi Ołtusza leżącej. Który to takowy fundusz cerkwi Ołtuskiej, przez wyrażonego kapłana ad acta podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y zapisany.

1685 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 2819—2820.

70. Право на приходъ Тростяницвой церкви, съ подтвержденіемъ фундуша.

Стефанъ Францискъ на Ляховичахъ Сапѣга, конюшій в. кн. Литовскаго, даетъ право на приходъ при церкви въ имѣніи своемъ Брестскаго воеводства, въ с. Тростеницѣ, вакантный по смерти вѣщевника Іоана Качковскаго, Іоанну Лухновскому, находитъ его способнымъ и годнымъ къ исполненію обрядовъ грекоунитскихъ, и подтверждаетъ за нимъ три увологи, въ трехъ участкахъ, въ тѣхъ границахъ, въ какихъ ихъ держали его предѣстники.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt dziewiątego, miesiąca Julii dziewiętnastego dnia.

Na urządzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami starościnskimi, prsede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y pod-

starościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imśe xiądz Jan Duchnowski, ritus græci uniti, paroch Trościanicki, prezentę od ś. p. i. wgo imci pana Stefana Franciszka Sapięhi, koniuszego w. x. Lit., antecessorom teyże cerkwi daną w Bogu wielebnemu xięzdu Janowi Duchnowskiemu, dziadowi swe-
mu, et per consequens successoribus teyże cerkwi służącą, ad acta grodu Brzeskiego podał, które wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Stefan Franciszek na Lachowiczach Sapięha, koniuszy w. x. Lit., wielm. w Bogu przewielebnemu imci xięzdu episkopowi Włodzimirskiemu y Brzeskiemu po zaleceniu moich powolnych usług, oznaymuję, iż chcąc, aby cultus chwały Bozkiej w swoim porządku żadney nie ponosił uymy, ale owszem zelus fidei orthodoxæ większe brał incrementa, umyśliłem, post decessum wielebnego swieszczennika Jana Kaczkowskiego, w maiętności moiey dziedzicznej, nazwaney Trościenica, w woiewodztwie Brzeskim leżącey, ex vi collationis, dać y konfero-

wać cerkiew moią Trościenicką in administrationem et dispositionem spiritua-
lem panu Janowi Duchnowskiemu, iuxta tenorem fundationis antiquæ, widząc być habilem et idoneum ad munia ritus romani-græci obeunda, iakoż tym moim terażniejszym pismem daię y konferuię z włokami trzema we trzech poletkach, z budynkiem, rolami, łąkami, polami, ogrodami, gajami, zaroslami, morgami, prętami, nic nie wymuiąc, ani wyłącza-
iąc, iako antiquitus antecessorowie ięgo trzymali, tak y pomieniony pan Jan Duchnowski trzymać ma y powinien będzie; na co się, dla lepszey wagi y pewności, ręką moią własną podpisuię przy pieczęci. Datt w Trościenicy, dnia dwunastęgo Julii, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo quinto. U tey prezenty podpis ręki i. w-go aktora temi słowy: Wm. pana życzliwy brat y sługa powolny Franciszek Sapięha, koniuszy w. x. Lit. Która to takowa prezenta, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podana, iest do akt xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyięta y zapisana.

1691 g.

Из книги за 1755—1759 годы, стр. 2767—2768.

71. Фундушова запись князя Карла Радивила Голешовской церкви во имя св. Михаила и сс. Бориса и Глѣба.

Князь Карлъ Станиславъ Радивиль, подканцлеръ в. кн. Литовскаго, замѣтивъ въ своихъ крестьянахъ села Голешова наклонность къ православію, тѣмъ болѣе, что они, по недостатку собственной церкви, очень часто посѣщаютъ прележащіе монастыри и православныя церкви, построилъ въ селѣ Голешовѣ церковь во имя св. Михаила и святыхъ русскихъ князей Бориса и Глѣба. Этой церкви онъ записалъ двѣ улоки земли въ селѣ Голешовѣ, съ прибавками, садами и сѣнокосами. Къ Голешовскому приходу должны принадлежать села Голешовъ и Данцы, а настоящій приходскій священникъ, какъ и всѣ преемники его, состоя въ вѣдомствѣ римской церкви, должны исполнять всѣ обязанности и платить подати рѣчи посполитой.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt dziewiętego, miesiąca Maia dwudziestego wtorego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskimi y przede

mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imśe xiądz Leon Snitka, paroch cerkwi Holeszowskiej

fundusz i. o. xięcia imci Karola Stanisława Radziwiła, podkomorzego w. x. Lit., plebanii cerkwi Holeszowskiej słu-
żący, ad akta podał, który wpisując do
księgi de verbo ad verbum tak się w so-
bie ma: Karol Stanisław Radziwił, xią-
że na Ołyce, Nieswiżu y Klecku, hrabia
na Szydłowcu, Mirze, Krożach y Białey,
podkanclerzy w. x. Lit. Przemyski, Człuchowski, Krzyczewski, Kamieniecki, Ow-
łuczycycki, Ostroski, Niżynski, etc. staro-
sta. Oznaymuujemy tym listem funduszo-
wym każdemu, komu o tym wiedzieć
należy, iż postrzegając maius gloriae Dei
y zbawienia dusz w poddanych naszych
emolumentum, umysliliśmy kazać pobu-
dować cerkiew w Holeszowie, cavendo
imminens schyzmy malum w ludziach wsi
pomienoney, z ktorey, ob defectum cer-
kwie swoiey, poddani znaczną do po-
stronnych manastyrzow y cerkwi sizma-
tyckich roschodzili się frequencyą. Która
Holeszowska cerkiew, ponieważ iuż pod
tytułem Michała świętego y śś. Hleba y
Borysa, kniazów ruskich, erigitur, za
rozkazaniem naszym, tedy providendo
większey przed Bogiem zasłudze naszej,
et omnino primaria conditione do tey fun-

dacyi requisita w. o. Maxyma Sakowicza,
prezentowanego od nas wielmożnemu imci
xiędzu Leonowi Załęskiemu, episkopowi
Włodzimierskiemu y Brzeskiemu, y in-
nych na potym których kolwiek my sami,
albo successorowie nasi prezentować bę-
dą, osadzamy przy tey cerkwi na włok-
kach dwóch gruntu we wsi Holeszowie,
ze wszytkiemi do pomienionych włok
przymiarkami, ogrodami y sianożęciami,
do ktorey parafiey Holeszowskiej ma
należec respektem nabożeństwa wieś Ho-
leszów y Dance. Przy tey zaś cerkwi osa-
dzony prezbiter powinnościom y podat-
kom rzeczy pospolitey, iako inni będący
pod posłuszeństwem kościoła świętego
rzymskiego, ma dosyć uczynić y za nas
Pana Boga zawsze błagać. Dan w Bia-
łey, dnia pierwszego Nowembra, roku ty-
siąc sześćset dziewiędziesiąt pierwszego.
U tego funduszu pieczęć Radziwiłowska
wyciśniona duża y i. o. podpis aktora
takowy: Karol Stanisław xiąże Radzi-
wił, podkanclerzy w. x. Lit. Który to
takowy fundusz, przez wyżwyrażoną oso-
bę ku aktykowaniu podany, de verbo ad
verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich
przyjęty y wpisany.

1686 г.

Изъ книги за 1684—1686 годы, стр. 1759—1760.

**72. Универсалъ гетмана Сапѣги войскамъ, служащій въ охраненію духов-
ныхъ гребо-унитскихъ имѣній.**

Казиміръ Янъ Сапѣга, вел. гетманъ в. кн. Литовскаго, припоминая постановленія, что дома съ землями церковныхъ приходовъ, которые не имѣютъ своихъ крестьянъ, наравнѣ съ шляхетскими дворами свободны отъ военнаго постоя, выдаетъ свой строгій универсалъ, приказывая подчиненному себѣ войску, чтобы оно въ домахъ приходскихъ священниковъ не требовало себѣ постоя, никакихъ провантовъ и подвоѣ. Русскіе священники Брестской епархіи, состоящіе въ униі, должны быть свободны отъ всякихъ военныхъ повинностей; смертная казнь угрожаетъ нарушителямъ настоящаго универсала.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого, тысяча шестьсотъ осмьдесятъ шостого, мѣсеца Февраля семнадцатого дня.

На врадѣ вгродскомъ Берестейскомъ,

передо мною Яномъ Беклевскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившійся очевидно въ Богу превелебный его милость отецъ БСолодко, преросс

топопа Берестейскій, универсалъ я-невельможного его милости пана гетмана великого великого князства Литовского, на охорону добръ духовныхъ выданный, ку активованью до книгъ вгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тыя слова писаный: Kazimierz Jan Sapieha, hrabia na Bychowie, Zasławiu y Dombrownie, woiewoda Wilenski, hetman wielki w. x. Lit., wszystkiemu in genere rycerstwu, konnemu y pieszemu, polskiego y cudzoziemskiego zaciągu woysk w. x. Lit. Po zaleceniu chęci moich, nie tylko inhaerendo tot constitutionibus, które domy z grunty cerkiewnych plebanii, które poddanych swoich nie mają, tak w dobrach szlacheckich, iako y królewskich będące, wrownie z szlacheckimi dworami ab onere militari excypowały, ale też per observantiam chwały Bożej y characteru kapłанского, wydaię ten мой surowy uniwersał, serio upominaiąc, abyście wasza mość w plebaniach cerkiewnych noclegów, pokarmów, stanowisk odprawować, chlebów zimowych brać, ugody stacji, podwod, prowiантów wymagać od drugich gospod, kiedy chorągiew nocuie, żadnemu przypisować, ani żadney exactiey, iako pod-

czas teraznieyszego do obozu ciągnienia, tak y szczęśliwego powrócenia, tych dobr infestować y aggrawować nie ważyli się, a mianowicie, w dobrach oyców swieczenników prezbiterów ruskich, w diecezynie Brzeskiej będących unitów, bez żadnych poddanych, ieno w swych własnych domach reziduiących, aby od tych wszystkich exactii wolne były mieć chęć; y iesliby tam kto miał mieć consistencyą zimową, albo chleb brać, tedy aby in instanti za pokazaniem tego uniwersału ustąpił z tych dobr, żadney rzeczy nie wymagaiąc, pod surowym na gardle karaniem, nieomylnie, bez wszelkiej odwłoki y miłosierdzia in contravenientes u sądu mego za doysciem skargi extendet, a chociaby kto przeciwnego temu uniwersałowi z cancellariey moiey otrzymał aliquo errore, tedy to annihiluię y cassuię. Dan w Wilnie, dnia siódmego Aprilia, tysiąc sześćset ósmdziesiąt szóstego. У того универсалу при печати подпись руки тыми словы: Kazimierz Sapieha, woiewoda Wilenski, hetman w. x. Lit. Который же тотъ универсалъ, черезъ особу верху помененую ку активованью поданный, есть до книгъ вгродскихъ Берестейскихъ уписанный.

1686 г.

Изъ книги за 1684—1686 годы, стр. 1827—1829.

73. Фундушова запись на Непельскую церковь Адама Свешевского, стольника Закрочимскаго.

Адамъ Свешевскій, стольникъ Закрочимскій, имѣя въ виду, что при церкви въ его имѣнїи Непляхъ нѣтъ постоянного священника, отчего останавливается богослуженіе, и устраниа это неудобство, назначаетъ при этой церкви, «въ уніи состоящей», постоянного священника, и записываетъ ему и его потомкамъ три уловоки земли въ своемъ имѣнїи Непляхъ, съ принадлежащими къ нимъ сѣнокосами.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятъ шостого, мѣсяца Іюня чотырнадцатого дня.

На рочкахъ судовыхъ вгродскихъ Берестейскихъ Юневыхъ, передъ нами

Яномъ Беклевскимъ, подстаростимъ, Еримъ Шуйскимъ, чешникомъ и судьейю, и Яномъ Манчакомъ, подстолимъ Мозырскимъ, писаромъ, врадниками судовыми вгродскими воеводства Берестейского, постановившисе очевидно у

суду его милость панъ Адамъ Скашевскій, стольникъ Закрочимскій, листъ свой добровольный, вѣчистый, фундушовый записъ, на речь въ немъ нижей выражоную данный и служацій священникомъ при церкви Непельской, теперъ и на потомъ застающимъ, призналъ и къ записанью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Ja Adam Skaszewski, stolnik Zakroczymski, obywatel woiewodztwa Brzeskiego, czynię wiadomo tym moim listem dobrowolnym, wieczystym, funduszowym, legacyinym zapisem, komu by o tym, teraz y na potym będącego wieku ludziom, wiedzieć należało, iż co ia, mając w majątności moiey Neplach, dobrach, w woiewodztwie Brzeskim leżących, cerkiew, która do tych czas pusta, bez przytomnego swieszczenika zostawała, przez co chwały Bożey działa się uyma, zaczym ia, opatruiąc tak, ażeby z naylepszą chwałą Bożą, iako y s pożytkiem duszy mey byдъ mogło, y aby iuż odtąd nie pustowała ta cerkiew moia Nepelska, ale zawsze w niey byдъ mogło odprawowane nabożeństwo, tedy ia Skaszewski, dla pomnożenia chwały Bożey, z dobrej woli moiey, odłączywszy od majątności moiey wieczystey, nazwaney Nepel, w woiewodztwie Brzeskim leżącey, włок trzy, nazwane: iedną w Mardarowiczach Onaczkową włокę u brodu, drugą włокę na Kuzawce Pawełkowską, trzecią włокę Ołodowską na Kucie od granice Krzyczewskiej, do tych włок nadatek na Mardorowiczach Tychonowską na beczek dwie. Do tych włок sianożęci, iako bywały do nich zdawna należące, кęды ia naznaczam ze wszystkimi przynależноściami wiecznemi czasы на cerkiew moią Nepelską, zapisuię y tym zapisem moim daię, daruię y leguię. Na których włокach moich wyżey pomienionych swieszczenika religiey greckiey, w uniey świętey zostaiącego, którego iegomość xiadz episkop Włodzi-

mirski y Brzeski, за волаю мою y successorów moich, naznaczyć teraz y potym będzie raczył, ia Skaszewski posiadlic, pobudować y zapomoc nam według przemożenia mego y aparaty cerkiewne sporządzić, do odprawowania nabożęstwa. Który to swieszczenik, od iegomości episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego naznaczony, a przeze mnie pobudowany y zapomożonym, przy cerkwie mieszkaiąc, tak on sam, iako y po nim następcy iego drudzy swieszczenicy, którzy by на parafiey moiey Nepelskiej zostawać będą wiecznemi czasы, według kanonów swoich nabożęstwa odprawować, nigdzie się nie absentować od cerkwi swoiey Nepelskiej powinni będą; także за dusze modły czynić y mszy święte czytane, iedną w każddy tydzień, wiecznie odprawować mają y powinni będą. A ia iuż sam, a po mnie successorowie moi, y кожды dzierzawca тей majątności Nepel, żadney przeszkody w tych włокach, ode mnie на cerkiew zapisanych y legowanych, czynić nię mam y niepowinien będę, pod zaręką trzech tysięcy złotych polskich. O którą зарęкę y niedotrzymanie którego punktu daię wolność pomienionym swieszczenikom przy cerkwi Nepelskiej, teraz y на potym zostaiącym, pozwać mnie y successorów moich y każdego dzierzącego tych Nepel до wszelakiego sądu y права. A по заплаченiu зарęки by y kilka кроć, przecie ten moy wieczystы zapis przy zupełney mocy y wiecznie trwać ma aż до dosić (uczynienia) onemu we wszystkim. I на то ia, Adam Skaszewski, stolnik Zakroczymski, daię ten moy wieczystы zapis, z podpisem ręki mey własney y z podpisami rąk ichmość panow przyacioł moich, ode mnie ustnie y oczewistą uproszonych, niżey на podpisie rąk ichmościów wyrażonych, którzy ichmość, на прозбę мою ustną uczyniwszy, ręce swe подписаць raczyли. Pisan w Neplach, roku Pańskiego тысяць sześćset ośmdziesiąt szóstego, miesiąca Marca siedmnastego

dnia. У того листу добровольного вѣ-
чистого фундушоваго запису подписы
рукъ тыми словы: Adam Skaszewski,
stolnik Zakroczymski, ręką swoją. Ustnie
proszony pieczętarz do tego zapisu od
iegomościа pana stolnika Zakroczymskie-
go, podpisuję się, Henryk Rayski z Ray-
ska, czesznik Połocki; ustnie proszony
pieczętarz od imścia pana stolnika Za-

kroczymskiego, do tego zapisu podpisuję
się: Paweł Jan Wierzbicki mp.; iako
pieczętarz do tego zapisu funduszowego
podpisuję: Jan Buchowiecki mp. Кото-
рый же то листъ добровольный, фун-
душовой записъ, черезъ особу верху-
помененую признаный, есть до книгъ
игродскихъ Берестейскихъ принять и
записатьъ.

1689 г.

Изъ книги за 1690—1692 годы, стр. 201—203.

**74. Листъ короля Яна III въ Виленскому каштеляну и администратору
Кобринской экономіи Іосифу Служей.**

Епископъ Владимірскій Залескій жалуется королю Яну третьему на войта, бургомистровъ и ратмановъ и во-
обще на всѣхъ мѣщанъ Кобринскихъ о томъ, что они, отступая отъ греко-унитскаго исповѣданія, остав-
ляютъ греко-унитскія церкви и обращаются съ своими требамъ въ православный монастырь въ Лепесахъ и
устраиваютъ себѣ особая кладбища вопреки королевскимъ опредѣленіямъ и комиссарскому листу. На этомъ
основаніи король Янъ III повелѣваетъ администратору Кобринской экономіи употребить съ своей сто-
роны всѣ усилія для приведенія непослушныхъ къ повиновенію, тѣмъ болѣе, что они вслѣдствіе затре-
бованія епископомъ отъ нихъ десятины для Спасской церкви, не только не дали ея, но еще осмѣлялись
дѣлать епископу разныя угрозы.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого
тысеца шестьсотъ девятьдесятого, мѣ-
сеца Генваря пятого дня.

На рочкахъ судовыхъ игродскихъ Бе-
рестейскихъ, передъ нами Яномъ Бен-
клевскимъ, подстаростимъ, Еримъ Шуй-
скимъ, чешникомъ, судьей, и Яномъ
Манчакомъ, подстолиимъ Мозырскимъ,
писаромъ, врадниками судовыми игрод-
скими Берестейскими, постановившіе
очевисто у суду въ Богу превелебный
его милость всендѣзъ Прокопійушъ подъ-
официалъ діецезіей реліей игрецкое
закону святого Базилега тотъ листъ
его королевское милости, на речъ въ
немъ выражоную, ку активанью до
книгъ игродскихъ Берестейскихъ по-
далъ, въ тые слова писаный: Jan trze-
ci, z Bożey łaski, król Polski, etc. Wiel-
możnemu Jozephowi Służce, kasztelanowi
Wilenskiemu, hetmanowi polnemu wiel-
kiego księstwa Litewskiego, administrato-

rowi oekonomiey naszej Kobyrynskiej,
uprzejmie nam miłemu, łaskę naszą kró-
lewską. Wielmożny uprzejmie nam mi-
ły! Zaniesiona nam iest żaloszna kwery-
monia wielebnego Zaleskiego, episkopa
Włodzimierskiego y Brzeskiego, archiman-
dryty Kobyrynskiego, na urodzonego wo-
yta y sławetnych burmistrzów, rayców y
wszystko pospółstwo miasta naszego Ko-
brynia o to, iż pomienieni mieszczanie,
opusciwszy starożytnie fundacye święto-
bliwych antecessorow naszych w mieście
Kobryniu, a w iedności świętey z ko-
ściołem Rzymskim zostaiące cerkwie,
gdzie przodkowie ich ab immemorabili
tempore wszelkich obrzędów duchownych
y sakramentów świętych zażywali, teraz
iako a fide apostatate nie przestaią tak
swawolnie sobie kopiszczą za miastem y
po ogrodach sposobem pogańskim, pomi-
nowszy poświęcone na to cmentarze y
cerkwie Boże, wymyslili y tam ciała zmar-

tych przeciwko dekretem nayiaśniejszych antecessorów naszych y naszym confirmatiom y listom zaręcznym commissarskim, iako też przeciwko dekretem woytowskiemu y administratorskiemu wielmożnego niegdy Wołowicza, starosty Żmudzkiego, licentiose chowaią, do tegoż miasta Kobrynia, do monastera w Lepiosach, bez consensu naszego zbudowanego, schizmatyckiego, w dobrach szlacheckich będącego, iako z magistratu celnieysi, tak y lud popolity y ze wsiów oeconomicznych po wszelkie sakramenta y obrzędy duchowne z tym przykładem chodzą, przez co dzieie się wielka uyma chwaly Bożey, zniszczenie starożytnych cerkwi y zubożenie kapłanow, przy cerkwiach oeconomicznych będących; o co gdy pomieniony wielebny episkop, iako czuły pasterz tychże mieszczan opponuiąc się penes rigorem dekretem upominał, także, gdy o dziesięcinę, z gruntów mieyskich do manasteru Świętego Spasa należąca, onych requirował, miasto satisfactiey y uspokoienia, zelżywe honorowi y na zdrowie poniosł przegrozki. Takowey przeto swawoli mature zabiegaiąc, aby y domy

Boże uszczerbku nie ponosiły y dekreta wzruszone nie były, żądamy uprzejmości waszey, abyś eam licentiam y niepostuszeństwo zwierzchności pasterskiej mieszczan Kobrynskich compescere nie poniechał, refragarios prawom y dekretem pro parte wielebnego episkopa pomienionego ferowanym, winami w tychże dekretech opisanemi, uprzejmość wasza, karał nie wąpiąc, że uprzejmość wasza immunitati iurium ecclesiasticorum na requisitią pomienionego wielebnego episkopa cauere, subuenire reputabis u siebie pro officio. Łaskę naszą królewską uprzejmości waszey ofiaruemy. Dan w zamku Żołkiewskim, dnia dwudziestego osmego miesiąca Listopada, roku Pańskiego tysiąc sześćset ośmdziesiąt dziewiętego, panowania naszego piętnastego. У того листу при печати притисненой подпись руки тыми словами: Яаn król. Который же тотъ листъ его королевское милости, черезъ особу верхупомененую ку активованью поданный, есть до книгъ гродскихъ Берестейскихъ принятый и уписанный.

1693 г.

Изъ книги за 1751—1754 годы, стр. 403—404.

75. Освобождение корчмы, принадлежащей Малецкой церкви, отъ подати кашпизны.

Изабелла Лядкая Ходкевичова, супруга старосты Мозырскаго, приказываетъ Браденскимъ арендаторамъ и подстаростиямъ, чтобы они съ корчмы, принадлежащей Малецкой церкви, не взимали пошлины отъ пива, водки и меду, такъ какъ она, Ходкевичова, жертвуетъ съ этой же корчмы ежегодно пять злотыхъ на свѣчи предъ иконою Пресвятой Дѣвы Богородица въ Малецкой церкви.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego wtórego, miesiąca Julii dwudziestego pierwszego dnia.

Na urządzie ikmci surrogatorskim grodzkim Brzeskim, przede mną Marcinem Matuszewiczem, stolnikiem y sur-

rogatorem grodzkim Brzeskim, compars personaliter w Bogu wielebny imię xiażd Paweł Oleszkiewicz, prezbiter cerkwi Maleckiey, libertacią od płacenia kapszczyzny z karczmy cerkiewney należącej, antecessorom swoim dana, ad ac-

ta podał, którą wpisując w księgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Izabella Lacka Chodkiewiczowa Mozyrska, Błudeńska starościna, ichmościom pp. dzierżawcom Błudeńskim, tak też pp. podstarościm y na potom będącym. Chcę mieć po waszeciach, abyście waszeż z karczmy cerkiewney, na cerkiewnym placu stojącey, kapszczyzny od gospodarza w karczmie mieszkającego od piwa, gorzałki y miodu nie braли, gdymże ia to na świecy przed obraz Najświętszey Panny Maleckiey ofiarowała złotych pięć, które złotych pięć z tey że karczmy co

roku to ma dochodzić na cerkiew Malecką od dzierżących starostwo Błudzieńskie. Na co, do dalszey woli moiey, ten mój list daię. Pisan w Błudniu, dnia trzeciego Oktobra, roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt trzeciego. U tey libertacji, podpis ręki samey aktorki temi wyraża się słowy: Chodkiewiczowa starościna Mozyrska. Która to takowa libertacya, za podaniem oney przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg surrogatorskich grodzkich Brzeskich przyjeta y wpisana.

1695 r.

Изъ книги за 1700—1701 годы, стр. 2413—2415.

76. Привилегія короля Яна III, служащая Пинскимъ и Туровскимъ епископамъ на взиманіе коляды.

Король Янъ III даетъ привилегію епископамъ Пинскимъ и Туровскимъ, состоящимъ въ униі, въ праздники Рождества Христова и свѣтлаго Воскресенія, также при торжественныхъ вѣздахъ въ катедрѣ, взимать съ мѣщанъ Пинска и Турова коляду. Такъ какъ древній обычай подносить коляду епископамъ началъ выводиться и приходитъ въ забвеніе, то король приказываетъ мѣщанамъ, чтобы они, какъ нынѣшнему владыкѣ, такъ и его преемникамъ, не отказывали въ поднесеніи коляды въ знакъ благодарности и надлежащей подчиненности.

Roku Pańskiego tysięcznego siedemsetnego pierwszego, miesiąca Augusta dziesiątego dnia.

Na urządzie grodzkim Brzeskim y aktami starościnskimi, przede mną Janem Beklewskim, podstarościm Brzeskim, postanowiwszy się oczewisto ip. Mikołaj Korbus, ekonom y sługa iaśnie wielmożnego imci xiędza Zołkiewskiego, episkopa Pińskiego y Turowskiego, list ikmci na rzecz w nim niżej wyrażoną, ku aktykowaniu do xiąg grodzkich Brzeskich podał w te słowa pisany: Jan trzeci z Bożej łaski król Polski, etc. Sławetnym burmistrzom, woytom, raycom, ławnikom y całemu pospółstwu, tudzież kahałom miast naszych Pińskiego y Turowskiego, wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Wiernie nam mili! Stosując się do praw od nayiaśnieyszych ante-

cessorów naszych, królów polskich, wielbnym Pińskim y Turowskim episkopom, w iedności świętey z kościołem rzymskim katolickim zostaiącym, miłościwie nadanych y od nas łaskawie we wszystkich punktach y artykułach utwierdzonych, ponieważż przy uroczystych świętach Narodzenia y Zmartwychwstania Pańskiego, tudzież wiazdach publicznych do katedry tychże wielbných episkopów wierności ww. y przodkowie ich przy należytyym uszanowaniu zwyklicście byli y powinni iesteście włoczebnym, alias kolędą, według dostoięnstwa duchownego, obsyłać; tedy, że się ten zwyczaj przez ten czas w zaniedbanie y ociętość iakaś obrócił, mieć chcemy po wierności waszych y serio przykazuiemy, ażebyście tak ninieyszemu wielbnemu władcy Pińskiemu y Turowskiemu, iako też y na

potym będącym, dawnego zwyczaju y pobożności przeciw pasterzom swoim w ofiarowaniu przyzwoytey kołedy y wdzięczności nie ubliżali, ale się przy zwykłym posłuszeństwie iak najlepiej świadczyli. Uczynicie to wierności wasze dla łaski naszej y swoiey ku nam powinności. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego osmego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysięcznego sześćsetnego dziewiędziesiąt piątego, panowania naszego dwu-

dziestego pierwszego roku. U tego listu przywiliynego przy pieczęci przyciśnionej podpis ręki ikmci temi słowy: Jan król. Drugi podpis sekretarza y pisarza ikmci temi słowy: Woyciech Stanisław Chrościński, ikmci sekretarz y pisarz mp. Któryż to tedy list ikmci, przez osobę w wierzchu pomienioną ku aktykowaniu podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y zapisany.

1695 r.

Из книги за 1760—1763 годы, стр. 259—260.

77. Фундушова запись на Луковецкую церковь во имя Воздвижения честнаго Креста.

Князь Карль Станислав Радивиль, подканцлер в. кн. Литовскаго, построивъ новую церковь во имя Воздвижения честнаго Креста для христіанъ греко-унитскаго вѣроисповѣданія въ селѣ Луковцахъ, и учредивъ новый приходъ, записываетъ на содержание мѣстнаго священника въ вышеупомянутомъ селѣ полторы улоки земли въ трехъ участкахъ, съ увольненіемъ его отъ всякихъ дворянскихъ податей, за исключеніемъ однакожь повинности подданства рѣчи посполитой. Къ этому новому приходу присовокупляетъ в. кн. Радивиль изъ Терельскаго прихода своихъ три деревни, т. е. Ситнижъ, Луковцы и Вергули, потому что тамошніе крестьяне, по причинѣ большаго разстоянія и болотистой дороги, не могутъ посѣщать Терельской церкви. При той же церкви в. кн. Радивиль учреждаетъ ярмарку въ день русскаго праздника Воздвиженія ч. Креста, въ который дозволяется его подданнымъ и чужимъ людямъ привозить медь, водку, пиво и др. товары, шинковать и продавать безъ всякихъ препятствій со стороны тамошнихъ евреевъ арендаторовъ. Это дозволеніе, для заочинванія народа, должно продолжаться въ теченіи трехъ лѣтъ. Затѣмъ, такъ какъ во всей Бѣльскаго волости существуетъ древній обычай, что крестьянамъ позволено два раза въ годъ варить *бранское* пиво, то и в. кн. Радивиль позволяетъ этимъ тремъ селамъ въ свѣтломъ Воскресеніи и *Святкамъ* дѣлать *смылку*, однакоже не больше двухъ бочекъ солоду - торговой мѣры; уплативъ *котловое* и обыкновенную аренду, они имѣютъ право приготовленное ими пиво пить въ теченіи трехъ дней.

Roku тисяч siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Decembra piątego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim wojewodztwa Brzeskiego, compars personaliter w Bogu wielebny imci xiądz Bazyli Snitka, prezbiter cerkwi Łukowieckiej, fundusz iaśnie oświeconego xięcia iegomości Karola Stanisława Radziwiła, podkanclerzego w. x. Lit. cerkwi Łukowieckiej y prezbiterowi tamiecznemu służący, ad acta podał, który wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Karol Stanisław Ra-

dziwił, xiąże na Ołyce, Nieswieżu, Słucku, Kopyłu y Klecku, hrabia na Mirze, Szydłowcu, Krożach y Białej, podkanclerz w. x. Lit. Przemyski, Człuchowski, Choynicki, Krzyczewski, Kamieniecki, Owłuczycycki, Ostrski, Niżynski etc. starosta. Wszem w obec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć będzie należało, teraz y na potym będącym ludziom, oznajmujemy tym listem, funduszem naszym, iż zakładając za nypierwszy y najmocniejszy fundament szczęścia naszego augmentum honoru Boskiego na każdym mieyscu, a osobliwie w dobrach, nam z osobliwie iego providencii danych, erygowaliśmy de nova ra-

dice cerkiew, pod tytułem ś. Krzyża podwyższenia, dla ludzi ritus graeci unitorum, we wsi Łukowiczach, do hrabstwa naszego Bialskiego należącej, w której aby ustawiczny prezbiter dla administrowania sakramentów był, na sustentacją onego, umyśliliśmy nadać gruntu włók półtory; iakoż tym listem funduszem naszym daliśmy terazniejszemu wielbnemu xiędzu Maximianowi Ihnatowskiemu, od nas praesentę mającemu, y successorom iego, od nas lub successorow naszych praesentę mającym, a in unione s. romanae ecclesiae zostaiącym, wiecznemi czasy gruntu włók półtory we trzech poletkach, we wsi Łukowcach leżącego, to iest, włoka zaraz od wsi samey Łukowcow, na której y cerkiew stoi, a pół włoczek od granicy wsi Sitnika. Które to półtory włoki pomieniony prezbiter y successorowie iego z ogrodami, sianożęciami, zaroślami y ze wszystkimi do nich zdawna przynależnościami powinni będą trzymać, y z onych wszelakie sobie pożytki wynaidować bez żadney do skarbu naszego pensyi, salvo iednak onere poddaństwa rzeczy pospolitey. Do teyże cerkwi odłączamy od parafii Terebelskiej trzy wsi, w hrabstwie naszym Bialskim będące, to iest Sitnik, Łukowce y Wergule dla tych przyczyn, iż dla odległości mieysca y błotney przeprawy ludzie tameczni na nabożeństwie w cerkwi Terebelskiej bywać nie mogli, y potym tak wielu ich samych bez sakramentów a dzieci bez chrztu z tego świata schodziło. Którzy to poddani nasi, w tych trzech wsiach mieszkaiący, nie mają kogo inszego za plebana y pasterza swego uznawać, tylko xiędza prezbitera Łukowieckiego y successorów iego, tam chrzcząc się, śluby biorąc, spowiadaiąc się y do inszych sakramentów uczęszczaiąc. Przy teyże cerkwi na święto ruskie Podwyższenia ś. Krzyża pozwalamy na dzień ieden iarmark, na który wolno będzie tak naszym poddanym, iako y obeym lu-

dziom, miody, gorzałki, piwa y insze różne towary przywozić, szynkować y przedawać, bez żadney exakcii od żydów, arendarzów tamecznych; a ta libertacia, dla zachęcenia ludzi, ma mieć swóy walor do lat trzech od daty terazniejszego funduszu. A że po całej włości naszej Bialskiej ten zwyczaj dawny się znajduie, iż dwa razy do roku wolno poddanym naszym piwo brackie robić; tedy my y tym trzem wsiom naszym pozwalamy na Wielkanoc y Świątki mieć zsypkę, nie więcej iednak nad beczek dwie słodu miary targowey, w które to święta, zapłaciwszy kotłowe y zwyyczajną pensyą do arendy, wolne będą mieć trzy dni piwo zrobione między sobą pić, nie daley nad naznaczone dni sobie nie pozwalaiąc. Który to fundusz, od nas uczyniony, dla lepszey wiary ręką własną podpisawszy, pieczęć naszą przycisnąć rozkazaliśmy. W Białey, dnia dwudziestego pierwszego Aprilis, roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt piątego. U tego funduszu przy pieczęci przycisnioney podpis xiążęci Radziwiłowski temi słowy: Karol Stanisław xiąże Radziwił, podkanclerzy w. x. Lit.; a poniżej pieczęci y podpisu w tym funduszu expressia z podpisami rąk takowa: Ten świątobliwey intencji iaśnie oświeconego xiążęcia ięgomościa Karola Stanisława Radziwiła, podkanclerza w. x. Lit. fundusz, z powinności od całej iedności świętey modłów niegodnych obligaciami acceptuiąc, do xiąg konsystorza naszego katedry Brzeskiej wpisac, ingrossować y ekstraktem wydać powagą naszą pasterską rozkazuiemy. Pisan anno millesimo sexcentesimo nonagesimo quinto, die vigesima secunda Iunii podług nowego. X. Leon Szkibic Załęski, metropolita obrany wszystkiey Rusi, Włodzimirski Brzeski episkop ręką swą mp. Ten fundusz podczas wizyty generalney dyecezii Brzeskiej do xiąg wizytatorskich anno millesimo sepsingentisimo quinquagesimo

nono, die vigesima quinta Mai co do słowa wpisałem y ingrossowałem X. Antoni Grudziński, aktow wizytatorskich pisarz, mp. Który to takowy fundusz, przez

wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1696 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 727—728.

78. Право на приходъ и фундушная запись на церковь Покрова Пресвятой Богородицы въ селѣ Прилукахъ.

Янъ Михаилъ Мыслишский, вмѣстѣ съ супругою своею Викторією, для приумноженія хвалы Божіей и вслѣдствіе отдѣленія неунитовъ, передають священнику Лаврентію Ядевичу право на приходъ при церкви въ Брестскомъ ключѣ, въ селѣ Прилукахъ, построенной во имя Покрова Пресвятой Богородицы. Совершая божію службу по обряду греческаго исповѣданія, новозбранный священникъ получаетъ въ Прилукахъ уволюку земли, подъ названіемъ Грицейковскую, и четверть уволоки Садковской.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Julii osmego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparsens personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Hrehory Zwarzycycki, prezbiter cerkwi Przyłuckiey, prezentę Laurentemu Jacewiczowi na plebanią Przyłucką od w. i. pp. Myśliszowskich, dzierzawcow klucza Rzeczyckiego, daną y służącą ad acta podał, którą wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Jan Michał Myśliszowski, chorąży Czernichowski, y ia Wiktorya Myśliszowska, dzierzawce klucza Rzeczyckiego, erygując we wsi krolewskiey Przyłukach cerkiew sub nomine Panny Przenayświętszey protekcyey, po rusku Pokrowy, za consensum panowania niezwycięzonego niaśnieyszego króla imść pana naszego miłościwego Jana trzeciego, mieysc świętych erekтора y protektora, pod subskrypcyą w. imci pana Miączyńskiego, podskarbiego nadwornego ikmci pana naszego miłościwego, która uchwała za konsensem niaśnieyszego króla imci,

pana naszego miłościwego, zdała się nam za rzecz słuszną na podwyszenie chwały Bozkiey y od dyzuniey separacyą. My Myśliszowscy uważywszy sobie bydź zgodnego y podufałego, którego w dzierzawie naszej klucza Rzeczyckiego, Lawrentego Jacewicza do stanu kapłańskiego visceri omni, iuxta ritum graecum w woiewodztwie Brzeskim do tey nowey erekcyi roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szostego, dnia trzynastego Aprilis, za konsensem króla imci pana naszego miłościwego do administracyi sakramentów iaśnie w-mu w Bogu przewielebnemu imść xiędzu metropolicie całej Rusi Leonowi z Skoticz Załenskiemu, iako do iurydykcyi należącego rekomenduiemy, z władzy króla imci pana naszego miłościwego, zlecając onemu włokę we wsi Przyłuku nazwaną Hryceykowskią y cwierć Sadową cum omnibus attinentiis z polami, z łąkami, z sianożęciami, ze wszystkiemi przynależnościami, konfirmuiąc rękoma naszymi podpisuiemy. Pisan w Rzeczycy anno, mense et die ut supra. U tey prezenty przy wyciśnionej pieczęci podpis rąk temi słowy: Jan Michał Myśliszowski, chorąży Czernichowski; Wiktorya

Myśliszowska, ch. c. a., Szuyski, cho- | osobę ku aktykowaniu podana, ze wszelką
 rąży wdztwa Brzeskiego. Która to ta- | w niey wyrażoną rzeczą, iest do xiąg
 kowa prezenta, przez wyż wyrażoną | grodzkich Brzesckich przyjeta y wpisana.

1696 г.

Изъ книги за 1779—1780 годы, стр. 21—22.

79. Фундушова запись на церковь въ Радваничахъ.

Каштелянъ Виленскій, гетманъ польный в. к. Литовскаго, Осипъ Вальгазаръ Служба, вмѣстѣ съ су-
 пругою своею Терезою изъ дома Корвнвовъ, восстанавлиють фундушъ для церкви въ Радваничахъ, такъ
 какъ прѣжняя фундушова запись на эту церковь сторѣла. Они записываютъ этой церкви двѣ улоки
 земли въ разныхъ мѣстахъ, именно, одну цѣлую уволюку, называемую Богумескою, полуволоки Фалов-
 ской и полуволоки Бушовской, съ сѣнокосами и огородами, на слѣдующахъ условіяхъ: 1) священникъ
 этой церкви обязывается самъ покупать для церкви ладанъ, вино, просфоры и свѣчи; 2) служить еже-
 недѣльно по середамъ за нихъ и ихъ наслѣдниковъ молебень, а за предковъ ихъ каждую пятницу и суб-
 боту обѣдню, съ соблюденіемъ всѣхъ церковныхъ обрядовъ; 3) всѣ преемники священника, до самыхъ поз-
 нихъ временъ, въ каждое воскресенье должны служить обѣдню и непременно *на славянскомъ языкѣ*, по об-
 рядамъ вѣры христіанской греческой, за нихъ и наслѣдниковъ ихъ; 4) священники должны наблюдать,
 чтобы дѣти были крещены, крестьяне не жили безбрачно и не умирали безъ исповѣди и причастія. Въ
 концѣ этой записи находится подтвержденіе ея княземъ Михаиломъ Чарторыйскимъ, канцлеромъ ве-
 ликаго княжества Литовскаго.

Roku tysiąc siedemset siedemdziesiąt
 dziewiątego, miesiąca Februarii dwu-
 dziesiątego czwartego dnia.

Przed urzędem ikmci y aktami grodz-
 kiami woiewodztwa Brzeskiego, przede
 mną Tadeuszem Laskowskim, regentem
 tegoż woiewodztwa, comparendo perso-
 naliter wielebny w Bogu xiądz Eusta-
 chi Horaczko, paroch Radwanicki ritus
 graeco-uniti, fundusz cerkwi Rad-
 wanickiej służyący, z opisaniem komor-
 nikowskim gruntów funduszowych, ad ac-
 ta подаł, którego tenor sequitur talis:
 Ponieważ fundusz dany od antecessorów
 naszych w majątności naszej Radwa-
 nickiej do cerkwi zgorzał; zacyhm dla
 melioracyi chwały Bożej, my, iako kol-
 latorowie tey cerkwi, daiemy, oznaymu-
 iąc tym naszym dobrowolnym listem,
 fundacyinym zapisem, komu by o tym
 wiedzieć należało, albo czytaiąc, albo
 slysząc, teraz y na potym będącego wie-
 ku ludziom, iako to wiary greckiej,
 iż my zobopolnie z żoną moją, spodzie-
 waiący się łaski y miłosierdzia Bożego

od Pana Stworzyciela, według dawnego
 funduszu wydzieliliśmy oycowi Radwa-
 nickiemu włok dwie, Bohuszowską całą,
 Falowskiej włoki pół, Buszowskiej wło-
 ki pół z sianozęciami, nawozami y ogra-
 dami, iako się te włoki zdawna z po-
 miary mieli y do tego dnia mają, a oso-
 bliwie przysiedlone, gdzie dom kapłań-
 ski być ma we wsi naszej, nazywaiąca
 się Cerkiewna. A swieszczennik za to
 mieć ma w cerkwi ładan, wino y pro-
 skury y świece, w każdy tydzień za na-
 stempców naszych co szroda molebien,
 za zmarłych przodków naszych co pią-
 tek y sobotę służbę Bożą za dusze ich
 odprawować będzie, przy wszelkim po-
 rządku apparatus kościelnego. Zacyhm
 nastawszy swieszczennik po swieszczenn-
 niku iednak słowieńskim ięzykiem y
 w naypoznieszy wiek, a potym y na-
 stępcy ich mają y powinni będą według
 obrządku wiary chrześciańskiej greckiej
 w każde święta uroczyste, w niedziele,
 służbę Bożą odprawować, prosząc Pana
 Boga za króla iegomości, za rzeczpo-

spolita y rycerstwo ich, także y za nas samych, a po nas nastempców naszych, pókiśmy żywi, a po śmierci za duszę naszą powinni będą. Ku temu kapłani mają postrzegać, żeby dzieci chrzcili y sami poddani nasi bez szluby nie mieszkal, bez spowiedzi y bez komunii z tego świata nie schodzili. Co wiecznie stwierdziwszy nikomu władzy nie zostawujemy, tylko do tej cerkwi wielbnemu imci xiędzn archiepiskopowi Smoleńskiemu, metropolicie y władcy Brzeskiemu, niemniej y kapitule onych, a jeżeliby successorowie nasi *), tedy imci xiądz władyka z kapituły swojej tego dochodzić ma, a za dójściem tegoż, toż wiecznie y wiekopomnie my sami y po nas następcy nasze stwierdzić obiecuemy. Którą tę fundacyą na wieczne czasy stwierdzamy podpisem rękami naszymi y przyciśnieniem pieczęci. Dan w Terespolu, die octava Februarii, anno millesimo sexcentesimo nonagesimo sexto. U tego funduszu podpisy rąk iaśnie ww. aktorów przy wyciśnionej na laku czarnym herbowej pieczęci takowe: Józef Baltazar Służka, kasztelan Wileński, hetman pol. w. x. Lit. Teresa Korwinowna Służczyna, kasztelanowa Wileńska, hetmanowa pol. w. x. Lit. A poniżej aprobata przez iaśnie oświeconego xięcia ięgomoci Czaratoryskiego, kanclerza wiel-

kiego xięstwa Lit. temi słowy: Po uczynionym pomierze gruntów w całej majątności moiej Radwaniczach, przez użytego na to imci p. Józefa Pobiedzińskiego, komornika przysięgłego powiatu Oszmiańskiego, y po wydzieleniu przez niegoż dwóch włók gruntu według tego funduszu do plebanii Radwanickiej należącego, w różnych miejscach y różnemi uroczyszczami nazwanych leżącego, iako dostatecznie w tym inwentarzu iest przez tegoż imci p. komornika wyrażonym y opisanym, na proźbę terazniejszego imci xiędza Horaczki, prezbitera Radwanickiego, ten fundusz we wszystkich punktach y kondycjach stwierdzam y approbuję, reguluiąc ony względem dwóch włók gruntu funduszowego do tegoż inwentarza, w roku tysiąc siedmset siedemdziesiąt wtórym, przez wspomnionego imci p. komornika uczynionego. Dat w Warszawie, roku tysiąc siedmset siedemdziesiąt czwartego, miesiąca Sierpnia dziewiętnastego dnia. U tej aprobaty podpis przy wyciśnionej na laku czerwonym herbowej pieczęci takowy: Michał xiąże Czartoryski, kanclerz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Który to fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ad acta podany, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyjęty y wpisany.

1698 г.

Из книги за 1760—1763 годы, стр. 725—726.

80. **Фундушова запись королевских комиссаров на Прилуцкую церковь.**

Ренальд Садовский, земский писарь Брестского воеводства, и Матвей Корвинъ Говеский, Могилевский городничий, королевские комиссары, имея в виду, что во время генеральной их комиссии в Брестской экономии, в Брестскомъ ключѣ, они нашли в селѣ Прилуцкѣ, при тамошней човопостроенной церкви, священника в крайней бѣдности, безъ всякаго фундуша, который (священникъ) по этой причинѣ намѣренъ совѣсемъ покинуть церковь; а также, принимая во внимание, что съ отбытіемъ священника, Прилуцкіе прихожане будутъ умирать безъ исповѣди и безъ причастія св. таинъ, и зная, наконецъ, что за удовлетвореніемъ этихъ духовныхъ нуждъ тѣ не могутъ обращаться къ другимъ священникамъ—по причинѣ большихъ водъ, они, комиссары, находятъ вполне справедливымъ надѣлать Прилуцкую церковь фундушемъ, т. е. одною уволокою съ четвертью земли, со всѣми ея принадлежностями—дѣсами, сѣнокосами, рабскими долями и т. под. Настоящій священникъ Лаврентій Яцевичъ и всѣ его преемники должны пользоваться этимъ фундушемъ вѣчно и ничего не должны платить въ пользу казны.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Julii osmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim

*) Здѣсь пропускъ въ подлинникѣ.

y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imśc xiądz Hrehory Zwarzycki, prezbiter cerkwi Przyłuckiey, fundusz, od ww. i. pp. kommissarzów ikmci cerkwi Przyłuckiey nadany y służący, ad acta podań, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Renald Sadowski, pisarz ziemski woiewodztwa Brzeskiego, Mateusz Korwin Gosiewski, horodniczy Mohilowski, generalni ikmci kommissarze, oznaymujemy tym naszym listem commissarskim, iż my, za ziachaniem naszym na generalney commissyi we ekonomiey Brzeskiey, w kluczu Rzeczyckim, we wsi Przyłuku, na suplikę w tey wsi Przyłuka y swieszczennika tamecznego, którey przy nowozbudowanej cerkwi zostaiąc bez żadnego gruntu, funduszem nadanego do cerkwi Przyłuckiey, y chcąc opustoszałą cerkiew zostawić, bez coby ubodzy poddani iego krolewskiey mści, pana naszego miłościwego, bez spowiedzi y sakramentów świętych umierać musieli, a dla odległości za wodami wielkimi do inszych cerkiew (*); widząc rzecz słuszną w proźbie poddanstwa Przyłuckiego na fundusz do cerkwi Przyłuckiey, z kąd by się mógł obecnie zostaiący swieszczennik przy chwale Bożey sakramenta święte administrować y wysulentować, na ten czas do dalszego respektu od ikmści, pana naszego miłość., nadaemy włokę pustą, nazywaiącą Hrycowską, całą, y we włóce Paluchowicz Sadkowską ćwierć, wie-

cznemi czasy, nienarusznemi, ze wszystkimi do tych pięciu ćwierci należącymi morgami, ogrodami, lasami, sianożęciami, popławnymi y błotnemi, z iazami, sadzawkami, iako się zdawna w swych miedzach y granicach mieli y zostawali, bez żadnego datku skarbowego ani hibernowego, a pogotowiu sielskich składek y powinności, wolnym ma zostawać, tak wielebny terazniejszy oyciec Laurenty Jacewicz, iako też y successorowie, następcy onego, przy cerkwi Przyłuckiey ni od kogo turbowani być nie mają, z wolnym wszelkim swobodnym pożytkiem sobie przywłaszczaniem y rozrobieniem gruntów zarosłych. Do czego się przy pieczęciach naszych rękoma podpisawszy, z kancelarii naszej wydać rozkazali. Pisan w Przyłuku, roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, dnia dwudziestego Apryla. U tego funduszu, przy wyciśnionych dwóch pieczęciach, iedney kommissarskiey, a drugiey rewizorskiey, podpisy rąk w te słowa: Mathess Corvin Gosiewski, horodniczy Mohilowski, kommissarz ikmści, anno millesimo septingentesimo primo, die sexta Januarii niaśnieyszego króla imści generalny rewizor ikmści ekonomiy, takkoronnych, iako w. x. Lit., konsyliarz kamery skarbowey, Joachim Ploul. Który to takowy fundusz, przez wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1699 r.

Из книги за 1700—1701 годы, стр. 1363—1366.

81. Право на приходъ Опольской церкви священнику Даниилу Задеревичу.

Екатерина изъ Завержа, дочь Стеткевича, жена Орманскаго подкоморія Коштева, имѣя въ виду особенное пожелание объ Опольской церкви и ея приходанахъ Даниила Задерича, Опольскаго настоятеля и Владимірскаго протопопа, и желая его наградить за это усердіе и еще больше подвигнуть на дѣло благочестія, и чтобы онъ всегда воспоминалъ въ молитвахъ души—ея супруга, ея самой и ея дѣтей,— утверждаетъ его самого при Опольской церкви, до его смерти, а по смерти его, передаетъ свою презенту (право на приходъ) Григорію Чаревичу.

Roku tysiąc siedemsetnego, miesiąca
Julii trzydziestego dnia.

Na urządzie grodzkim Brzeskim y ak-
tami starościńskimi, y przede mną Ja-

(*) Въ подлинникъ пропускъ.

nem Bęklewskim, podstarościm Brzeskim, stanowszy oczewisto w Bogu wielbny ociec Daniel Zaderycz, protopopa Włodawski, prezbiter cerkwi Opolskiej, tę prezentę od wielmożney ieymosć pani Katarzyny z Zawierza Stetkiewiczówny, podkomorzanki Orszańskiej, Kopciowey, kasztelanicy Brzeskiej, sobie daną y służącą, na rzecz w niey niżey wyrażoną, ku aktykowaniu do xiąg grodzkich Brzeskich podał, w te słowa pisana: Katarzyna z Zawierza Stetkiewiczówna, podkomorzanka Orszańska, Kopciowa, kasztelanicy Brzeska, oznaymuję komu by o tym wiedzieć należało, iż ia, mając w respekcie osobliwym pobożność y pilne staranie około tak cerkwi Opolskiej, iako y około dusz parafii sobie zleconey wielbnego oycy Daniela Zaderycza, plebana na ten czas Opolskiego, protopopa Włodawskiego, a chcąc tę iego wzajemnie łaską moją nagrodzić życziwość, a oraz pociągając do dalszey chwały Bożey, y aby tak duszy świętey pamięci dobrodzieia małżonka nie przepominał, iako też aby mnie y dziełek moich przed Bogiem miał na pamięci, y nie tylko iego samego przy cerkwi zachować deklaruję, ale też po długim życiu onego, wielbnego oycy Hrehorego Czarniewicza za własnego pasterza tej cerkwi przyjmuję, dając mu tę moją pre-

zentę dla lepszey wiary właśnie przewielebnego imci xiędza metropolity y u każdego sądu y prawa, tak przy bytności moiey w tych kraiach, iako też y podczas oddalenia się z tąd. Którey to prezenty nikt mocy nie będzie miał naruścić, osobliwie syn mój, zachowując sobie moie macierzyńskie błogosławieństwo. A tak dla lepszey wiary, wagi y pewności, ręką swą przy zwykłej podpisuję się pieczęci. Dat w Opolu, dnia dwudziestego wtorego Marca, roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego. U tey prezenty, od wielmożney ieymosć pani Katarzyny z Zawierza Stetkiewiczówny, podkomorzanki Orszańskiej, Kopciowey, kasztelanicy Brzeskiej, w Bogu przewielebnemu oycowi Danielowi Zaderyczowi, protopopie Włodawskiemu, prezbiterowi cerkwi Opolskiej daney y służącey, podpis ręki wielmożney pomienioney ieymosći przy pieczęci sygnetowey przyciśnionej temi słowy: Katarzyna Stetkiewiczówna Kopciowa manu propria. Która to prezenta, przez osobę w wierzchu pomienioną w Bogu wielbnemu imci oycu Danielowi Zaderewiczowi, protopopie Włodawskiemu, prezbiterowi cerkwi Opolskiej, służąca, przez iegomością samego podana, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęta y wpisana.

1699 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 941—943.

82. Привилегія короля Августа II на постройку Рокитненской церкви во имя Св. Троицы.

Король Августъ II разрѣшаетъ Павлу Сосновскому, майору королевской гвардіи, основать униатскую церковь во имя Св. Троицы въ своемъ имѣніи, въ селѣ Рокитнѣ, въ Кіевецкомъ еячѣ, принадлежащемъ къ Брестской экономіи, — также утверждать навсегда двѣ уволокы земли, записанныя этой церкви Сосновскимъ, — одну за священникомъ, другую за дячкомъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego wtorego, miesiąca Februarii dwudziestego siódmego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzes-

kim, przed aktami starościnskimi y przede mną Karolem z Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądownym grodzkim Brzeskim, comparando

personaliter w Bogu wielebny o. Teodor Pierocki, prezbiter Rokitenski, przywilej, od ś. p. najjaśniejszego króla imci Augusta wtorego na erekcyą cerkwi Rokitenskiej dany y na rzecz w nim niżej wyrażoną sobie służący, ad acta podał, który wpisując de verbo ad verbum tak się w sobie ma: August wtory, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymujemy tym listem przywileiem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu to wiedzieć należy, iż gdy władnym królestwami monarchom do gruntownego utrzymania korony nic sposobniejszego bydź nie może, iako żeby w państwach, sobie od Boga powierzonych, cultus ac divina religio pomnożenie brała y osoby duchowne, za oddaniem się na usługę Bożką, mieysca wokacyey y powinności swoiey zgodne y przywzwoite otrzymywały; dla tego my, pamiętni będąc dobrodzieystw Bożkich, tudzież do prawdziwey intencji urodzonego Pawła Sosnowskiego, maiora gwardyi naszej nadworney, który w dzierżawie swoiey, to iest, we wsi Rokitney, w kluczu Kijowieckim, do ekonomii Brzeskiej należącym, cerkiew uniacką, pod tytułem ś. Trójcy, postawić y lokować umyślił, łaskawie się przychylając erekcyą y postawienie teyże cerkwi pozwoliliśmy, iakoż accedente consensu venerabilis metropolitae, episcopi Vlodimiriensis, illius loci ordinarii, pozwolamy terazniejszym listem naszym; także włok dwie do pomienoney cerkwi, to iest: iedną na popa, a drugą na działka, z teyże dzierżawy urodzonego Sosnowskiego, fundatora, aplikować y na wieczne czasy w księgach autentycznych urzędowych zeznać pozwalamy, co do wiadomości wszystkim, komu należy, osobliwie tegoż pomienonego wielebnego metropolity episkopa Włodzimirskiego, ia-

ko tamtey dycecyi ordynaryinego, przywładząc, mieć chcemy, aby nabożnych oyców, którzy przy cerkwi zostawać mają y tam swoie nabożestwo odprawować będą, przy terazniejszym przywileiu naszym conserwowali, przy wolnościach, prawach y nadaniu tym utrzymywali, prawa nasze królewskie, rzeczy pospolitey y kościoła świętego katolickiego nie naruszenie zachowując. Dat w Warszawie, dnia dwudziestego miesiaca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćsetnego dziewiędziesiątego dziewiątego, p. n. wtorego. U tego przywileiu przy pieczęci w. x. Lit. podpis ręki najjaśniejszego króla imci y na drugiey stronie teyże pieczęci inscripcya temi słowy: Augustus rex. Brekcyą cerkwi we wsi Rokitney, klucza Kijowieckiego, ekonomii Brzeskiej. Na drugiey zaś stronie aktykacye wyrażają się takowe: Pro cancellariatu celsissimi Caroli Stanislai Radziwił, ducis in Ołyka, Nieswież, Słuck, Kopyl et Kleck, sacri romani imperii principis, comitis in Szydłowiec, Mir, Kroże et Biała, Premisliensis, Człuchoviensis. Camenecensis. Kriczeviensis. etc. etc. etc. capitanei, est in actis. Ten fundusz czyli przywilej cerkwi Rokitenskiej do xiąg wizytatorskich dycecyi Brzeskiej generalnych podczas wizyty generalney, roku tysiąc siedmsetnego piędziesiątego dziewiątego die vigesima Magi ut novum, przyjąłem y wpi-
sałem de verbo ad verbum, X. Antoni Grudzinski, coadjutor Malecki, aktów wizytatorskich ieneralny pisarz, mp. Który to takowy przywilej erekcyi cerkwi Rokitenskiej, ze wszystką w nim expromowaną rzeczą, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyjęty y wpisany.

1701 г.

Изъ книги за 1700—1701 годы, стр. 2337—2340.

83. Подтверженіе фундуша на Коденскую церковь во имя св. архангела Михаила.

Вследствие неоднократныхъ просьбъ Петра Федоровича Завадскаго, священника Коденской церкви, съ которыми онъ обращался къ Казимиру Владиславу Сапѣгѣ, Троцкому воеводѣ, о подтверженіи имъ фундуша помянутой церкви, и о возвращеніи ей нѣкоторыхъ урочищъ, утраченныхъ по давности времени и небреженіи прежнихъ священниковъ, Сапѣга даетъ ему свой подтвердительный листъ, по силѣ котораго возвращаются церкви выше помянутыя утраченныя урочища.

Roku tysiąc siedemsetnego pierwszego, miesiąca Junii trzydziestego dnia.

Na urządzie grodzkim Brzeskim y aktami starościnskimi, przede mną Janem Bęklewskim, podstarościm Brzeskim, stanowszy oczewisto w Bogu wielebny oyciec Piotr Theodorowicz Zawadzki, prezbiter cerkwi mieyskiej Kodeńskiej, założenia ś. Michała archanioła, te potwierdzenie funduszu od iaśnie wielmożnego imci pana Kazimierza Władysława na Kodniu, Olszanach y Czornobylu Sapiehy, woiewody Trockiego, na pomienoną cerkiew dane y służące na rzecz niżej wyrażoną, ku aktykowaniu do xiąg grodzkich Brzeskich podał, w te słowa pisane: Roku tysiącznego siedemsetnego pierwszego, dnia dwudziestego osmego miesiąca Czerwca, przy zachodzących nie poiednokrotnych od wielebnego xiędza Piotra Theodorowicza Zawadzkiego, prezbitera cerkwi mieyskiej Kodeńskiej, założenia ś. Michała archanioła, supplikach do iaśnie wielmożnego imci pana Kazimierza Władysława Sapiehi, woiewody Trockiego, o approbacją funduszu, od świętey pamięci antecessorów ichmościów cerkwi pomienioney nadanego, y o przywrócenie niektórych uroczysk, przez dawność czasu y ospałość pilności przeszłych swieszczenników odpadłych, a dotąd w dzierżeniu y zażywaniu niektórych poddanych włości Kodeńskiej zostających; gdym z wyraźney

woli y rozkazania iegomością dobrodzieia na recognoskowanie pretendowanych uroczysk z przytomnością mieszczan Kodeńskich wyieżdżał, y oraz Jachowiczów Moskalów młynarzów, młyn Suhre trzymających y sianożęć pretendowaną zażywaiących, za prawem iegomością dobrodzieia Jackowi Moskalowi do łaski nadanym, uważyłem, iż te ma dowodne w sobie miedzy a w funduszu wyrażone: Naprzód poczyna się od rzeki Bugu do młyna Suhre idącego, z drugiey strony od głów mieyskich włok mimo sianożęć y ieżoro, Kornatyn nazwane, a w koło łączkę uroczyska oblewaiące, aż do Bugu ku młynowi Duryckiemu wpadaiaące; uroczysko drugie, Kąt Pohorylców nazywaiący się, z tamtey strony Bugu zostaiące, na pół włoki według funduszu do gruntow cerkiewnych należące, teraz miedzy poddanych Duryckich na morgi częścią polem na zagony, częścią sianożęcia pokosami rozebrany, od pasowiska Duryckiego po sianożęć Miedniańską opieraiącą się, po rów Lisów y Wołczy Ostrowek nazwiska albo Chaniewo przypieraiący, a kączący się ten kąt, albo Pohorylec po sianożęć Koszarką nazwaną. Którą weryficacją miedz pomienionych, uroczysk, łączki y kąta albo Pohorylca nazwanych, wydaiąc dla lepszey wiary podpisuję. Dat w zamku Kodeńskim, anno et die utsupra. U tey confirmacyi podpis rąk przy pieczęci sygneto-

wey przyciśnionej temi słowy: Andrzej Stephan Rzeczycki. A confirmacya w te słowa: Jaśnie wielmożnego imci pana wojewody Trockiego na prawie danym: Potwierdzam te prawo na cerkiew, Kazimierz Sapieha, wojewoda Trocki. Któręż te potwierdzenie funduszu z podpisem ręki y z przyciśnieniem pieczęci sy-

gnetowey od iaśnie wielmożnego imci pana Kazimierza Władysława na Kordniu, Olszanach y Czarnobyłu Sapiehy, wojewody Trockiego, na pomienioną cerkiew dane y służące, przez osobę w wierzchu pomienioną ku aktykowaniu podane, jest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęte y wpisane.

1701 r.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 2775—2776.

84. фундушова я запись Карла Радивиля на Долгобродскую церковь во имя честнаго креста Господня.

Князь Карл Станислав Радивиль, великий канцлер вел. кн. Лит., имея в виду, что Михаил Чурлович, священник церкви, находящейся в его имении Долгобродахъ, перешел в унию, то для лучшаго обеспечения какъ его, такъ и его преемниковъ—упитовъ, онъ возстановляетъ древній, отъ времени утратившійся, фундушъ этой церкви, а именно: даетъ двѣ увологи земли подъ Лядскимъ, со всѣми ихъ доходными статьями—лѣсомъ, зарослями и т. под. Священники Долгобродской церкви, пользуясь этими фундушми, не платятъ ему съ нихъ никакихъ повинностей. Жители фундушевыхъ селъ — Долгобродовъ и Лядкаго за духовными требами ни къ кому болѣе не должны обращаться, кромѣ священниковъ своей церкви, подъ строгую отвѣтственность. Владимирскіе и Брестскіе епископы, при рукоположении преемниковъ настоящему священнику Михаилу Чурловичу, должны наблюдать, чтобы они были униаты и отнюдь не православные «пресвитеры».

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt dziewiątego, miesiąca Junii szóstego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim wojewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imśc xiądz Marcin Sniatka, paroch cerkwi Dołhobrodzkiej, fundusz teyże cerkwi przez i. o. xięcia imci Karola Stanisława Radziwiła, kanclerza w. w. x. Lit. uczyniony, ad acta podał, który wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Karol Stanisław xiąże Radziwił na Ołyce, Nieświeżu, Birżach, Dubinkach, Słucku y Kopyłu, hrabia na Mirze, Szydłowcu, Krożach y Białej, kanclerz w. w. x. Lit., Brasławski, Przemyski, Człuchowski, Choynicki, Kamieniecki, Krzyczewski, Owłuczycycki, Ostrski, Niżynski etc. starosta. W imie przenayświętszey y nie-

rozdzielney Tróycy Boga Oyca y Syna y Ducha świętego amen. Oznamuję tym listem funduszem moim, wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć należało, iż za naypierwszy cel szczęścia mego teraznieyszego zakładadając większe coraz pomnożenie chwały Bożey w dobrach moich dziedzicznych, a nie mnieysze z tąd maiąc ukontentowanie, że wielebny o. Michał Czuryłowicz, prezbiter cerkwi założenia ś. Krzyża, w maiętności moiej Dołhobrodach będącey, za wzniecieniem Ducha ś. poznawszy błąd y upor schyzmatycki, dobrowolnie do unii świętey z kościołem rzymskim katolickim przystąpił, dla większego zatym bezpieczeństwa y subsystemii, tak teraznieyszego prezbitera, iak y drugich po nim następujących unitów, a naybardziej, żeby za czasem chwała Boża na tamtym mieyscu nie ustała, ponieważ dawnieysze fundusze cerkwi Doł-

hobrodzkiej iniuria temporum poginęły, terazniejszym funduszem moim perpetuis temporibus do teyże cerkwi Dołhobrodzkiej nadaię za Swiatyczą włok dwie, item w trzecim poletku za Rudką pod Ladskim z morgami y zaroślami, przydatkami na stai dziesięć, ze wszystkimi do tych włok łąkami, polami, ogrodami y przynależnościami, tak iako od dawnych lat antecessorowie terazniejszego prezbitera Dołhobrodzkiego spokojnemi possessorami byli, uwalniając też same włoki od czynszów, dziakieł, robocizny et omni tytuło podatków, do dworu mego Dołhobrodzkiego należących. Żeby zaś wiedzieli tameczni prezbitrowie o parafianach swoich, a tym skuteczniey o zbawienie dusz onych starali się, naznacza się za parafię do wyż mianowaney cerkwi Dołhobrodzkiej wieś moia Dołhobrody y wieś Lackie, która do tych czas, że schyzmatykami byli prezbitrowie Dołhobrodzcy, do cerkwi Holeszowskiej przyłączona była, teraz zaś praesentibus do Dołhobrodzkiej cerkwi, iako do dawney matki swoiey, adjungitur, z którey wsi poddanym ażeby na spowiedzi wielkanocne y inne nabożęstwa do cerkwi Dołhobrodzkiej uczęszczali pod srogimi winami przykazuie się; to też sobie praecaveo y proszę ichmść xięży episkopów

Włodzimirskich y Brzeskich, in unione sanctae romanae ecclesiae zostaiących, pod których iurysdykcyą ta cerkiew zostaie, aby tam żadnego podeyrzanego unita, a uchoway Boże, schyzmatyka prezbitera nie utrzymywali. Successorów zaś moich surowym Bożym sądem zaklinam, aby do cerkwi inszych ludzi, krom unitów dobrych, za prezbitarów nie podawali. Terazniejszego zaś prezbitera y następców jego obliuguie, aby we mszach świętych y innych nabożęstwach swoich mnie samego z najmilszą małżanką moią, dzieci naszych, successorów, przed Panem Bogiem nie przepominali. Przytym pomienioną cerkiew przy wszystkich wolnościach, które inne cerkwie, w dobrach moich dziedzicznych będące, mają, sacrosancte zachowuie. Y na to, dla lepszey wiary, ten fundusz ręką własną podpisawszy, pieczęcią moią stwierdzić rozkazałem. Dan w Białey, dwudziestego dziewiętego miesiąca Lipca, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego pierwszego. U tego funduszu pieczęć y podpis ręki i. o. xięcia imści temi wyrażony słowy: Karol Stanisław xiąże Radziwiłł, kanclerz w. w. x. Lit. Który to fundusz, za podaniem ku wpisanu przez wyż wyrażoną osobę, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1701 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 2771—2773.

85. Фундушова запись князя Карла Радивиля на Харскую переювь во имя Преображения Господня.

Карль Станиславъ Радивиль, великий канцлеръ вел. кн. Лит., зная, что Стефанъ Холявичъ, священникъ Харской церкви во имя Преображения Господня, находящейся въ его имѣнїи, въ селѣ Харсахъ, перешелъ въ унию, для лучшаго обезпеченія какъ его, такъ и его преемниковъ—унитовъ, восстанавливаетъ древній, отъ времени утраченный, фундушъ Харской церкви, даря двѣ уволокѣ земли въ Пцвалицахъ и Ужарахъ, съ прибавкою къ нимъ Пицанъ и Плетениско, равно какъ Лининскихъ огородовъ. Священникъ, пользуясь этими фундаціями, не платялъ ему съ нихъ никакихъ повинностей. А жители фундушевыхъ селъ—Харсовъ и Лининовъ за совершениемъ церковныхъ требъ ни къ кому болѣе не должны обращаться, кромѣ священниковъ Харской церкви, подъ страхомъ строгой отвѣтственности. Въ заключенїи Радивиль просить Владимірскихъ и Врестскихъ епископовъ, чтобы они, при поставленїи преемниковъ настоящему священнику, всегда избирали благонадежныхъ унитовъ и ни подъ какимъ видомъ не рукополагали православныхъ пресвитеровъ.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt dziewiętego, miesiąca Junii szóstego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskimi y przede mna

Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościem sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielbny imci xiądz Atanazy Charłampowicz, paroch cerkwi Charskiej, fundusz teyże cerkwi przez i. o. xięcia imci Radziwiła, kanclerza w. w. x. Lit. uczyniony, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Karol Stanisław Radziwił, xiąże na Ołyce, Nieświeżu, Birzach, Dubinkach, Słucku, Kopylu, hrabia na Mirze, Szydłowcu y Krożach, kanclerz wielki w. x. Lit., Brasławski, Przemyski, Człuchowski, Choynicki, Kamieniecki, Krzyczewski, Owłuczynski, Ostrski, Niżynski etc. starosta. W imie przენayświętszey nierozdzielney Troycy Boga Oyca y Syna y Ducha świętego, amen. Oznaymuię tym listem funduszem moim wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć należało, iż za naypierwszy cel szczęścia mego zakładaiąc pomnożenie chwały Bożey w dobrach moich dziedzicznych, a nie mnieysze z tąd maiąc ukontentowanie, iż wielbny ociec Stefan Cholawicz, prezbiter cerkwi we wsi moiey dziedzicznej Charsach będącey, pod tytułem Przemienienia Pańskiego założoney, za oświeceniem Ducha świętego, poznawszy błąd y upor schyzmatycki, do uniey świętey z kościołem rzymskim katolickim przystąpił; dla większego zatym bezpieczenstwa y subsystencyi pomienionego prezbitera y successorów tego, po nim następujących unitów, a naybardziej ażeby za czasem chwała Boża na tamtym mieyscu nie ustała, ponieważ dawnieysze fundusze cerkwi Charskiej za odmiennością czasów pogineły, teraznieyszym funduszem moim perpetuis temporibus do teyże cerkwi Charskiej przyłączam y daię włok dwie zdawna cerkiewnych, w Nawaliszach y Użarach z przydatkami, nazwanemi Piszczany y Plecienisko, przytym ogrody Lipinskie,

ze wszystkimi do tych włok łąkami, polami, zarosłami, ogrodami y przynależnościami, tak iako od dawnych lat antecessorowie teraznieyszego prezbitera Charskiego spokoyneimi possessorami byli, uwalniając też same włoki od czynszów, dziękieleż, robocizny et omni titulo podatków, według inwentarza do maiętności moiey Sławatyckiey należących. Żeby zaś wiedzieli tameczni prezbiterowie o parafiey swoiey, a tym skuteczniey o zbawienie dusz parafianów swoich starali się, naznacza się za parafię do wyż mianowaney cerkwi Charskiej wieś Charse y Lipinki, z których wsi poddani aby na spowiedź wielkanocną y inne nabożęstwa do cerkwi Charskiej chodzili, pod srogiemi winami przykazuię się; to też sobie praecaveo y proszę ichm. xięży biskupów Włodzimirskich y Brzeskich, in unione sanctae romanae ecclesiae zostaiących, pod których iurysdykcyą ta cerkiew zostaie, aby tam żadnego podeyrzanego unita, a choway Boże schyzmatyka prezbitera, nie przyimowali; successorów zaś moich, possessorów Sławatycz, surowym sądem Bożym zaklinam, ażeby do pomienioney cerkwi Charskiej inszey religii ludzi, krom unitów dobrych, za prezbiterów nie podawali, teraznieyszego zaś prezbitera y następców iego obliuię, aby we mszach świętych y innych nabożęstwach swoich mnie samego z naymilszą małżanką moią, successorów y dzieci naszych przed Panem Bogiem nie przepominali. Przy tym tak wiele razy mianowaną cerkiew przy wszystkich wolnościach, których insze cerkwie uniackie w dobrach moich dziedzicznych zażywiają, sacrosancte zachowuię, y na to dla lepszey wiary ten fundusz mój, ręką własną podpisawszy, pieczęcią moią stwierdzić rozkazałem. Dan w Białey, dwudziestego dziewiętego dnia miesiąca Lipca, roku Pańskiego tysiąc siedmset pierwszego. U tego funduszu pieczęć Radzi-

wiłowska y podpis ręki i. o. xięcia imści temi wyrażony słowy: Karol Stanisław xiąże Radziwił, kanclerz wielki w. x. Lit. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1701 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 2809—2810.

86. Фундушова запись енязя Радивиля, данная Черской церкви во имя св. архангела Михаила.

Князь Карль Станислав Радивиль, великий канцлерь вел. кн. Лит., имѣя въ виду, что Парфеній Харламповичь, священникъ церкви во имя св. архангела Михаила, находящейся въ его имѣннн, въ селѣ Черскахъ, перешель въ унию, и для лучшаго обезпеченія какъ его, такъ и его преемниковъ,—возстановляетъ древній, отъ времени утраченный, фундушъ Черской церкви, а именно, даетъ ей двѣ уволокн земли со всеми ихъ доходными статьями. Священники, пользуясь этимъ фундушемъ, не платятъ ему съ нихъ никакой подати. А жители фундушевыхъ селъ—Черски, Кобѣлка и Лептовка, за церковными требамн ни къ кому болѣе не должны обращаться, кромѣ священниковъ настоящей церкви, подъ страхомъ строгой отвѣтственности. Владимирскіе и Брестскіе униатскіе епископы, ꙗ при рукоположеніи преемниковъ настоящему Черскому священнику, строго должны наблюдать, чтобы они были надежные униаты, и отнюдь не православные пресвитеры.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt dziewiętego, miesiąca Junii dwudziestego siódmego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskimi, przede mną Karolem Wieszczykim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter Jan Franciszek Charłampowicz, fundusz iaśnie oświeconego xięcia imści Radziwiła, kanclerza wielkiego w. x. Lit., cerkwi Czarskiej służącej, ad acta podał, który wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Karol Stanisław Radziwił, xiąże na Ołyce, Nieświeżu, Birżach, Dubinkach, Słucku y Kopylu, hrabia na Mirze, Szydłowcu y Krożach, kanclerz wielki w. x. Lit., Brasławski, Przemyski, Człuchowski, Kamieniecki, Krzyczewski, Owłuczycycki, Ostrski, Niżynski etc. etc. starosta. W imie przenaświętszey y nierozdzielney Trojcy Boga Ojca y Syna y Ducha świętego, amen. Oznamuję tym listem, funduszem moim, wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym

teraz y na potym będącego wieku ludziom wiedzieć należało, iż za naypierwszy cel szczęścia mego zakładając pomnożenie chwały Bożey w dobrach moich dziedzicznych, a nie mnieysze z tą odbierając ukontentowanie, że wielebny ociec Parfenty Charłampowicz, prezbiter cerkwi Czarskiej, pod tytułem świętego Michała Archanioła założoney, za oświeceniem Ducha świętego poznawszy błąd y upor schyzmatycki, dobrowolnie do uniey świętey z kościołem rzymskim katolickim przystąpił, dla większego zaytym bezpieczeństwa y subsystencyi tak terazniejszego pomienionego prezbitera, iako y drugih po nim następujących unitów, a naybardziej żeby za czasem chwyla Boża na tamtym miejscu nie ustała, ponieważ dawnieysze fundusze cerkwi Czarskiej wszystkie za czasem poginęły, terazniejszym funduszem moim perpetuis temporibus, do teyże cerkwi Czarskiej przyłączam y daję włok dwie pola zdawna cerkiewnych, ze wszystkimi do tych włok łąkami, polami, zaroślami, lasami, ogrodami y przynależnościami, tak iako od

dawnych lat antecessorowie terażnieyszego prezbitera Czyrskiego spokojnymi onych possessorami byli, uwalniając też same włoki od czynszów, dziakiel, robocizny et omni titulo podatków, według inwentarza do folwarku mego Czyrskiego należących. Żeby zaś tameczni prezbitery wiezieli o parafanach swoich, a tym skuteczniey o zbawieniu dusz onych starali się, naznacza się na parafię do wyż mianowaney cerkwi Czyrskiej wieś Czyrski, Kobiałka, Leptowka, z których wsi poddani, aby na spowiedź wielkanocną y inne nabożeństwa do cerkwi Czyrskiej uczęszczali pilno pod winami przykazuie się; to też sobie praecaveo y proszę ichmść xięży episkopów Włodzimierskich y Brzeskich, in unione sancta romanae ecclesiae zostających praesentes et futuros, pod których iurydykcyą ta cerkiew zostaię, aby tam żadnego podeyrzanego unita, a uchoway Boże schyzmatyka prezbitera nie trzymali. Sukcessorów zaś moich, possessorów dobr Sławatycz, surowym sądem Bożym zaklinam, ażeby do pomie-

nioney cerkwi Czyrskiej inszey religii ludzi, krom unitów dobrych, za prezbitarów nie podawali. Teraznieyszego zaś prezbitera y następców iego obliguję, ażeby we mszach świętych y innych nabożeństwach swoich imnie samego, z najmilszą małżąką moią, dzieci y sukcesorów naszych, przed Panem Bogiem nie przepominali. Przytym tak wiele razy mianowaną cerkiew Czyrską przy wszystkich wolnościach, których insze cerkwie w dobrach moich dziedzicznych zażywaię, sacrosancte zachowuię, a dla lepszey wiary ten fundusz przy podpisie własney ręki moiey pieczęcią stwierdzić rozkazałem. Dan w Białey, dwudziestego dziewiątego dnia miesiąca Lipca, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego pierwszego. U tego funduszu przy pieczęci xiążęcey Radziwiłowskiej podpis ręki i. o. aktora temi słowy: Karol Stanisław xiąże Radziwił, kanclerz w. w. x. Lit. Który to fundusz, za podaniem przez wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1702 г.

Изъ книги за 1734—1736—1741 годы, стр. 677—680.

87. Фундушова запись на Мокринскую церковь во имя сс. апостоловъ Петра и Павла.

Казиміръ Янъ Лоховскій, Новогродскій столяникъ, виждѣ съ супругою своею Констанціею, записываюгь церкви сс. ап. Петра и Павла, находящейся въ Брестскомъ воеводствѣ, въ мѣстѣ Мокрое, слѣдующій фундъшъ: полъ уволокъ земли въ Зданковской уволокѣ, ѣвъ трехъ сѣвооборотахъ, со всѣми къ ней относящимися доходными статьями.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego czwartego, miesiąca Oktobra dwudziestego dnia.

Na urządzie iego królewskiej mości grodzkim Brzeskim, aktami starościńskimi, przede mną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, żowczym y podstarościem sądownym woiewodztwa Brzeskie-

go, stanowszy personaliter wielebny oyciec Dominik Ziemulewicz, prezbyter Mokrzański fundusz cerkwi pomienioney Mokrzańskiej, od wielmożnych ichm. pp. Łochowskich, stolników Nowogrodzkich małżonków, dany y służący, per extractum z xiąg mieyskich magdeburskich Prużańskich autentice wyięty, w sposob prze-

nosu ad akta grodu Brzeskiego podała, cuius tenor sequitur talis. Wypis z xiąg miasta ikmci Prużaney, prawa magdeburgskiego. Roku Pańskiego tysiąc siedemsetnego wtorego, miesiąca Marca dwudziestego dziewiątego dnia, stanowszy w ratuszu Prużańskim przede mną Pawłem Janem Hryszkiewiczem, lantwoytem miasta ikmci Prużany, tak też przede mną Józefem Wasilewskim, burmistrzem, y całym zupełnym urzędem ikmci, p. Kazimierz Jan na Łochowie Łochowski, stolnik Nowogrodzki, y ieymność pani Konstancya Wredowa Kazimierzowa Łochowska, stolnikowa Nowogrodzka, małżankowie, ten wieczysty fundusz do xiąg mieyskich Prużańskich w te słowa podali: Ponieważ wszechmocna dyspozycia do zbawiennego procederu umysł mój miłosiernie swoją inspiracją nakłoniła y nieomylny do nabycia łaski incitament podała, oraz tedy pokornie iego świętemu przeyrzeniu dziękuiąc, z powiną y należytą ku stwórcielowi memu wiary, nadziei y miłości, na pomnożenie chwały iego świętey odzywam ochotą y chętnie oznaymie ia Kazimierz Jan Łochowski, stolnik Nowogrodzki, ziemianin ikmci woiewodztwa Brzeskiego, za spółną radą y iednostaynym umysłem, zezwoleniem małżaki moiey p. Konstancyi Wredowny Kazimierzowey Łochowskiey, stolnikowey Nowogrodzkiey, tym wiecznym fundacyi naszey listem y dobrowolnym zapisem, iż my, mając w maiętności naszey wieczystey, w woiewodztwie Brzeskim leżącey, nazwaney Mokrym, cerkiew Bożą ufundowaną pod tytułem śś. apostołów Piotra y Pawła, przy której to cerkwi Bożey, aby wiecznymi czasy chwała Boża pomnażała, strasznych ofiar Pańskich odprawowała, nieustaiąca szerzyła, na którą to cerkiew według możności naszey nadaimey, daruimey y nieodzownymi czasy funduimey to iest: gruntu pół włoki we włoce Zdankowskiey, ob miedzę z iedney stro-

ny poddanego naszego nazwanego Chiżki, a z drugiey strony Wasila, w czele y tyle, tak iak inni poddani nasze mają swoje zdawna ograniczenie, z reżami, płosami, ze wszystkimi do tey półwłoki należącimi, we trzech poletkach leżącimi, a przy teyże cerkwi na plebanią kapłanowi w tyle cerkwi przysiedlenie y ogrodem iednym bokiem od drogi do wsi Kozłow, a z drugiey bokiem dworney o nasz grunt opieraiące się, a na dłuż w czele na tyle cerkwi, a w tyle tak przysiedlenie, iako y ogród opieraiące się o sadzawkę naszą dworną opieraiące, ograniczam, na wieczne czasy funduię. Do której to fundacyi naszey, dobrowolney, wieczney, żaden z bliskich krewnych moich interessować się wiecznie nie powinni będą, czego my sami, colatorowie y potomkowie nasi postrzeżać y bronić powinni będą, aby tey chwale Bożey, od nas ufundowaney, ni w czym uyma nie dzieła, swieszczennikom teraz y na potem będącym, w spokojnym dzieżeniu y zażywaniu przeszkody żadney nie było wiecznie waruimey. Do której to wieczney y dobrowolney fundacyi naszey, dla lepszey wiary y ztwierdzenia, przy zwykłej pieczęci naszey rękoma naszemi podpisuimey. Pisan we dworze naszym Mokrzańskim, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego wtorego, miesiąca Marca dwudziestego dziewiątego dnia. Do którego wieczystego funduszu podpis ręki temi słowy: Kazimierz Jan na Łochowie Łochowski, stolnik Nowogrodzki, ręką własną, Konstancya Wredowna Łochowska, stolnikowa Nowogrodzka. Który to ten dobrowolny wieczysty fundusz słowo do słowa do xiąg mieyskich prawa magdeburgskiego Prużańskiego przyiąwszy y zapisawszy stronie potrzebuiącey ten wieczysty fundusz pod pieczęcią mieyską y z podpisem rąk urzędowych stronie potrzebuiącey iest wydan. U tego ekstraktu przy pieczęci urzędowey mieyskiey Prużańskiey pod-

pisy rąk temi słowy: Paweł Jan Hryszkiewicz, lantwoyt Prużański ikmci, Józef Wasilewski, burmistrz m. ikmci Prużany, Wawrzyniec Wasilewski pisarz ikmci. Któryż to takowy fundusz, per

extractum z xiąg magdeburyi Prużańskiej wyięty w sposob przenosu ad acta grodu Brzeskiego przez wyż wyrażoną osobę podany, iest przyjęty y wpisany.

1703 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 147—148.

88. Право Русиловскому церковному братству на свободное варение пива и на другія преимущества, данное Брестскою каштеляншею Коптевою.

Екатерина Коптева, Брестская каштелянка, имѣя въ виду, что какъ члены Русиловскаго св. Николаевского братства не дѣлають общихъ собраний, крайне необходимыхъ для взиманія съ нихъ сбора на свѣчи и другія церковныя потребности, равно для выбора старшихъ братчиковъ и сведенія общихъ счетовъ, по причинѣ большихъ издержекъ, сопровождающихъ эти собранія,—она, Коптева, желая нынѣ устранить это неудобство, т. е. чтобы собранныя деньги не израсходовались на приемъ и угощеніе братчиковъ, а шли на удовлетвореніе церковныхъ нуждъ,—предоставляеть братству право бозношлннаго варенія пива для братскихъ нуждъ, два раза въ годъ—къ Пасхѣ и ко дню св. Николая Чудотворца, особеннаго шокровителя города Ополья. Лица, не принадлежащія къ составу братства, не имѣють права участвовать въ этомъ пивовареніи.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Aprila dwudziestego czwartego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskimi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim wiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter przewielebny w Bogu imci xiądz Bazyli Doroszeski, prezbiter Opolski, skrypt bratstwu Rusiłowskiemu na wolne warzenie piwa y inne kątenta od iaśnie w. imci pani Katarzyny Kopciowey, kasztelanowey Brzeskiey, dany, a przez iaśnie w. imci panią Załuską, kuchmistrzową wielką w. x. Lit., ztwierdzony, ad acta podał, który, wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum, tak się w sobie ma: Katarzyna z Zawierza Stetkiewiczowna Kopciowa, kasztelanowa Brzeska. Pisan w Opolu, roku tysiąc siedemset trzeciego, miesiąca Stycznia dnia czterynastego. Wszem wobec y każdemu zosobna, osobliwie zawiadowcom y arędarzom y wszystkim włościom moim donoszę do wiadomości, iż ia z funkcii moiey kola-

torskiey chcąc y żądaiąc, aby iako w kościołach, tak w cerkwiach szerzyła się chwała Boża, do której to według świadectwa ich pasterza, gdy bratstwo Rusiłowskie pod tytułem Mikołaja ś. Mirowskiego biskupa, cudotwórcy, osobliwego tego Opolskiego miejsca patrona, zostaiące, według sił swoich wszelką ochotę y kosztem w składankach na świece brackie y na ołtarzów postawniki y inne potrzeby cerkiewne iest przykładem światobliwym, a nie mogą mieć schadzek, wielce potrzebnych, tak dla kątrybucii na świecy, iako elekcii starszych bratów y kalkulacji expensów, ażeby dla posiłku y przyięcia kapłanów z tychże kątrybucii na chwałę Bożą, musieli u arędarzów niewolniczo w służbie Bożey spędować, dla czego to nieposłuszni bez kary y bratstwo bez rady y nauki duchowney zwyczajnie na schadzkach prywatnie, nie publicznie, z pospółstwem bywaiących, a składanki z uszczerbkiem nie tylko na świecy, ale y na służby Boże, iako akafisty y molebny zostawaią. Uznałam słuszno rzecz

temuż Rusiłowskiemu bratstwu pozwolić na też schadzki piwo warzyć bez wszelkich pretensii, iakoż władzą moją kolatorską pozwalam dwa razy na rok, po trzy miarki słodu, raz na Wielkanoc, drugi raz na ś. Mikołaj, lub też inszego czasu, w tej liczbie y mierze, potrzebnego im, z tą iednak kądycią, aby parafianie inni, w tym bratstwie nie zostające, ani przysypowali do waru, ani się interesowali do tego prawa y wolności brackich; druga, aby należytości brackie w świecach, tak do noszenia, iako y do wielkiej postawnicy, nie mniej y małych na ołtarze postawników y w inszych obrządkach, tak zwyczajnych, iako y wiadomych ichże pasterzowi, (któremu w tym od nich ma być posłuszeństwo y co rok kalkulacya oddawana) wypełniali, ażeby miasto duchowney schadzki zgorzenia nie było, na schadzkach

wszelka skromność, cichość y poszanowanie pasterzowi swemu y braci bratom y tylko o obrządkach cerkwi, o chwale Bożey nie o fraszkach rada. Dla waloru tego skryptu mego na zawsze, aby temu nikt przeciwny nie był, tak iako Opolskiemu bratstwu y Grabowskiemu, iako temuż Rusiłowskiemu, ręką własną moją stwierdzam. W Opolu, czternastego Januari, w roku tysiąc siedemset trzecim. U tego skryptu podpisy rąk przy wyciśnionych na laku czerwonym pieczęciach takowe: Katarzyna Kopciowa, kasztelanowa Brzeska, potwierdzam ten skrypt, do którego się ręką moją podpisuję. F. Załuska kuchmistrzowa wielkiego x. Lit. Który to takowy skrypt, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1703 r.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 653—654.

89. Фундушова запись Карла Станислава Радивиля, данная священнику Кленовницкой церкви.

Князь Карлъ Станиславъ Радивиль, великій канцарь вел. кн. Лит., для преусиьня христіанъ въ благочестіи и для содѣйствія имъ въ этомъ чрезъ духовныхъ лицъ, основываетъ въ своемъ Бѣльскомъ графствѣ, въ селѣ Кленовницахъ, церковь. Отдавая ее подъ духовную юрисдикцію Леона Шлюбича Зальскаго, Кіево-Галицкаго и всей Руси митрополита, Владимірскаго и Врестскаго епископа, и его преемниковъ—униатовъ, онъ, для надлежащаго обезпеченія ея церковно-служителей, даруетъ ей двѣ уволоки пусто-порожной земли въ томъ же селѣ Кленовницахъ, а именно: полторы уволоки священнику и полъ уволоки пѣвцу или дьячку. Заботясь о своей паствѣ и вспоминая въ своихъ молитвахъ и жертвоприношеніяхъ его, его жену и дѣтей, священники Кленовницкой церкви не платятъ ему за эти земли никакихъ повинностей. Кромѣ этого, Радивиль приноситъ въ даръ новой церкви разныя церковныя накрестольныя вещи.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Maia dwudziestego siódmego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter wielebny w Bogu imś xiaźdz Teodor Halicki, prezbiter cerkwi Klonownicy, fundusz i. o. xięcia imści Ka-

rola Stanisława Radziwiła, kanclerza w. w. x. Lit. teyże cerkwi prezbiterowi służący, ad acta podał, który, wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum, tak się w sobie ma: Karol Stanisław Radziwił, xiaźe na Ołyce, Nieświeżu, Birzach, Dubinkach, Słucku y Kopylu, hrabia na Mirze, Szydłowcu y Krożach, kanclerz w. w. x. Lit., Braclawski, Przemyski, Człuchowski, Choynicki, Kamieniecki, Krzyczewski, Owłuczycycki, Ostrski, Nie-

żyński etc. starosta. W imię Trójcy Przenajświętszej Ojca, Syna y Ducha świętego, Boga we trzech osobach iedynego, na wieczną rzecz y pamiątkę, oznajmuję tym listem funduszem moim, iż mając powierzonych od Pana Boga mego pod władzę moją tak wiele dusz chrześcianskich, poddanych moich, a starając się usilnie o to, aby w nich większa chwwała y znaiomość Stwórcy swego krzewiła się y do zbawienia swego prędszą pomoc od ludzi duchownych mieli, tą a nie inszą intencją, wystawiłem cerkiew nową we wsi moiej dziedzicznej nazwanej Klonownicy, do hrabstwa mego Bialskiego należącej, którą (zostawiwszy przy sobie y successorach moich ius patronatus et collationis) poddaię pod rząd y iurydykcyą wielmożnego y nayprzewielebniejszego w Bogu imści xiędza Leona Szlubicza Załęskiego, metropolite Kijowskiego, Halickiego y wszystkiej Rusi, iako episkopa natenczas Włodzimirskiego y Brzeskiego y successorów iego, episkopów Włodzimirskich y Brzeskich, in sancta unione y posłuszeństwie kościoła rzymskiego zostających; żeby zaś prezbiter, do tej cerkwi przeze mnie podany y drudzy po nim następujący, mieli wyżywienie y subsystencyą swoją, terazniejszym funduszem moim nadaię wiecznemi a nieodzownemi czasy do wyż pomienionej Klonownickiej cerkwi gruntu pustego, w teyże wsi Klonownicy będącego, włok dwie we trzech poletkach, o granicę z iedney strony Piotra Suda-ka, a z drugiey o miedzę arędarskiej włoki leżących, z których to dwóch włok, pułtory włoki na prezbitera, a pułwłok na kantora alias dziaka nazacza się. Obligacya nie insza na prezbitera Klonownickiego terazniejszego y innych po nim następujących wkłada się, tylko aby w liturgiach y ofiarach świętych mnie samego, żony moiej, dzieci y successorów moich przed Panem Bogiem

nie przepominali, a przytym pilne y pa-sterskie staranie koło parafian, iako owieczek sobie powierzonych, mieli. Żeby zaś prezbiter terazniejszy Klonownicki y successores iego wiedział parafię swoją, Klonownica sama, Cieleznica, Olszyn y Błonie, wsi moie, do cerkwi Klonownickiej za parafią nazaczają się. Do teyże cerkwi na chwałę Bożą dałem puszkę srebrną, kielich, patynę, gwiazdeczkę y łyżeczkę także srebrną y inne aparaty cerkiewne. Tenże prezbiter Klonownicki y po nim następujący, z dwóch włok, tym funduszem moim cerkwi Klonownickiej nadanych, żadnych robot pełnić, ani czynszu y iakich kolwiek podatków in perpetuum nie powinien dawać, ale za równo z drugimi prezbiterami, w hrabstwie moim Bialskim zostającymi, immunitate ecclesiastica ma się zaszczycać, salvis nihilominus oneribus reipublicae et iuribus meis haereditariis. Który to fundusz dla lepszej wiary ręką własną podpisawszy pieczęcią moją stwierdzić rozkazałem. Dan w zamku Bialskim, dnia XXII miesiąca Grudnia, roku Pańskiego MDCCIII. U tego funduszu przy przyciśnioney wielkiej Radziwiłowskiej pieczęci podpis tegoż xięcia imci takowy: Karol Stanisław xiąże Radziwił, kanclerz wielki w. x. Lit.; a poniżej expressya imć xiędza wizytatora takowa: Ten fundusz cerkwi Klonownickiej pod czas wizyty generalney dyecezyi Brzeskiej do xiąg wizytatorskich de verbo ad verbum, anno millesimo septingentesimo quinquagesimo nono, die vigesima prima Maii wpisałem y ingrossowałem. X. Antoni Grudzinski, coad. Malec. actor. visitatorialium generalis Brestensis notarius mp. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, jest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1709 г.

Изъ книги за 1766—1763 годы, стр. 703—704.

90. Привилегія епископа Луцкаго Александра Выговскаго на 4 четверти земли въ мѣстечкѣ Яновѣ, данная на церковь св. Космы и Даміана.

Александръ графъ Выговскій, р.-к. епископъ Луцкій и Брестскій, имѣя въ виду, что церковь св. мучениковъ Космы и Даміана, находящаяся въ мѣстечкѣ Яновѣ, имѣеть крайне мало земли и доходовъ, то для лучшаго обезпеченія ея священнослужителей, записываетъ ей четыре *четверти* (уволоки) земли. Священники Космо-Даміанской церкви, пользуясь этими землями, не платятъ ему, Выговскому, за нихъ никакихъ податей. Этотъ фондъ онъ соединяетъ съ древнимъ, даннымъ его предшественникомъ, епископомъ Янушемъ Андрушевичемъ, въ 1565 г.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Junii dwudziestego siódmego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Andrzej Galinski, prezbiter cerkwi Janowskiej, przywiley od i. w. imść xiędza Alexandra Wyhowskiego, biskupa Łuckiego y Brzeskiego, cerkwi Janowskiej na rzecz w nim niżej wyrażoną nadany, ad acta podał, który wpisując w księgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Alexander z Wyhowa hrabia Wyhowski, z Bożey y stolice apostolskiej łaski, biskup Łucki y Brzeski, opat Sieciechowski, wszystkim w obec y każdemu z osobna, komu by o tym wiedzieć należało teraz y na potomne czasy, wiadomo czyniemy, iż my Alexander, biskup Łucki y Brzeski, uważając szczupłość gruntów y dochodów cerkwi Bożey świętych Damiana y Koźmy, męczeników w mieście naszym biskupim Janowie będącey, chcąc na większą cześć y chwałę Boga wszechmogącego z tego, cokolwiek z łaski iego Pańskiej mamy, kościołom świętym udzielić, aby tym bardziey pilnujący świętnie Bozkich kapłani pilniey y ochotniey Panu Bogu służyli y za nasze grzechy maiestat iego bla-

gali, umyśliliśmy tey cerkwi Bożey y nactenczas będącemu kapłanowi xiędzu Stefanowi Olifrowiczowi, plebanowi Janowskiemu ritus graeci uniti, y iego sukcesorom, przez nas y sukcesorów naszych prezentowanym y obranym, pewne grunta, w mieście naszym Janowie będące, puste, po części zarosłe y przez mieszczanów, pewnych dziedziców tych gruntów, pozostałe y legowane, to iest: ćwierci dwie Kudynowskie, o miedzę z iedney strony Stefana Demiszkowicza, z drugiey strony Krasnoucha Klima, mieszczan Janowskich, także drugie dwie ćwiercie Drobnikowskie nazwane, jedna o miedzę z iedney strony puł włoczka Zarembowskiego, z drugiey zaś Szymona Goreckiego, druga ćwierć o miedzę z iedney strony Wasila Acydy, z drugiey strony Kopustowskiej ćwierci, dać, darować, wiecznemi czasy zapisać y do fundacyi dawney ś. p. niegdy imść xiędza Janusza Andruszewicza, biskupa Łuckiego y Brzeskiego, praedecessora naszego roku tysiąc pięćset sześćdziesiąt y piątego, dnia dwudziestego piątego Czerwca w Janowie dany, przyłączyć. Jakoż tym naszym przywileiem wieczystym te cztery ćwierci daiemy, daruiemy, zapisuiemy y przyłączamy, wszelką moc używania tych ćwierci czterech teraznieyszemu swieszczennikowi y na potym będącym swieszczennikom zostawując ze wszystkimi do tych ćwierci należytosciami.

sianożęciami y zaroślami, nie a nic nie zostawując, ale tak iako były z dawna, teraz y na potym tej cerkwi kapłanem zupełnie oddając. Oraz ponieważ te ćwierci daią się kościołowi Bożemu na fundacyą albo auctiā fundacyi dawney, więc one od wszelkich podatków tak rzeczy pospolitey, iako dworskich y mieyskich czynszów, danin, diakła, hiberny, contrybucyi y ustaw wszelkich quocunque titulo nazywających się, uwalniamy y wiecznemi czasy za uwolnione mieć chcemy, obiecując to y po naszych i. w. imść xciów successorach, iż tego pola od cerkwi Bożey nie odbiorą, ani odebrać nikomu nie dopuszczą. Na co dla lepszey wiary y waloru ręką naszą ten przywilej podpisuiemy y pieczęcią większą

stwierdzić rozkazaliśmy. Działo się w zamku Janowskim, dnia dwudziestego siódmego Września, roku Pańskiego tysiąc siedmset dziewiętego. U tego przywileju przy przyciśnionej pieczęci podpis ręki i. w-go imść xiędza biskupa w te słowa: Alexander biskup mp. A po drugiej stronie pieczęci inducta w te słowa: Inductum ad acta consistorii Janoviensis, Adalbertus Stanislaus Kotarski, s. aulae apostolicae plebanus et actorum curiae suae illmmae celsissimaeque, ac consistorii generalis Janovien. notarius. Który to takowy przywilej, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1717 r.

Изъ книги за 1743—1744 годы, стр. 167—168.

91. Изрекательная запись отъ общины села Луки на поле Островъ, на которомъ построена церковь.

Крестьянская община села Луки заявляетъ кругомъ порукою особымъ листомъ, что она, при обмѣнѣ своихъ земель, хотѣла взять къ себѣ и слѣдующее ей поле—Островъ, на которомъ стоитъ церковь; но по обсужденіи этого дѣла въ общемъ собраніи наша, что поле это, собственно, не должно принадлежать общинѣ, такъ какъ на немъ уже давно построена церковь Божія; и потому единогласно рѣшаетъ, чтобъ его записать церкви, какъ ея собственность, на вѣчное время. Настоящее свое постановленіе крестьяне обезпечиваютъ залогомъ подъ дворъ Рудскій въ 100 копъ грошей Литовскихъ.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego czwartego, miesiąca Maia piątego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskimi, przede mną Franciszkim z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny prezbiter cerkwi Łukiego Jan Grudzinski, ten dokument, na rzecz w nim niżej wyrażoną, sobie służący, ad acta podał, cuius tenor sequitur talis: My mužowie, cała gromada nasza wsi Łukiego czyniemy wiadomo tym listem naszym, dobrowol-

nym zapisem, danym na siebie, ręcząc ieden za drugiego, komu by o tym wiedzieć należało, iż gdy z wiadomości y pozwolenia dworu ikmci Ruckiego poszli w zamian włóści Butelowska y Faratałowska do cerkwi świętey, a Kasowska y Hrycowska do skarbu ikmci są przyjęte y nam podług ustawy kommissarskiey podane, chcieliśmy byli y pole Ostrow nazwane, na którym cerkiew święta stoi, sobie przywłaszczyć, ale gdy zważając wszelkie okoliczności, że to do włók pomienionych nie należy, ale z dawnych czasów na tym iest cerkiew święta fundowana, uczyniwszy tedy mie-

dzy sobą radę, wraz wszyscy cała gromada nasza wsi Łukiego ustępujemy y zrzekamy się wiecznemi czasu pomienionego Ostrowu, a do używania oycowi naszemu duchownemu, teraz y na potomnym będącemu, pozwalamy, tak iako przodkowie nasi za konsensem najjaśniejszego króla Polskiego cerkwi świętej nadali, y my oddać nie możemy pod zarękowiny na dwor ikmci Rudzki kop stu; na co dla lepszej wiary rękami naszymi podpisujemy, iako nieumiejętni pisma krzyżyki przy imionach naszych kładniem. Działo się w Łukim, dnia siedmnastego Apryla, tysiąc siedmset siedmnastego. U tego dokumentu

przy położonych krzyżykach podpisy takowe: Onysko Ilko ławnik †, Iwan Kardolik †, Jermosz Kryczyk †, Karp Minewicz †, Petruk Małyszczyc †. Po wyrażonych podpisach approbacya zamku ikmci Rudzkiego takowa: Ten list, dobrowolny zapis gromady Łukiewskiej był approbowany w zamku ikmści Rudzkim, tysiąc siedmset siedmnastego roku, dnia dwudziestego czwartego Maia. Co, dla lepszej wiary, podpisuje się: Thomasz Maliszewski. Który to takowy dokument, za podaniem ze wszystką w nim inserowaną rzeczą ad akta podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1718 г.

Изъ книги за 1743—1744 годы, стр. 2233—2236.

92. Фундушова запись на церковь во имя Покрова Пресвятыя Богородицы и сс. апостоловъ Петра и Павла въ Тришинѣ.

Петръ Владиславъ Озембловскій, войскій Брестскаго воеводства, вмѣстѣ съ супругою своею Есєнрью Иоанною, записываютъ церкви во имя Покрова Пресвятой Богородицы и святыхъ апостоловъ Петра и Павла, находящейся въ ихъ имѣнїи Тришинѣ, слѣдующїи фундушъ: четыре уволови земли,—дѣвъ въ селѣ Косичахъ, третья—Макаровская, а четвертая—Свѣщовская, со всѣми ихъ доходными статьями—огородами, сѣнокосами и проч. Пользуясь этими землями, священникъ Тришинской церкви, не платя за нихъ фундаторамъ никакихъ податей, а только должны совершать въ каждую недѣлю двѣ литургии—одну въ среду за души своихъ фундаторовъ и ихъ родственниковъ, а другую въ субботу за души страдающихъ въ чистилищѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego trzeciego, miesiąca Decembra siódmego dnia.

Na roczkach decembrowych grodzkich woiewodztwa Brześcianskiego, porządkiem prawa pospolitego w mieście ikmci Brześciu in loco solito sądzących się, przed nami Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm, Michałem Starzykiem Buczyńskim, oboznym y sędzią, a Antonim Thadeuszem Laskowskim, regentem, in loco wielmożnego imci pana Marcina Matuszewicza, podstolego y aktualnego pisarza, protunc zawiadującym pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkiemi woiewodztwa Brześcianskiego, stawiając iudicialiter patron

imci pan Stanisław Laskowski, fundusz, od wielmożnego ip. Piotra Władysława y Estery Johannы Oziembłowskich, woyskich Brzeskich, na cerkiew w dobrach ichmść wieczystych, nazwanych Tryszyn, będącą, prezbiterowi tamecznemu y następcom onego na rzecz w nim niżej wyrażoną dany y służący, ad akta podał, a podając prosił nas sądu, aby pomieniony fundusz, ze wszystką w nim inserowaną rzeczą, był do xiąg sądowych grodzkich wdztwa Brzeskiego przyjęty y wpisany. Jakoż my, urząd, ony przyjąwszy w xięgi wpisać rozkazaliśmy, który wpisując słowo do słowa tak się w sobie ma: Piotr Władysław Oziembłowski, woyski woiewodztwa Brzeskiego, Ester

Joanna z Tułowskich Oziembłowska, woyska wojewodztwa Brzeskiego, wiadomo czyniemy tym naszym skryptem niniejszym y na potym będącego wieku ludziom, iż chcąc mieć w opatrności chwałę Bozką funduujemy cerkiew w majątności naszej weczystey, nazwaney Tryszyn szlachecki, pod tytułem protekcji Najswiętszey Panny y świętych apostołów Piotra y Pawła, a chcąc y postrzegając tego, aby chwała Bozka zawsze odprawowana była, z szczerey ku Bogu żarliwości, iako pan y kollator upatrzwszy na to człowieka zgodnego, pana Mikołaja Łobaczewskiego, dobrze sobie zaleconego, konferuję onemu plebanią cerkwi moiey Tryszynskiej, do której to cerkwi nadaię gruntu włok dwie we wsi Kosiczach iedna, nazywająca się włoka Szybunska, druga do tego poletku należąca, na zaścianku y ze wszystkimi do tych włok przynależącemi gruntami, które idą ku wsi Bratyłowowi, także w drugim poletku włok dwie, nazywających się iedna Makarowska, a druga Swiszczowska, także ze wszystkimi do tych włok przynależącemi gruntami, które ku Bratyłowowi idą, oraz z ogrodami y sianożęciami, iak się zdawna w sobie mają; w czym przestrzegamy, aby wielebny prezbiter w obligach urzędu swego był czuły, iako należy na kapłana, to iest, aby za nas fundatorów,

oraz za rodziców y przodków naszych, we srzodę zawsze odprawowana była msza święta, w sobotę zaś druga msza święta za dusze, które żadnego ratunku nie mają, to iest w tydzień mszy świętych dwie, (excepto świąt uroczystych), za które w insze dni msza święta odprawowana być powinna. Na które nabożeństwo wino y świece ad vitae tempora fundatorów samych ze dworu dać powinny będą. Z tych zaś pomienionych gruntów żadnych nie powinien będzie wielebny ociec Mikołaj Łobaczewski powinności, ani successorowie iego do skarbu rzeczy pospolitey, ani do dworu mego płacić, oprócz chwale Bozkiej zadosyć czynić. Na co, dla lepszy wiary, naszemi rękami własnymi przy zwykłej pieczęci podpisujemy się. Pisan w Tryszynie, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego ośmnastego, miesiąca Augusta trzydziestego dnia. U tego funduszu podpisy rąk wielmożnych ichmśc panów fundatorów, przy pieczęci pieczętką sygnetową na laku czerwonym wyciśnioną, tymi słowy: Z iedney strony pieczęci: Piotr Władysław Oziembłowski, woyski Brzeski, Estera Johanna Oziembłowska, woyska Brzeska. Któryż to takowy fundusz, przez patrona wyż wyrażonego iudicialiter ad acta podany, iest do xiąg grodzkich wojewodztwa Brzeskiego spraw sądowych przyjęty y wpisany.

1718 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 117—120.

93. Фундушова запись на Малоеленскую церковь во имя св. апостоловъ Петра и Павла.

Антоній Потей, великій стражник вел. кн. Лит., Радомийскій староста, для обезпеченія церковно-служителей, записываетъ Омѣй Моймонтовичу, священнику церкви во имя св. ап. Петра и Павла, находящейся въ его имѣнїи Малой Ельнѣ, слѣдующій фундушъ: одну уловку земли въ двухъ перегибахъ въ селѣ Селеховичахъ, три придатка при этой волокъ: первый придатокъ—Новина, другой подъ Колодизникомъ и третій—Клинь надъ р. Селяховяцкою; и еще сыновью Прокоповщину. Ему же предоставляетъ право свободнаго пользованія льсомъ, куреніемъ вина, и вареніемъ пива на домашнія нужды. Торговое съ ярмарокъ подъ церковью также слѣдуетъ священнику. Священникъ Моймонтовичъ, равно какъ и всѣ его преемники, пользуются этими фундаціями, обязываются только каждую недѣлю совершать литургію за души страдающихъ въ чистилищѣ.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Februaryi dwudziestego szóstego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podsta-

lim y podstarościm sądowym grodzkim województwa Brzeskiego, comparens personaliter imię xiądz Jan Małtowicz, prezbiter cerkwi Małoiieleńskiej, fundusz seu nadanie, prezbiterowi teyże cerkwi służący, ad acta grodu Brzeskiego podał, który wpisując w księgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Antoni Pocię, strażnik wielki w. x. Lit., Radomyjski starosta, pułkownik ikmci woysk w. x. Lit., czynię wiadomo wszem wobec y każdemu z osobna, teraz y w czas przyszły potrzebującym, tym moim wiecznego nadania prawem, danym wielebnemu oycu Tomaszowi Moymotowiczowi, plebanowi cerkwi pod tytułem ś. Piotra y Pawła, w dobrach moich dziedzicznych, Małey Jelney nazwanych, w województwie Brzeskim sytuowanych y succedaneis iego na też beneficium danym na to, iż ia Pocię, strażnik Litewski, mając prae oculis nieustanną chwałę Pana Boga y chcąc, aby wymienioney cerkwi plebani należytą mieli subsystemę, zdawna do przerzeczoney cerkwi grunta, attinencye y wszelkie niżej opisane adiacencye, niniejszym prawem ztwierdzam y nadaię, to iest: włokę iedną, we dwa poletki, we wsi Sielechowiczach, przy teyże włoce przydatki we trzech poletkach do teyże włoki, we dwóch poletkach będącey, należące: pierwszy przydatek, nazywający się Nowina, nad drożką leżący przy granicy Buczemlanskiej, a z drugiey strony od Nowin Sielechowieckich na szanków osiem, wzdłuż między ściankami y ługami y wszereż włok dwie; drugi przydatek nad Kołodziazykiem leżący przy drodze, idący na Zaberezinę z iedney, a z drugiey strony teyże wsi Sielechowicz na szanków cztery, wszereż na włokę a wzdłuż od rowu aż do ścianki poprzeczney, idącey między też Nowiny; trzeci przydatek za rzeczka Sielechowicką nad drożką, idącą do Woyskiej, od granicy Zadworskiej y Sielechowickiey, nazywającej się Klin, na szanków dwa z sia-

nożęcią aż do samey rzeczki; y z osobna sianożęć, nazwaną Prokopowszczyzna, od Leszczyzny do rzeczki wzdłuż, a wszereż na sązni sześćdziesiąt między miedzami od spławów dwornych, a z drugiey strony teyże wsi Sielechowicz, nazywającej się Potereby. Przysiedlenie plebanii przy samey cerkwi pod dworem z gruntem tamże przy cerkwi na szanków dziesięć z ogrodem, między ulicą po obie idące strony z dworu do wsi z sianożęcią po obie strony rzeczki, z lasem olchowym, poczynającym od goścince Rasińskiego, a kończącym się za rzeczka po drożkę idącą do Bukaczew, a wszereż od drogi idącey do Kruhela na groblę, a od grobli po ogród młynarski, leżący w Berezniku pod wsią, na którym gruncie młyn y sadzawka na dwór excypowane y żadnym sposobem do plebanii nie należące, oprócz tylko wolnego mlewa, bez dania miarki na własną plebańską potrzebę; wypust dla bydła przy trzodzie dworney y wstęp wolny do lasu, tudzież wolne kurzenie gorzałki y piwa robienie na własną tylko plebańską potrzebę, bez żadney w arzędzie przeszkody. Targowe podczas iarmarków, pod cerkwią odprawujących się, temuż plebanowi y iego następcom należeć powinno. Jako tedy włokę naypierwiej w tym nadaniu opisaną we wsi Sielechowiczach leżącą podle karczmy, która iako we dwóch poletkach, tak nie za iedną powinna być rozumianą, ale za dwie, to iest, iedną w samey wsi Sielechowiczach, drugą włokę za tąż wsią, y insze wyżej opisane grunta, przydatki, łąki, las y wszystko, co się opisało y czego zdawna plebani cerkwi wymienioney używali y w swoiey mieli possessyi, to terazniyszemu plebanowi cerkwi Małoiieleńskiej wiecznemi czasy ztwierdzam, przyłączam y nadaię bez żadney ode mnie y successorów moich praepedycii y przeszkody. Obligacyą na plebanów tamecznych Małoiieleńskich wieczną wkładam, aby co tydzień msza świę-

ta iedna za dusze ratunku potrzebuia-
cych odprawiła się; te zaś nadanie mo-
ie dla tym większey wagi y waloru rę-
ką własną podpisuię. Datt w Rzeczycy,
roku tysiąc siedemset osiemnastego, dnia
dziesiątego Decembra. U tego funduszu
alias nadania, przy przyciśnionej na la-
ku czerwonym pieczęci, podpis ręki sa-
mego aktora temi słowy: Antoni Pocię,
strażnik wielki w. x. Lit. Ad marginem

zaś tego funduszu seu nadania expressya
takowa: Roku tysiąc siedemset piędzie-
siąt dziewiątego, dnia szesnastego Czerw-
ca v. st. do akt wizyty ieneralney wpi-
sany iest ten fundusz. A. Koronczeski,
off. gener. Brzes. Który to takowy fun-
dusz alias nadanie, przez wyż wyrażoną
osobę ku aktykowaniu podany, de verbo
ad verbum iest do xiąg grodzkich Brze-
skich przyięty y wpisany.

1718 r.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 1077—1084.

**94. Фундушова запись на Матіевскую церковь во имя святыхъ Іоанна
Крестителя, Симеона Столпника и великомученицы Варвары.**

Антоній Іосифъ Яновичъ Костюшко Сѣхновидцкій, владѣлецъ имѣнія Попrotna, находящагося въ Брест-
скомъ воеводствѣ, желая почтить память своего родственника и благодѣтеля Яна Костюшки Сенетовича,
Червоногородскаго войскаго, и для преуспѣянія людей въ благочестіи, записываетъ Матіевской церкви во
имя св. Іоанна Крестителя, св. Симеона Столпника и св. великомученицы Варвары уволюку земли въ
селѣ Матіевцахъ. Также даетъ ей еще одного крестьянина по имени Прокопа Рабчука. Кромѣ того,
владѣлецъ Попrotnы обѣщаетъ давать на церковь ежегодно по два гарнца вина, или деньгами— по два
талера битыхъ, также 12 фунтовъ воску на свѣчи, или деньгами— 12 злотыхъ.

Roku tysiąc siedymsetnego sześćdzie-
siąt wtorego, miesiąca Maia dwunastego
dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesc-
kim, przed aktami starościnskimi y prze-
de mną Karolem Wieszczyckim, podstoli-
m y podstarościm sądowym grodzkim
województwa Brzeskiego, comparens
personaliter w Bogu wielebny imść xiądz
Antoni Hrehorowicz, prezbiter cerkwi
Matiowskiej, fundusz na tęż cerkiew od
imść pana Antoniego Józefa Janowicza
Kościszki Siechnowickiego w Bogu wie-
lebnemu oycu Samuelowi Narukiewiczzo-
wi, prezbiterowi natenczas będącemu, da-
ny et adpraesens sobie służący, ad acta
podał, który wpisuiąc de verbo ad ver-
bum tak się w sobie ma: W imie Oy-
ca, Syna, Ducha świętego, nierozdzielney
Trójcy świętey iedynego Boga niech się
to stanie ku wieczney pamięci, amen.

Ja Antoni Józef Janowicz Kościszko
Siechnowicki, zostawszy naturalnym suk-
cessorem dobr maiętności Poprotna, w wo-
iewodztwie Brzeskim leżących, po ze-
szłym świętey pamięci imść panu Janie
Kościszku Siechnowickim, woyskim
Czerwonogrodzkim, dobrodzieiu rodzicu
moim, a chcąc in suo robore utrzymać
fundusz zeszęłego ś. pamięci dobrodzieia
rodzica moiego, należący do cerkwi Ma-
tiowskiej, aby naywiększa chwała Bo-
ża w świątnicach Bogu w Trójcy świę-
tey iedynemu poświęconych, przy nie-
ustaiącym honorze Przenayświętszey Pan-
ny Marii matki Bożey, iako nayzdo-
bniejszym nabożęstwem serc prawowier-
nych cerkwie świętey, pod zwierzchno-
ścią y władzą summi pontificis romanae
ecclesiae, cum fructu bonorum operum
chrześcian zostaiących, y day Boże, aeter-
no praemio na dusze onych krwią nuy-

droższą Syna Bożego odkupione, assequendo szerzyła się y pomazała; przeto ia, naturalny successor, erigowaną de nova radice cerkiew ś. przez zeszcłego ś. pamięci dobrodzieia rodzica moiego, pragnąc usilnie, aby honor Bozki y matki Przenajświętszey y świętych Bożych tym bardziej ludzkimi był uwielbiony modłami, na gruncie moim własnym dziedzicznym wieczystym, do majątności moiey Poprotney, wieczystey, mnie iure naturali sukcesywe spadłej, przykupionym, pod tytułem ś. Jana Chrzciciela, ś. Symeona Słupnika, ś. Barbary panny y męczenniczki; a że ta cerkiew nowo fundowana bez kapłana nie ma być ustawicznego y mieszkającego przy teyże cerkwi, aby przez bogoboyność iego tym większy ludzie pochop do nabożeństwa brali y bez sakramentów świętych nie zostawali, dla którego to prezbitera wiecznie daię, daruie y do teyże cerkwi wiecznemi czasy teraz będącemu prezbiterowi, wielbnemu oycowi Samuelowi Narukiewiczowi, iako na potym y iego następcem, przyłączam włokę gruntu, iako się wyżej namieniło przykupioną, z której włoki morg ieden, na którym karczma stoi we wsi Matiowiczach, to iest, puł morga po prawey ręce karczmy, a puł morga po lewey ręce do arędy y majątności moiey Poprotney excypuie się, w nadgrodeę czego ia Antoni Kościuszko, zważając, aby Bogu naprzód y prezbiterowi krzywda się nie działała przez uszczerbek gruntu, przeto ia, ex zelo erga Deum, daię, daruie y wiecznemi czasy do teyże cerkwi przyłączam y wydzielam prezbiterowi, teraz będącemu wielbnemu oycowi Samuelowi Narukiewiczowi y na potym następcy iego gruntu do teyże włoki morg ieden, to test, na Zelcze puł morga, a puł morga przy drodze dwornej od Matiowicz idącey, w ograniczeniu z miedzą Matyowską z iedney strony, z drugiey o miedzę i. pana Niepokoyczyckiego włokę opierające, włoki

zaś tey cerkiewney ograniczenie, prawem wieczystym od świętey pamięci nieboszczyka i. pana Franciszka Fiedziuszka, stolnika Połockiego, nabytey: poczawszy od miedzy Matyowskiey iednym bokiem, a drugim bokiem wszecz Chortyiwskiey miedzy, wpierającey do granicy gruntu tegoż nieboszczyka im. pana Franciszka Fiedziuszka, stolnika Połockiego, Horodyszcze nazwanego, z łakami do teyże włoki należącemi. Do tegoż gruntu przydaie się wiecznemi czasy poddany ieden, Prokop Rabczuk, na ćwierci siedzący, ze wszelką iego powinnością, według dawnych zwyczaiów przed tym do dworu y majątności Paprotney pełnioną, a teraz prezbiterowi nunc będącemu, wielbnemu Samuelowi Narukiewiczowi, a potym iego następcem wiecznie należącą, iako y włokę w ograniczeniu swoim pomienioną, od osoby wyż wyrażoney iure perpetuae haereditatis nabytą, krom morgu iednego, iako się wyżej opisało, na wieczne y nigdy nieodzowne czasy do cerkwi wyż pomienioney Matyowskiey łączę y wydzielam, oddalając blizkich krewnych moich y dalekich y każdego po mnie zostającego w majątności moiey, Paprotna nazwaney. A iesliby blizki krewny y daleki, lub też dzierżący po mnie ten fundusz moy wieczysty chciał ruinować, na takowego każdego, iako y mnie samego niżej wyrażone zakładam zarękę, warując prezbiterowi cerkwi pomienioney, iż do żadnego podatkowania, iakieyże kolwiek exakcyi lub przez seym uchwalonych podatków, albo przez laudum przez duchownych w kagregacyach uchwalonych należec nie ma, tylko ia Antoni Kościuszko, a po mnie ktoby ieno dzierżącym był tey majątności moiey Paprotney, zastępować wiecznemi czasy powinien będzie, na każdy rok wiecznemi czasy do cerkwi pomienioney na msze święte, na ofiarę pańską, po dwa garnce wina, albo pieniądźmi po dwa talary bite, jako też wosku funtów dwańście na świece, albo pieniądźmi złotych dwańście.

ia Antoni Kościuszko do cerkwi pomienionej ze dworu mego Paprotney oddawać mam, a po mnie dzierżący powinien będzie; przytym na lampy y łóy z arędy moiej leguię złotych dziesięć, aby ustawnie przy mszy gorzały na ołtarzu; a że dantur officia propter officia, przeto wielebny prezbiter nowo introdukowany do tej cerkwi, iako po tym następcą iego, assiduo przy cerkwi zostający, każdego tygodnia, co rocznie po dwie msze święte za dusze zmarłe, osobie imé panow Jana y Barbary Kościuszkow, woyskich Czerwonogrodzkich, dobrodzieiow rodziców moich, y blizkich krewnych moich, odprawować obligowany, z których to mszy w każdej iednak ćwierci roku śpiewana msza święta iedna za dusze zmarłe, tak aby do roku cztery msze święte śpiewane bywały, krom czytanych, iako się wyżej opisało, w któryżkolwiek dzień, wyjąwszy uroczyste święta, podług upodobania y woli wielebnego prezbitera teraz y napotym będącego, waruię ia Antoni Kościuszko, iż, czego strzeż Boże, ieśliby cerkiew fundowana per hosticum, albo ogień przypadkowy była zniszczona, za żywota mego albo po zeyściu moim, tedy ia Antoni Kościuszko stante vita mea, a po mnie każdy dzierżący majątność moią Poprotna, ieśliby per vetustatem etiam opadała, nowo wystawić obliguię się, a po mnie każdy dzierżący powinien będzie. Który to fundusz moy dobrowolny wieczysty, we wszystkich punktach, kondyciach w nim wyrażonych, zyscić y dotrzymać pod zaręką sześciu tysięcy złotych polskich zapisuię się, a po mnie każdy dzierżący pod tąż zaręką trzymać powinien będzie; o które to zaręki y o sprzeciwieństwo temu wieczystemu funduszowi wolno będzie pozwać y wielmożnemu nayprzewielebniejszemu imśc xiędzu episkopowi Włodzimierskiemu Brzeskiemu mnie samego do wszelkiego sądu y prawa grodzkiego, ziemskiego, trybunalego

wielkiego xięstwa Litewskiego, a po mnie każdego dzierżącego, gdzie nie zażywaiąc żadnych dylacyi, na pierwszym terminie, iako na roku zawitym, stanowszy, nie zażywaiąc obron prawnych, koncepcem ludzkim wymyślonych, nie schodząc z sądu, wyż pomienione zaręki zapłacić mam, a po mnie w niedotrzymaniu każdej dzierżący powinien będzie, a po zapłaceniu zarąk by niepoiednokrotnie, przeciesz ten moy dobrowolny wieczysty fundusz przy zupełney mocy y waloru zostawać ma, waruiąc to iednak tymże funduszem moim tak sobie samemu, iako y successorom moim, ieżeliby przez znaczne niedbalstwo przyszlých wielebných prezbiterów Matiewskich ta cerkiew Matiewska w nabożestwach y obligacyach wyrażonych w funduszu upadać miała y przez przyszlých prezbiterów nabożestwo należyte w zaniedbanu zostawało, tedy nie tylko sobie, ale y successorom moim moc tymże funduszem zachowuię, za niedoysciem u starszych ich mościow należytey sprawiedliwosci na przestempnych, za dowodem słusznosci, też samą cerkiew Matyowską na inszą chwałę Bożą, według upodobania mego y successorów moich, przemienić lub na plebanią rzymską, lub zakonników fundować wolno będzie, byle by chwała Boża rzymska wiecznie trwała. Który to fundusz wiecznemi czasy obwarowawszy na chwałę Bożą y ręką moią podpisawszy, ichmościow panów przyaciół za pieczętarzów uprosiłem. Pisan w Paprotny, roku tysiąc siedmsetnego ośmnastego, miesiāca Julii trzydziestego pierwszego dnia. U tego funduszu podpis ręki aktora y wielmożnych ichmościow panów pieczętarzów temi wyraża się słowy: Antoni Józef Kościuszko, w. Cz. mp.; ia też na większą chwałę Bożką, niżej na podpisie wyrażony, do teyże cerkwi więcey zapisuię gruntu ćwierci dwie we wsi Matyowiczach, iedna Jurborkowszczyzna, od między imśc pana Łukasza Trembeckiego

podczaszego Brzeskiego, z drugiej strony od miedzy iegomość pana Antoniego Kościuszki, teyże cerkwi fundatora, druga Chadrukowska, z obu stron od miedzy imść pana Trembeckiego, podczaszego Brzeskiego, na dziaka. Do tego cokolwiek się za pomocą Bożą na ozdobę tey świątynicy y na większą chwałę Jego przeze mnie samego czynić będzie, obli-gując teraz ninieyszego prezbitera, wieleb-nego oycy Samuela Narukiewiczza y sukcesorów onego, aby przy fundator-skiey ofierze świętey za dusze świętey pamięci Władysława y Stanisława me-mento było y innych dusz zmarłych, którym żyjącym dłużny będąc nie wypła-ciłem się, a iako ustnie y oczewisto

proszony pieczętarz do tego funduszu od iegomości pana Antoniego Kościuszka, woyskiego Czerwonogrodzkiego, wieleb-nemu oycu Narukiewiczowi y sukcesso-rom onego na tę cerkiew danego, podpi-suię się: Samuel Ursyn Niemczewicz s. w. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od imść pana Antoniego Kościuszka, woyskiego Czerwonogrodzkiego, do tego fun-duszu na cerkiew Matyiowską podpisuię się Łukasz Trembicki, podczaszy Brzeski mp. Który to takowy fundusz ze wszystką w nim inserowaną rzeczą, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1718 г.

Изъ книги за 1781—1782 годы, стр. 405—406.

95. Копія фундушовой записи на церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы въ Визнѣ.

Станиславъ Роговскій, Рѣчицкій подстолай, вмѣстѣ съ супругою своею Еленою Роговскою, построивъ церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы, въ своемъ имѣннн Визнѣ, въ Брестскомъ воеводствѣ, записы-ваютъ ей слѣд. фундушъ: два рѣза (рѣзъ—10 морговъ) пахатной и непахатной земли въ урочищѣ Жуковцизнѣ, въ другомъ мѣстѣ одинъ рѣзъ, а въ третьемъ мѣстѣ клинъ поля, съ показаніемъ границъ и подробнымъ ихъ описаніемъ. Священники Визниской церкви, пользуясь этими землями, не платятъ за нихъ фундаторамъ никакой подати. Торговое съ ярмарокъ въ дни—Покрова, св. Николая Чудотворца—зимою и весною, рождества св. Иоанна Крестителя, и съ другихъ ярмарокъ, производящихся при деревнн,—собирается въ пользу церковно-служителей. Имъ же предоставляется право свободнаго пользованія дворовымъ лѣсомъ на домашнія и цер-ковныя нужды, право на рыбную ловлю въ рѣкѣ Лсьнѣ и право на пользование мельницею въ с. Блазкахъ безъ взиманія мѣрны, право на пивовареніе и винокуреніе для домашнихъ потребностей.

Roku tysiąc siedmset osiemdziesiąt pierwszego, miesiąca Apryla trzydziestego dnia.

Przed urzędem ikmci y aktami grodzkiemi woiewodztwa Brzeskiego, przede mną Tadeuszem Laskowskim, regentem grodzkim tegoż woiewodztwa, stanowszy osobiście imcip. Antoni Prytyka, sekretarz ikmci, kopią funduszu cerkwi w ma-iętności Wizna nazwaney, w woiewodztwie Brzeskim leżącey, przez zeszedłego w Bogu w. imp. Stanisława Rogowskie-

go, podstolego Brzeskiego, w roku tysiąc siedmset ósmnastym, miesiąca Lipca drugiego dnia czynionego, tak przez samego fundatora, iako też y małżankę onego podpisanego, z przyczyny zaginienia samego oryginału, do akt podał w te słowa pisaną: Stanisław Rogowski, podstoli Rzeczycki, Helena Rogowska, czynię wiadomo tym moim listem fundacyinym teraznieyszego y na potym będącego wieku ludziom, iżem de nova radice ufundował cerkiew, pod tytułem Pokro-

Najświętszey Panny Maryi, w majątności naszej dziedzicznej, Wizna nazwanej, w wojewodztwie Brzeskim leżącej, do której pomienioney cerkwi nadaię y zapisuie wiecznie gruntu oromego y nie-oromego ryzów dwa, według tuteyszego nazwiska, y pol dzierżących wrówno dworowi y ludziom w uroczyszczu nazwanym Żukowszczyzna, rachuiąc wysiewu na tym polu szankow dwanaście miary Kamienieckiej, iako się w sobie opisuię: Nayprzod zaczyna się od granicy Hurynowskiej, a konczy się o granicę Rzeczycy królewskiej po samą drogę, ob miedzę z iedney strony imci pana wojewody Witepskiego imci pana Pocieia, alias od granicy onegoż, a z drugiey obszaru mego dwornego, w drugim poletku ryz pola na szankow ośm, y co się może wysiać według inwentarza, co się nie specyfikuię w tym funduszu, zaczyna się od Harastu przeciwko poddanych kościoła Kiwaczyckiego należących, ob miedzę z iedney strony obszaru dwornego, a z drugiey ob miedzę Kazimierza Gacha, poddanego teyże majątności Wizney, konczący się przez gościnię po gay Wizankę; w trzecim poletku od tegoż gaju Wizanki zaczyniający się klin pola na szankow dwanaście, ob miedzę tegoż Gacha z iedney strony, a z drugiey bokiem lasu Wizanki, konczący się o granicę nazwaną Matwieiowszczyzna, przeciwko tegoż klina, tak, wszęsz iako y wzdłuż zamiezek y sianożęć póki ieno może wytrzebiwszy y przy niewytrzebieniu kosić w lesie tymże Wizanki do pomianioney cerkwi ś. zapisuie y wiecznie nadaię, za tąż cerkwią ś. Jawdrimowczyzna nazwany morg na szankow dwa między gościncami, z iedney strony Prużanskiego, z drugiey do Błazkom idącego, początkiem od samey cerkwi, a łączy się po górkę ku wsi Błazkom w lesie Gnidowca, za Błazkami hrud pola na szankow trzy, z wolnym przerobieniem na pole, ku temuż hrudowi w tym-

że lesie, hrud pod wiereniem na szankow trzy, plebania przy cerkwi z ogrodem do niey należącym y odemnie nadanym bokiem od gościnea Prużanskiego ob miedzę, z drugiey strony ogrodu dwornego, końcem po gay, która miedza oddworskiego ogrodu początkiem odstudni plebańskiej prosto zaczawszy do drożki idącej ze dworu ku plebanii aż do gaju nadrzeczka Wizanką, końcem do grobli sadzawki dworskiej, który to ogrod od miedzy wyż opisaney zaczyna się od samey plebanii, a konczy się o gay. Gumno przy gumnie dworskim postawione z wygrodeniem, iak się w sobie teraz ma, na zasiew ozimy żyta szankow dwanaście, iarzyny szankow dwanaście, parę nieukow o lat cztery y iałowicę teraznieyszemu wielebnemu oycu Dominikowi Gontarzewskiemu y successorom onego dla wsparcia y pomnożenia chwały Bożey nadałem ze dworu mego, obliguiąc teraznieyszego wyż mianowanego parocha Wizniańskiego y ponim następujących successorów parochów, aby takie zboże iako y bydło wyż opisane wiecznie przy tey cerkwi ś. zostawało, to iest: nieuki po lat cztery, iałowica w tychże leciech, obliguiąc onych, aby za duszę zmarłych rodziców moich co tydzień mszą ś. w piątek odprawowali, grunt wyż opisany do cerkwi ś. ode mnie nadany y zapisany wiecznemi czasy z morgami, hrudami, zaroślami na tychże gruntach paszę, łąkami, ogrodami, od wszelkich podatków dwornych iako y rzeczypospolitey uchwalonych wojewodz. Brzeskiego wolnym czynię. Targowe podczas iarmarków świętey Pokrowy, ś. Mikołaja w zimie y na wiosnę, na narodzenie ś. Jana Chrzciciela y na inne iarmarki przy tey cerkwi ś. odprawuiące się, te na dom kapłański należeć ma, do czego dwór interessować się nie powinien będzie. Wręb do lasu dwornego według upodobania sobie kapłan na opał, grodzbę, budowania się, w rzece Lśnie niewodem y statkami

różnemi ryb łowienie, we młynie na tey-
że rzece we wsi Błazkach mielenie bez
miarki, piwa y gorzałki na swoię po-
trzebę robienie ma być wolne. Co ia we
wszystkim opisaniu tego funduszu na-
dawszy y zapisawszy wiecznie w zwyż
pomienionych gruntach, łąkach, morgach
y w naymniejszym opisaniu tego fundu-
szu na cerkiew ś. wiecznie zapisanego y
danego mam dotrzymać y ni w czym prze-
szkody nie czynić y successorowie moi
po mnie dzierżąc dziedzictwem zastaw-
nym lub arędnym prawem trzymają-
ce nie mają się y nie powinni będą do po-
mienionych gruntów plebanii we wszyst-
kimi do niey przynależytościami bez

wszelkii kapłanów przeszkod interesso-
wać się, a kapłani mają terazniejszy y na
potym będące starać się, przykładem po-
bożności ludzi pobudzać do zbawienia
dusznego y sami postrzegając porządku cer-
kwi świętey; y na to wszystko ten fundusz
moy przy pieczęci z podpisem ręki mo-
iey własney daię. W Wizney, roku ty-
siąc siedmsetnego ośmnastego, dnia dru-
giego Iulii, ut novum. U tey kopii fun-
duszu podpisy takowe: Stanisław Rogow-
ski, podstoli powiatu Rzeczyckiego, Hele-
na Rogowska p. R. Która to kopia fun-
duszu, przez wyż wyrażoną osobę do akt
podana, iest do xiąg grodzkich w. Brze-
skiego przyjęta y wpisana.

1719 r.

Изъ книги за 1745—1747 годы, стр. 83—84.

96. Запись на участокъ земли для Звадской церкви.

Янъ Казиміръ Александровичъ, Новогродскій каштелянъ и Остринскій староста, вслѣдствіе предъявленія
фундуса Іеронимомъ Василевскимъ, священникомъ Звадской церкви, находящейся въ имѣніи Звадахъ
въ Брестскомъ воеводствѣ, возвращаетъ ему, Василевскому, къ двумъ участкамъ одной уволоки земли,
третій участокъ, согласно тому, какъ издавна онъ неотъемлемо принадлежалъ вышеупомянутой церкви и
только временно былъ взятъ въ пользованіе предшественниками Александровича.

Roku tyśiąc siedmset czterdziestego
piątego, miesiąca Februarij ośmnastego
dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościńskimi przede mną Franciszkim z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościem sądowym wojewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter wielebny oyciec Daniel Sankowski, prezbiter Zwadzki, pewny dokument od wiel. imś p. Jana Kazimierza Alexandrowicza, kasztelanica Nowogrodzkiego, starosty Ostryńskiego, na rzecz w nim niżej wyrażoną dany y służący, ad acta grodu wojewodztwa Brzeskiego podał, który wpisując do xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Jan Ka-

zimierz Alexandrowicz, kasztelanica Nowogrodzki, starosta Ostryński, za pokazaniem funduszu wielebnego oycza Jaromina (sic) Wasilewskiego, prezbitera cerkwi Zwadzkiej, w majątności oney wieczystey w wojewodztwie Brzeskim leżącej, oddanej włoki gruntu wyrażoney w funduszu, a te od antecessorów zdawna dzierżących, tylko tey włoki dwa poletki używał, a trzeci poletek na dwor zarabiano; tedy ia, będący w posesyi nie dla żadnego respektu, ieno na chwałę Bożką, do teyże samey włoki trzeci poletek, iako zdawna należał, przywracam pomienionemu wielebnemu oycowi prezbiterowi bez żadnego płacenia dworowi wolne używanie do cerkwi Zwadzkiej,

za co ma isć obliga za szczęśliwe życie moie ku chwale Bożkiej; na co dla lepszej pewności ręką własną podpisuję. Pisan w Zwadach, dnia dziewiętnastego Apryla, tysięcznego siedmsetnego dziesiętnastego roku. U tego dokumentu przy pieczęci na laku czerwonym będącej podpis ręki temi wyraża się słowy: Jan Kazimierz Alexandrowicz, starosta

Ostrynski, dziedzic majątności Zwadow. Którten to takowy dokument przez wyż wyrażonego w. oycą Daniela Sankowskiego, prezbitera Zwadzkiego ku aktykowaniu podany, iest do ciąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego ze wszystką w nim inserowaną rzeczą przyjęty y wpisany.

1719 g.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 159—160.

97. **Фундушова запись на Коденскую церковь во имя Св. Духа.**

Янъ Фридрихъ Салъга, графъ Коденскій и Дорогостайскій, каштелянъ Трокскій, «для блага людей живыхъ и мертвыхъ», записываетъ Свято-Духовской замковой церкви въ городѣ Коднѣ большой, самый лучший плацъ, находящійся въ томъ же городѣ, для образованія изъ него кладбища для погребенія унѣатовъ, такъ какъ церковь эта была доселѣ домашнею церковью его предковъ, греческой вѣры, а прихожане и священники ея, не имѣли приличнаго, близкаго къ городу, кладбища, почему и принуждены были вывозить своихъ покойниковъ за рѣку Бугъ, на сельскія кладбища, или просить и покупать мѣста для погребенія у священника Михайловскаго кладбища, что было противно христіанской благопристойности. Устраняя вынѣ своимъ фундушемъ это неудобство (для унѣатовъ), Янъ Салъга обявываетъ священниковъ Свято-Духовской Коденской церкви, чтобы они еженедѣльно совершали св. литургію за души требующихъ спасенія, кромѣ того, въ каждый воскресный и праздничный день пѣли соборне, послѣ обѣдни, предъ образомъ Божіей Матери, «Подъ твою милость», съ присовокупленіемъ соборной молитвы за живыхъ и умершихъ фундаторовъ.

Roku tysiąc siedemset sześdziesiątego, miesiąca Maja dwudziestego wtorego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Piotr Sosnowski, paroch cerkwi Kodenskiej, pod tytułem ś. Ducha, fundusz teyże cerkwi od iaśnie w-go imci p. Jana Fryderyka hrabi na Kodniu y Dorohostaiach Sapiehi, kasztelana Trockiego, starosty Brzeskiego, na rzecz w nim niżej wyrażoną dany, ad acta podał, który wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Jan Fryderyk hrabia na Kodniu y Dorohostaiach Sapieha, kasztelan Trocki, starosta Brzeski. W imie

Boga w Tróycy Jedynego. Czyniemy wiadomo tym funduszem naszym komu o tym wiedzieć należy teraz y na potom żyjącym ludziom, iż znając to dobrze, że nas Pan Bóg nad ubogiemi poddane mi nie tylko na to postanowił, ażebyśmy w doczesnym ich życiu o nich się starali, od wszelkiej agrawacji zasłaniali, y nad nimi po oycowsku panowali, ale też sami do czasu dobr od Pana Boga nam nadanych y ich szczęścia szafarzami będąc, żebyśmy y ku zmarłym tymże poddanym naszym wierności, życzliwości, prac, trudów y intrat z krwawego ich potu wdzięcznemi pokazali się y ich duszom w mękach czyscowych bez żadnego ratunku będącym dopomogli. Przeto pewny plac, lubo nam alias wielce potrzebny y w całym mieście Kodeńskim nayprzednieyszzy, tak się w sobie

ma, to iest wzdłuż od cmentarza ś. Michała aż ku rzece, iak się kończą mieyskie ogrody, wszereż od ulicy podle szpitalu aż po plebanią teyże cerkwi, na cmentarz y pochowanie zmarłych ciał poddanych naszych do parafii cerkwi uniackiey zamkowej Kodeńskiej, założenia ś. Ducha, należących wiecznie naczynamy. Ponieważ pomieniona cerkiew będąc w dziedzincu zamkowym, lubo z parafią per modum iednak capellae domesticae antecessorów naszych, w tey religii greckiey quondam żyjących, dla parafianów y prezbiterów swoich pewnego dotąd nie miała mieysca do pogrzebów tak dalece, że ie musiano wywozić za Bug na mogiłki wieyskie, albo też prezbiterowi ś-to Michalskiemu wpraszac się y opłacać, co, że było przeciwko chrześciańskiej przystoyności, tedy za reprezentacją wielebnego oycy Hrehorego Widzowskiego, prezbitera cerkwi zamkowej, pomieniony plac na cmentarz parafianów iego obracamy y wiecznie aplikuiemy; vigore to którey donacii naszej co tydzień iedna msza wiecznemi czasy przez prezbitera zamkowego lub wikarego iego, który od antecessorów naszych zdawna iest fundowany, y successorów onych, sub onere conscientiae et rigore prawa duchownego in casu negligentiae, ile przy szczupłych innych obligach w teyże cerkwi zamkowej odprawowana być ma w dzień wtorkowy albo w inny, iezeliby iakie święto przeszkadzało, a to za dusze poddanych naszych ratunku potrzebujących. Przytym w każdą niedzielę y święto przed obrazem Najświętszey Panny pieśń «Pod twią obronę» z całym pospółstwem, po skończonym nabożeństwie, przydawszy modlitwę, alias collectę, za fundatorów żywych y umarłych, mają śpiewać, co iako pomieniony prezbiter na się y successorów swych wiecznie przyioł, tak y

my też, a nie inną kądycią rzeczony plac na cmentarz parafianów cerkwi zamkowej ś. Ducha, tudzież ludzi przychodnich alias vagabundos przemieszkujących w Kodniu, poddając ich pod strażę quo ad curam animarum durante onych commoratione y do cerkwi ś. Ducha y przyłączając, a casu quo w mieście Kodeńskim zmarłych, designuiemy y na tę szczegulnie intencją wiecznie nadaiemy, od wszelkiey zamkowej iurisdycii quocunque titulo do tego placu zaciągając się, excipuiemy y uwalniamy, y dla lepszey pamięci, iż iako o żywych, tak y o zmarłych poddanych naszych myślic nam ex conscientia po oycowsku należy, niniejszy nadaię fundusz przy pieczęci naszej ręką naszą własną podpisuiemy. Dat w zamku Kodeńskim, dnia iedyndanego Grudnia, anno tysiąc siedemset dziewiętnastego. U tego funduszu podpis iaśnie w-go fundatora przy przyciśnionej tegoż pieczęci temi słowy: Jan Sapieha, kasztelan Trocki, starosta Brzeski. mp. Approbata zaś tego funduszu iaśnie w-go imci xiędza metropolity przy przyciśnionej onego na laku czerwonym pieczęci takowa: Fundusz ten we wszystkich punktach, clausulach y paragrafach autoritate nostra metropolitana et episcopali Brestensi akceptuiemy y roboruiemy. Dat w Włodzimierzu, dnia dwudziestego szóstego Junii, anno millesimo septingentesimo vigesimo. Leon Kiszka, metropolita całej Rusi, episkop Włodzimierski y Brzeski mp. Et ad marginem zaś expressya takowa: est in actis officii consistorialis Brestensis r. g. u. anno millesimo septingentesimo vigesimo, die prima Januarii, P. A. Fabricius officialis mp. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1720 г.

Изъ книги за 1738—1739 годы, стр. 1081—1088.

98. Фундушова запись на Остромечевскую церковь.

Конюшій Брестскаго воеводства, Михаилъ Станиславъ Сузанъ, вѣдѣть съ супругою своею Анною построилъ церковь въ своемъ имѣннѣ Остромечеѣ, въ Брестскомъ воеводствѣ, и съ благословенія Леона Кишки, митрополита всея Руси, поставили въ ней священника греческаго исповѣданія. Для обезпеченія, какъ настоящаго ея священника, такъ и его преемниковъ, владѣльцы отдѣляютъ отъ своего имѣннѣ двѣ литовскихъ уволовъ земли и четверть уволовъ на причетника и другихъ церковныхъ слугъ. Кромѣ того, владѣльцы одновременно снабжаютъ новую церковь всѣмъ, что необходимо для нея по греческому обряду, чащами, волоколами, хоругвями и т. под. Получивъ еще отъ нихъ право варить пиво и гнать водку для домашнихъ нуждъ и брать торговое съ арमारокъ, производимыхъ въ извѣстное время передъ церковию, священники Остромечевской церкви не платятъ имъ за наданныя земли никакихъ податей. Ихъ обязанность состоятъ только въ томъ, чтобы усердно исполнять церковныя службы, заботиться о народномъ благочестіи и, молясь за своихъ фундаторовъ, въ каждую недѣлю совершать за нихъ литургію.

Roku tysiąc siedemsetnego trzydziestego ósmego, miesiąca Julii siedmnastego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościńskimi, przede mną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym wdztwa Brzeskiego, stanowszy oczewisto wielebny prezbiter cerkwi Ostromeczewskiej Tomasz Pawłowicz, fundusz na rzecz w nim niżej wyrażoną, sobie y nastempcom swym służący, ad acta grodu Brzeskiego podał, w te słowa pisany: Ad maiorem Dei gloriam honoremque beatissimae virginis Mariae, ss. omnium et patronorum perpetuam venerationem. My Michał Stanisław Suzin, koniuszy wdztwa Brzeskiego y Anna z Sierakowskich Suzinowa, koniuszyna Brzeska, małżonkowie, czyniemy wiadomo teraznieyszego y na potym będącego wieku ludziom, komu by o tym wiedzieć należało, tym naszym wiekuistym zapisem, iż my naradzivszy się zobopolnie, ku wiekuistej chwały Bożej pomnożeniu, wystawiliśmy na naszym funduszu cerkiew w majątności naszej dziedzicznej, nazwaney Ostromeczowie, w wdztwie Brzeskim leżącej, w której to cerkwi aby na wieczne czasy odprawuiąc się chwała Bozka nigdy nie ustawała, umyśliliśmy do tey cerkwi nowo fundowaney ustanowić y ufundować usta-

wicznego kapłana alias prezbitera ex ritu graeco, za konsensem y błogosławieństwem iw. imci xiędza Leona Kiszki, arcybiskupa całej metropolii Ruskiej, opata Supraslskiego; któremu to kapłanowi teraz od nas ufundowanemu y successorom iego, aby należyta była in perpetuum sufficientia do życia y odzienia, ako też konserwowania chwały Bozkiej, naznaczyliśmy y naznaczamy z łaski Bozkiej y pracy rąk naszych nabytey fortuny naszej do tey cerkwi gruntu udzieliwszy od majątności naszej dziedzicznej, różnym sposobem zasianego, według przepomożenia naszego, włok dwie Litewskich z przydatkami wyrażonemi, po szanków dwadzieścia miary Brzeskiej w sobie mających, zasiewu oprócz tego na ufundowanie chłopą poddanego, czyli też sługi cerkiewnego, alias dziaka, ad libitum plebana, cwierć włoki gruntu wiecznemi czasami nadaiemy, ze wszystkiemi przynależytościami, zoróslami, nawozami, łakami, do tych włok należącemi, to iest: włoka iedna nazywaiąca się Wołoszynowska y Denisewiczowska z nawozem, łaką y ogrodem do nich należącemi; druga włoka na Piszczynach, także nazywaiąca się Wołoszynowska, przydając do niey cwierć gruntu Parafianowskiej y ryżę gruntu Wawrzynowskiego z nawozem, łaką, do tey włoki należą-

cemi, który to grunt do wiecznego używania kapłanowi przy tej cerkwi będącemu y successorom iego za prezentą od nas y successorów naszych wydaną należeć powinien będzie. Przytym na dalszą ofiarę Bożką gotowych pieniędzy na wino z karczmy naszej własney, w teyże majątności Ostromeczewie będącey, corocznie złotych dwadzieścia currentis monetae temuż kapłanowi pomienioney cerkwi dochodzić wiecznymi czasy powinno będzie, a straż Boże ruiny na karczmie, tedy ze dworu taż pensya ma dochodzić nieochybnie; item na tymże gruncie do wygody tegoż kapłana rezydencyą y plebanią ze wszystkim ufundowaną daliśmy y do robienia tegoż gruntu wołów parę przy tej plebaney zostawuimy. Tudzież co należy do cerkiewnego obrządku, to iest, aparatów dwa, ieden bławatny z kielichem srebrnym y patyną złocistemi, drugi żałobny z kielichem y patyną cynowemi, ołtarzów trzy snycerską robotą z antepediami szytymi z tuwalniami y wszystkimi do mszy ś. przynależnościami. Dzwonów dwa, item małych dzwonek do ołtarza dwa, chorągwi dwie zostawuimy, nim dalsza z możności naszej przy łasce Bożkiej doydzie opatrność, warując y to przy tej cerkwi kapłanowi będącemu, że do żadnych kontrybucyi, ani podymnego z pomienionych żywych funduszowych włok plebanskich podatku rzeeczypospolitey, a uchoway Boże gromadzkiego, do płacenia nie będzie należał, ani pociągany ma być. Co zaś do reperacyi samey tylko cerkwi w potomne wieki te dwór reperować tenetur, iako też w postarzałych apparatach, excepto kielichów, które się postarzyć nie mogą; to też dokłada się żywym wyrażonemu kapłanowi, iż na swoją tylko potrzebę własną domową wolen będzie bez żadney dependencyi od arendy piwo warzyć y gorzałkę kurzyć, iednak żadnych szynków nie uzurpując, ani sposobów, któreby były

przeszkodą arzędzie tameczney majątności. Także z prazników, alias iarmarków, które mogą być przy tej cerkwi, należy honorarium według zwyczajów wszędy, te do pomienionego prezbitera będą, non preiudicando iednak szynkom arzędownym tameczney karczmy należytością. Mliwa we młynach, iezeliby iakie były wolne, bez miarek pozwala się, także uręb drew w lasach, iakie się tam znajdować będą, wolny. Na której to fundacyi naszej od nas ufundowany kapłan tenebitur y powinien będzie w każdą niedzielę nabożeństwo zwyczajne, do cerkwi należące, nigdy nie opuszczając, dla parafii swojej odprawować, chrzty, śluby, pogrzeby należycie czynić, iednak sine gravamine swoich parafianów, a naybardziej postrzegać pilno będzie powinien koło dusz parafianów swoich, aby bez spowiedzi nie umierali, nauczając wszelkich nauk duchownych. A zaś na intencyą teraz fundatorów żywych Michała y Anny Suzinow, a po życiu za duszę mszę świętą w każdą subotę, w każdy tydzień extraordinarynie, wiecznymi czasy odprawować powinien będzie pomieniony kapłan, za grzechów odpuszczenie żyjącym, a po śmierci taż msza święta za dusze, iako nas fundatorów, tak też za ukrzywdzonych przez nas kiedykolwiek ludzi, którym nie mogliśmy przez niepamięć czyli defekt restytucyi uczynić y nie możemy; które to nabożeństwo aby należytym tribem duchownym w żywym wyrażonoy cerkwi, od nas nowo teraz ufundowaney, odprawowało się wiecznymi czasy, w czym tego kapłana, przy tej cerkwi będącego, obliguemy y postanowiamy; wolen tedy y mocen będzie ten kapłan rządzić y dysponować pomienionymi gruntami bez żadney od nas y successorów naszych przeszkody. Aby bardziej chwala Bożka w tej cerkwi nie ustawiała, iako teraz do teyże cerkwi kapłana tak y successorów iego przysięgłych mieć

chcemy. Wszystkie zaś ornamenta cerkiewne, pod osobliwym rege stem wyrażone, naszym własnym kosztem posprawowane, przy tym kapłanie zostawać mają, na co my dla pewniejszego tey fundacyi naszej warunku ręką własną naszą podpisawszy o podpis ręką iw. imść pp. pieczętarzów upraszamy. Pisan w Ostromeczowie, dnia dwudziestego Lipca, roku tysiącznego siedemsetnego dwudziestego. U tego funduszu podpisy rąk tak samych wielmożnych ichmościów panów fundatorów, iako też y imci pana pieczętarza his exprimuntur verbis: Michał Stanisław Suzin, koniuszy wdztwa Brzeskiego; Anna Suzinowa. Ustnie y oczewisto proszony od wielmożnych ichmść panów Suzinów, koniuszych Brzeskich, małżaków, testis ad expressa: Adam z Sierzputowa Sierzputowski, miecznik y sędzia grodzki Brzeski. A

na mariginesie tegoż funduszu przy pieczęci na laku czerwonym wyciśnioney approbacia ręką samego iaśnie wielmożnego iegomości xiędza metropolity całej Rusi, episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego, w te słowa pisana: Fundusz, dany cerkwi Ostromeczowskiej, od wielmożnych ichmościów panów fundatorów intro w nim specyfikowanych autoritate nostrą metropolitana et episcopali ordinaria Brestensi akceptuiemy, y in toto approbuiemy. Datt w Włodzimierzu, dnia dziewiętnastego Julii, roku Pańskiego tysiąc siedemsetnego dwudziestego. Leon Kiszka, metropolita całej Rusi, episkop Włodzimierski y Brzeski, mp. Który to takowy fundusz, przez zwyż wyrażonego prezbitera oczewisto ad acta podany, iest do xiąg urzędowych grodzkich wdztwa Breskiego przyjęty y wpisany.

1720 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 599—600.

99. Право на приходъ священнику Лещинской церкви.

Владиславъ Иосафатъ Сапѣга, Брестскій воевода, доносить митрополиту Кіевскому и всей Руси Леону Кишкѣ, что онъ, Сапѣга, вслѣдствіе неоднократныхъ просьбъ Лещинскихъ обывателей, передаетъ Якову Радкевичу право на приходъ Лещинской церкви, съ предоставленіемъ ему всѣхъ фундушей, которые издавна были наданы церкви,—такъ какъ прежній священникъ за дурное поведеніе удаленъ отъ прихода.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Apryla pierwszego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkiu Brzeskim, przed aktami starościńskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, compars personaliter imść pan Andrzej Doroszewski imieniem w Bogu wielbnego imść xiędza Łukasza Pirockiego, prezbitera cerkwi Leszczynskiej, prezentę na ple-

banią pomienioney cerkwi antecessorowi onego od i. w. imść pana Władysława Sapiehy, woiewody Brzeskiego, daną, ad acta podał, którą wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Władysław Jozaphat hrabia na Wisznicach Sapieha, woiewoda Brześcianski w. x. Lit., iaśnie wielmożnemu imść xiędzu Leonowi Kiszce, z Bożey łaski metropolicie całej Rusi, Włodzimirskiemu, Brzeskiemu episkopowi, Supraskiemu y Kiiowo-pieczarskiemu archimandrycy Po-

zaleceniu usług moich, iuż to praktykowana maxima, że kędy chwała Boska y iey nieustająca gorliwość kwitnie, ibi regna crescunt et tranquilla exultant pace coloni, tam domy za aplikacją et zelo propagandi cultus divini w swoich ozdobach usque ad maturitatem perenant; przeto y ia za doniesieniem nie po iednokrotnym od gromad Leszczynskich, iako prezbiter tameczny ociec Jan Mitkiewicz scandalosissimo exemplo, bez chwały Bożey, sine cura animarum, bez należytey sakramentów administracyi rządził powierzone sobie beneficium cerkwi Leszczynskiej; obviando dalszemu zgorszeniu, doniosłem to iudicio ecclesiastico, gdzie zesłany imśc xiądz officyał Brzeski, po tak wielu czynionych inkwizycyach z gromad, investygacyach z władzy sobie powierzoney, uznawszy z słusznych dowodów nie tylko incapacem beneficii, ale ut nocivum membrum, ile prostocie gorszącey się z pastusza, ense recidit, ne pars sincera tra-

hatur. Post privationem tedy pomienionego oycza Jana Mitkiewicza a beneficio cerkwi Leszczynskiej, ia extendendo ius patronatus do mnie regulujące się, prezentuię wmsć panu Jakuba Radkiewicza, ex qualitatibus statum hunc concernentibus idoneum, którego abyś wmsć pan pasturali benedictione raczył na cerkiew Leszczynską poświęcić upraszam; temuż przy parafii należące grunta włok dwie cum attinentiis sianożęci, ogrodów, według erekcyi antecessorów moich, konferowałem, non derogando quidquam iuribus antecedaneis y owszem one conservando. Datt w Wisznicach, dnia szesnastego miesiąca Maia, roku tysiąc siedmset dwudziestego. U tey prezenty przy przyciśnionej pieczęci podpis ręki aktora temi słowy: Władysław Sapieha, woiewoda Brzeski mp. Która to takowa prezenta, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podana, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjeta y wpisana.

1720 g.

Изъ книги за 1764—1765 годы, стр. 801—802.

100. Консенсъ короля Августа II на фундушъ Ревятицкой церкви.

Король Августъ II особимъ листомъ разрѣшаетъ и даетъ право Сигизмунду Венедигу Хржановскому, чашнику и подстаростему Брестскаго воеводства, Ревятицкому старостѣ, и супругѣ его Еватеричѣ— записатьъ фундушъ ичъ двухъ уволокъ земли священнику, а четверть уволокъ— діакону, въ нѣднѣ Ревятичяхъ, въ Брестскомъ воедствѣ. По силѣ этого королевскаго листа Ревятицкіе священники, пользуясь вышеупомянутыми землями, освобождаются отъ всякихъ поземельныхъ повинностей, военнаго постоя и проч.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Septembra dwudziestego wtórego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, stante praesenti interregno, comparens personaliter

w Bogu wielebny imśc xiądz Alexander Budziłowicz, paroch cerkwi Rewiatyckiej, consens ikmci imci p. Zygmuntowi Benenedyktowi y Katarzynie z Tułowskich Chrzanowskim, czesznikom y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzeskiego, starostom ikmci Rewiatyckim, małżankom dany, a cerkwi swey Rewiatyckiej na nadane włoki służący, ад акта подаю

który wypisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: August wtory, z Bożey łaski król Polski etc. Oznajmujemy tym listem, consensum przywileiem naszym, komu by o tym teraz y na potym będącego wieku ludziom wiedzieć należało, iżeśmy pozwolili y tym listem konsensem przywileiem naszym pozwolamy urodzonemu Zygmuntowi Benedyktowi z Chrzanowa Chrzanowskiemu, czesznikowi y podstarościemu sądowemu woiewodztwa Brzeskiego, starości naszemu Rewiatyckiemu, y urodzoney Katarzynie z Tułowskich Chrzanowskiej, małżąkom, z prawa swego dożywotniego zrzec się, ustompić y nadać włok dwie na prezbitera y ćwierć włoki na dyakona ritus graeci z dobr dyspozycyi naszey podległych, nazwanych Rewiatycze, a w woiewodztwie Brzeskim leżących, y onych quam meliori forma dyspozycyą y fundusz uczynić y iuryzdycznie roborować, mocą którego funduszu prawnego, a powagi niniejszego przywileiu consensu naszego wolni y mocni będą urodzeni Chrzanowscy małżonkowie we wsi Rewiatyczach ku chwale Bożey cerkiew wybudować y nadać y te włoki dwie, iedną nazywaiącą się we wsi Rewiatyczach Terechowicz, na której cerkiew wybudowana, drugą we wsi Holicy nazwiskiem Nielubowicz, obie we trzech poletkach y z nadatkami, z lasami, łąkami, polem orowym y nieorowym y ze wszystkim do nich przynależytościami, trzeciej włoki nazwaney Kopicz ćwierć na dyakona, także we trzech poletkach z nadatkami, iako wszelkie okoliczności szerzey w funduszu mają być wyrażone y opisane, który niniejszym przywileiem naszym in toto et in parte stwierdzamy, iednak aby był iuryzdycznie roborowany, mieć chcemy, y prezbiter zwierzchnością duchowną bez wszelkich cenzur approbowany y do tey installowany plebanii, za prezentą urodzonych Chrzanow-

skich małżaków y post decessum tegoż kapłana, aby nastempuiący kapłani do tey cerkwi vigore osobliwego przez tychże urodzonych Chrzanowskich nadania y funduszu de proprio swoiemu episkopowi Brzeskiemu byli prezentowani od nich samych y successorów onych, co mieć wiecznemi czasy chcemy, y z tych gruntów tak ad praesens, iako in futurum będącego prezbitera od wszelkich dworowi powinności y daniny uwalniamy y wymuiemy, także od hibern y konsystencyi żołnierskich, podymnego, symple kwarty et omni titulo podatkovania, które onera tameczni poddani zastempować sami, nie pociągając prezbitera do solucyi, powinni będą. Na co dla lepszey wagi ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, roku tysiąc siedmset dwudziestego, miesiąca Marca dnia wtorego, panowania naszego dwudziestego trzeciego roku. U tego consensu przywileiu ikmci przy przyciśnionej pieczęci w. x. Lit. podpis ikmci takowy: Augustus rex, a po drugiey stronie teyże pieczęci expressya z podpisem takowa: Consens urodzonym Chrzanowskim małżąkom na ustompienie włok dwuch na nowo fundowaną cerkiew we wsi Rewiatyczach y w teyże wsi ćwierć włoki na dyakona. Stanisław Michał Brodowski, ikmci pieczęci w. w. x. Lit. sekretarz; a na wierzchu konsensu przywileiu tego napis tenore tali: Cancellariatu celsissimi et illustrissimi principis Michaelis Servatii Korybuth in Zbaraż et Wiszniowiec ducis Wiszniowiecki, comitis in Dolsk, Dombrowica et Komorno supremi m. d. Lithvaniae cancellarii Pinscensis, Glinianensis, Wilkoviscensis, etc. capitanei; sigillatum est in actis. Który to takowy consens, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyjęty y wpisany.

1724 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 139—140.

101. Фундушова запись на Мыщицкую церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы.

Маргарита изъ рода Федюшковыхъ Непокойчицкая и Янъ Непокойчицкій, Брестскій скарбниковичъ, саботася о томъ, чтобы уніяцкая церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы, находящаяся въ ихъ имѣннѣи Непокойчицахъ, иначе Мыщицахъ—въ Брестскомъ воеводствѣ, вслѣдствіе утраченнаго фундуша, по причинѣ неспокойныхъ временъ, не пришла въ упадокъ, записываютъ ей слѣдующій фундушъ: въ сельдѣбѣ поль-уволоки земли, въ двухъ сѣвооборотахъ, также въ Крупичахъ поль-уволоки, въ двухъ сѣвооборотахъ. и еще кусокъ земли на шесть шанковъ. Пользуясь этими фундаціями, священники Непокойчицкой церкви обязаны два раза въ недѣлю совершать литургію: одну въ среду—за души своихъ фундаторовъ, а другую въ субботу—за души безотрадно страдающихъ въ чистилищѣ. Кроме того, имъ предоставляется право имѣть пиво и водку на домашнія нужды и брать третью часть горюгого съ армарокъ, происходящихъ при церкви, на свѣчи, вино и просфоры. Тотъ, кто изъ преемниковъ Непокойчицкаго нарушать хоть одинъ пунктъ изъ настоящаго фундуша, подвергнется взносу въ 500 копѣ грошей Литовскихъ.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Marca osiemnastego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim wdstwa Brzeskiego, comparens personaliter xiądz Tomasz Sidorowski, prezbiter cerkwi Myszczyckiej, fundusz od ichmościów pp. Niepokoyczyckich, cerkwi Myszczyckiej służący, ad acta подаѣ, który, wpisuiąc w księgi de verbo ad verbum, tak się w sobie ma: Ja Małgorzata z Fiedziuszków Niepokoyczycka, skarbnikowa Brzeska, y ia Jan Niepokoyczycki, skarbnikowicz Brzeski, wiadomo czyniemy tym naszym wieczystym funduszowym pismem wszystkim w obec y każdemu terazniejszego y napotym będącego wieku ludziom, iż chcąc mieć w opatrności cerkiew Bożą, w unii świętej zostaiącą, fundowaną przez antecessorów naszych w maiętności naszej dziedzicznej Niepokoyczycach, alias Myszczycach nazwaney, w woiewodztwie Brzeskim leżącej, pod tytułem Protekcii Najświętszey Panny Maryi, y przestrzegaiąc tego, aby chwala Boża zawsze odprawowana była, przeto z szczerey miłości ku Bogu wszechmogącemu, w Tró-

cy Świętey iedynemu y ażeby do ostatniey ruiny cerkiew święta przez zginiony dla niespokoynych czasów fundusz nie przyszła, ninieyszym funduszem naszym wieczystym zapisem nadaiemy gruntu do tey cerkwi, to iest w siedlisku pół włoki na dwie zmiany, ob miedzę Trochymczuka z iedney, a z drugiey strony Pustowszczyzna, item pół włoki we wsi naszej, także na dwie zmiany, leżące ob miedzę Semena Huraka, a z drugiey strony Pustowszczyzna, item w Kurpiczach szmat gruntu na szankow sześć, które to grunty pomienione ze wszystkim do nich przynależnościami, naddatkami, ogrodami, sianożęciami, zaroślami, lasami, zatokami wiecznie przyłączamy y funduiemy w moc y possessyą wieleb-nemu oycu Jakobowi Osińskiemu, a po nim y successorom iego bez żadnego naruszenia podaiemy. Ma tedy y powinien będzie wielebny oyciec Osiński y successorowie iego dwie mszy święte każdego tygodnia odprawować, oprócz święta y niedzieli, iedną we srzodę za dusze zmarłych fundatorów, a drugą w sobotę za dusze w czyscu będące, żadnego ratunku nie maiące. Wolen tedy iest y ma być wielebny oyciec prezbiter terazniejszy y successorowie iego mieć

piwo y wódkę na swoią potrzebę w domu, a nie na szynk; od targowego przy cerkwi ma być wielebnemu oycu część trzecia dawana na świece, wino y proskury, pozwalamy my sami, a po nas y possessorach naszych, aby ten fundusz nasz wieczysty zapis niwczym nienaruszenie zostawał, żądamy y obliguemy; a ktoby miał ten nasz list wieczysty w najmniejszym punkcie naruszyć, na takowego wkładamy winy do należytego sądu zapłacić kop Litewskich pięćset, z sądu nie ustępując. A po zapłaceniu takowej winy ma zostawać ten zapis nasz wieczysty przy swoiey mocy nienaruszenie. Na co wydając ten nasz dobrowolny wieczysty list funduszowy, dla większego waloru przy pieczęci naszej rękami własnemi podpisuemy się. Dzia-

ło się we dworze naszym w Myszczycach, dnia dwudziestego Septembra podług nowego kalendarza, roku Pańskiego tysiąc siedemset dwudziestego czwartego. U tego funduszu podpisy ręk tak samych aktorów, przy przyciśnioney pieczęci na laku czerwonym wyciśnioney, iako też imci pana pieczętarza temi słowy: Małgorzata Niepokoyczycka, Jan Niepokoyczycki mp. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od osób wyżey wyrażonych do tego funduszu wieczystego, cerkwi Myszczyckiey służącego, podpisuję się: Wiktorzyn Bukraba mp. Który to takowy funduszowy zapis, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1726 г.

Изъ книги за 1726 годъ, стр. 1625—1644.

102. Судебное опредѣленіе по дѣлу между митрополитомъ Леономъ Кишкой и помѣщиками Яржиными и Брониковскими объ убіеніи священника Лыщидцаго.

Кіевскій и всей Руси митрополитъ Леонъ Кишка входитъ съ жалобою въ городскій судъ по поводу убіенія Лыщидцаго священника Оомы Крымскаго, и позываетъ къ суду помѣщиков Яржиновъ и Брониковскихъ, которыхъ крестьяне совершили это убійство. Судъ дѣлаетъ распоряженіе о производствѣ слѣдствія по этому дѣлу. Изъ слѣдствія оказывается, что священникъ Крымскій проѣздомъ зашелъ въ сѣни корчмы, гдѣ двое крестьянъ не въ трезвомъ видѣ начали ссору съ священникомъ; ссора дошла до драки; крестьянинъ толкнулъ священника съ такою силою, что онъ упалъ и ударился головою о кадъ. Вставъ на ноги, онъ опять получалъ сильный толчокъ отъ того же крестьянина, послѣ чего опять упалъ навзничъ черезъ порогъ. Послѣ этого онъ поѣхалъ къ помѣщику Яржинъ жаловаться на этихъ крестьянъ, но не получивъ удовлетворенія, заѣхалъ, по дорогѣ, къ священнику Войской церкви, гдѣ былъ приглашенъ къ столу, но онъ отказался отъ пищи говоря, что нанесенныя ему побои причинять ему смерть, и тутъ же, опершись на столъ, черезъ нѣсколько минутъ скончался. Не смотря на это, на судѣ явились противныя сему показанія, будто бы священникъ умеръ отъ пьянства, но показанія эти не имѣли никакихъ вѣрныхъ и положительныхъ данныхъ. Потому, на основаніи произведеннаго слѣдствія, доставленнаго въ судъ, судъ рѣшаетъ: арестовать движимое имущество уголовного преступника Елхима Ярошукъ, и передать оное жемъ священника, а самого его, какъ бѣжавшаго и неявившагося въ судъ, ловить и казнить смертью.

Roku tysiąc siedemset dwudziestego szóstego, miesiąca Septembra trzynastego dnia.

Na roczkach Septembrowych grodzkich Brzeskich, porządkiem prawa statutowego przypadłych y sądownie w Brze-

ściu odprawowanych, przed nami Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm, Adamem z Sierzputowa Sierzputowskim, miecznikiem y sędzią, et Pawłem Kościuszkiem Siechnowickim, pisarzem, urzędnikami sądowe-

mi grodzkimi wojewodstwa Brzeskiego, gdy s porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa iasnie wielmożnego iegomości xiedza Leona Łukasza Kiszki, arcybiskupa metropolity Kiiowskiego y caley Rusi, episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego, Kijowo-Pieczarskiego y Supraskiego archimandryty, tudziesz imci paniey Anny z Budziłowiczów Krymskiej, prezbiterowey Łyszczyckiej z wielmożnemi ichmość panami Janem, czesznikiem Grabowieckim, oycem, y Rafałem synem, z Rudak Jarzynami y paniami małżakami ichmościów, także z ichmość panami Konstantym Samuelem y Adamem Bronikowskiemi, iako z dziedzicami majątności Łyszczyc, za przypozwey od żałujących aktorów, po obżałowanych ichmościów wyniesionym, do poparcia dekretu grodzkiego Brzeskiego ex inlatis actoratibus w roku terazniejszym na dacie pisanym, miesiąca Julii dwunastego dnia ferownego y do przyścia finalney in principali negotio rozprawy, iako iuż po expedyrowanych dwóch inkwizycyiach za żałobami w pomienionym dekrecie pro et contra wyniesionemi. A naprzód, za pierwszą żałobą iasnie wielmożnego iegomości xiedza metropolity y imci pani Anny z Budziłowiczów Krymskiej, iako samey aktorki, mieniać o to, iż obżałowani ichmość panowie Jarzynowie, tenutorowie majątności Łyszczyc, nie uważając nic na prawo pospolite y constytucye seymowe, surowie o violatorach, a tym bardziej o zabóycach opisane, kiedy nie dość mająć, że od samego obięcia w posesyję swoię majątności Łyszczyc, dobr w wojewodztwie Brzeskim leżących, z dziedzicznych obżałowanych ichmościów panów Bronikowskich, wyuzdali poddanych swoich Łyszczyckich na niewypowiedziane, tym bardziej niewypisane y niesłychane swywoli, rozboie, którzy nie pojednokrotnie, znać z rozkazu samychże obżałowanych ichmościów panów Jarzynów, czyli też obżałowanych ichmościów

panów Bronikowskich, dziedziców swych, różne zdrożne affronta, dyfamacye, boie, nie uważając na chwałę Bożą y na charakter kapłański, różnych lat, miesięcy y dni czynili, że to niepojednokrotnie zeszyły w Bogu imść xiażdż prezbiter Łyszczyccki Tomasz Krymski, tak samym obżałowanym ichmości panom Jarzynom małżakom, iako też administratorom ichmościów w Łyszczycach będącym, za każdym czasem uskarżał się, gdzie żadney najmnieyszey sprawiedliwości, iako od dyssydentów, doysć nie mogli, nie doszedł z poddanych Łyszczycckich. Tandem iż poddani obżałowanych ichmościów in fundamento takowey swoiey swewwoli y excessów ominętych, za które żadney najmnieyszey kary od panów swoich nie odnieśli, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dwudziestym piątym, miesiąca Apryla dwudziestego wtorego dnia, gdy ten w Bogu zeszyły, a przez poddanych obżałowanych ichmościów, to iest Samka Nowika y ziencia iego Jachima Jaroszuka crudeliter zabity, przyszedł do karczmy, tychże obżałowanych ichmościów Łyszczycckich z imci panem Antonim, sąsiadem swym, nie dla żadnego picia, tylko za interesem swoim, gdzie przyszedszy nie idąc ani do izby, ani też do sieni, przed karczmę kazali sobie piwa za swoje pieniądze własne dać y tamże przyszedł do pomienionych ichmościów chłop Jakow Poleszuk, gospodarz imci pana Stanisława Łyszczynskiego y tam drugi garniec piwa superius wyrażony, człowiek, nie dając nikomu najmnieyszey okazji, dać kazał; a zaś chłop, iuż będąc na wszelką swawolę y kryminał wyuzdani od obżałowanych ichmościów panów Jarzynów, mianowicie Samko Nowik y Jachim Jaroszuk, tegoż czasu będąc w karczmie, bregadyę piąc, niewinnego zeszęłego prezbitera Łyszczycckiego nie iako kapłana, ale iako hultaia słowami nieutściwemi, zelżywemi, honorowi y charakterowi kapłańskiemu

nieprzyzwoitemi, dyffamowali, mówiąc te formalia, że nasi panowie, ani popów, ani xięży żadnych nie potrzebują, bo oni swego mają. W czym iegomość xiądz prezbiter Łyszczycki ze wszelką submisją upraszał, ażeby onego zaniechali; a pomienieni chłopi obadwa obcesem rzuciwszy się, zeszedłego xiędza prezbitera Łyszczyckiego porwawszy, czyniąc na istotną illuzją charakteru kapłańskiego, bezbożnie, a prawie niemilosiernie o kadż uderzyli, że y z mieysca wstać nie mogli; y tam drugi raz porwawszy się, iak ci sneli, to karkiem samym o próg uderzyli, że natychmiast kark z mieysca zruszyli. Widząc tedy Jakow Poleszuk takowe tyraństwo chciał ratować, którego ciż Łyszczyńscy poddani niemilosiernie zbili, ztłukli; potym gdy tenże xiądz Łyszczyckiey cerkwi, iuż będąc zbitym, tym bardziey zabitym, chcąc iakiey takiey sprawiedliwości na takowych mężobóyców doysć, zaraz na gorącym uczynku iechał do Kapustycz do obżałowanych ichm. panów Jarzynów, y ztamtąd, nie otrzymawszy skuteczney sprawiedliwości, ani też deklaracyi, nazad powracaiąc, ze dnia dwudziestego trzeciego Apryla anni praesentis na dzień dwudziesty czwarty, powracaiąc do Łyszczyce, zaiechał do prezbitera cerkwi Woyskiey y tam, będąc iuż duzo słaby, z takowego pobicia swoje życie skonczył. A obżałowani ichm. za nie takowe mając, nie tylko żadney czynić nie chcą z zabóyców sprawiedliwości, lecz ieszcze pochwałki na pozostałą wdowę, żonę w Bogu zeszedłego, czynią y czynić nie przestają. Zaczyn tedy ante omnia do personalney compozycyi wszystkich obżałowanych, do statucyi wyż wyrażonych poddanych, iako kryminalistów, do pokarania penami kryminalnemi, z prawa pospolitego ściągającemi się, oraz do przysądzenia główszczyny sowitey, iako za kapłańską głowę, do nagrodzenia szkod y expens prawnych z okazji obżałowanych ichm. poniesionych, y o to

wszystko, co czasu prawa szerzey z controwersyi patronów y z obdukcyi ieneralskiey dowiedziono y obiawiono będzie, żałuiący iasnie wielmożny aktor z obżałowanemi ichmś przed nasz urząd grodzki Brzescki intentowali akcyą. Do kótrej sprawy dnia zóstatego mieysiaca Septembra anni praesentis, na kopią z przy pozwu y z dekretu remissyinego roczek Juliiowych ex inlatis actoratibus od pozwanym ichm. wziętey, a na dniu dwunastym eiusdem anni et mensis, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktorów, patron za mocą prawną do tey sprawy daną, im. pan Teodor Mielleszko, personaliter do rozprawy prawney stawaiąc, do przypadłego terminu sądenia tey sprawy, tak przypozvem przez ienerała Andrzeia Zawadzkiego na majątności Łyszczycach, dobrach w w. x. Lit. leżących, położonym, iako też dekretem remissyiny grodzkim Brzeskim na roczkach Juliiowych grodzkich Brzeskich, za złączonemi żałobami ferowanemi, słusnie y prawnie dowiodszy, gdy ad exponendum principale negotium accedere chciał, na ten czas odpozwanym ichm. stawaiący patron imci pan Kazimierz Lipski mienił wypis pryncypałów swoich, na karcie piędziesiątey piątey do rejestrow sądowych inserowany, kótrego przywołania upraszał, a przywołaniem czytał żałobę z tegoż dekretu remissyinego głównego, dwunastego Julii anni currentis, ferowanego, sequenti tenore: iż co obżałowany iasnie wielmożny imś, urościwszy do żałuiących aktorów nullo habito praetextu, iakowęś uszczypliwą in solam vexam skomatyczną, poenam talionis pociągającą żałobę w roku tysiąc siedmsetnym dwudziestym piątym, mieysiaca Apryla trzydziestego dnia do xiąg grodzkich Brzeskich inserować, nie wiedzieć quo praetextu subordinowawszy, niby żałuiące ichm. pp. Jarzynowie, czesznikowie Grabowieccy, małżakowie, mając wtenczas swą majątność Łyszczyce, w wo-

iewodztwie Brzeskim leżącą, per modum opieki do objęcia oney w possessyą, poddanych Łyszczynskich na kryminały y różne exorbitancje różnemi czasy, latty, miesiący y dni licencyować, czego nigdy in rerum natura deberi nie może, gdyż żałujące delatores, iako tylko w opiekunskiej possessyi mając, one pacifice posydowali, a obżałowanemu ichm. krzywdy nie czynili y nie czynią, lecz tylko skomatyczną żalobę od obżałowanego imści ponosić muszą; nie dość na tym, dowodząc nieiakowychści na żałujących aktorów kryminałów w pomienionym manifest swój, extra meritum causae punkta inserowawszy, większą niby na zabicie w Bogu zesłego imści xiędza Thomasza Krymskiego, prezbitera cerkwi Łyszczyckiej, poddanych Łyszczyckich, idque Samka Nowika y Jowchima Jaroszuka permittere mieli, co nigdy in rerum natura nie iest, bo żałujące delatores w żadne litigia ze w Bogu zesłym imści xiędzem prezbiterm Łyszczyckim y transaccie, a pogotowiu, penitus w żadne zayścia nie wchodzili y żadney pretensyi nie mieli, a w Bogu zesły prezbitier pomieniony, iako testatur, iż w karczmie Łyszczyckiej tychże obwinionych poddanych sam innocenter bił y dyfamował y ieszcze u zawiadowcy tamecznego Łyszczyckiego na tychże chłopów o sprawiedliwość expostulował, iakoż y zawiadowca na udanie y rekwizycyą tegoż prezbitera, lubo z niewinnych chłopów, chętnie życzył uczynić; insuper tenże prezbitier nondum satiatus, że tychże lubo niewinnych sam bił, lecz we dworze przez ludzie swoje exequować onych usiłował y na to zawiadowca prezbitierowi pozwolił. Potym tegoż czasu poszedszy do domu po ludzie swoje, nie powruciwszy do dworu, z żydem Łyszczynskim do Kapustycz, do żałującego im. pana Rafała Jarzyny, stolnika Rawskiego, nie uskarżając się cale na zdrowie swoje przybył, na racyą którego żałujący imci pan stol-

nik Rawski względem pomienionych chłopów, do których uraszczał pretensyą, uczynić w to obligował się, y temuż prezbitierowi był rad, który cale będąc zdrowym z dobrym apetytem iad y pił y na nie się nie skarżył, aż nazajutrz takōż zdrowym będąc odiechał; a iako fertur, że naybardziej rad był gorzałką się zalewać, tak y na ten czas iadąc przez wieś Kapustyczne, gorzałką się zpił, a zatym zaiachawszy do wsi Woyskiej wielm. im. pana sędziego ziemskiego Brzeskiego, y tam u iegomosci xiędza prezbitera gorzałkę bez pomiarkowania żadnego y folgi zdrowiu swemu zbytecznie pił y był ochoczym, na zdrowie absolute się nie uskarżał, obiad z apetytem dobrym iadł, y gdy się gorzałką tak zbytecznie y piwem, pomieszanemi trunkami, tak utraktował y zatrudnił, iż ruszyć się z za stoła nie mógł, y zparszy się w gorącey izbie na stół zasnął, aż nie rychło sam się obalił.— Co widząc sam prezbitier tameczny y domowi onego, iż zbytecznie się spił, podeymować rzucili się, aż w tym punkcie od gorzałki ten świat pożegnać musiał. Ex praemissis tedy nie tylko gdyby żałujący im. pan czesznik Grabowiecki y im. pan stolnik Rawski, który y nie będąc w pomienionym manifestcie oskarżonym, mieli być winnemi, y takowey skomatycznej żalobie podlegać, lecz im. panowie Bronikowscy, iako actores, bynawnymniey do płacenia win non tenentur, ze wszystkich specyfikowanych supra circumstancyi; iako z tego świata zeyść musiał nie z zadanych stałych sobie boiów, których in rerum natura nie było, lecz szczególnie z pomienionych trunków, gdy się narrescie tak dalece spił, że kilkanaście razy budzony wstać y ruszyć się nie mógł, mówiąc te formalia: daycie mi pokóy, niech się wyspię, aż od takowego traktamentu z swoiey ochoty Panu Bogu ducha oddał. A obżałowany im. kryminały na delatorów imponuie, nie wiedząc na ia-

kowym fundamencie, formuiąc aktorstwa
 swoje do prawa idque do godu woiewodz-
 twa Brzeskiego innocentissime, niemniej
 y o expens prawnych pociąga statutio-
 nem omnimodam, niby kryminalistów
 usurpuie, do którey non tenentur; na
 którą illacyą czasu contrawersyi fusius
 deducetur. Za czym chcąc ante omnia
 poenam talionis na obżałowanym iaśnie
 wielmożnym imci wygrywać tysiąca kop
 groszy Litewskich expens prawnych y
 dalszych poen, de rigore praw w. x. Lit.
 volumine ściągających się, requirować,
 do skasowania zatym żałob, processów
 z całym procederem prawa, iako vexa-
 torie intentowanym, perpetuum silentium
 nakazania, omnimodam securitatem od
 wszelkich podobnych impetycyi quocun-
 que titulo hoc in negotio uroszczonych,
 obwarowania y uwolnienia się y oto
 wszystko, co czasu prawa fusius dedu-
 cetur, żałujące actores, salva meliora-
 tione tey żałoby, zapozywali. Po przeczy-
 taniu którey to żałoby, superius namie-
 niony patron wpisu aktorów swoich niż-
 szego, na karcie piędziesiątey piątey bę-
 dącego, do wyższego na karcie dziewięt-
 nastey opartej adverse inserowanego przy-
 łączenia, a to in unum kombinowania,
 e oraz respectu spóźnionego czasu tey
 sprawy niesądzenia, lecz oney wczas
 z wolnym wniesieniem ex his regestris
 odłożenia prosił y domawiał się. W czym
 y patron alterius partis, nie contradiciuąc
 y tak na łożenia aktoratów, iako też na
 wniesienie extra regestrów y odłożenie
 ad cras tey sprawy zezwalając, ad inter-
 rim otwarcia inquizycyi exposcebat. My
 tedy sąd y urząd wpisawszy aktoraty
 dwa, videlicet, pierwszy na karcie dzie-
 więtnastey iaśnie wielmożnego imci xię-
 dza Leona Łukasza Kiszki, arcybiskupa
 metropolity Kiiowskiego y całej Rusi, epi-
 skopa Włodzimierskiego y Brzeskiego,
 Kiiowo-Pieczarskiego, Supralskiego archi-
 mandryty, tudziesz imci pani Anny z Bu-
 dziłowiczów Krymskiej, prezbiterowej

Łyszczyckiej, z wielmożnemi ichm. pany
 Janem czesznikiem Grabowieckim oycem,
 Rafałem synem z Rudek Jarzynami y
 paniami małżakami ichmśw, także z ichm.
 pany Konstantym, Samuelem y Adamem
 Bronikowskiemi, iako dziedzicami mająt-
 ności Łyszczyc, a drugi na karcie pię-
 dziesiątey piątey imci pana Jana czesznika
 Grabowieckiego oycy, Rafała stolnika
 Rawskiego syna z Rudek Jarzynów y ichm.
 paniey małżonek ichm., tudzież ichm.
 panów Konstantego chorążego ikmci Ada-
 ma y Samuela Bronikowskich, iako dzie-
 dzieców majątności Łyszczyc, z iaśnie
 wielmożnym imśc xiędzem Leonem Łuka-
 szem Kiszką, arcybiskupem metropolitą
 całej Rusi, episkopem Włodzimierskim,
 Brzeskim, Pieczarskim y Supralskim
 archimandrytą, z imci panią Anną z Bu-
 dziłowiczów Thomaszową Krymską, prez-
 biterową Łyszczycką, z dokładem opieku-
 nów y potomstwa oney, ingrossowany in
 unum złączywszy żałoby, zkonbinowaw-
 szy oraz względem spóźnionego czasu
 ad cras odłożywszy, po ustompieniu stron
 czytaliśmy in ocluso rotulo inquizycye,
 quarum tenor sequitur talis: Primo, akt
 inkwizycyi w sprawie iaśnie wielmożnego
 imci xiędza Leona Kiszki, metropolity ca-
 łey Rusi, episkopa Włodzimierskiego y
 Brzeskiego, Kiiowo-Pieczarskiego archi-
 mandryty, z wielmożnemi ichm. pany Ja-
 nem czesznikiem Grabowieckim oycem,
 Rafałem synem z Rudek Jarzynami, pa-
 niami małżonkami ichmśc, także z ichm.
 pany Konstantym, Samuelem y Adamem
 Bronikowskiemi, iako dziedzicami mająt-
 ności Łyszczyc przeze mnie niżey na pod-
 pisie wyrażonego, w roku terazniejszym
 tysiąc siedmsetnym dwudziestym szó-
 stym, miesiąca Junii dwudziestego szó-
 stego dnia expedyowana in loco delicti,
 w Łyszczycach. Testis primus imci pan
 Antoni Łyszczynski to zeznał, iż lubo-
 sprawiedliwości requirował w Bogu ze-
 szły wielebny xiądz Tomasz Krymski,
 prezbiter Łyszczynski, z poddanych, to

iest Samka Nowika y zięcia Jowchima Jaroszuka u dworu u imci panów Jarzynów w różnych krzywdach swoich, a osobliwie o szamotanie w cerkwi pod czas dawania krzyża do pocałowania w innych swoich contemptach od poddanych wyż pomienionych, gdzie ani od imci pana Jarzyny, ani od podstarościch sprawiedliwości nie otrzymywał; y to zeznał, iż ciż obżałowani poddani imci panów Jarzynów, ad praesens imci panów Bronikowskich, będąc na swywołę wyuzdani y niekarani, zastawszy w karczmie Łyszczycyckiey zesłego z tego świata prezbitera z gospodarzem imci pana Stanisława Łyszczycyckiego, na imie Jakowem Poleszukiem, iako przy tey zwadzie wszystkiey będącym, gdzie naprzód obżałowani poddani imci panów Jarzynów, superius specyfikowani, u prezbitera iakowegoś długu upominać się poczeli, na co prezbiter odpowiedział: wyście mnie więcej winni, oddajcie mnie wprzód moie, a ia wam odtrącę wasze co wam winien, z którey okazji przemówiwszy się precz się rozeszli, tylko prezbiter z pomienionym Jakowem Poleszukiem zostali się; adinterim obżałowani o mężobóystwo przyszedszy powtórnie do karczmy, poczeli się pytać, kto tu nas łaiał y do czarta odsyłał, y gdy prezbiter odezwał się na to, iest ten co mówił. Jawchim, tedy nazwany chłop uderzył laską y pchnoł go o piec, prezbiter porwawszy się wycioł go przez plece razów kilka dubcem, co konia poganiaia; rozgniewany chłop pomieniony Jawchim pchnął y szkodliwie o rąg kadzi prezbitera; gdy się bić między sobą zaczęli, obżałowani poddani przez próg ieden z nich pomieniony Jowchim na znak przez prog uderzył włócznicie, aż czapka za prag na podworze upadła.— Po którey swoiey takowey oppressyi y zbicia in crastinum do imci pana Jarzyny do Kapustycz na skargę iachał, gdzie, sprawiedliwości nie otrzymawszy, deklaracją odebrał, iż iak tam

będę w Łyszczycach uczynię sprawiedliwość, którey nie doczekawszy y domu nie doiechawszy w Woyskiey, do prezbitera tamecznego przyiechawszy, gdy go proszono na obiad, ieść nie mogąc, to powiedział, iż gdy dla zbicia, osobliwie uderzenia o prag, iuż widzę życie skaczące, y schyliwszy głowę na stoł skonał, — co y sam z Woyskiey prezbitersub iuramento, taeto pectore, iako będący przy skonaniu zeznał y na plecach y na piersiach sinie znaki widział. Secundo, imci pan Bonifacy Łyszczynski, we wszystkim conformiter z wyższą relacją zgodził się, iż że nie z żadnego defectu, ani iakiey inney racyi nieboszczyk świętey pamięci xiądz Thomasz Krymski prezbitersub iuramento, taeto pectore, iako będący przy skonaniu zeznał y na plecach y na piersiach sinie znaki widział. Tertio, imci pan Mikołay Łyszczynski toż samo in simili retulit, że nie z żadnego defectu nieboszczyk świętey pamięci pomieniony prezbitersub iuramento, taeto pectore, iako będący przy skonaniu zeznał y na plecach y na piersiach sinie znaki widział. Quarto, imci pan Jan Olewski stawiając ad testimonium zeznał to, będąc y zesłego z tego świata nieboszczyka prezbitera Łyszczycyckiego nazaiutrz na śniadaniu, iak się przed nim skarżył, że go o rąg kadzi dwa razy uderzono, a trzeci raz przez próg szkodliwie pchnięty, y to namienił, że iadę do imci pana Jarzyny o sprawiedliwość prosić, zkąd nie wiem ieżeli iuż powrócę, iżem od tego bicia słaby dużo. Quinto, imci pan Hieronim Łyszczycycki, iako kolator cerkwi Łyszczycyckiey to afirmam

bat, iż nie z inszey racyi fato cecidit, ieno z okazji pchnięcia o róg kadzi y mocnego uderzenia o próg nawznak y to zeznał, iż za wielokrotną requizycyą sprawiedliwości nie odebrał. Sexto, wielbny prezbiter cerkwi Woyskiej, imieniem y przezwiskiem Chiryton Smolinski, w którego domu zeszył w Bogu xiądz Thomasz Krymski, prezbiter Łyszczycycki, dokaczył życia, powracając od imci pana Jarzyny z majątności Kapustycz, iż się przed nim immediate przed śmiercią skarżył, iż dłuższego życia sobie nie tuszę, z pobicia od tych chłopów, najbardziej z uderzenia o próg, nawznak, iako zchylwszy głowę na dół Bogu ducha oddał. U którego zmarłego na ciele znaki, to iest, na plecach y na piersiach widział, y na confirmatią tego swego zeznania, iako prawdziwe iest, w piersi się uderzył, mówiąc, gdyby mię przyszło y przysiądz, na tym tedy był gotów wypełnić iurament. Septimo. Stefan Jakimowicz, winnik arendarza Łyszczycyckiego, u którego arendarza ten się bój stał, przy bytności pomienionego winnika, który ze żydem arendarzem rozwadał biiących się, zeznał, iż iako naprzód o róg kadzi uderzony, tak y na próg z impetem rzucony nawznak szkodliwie został, y z tego pobicia, z tego świata zszedł, a nie z inszey przyczyny. Pracowici gospodarze z okolicy Łyszczycy różnych panów imionami y przezwiskami stawaiące na świadectwo wyrażaią się, to iest: Wawryn Dralukowicz, Hryc Czapczuk, Roman Czapczuk, Jawchim Piżyk, Kondrat Tymoszuk, Misiey Bobesiuk, Roman Kaczan, Ułas Prystupa, Nazar Kowanski, Tymoszuk Auchim, Michał Nosaluk, Iwan Kownie-rec, Daniło Prychożko, exleverunt iuramentum na tym, iż iako prawdziwie z okazji pobicia pchnienia o rog kadzi y rzucenia przez prog przez obwinionych chłopów stało się zabójstwo tego to kapłana, Łyszczycyckiego prezbitera.

Inquizycya w sprawie wielmożnego im. pana Jana czeszniaka Grabowieckiego oycy y Rafała syna z Rudek Jarzynów y imci paniey małżaków ichm, iako opiekunów, także imci pana Konstantego Samuela Adama Terpiłowskich, iako dziedziców majątności Łyszczyc, z iaśnie wielmożnym imci xiędzem Leonem Łukaszem Kiszką, arcybiskupem metropolitą całej Rusi, episkopem Włodzimierskim y Brzeskim, Kiiowo-Pieczarskim y Supraslskim archimandrytą, przeze mnie niżej na podpisie wyrażonego, w roku ty-siąc siedmsetnym dwudziestym szostym, miesiąca Junii dwudziestego szostego dnia, in loco delicti w Łyszczycach expediowane: Primo imci pan Jan Olenski stawaiący ad testimonium z obudwuch stron y z obuż żałob, non exquirendo progressa obwinionych chłopów, poddanych imci pana z Rudek Jarzyny, czeszniaka Grabowieckiego y samey ieymości, małżonków, tudziez adpraesens imci panów Konstantego Samuela y Adama Bronikowskich, iako dziedziców majątności Łyszczyc, lecz concorditer iako w pierwszym swoim zeznał testimonim, iż z okazji okazowanych poddanych zbity zostawszy, potym z tym się światem trzeciego dnia pożegnać musiał, y to zeznał, iż requirował sprawiedliwości imci pana Koryckiego, zawiadowcy, który chciał czynić sprawiedliwość, a zeszyły w Bogu prezbiter onego od plag uwolnił, chcąc się z nim pokaplenować, y to zeznał, iż zaiachawszy do prezbitera we wsi nazwaney Woyska, tam będąc słaby, mieniąc, iż s pobicia mało co piwszy, tylko Łyszkę iedną barszczu wziowszy . . . . . (*) z tego świata zszedł, niedoiechawszy do domu trzeciego dnia, in reliquo pierwszej relacyi swoiey nihil contrarium retulit. Secundo, imci pan Mikołay Łyszczycycki, także z obudwuch stron stawaiąc się ad testimonium toż

(*) Здаєсь при обрѣтѣ книги дѣлая строка перерѣзана, тацѣ что нельзя разобрать ничего. Библиотека "Руниверс"

samo z wyższą relacją in omnibus punctis conformiter zeznał. Tertio, imci pan Woyciech Parowski zeznał, iż się w karczmie z sobą zszedszy obwinieni o meżobóystwo poddani z zeszyłem z tego świata prezbiterem Łyszczynskim, nazwanym Krymskim, naprzód poczeli sami okazją dawać, iż tu popa w karczmie nie masz, z czego się, gdy hałas stanął y za wderzeniem nieboszczyka laską chłopca nazwanego Jowchima, nieboszczyk pchnięty został o rog kadzi, a potym przez prog uderzony nawznak padł o ziemię, z rozkazu (sic) Samka Łyszczycykiego, a gdy sprawiedliwości requirował we dworze u pana Koryckiego, podstarościego, nieboszczyk nie chcąc dobrowolnie sprawiedliwości czekać, iechał do Kapustycz, do samego imci pana Jarzyny. Z kąd do domu iadąc do wsi Woyskiej wstąpił do prezbitera cerkwi tameczney, gdzie siadszy za stołem ięść proszony uskarżał się iuż słaby będąc: „ięść ani pić nie mogę, będąc potłuczony y pobity od chłopów wyżey pomienionych y dalszego sobie życia nie tuszę“, a schyliwszy głowę na stół y sparszy się insperacie s podziwieniem tamecznego gospodarza zkonał, czy z okazji pobicia, czy z inney, tego nie wiem. Quarto, imci pan Piotr Bielski retulit, iż z pobicia z tego świata zszedł nieboszczyk prezbiter, że to od swoich słyssał koligatów, czyniących relacją, z iakowych zaś początków to meżobóystwo stało y za czym powodem, iako nie tameczny obywatel, nic nie wiem. Quinto, poddani z Ostromezca imionami przezwiskami, to iest, stawaiący na inkwizycją: Hryc Karakulka, Pawłuk Kuszniierz, Mikołaiuk Iwan. Sexto, poddani ze wsi Zwodow imci pana Zienowicza, stawaiący na inkwizycją, Andrus Kuzmiczek, Siemion Demianczuk, Sał Siomak, Taras Olexiuk. Septimo, poddani ze wsi wielmożnego imci pana Chrzastowskiego, podkomorzego woiewodztwa

Brzeskiego, Estap Selwenik, Siemion Michaluk, iako odlegli y examinowani seorsive, z iakowych by przyczyn umarł, nic doskonale nie wiedzą, żadnego testymonium nie dali. U tych dwuch inkwizycyi podpis ręki wielmożnego imci pana pisarza temi słowy: Paweł Kościesz, pisarz grodzki woiewodztwa Brzeskiego. Tertio, inkwizyciia za dekretem grodzkim Brzeskim w sprawie ichmść panów Jarzynów y Bronikowskich z iasnie wielmożnym imci xiędzem metropolitą dnia dwudziestego trzeciego Augusta, w roku tysiacy siedmsetnym dwudziestym szóstym w Woyskiej in loco obitus nieboszczyka wielebnego prezbitera Łyszczycykiego expedywana, imci pan Stanisław Maliszewski, dzierżawca Woyskiej, tactly pectore zeznał, iż od brata swego rodzonnego te formalia słyssał: nasz Woysk-wsi prezbiter ma napaść wielką od prezbitera Łyszczycykiego, który przyiechawszy piany do niego, dokucza y każe sobie gorzałki dawać, ale chociaż tuteyszy prezbiter różnie się iego zbywał y uciekał, nie mógł się zbyć, aż musiał mu kazać nosić gorzałkę z karczmy y iusz kwart dwie wypili. To uczyniwszy relacją, gdy poszedł do prezbitera, zastał Łyszczycykiego prezbitera spiącego sparszy się na stół, kiedy do niego gadano trącając, mówił: daycie mi pokóy niech się przespę, potym przyszli go budzić, aliście go iuż zastali umarłego; przyiechał był z Łyszczyc do Kapustycz o mil trzy, a pół mile z Kapustycz tegoż dnia do Woyskiej. Działo się dnia dwudziestego czwartego Apryla, to iest, trzeciego dnia po pobiciu. Pan Jan Jakubowski, sługa imci pana Jakuba Tura, o pół mile mieszkaiący, tactly pectore toż samo zeznał, iż nieboszczyk prezbiter zdrów do Woyski przyiechawszy, ale piany, ieszcze dopiwszy lepiej, zasnął y umarł. Imci pan Leon Machwic, sędzią ziemski Brzeski, o czwierć mile mieszkaiący, zeznał, iż od prezbitera Woyskie-

go te formalia słydział: iż oświadczam się, że mię niewinny kłopot zaszedł, prezbiter z Łyszczyc iadąc z Kapustycz y mając sobie deklarowaną sprawiedliwość od imci pana Jarzyny, stompil do mnie napiły, na krzyże uskarżając się, nie wiele u mnie piwszy zasnął y umarł. Wasil Drawka, chłop sędziwy ze wsi Woyskiej, pod przysięgą toż samo zeznał, co im pan Maliszewski.— Iwan Szmóyło, z teyże wsi Woyskiej, toż samo zeznał pod przysięgą przydawszy, że widział nieboszczyka prezbitera iadącego na wozie siedzącego, y gdy pytał o drogę, tenże Iwan pokazał mu drogę do Kapustycz. Samka z Woyski pod przysięgą zeznał toż samo, przydawszy, że nieboszczyka widział iadącego do Kapustycz na wozie. Chwedor Kadiey, Hryć Konowalczuk, Anton Moysieiwski, z teyże wsi poddani, separatim pytani, pod przysięgą zeznali toż samo. Mikołayko Kowalczuk, Radko Kuniczyk, Lewko Mamyko, z teyże wsi, separatim pytani, pod przysięgą zeznali, że nic więcey nie wiedzą, tylko że piiany umarł nieboszczyk prezbiter teyże wsi, reszta chłopów, mužow dziesięć, toż samo zeznali. U tey inquizycyi w. im. pana sędziego podpis ręki temi słowy: Adam Sierzputowski, miecznik y sędzia grodzki woiewodztwa Brzeskiego mp. A po przeczytaniu takowych inquizycyi na terminie y dniu niniejszym na dacie pisanym, to iest, trzynastym, miesiąca Septembra patron actoreae partis, superius namieniony, gdy do finalney rozprawy iść chciał; na ten czas od pozwanych ichmśc, stawiający patron wniosł to sądowi naszemu, iż ta sprawa iest kryminaliter oskarżona, a żadnych deduccyi kryminału niemasz y nigdy takowe objecta in virtute być nie mogą; za czym pro indebita vexa pæna talionis omnimo być wskazana musi na pozwanych; przed tą comparycyi wielbney prezbiterowey cerkwi Łyszczyckiej, iako aktorki tey sprawy wymyślney,

napaśney, dla pokarania pænis talionis dopraszał się. Ad haec odezawszy się patron alterius partis wniosł to, że comparycyia prezbiterowey Łyszczyckiej nie iest potrzebna, bo ta żadnego kryminału nie popełniła, a zaś pozwanych ichmśc wszystkich, vigore zaszyłych anterius dekretoów, omnimo potrzebna iest comparycyia, ktorey nakazania instabant, invitatione zaś prezbiterowey ichmśc xiądz Litwinko, officiał Brzeski, comparens do sądu na mieyscu iaśnie wielmożnego iegomości xiędza metropolity, a za ichmśc pp. Bronikowskich imci Rafał Jarzyna, stolnik Rawski, iudicialitr comparere et evincere opiali się. In fundamenro tey takowych ewikcyi my urząd comparencyie ichmśc panów Bronikowskich et converso prezbiterowey Łyszczyckiej nie uznawszy, proceder nakazuiemy in procedendo pro oczewistych ab utrinque przez patronów wnoszonych controwersyach, my urząd grodzki Brzeski wzięliśmy tę sprawę na namowę y po zaszyey in ocluso rotulo namowie tak decyduiemy: aby ieymość pani Anna z Budziłowiczów Krymska, prezbiterowa Łyszczyccka, przysięgła in futuro iuris samotrzeć, na tym, iako z tego pobicia przez pomienionych chłopów, a nie z inney racyi ani okazyi, nieboszczyk prezbiter małż iey umarł, po ktorey przysiędze głowszczyznę sowitą z ruchomości kryminalisty, albo ruchomość debent sprzedać, nakazuiemy. Także imśc pan Jarzyna Rafał, stolnik Rawski y dziedzic, który kolwiekieden z ichmśc panów Bronikowskich, eo cedant iuramento na tym, iako Jowchima nie wyprawiali uciekać, iako o nim nie wiedząc, ktorego ruchomości nie wzięli, ale in toto oddadzą, co za chłopą stawiający Samko Nowik iurament ma wykonać samotrzeci, na tym, iako nie był radą y pomocą zabóystwa pomienionego prezbitera, które iuramenta ad futurum iuris, naziutrz po trzecim wołaniu odkładamy. Ad interim samego Jowchima, kryminaliste,

ponieważ to się pokazało z inkwizycyi, że nieboszczyka prezbitera Łyszczyckiego o kadz y drugi raz przez próg pchnął; zaczym onego ad praesens nie stawiajacego in paenas criminales, scilicet, na gardło, na łapanie przez samą stronę y przez urzędy, wzdaiem, oraz stronom gło-

szczyzny sowitey, wszelką ruchomość tegoż kryminalisty u possessorów dóbr Łyszczyce imci panów Jarzynów aresztuiemy. Która sprawa iako się agitowała, tak iest do xiąg grodzkich Brzeskich spraw sądowych przyjeta y wpisana.

1727 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 279—280.

103. Фундушова запись на церковь св. Николая въ Сѣхновичахъ.

Гродскій писарь Брестскаго воеводства Павелъ Костюшко Сѣхновичскій, вмѣстѣ съ супругою своею Цецилією, желая обновить и улучшить основанную въ древности ихъ предками церковь во имя св. Николая Чудотворца въ мѣстѣ Сѣхновичахъ, и для того, чтобы въ ней совершались св. таинства и по древнему обряду приносились Богу жертвы, назначаютъ къ ней священника Василія Бѣлевича и отдаютъ въ его распоряженіе церковный домъ со всѣми постройками, землями, лѣсами, сѣнокосами и проч. Священникъ Бѣлевичъ, равно какъ и его преемники, будучи свободны отъ всякихъ платежей за настоящія фундаціи, и кромѣ того, пользуются правомъ свободнаго винокуренія и пивоваренія на домашнія нужды, должны усердно заботиться о духовномъ благѣ своихъ прихожанъ и въ субботу служить обѣдню за души фундаторовъ. Кромѣ того, владѣльцы Сѣхновичъ обязываютъ всегда доставлять въ церковь воскъ и вино на богослуженіе.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego pierwszego, miesiąca Februarii szósteo dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparsens personaliter w Bogu wielebny imci xiądz Teodor Żelazowski, prezbitier cerkwi Siechnowickiey, fundusz imci p. Pawła Kościuszki Siechnowickiego, pisarza grodzkiego Brzeskiego, y samey ieyności, małżonków, teyże cerkwi służący, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Ja Paweł Kościuszko Siechnowicki, pisarz grodzki woiewodztwa Brzeskiego, y ia Cecylia z Wrettow Kościuszkowa, pisarzowa grodzka woiewodztwa Brzeskiego, małżakowie, czyniemy wiadomo y dobrowolnie sami na siebie zeznamy tym naszym listem, dobrowolnym funduszowym zapisem, komu o tym te-

raz y na potym będącego wieku ludziom wiedzieć będzie należało, iż my mając ab antiquo od antecessorów naszych cerkiew erygowaną, która vetustate temporum nadruynowana była, w majątności naszej, nazwaney Siechnowicze, pod tytułem Mikołaja świętego fundowaną, którą my, wyż pomienieni kolatorowie, noviter reperowawszy, chcąc aby administratione sacramentorum nie wakowała y aby antiquo ritu ofiary Boskie z szczerrey ku Bogu żarliwości odprawowane były. Ponieważ z pewnych a słusznych przyczyn, które się officio donosiły, odmienić prezbitera zdarzyło, przeto mając sobie dobrze zaleconego na to miejsce człowieka p. Bazylego Bielewicza, dawszy prezentę onemu do cerkwi pomienioney Siechnowickiey aplikuiąc, za plebana installamus, to iest, plebanią z budynkami wszelkimi, izbą, stodołą, sieni, z ogrodami na przeciwko cerkwi będącemi, z gruntami o miedzę dworneo gruntu idącymi ku lasowi, do przysie-

dlenia przyłączonym nawoznym. Tak też półwłoki gruntu o miedzę poddanych naszych idącego, iako grunta teyże wsi poddanych naszych, idque łąka nazwana Hrud po iedney stronie, iako przeszły prezbiter trzymał, z wolnym koszeniem corocznym y z wolnym rąbaniem na opał chrostu y łoży; na drugi poletek na uroczysszczu, nazwanym Zeloza, z wolnym robieniem pola y na przeciwno tego gruntu z wolnym koszeniem łąki. Waruiąc y to singulariter pomienionemu p. Bazylemu Bielewiczowi, iż przy wszelkiej wolności on sam, successorowie iego ab omni onere subiekcy dworowi zachowani bydź mają, pozwalaiąc dla swego własnego obeyscia, robienie piwa y gorzałki, sine diminutione iednak intraty karczemney należącej dworowi, w młynie swey własney krescencii zemleć wolno będzie, a nie z inszey, bez dania miarek. Którą to wyżey pomienioną wolność, nie usurpując sobie do potomstwa y successorów iego żadney in futurum własności y poddaństwa, konserwować mamy y po nas successorowie nasi tenebuntur, a pomieniony zaś p. Bazyli Bielewicz przy wszelkiej modestii zachować się, oraz y w pilnym sta-

raniu około dusz sobie powierzonych parafianow, iako nayılniey w terminach wiary świętey informować tenebitur, iakoby rachunku za nich przed Bogiem nie oddawał; msze święte w sobotę tylko za dusze zmarłe fundatorów iako y żywych, perpetuis temporibus odprawować ma. Expensa zaś cerkiewne, iako to: na wosk, na świece y wina do odprawowania mszy świętych ze dworu na to obmyślone bydź mają, iako też y w pobiciu dachu opadłego, reperacia pomienioney cerkwi, ze dworu być ma. Y na to my dali ten nasz list dobrowolny funduszowy. Co mamy wszystko zyścić fide, honore et conscientia obowiązujemy się. Pisan w Siechnowiczach, roku tysiąc siedemsetnego dwudziestego siódmego, miesiąca Grudnia osiemnastego dnia. U tego funduszu przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, podpis ręki aktorów temi słowy: Paweł Kościuszko, pisarz grodzki woiewodztwa Brzeskiego, Cecylia Kościuszkowa, pisarzowa grodzka woiewodztwa Brzeskiego. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, de verbo ad verbum iest do ksiąg grodzkich Brzeskich przyiety y wpisany.

1728 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 157—158.

104. Фундушова запись на Страдечскую церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы.

Каштелян Троцкий Янъ Фридрихъ Лукашъ Антоній Сапѣга, объявляетъ для всеобщаго свѣдѣнія, что для большаго укрѣпленія связи между унитскою и римско-католическою церквю и очищенія собственныхъ грѣховъ оныя строятъ новую церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы, святого Онуфрія и Иосафата въ своемъ селѣ Страдѣ, и записываетъ ей двѣ улобы земли—одну священнику, а другую дякону.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Maia dwudziestego wtorego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskimi y przede

mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościem sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imci xiadz Piotr Sosnowski, paroch cerkwi Kodeńskiej

pod tytułem ś. Ducha, fundusz od iasnie w. p. Sapiehi na Kodniu, Czarnobyłu, Dorohostaiach, Kopyłach, Wierzchowicach, Kupinie y Sapieżynie hrabi, kasztelana Trockiego, starosty sądowego wojewodztwa Brześcińskiego, kawalera orderu ikmci białego orła, na rzecz w nim niżej wyrażoną dany cerkwi Stradecz, pod tytułem, Najsświętszey Panny Pokrowy nazwaney, ad acta podał, który wpisując w wiegi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Jan Fryderyk Łukasz Antoni Sapieha S. P. R. na Kodniu, Czarnobyłu, Dorohostaiach, Kopyłach, Wierzchowicach, Kupinie y Sapieżynie, hrabia, kasztelan Trocki, starosta sądowy wojewodztwa Brzeskiego, kawaler orderu ikmci białego orła. Oznajmuję komu o tym wiedzieć należy, iż ia chcąc przykładem antecessorów moich ś. unii kościoła greckiego z katolickim rzymskim pomnażać incrementa, tudzież duszom ludzkim duchowny suppetitare pożytek y własne moie eluendo ciężkie grzechy, umyśliłem nową cerkiew we wsi moiey dziedzicznej Stradczu, za wiadomością iasnie w. nayprzewielebniejszego w Bogu imci xiedza Leona Kiszki, metropolity całej Rusi, erigować y fundować, pod tytułem Najswiętszey Panny Pokrowy nazwaney y świętych Onufrego y Jozefata, iakoż niniejszym nadaniem moim na wieczne czasy funduję, dla wygody poddanych moich, za Bugiem będących, którzy dla ciężkich przepraw y rezolucii częstokroć do swey parafii cerkwi zamkowej doysć nie mogąc, mszy świętey w święta nie słuchali. A zatym invocato Dei nomine nadaię na tę cerkiew włokę pola nazwaną pół włok podle Hurty y Koszelewski podle Szeszka, drugą zaś przyłączam na dziaka, która była na wikarego do zamkowej cerkwi naznaczona. Ponieważ oyciec swieszczennik zamkowy żadnego przy cerkwi murowaney nie trzyma wikarego podług fundacji, te-

dy za konsensem iasnie w. imci xiedza metropolity, ile że za Bugiem większa część parafii zostaje, tegoż wikarego prezbitera do Stradeckiey cerkwi przenoszę, tak iednak, ażeby miał wszelką dependencyą od oycza prezbitera zamkowego y od niego był umówiony względem obwencji pro cura animarum. Waruję zaś to providendo perpetuitati, ażeby ten wikary był actu prezbiter mnie y successorom moim od oycza zamkowego recommendowany, y od dziedzica prezentowany, tak iako wikaryuszowie przy kościele murowanym Kodeńskim y instituowany ab officio unito graeco, nec amovibilis przez oycza zamkowego, chyba per iudicium officii y to wynalazłszy drugiego na iego mieysce, któryby był presentatus od dziedzica. Ten zaś wikary wszelkie munera parochialia we wsiach moich Zabuznych Stradczu, Duryczach y Miedney, curam animarum, podług obrzędów ś. unii, śluby dawać, chrzty, pogrzeby odprawiać i inne parochialne powinności pełnić, co niedziela y w święto mszą ś. śpiewać, iako też iutrzną y nieszpory na intencyą pomnożenia ś. unii et pro successibus fundatorom żywych ma. Przy tym obliguję tegoż prezbitera wikarego, ażeby w tydzień mszą iedną rekwalną odprawiać za dusze poddanych moich z tego świata zeszyłych, których iako za życia wszelkiej wierności y posłuszeństwa doznawałem, tak pamięć y wdzięczność pokazać ku zmarłym po chrześcijańsku należy. Kollacyą wikarego prezbitera wymienionego, od oycza swieszczennika zamkowego rekomendowanego, mnie y successorom moim, dziedzicom na Kodniu, wiecznemi czasy zachowuję. Który to fundusz dla wiary y wagi ręką własną przy pieczęci podpisuję. Dat w Kodniu dnia dwudziestego szóstego Junii, tysiąc siedmset dwudziestego ósmego. U tego funduszu podpis iasnie w. fundatora przy wyciśnionej pieczęci na laku czerw-

nym onegoż takowy: Jan Sapieha, kasztelan Trocki, starosta sądowy Brzeski. Approbata tegoż funduszu iaśnie w. imci xiędza metropolity, przy wyciśnionej na laku czerwonym onegoż pieczęci, temi exprimitur słowy: fundusz ten gratisissime conferowany od iaśnie w. imci p. Jana Fryderyka Sapiehi, kasztelana Trockiego, starosty Brzeskiego, we wszystkich punktach y ligamentach acceptuię, roboruię y konfirmuię. Dat w Brześciu, die prima Septembris, millesimo septingentesimo vigesimo octavo. Leon, metropolita całey Rusii mp. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1728 г.

Изъ книги за 1766—1763 годы, стр. 161—162.

105. Письмо каштеляна Троцкого Сапѣги въ Киевскому митрополиту.

Троцкий каштелян, Брестскій староста Сапѣга, по тому поводу, что митрополитъ Киевскій и всей Руси укаиваетъ ему на нѣкоторые недостатки, завлеченные ему священникомъ новопостроенной церкви въ Страдцѣ, — въ письмѣ къ митрополиту объясняетъ, что оны, Сапѣга, не отнимая ни старыхъ, ни новыхъ фундушей отъ Коденскаго замковаго священника, перенесъ его приходъ въ новую церковь — въ Страдцу, за рѣкою Бугомъ, такъ какъ эта церковь болѣе доступна для окрестныхъ селеній, отдаленныхъ прежде отъ замковой церкви въ г. Кодлѣ трудною переправою черезъ рѣку.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Maia dwudziestego wtórego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparen personaliter w Bogu wielcebn y imci xiądz Piotr Sosnowski, paroch cerkwi zamkowej Kodeńskiey pod tytułem ś. Ducha, list od iaśnie w. imci p. Sapiehi, kasztelana Trockiego, starosty Brzeskiego, do iaśnie w. imci xiędza metropolity Kijowskiego y całey Rusi, w sprawie niżej wyrażoney pisany, ad acta podał, który wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Jaśnie w. mości xięże metropolito Kijowski y całey Rusi, mnie wielce miły panie y bracie! Ponieważ w. p. niektóre difficultates względem prezbitera w cerkwi noviter erigowanej we wsi moiey Stradczu w liście namieniłeś, tedy evitando omnes novitates starego y dawno iuż

fundowanego wikarego, iuż nie dopiero wakuiącego praevia autoritate et bene placito w. imci p., ile że bez żadney krzywdy oycza zamkowego żałoby mi się przenieść do nowej cerkwi w Stradczu, wszakże to iedna parafia, lepiej że Zabuznym wsiom moim będzie cura animarum ad manus, żeby zaś to nie było quid variabile in posterum, tenże wikary ma być praesentatus a collatore et institutus ab officio more et exemplo mansionarzów, alias wikaryuszów przy kościele murowanym Kodeńskim, przeto nowy fundusz secundum desideria oycza zamkowego napisać kazałem, który pro perpetua firmitate ad ordinarium w. imci p. posyłam auctoritate et roborationem, przez co accedet maius s. unii incrementum et pietatis, przy trudnych przeprowadach animarum poddanych moich fructus, w. imci p. zaś godnemu imieniowi pastoralis sollicitudinis gloria y niepoślednie meritum in divos, tudzież mnie iakowekolwiek solatium y prawdziwą ad promovendum

w. imci panu za tę łaskę obligatią, którę constantissimus cultor na zawsze chce bydź w. imci pana uprzeymie życzliwym bratem uniżonym sługą. U tego listu podpis ręki samego aktora y brata temi słowy: J. Sapieha k. T. s. B. dnia dwudziestego piątego Junii, tysiąc siedemset dwudziestego osmego z Kodnia: a na drugiey stronie expressiia takowa: Wakuia tu dwie cerkwi w dobrach moich, więc prezentowałem do nich w. imci panu subiecta, za któremi proszę, ażeby dłużey populus nie był sine cura anima-

rum; iakichkolwiek zaś prowentów y obwencji a longo tempore antecedanei parochi byli in possessione, przy tychże zostaną bez żadney ode mnie przeszkody upewniam. Dla benedickii zaś nowey cerkwi w Stradczu upraszam w. imci pana o kommis do imci. xiędza Palczewskiego, dziekana Brzeskiego. Który to takowy list, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu bez koperty podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich de verbo ad verbum przyięty y wpisany.

1728 r.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 261—263.

106. **Фундушова запись на Луковецкую церковь во имя св. животворящаго Креста.**

Ляна изъ рода князей Любартовъ, княгиня урожденная Сангушкова, жена Радмила, склоняясь на просьбу Дюнисія Снитки, священника Луковецкой церкви во имя св. Креста, дарить ему въ селѣ Луковцахъ, принадлежащемъ къ Вельскому графству, полъ-уволоки земли, въ трехъ сѣвооборотахъ. Пользуясь этою землею со всѣми ея принадлежностями, священникъ обязанъ ежегодно вносить въ княжескую казну особую плату «поконевцизну» и платить казенныя подати наравнѣ со всѣми другими.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Decembra piątego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościem sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imci xiądz Bazyli Snitka, paroch cerkwi Łukowieckiey, dokument na pół włoki gruntu we wsi Łukowcach, cerkwi tameczney nadanego, od iaśnie oświeconych xiażąt Radziwiłłów antecessorowi swemu sobie y successorom służący, ad acta podał, który wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Anna na Białym, Kowlu z xiażąt Lubartów, Sanguszkowna, Radziwiłłowa, xiężna na Ołyce, Nieswiżu, Birzach, Dubinkach, Słucku, Kopyłu y Klecku, hrabiania na Mirze, Szydłowcu, Krożach, Białey, kanclerzy-

na wielka w. x. Lit. Przemyska, Człuchowska, Krzyczewska, Kamieniecka, et cet. staroscina. Wszemi w obec y każdemu z osobna komu o tym wiedzieć będzie należało, teraz y na potym będącego wieku ludziom, do wiadomości podaję, iż ia skłoniwszy się do pokorney supliki oycy Dyonizego Snitki, prezbitera Łukowieckiego, umyśliłam otcemu pół włoki pola pustego we wsi Łukowcach, do hrabstwa mego Bialskiego należący, dać y konferować do dalszey woli moiey, który to pół włok pola, znajdujący się we wszystkich trzech poletkach y w każdym iednakowo graniczy, to iest, z iedney strony o miedzę gruntu cerkiewnego od wsi Sitka, a z drugiey strony od wsi Łukowców, do tegoż hrabstwa Bialskiego należący. o miedzę Antona Kozika, zaczyna się od błota a końcem wpiera w granice gruntów dworskich

mieyscami pozarastał. Który to grunt wolen będzie pomieniony prezbiter wyrabiać, żyto y iarzynę zasiewać na nim, kopy do gumna swego wozić y łąki do tegoż gruntu należące kosić y onych używać y wszelkich pożytków wynaydować, bez żadney ni od kogo przeszkody y ten grunt trzymać, póki wola moia, płacąc corocznie z niego zwyczajną pokonewszczyźnie do skarbu mego według inwentarza y podatki rzeczypospolitey równo z drugiem. Na co mu, dla lepszey wiary y pewności, daię ten przywilej z podpisem ręki mey własney przy pieczęci. Datum w zamku Bialskim, dnia szesnastego Augusta, tysiąc siedemset dwudziestego ósmego roku. U tego dokumentu podpis ręki przy przyciśnionej pieczęci w te słowa: Anna księżna Radziwiłowa; a na drugiey stronie pieczęci expressia z podpisem ręki takowa: Zważając świątobliwą intencją ś. pamięci matki moiey w przydaniu do dawney

erekcii pół włoki gruntu cum attinentiis et pertinentiis na cerkiew Łukowiecką świętego Krzyża, w dobrach moich siutowaną, supplikującemu adpraesens Bazylemu Snitce, parochowi Łukowieckiemu y successorom jego, też same półwłoki gruntu z sianozęciami, ogrodami et cet. na wieczne czasy nadaię, oraz wola ś. pamięci matki moiey konfirmuję y roboruję, odmieniając płacenie daniny do skarbu mego z tego gruntu, w tym prawie wyrażone w co tygodniowe odprawowanie litanii do Najswiętszey Panny, co stwierdzając podpisuję się. Datum w zamku Bialskim, die vigesima sexta Aprilis, tysiąc siedemset sześćdziesiąt szóstego. Hieronim Floryan książę Radziwił, chorąży wielki w. x. Lit. Który to takowy dokument, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1732 r.

Изъ книги за 1734—1736—1741 годы, стр. 1837—1838.

107. Zamънная запись Сапѣги, данная Зубачской церкви.

Воевода Подляскій Михаилъ Сапѣга. видя большія ссоры, несогласія и частыя жалобы, происходившія между священникомъ Зубачской церкви и подданными того же села—Зубать, на счетъ десятины съ этого села и другихъ прилегающихъ къ нему селъ, записанной Зубачской церкви его предшественниками въ видъ фундаша, котораго нѣтъ на лице, — какъ наследственный колляторъ этой церкви, взаимнъ спорной десятины дарить ей, съ согласія Владимирскаго и Брестскаго епископа Теофила Годобскаго, двѣ съ половиною урловои пустаго поля, съ перемѣнами, лугами и со всѣми принадлежностями— въ селѣ Бобровѣ. Пользуясь этими фундаціями, священники Зубачской церкви, обязаны совершать литургію од нажди въ недѣлю за душу своего фундатора и его родственниковъ.

Roku tysiąc siedemsetnego trzydziestego szóstego, miesiąca Oktobra osiemnastego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościńskimi, przedemną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądownym woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu przewiele-

bny imci xiądz Michał Połczewski, dziekan Brzeski, skrypt donationis na grunta w nim wyrażone, w zamian za dziecięcinę do plebanii Zubackiey należącą, od iaśnie wieimożnego imci p. Sapiehi, woiewody Podlaskiego, sobie dany y służący, ad acta xiąg grodzkich Brzeskich podał, tenore sequenti pisany. Wiadomo czynię tym listem moim, komu o-

tym teraz y na potym wiedzieć będzie należało, iż ia Michał Sapieha, woiewoda Podlaski, widząc wielkie kłótnie y niesnaski y częste skargi tak od plebana mego Zubackiego, iako y poddaństwa tychże Zubacz o dziesięcinę w Zubaczach y wsiach do Zubacz należących, od antecessorów moich włożoną y funduszem nadaną, którey nigdy wydać nie mogą. Zaczynam ia, iako p. dziedziczny y kollator tej cerkwi Zubackiej, za tę dziesięcinę, dla lepszej zgody, w zamian daię za konsensem iasnie wielebnego imci xiędza Teofila Godebskiego, biskupa Włodzimirskiego y Brzeskiego, półtrzeci włoki pustego pola, w poletkach będącego, z łąkami, naddatkami y ze wszystkimi należytościami do nich we wsi Bobrowie, o miedzę Kwoktanową, y sianożęć Kamionkę małą, z drugiey strony o miedzę włoki arędarskiej, do arędy karczmy Zubackiej należącey, teraznieyszemu xiędzu Michałowi Połczewskiemu, a plebanowi memu Zubackiemu, wiecznemi czasy do cerkwi Zubackiej daię y daruie, tak iemu samemu, iako y successorom iego na potym będącym przy tej cerkwi Zubackiej, wspólne uży-

wanie, o które to grunta ktoby kolwiek ode mnie lub successorów moich, iakim prawem trzymał te maiętności Zubacze, nie powinien będzie o to tak teraznieyszego xiędza dziekana Brzeskiego, a plebana mego Zubackiego, iak y successorów iego turbować, ani do żadnych po-datków pociagać. Jednak obliguemy, aby msza święta co tydzień iedna była tak za zmarłych dobrodzieiów rodziców moich, iako y za zdrowie moie. Na co daię ten list mój z podpisem ręki moiey i pieczęć przycisnąć rozkazałem. Dat w Wyszokim, dnia piętnastego Junii, tysiąc siedemnastego trzydziestego wtorego roku. U tego listu expressia przy pieczęci y podpis tymi exprimuntur słowy. Ze-chce imci p. generał artillerii weyrzść w ten interes, który się być zda dość słuszny et pro libitu uczynić. Michał Sapieha, woiewoda Podlaski; a przy stronie confirmacja takż przy pieczęci takowa: Stwierdzam Kazimierz Sapieha, generał artillerii wielkiego xięstwa Litewskiego. Który to takowy wieczysty donacji list za podaniem onego iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1735 г.

Изъ книги за 1734—1736—1741 годы, стр. 949—950.

108. Духовное завѣщаніе Полоцкаго стольника Мартина Хржановскаго на Варцевскую церковь.

Полоцкій стольникъ Мартинъ Хржановскій, умирая завѣщаетъ, чтобы тотъ, къ кому по его смерти перендуть его имѣнія, заплатилъ его женѣ 5 тысячъ злотыхъ, каковая сумма перешла къ нему по ея вѣну, и 3 тысяча злотыхъ въ Варцевскую церковь; а остальное изъ его имѣнія принадлежить его брату Осипу Хржановскому, который долженъ уплатить мелкіе его долги, гдѣ они окажутся.

Roku tysiąc siedemsetnego trzydziestego piątego, miesiąca Junii trzydziestego dnia.

Na urządzie ikmści grodzkim Brzeskim aktami starościnskimi, przede mną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanow-

skim, łowczym y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzeskiego. comparendo personaliter ieymość pani Helena z Gimbutów primi voti Janowa Bohusławska, secundi vero Marcinowa Chrzanowska, stolnikowa Połocka, skrypt w Bogu ze-

szłego imci p. Marcina Chrzanowskiego, stolnika Połockiego, małżaka swego, ad acta xiąg grodzkich wojewodztwa Brzeskiego podała tenore sequenti: Lubo na chorobie słabym, ale na zmyśle zdrowym, a nie mogąc czynić testamentu, tedy pozywam na sąd straszny, komu będzie należała fortunka moia, aby była wypłacona pięć tysięcy, które po żenie moiey wzięłem, żenie moiey, na cerkiew Barszczewską trzy tysiące, resztę iako to, bratu memu imci p. Józefowi Chrzanowskiemu, aby y niektóre z tego dłuż-

ki wypłacił, gdzie się odezwą. U tego dokumentu podpis ręki w Bogu zesłego imci p. Marcina Chrzanowskiego temi słowy: Marcin Chrzanowski ręką swą własną stwierdzam, a przy stronie onego takowa expressya: Do tego testamentu upraszam za exekutora w. imci p. podstarościego wojewodztwa Brzeskiego; jeżeliby nie chciał, tedy na sąd Pański pozywam. Któryż to takowy dokument, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę, jest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y zapisany.

1735 r.

Изъ книги за 1734—1736—1741 годы, стр. 1787—1790.

109. Привилегія короля Августа III Брестскому православному монастырю во имя св. Симеона Столпника.

Къ королю Августу III явился Гервасій Рудницкій, игумень Брестскаго монастыря во имя св. Симеона Столпника, отъ имени всей братіи православнаго исповѣданія, и просилъ его, чтобы онъ предоставилъ этому монастырю одинаковыя права и вольности съ тѣми, которыми пользуются всѣ прочіе монастыри греческаго исповѣданія. Силоюясь на эту просьбу и представленіе другихъ особъ своего двора, король уравниваетъ вышепомянутой монастырь и принадлежащую къ нему церковь во имя Рождества Пресвятой Богородицы во всѣхъ правахъ и вольностяхъ съ другими монастырями греческаго исповѣданія, и кромѣ того подтверждаетъ за нимъ всѣ его стародавнія фундаціи, земли, лѣсы, мельницы и т. под.

Roku tysiąc siedemsetnego trzydziestego szóstego, miesiąca Julii dwudziestego siódmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościńskimi, przedemną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądownym wojewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny iegomość oyciec Gierwazy Rudnicki, ihumen monastyru Brzeskiego, ritus non uniti, confirmatią praw temuż monastyrowi służyących oczewisto ad acta grodu Brzeskiego podał, w te słowa pisany: August trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznajmujemy tym ninieyszym przywileiem naszym wszem wobec y każdemu zosobna wszelkiej praeminen-

cyi status et conditionis duchownego y świeckiego stanu w koronie Polskiej y w wielkim księstwie Litewskim teraz żyjącym y na potym będącym ludziom, komu o tym teraz wiedzieć należy y będzie należało, iż suplikował do tronu naszego wielebny Gierwazy Rudnicki imieniem wszystkich braci swoich Bazyljanów ritus graeci nie w unii będących, ihumen monastyru Brzeskiego pod tytułem świętego Symeona Słupnika, zdawna fundowanego, abyśmy tenże monastyr przy protekcii y łasce naszej królewskiej, przy wolnościach równych innym monastyrom nie w unii będącym zachowali y konserwowali, do tey tedy supliki łaskawie skłoniwszy się za instancią panów rad naszych przy boku na-

szym rezydujących conserwując in integro wszystkie dawne dyplomata od najjaśniejszych predecessorów naszych królów Polskich dane, tudzież pacta conventa konstytucii, sancita seymowe in suo valore et robore trzymając y chcąc mieć nienaruszone prawo iuxta antiquum usum et praxim duchownym y świeckim ludziom ritus graeci non uniti służące, tenże monaster Brzeski pod tytułem świętego Symeona Słupnika y do niego należąca cerkiew Narodzenia Najswiętszey Panny Maryi z parochią singulari gratia prosequendo circa immunitates et libertates ritus onych servientes, równo z innemi teyże samey religii, zachowujemy wszystkie prerogatywy, ceremonie, usum sacramentorum, sepulturam mortuorum, dobra ich, klasztory, cerkwie, grunta, iuryzdyki y osoby in libero exercitio et securitate, ile prawa y dawne zwyczaje noszą. Owo zgoła cokolwiek od najjaśniejszych antecessorów naszych y rzeczypospolitey y w pospolitości y służności jest nadano religii greckiey ritus non uniti, to wszystko in singulari monastyrowi wyż wyrażonemu Brzeskiemu conferuemy y niniejszym listem, quantum iuris est et usus eorum habetur, nadaiemy: młyn należący ab antiquo do tegoż monastyru nazywający się Darki, z lasami y gruntami, na których y drugi młyn wystawić pozwalamy, iako dotąd spokojnie possident, tak y teraz utwierdzamy, co aby wszystkim do wia-

domości przyiść mogło, urzędóm naszym ziemskim, grodzkim y innym przykazujemy: aby te nasze prawo do act przyimowane y z nich per extractum wydawane było, do którego ręką się naszą podpisawszy pieczęć wielką wielkiego księstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia piętnastego miesiąca Decembra, roku Pańskiego tysiąc siedemset trzydziestego piątego, panowania naszego trzeciego roku. U tego przywileiu, przy wyciśnieniu pieczęci wielkiej wielkiego księstwa Litewskiego, podpis ręki najjaśniejszey ikmci temi słowy: Augustus rex; a confirmacia u tego przywileiu temi słowy: Confirmacia praw monastyru Brzeskiego ritus non uniti. U tego przywileiu pro cancelariatu pisanego, intitulacia na złożeniu temi słowy exprimitur: Cancellariatus Illustrissimi et excellentissimi domini Joannis Friderici comitis in Koden, Czarnobyl, Dorohostaie, Koblin, Kopyły, Wierzchywice, Kupin et y Sapieżyn Sapieha supremi cancelarii m. d. Lit. Brestensis et cetera capitanei, sigillatum est in actis. Felix Stanisław Owsiany, sacrae regiae maiestatis sigilli maioris m. d. Lit. secretarius mpr. Któryż to takowy przywilej confirmacyiny, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, przez osobę superius namienioną oczewiście ad acta grodu Brzeskiego podany, jest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y zapisany.

1736 г.

Изъ книги за 1736—1741—1742 годы, стр. 2603—2604.

110. Prawo na приходъ священнику Опольской церкви во имя св. Пракседы.

Франциска изъ рода Коптевъ Залуская, кухмистрова вел. кн. Лит., въ письмѣ своемъ къ митрополиту Кіевскому и всей Руси Теофилу заявляеть, что она въ качествѣ владѣтельницы имѣнія Ополья, въ Брестскомъ воеводствѣ, и по праву ктиторства на Опольскую церковь во имя св. мученика Пракседы, по смерти священника этой церкви Григорія Саковича, избираетъ на его мѣсто другаго, образованнаго и честнаго мужа, по имени Василя Довшевскаго, и просить митрополита, чтобы онъ его, а не другаго, рукоположилъ.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego wtórego, miesiąca Septembra piątego dnia.

Na urządzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami staroscińskimi, przede mną Franciszkim z Chranowa Chranow-

skim, łowczym y podstarościm sądowym województwa Brzeskiego, comparendo personaliter imść xiądz Bazyli Dowszewski, pleban cerkwi Opolskiej, przętę sobie od iaśnie wielmożney ieymosć pani Załuskiej, kuchmistrzowey w. x. Lit., na tęż plebanią Opolską daną y służącą, ad acta xiąg grodzkich województwa Brzeskiego ku wpisaniu podał, in eum tenorem pisaną: Franciszka z Kopciów Załuska, kuchmistrzowa w. x. Litewskiego, naturalna dziedziczka majątności Opola, iaśnie wielmożnemu w Bogu nayprzewielebnieyszemu imci xiędzu Teofilowi na Godembce Godebskiemu prototronio metropolii całej Rusi, biskupowi Włodzimirskiemu y Brzeskiemu, opatowi Łyszczynskiemu, memu miłościwemu panu y dobrodzieiowi. Po zaleceniu usług moich donoszę do wiadomości, iż po zeszyłym ś. p. przewielebnym oycu Grzegorz Sakowiczu, dziekanie Włodawskim, a plebanie Opolskim, majątności moiey dziedzicznej Opola, w województwie Brzeskim Litewskim leżącey, wakuie cerkiew pod tytułem ś. Praxedy męczenniczki Chrystusowey, do której świątynicy Pańskiej według prawa mnie służącego, które mnie iako iedney kolarce należy, urodzonego pana Bazylego Dowszewskiego, życiem przykładnego, obyczaiami cnotliwego y nauką osobliwie w rytmie greckim uznałem, onegoż wielmożnemu panu przętować na zwysz pomienioną cerkiew umyśliłam, iakoż y ninieyszym listem przętuję, zachowując onego przy funduszu y prawach od antecessorów moich danych do tey cerkwi należących, za nim pokornie upraszając, abys wielmożny imść pan tego, a nie innego do niey instytuować y introdukować raczył, zleciwszy mu pilno rząd duchowny y około dusz chrześciańskich usilne staranie. Na co się dla lepszey wiary przy pieczęci moiey ręką własną podpisuję. W Opolu, anno tysiąc siedmsetnego trzydziestego szóstego, dnia dwudziestego szóstego Maia. U której przętę podpis przy pieczęci takowy: Franciszka z Kopciów Załuska, kuchmistrzowa w. x. Lit. Która to takowa przętą, ze wszelką w niey wyrażoną rzeczą, przez wyż wyrażoną osobę ad acta podana, jest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięta y wpisana.

1737 г.

Изъ книги за 1738—1739 годы, стр. 1167—1170.

III. Универсалъ короля Августа III о назначеніи на мѣста православныхъ священниковъ въ его экономіяхъ.

Король Августъ III объявляетъ для всеобщаго свѣдѣнія всемъ администраторамъ и экономамъ своихъ королевскихъ имѣній, состоящихъ въ вел. нн. Литовскомъ, что такъ какъ вопреки праву патронатства его въ духовной юрисдикци греческаго исповѣданія раздаются въ королевскихъ имѣніяхъ свободныя священническія мѣста, то для устранения подобаго самоуправства на будущее время онъ объявляетъ настоящимъ универсаломъ, что на тѣ приходы, которые отнынѣ сдѣлаются вакантными, имъ самимъ будутъ назначаемы священники. Настоящій универсалъ долженъ быть опубликованъ по всемъ церквамъ въ королевскихъ имѣніяхъ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego ósmego, miesiąca Septembra czwartego dnia.

Na urządzie ikmści grodzkim województwa Brzeskiego y aktami starościńskimi, przede mną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym województwa Brzeskiego, comparens personaliter imść p. Michał Nietyxa, skarbnik Poznański, wi-

ce ekonom dobr stołowych ikmści Brzeskiej y Kobrynskiej ekonomów, uniwersał najaśniejszego króla imści Augusta trzeciego, szczęśliwie nam panującego, na rzecz w nim niżej wyrażoną, po zasłę onego, przy drzwiach wszystkich cerkwiów, w obudwóch ekonomiach Brzeskiej y Kobrynskiej będących, solita praxi publikacyey adakta grodu woiewodztwa Brzeskiego podał, cuius thenor sequitur est que talis: August trzeci, z Bożey łaski król Polski etc. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, osobiwie urodzonym administratorom, ekonomom, dzierżawcom ekonomii naszych, w wielkim xięstwie Lit. będących, przy ofiarowaniu łaski naszej królewskiej, do wiadomości podajemy. Iż iako prawa wszelkie rzeczypospolitey, według obowiązku naszego manu tenere chcemy, tak też wzajemnie tego potrzebuemy, aby iura nostra maiestatica in toto zachowane były; a ponieważ in praeiudicium iuris patronatus nostri regii iurisdycie duchowne ritus graeci w dobrach naszych ekonomicznych swieszczennictwa alias popowstwa wakuujące pro libitu suo disponują y rozdaia; zaczym ażeby to in futurum się nie działo, niniejszym uniwersałem deklarujemy, iż takowe beneficia, które ab hinc wa-

knować będą, sami konferować będziemy; sposobne zaś do nich y przykładne ad regimen cerkwiów subiecta pomienieni urodzeni administratorowie, ekonomowie y dzierżawcy nasi do kommissyi naszej ekonomiczney skarbowey in ordine do podpisania od nas prezent proponować powinni; a inaczey instituowanych swieszczenników akceptować y przyjmować ważyć się nie mają, dla łaski naszej królewskiej, co serio praecavemus y ten uniwersał dla lepszey wiary y wagi ręką własną podpisawszy dla wiadomości zwierzchności duchowney po cerkwiach ekonomicznych publikować zlecamy. Dan w Lipsku, dnia szesnastego miesiąca Pazdziernika, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego trzydziestego siódmego, panowania naszego czwartego roku. U tego uniwersału przy pieczęci pokoiowey podpis ręki najaśniejszego regnanta temi słowy: Augustus rex, a pod pieczęcią podpis his exprimitur verbis: Karol Odrowąż, hrabia Siedlnicki, podskarbi nadworny koronny Mielnicki, starosta. Którren to uniwersał, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę, ze wszystką w nim inserowaną rzeczą, jest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyięty y wpisany.

1737 г.

Изъ книга за 1755 — 1759 годы, стр. 215—216.

112. Фундушова запись на Пашуцкую церковь во имя Рождества Пресвятой Богородицы.

Клепацкий староста Александръ Геденъ Тышмовскій, желая, чтобы въ церкви Рождества Пресвятой Богородицы, находящейся въ Брестскомъ воеводствѣ, въ его имѣнїи Пашуцкахъ, ни въ чемъ не было недостатка, а все служило къ приумноженію хвалы Божіей, подтверждаетъ дарственную запись, данную въ 1605 году настоятелю сей церкви Матеемъ Маковельскому отъ Минской воеводиини Арафіи Сапѣжанки Богдановны, и Брестской подкомориной Николаевой Пацовой, и предоставляетъ Василю, сыну Матеея Маковельскаго, право на приходъ вышепомянутой церкви съ оставленіемъ за нимъ и его преемниками трехъ уволокъ земли съ предоставленіемъ ему права свободнаго молотья во всѣхъ Пашуцскихъ мельницахъ, безъ вниманія мѣрки, свободнаго рыболовства въ рѣкѣ Ленѣ, свободнаго варенья пива и гонки водки, для домашнихъ нуждъ, освобождая вмѣстѣ съ тѣмъ на будущее время отъ вѣрностинаго состоянїя потомство его, если оны будутъ имѣть его.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt piątego, miesiąca Marca dwudziestego dnia,

Na urządzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami starościńskimi przed nami,

Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter wielebny oyciec Bazyli Makowelski, prezbiter cerkwi Paszuckiey, list funduszowy na plebanię teyże cerkwi od w. imść pana Alexandra Gedeona Tyszkowskiego, starosty Klepackiego, sobie dany y służący, ad acta podał, który wpisując w księgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Alexander Gedeon Tyszkowski, starosta Klepacki, aby chwała Boża cerkwi Paszuckiey, majątności moiey, w woiewodztwie Brzeskim leżącej, pod tytułem Narodzenia Panny Maryi będącej, nie tylko onymy y uszczerbku nie cierpiała, lecz co raz większe w nabożeństwie pomnożenie brała, a Pan Bóg, którego imieniowi świętemu dom poświęcony niustającym sposobem powinnie był chwalony; idąc tedy torem świętobliwych antecessorów moich, a do pobożnych onych skłoniwszy się intencji list iw. io. Pruszney niegdy y pani Ahafii Sapieżanki Bohdanowney woiewodziney Minskiey y Mikołaiowey Pacowey, podmorzyney Brzeskiey, w dacie roku tysiąc sześćset trzeciego, mca Maia dnia dwudziestego przez wielebneho oycia Mateusza Makowelskiego, prezbitera Kamienieckiego y administratora cerkwi Paszuckiey, przede mną prezentowany y pokładany, we wszystkim approbiuję, to iest, wydawszy prezentę na syna pomienionego wielebneho oycia Makowelskiego; na imie Bazylemu Makowelskiemu na tę moją cerkiew Paszucką, zachowuję tegoż nominata Paszuckiego przy siedlisku, gdzie iego antecessorowie mieszkali, przy wsi Paszuckach y wszystkich do tego siedliska przynależytościach y wolnościach, iako antiquitus antecessorowie iego używali y po nim successorowie iego będą wolni, i te włok trzy gruntu oromego w używaniu zdawna cerkiewnym

będącego w ich ograniczeniu przy cerkwi Paszuckiey utwierdzam, po trzy razy w każdym poletku do tych włok z naddatkami, z łąkami, gajami, zarosłami, także wolne melenie we młynach Paszuckich bez miarki, bądź do dworu, bądź do arędy należącym, na rzece Leney wolne ryb łowienie, piwa robienie y gorzałki kurzenie na swoją potrzebę, bez przeszkody arędzie, do dworu należącey. Potomstwo zaś tego nominata; wyżey specyfikowanego, iezeli mu Pan Bóg da, do poddaństwa y inwentarza tak samego, iako successorów iego należec nie będzie powinno, chcąc mieć teraz y na potym następujących successorach moich, aby tey woli y dyspozycyi w tym liście terażnieyszym fundacyjnym zawartej cale dosyć czynili y w niwczym przeciwni nie byli, wkładając to na terażnieyszego nominata i po nim następujących, aby według obfitości sustentamentu tym listem objaśnionego obfitey pracy nieleniwego starania w obrządkach cerkiewnych y ochędóstwie oney niustannym ku zbudowaniu ludzkiemu osobliwie parafian dusz chrześciańskich, krwią Chrystusa Pana odkupionych, świętobliwemi y pobożnemi postempkami y przykładami do nabożeństwa pobudzali y swoiey dosyć czynili powinności. Na co wszystko dla lepszej wiary y powagi przy podpisie ręki moiey do tego listu funduszu pieczęć przycisnąć rozkazałem. Pisan w Klepaczach, dnia ósmego Junii dico ósmego, roku tysiąc siedmset trzydziestego siódmego. U tego listu funduszu podpis ręki aktora przy pieczęci tegoż na laku czerwonym wyciśnionej temi exprimitur słowy: Alexander Gedeon Tyszkowski s. K. mp. Który to takowy list funduszu, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą iest do ksiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1737 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 347—350.

113. Подтверждение и возобновление фундушовой записи на Щитницеую церковь.

Кіевскій староста и комиссаръ имѣній воеводы Мазовецкаго Станислава Понятовскаго Гома Рыводкій заявляетъ, что такъ какъ утраченъ древній фундушъ Щитницеой церкви, то, съ разрѣшенія Понятовскаго, онъ выдаетъ этой церкви новый фундушъ, которымъ подтверждается все, что изстари въ ней принадлежало, а именно: двѣ уволки земли со всѣми ея границами, записанныя кн. Чарторыйскимъ, и еще пользуволки, подаренной дьячку полнымъ Лит. гетманомъ Слушкою. Кромѣ этого, священникъ Щитницеой церкви пользуется правомъ свободнаго пивоваренія и винокуренія на домашнія нужды. При этомъ, онъ увольняется отъ всѣхъ податей и складовъ общества съ вышепоманутой земли, за исключеніемъ подымнаго, которое онъ платитъ наравнѣ съ другими. Пользуясь всѣми этими правами, какъ настоящей священникъ, такъ и его преемники, обязаны въ каждый воскресный и другіе праздничные дни совершать литургію за души своихъ фундаторовъ, кромѣ того, не должны вымогать излишней платы отъ прихожанъ за вѣнчаніе, похороны и крещеніе, наблюдая въ то же время, чтобы никто не умеръ безъ принятія подобающихъ ему христіанскихъ таинствъ. Церковное имущество, какъ то: чаши, книги, хоругви, колокола и пр. должны всегда храниться въ церкви.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Februarij iedy nastego dnia.

Na roczkach grodzkich Brzeskich, porządkiem prawa pospolitego w mieście ikmci Brześciu in loco solito sądujących się, przede mną. Józefem na Sosnowicy Sosnowskim, pisarzem wielkim w. x. Lit., starostą sądowym Brześcianskim, Ignacym Wygonowskim, pisarzem grodzkim Brzeskim, stawiając u sądu patron i. pan Kaietan Szczepanowski, fundusz na plebaniją cerkwi Szczytnickiej przez w. imci pana Tomasza Rywockiego, kommissarza dóbr iw. imci pana Poniatowskiego, woiewody Mazowieckiego, czyniony, opowiadał, prezentował y ad acta podał, który podając prosił sądu, aby takowy fundusz był do akt xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyjęty y wpisany. Jakoż ia, starosta, ony przyjąwszy w xięgi wpisać pozwoliłem, który wpisując słowo w słowo tak się w sobie ma: Z wyraźney woli y dyspozycyi i. w. imci pana Stanisława na Wołczynie y Bolechowie Ciołka Poniatowskiego, woiewody, ienerała ziem xięstwa Mazowieckiego, Lubelskiego, Stryiskiego etc. etc. starosty, ia, niżej na podpisie wyrażony, ziechawszy ad fundum majątności Szczytnickich, dóbr dziedzicznych tegoż i. w. imci

pana woiewody Mazowieckiego, w woiewodztwie Brzeskim leżących, ponieważ nie wiedząc, quo fato fundusz stary, od dawnych kollatorów cerkwi Szczytnickiej nadany, zginął y nie wiedzieć gdzie iest zapodziany, ieszcze stante vita nieboszczyka Bazylego Teodorowicza, prezbitera natenczas Szczytnickiego; zaczym ninieyszym funduszem, z woli wyż wyrażonego i. w. imci pana woiewody Mazowieckiego, cokolwiek ab antiquo do tej cerkwi nadanego było y należało y cokolwiek z indagacyi gromady tameczney Szczytnickiej przy obecności wielebnych pobliskich prezbiterów pokazało się, toż samo y teraz następującemu prezbiterowi y successorom iego wiecznemi nadaie się czasy, iako to: włok dwie, nadanych ieszcze od i. o. xiążęcia imści Czartoryjskiego, we trzy poletki, potym zaś pułwłok, przydany na działka od i. w. ś. p. imść pana Służki hetmana polnego Lit. w takoweż trzy poletki. Te dwie włoki, nie mając swego nazwiska z pułwłokiem Turowskim, zaczynaią się naprzód w iednym poletku siedzibnym, na którym plebania ze wszystkim budowaniem stoi, iednym bokiem leży y zaczyna się od obszaru panskiego, drugim bokiem od miedzy gruntu sielskiego Panasowczyzna nazwanego,

wzdłuż zaczyna się od gruntów Syczowskich, a ciągnie się aż do gruntów y granic Łyszczyńskich; w drugim poletku zaczyna się także wzdłuż od gruntów Syczowskich aż do Łyszczyńskich, iednym bokiem leżą od między włoki Żarkiewiczowskiej, drugim zaś od między Panasowskiej, w trzecim poletku za wsią zaczyna się wzdłuż od sianożęci dwornych aż do granic Łyszczyńskich, iednym bokiem ob miedzę pułwłoka Leszkowskiego, drugim ob miedzę Panasowską. Naddatek, nazywający się Zaścianek, ieden leży między granicami Łyszczyńską y Rakowicką, przy boku gruntu wielkich Szczytnik, w którym wysiać się może szanków Brzeskich dziesięć; naddatek drugi, nazywający się Ozniczki, leży między gruntami dwornymi, opiera o granicę Lesznińską, na którym wysiać się może szanków dwa. Do pułwłoka naddatek iest ieden między naddatkami sielskimi, na którym wysiać się może szanek ieden, łąki do tego gruntu są oznaczone y wydzielone w iednym miejscu, Protereb nazwany, wszyrz sążni piędziesiąt, wzdłuż stai troie, między sielskimi sianożęciami, w drugim miejscu na Zalisiu w około idą sianożęci dwornych może bydź na wozów ośm, na pułwłok sianożęc znajdują się, nazwiskiem, na Podbahoniu, zaczyna się od błota Syczowskiego między sielskimi wszyrz na sążni ośmnaście, wzdłuż na stai troie. Te tedy włoki iak w sobie są wyrażone ze wszystkimi sianożęciami, łąkami, gajami w potomne czasy, iako były legowane na cerkiew Szczytnicką, tak y teraz w wieczną possessyą wielebnego prezbitera y successorów iego oddaia się. Wolen zatym y mocen iest wszelkich sobie z tego opisanego gruntu wynaydować pożytków, pozwala się także temuż prezbiterowi y następującym po nim wolne robienie piwa y gorzałki, lecz szczegulnie tylko na iego domowe obeyscie, praecavendo aby żad-

nych szynków swoich nie miał; uwalniając go przy tym od wszelkich podatków y składek gromadzkich z tego gruntu, excepto iednego podymnego przez laudum woiewodztwa uchwalonego, które do tegoż woiewodztwa Brzeskiego wypłacać tenebitur. Quod attinet zaś do chwały Bożey, pilnie iniungitur, aby w teyże cerkwi co niedziela y inne święta uroczyste msza święta odprawowana była przy wszelkiej nauce chrześciańskiej swoich parafianów; przytym od chrztów, ślubów y pogrzebów aby nie wymagając na swych parafianach, podług możności y summienia brał, postrzegając usilnie, aby umierające bez spowiedzi y sakramentu z tego nie schodzili świata, rodzące się małe dzieci—bez chrztu. Porządek cerkiewny, iako to: aparaty, kielichy, xięgi, chorągwie, dzwony, iako się są w wizytach konsystorza Brzeskiego osobiłwym opisany regestrem, tak wszystek ku chwale Bożey przy teyże cerkwi zostawać ma. Który to fundusz dla większego waloru y wagi ręką mą własną przy zwykłej podpisuię się pieczęci. Dat w Szczytnikach, die vigesima prima Augusti, millesimo septingentesimo trigesimo septimo anno. U tego funduszu na plebanią cerkwi Szczytnickiej przy pieczęci tegoż wiel. im. pana kommissarza, na laku czerwonym wyściśnionej, podpis ręki imci, iako też i. p. pieczętarza temi słowy: Tomasz Rywocki kommis. Ustnie y oczewisto proszony przyiaciel od wiel. im. pana Tomasza Rywockiego, starosty Klewskiego, kommissarza generalnego dobr i. w. imś pana woiewody Mazowieckiego do tego funduszu na cerkiew Szczytnicką opisanego y konferowanego podpisuię się: Antoni Rogowski. Który to takowy fundusz, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona, ze wszystką w nim inaserowaną rzeczą, iest do akt xiąg grodzkich spraw sądowych woiewodztwa Brzeskiego przyjęty y wpisany.

1737 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 351—352.

114. Письмо воеводы Мазовецкаго Понятовскаго къ епископу Владимирскому Гodeбскому.

Воевода Мазовецкій Понятовскій просить письмомъ Владимирскаго и Брестскаго епископа Гodeбскаго рукоположить во священника въ его имѣнїи Щитникахъ того, которому онъ даетъ свою презенту, при чемъ извѣщаетъ его, что онъ уже велѣлъ своему комиссару Клевскому, старостѣ Рывоцкому, составить для священника новыи фундушъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Februarii iedyна-stego dnia.

Na roczkach grodzkich Brzeskich, porządkiem prawa pospolitego w mieście ikmści Brześciu, in loco solito sądujących się, przede mną Iozefem na Sosnowicy Sosnowskim, pisarzem w. x. Lit., starostą sądowym Brześcianskim, Ignacym Wygonowskim, pisarzem grodzkim Brzeskim, stawiając u sądu patron i. p. Kaietan Szczepanowski list priwatny od i. w. imię pana Poniатовskiego, woiewody Mazowieckiego, do i. w. imię xiędza Godebskiego, biskupa Włodzimirskiego y Brzeskiego pisany opowiadał, prezentował y ad acta podał, który podając prosił sądu, aby takowy list był do akt xiąg grodzkich wdztwa Brzeskiego przyjęty y wpisany, iakoż ia starosta, ony przyjąwszy, w xięgi wpisać pozwoliłem, który wpisując słowo w słowo tak się w sobie ma: Jaśnie wielmożny mści dobrodzieiu! Chcąc żeby się chwala Boża wszędzie pomnażała y mając potrzebę xiędza w dobrach moich dziedzicznych Szczytnikach, w woiewodztwie Brzeskim, upraszam iako nayuni-

żeney w. m. pana dobrodzieia, abyś poświęcił tego kapłana, który moją prezentę komunikować będzie w. m. panu dobrodzieiowi na parochią Szczytnicką, który ażeby non egeat, zleciłem memu kommissarzowi imię panu Rywockiemu, staroście Klewskiemu, aby mu ad subsistendum nowy fundusz uczynił, w czym nie wątpię łasce w. m. pana czekać będę skuteczney w tym interesie w. m. pana dobrodzieia uczynności, będąc z wszelką weneracją w. m. pana dobrodzieia uprzejmie życzliwym bratem y uniżonym sługą. U tego listu podpis y data temi słowy: Poniатовski w. M. We Gdańsku, ośmnastego Junii tysiąc siedmset trzydziestego siódmego; a na kopercie tego listu pieczęć na laku czerwonym tegoż i. w. imię pana woiewody wyciśniona y intitulacya takowa: Jaśnie wielmożnemu imię xiędza Godebskiemu, biskupowi Włodzimirskiemu y Brzeskiemu, w. m. imię panu bratu y dobrodzieiowi. Który to takowy list, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona, ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, iest do akt xiąg grodzkich spraw sądowych przyjęty y wpisany.

1737 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1283—1284.

115. Фундушовая запись на Ходосовскую церковь.

Винницкій ловчій Самуилъ Подлецкий, на томъ основани, что отецъ его Подлецкий, также Винницкій ловчій, записалъ Ходосовской церкви полг-уволоки земли въ своемъ селѣ Кучакахъ вмѣстѣ съ принадлежащимъ къ нему лугомъ, называвшимся нѣкогда Ивана Ничипора, даетъ свое подтвержденіе на эту полг-уволоку и лугъ какъ настоящему священнику Ходосовской церкви, такъ и его преемникамъ.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt trzeciego, miesiąca Septembra szóstego dnia.

Na roczkach septembrowych grodzkich woiewodztwa Brzeskiego, porządkiem prawa pospolitego przypadłych et

in loco solito w mieście ikmści Brześciu sądzących się, przed nami Ludwikiem Stanisławem Suzinem, podstarostą y porucznikiem Petyhorskim w woysku w. x. Lit., Pawłem z Woronny Czyżem, podczaszym, Adamem Antonim Ancutą, sędziami, Józefem Dulembą, pisarzem y horodniczym, urzędnikami sądowymi grodz. woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter patron imść pan Józef Bieniecki zapis wieczysto funduszowy od w. imść pana Samuela Podleckiego, łowczego Winnickiego, dany ad acta podał, którego tenor sequitur talis: Ja Samuel Podlecki, łowczy Winnicki, czynię wiadomo y zeznaię tym moim dobrowolnym wieczystym y nigdy nieporuszonym zapisem funduszem, danym w Bogu wielbnemu oycu Janowi Karpowiczowi, prezbiterowi cerkwi Chodosowskiej, y wszystkim perpetuis temporibus następcom iego, prezbiterom teyże cerkwi Chodosowskiej, na to: iż co wprzód y ieszcze oyciec mój nieboszczyk w. imść pan Podlecki, łowczy Winnicki, odłączywszy od parafii Woykowskiej wsi swoje dziedziczne, do majątności Hryszczyc należące, vigore dekretów z konsystorza zwierzchności duchowney ritus graeci zaszłych, a przyłączywszy one perpetuis temporibus do parafii cerkwi Chodosowskiej, (iako o tym teź same dekreta fusius obloquuntur), tedy dla podięcia tey pracy około dusz ludzkich prezbiterowi pomienionemu Chodosowskiemu y wszystkim in subsequenti successorom iego naznaczył y determinował był półwłok gruntu swój dziedziczny, we wsi woiey dziedzicznej Kuczakach, z łąką do tegoż pół włoka należącą, we dwóch poletkach będący, nazywaiący się quondam Iwana Niczypora, idque w iednym poletku, z iedney strony od brzegu miedzy Chodosowskiej, a z drugiey strony od miedzy Nazara Swawolki, poddanego Kuczynskiego, graniczącey, a w dru-

gim poletku z iedney strony od miedzy Lewasia, a z drugiey strony od miedzy Stefana Niczyporuka, poddanych teyże wsi Kuczaków, graniczący; tedy ia niżej wyrażony Samuel Podlecki, tak stosuiąc do woli y dyspozycyi nieboszczyka oycy dobrodzieia mego, iako teź z własney swoiey ku pomnożeniu chwały Boskiej aplikacii, tenże sam pomieniony półwłok z łąką do niego należącą, w obu zwysz specyfikowanych poletkach, pomienionemu wielmożnemu oycowi Janowi Karpowiczowi y wszystkim następcom iego wiecznemi y nigdy nieodzownemi czasy do pomienioney cerkwi Chodosowskiej daię, daruię y zapisuię y żadney najmniejszey salwy sobie samemu, successorom moim y nikomu innemu absolute nie zostawuiąc y nie zachowuiąc. Na co dla lepszey wagi y wiary ten mój dobrowolny wieczysty funduszowy zapis ręką własną podpisawszy i. pp. przyaciół za pieczętarzów uprosiłem. Działo się w Ryżycach, dnia dwudziestego pierwszego Maia, roku Pańskiego tysiąc siedmeset trzydziestego siódmego. U tego zapisu wieczysto-funduszowego przy kustydy wyrzniętey podpisy rąk tak samego aktora, iako teź i. pp. pieczętarzów his exprimuntur verbis: Samuel Michał Podlecki, łowczy Winnicki. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od i. p. Samuela Michała Podleckiego łow. Win. do tego zapisu wieczystego, alias funduszu cerkwi Chodosowskiej aplikowanego, według prawa podpisuię się. Kalixty Hornowski p. d. w. x. Lit. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od osoby wyż wyrażoney do tego zapisu wieczystego funduszowego podług prawa podpisuię się, Jan Suzin, stolnik Wołkow. rotm. ikmci. Który to takowy zapis wieczysto-funduszowy, przez wyż wyrażoną osobę ad acta podany, iest doxiąg grodzkich Brzeskich spraw sądowych przyięty y wpisany.

1738 г.

Изъ книги за 1738—1739 годы, стр. 1089—1092.

116. Обозначеніе границъ фундуша Остромечевской церкви.

Михаилъ и Анна Сузиновы передаютъ священнику Иоанну Савицкому подробное ограниченіе фундуша вновь построенной Остромечевской церкви, каковое ограниченіе утверждено митрополитомъ всей Руси Кишкою.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego ósmego, miesiąca Julii siedmnastego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskiemi, przede mną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzeskiego, stanowszy personalnie w. Tomasz Pawłowicz, prezbiter cerkwi Ostromeczowskiej, specyfikacyą wraz z ograniczeniem gruntu, do nowej erekcyi cerkwi Ostromeczowskiej należącego, na rzecz w niey niżej wyrażoną dany y służący, ad acta grodu Brzeskiego podał, w te słowa pisaną: Specyfikacya wraz z ograniczeniem gruntu, do nowej erekcyey cerkwi Ostromeczowskiej należącego, podana przeze mnie Michała y Annę Suzinów małżaków, przy poświęceniu cerkwi, introdukowanemu plebanowi miejsca tego, wielebnemu oycu Oykowiczowi, swieszczennikowi Ostromeczowskiemu, przez zesłanego od imci xiędza Kiszki, metropolity całej Rusi, przewielebnego xiędza Duchnowskiego, dziekana Kamienieckiego, roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego, dnia trzydziestego Decembra, które to ograniczenie tak się w sobie ma: Naprzód pierwszy obszar gruntu polowego wpuł na dwa poletki, nazywaią się Leżawka, poczyna się od drogi smugi, przez Pawłowy gay idący, a kończy się o Koszyłowskę granicę. Przy teyże granicy y łąka, do tego gruntu należąca, iednym bokiem od goścince Brzeskiego idąca, a drugim bokiem od miedzy gruntu dwornego. Przy tym zaścianek Wołoszynowski, na polu, pułszmata, między chłopskimi gruntami;

pułwłok na siedlisku Wołoszynowski y Danisewiczowski, idący z nawozu do tegoż zaścianku Wołoszynowskiego y chłopskich, z iedney strony od goścince, a z siedliska, od chłopa Pietruka miedzy, z drugiey strony od miedzy Palucha chłopa. W trzecim mieyscu na Piszczynach pułwłok, także Wołoszynowski, Stachowszczyzna nazywaiący się, idący od granicy Łyszczyckiej, a kończący się od ścianki gruntów w siedliskach wsi będących. W czwartym mieyscu rezki dwie na Kuszowie, między gruntami imci pana Łopota, od ścianki, od wsi idącey do Łyszczyc, a drugim końcem opiera się o błoto Sieniuchowskie. Łąki do tychże gruntów opisane, dwie rezy w Bobrowicy, między chłopskimi łąkami, z iedney strony od łąki Paluchowskiej, a z drugiey strony od łąki Iwana Andrusiuka. W drugim mieyscu reza, nazywa się Dubiny, między chłopskimi; w trzecim mieyscu wedle goścince, idącego do Brześcia, między gruntami dwornemi, nazywa się Sad^ę; w czwartym mieyscu przeciwko Siedliska y ogrodu swieszczennika, wedle grobli do dworu, idąc końcem od dworney granicy y kopca. Które to ograniczenie, opisawszy należycie y wiecznemi czasy do zwyż wyrażoney cerkwi Ostromeczowskiej nowego funduszu legowawszy, oprócz fundacyey osobliwym skriptem od nas wyrażoney, rękami własnemi utwierdzamy y approbuujemy. Dat w Ostromeczowie ut supra. U tego ograniczenia podpisy rąk wielmożnych ichmościów panów fundatorów takowe: Michał Stanisław Su-

zin, stolnik wdztwa Brzeskiego, Anna Suzinowa. Która to specyfikacya, wraz z ograniczeniem gruntu, do nowey erekcyi cerkwi Ostromezczowskiej należącego,

przez zwyż wyrażonego prezbitera oze-wisto ad acta podana, iest do xiąg urzędowych grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyjeta y wpisana.

1739 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 1219—1220.

117. Фундушова я запись на Котрянскую церковь.

Антоній, Яковъ и Осипъ Савицкіе, имѣя въ виду, что брать ихъ Брестскій подчамій Янъ Савицкій и супруга его Екатерина, урожденная Комаевская, записали фундушъ Котрянской церкви— двѣ уволоки въ трехъ сѣвоборотахъ съ сѣнокосами въ Околяшахъ, прибаву съ лѣсомъ, большимъ огородомъ при церкви, въ Котрѣ поль-уволоки и сѣнокосъ въ Волотцѣ, и подтверждаютъ зотыъ фундушъ особю дарственной записью священнику Котрянской церкви Симеону Левашкевичу, въ приходѣ котораго находятся села: Котря, Пески, Кленачъ и Красное село. Кромѣ зтого, священнику слѣдуетъ аннуата— четыре талера въ годъ изъ сумми 300 тинфова.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtorego, miesiąca Julii pierwszego dnia.

Na urządzie ikmści grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, compars personaliter w Bogu wielebny Symon Lewaszkiewicz, prezbiter cerkwi Kotrzańskiey, fundusz imciow pp. Sawickich, cerkwi teyże y prezbiterowi spomnionemu tamiecznemu służący, ad acta podał, który wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Na cześć y na chwałę Bogu w Tróycy świętey iedynemu, my, niżej na podpisie wyrażeni, czyniemy wiadomo tym listem naszym, komu by o tym wiedzieć należało teraznieyszego y poślednieyszego wieku, iż co ś. p. w. imść pan Jan Sawicki, podczaszy Brzeski, y Katarzyna z Komaiewskich Sawicka, podczaszyna Brzeska, małżonkowie, rodzice nasi, ufundowali w cerkwi Kotrze, ażeby w teyże nieustaiąca chwała Bozka trwała pod kapłanem zostaiącego (sic), któremu te są nadania dla sufficiencyi: włok dwie we trzy poletki z sianożęciami w Okoliszczach, przydatek z borem do sredniego polet-

ku, plebania z przysiedleniem y z ogrodem, ogród podle cerkwi wielki po poddanym Jakowie Mazurze, w Kotrze puł włoki szmat gruntu za stawiskiem, sianożęc na błocie na uroczynszczu Czerczeniuku podług zdawna nadania y zajmiska. Parafia zaś specyfikuje się: wieś Kotra, Pieski, Klepacze y Krasna wieś, które to pium manu tenendo opus z obligacyi testamentowey ś. p. rodziców naszych, tym naszym iunctim iako successorowie legitimi korroboruiemy zapisem y funduszem danym panu Symonowi Lewaszkiewiczowi. Wolen tedy y mocen tym rządzić y gospodarować, non avellendo iednakże od cerkwi institutum zaś in supplementum tynfow trzysta od ś. p. w. imci pana Michała Aloizego Sawickiego, pisarza ziemskiego Wileńskiego, na chłopie Onupreiu Baranie w. imść pana Jakuba Sawickiego, rodzonego naszego, do tych czas census do wielebnego prezbitera annuatim po cztery talery dochodził, które przy expiracyi terminu iunctim z wielebnyim prezbiterem ia Józef Sawicki, maior ikmści, exekutor, lokować mamy na gruncie pewnym, niezawodnym. Obligacya zaś rodziców naszych: szroda y sobota, aby się in suffra-

gium za duszę msza odprawowała, tudzież institutum w. imci pana pisarza ziemskiego Wileńskiego na rok mszy dwadzieścia pięć annuatim, captato tempore, aby były odprawione obliguie zwyż wielebnego prezbitera y następców iego. Przy tym exprimitur vs. p. rodziców naszych testamentem wyrażony, iż któryby z successorów teźraźniejszego y pośledniejszego wieku ważył się contravenire ten testament y ordynacyi funduszowey, tedy na ostateczny pozywają sąd y nie błogosławią. Na co dla lepszego waloru przy uproszonych ichmś panach pieczętarzach podpisuiemy się. Pisan w Czarnych Łozach, roku tysiąc siedmset trzydziestego dziewiątego, miesiąca Julii piątego dnia. U tego funduszu przy wyrzniętej kustodii podpisy rąk tak samych aktorów, iako też i. pp. pieczętarzów his exprimuntur verbis: Antoni Sawicki, Jakub St. Sawicki, Józef Sawicki, maior ikmści. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od ww. i. pp. Antoniego Jakuba y Józefa, maiora ikmści, Sawickich od tego korroboracyjnego funduszu, danego panu Symonowi Lewaszkiewiczowi, iako pierwszy pieczętarz podpisuię się: Franciszek Ło-

chowski mp. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od wyrażonych osób do tego korroboracyjnego funduszu, danego panu Symonowi Lewaszkiewiczowi, iako powtórny pieczętarz podpisuię się: Wawrzyniec Pekorno. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od wyż wyrażonych osób iako pieczętarz podpisuię się: Tomasz Skokowski. A pod podpisami tych pieczętarzów approbata i. w. imci xiędza biskupa w te słowa wyrażona: Anno millesimo septingentesimo sexagesimo, die prima Augusti świętobliwey intencyi ww. Jana y Katarzyny Sawickich, podczasznych Brzeskich, y vs. p. w. imci pana Michała Aloizego Sawickiego, pisarza Wileńskiego, legato satisfaciendo do cerkwi Kotrzańskiej ad perpetuam rei memoriam przyjmuiemy y konfirmuiemy, a wielebnego xiędza parocha satisfactioni tymże obligaciom iako zadość czynił tak czynić zadość ma cum succedaneis suis. Dat w Tryszynie ut supra. J. Wołodkowicz, biskup Włodzimirski y Brzeski, koadiutor metropolii. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażonego prezbitera ku aktykowaniu podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich słowo do słowa przyjęty y wpisany.

1739 г.

Из книги за 1760—1763 годы, стр. 1837—1838.

118. **Фундушовая запись на Кустынскую церковь.**

Содержание фундамента Кустынской церкви, записанного ей Брестскою подкоморною Екатериною, Людовикомъ и Станиславомъ Хржановскими, следующее: двѣ уволокн земли на 12 шанковъ высѣва, сѣнокоси, поле Польково на 24 шанка высѣва, въ которому принадлежать и сѣнокоси и одинъ клинъ земли около Кустынскихъ могилкоз на 6 шанковъ высѣва, поле въ Соколыцѣ на 14 шанковъ высѣва и поле Проворотцы на 13½ шанковъ высѣва. Пользуясь этими фундаціями, священникъ Кустынской церкви и его преемники должны совершать обѣдню въ опредѣленные времена за живыхъ и умершихъ коллатеролевъ и фундаторолевъ этой церкви.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt trzeciego, miesiąca Oktobra dwudziestego szóstego dnia.

Na urządzie ikmści grodzkim Brzes-

kim, przed aktami starościnskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens

personaliter i. x. Jan Sawicki, prezbiter Kustynski, fundusz i. pp. Chrzanowskich, cerkwi teyże Kustynskiey służyący, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Opisanie gruntów y sianożęci plebanii Kustynskiey, pola przez ulice nawoznego na przeciwko sedyby, iako to: włok dwie pospołu ciągnących się do błota, na których wysiewa się szanków Brzeskiey miary dwanaście, też włoki podłuż bokiem iednym od gruntów dwornych, a drugim bokiem podłuż od gruntów wieskich, o miedzę gruntu kucharza Mirona; przeciwko tychże włok sianożęci równe z włokami wszere y wzdłuż iednym bokiem od sianożęci dworney, a drugim bokiem o miedzę od tegoż Mirona kucharza, a konczy się po łąkę włok dwornych Szczytenskich, którey sianożęci wzdłuż ma bydź sążni sto ośmdziesiąt y dziewięć; za błotem do teyże plebanii pole, nazywaiące się Polkowo, które poczyna się od pol Łyszczynskich bokiem iednym wzdłuż, a konczy się o drogę Szczytenską, a drugim bokiem wzdłuż o sianożęc dworną Kustynską, na którym polu wysiewa się ranną siewbą szanków dwadzieścia y cztery, do tego pola sianożęci od włok dwóch, które się poczynaią wzdłuż od sianożęci Łyszczynskich klinem, a konczą się o sianożęc chłopów Kustynskich, którey sianożęci wzdłuż o miedzę Łyszczynską ma bydź sążni sto piędziesiąt, do sianożęci chłopskich Kustynskich klinem wychodzącey, drugim bokiem podłuż po kamień wielki, dzielący od dwornych sianożęci, iuż w tym boku tylko się znaydować ma sążni sto trzynaście, do tegoż pola Polkowa klin około mogiłek Kustynskich, na którym klinie wysiewa się szanków sześć; w Sokolce do teyże plebanii pola poczynaiące się od pol Szczytenskich wzdłuż, a konczy się po dróżkę pol Szczytenskich, drugim bokiem wzdłuż o też grunta Szczytenskie, a konczy się po

ług Kustynski; na tym polu wysiewa się szanków czternaście. Do teyże plebanii pole nazywaiące się Proworotce, poczynaiące się od gruntów Lesznianskich wzdłuż, bokiem iednym o też grunta Lesznianskie, nazywaiące się Pożarne, konczy się, a drugim bokiem wzdłuż o miedzę gruntu kowala Kondrata Kustynskiego, a konczy się o gościniec Janowski, na którym polu wysiewa się szanków Brzeskiey miary pułczternasta. In vim zwyż namienionego funduszu tak się dla oycy prezbitera Kustynskiego postanawia obligacya: w niedzielę co tydzień za żyjących kollatorów na uproszenie imciom zdrowia y dobrej śmierci y wszelkich w życiu pomyślnych successów. Msza powinna się odprawić w sobotę za duszę ś. p. w. i. pana Zygmunta Chrzanowskiego, podkomorzego Brzeskiego, iako fundatora; a potym po długim życiu w dalsze czasy za dusze wielmożney imci pani Katarzyny Chrzanowskiey, podkomorzeyney Brzeskiey, iako fundatorki, co tydzień ma się msza odprawić; co miesiąc za dusze rodziców fundatorów plebanii Kostynskiey msza się powinna odprawić, co ćwierć roku msza tymże sposobem ma odprawić w pierwsze ćwierć roku za dusze wszystkich zmarłych, w drugie ćwierć roku za dusze antecessorów teyże plebanii y wszystkich poddanych, tudzież należących do teyże parafii, trzecie ćwierć roku za żyjących parafianów, w czwarte ćwierć roku za dusze żadnego ratunku nie maiące. Do tego funduszu należący iest wyderkaw z kahału Brzeskiego, czyniący na rok złotych polskich piędziesiąt, do którego przyłączone są obligacye według ekstraktu wyiętego z grodu Brzeskiego. Na to wszystko dla lepszey wiary y ubezpieczenia teyże fundacyi wszyscy kollatorowie niżej wyrażeni własną ręką podpisuiemy się y pieczęcią zmacniamy. Datt roku tyśiącznego siedmsetnego trzydziestego dziewiątego, dnia piętnastego Augusta. U te-

go funduszu przy przyciśnionej pieczęci
podpisy rąk aktorów temi słowy: Kata-
rzyna Chrzanowska, podkomorzyna woie-
wodztwa Brzeskiego, Ludwik Antoni
z Chrzanowa Chrzanowski, starosta Rewia-
tycki mp. Emanuel Chrzanowski p. w.
B., Stanisław Chrzanowski p. w. B. mpp.,
a na drugiej stronie tego funduszu ex-
pressya gruntów dziakowskich bez pod-
pisu takowa: Grunt na ieden poletek ćwierć włoki,
we wsi w Lesznianach puł ćwierci, za
Lesznianami drugie puł ćwierci, w Mar-

kowym ćwierć, czyni puł włoki na ieden
poletek, do tegoż poletku w nawozie pod
błoto puł włoki, na drugi poletek za
krzyżem puł włoki, na trzeci poletek za
Olszyną dworną, nazywa się Dubowe, do
tegoż poletka za cegelnią szmat przyda-
no, łąka za sadzawkami dwornymi w dru-
gim mieyscu na błocie ku Polkowu. Któ-
ry to takowy fundusz, przez wyż wyraż-
oną osobę ad acta podany, iest do xiąg
grodzkich Brzeskich przyjęty y wpi-
sany.

1740 г.

Изъ книги за 1737—1740 годы, стр. 1881—1888.

119. **Фундушова запись на церковь Покрова Пресвятой Богородицы и Воз-
движения Честнаго Креста в Дядковичахъ.**

Брестскій подчашій Павелъ Буховецкій и супруга его Розалія, урожденная Хржановская, положили постро-
ить церковь въ своемъ имѣнии Дядковичахъ, въ Брестскомъ воеводствѣ, и обезпечить ее фундушомъ.
Окончивъ постройку помнугой церкви въ 1740 году и снабдивъ ее всѣми необходимыми церковными при-
надлежностями, они записываютъ ей слѣдующій фундушъ: помѣщеніе для священника со всѣми постройками,
и три улоки земли: одна въ Мочилахъ, другая на Красницѣ, а третья въ Каменяхъ. Къ этимъ
уловкамъ слѣдуютъ три придатка: первый между Деревней и Каменями, второй въ Градѣ, а третій въ
Елцѣ. Еще: одинъ сѣнокосъ, по имени Лазы, а другой—Березовыя Грудки. Для возбужденія въ свя-
щенникѣ Дядковской церкви большаго раченія о своихъ прихожанахъ, назначается ему на каждый годъ
съ каждаго двора ежедневно одинъ пѣшій работникъ. Церковный фундушъ освобожденъ отъ всякихъ обще-
ственныхъ повинностей. Передавая Дядковскую церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы и Воз-
движения Честнаго Креста, со всѣми фундаціями настоящему ея священнику Иоанну Шлиховскому, осно-
ватели ея и фундаторы сохраняютъ за собою право избирать къ ней священниковъ и давать имъ свои пре-
зенты. Причтенникъ получаетъ содержаніе отъ священника. Помимо этого, священникъ получаетъ право
свободно варить пиво, медъ, и курить воду, рубить лѣсъ соотвѣтственно домашнимъ нуждамъ. За все
это онъ обязанъ въ каждый воскресный и праздничный день совершать литургію поминая фунда-
торовъ и коллаторовъ, а въ каждую пятницу обѣдню за души всѣхъ усопшихъ. Онъ же наблюдаетъ за
звонкомъ на ежедневныя утренняя и вечернія моленія. Всѣ прихожане обязаны слушать обѣдню во всѣ
праздники подѣ страхомъ штрафа въ 15 грошей на церковный воскъ, которымъ не долженъ пользоваться
священникъ для своихъ домашнихъ нуждъ. Братству Дядковской церкви предоставляется право слѣ-
дить за точнымъ исполненіемъ всего вышепрписаннаго. Священникъ слѣдитъ, чтобы въ воскресные
и другіе праздничные дни прихожане не отправляли никакихъ работъ и не праздновали вымышленныхъ
праздниковъ. Онъ же обязуется ничего не взымать за исповѣдь и похороны. Поправка Дядковской церкви
лежитъ на владѣльцахъ Дядковского двора. Починя дома лежатъ на обязанности священника. Въ случаѣ
же неисполненія священникомъ всего вышепрписаннаго, фундаторы сохраняютъ за собою право отрѣшить
его отъ прихода и лишить фундуса, а на его мѣсто избрать другаго.

Roku tysiąc siedemsetnego czter-
dziestego, miesiąca Marca osiemnaste-
go dnia.

Na roczkach marcowych grodzkich
Brzeskich, przed nami Franciszkiem
z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y

podstarościm, Floryanem z Konopnic Gra-
bowskiim horodniczym, y sędzią, Marci-
nem Matuszewiczem pisarzem, urzędni-
kami sądowemi grodzkiemi woiewodztwa
Brzeskiego, stawiając iudicialiter w. imci
Paweł Buchowiecki, podczaszy woie-

wodztwa Brzeskiego, ten zapis funduszowy z osoby swej przyznał y ku zapisaniu do xiąg sądowych grodzkich Brzeskich podał, który wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Bogu w Trócy Przenayświętszey Jedy-nemu, wieczna cześć y chwała, amen. Ja, Paweł Buchowiecki, podczaszy Brze-sciański, y ia, Rozalia z Chrzanowskich Buchowiecka, podczaszyna Brzesciańska, małżonkowie, czyniemy iawnno y wiadomo tym naszym listem funduszowym za-pisem, komu by o tym teraz y na po-tym będącego wieku ludziom należało, iż my, Buchowiecy, podczaszowie Brze-sciańscy, małżonkowie, mając majątność naszą dziedziczną, nazwaną Dziadkowi-cze, w wojewodztwie Brzeskim leżącą, przez antecessorów naszych nabytą y przez nas samych częściami przykupioną z zupełnym ograniczeniem ichmościom pp. Jelcom wiecznością zapłaconą, a o milę od cerkwi Derewienskiej odległą, umyśliliśmy na cześć y chwałę Panu Bogu w Trócy Przenayświętszey Jedy-nemu cerkiew dla wygody y pozyskania dusz poddaństwa naszego y pobliskiego de nova radice fundować y nadać. Którą cerkiew za pomocą Naywyższego Pa-na zaczowszy fundować roku przeszłego tysiąc siedemsetnego trzydziestego dzie-wiątego, miesiąca Kwietnia czwartego dnia, w roku teraznieyszym tysiąc sie-demsetnym czterdziestym zwierzchu y w środku z zupełną ozdobą y porządkiem cerkiewnym, z dzwonami, ołtarzami, kielichami, aparatami y xięgami nieba-wiąc zakonczemy, a teraz Dziatkowic-kiej cerkwi naszej takowy fundusz na-dаемy: Przysiedlenie dla wielebnego prezbitera z budynkami, z gumnami y ogrodami nad wygonem, około wierzbami na miedzach ograniczone; w polach gruntu włók trzy: iedna włoka na Mo-czyłach, żytem zasiana przy drodze Las-kowskiej, która zaczyna się od ścianki poletkowej, a drogi Melczewskiej, a koń-

czy się y opiera o granicę Derewienską; druga włoka gruntu, na której iarzyn-ny zasiew będzie zasiany na Krasnicy, która zaczyna się od ściany poletku Trze-ciakowskiego, a kończy się aż do wy-gonu y drogi Laskowskiej, leży od wscho-du słońca bokiem gruntu czwierci ogro-dnickiej, od zachodu bokiem gruntu kar-czemnego; trzecia włoka, co po parze na Kamieniach, od wschodu słońca bokiem przy samey granicy Derewienskiej, od za-chodu przy dwornym obszarze zaczyna się od drogi Zasnowskiej, a kończy się o drogę Derewienską. Do tych włók na chwałę Panu Bogu przydаемy na-datków trzy: ieden nadatek, iadąc do De-rewney, na Kamenach po prawey ręce przy drodze y granicy na koło mchem alias lasem opasany; drugi nadatek na uroczyszczu Warszawie, nazywaiący się Hrada, nad Hrebienowym mchem, wko-ło sianożęciami chłopskimi opasany; trzeci nadatek tamże, nazywaiący się Jel-ce, y ten wkoło sianożęciami chłopskie-mi opasany; sianożęc Popławkę dworną, nazywaiącą się Łazy, za uroczyszczem Warszawą przy granicy Melewiezkiej wierzbami ograniczone nadaiemy; drugą sianożęc na błocie myśliwskim dwa Be-rezowe Hrudki nadaiemy, koło których hradkow na swoje potrzeby pozwalamy błoto kosić y zajmować. Ażeby też wie-lbny prezbiter Dziadkowski miał więk-szą pobudkę do chwały Bożey y do na-szych poddanych miłość y aplikacyą, naznaczamy y funduiemy, aby co rok z kaźdey chaty ieden szedł robotnik pie-szy do prezbitera Dziadkowickiego. Od podatków rzeczypospolitey, podymnego y któreby byli przez seym lub seymiki uchwalone, perpetuis temporibus fundusz cerkwi Dziadkowickiej uwalniamy. Którą to cerkiew naszą Dziadkowicką pod tytułem Protekcii Nayświętszey Panny Maryi y Znalezienia ś. Krzyża fundo-waną w spokojną possessyą y dyspozy-cią wielebnemu Janowi Pilichowskiemu

z plebanią z gruntami y sianożęciami podajemy, zachowując nam samym y successorom naszym ius collationis et praesentationis godnych na tę plebanią kapłanów. Dziaka do tey cerkwi Dziadkowieckiey tym sposobem funduiemy, że terazniejszy wielebny Jan Pilichowski, prezbiter Dziadkowiecki, a po nim y nastempcy, mają chować na tymże funduszu cerkiewnym według swego zdania y upodobania, czy to przy sobie na usługach, czyli też część iaką cerkiewnego gruntu wydzielić. Wzromb do lasu na opał y reperacyą budynków, wygony y pastwiska wszelkie wolne nadajemy; piwa, wódki y miody wolno będzie na swoją potrzebę wielebnemu prezbiterowi Dziadkowieckiemu robić, niwczym nie przeszkadzając karczmom, szynkom, kontraktom y intratom dwornym. Tandem obliguiemy wielebneho Jana Pilichowskiego, prezbitera Dziadkowieckiego, a po nim nastempców, aby w każdą niedzielę y święto uroczyste, do czego ich powinność kapłańska pociąga, msze ś. odprawowali in memento, prosząc Pana Boga o szczęśliwy sukces fundatorów, kollatorów y parafianów. Mszę zaś ś. funduiemy za dusze zmarłych, póki ten fundusz trwać będzie, aby wielebny Jan Pilichowski, prezbiter Dziadkowiecki, a po nim nastempcy, każdego piątku odprawowali y do szafunku Jezusa Chrystusa, Zbawiciela naszego, ofarowali. Dzwonienie na pacierze co dzień rano y wieczor wielebny prezbiter Dziadkowiecki powinien przestrzegać, ażeby nie ustawało. Poddanym zaś naszym obligacyą wkładamy, aby w każde święto uroczyste mszy ś. słuchali, pod winą groszy piętnastu na воск do cerkwi. Воск też, który będzie dawany na ofiarę, aby wielebny prezbiter nie obracał na swoją potrzebę domową, ale na chwałę Panu Bogu y ozdobę ołtarzy zażywał, czego bractwu Dziadkowieckiey cerkwi moc dajemy przestrzegać. Obliguiemy

y w tym wielebneho prezbitera Dziadkowieckiego, aby przestrzegał parafianów, żeby w niedzielę y święta, z synodu zakazane, nie robili y wymyślnych świąt nie święcili. Insuper obliguiemy wielebneho prezbitera Dziadkowieckiego, ażeby za każdą spowiedź y pogrzeb żadnego datku y zapłaty nie pretendował od poddanych naszych, było tym się kontentował, co kto da z łaski. Reparata cerkwi Dziadkowieckiey od nas samych y successorów naszych ze dworu Dziadkowieckiego zawždy bydz powinna. Reparata zaś plebanii do wielebneho prezbitera Dziadkowieckiego należeć ma y w tym też wielebneho prezbitera Dziadkowieckiego obliguiemy y przestrzegamy, aby ordynaryinie chwały Bożey pilnował, katechism co niedziela w cerkwi mawiał y parafianów swoich, żeby bez chrztu y spowiedzi nie umierali, tudzież y paschalną spowiedź żeby wszyscy parafianie odprawowali, pilnował. Co ieżeliby opuszczonego y zaniedbanego, broń Boże, pokazało, nam fundatorom et successoribus zostawuiemy omnimodam potestatem, doniosszy spirituali officio ritus graeci wielebneho prezbitera Dziadkowieckiego, od cerkwi y funduszu oddalić, a drugiego prezbitera, kogo się nam y successorom naszym podoba, przętą do iaśnie w. biskupa prezentować y do Dziadkowieckiey cerkwi instalować. Który to fundusz od nas Buchowieckich, podczasznych Brześcianskich, małżonków, wiecznością cerkwi Dziadkowieckiey nadany, aby nie był przez successorów naszych naruszony, dajemy plenum ius iaśnie w. imci xiędzu Theofilowi Godebskiemu, Brześciańskiemu y Włodzimierskiemu biskupowi et successoribus tey fundacii vindicandi, manutenendi et in quovis foro contra violatores immunitatis ecclesiae procedendi, paenas surrigendi et exequendi, upraszając iaśnie w. biskupa, aby nie podał tey nowej fundacyi iako pasterz upadać et in quocunque

puncto violare. Na co dla lepszey wiary y waloru przy pieczęci naszey ręko- ma naszemi podpisuiemy się. Działo się w Dziadkowiczach, roku tysiąc siedemset czterdziestego, miesiąca Marca ósmego dnia. U tego wieczystego funduszu podpisy rąk wielmożnych ichmościów pp. fundatorów cerkwi Dziadkowickiey temi słowy: Paweł Buchwiecki, podczaszy Brześciański, mp; Rozalia Buchowiecka. Któren to takowy wieczysty fundusz cerkwi Dziadkowickiey, za oczéwistym przyznaniem onego w sądach grodzkich Brzeskich przez ww. ichmościów pp. fundatorów, iest do xiąg sądowych grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1740 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1485—1486.

120. **Замѣнный документъ на землю, принадлежащую Кругельской церкви.**

Польный стражникъ войскъ вел. кн. Литовскаго Мартинъ Антоній Ланкоронскій Пашковскій, объявляетъ наследникамъ и владѣльцамъ своего имѣнія Кругель, что онъ, пожелавъ очистить прудъ на своемъ дугу и для расширенія его взявъ часть отъ церковнаго дуга, въ замѣвъ той части дуга уступаетъ Кругельскому священнику Григорію Токаревскому и его преемникамъ право свободнаго молотья безъ мѣрки, въ количествѣ одного шанка въ теченіи каждой недѣли; также, по причинѣ близости корчмы, устроивъ пивоварный заводъ на той же церковной землѣ, и не желая дѣлать ущерба церковному фундушу, отдаетъ церкви свой дугъ, лежащій между дорогою, идущею въ Бабичи и рѣкою Соною.

Roku tysiąc siedmsetnego piędziesiąt siódmego, miesiąca Aprila dnia dwudziestego wtorego.

Na urządzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami starościńskiemі przedemną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim wdztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Bazyli Tokarzewski, dokument służący w Bogu zeszlęmu xiędzu Hrehoremu Tokarzewskiemu, plebanowi Kruhelskiemu, pisarzowi dekanatu Kamienieckiego, successorom teyże cerkwi służący, od ś. p. w. imc. p. Marcina Antoniego Lanckoronskiego Paszkowskiego, strażnika polnego w. x. Lit. na łakę, nadaną plebanii Kruhelskiey, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Marcin Antoni Lanckoronski Paszkowski, strażnik polny woysk w. x. Lit., czynię wiadomo tym prawem moim dobrowolnie danym, komu o tym wiedzieć będzie należało, osobliwie successorom

y possessorom dobr moich, iż ia będąc dziedzicznym panem w dobrach moich Kruhelu upodobałem mieysce do szlamowania stawu na łace moiey, więc dla obszerności przyjąłem leżącey łaki cerkiewney na puł stawu; tanto wyszlamowałem sadzawkę, za co pozwalam wolne mlewo, bez dawania miarki, każdego tygodnia po szanku iednym wiecznemi czasy w Bogu przewielebnemu xiędzu Hrehoremu Tokarzewskiemu, plebanowi Kruhelskiemu, pisarzowi dekanatu Kamienieckiego, tak też y successorom onego cerkwi Bożey służącym. A dla bliskości karczmy pobudowałem browar na tymże cerkiewnym gruncie, przez co nie czyniąc krzywdy nadaniu cerkiewnemu, nadaię łaki, na Podhoriu leżącey z konca w koniec, tak wiele szerokości, iako ma w sobie ogród plebanski. Początek tey łaki od drogi do Babcich idącey aż do rzeki Sony, ob miedzę Antoniego Sterpinskiego z iedney strony, a z drugiey ob miedzę łaki do dworu na-

leżącey. W czym tak ia sam y sukcesorowie moi bronić nie mają. Co, dla lepszey wiary y wagi, ręką się własną przy pieczęci przyciśnionej podpisuję. Dat. w Kruhelu, dnia dwudziestego dziewiątego Maia, roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego. U tego dokumentu przy wy-

ciśnionej pieczęci podpis ręki aktora temi słowy: Marcin Antoni Lanekoroński Paszkowski s. p. w. x. Lit. Który to takowy dokument, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1743 r.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1323—1327.

121. Распоряженіе Владимірскаго и Брестскаго епископа о передачѣ церковнаго имуществва священнику Кищенатѣ.

Предписаніе, давное прототроніемъ митрополія Кіевской, Галицкой и всея Руси, епископомъ Владимірскимъ и Брестскимъ, Теофиломъ Гodebsкимъ архидіакону Брестской кафедрѣ, настоятелю Гермоновичому Никодиму Анашкевичу и инстигатору Брестской консисторіи, настоятелю Лобачевскому, Стефану Сироцкому, которымъ, подъ угрозою тяжкихъ взысканій, поставляется въ обязанность передать все поземельныя угодья Брестской церкви святого Креста номинату оной Николаю Кищенатѣ, какъ будущему настоятелю.

Roku tysiąc siedmsetnego piędziesiąt siódmego, miesiąca Marca iedynastego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskimi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter iegomość Mikołay Kiszczenia, instrument sobie dany y służący od w Bogu zesłego i. w. iegomość xiędza Teofila Godebskiego, biskupa Włodzimirskiego y Brzeskiego, na rzecz w nim we szredzinie wyrażoną, ad acta grodu Brzeskiego podał, który wpisując de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Teofil na Godziebie Godebski, z Bożey y stolicy świętey apostolskiej łaski, prototroni metropolii Kiewskiej, Halickiěj y całej Rusi, biskup Włodzimirski y Brzeski, przewielebnym w Bogu xx. Nikodemowi Anaszkiewiczowi, archidiakonowi katedry Brzeskiej, parochowi Gierszonowickiemu, Stefanowi Sirockiemu, parochowi Łobaczewskiemu, pokóy Chrystusów y błogosławienstwo nasze pasterskie. Żądamy

po przewielebnościach waszych y w mocy posłuszenstwa ś. mieć chcemy, abyście ad requisitionem uczciwego Mikołaja Kiszczeniaty, nominata cerkwi et beneficij świętokrzyskiego Brzeskiego, inventarzem spisawszy wszystkie grunta, ogrody, sianożęci y inne przynależytości, antiquitus do tey cerkwi nadane, według starodawney fundaciey, wizyt, rewizyi, podali w dispozycyą wyż mianowanemu Kiszczeniacie, iako przyszedłemu successorowi y possessorowi tego beneficium świętokrzyskiego Brzeskiego, y iezeli którekolwiek grunta, ogrody lub sianożęci, do pomienoney cerkwi należące, dawnością czasów są oddalone y w czyieykolwiek adpraesens zostaią bezprawney possessyi, abyście te wszystkie recuperowali et ad dispositionem przerzeczonemu Mikołajowi Kiszczeniacie oddali, w czym pod penami, w kanonach świętych na niedbale swój urząd sprawujących opisanemi, przewielebności wasze obowiązujemy. Aby zaś niniejszy instrument miał większy walor y wagę, przy zwykłej pieczęci przyciśnionej ręki własney pod-

pisem ztwierdzamy. Dat w Włodzimierzu, die septima Octobris, ut novum, millesimo septingentesimo quadragésimo tertio anno. U tego instrumentu przy wyściśnionej pieczęci podpisy rąk exprimuntur takowe: Theofil Godebski b. W. B. mp. A po drugiey stronie pieczęci expressia ręki takowa: X. Jan Hukowicz,

curiae illustrissimi prototronii Vladimiriensis et Brestensis episcopi notarius mp. Który to takowy instrument, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1745 g.

Изъ книги за 1751—1754 годы, стр. 375—378.

122. фундушова я запись на церковь св. Иоанна въ имѣнии Лобачевѣ.

Великий стражник вел. кн. Литов. Антоній Потей, имѣя въ виду ревностное исполненіе духовныхъ обязанностей Стефана Пироцкого, священника Лобачевской церкви во имя св. евангелиста Иоанна, дарить и востановляеть для него и его преемниковъ отъ времени утраченный фундушъ, данный его предками, со всѣми прибрѣтёнными, землями, садами, лугами, а именно: одну уволку земли въ трехъ сѣвоборотахъ въ Гоновнѣ и два луга—Затока и Ворониловка. Приходъ Лобачевской церкви образуютъ: городъ Тересполь съ юрскидою двора, и села: Лобачевъ, Болотково, Легуты и Огородники. Прахожанамъ, подъ опасеніемъ строгаго наказанія, приказывается исповѣдываться на Св. Недѣлѣ и каждый воскресный и праздничный день ходить въ церковь.

Roku tysiąc siedemset piędziesiąt wtorego, miesiąca Maia czwartego dnia.

Na urządzie ikmci surrogatorskim grodzkim Brzeskim, przede mną Marcinem Matuszewiczem, stolnikiem y surrogatorem grodzkim Brzeskim, comparens personaliter w Bogu wielebny oyciec Piotr Boniecki, prezbiter Łobaczewskiy, list funduszowy cerkwi Łobaczewskiy, od iaśnie w. imci p. Antoniego Pocieia, strażnika w. w. x. Lit., nadany, ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Antoni na Włodawie, Rożance, Rzeczycy hrabia Pociey, strażnik wielki w. x. Lit., Radomyski et cet. strażnik. Oznamuję tym listem funduszowym moim wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym teraz y przyszłego wieku ludziom wiedzieć należało, iż za naypierwszy cel szczęścia mego zakładaiąc pomnożenie chwały Boskiej w dobrach moich dziedzicznych, a nie mnieysze z tąd maiąc ukontentowanie, iż wielebny oyciec Stefan Pirocki, prezbiter cerkwi Łoba-

czewskiy, w maiętności moiey dziedzicznej Łobaczewie będącey, pod tytułem ś. Jana Ewangelisty, słusznie y należycie sprawuie się, iak mu iego powinność kapłańska każe według obrządków cerkwi świętey. Dla większego zatym bezpieczeństwa y dalszey subsystemey pomienionego kapłana y successorów iego, po nim następuiących, ażeby za czasem chwała Boża nie ustawała na tym mieyscu, ponieważ dawniejszy fundusz cerkwi Łobaczewskiy, (który iest anima rerum tey cerkwi), za odmiennością czasu y sam niewiedzieć gdzie podział się, więc terazniejszym funduszowym listem moim, iako z dawnych czasów od iaśnie ww. antecessorów moich są pożytki, grunta, ogrody, sianożęci nadane, tak y ia, perpetuis temporibus, to wszystko potwierdzam, przyłączam, umacniam y nadaię. A nayprzód, stosuiąc się do prezenty świętey pamięci iaśnie w. imci p. Ludwika Konstantego Pocieia, natenczas kasztelana Wileńskiego, hetmana wielkiego w. x. Lit., podpisaney, ztwierdzam y w nieporuszoney mocy mieć chce-

Wszelkie oney kontenta, to iest, utwierdzając przy possessyi gruntów y nadając one tak, iak antiquitus należały, w tym ograniczeniu włoka iedna we trzy poletki leżąca, nazwana w Honownie, o miedzę z iedney strony Piotra Petraszuka, z drugiey strony o miedzę Andrzeia Kuzmicza. Którzy to we wszystkich poletkach wyż mianowani graniczą ieden morg za ogrodnikami o miedzę gruntów Łobaczewskich, z iedney strony od ścianki, a z drugiey strony od rowu, drugi morg od ogrodów z iedney strony, a drugi od drogi Janowskiey, z drugiey strony od folwarku Łobaczewskiego aż pod topole, a z trzeciey strony od rowu ogrodniczego, a z czwartey strony od odnogi Bugowey płynącej pod cerkiew. Na teyże odnodze (to nie do cerkwi należące) od Łąki Niedobrzyskowej; trzeci morg pod Tarnem nazwanym, z iedney strony rzeka Bug, od drugiey strony po doł do Terespola idący. Łąka iedna nazwiska Zatoka, z iedney strony Bug, a z drugiey strony iezioro; druga Łąka Boroszyłowka, z iedney strony granicy Kolatyckiey, a z drugiey strony błoto; a że miesyce sposobne się znalazło dla zbudowania cegielni na gruncie cerkiewnym należącym, w zamian nadałem inшы grunt do teyże cerkwi Łobaczewskiey, na który grunt wydałem skrypt mój pod datą w Rzeczycy dnia dwudziestego Decembra, millesimo septingentesimo quadragesimo quarto anno, to iest, za trzeci morg pod Tarnem nazwany w zamian dałem y opisałem, kompensując ten morg trzeci pod Tarnem na uroczysku hrud pod Kowhem nazwany o miedzę z iedney strony od ścianki, a z drugiey strony o miedzę Karpa Petraszuka, woyta folwarku Łobaczewskiego, który to hrud pod Kowhem od folwarku Łobaczewskiego odłączam, a do cerkwi Łobaczewskiey wiecznemi czasy przyłą-

czam y nadaię. Do którey to cerkwi parafia, miasto Terespol z iurydyką dworną, wieś Łobaczew, wieś Błotkowo, wieś Lehuty, wieś Ogrodniki, y ia teraznieyszym funduszem moim do wyż pomienioney cerkwi Łobaczewskiey przyłączam y inkorporuię. Z których to majątności moiey poddani aby na spowiedź wielkonocną y inne nabożeństwa co niedziela y święta do teyże cerkwi chodzili pod surowemi penami przykazuiemy. Teraznieyszego zaś prezbitera y nastempców iego obliguię, ażeby w mszach świętych y innych swoich nabożeństwach mnie samego y antecessorów moich przed maiestatem Boskim nie przepominali. Przy tym, tak wiele razy miewano, cerkiew Łobaczewską y do niey należącą plebanią przy wszystkich wolnościach, któremi się inne cerkwie uniackie zachowuie y moich successorów a possesorów tych dobr obliguie, ażeby też samo zachowali. Y na to dla lepszey wiary y wagi ten fundusz moy ręką własną podpisawszy, pieczęcią stwierdzić kazałem. Dat w Rzeczycy, roku tysiąc siedemsetnego czterdziestego piątego, miesiaca Decembra trzeciego dnia. U tego listu funduszowego, od iaśnie w. imci p. Antoniego Pocieia, strażnika wielkiego w. x. Lit., na rzecz w nim wyrażoną cerkwi Łobaczewskiey nadanego y służącego, podpis ręki aktora y dalsza expressyia przy pieczęci na laku czerwonym wyciśnionej temi wyraża się słowy: Antoni Pociey, strażnik wielki w. x. Lit. Za fundatorów obligatur mszą świętą raz w tydzień odprawić. Który to takowy list funduszowy ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg surrogatorskich grodzkich woiewodztwa Brześciańskiego przyięty y wpisany.

1746 г.

Изъ книги за 1745—1747 годы, стр. 2445—2448.

123. Постановленіе короля Августа III объ учрежденіи комиссіи для разбора жалобъ между православными и униатами.

Король Августъ III назначаетъ членовъ особой комиссіи изъ римско-католическихъ епископовъ и свѣтскихъ сановниковъ—числомъ десять, которымъ вынаетъ въ обязанность разбирать всѣ споры, происходившіе между униатами и православными по поводу захвата первыми православныхъ церквей и ихъ собственности; при этомъ они предварительно должны тщательно ознакомиться со всѣми законоположеніями, какъ польскими, такъ и литовскими, относящимися къ настоящему предмету, а равно со всѣми трактатами и соотношеніями, бывшими между Польшею и Россіей. Они имѣютъ право назначать отъ себя слѣдствій, принимать письменныя донесенія отъ слѣдователей, и разсмотрѣнныя бумаги хранить у себя за своею печатью. Въ заключеніи король повелѣваетъ униатамъ прекратитъ всѣ дальнѣйшіе захваты православныхъ церквей и ихъ фундашей, а если бы они гдѣ нибудь теперь случались, то немедленно возвращать православную собственность. Окончательное рѣшеніе по этимъ дѣламъ король предоставляетъ себѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego siódmego, miesiąca Januarii siódmego dnia.

Na roczkach Januarowych grodzkich Brześcianskich, porządkiem prawa pospolitego w mieście ikmci Brześciu in loco solito sądzących się, przed nami Karolem z Wieszczyz Wieszczyckim, podstolim y podstarościm, Michałem Starzykiem Buczyńskim, oboznym y sędzią, a Marcinem Matuszewiczem, stolnikiem y pisarzem, urzędnikami sądowymi grodzkimi woiewodztwa Brześcianskiego, stawaiąc iudicialiter patron imię pan Kosecki, starosta Mrozowicki, opowiadał, prezentował y do akt grodzkich Brzeskich podał instrument najyiaśniejszego króla imści kommissyiny na rzecz w nim niżej wyrażoną, który podaiąc, prosił nas, urzędu, aby pomieniony instrument ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg grodzkich Brześcianskich zpraw wieczystych przyięty y wpisany. Jakoż my, urząd, ony przyiawszy w xiegi wpisać rozkazaliśmy, który wpisuiąc słowo do słowa tak się w sobie ma: Kommissya od ikmci do inwestigowania pretenssyi, inter unitos et non unitos ritus graeci y miedzy innemi osobami iakiey kolwiek kondycyi y religii będącemi zachodzących naznaczona. August trzeci, z Bo-

żej łaski, król Polski etc. Wielebnym w Bogu, wielmożnym, urodzonym Antoniemu Sebastianowi Dombrowskiemu, Płockiemu, Heronimowi Wacławowi Sierakowskiemu Przemyśkiemu, biskupom, Józefowi Stanisławowi Sapiezie, biskupowi dyecezyiey Zarijskiemu, coadiutorowi biskupstwa Wileńskiego, referendarzowi w. x. Lit., Augustowi, xiążęciu Czartoryjskiemu, woiewodzie y generałowi ziem Ruskich, Kazimierzowi Niesiłowskiemu Smolenskiemu, Józefowi Nakwaskiemu Rawskiemu y Stefanowi Turkowskiemu, Brześcianskim kasztelanom, Kosowskiemu, podskarbiemu nadwor. koron., Pedowskiemu, podkomorzemu Rożanskiemu, Michałowi Maurycemu Suskiemu, podczaszemu Łomżyńskiemu, regentowi kancelaryi wielkiej koron., y Horainowi, kommissarzom naszym, uprzeymie y wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Wielebni w Bogu, wielmożni, urodzeni, uprzeymie y wiernie nam mili! Przełożono nam iest przez panów rad naszych, przy boku naszym zasiadaiących, iakoby między różnemi osobami, różney kondycyi y religii będącemi, zaszły pewne różności względem różnych krzyw y wiolencyi, o które uniti et non uniti ritus graeci uskarżali się y wzajemnie do siebie mieć pretendnia. Zaczyn

my, uważwszy takowe remonstracyę, przychylając się do praw koronnych y litewskich, tudzież do deklaracyi na konferencyach z wielmożnymi pełnomocnymi ministrami Rosyiskimi mianych, pod prezydencyą nayprzewielebniejszego w Bogu prymasa korony Polskiej y w. x. Lit. przez kommissarzów naszych y rzeczy pospolitey, do tych konferencyi deputowanych, dnia dziewiątego Listopada, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego czterdziestego czwartego, w Grodnie danej, y ręką tegoż nayprzewielebniejszego w Bogu prymasa podpisaney, także na fundamencie conclusi senatus consilii Grodnensis postcomitialis, do uspokojenia tych pretensyi y differencyi inter unitos et non unitos ritus graeci, tudzież od wielmożnego grafa Bestucheffa, pełnomocnego ministra Rosyiskiego, tak przez memoriały, iako y ustnie usilnie będąc sollicitowani do zatamowania wiolencyi y wszelkich przeszkod, uprzeymości y wierności wasze deputować y naznaczyć umyśliliśmy, iakoż naznaczymy y deputujemy, żądając y zlecając uprzeymościom y wiernościom waszym, abyście bez wszelkiej zwłoki tu w Warszawie przy bytności naszej, na mieyscu między sobą umówionym, iurisdycią swoją kommissarską (absentia nonnullorum uprzeymości y wierności waszych minime obstante) ufundowali y one woznemu publikować rozkazali, y stronom przez listy swoje obwieszczające do stawiania przed sądem swoim termin naznaczyli. A ponieważ ta kommissya nie tylko iest z woli naszej wydana, aby dawne skargi stron żałujących się uspokoiła, ale y nowym, gdyby się miały wszczynać, wstręt dała; zaczym obli-gujemy uprzeymości y wierności waszey, abyście zaraz po ufundowaney tu iurisdycyi, listem uprzeymości y wierności waszych obwieszczającym wszelkich wiolencyi między stronami zakazali pod winami surowymi y aby nikt czynić ich nieważył się, bronili y występnych do sądów poblizszych odsyłali y aby w tychże prędko sprawiedliwość mieć mogli, uskarżającym się dopomagali, mianowicie zaś, aby cerkwiom religii graeko-ruskiej nie zuniowanym żadney wiolencyi czynić nie dopuszczali y gwałtownego odbierania takowych cerkwi bronili y ich, według paktow y soiuszow z panstwem Rosyiskim zaszłych, tychże non unitos przy wszelkich wolnościach obrządków ich zachowali, gdzie się zaś pokaże przy gwałtownym odbieraniu cerkiew y zabieranie fundacyi y przywilejów wrócenie ich nakazali. Względem zaś dawnych skarg tychże stron pretensye y żałoby wzajemnie do siebie miane wysłuchali, konnotowali, prawa, przywileie, erekcyce cerkiew ritus graeci dawne, kompozycye, dyplomata przed sąd swój komportować nakazali, komportowane, tudzież trakta-ty, soiusze z sąsiedzkiemi Rosyiskimi panstwami, oraz prawa koronne y litewskie przeyrzeli, zrewidowali, przeczytali, y jeżeli w czym przez kogo iakim sposobem y w którym czasie wzwyż wyrażonym wszystkim dokumentom sprzeciwiono się, investigowali, wypyтали się. Co się zaś tycze wiolencyi, szkod, krzywd y pretensyi, wzajemnie przez strony do siebie mianych, inquisitorów naznaczyli, którzy inquisitorowie na mieysca te, na których się wiolencye stały, ziechawszy inquizycyi ze świadków wiary godnych, rzeczy dobrze wiadomych, iakieykolwiek religii będących, wybranych, od stron sprowadzonych, którym panowie ich na tych inquizycyach świadczyć nie powinni będą zabraniać, ani o to żadnym sposobem im nagany dawać, pod winami prawem opisanemi, wysłuchają y iako prawdziwie świadczyć będą przysiędz onym nakaże, te zaś inquizycye swymi pieczęciami zapieczętowane uprzeymościom y wiernościom waszym odeszłą. Aby zaś ciż inquisitorowie do expedywania takowych inquizycyi czas mieć mogli, uprzey-

mości y wierności wasze juryzdykcyą swoją kommissarską do czasu pewnego, między sobą umowionego, zalimituiecie, które to inquizycye przez inquizytorów zapieczętowane do rąk uprzejmości y wierności waszych przysłane, przeczytawszy z prawami y dokumentami stron zkafrontowawszy zdanie swoje punctatim in scriptis opiszeć y nam doniesiecie, też zdanie swoje y akt swój kommissarski otwarć, inquizycye zaś przez siebie odpieczętowane znowu pieczęciami swymi zapieczętowane konserwować y w tych wszystkich okolicznościach dalszey rezolucyi naszej, uprzejmości y wierności waszey, czekać będziecie. A ieżeliby dowiedziono było przez inquizycye, że niektóre cerkwie nie zuniowane gwałtem są odebrane, tedy nam o tym doskonałą sprawę uprzejmości y wierności wasze dacie, in ordine do resol-

wowania reindukcyi dawnym possessorem uczynicie to wszystko uprzejmości y wierności wasze dla łaski naszej y z powinności obowiązku swego. Dan w Warszawie, dnia siódmego miesiąca Grudnia, roku Pańskiego tysiąc siedmset czterdziestego szóstego, panowania naszego czternastego roku: Augustus rex, L. S. maioris cancellariae regni. Jan Wolski, stolnik powiatu Chencynskiego, ikmści pieczęci wielkiej koronney sekretarz, mp. U tey kopii instrumentu kommissyinego przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnionej, podpis takowy: Concordat cum originali Ant. Seb. Dembowski, eppus Plocensis, s. r. mttis commissarius, mp. Która to takowa kopia instrumentu commissyinego, przez wyż wyrażonego patrona ad acta podana, iest do xiąg grodzkich Brzeskich spraw wieczystych przyjęta y zapisana.

1746 r.

Изъ книги за 1745—1747 годы, стр. 2725—2731.

124. Подтвердительная привилегія короля Августа III на церковь Преображенія Господня въ селѣ Руднѣ.

Въ привилегіи короля Августа III, подтверждающей всѣ права на имѣніе и разныя доходныя статьи, дарованныя предшественными королями церкви Руднянской Св. Спаса, прописаны: во 1-хъ, грамота Владислава IV, отъ 12 Іюня 1640 года, которою оныя приуцеленную къ Руднянской церкви 1 уволю земли освобождаетъ отъ податей дворовыхъ и земскихъ и всѣхъ другихъ повинностей и, сѣдѣя давнему обычаю, дозволяетъ священникамъ сей церкви пользоваться дровами на отопленіе и на постройки изъ мѣстныхъ королевскихъ лѣсовъ; во 2-хъ, грамота Яна Казимира, отъ 24 Декабря 1661 года, которою въ лицѣ священника Теодора Сопоцька, его сыновеи и потомковъ, могущихъ удостоиться духовнаго сана, утверждается за церковію Рудною и городскою Войскою: а) три уволюи земли и застѣнокъ Ростовъ-Кутякъ, освобожденные особымъ ревизорскимъ декретомъ 16 Октября 1698 года отъ всѣхъ податей дворовыхъ и земскихъ, б) сборъ десятины, по копѣ ржи отъ пяти уволюи деревень Рудной, Деревичной, Висковъ и Березова-Кута, в) употребленіе дровъ на отопленіе священническихъ помѣщеній изъ королевскихъ лѣсовъ, г) право взноsanія съ крестьянъ, равнодушныхъ къ службѣ Божіей, и д) сборъ торговаго во время двухъ ярмарокъ, бывающихъ при сей церкви, который предписывается употреблять исключительно на вино для деревни. Сверхъ сего за церковію городскою Войскою укрѣпляются двѣ уволюи земли съ сѣновосами, шесть городскихъ плацовъ на постройки, на правахъ церковной свободы, т. е. безъ всякой подати, чина и квартарнаго сбора, и предоставляется право вниманія десятины отъ иждиванія Войскихъ греческой вѣры, согласно грамотѣ короля Стефана, писанной порусски на пергаментѣ, но уничтоженной неприятелемъ. На этой грамотѣ короля Яна Казимира прописана, отъ 21 Февраля 1680 года, и конфирмація комиссаровъ. Въ 3-хъ, грамота Яна III, отъ 28 Мая 1681 года, которою предыдущая грамота утверждается на вѣчныя времена и сверхъ сего протопопу Врестскому и настоятелю Руднянскому Александру Сопоцькѣ дозволяется построить винокурню и пивоварню и производить въ нихъ вино и пиво на свою надобность, подъ тѣмъ однакоже условіемъ, чтобы преемники Сопоцьки были изъ его рода.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego siódmego, miesiąca Junii dwudziestego wtorego dnia.

Na urządzie grodzkim Brzeskim aktami starościńskimi, przede mną Karo-

lem Wieszczyckim, podstolim y podsta-
rościm sądowym grodzkim wdztwa Brzeskiego, comparando personaliter wielobny oyciec Antoni Zypowski, sekretiter certki Rudenskiej przywiley ikmści, sobie,

sukcessorom y następcom onego dany, przywileia antecessorów regnantów polskich, teyże cerkwi Rudenskiej służące, konfirmuiący, do xiąg grodzkich Brzeskich podał ku wpisaniu, który wpisuiąc de verbo ad verbum, tak się w sobie ma: August trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem confirmationis naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu to wiedzieć będzie należało, iż pokładał przed nami wielebny ociec Antoni Zypowski, prezbiter cerkwi Rudenskiej, różne przywileia, sobie na te cerkiew służące, niasniejszych krolów ichmościów Władysława czwartego y Jana trzeciego, antecessorów naszych, całe nienaruszone, żadney wątpliwości w sobie nie maiące, y supplikował do nas przez panów rad y urzędników naszych, abyśmy mu te wszystkie prawa przywileia, cerkwi wyż wyrażoney służące, w terazniejszy nasz list albo przywilej wraz inkludowali, approbowali y konfirmowali, do którego my supliki chętnie skłoniwszy się tośmy uczynili y słowo do słowa wpisać rozkazali, które tak się w sobie maią: Władysław IV, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komuby o tym wiedzieć należało, pokładany był przed nami list z podpisem ręki y z pieczęcią wielebneho Jerzego Niewiarowskiego, sekretarza y rewizora naszego, do ekonomii Brzeskiej zesłanego, de data w Woyniu, roku tysiąc sześćsetnego trzydziestego ósmego, cztyr-nastego dnia miesiąca Oktobra, którym listem włokę iedną pewną przez swieszczzenika Rudzianskiego Teodora Fiodorowicza Sopoćka do cerkwi Rudzianskiej założenia ś. Spasa względem szczupłego wyżywienia tak iego samego, iako y sług cerkiewnych przykupioną od wszelkich podatków dwornych, sielskich y innych powinności przerzeczony rewizor nasz wolną uczynił y supplikował nam tenże

wyżey rzeczony swieszczennik Rudzianski, abyśmy ten list wzwyż opisany we wszystkim stwierdzili. Jakoż widząc rzecz być słuszną, aby się chwała Boża pomnażała, mocą y powagą naszą królewską tym ninieyszym listem naszym stwierdzamy y przy tey włoce swieszczzenika Rudzianskiego Fiedora Fiedorowicza Sopoćka na cerkiew Rudzianską ś. Spasa przykupioney, onego samego y sukcessorów iego, wiecznymi czasy zostawuiemy y od wszelkich podatków dwornych, sielskich y innych powinności wolną czyniemy. A iż też z dawnych czasów od ekonomów naszych Brzeskich także y rewizorów z podpisem rąk ich przerzeczony swieszczennik Rudzianski Fiedorowicz Sopoćko ma wolne drwa na opał własny domowy w puszczech tamecznych, tedy my za proźbą iego do nas wniesioną y te drwa wolne na opał swóy domowy, z drzewa leżącego y na budynek niezgodnego, według dawnego zwyczaiu y opisania listownego ekonomów naszych Brzeskich y potwierdzenia rewizorów, mieć mu pozwalamy, na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwunastego mca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc sześćset cztyrdziesiątego, panowania królestw naszych polskiego ósmego, a szwedzkiego dziewiątego roku. U tego listu przywileiu przy pieczęci wielkiej w. x. Lit. podpisy rąk tymi słowy: Wladislaus rex; Kazimierz Pac, pisarz w. x. Lit. Który przywilej, cerkwi Rudenskiej założenia ś. Spasa na włokę kupną służący, ad minimum cum omni titulo et paragraphis wyraziwszy, sequens tenore następuje taki: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem konfirmacyinym naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć będzie należało, iż nic barzieszy ozdobniejszego maiestatowi naszemu y dobru pospoli-

temu być nie uznaiemy, iako kiedy cum charitate hominis Dei dobrze zasłużonych z przodków swoich w cerkwi Bożej miłością gorejących cnotą ku bliżnim swoim ustawionych y garnących się do maiestatu Bożkiego wszelką wdzięcznością przychodzi nam powalić (*) y zachęcać onych do iedności uniey świętey rzymskiej katolickiey, a mając nam y teraz dobrze wiadome w cerkwiach Bożych żarliwe usługi wielebnego Alexandra Sopoćka, protopopy Brzeskiego, swieszczennika y plebana cerkwi Rudney, chętnieśmy się skłonili do supliki onego y umyśliliśmy mu prawa, przywileia świętey pamięci króla imści Jana Kazimierza antecessora naszego całe, nienaruszone y żadney w sobie wątpliwości niemające, stwierdzić, zmocnić y approbować, które słowo w słowo tak się w sobie mają: Jan Kazimierz, z Bożey Łaski, król Polski etc. Oznaymuujemy tym listem naszym, komu o tym wiedzieć należy, przykładem najaśniejszych antecessorów naszych, osobliwie świętey pamięci rodzica y brata naszego, idąc, chętnie się do pomnożenia chwały Bożej skłaniamy y nie tylko kapłanów dawne prawa stwierdzamy, ale y nowe wolności, ile z nas być może, nadaiemy. Za czym gdy ociec Fiedor Sopoćko, swieszczennik cerkwi Rudney y mieyskiej Woinskiej, pokładał przed nami różne przywileia y listy, sobie służące, osobliwie na trzy włoki cerkiewne y na zaścianek Rastow-Kutik, tudziesz na dziesięcinę, na wolny urąb, na targowe y na inne nadania sobie służące y wnosił do nas proźbę swą przez panów rad y urzędników dworu naszego, abyśmy go, synów y potomków iego iednemu po drugim na stan duchowny ordynowanych, przy takich włokach y zaściankach nazwanym Rostow-Kutik od wszelkich podatków, dwornych y sielskich

uwolnionych, tudziesz przy dziesięcinie, po kopie żyta z każdej włoki, y przy wolnym wywożeniu drew na opał własny domowy z puszczy tamiecznych, lubo leżących, lubo ze pnia krzywych y na budynek niezgodnych, po dwa wozy na tydzień zachowali, do tego na parafiany iego, poddane nasze, do służby Bożey barzo oziembłe, stosując się do wielu listów w tey mierze wydanych, winy w tychże listach warowane approbowali, a na ostatek y targowe podczas odprawowania się kiermaszów dwóch na rok przy cerkwi założenia świętego Spasa, to iest, na świętą Piotrowkę y na ś. Spasa, podług dawnego zwyczaju y osobliwego dekretu rewizorskiego, eo nomine anno tysiąc sześćset trzydziestego ósmego, mca Oktobra szesnastego dnia, w Woyniu ferowanego, temuż swieszczennikowi y nastempcom iego stwierdzili, w czym widząc bydź proźbę oycy Fiedora Sopoćka, swieszczennika cerkwi Rudney y mieyskiej Woinskiej, słuszną, onego przy włokach trzech y zaścianku Rostow-Kutik, libertowanych od wszelkich podatków, dwornych y sielskich y przy dziesięcinie, po kopie żyta z włoki, ze wsi Rudna, Derewiczna, Wiskow y Brzezowa Kuta z pięciu włok, podług dawnego zwyczaju, tudziesz przy używaniu drew na opał domowy, po dwa wozy na tydzień, przy ekukcyi przećwiko oziembłym do służby Bożey poddanym, a na ostatek przy targowym podczas dwóch kiermaszów przy tey cerkwi odprawujących się, które targowe na wino do cerkwi iść ma, zachowuiemy; a osobliwie przy dwóch włokach, na cerkiew mieyską Woinską służących, z sianożęciami, z sześciami placami mieyskimi dla budynków na wolności cerkiewney, bez wszelkiego płatu, czynszu y składek żołnierskich y przy dziesięcinie od mieszczan Woinskich religii greckiey, podług przywileiu świętey pamięci króla imści Stefana na pargaminie po rusku

(*) Должно быть — похвалить.

pisanego, od nieprzyjaciela Moskwicina popsowanego, onego samego, dzieci y potomki iego, na stan duchowny porządkiem cerkiewnym obrane, zachowuiemy. Na co, dla lepszej wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Nowym Dworze, dnia dwudziestego czwartego mca Grudnia, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiątego pierwszego, panowania naszego polskiego trzynastego, a szwedzkiego czternastego roku. U tego listu, przywileiu, przy pieczęci w. w. x. Lit., podpisy rąk tymi słowy: Joannes Casimirus rex. Andrzej Kotowicz, pisarz wielkiego xięstwa Lit., starosta Grodziencki, Horodanicki, Wilenski. Na tymże liście przywileiu, konfirmacya kommissarzów, zesłanych do ekonomii Brzeskiej, w te słowa: Roku tysiąc sześćset ósmdziesiątego, dnia dwudziestego pierwszego mca Lutego, w Woiniu, ten przywilej ikmci, świętey pamięci Jana Kazimierza przed nami, ikmci kommissarzami, pokładany, podpisuiemy y przy swym walorze zachowuiemy. Piotr Rylski, kanonik Płocki, kommissarz ikmści, Abraham Konstanty Gołuchowski, stolnik Mielnicki, kommissarz ikmści, Mikołaj Jan Buyno, łowczy ziemi Liwskiej, kommissarz ikmści. My tedy, król, bacząc być rzecz słuszną y z prawem pospolitym zgodliwą, te wszystkie dokumenta prawa przywileia, wyżey inserowane y wyrażone, tym listem naszym konfirmacyjnym we wszystkich ich punktach, klawzulach, paragrafach stwierdzamy, zmacniamy y aprobuiemy wiecznemi czasy, obiecuiąc to po nas y najsławniejszych successorach naszych, królach ichm. polskich, że te prawa, przywileia, w najmniejszym punkcie y paragrafie nie mają być poruszone y owszem, dla dalszey pomnożenia chwały Bożey, zdało się urodzonym kommissarzom naszym włokę gruntu na czynszu po złotych pięciu wielebnemu Alexandrowi Sopoćkowi, protopopie Brzeskiemu, plebanowi Rudzianskiemu, ze wszytkiemi do tey włoki przynależytościami przyłączyć y nadać. Przeto widząc być rzecz słuszną, przy tey włoce gruntu na czynszu pomienionym zachowuiemy, a od naddatków dziesięcin, nazywaiące się lisie, sine oneribus z nich płacenia libertuiemy y od wszelkich innych excypuiemy ciężarów y tę plebanią, którey on teraz possessorem zostaje, ad liberam dispositionem, któremu chcąc successorowi puścić, iako legitimo possessori daimy. Waruiąc iednak, aby pomieniony swieszczennik nikomu innemu, tylko ex linia idącym successorem, do stanu kapłanskiego zgodnym, tę funkcją swoją chwały Bożey allegował. Wolne też ma mieć wystawienie browaru, winnice y słodowni, w nich iakie chcąc na swą potrzebę pożytki wynadować, to iest gorzałkę kurzyć y piwo robić, bez przeszkody iednak arędarzów y dworów naszych. Na co, dla lepszej wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego ósmego mca Maia, roku Pańskiego tysiąc sześćset ósmdziesiąt pierwszego, panowania naszego siódmego roku. U tego listu, przywileiu, podpisy rąk przy pieczęci w. x. Lit. temi słowy: Jan król. Michał Floryan Rzewuski, podskarbi nadworny koronny. My tedy król, widząc rzecz być słuszną y z prawem pospolitym zgadzaiącą się, te wszystkie prawa, listy, przywileia, przez najsławniejszych królów ichmści, antecessorów naszych, cerkwi Rudenskiej approbowane, y niniejszym confirmationis naszym przywileiem we wszystkich punktach, klauzulach, paragrafach, (przy włokach czterech wolnych y piątey czynszowey, dziesięcinie, targowym, morgach zaścianków, zgoła przy wszelkich wolnościach absque ullo onym dworu naszego praeiudicio), perpetuo władzą naszą królewską zmacniamy, stwierdzamy y aprobuiemy, y

przy takowych nadaniach, wolnościach wyż wyrażonego Antoniego Zypowskiego, prezbitera cerkwi Rudenskiej, sukcesorów y następców jego zachowuiemy. Na co się dla lepszej wiary ręką naszą podpisałwszy, pieczęć naszą przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dziewiątego mea Grudnia, roku Panskiego tysiąc siedmsetnego czterdziestego szóstego, panowania naszego dziesiątego roku. U tego przywileiu ikmci konfir-

macynego podpis ikmści y konnotacya tymi słowy: Augustus rex. Confirmacya praw funduszowych cerkwi Rudenskiej, pod tytułem świętego Spasa, służących. Antoni z Głogowy Kossowski p. nad. k. ś. p., mp. Który to takowy ikmści confirmationis przywilej, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1746 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1459—1466.

125. Подтвердительная привилегія короля Августа III на Тевелевскую церковь.

Привилегія короля Августа III, данная в Варшавѣ 9 Ноября 1746 года, подтверждаетъ всѣ права, привилегіи и имѣнія, издавна дарованная и принадлежащая Тевелевской церкви и ея священникамъ. Въ этой привилегіи прописаны, на рускомъ языкѣ: во 1-хъ, два листа, данные Кобринскимъ старостою Станиславомъ Андреевичемъ Довойною отъ 15 Января и 12 Юля 1566 года, изъ коихъ первымъ дозволяется «русскимъ попомъ» построить церковь въ селѣ Тевеляхъ, а вторымъ— въ с. Залѣсѣ, и для образованія при первой изъ нихъ прихода, предписывается отчислить 8 селъ отъ Кобринской Петропавловской и Черевачицкой Пятницкой церквей, изъ уваженія къ тому, что по новому размежеванію прибыло (въ Кобринскомъ староствѣ) количество чиншевой земли и увеличилось народонаселеніе; во 2-хъ, также на рускомъ языкѣ, свидѣніе, что ксендзъ Янъ Маковецкій, архидіаконъ Варшавскій, каноникъ Виленскій, писарь королевскій и казначей, при опредѣленіи податей съ Кобринскаго староства, признали свободными отъ всѣхъ податей и повинностей двѣ улоки земли, данной Тевелевской церкви; въ 3-хъ, также на рускомъ языкѣ, два письма каштеляна Трокскаго, подканцлера в. к. Лит., староста Берестейскаго и Кобринскаго Евстаѳія Воловича, отъ 24 Юня 1575 года и 14 Января 1576 года, изъ коихъ первымъ предписывается ввести во владѣніе церкви Тевелевской и ея угодій попа Семена Теодоровича, а вторымъ— передать сію церковь Черевачицкому попу Дементію Теодоровичу съ тѣмъ, чтобы сей послѣдній заплатилъ за доугъ, сдѣланный попомъ Софроніемъ, и сумму, употребленную на постройку этой церкви, и чтобы уступилъ сію же церковь смну Софронія, когда тотъ достигнетъ совершеннолѣтія и пожелаетъ быть попомъ; въ 4-хъ, на польскомъ языкѣ, три грамоты Польской королевы Анны, отъ 15 Декабря 1588 года, 23 Мая 1591 года и 10 Ноября 1594 года, изъ коихъ первой, по просьбѣ русскаго попа Дементія Теодоровича, повелѣваетъ снать хлѣба и натуральныя земскія повинности отъ двухъ уловокъ земли Тевелевской церкви замѣнить чиншомъ въ двѣ копы грошей, вгоруо—опредѣляетъ къ сей церкви попа Матѳея Семеновича, оставляя его при всѣхъ правахъ, принадлежащихъ ему по сему мѣсту, и третью, по случаю жалобы попа Матѳея Семеновича на насиліе мѣстныхъ влостей, подтверждаетъ первую свою грамоту.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt siódme-go, miesiąca Marca dwudziestego dziewiątego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościńskimi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościem sądowym grodzkim wojewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imś xiądz Filip Kroszynski, prezbiter Tewelowski, kon-

firmacyą praw, funduszów, dawnych przywileiów, od niaśniejszego króla imci Augusta trzeciego cerkwi Tewelowskiej nadanych y służących otrzymaną, ku aktykowanu podał, którą wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: August trzeci, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym wie-

dzieć należało, iż produkowane były przed nami prawa fundusze y dawne konfirmacye tak od niaśn. ś. p. Anny, królowey Polskiej, iako też listy od w. Ostafia Wołłowicza, kasztelana Trockiego, podkanclerzego w. x. Lit., starosty Brzeskiego y Kobryńskiego, ruskim piśmem pisane, pod datami w nich niżej wyrażonemi, cerkwi Tewelowskiej na grunta na też cerkiew y na prezbitera tamecznego nadane y służące. A zatem suplikowano nam iest przez panów rady urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy pomienione prawa, fundusze y dawne konfirmacye, tak od niaśniejsz. ś. p. Anny, królowey Polskiej, iako też listy od w. Ostafia Wołłowicza, kasztelana Trockiego, podkanclerza w. x. Lit., starosty Brzes. y Kobryn., stwierdzić y zmocnić raczyli, które de verbo ad verbum przepisuiąc takowa iest essencya: Выпись съ книгъ замку крродского Кобринского, лѣта Божого отъ Рожества Христова тысяча пятьсотъ шестьдесятъ осмого, мца Февраля второго дня. За розказаньемъ листовымъ его велѣм. милостивого, пана, а пана моего милостивого пана Остафія Воловича, подканцлера и маршалка дворного вел. князтва Лит., старосты Берестейского и Кобринского, я Григорій Можейко Короневскій, подстаростій Кобринскій, смотримемъ есьми того дѣла: жаловался попа Кобринск. церкви, zaloженъ св. Петра, Федора Сергіевича сынъ Грицко, именовъ отца своего, за устнымъ и очевиднымъ тутежъ передо мною на урадѣ порученемъ, на попа въ селѣ господарскомъ Тевельскомъ Софронія о томъ, ижъ дей онъ, пришедши съ стороны, церковь собѣ въ парафіи отца его въ селѣ Тевелевскомъ будетъ и тамъ собѣ мѣшкаючи, великую шкodu и переказу во власной парафіи отцу его дѣлаеть, на тое некоторого позволенія и листовъ дати короля его милости

не маючи. Попъ Софроней, отпоръ на то чинючи, повѣдилъ: ижъ де ихъ тую церковь zaloженія стого Димитра въ селѣ Тевельскомъ не съ гола будую, але за позволеніемъ небожика пана Станислава Андреевича Довойна, старосты волостей Кобрын. и положилъ передо мною листъ его милости пана Довойна, которымъ пишеть до подстаростего своего Кобринского, пана Иліи Якимовича Кучи, подъ датою року тысяча пятьсотъ шестьдесятъ шостого, мца Генуарія петнатцатого дня, ижъ за чолобитіемъ его, попа Софронія, позволилъ ему въ томъ селѣ Тевелевскомъ, въ староствѣ своемъ, церковь ку хвалѣ Божой збудовати, розказуючи, абы онъ къ тому старанія приложилъ и подданныхъ примусилъ, жебы оная церковь въ томъ селѣ, безъ мѣшканья, ку хвалѣ Божой збудована была и ку ней въ парафіи колько селъ волости Кобринской одлучивши, съ парафіяй иншихъ церквей, давныхъ Кобринскихъ, привернулъ, гдѣ бы тотъ попъ въѣздъ мѣти могль, докладаючи того причины, ижъ съ помѣры и постановленья нового волочного не мало волокъ прибыло и инныхъ большей ся людей размножило; ведже чинячи поровнаніе межѣ парафіяны церквей давныхъ Кобринскихъ и не исключаячи съ нихъ ни одной. Положилъ тежъ листъ того подстаростего его милости Кобринского пана Иліи Якимовича Кучи, въ которомъ пишеть, ижъ за тымъ розказаньемъ листовнымъ его милости пана своего отвелъ и подалъ въ парафію ку той церкви Тевелевской, попу Софронію осьмъ селъ волости Кобринское, то есть, село Залѣсье, село Каменка, село Козици, село Туличи, село Щерчево, село Дашки, село Осовую, село Стасюки на то положилъ листъ дату на тую церковь тогожъ пана Станислава Андреевича Девойна, старосты Кобрын., съ подписомъ власной руки его

милости, который такъ ся въ собѣ ма-
еть: Станиславъ Андреевичъ Довоинъ,
староста Кобрын., Шевленскій, Мерец-
кій, Ушпольскій, Ленскій, Острин-
скій, Довиговскій, Перстанскій. Оз-
наймую тымъ листомъ моимъ, што
билъ мнѣ чоломъ священникъ, отецъ
Софроній Федоровичъ, абыхъ ему по-
зволилъ въ староствѣ моемъ Кобрын.
въ селѣ Залѣскомъ ку хвалѣ Божой
церковь постановити, до которое въ
парафію свою колько селъ подданныхъ
господарскихъ волости Кобрынское,
што наиблизшихъ ку Залѣсью, ижъ бы
могъ одержати возомъ, я бачучи бы-
ти речъ пристойную, ижъ бы ся хва-
ла Богу милостивому ширила, межи
людьми христьянскими множила, то мы
на томъ мѣйску въ селѣ помененомъ
въ Залѣсью тую церковь ку хвалѣ Бо-
жой дозволилъ есми тому священни-
кови Софронію Федоровичу, тымъ ли-
стомъ моимъ ему позволяю постано-
вити хвалу Богу Сотворителю въ ней,
яко то належить уставичне выполнати
и для здоровья его королевской милости
и всего народа хрестьянского его свя-
тое милости просить. Ачъ въ той во-
лости его королевской милости Кобрын.
новою помѣроу теперишнею отъ пер-
шой помѣры волостной, людей прихо-
жихъ и волокъ большей примножило,
парафіановъ церквей Божихъ давнихъ
Кобрынскихъ заложенья свята св. Пе-
тра и Черевачицкой заложенья свята
святой Пятницы, ижъ се перенесень-
емъ селъ помѣшало, для того до той
церкви новой Залѣской въ парафію и
въ пастырство приворочаю до той цер-
кви и волости его королевской мило-
сти Кобрынское, отъ тыхъ церквей
обудвухъ и съ парафій ихъ вынявши
селъ осмь, то естъ: село Залѣское, се-
ло Каменка, село Козици, село Ту-
личи, село Щерчово, село Дашковичи,
село Острово, село Стасюки; ижъ тые
всѣ села, вышей поменены, до тоей

церкви Залѣской ведлугъ того поста-
новенья моего въ парафію захованы ма-
ють быти и до тоей церкви тѣже под-
данные его королевской милости тыхъ
селъ выже помененныхъ на хвалу Бо-
жую и на исповѣдъ святую ходити, въ
духовенствѣ того священника Софро-
нія мѣшкати мають, и вже черезъ то
далее яко священникъ Кобрынскій свя-
того Петра, такожъ священникъ Чере-
вачицкій святой Пятницы во всѣ тые
села помененные ни чимъ ся уступовати
не мають и въ нихъ уѣзджати, але на
свыхъ парафіяхъ, кромѣ тыхъ осимъ
селъ выже описанныхъ, мають заста-
вати и на то даю тому священнику от-
цу Софронію той мой листъ подъ
моею печатію. Писанъ въ Люблинѣ,
лѣта Божого Нароженья тысяча пять-
сотъ шестдесятъ шестого, мѣа Іюля
дванадцатого дня. Станиславъ Андре-
евичъ Довоинъ, староста Кобрын. и Шов-
левскій, рукою своею власною. И къ
тому повѣдилъ, ижъ до его милость
князь Янъ Маковецкій, архиѡаконъ
Варшавскій, кустошь и каноникъ Вилен-
скій, писарь его королевской милости
скарбный, будучи на ревизіи и поста-
новенію платовъ и пожитковъ господар-
скихъ въ томъ староствѣ Кобрынскомъ,
его, Софронія, при томъ правѣ ведле
тыхъ листовъ его милости пана До-
война заставуючи, двѣ волоки, яко и
всегда ку церквамъ закона греческого
надаю естъ ку той церкви вольныхъ,
отъ всѣхъ платовъ и повинностей при-
далъ и того въ регистрахъ ревизор-
скихъ то описалъ. Я, выслушавши жа-
лобы и odporу обойхъ сторонъ, пыта-
лемъ Грицка, если же отецъ его маеть
якіе листы альбо наданіе господарское,
любъ тежъ и пановъ старость здѣш-
нихъ Кобрынскихъ, жебы тые села ку
церкви его въ парафії быти мѣли, и
онъ жадныхъ листовъ на тое въ себѣ
не повѣдилъ; але менячи, же тыхъ селъ
продкове отца его, пошы тоей церкви

Петра святого здавна и по нихъ тамъ отецъ его отъ килькадесяти лѣтъ въ парафіи своей мѣлъ, и хотячи того довести, людьми допирался, абы былъ ведле давнего уживанія своего при томъ оставленъ. А такъ я, порозумѣвши и гдыжъ Грыцко передъ его милостью паномъ такую справу далъ и на жалобѣ своей помѣнилъ, жебы тотъ попъ Софроній, не маючи жадного позволенія и листовъ, церковь въ селѣ Тевеляхъ поставити и въ парафіи отца его переказу чинити мѣлъ, а на то листовъ жадныхъ не показалъ, жебы тые села въ парафію ко той церкви Петра святого влучоны были, а тотъ Софроній таковыя листы небожика пана Довойны на дозволеніе ему збудовати тую церковь въ селѣ Тевеляхъ и на села, въ парафію ему сей церкви приданые показалъ, же якъ кольвегъ тые села были въ парафіи ку церкви Кобрынской святого Петра и ку церкви Черевачицкой святой Пятницы, але ижъ сего мѣры новой перенесеніемъ сель не мѣшаеть, яко въ волокахъ, такъ и въ людяхъ и отъ помѣры першой больше ся примножило; съ тыхъ причинъ вынявши тые села, въ листѣ пана Довойновомъ описанные, прилучаючи ихъ въ парафію ку церкви новой въ селѣ Тевеляхъ, ку которой церкви его милость князь Маковецкій двѣ волоки земли приложилъ лежачіе, вольныхъ и отъ всѣхъ платовъ и повиностей дворныхъ вольнымъ (sic) его, попа Софронія той церкви, вольнымъ заховалъ, села въ верху описаные въ парафіяхъ ему ку той церкви его подаючи ведле листовъ его милости пана Довойновымъ. Которого розсудку моего тотъ попъ Софроній взялъ собѣ выпись съ книгъ подъ моею печатію. Писанъ въ Кобрыню. Locus sigilli. Drugi list pisany w te słowa: Я Остафій Воловичъ, каштелянъ Троцкій, подканцлерій великого князства Ли-

товского, староста Берестейскій и Кобрынскій, намѣстнику моему Черевачицкому Федору Патію, ижемъ его, попа Семена Федоровича, ведлугъ першого декрету моего, отцу его Федору Сергіевичу на церковь Тевелевскую даного, при той церкви Тевелевской оставилъ и ты бы того Семена и теперь за симъ листомъ и за декретомъ моимъ першимъ въ тую церковь и въ грунты церковныя, въ двѣ волоки земли отъ ревизоровъ его королевской милости наданныхъ, увязалъ и то ему въ мощь и въ держаніе подаль конечно. Писанъ въ Берестію, мѣа Іюня двадцать четвертою дня, року тысяча пятсотъ семьдесятъ пятого, рукою власною. Locus sigilli. Остафій Воловичъ, панъ Троцкій, подканцлерій великого кн. Литовского, староста Берестейскій и Кобрынскій. Постановившия передо мною очевисто попъ Черевачицкій Дементій Федоровичъ, жаловалъ на попа Кобрынского, церкви святого Петра, Семена Федоровича, ижъ што дей которую церковь въ Тевеляхъ зять мой небожикъ Супронъ спольнѣ со мною власнымъ коштомъ своимъ збудовалъ, и скоро дей збудовавши, съ сего свѣта зышолъ, а по смерти своей церковь тую съ парафією и со всѣми доходами, ку той церкви належачими, также жону и дѣти свои мнѣ въ опеку поручилъ, то панъ отецъ оного впродѣ реченого Семена, Федоръ Сергіевичъ, спольнѣ съ сыномъ своимъ, а братомъ его Грыцкомъ, взявши листъ у подстаростого моего Кобрынского Богдана Гуминскаго и оную церковь по смерти зятя его оному Федорови съ сыномъ его Грыцкомъ въ держаніе подали. Также и я самъ листомъ своимъ то подтвердилъ былъ, а ижъ тые оба два змерли, тогда Семень Федоровичъ, по смерти отца и брата своего, зась у мене тую церковь Тевелевскую былъ упросилъ и до тыхъ часовъ ее держалъ.

а ижъ будучи мы теперъ у Кобрыню даль ми тую справу намѣстникъ мой Черевачицкій Федоръ Потей и войтъ Кобрынскій Иванъ Чернейко, ижъ оный Семень, маючи двѣ церкви, то есть: въ Кобрыню св. Петра, а въ Тевеляхъ другую и обидвомъ церквамъ досыть учинити не може; про то для тое причины о тое Семена Федоровича въ тую церковь въ Тевеляхъ удержати было розсказалемъ, а теперъ тому попу Дементію Федоровичу со всѣмъ на все, якъ се сама въ собѣмаеть, съ волоками двѣма и съ тыми парафіями ведлугъ першого листу пана Станислава Довойны и моего подати розсказалемъ. Маеть онъ тую церковь держати ажъ того долгъ, который Супрунъ Федоровичъ небощику пану хоронжому и войту Чернейку виненъ, то есть: копъ семь гроши дванадцать платити маеть, ажъ до лѣтъ сына небощика Супруна Федоровича батка его, а гды лѣта мѣти будетъ и похочеть взяти тую церковь, тогда тотъ Дементій повиненъ ему тую церковь со всѣмъ тымъ подати, яко ему есть дана, а онъ повиненъ будетъ при взятію оное церкви довгъ отца своего, что тотъ Дементій платилъ, заплатити и досыть за все чинити и на томъ далъ Дементію Федоровичу, попу Тевелевскому, тотъ мой листъ съ моею печатію. Писанъ въ Кобрыню, року тысяча пятьсотъ семьдесятъ шестого, мѣсяца Генварія чотыринадцатого дня. Остафій Воловичъ, рукою власною. Locus sigilli. Anna, z Bożey łaski, królowa Polska, wielka księżna Lit., Ruska, Pruska, Mazowiecka pani. Urodzonemu Stanisławowi Wąsowskiemu, staroście naszemu Kobrynskiemu, teraz y na potym będącemu wiernie nam miłemu, łaskę naszą krolewską. Urodzony wiernie nam miły! Bił nam czołem pop ruski z sioła Tewelowskiego, na imie Dementey Fiedorowicz, prosząc nas, abyśmy mu stro-

ny włok iego, na których cerkiew stoi, y z których czynsz płaci, łaskę naszą pokazali, a miasto ospy *) dziakielney y robot na pieniądzach co postanowić rozkazali. My tedy, mając łaskawe baczenie na proźbę iego y na przyczynę też niektórych osób, aby iako duchowny, na tym stanie będąc, tym pilniey chwałę Bożką w cerkwi odprawował, te mu łaskę czyniemy, że go wolnym od spy dziakielney y robot wolnym czyniemy, tak aby iuż od tego czasu zawsze po kopie czynszu za sep, za roboty y inne powinności według postanowienia naszego pieniądźmi płacił, dla czego w. t. napominamy y nie inaczey chcąc mieć, aby tego popa przy tey łasce naszej y podług tego listu zachował, a krzywdy mu nie czynił. Dan w Kobryniu, dnia piętnastego Decembra, roku tysiąc pięćset ósmdziesiąt ósmego. Anna, królowa Polska. Locus sigilli. Anna, z Bożey łaski, królowa Polska, wielka księżna Lit., Ruska, Pruska, Mazowiecka pani. Generoso Stanisławo Pruszniski, proventuum nostrorum Cobrinensium notario, fidelis nobis dilecto, gratiam nostram regiam. Generose fidelis dilecte! Podał nam suplikacyą Siemion Chwiedorowicz, pop cerkwi Tewelowskiej, y prosił nas, abyśmy syna iego Matfieia przyjęli do cerkwi w siele Tewelach po śmierci Kulika, popa tey to cerkwi Tewelowskiej wakuiańcy, którego proźbie my przystawiając onego przy tey cerkwi według prawa y zachowania ich zostawujemy, rozkazuiąc w. t., żebyś onego w powinnościach iemu, należących zachował. Gdyż my nic nowego stanowić nie chcemy y owszem po staremu każdego zachowuiemy, dla łaski naszej królewskiej żebyś nie czynił. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego trzeciego mca Maia, roku Pańskiego tysiąc pięćset dziewiędziesiąt pierwszego. Anna królowa. Locus sigilli. Anna, z Bożey łaski, królowa Polska, wielka księż-

*) Ссылка.

na Lit., Ruska, Pruska, Mazowiecka etc. pani. Urodzonemu Stanisławowi Pruszczyńskiemu (sic), ekonomowi naszemu Kobryńskiemu, teraz y na potym będącemu, łaskę naszą królewską. Urodzony wiernie nam miły! Uskarżał się przed nami pop ruski z sieła Tewelowskiego, na imie Matwiey Siemienowicz, że go w. t. według listu naszego, któryeśmy przodka iego Dementieia Chwiedorowicza, popa ruskiego, wolnym uczynili od spy, dziakła y robot z włoki, na którey cerkiew stoi, a na czynszu gołym, według postanowienia rewizorskiego, onego postanowili, nie chcesz zachować y przynagabasz, a tak w. t. rozkazujemy, chcąc tak mieć koniecznie, żebyś w. t. tego popa Matwieia, namieśnika Dementeczeiowego (sic), przy teyże wolności na czynszu gołym, według tego listu naszego zachował, a nic nad wolą naszą nie wyciągał, pod łaską naszą. Dat. w Warszawie, dnia dziesiątego mca Listopada, roku Pańskiego tysiąc pięćset dziewiędziesiąt czwartego. Anna królowa Polska. Locus sigilli. My tedy, król August trzeci, do pomienioney supliki łaskawie się skłoniwszy, wyż pomienione prawa, fundusze y dawne confirmacye tak od najaiśniesz. ś. p. Anny, królowey Polskiej, iako też listy od w. Ostafiana Wołłowicza, kasztelana Trockiego, starosty Brzeski y Kobryn., we wszystkich punktach, clau-

zulach y paragrafach mocą y powagą naszą królewską stwierdzamy y approbujemy y przy tym wszytkim, co w nich opisano iest, zachowujemy y przy wieczney mocy zostawiuemu. Na co, dla większey wagi y waloru, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć naszą przycisnąć rozkazaliśmy. Dat. w Warszawie, dnia dziesiątego Grudnia, roku Pańskiego tysiąc siedmset czterdziestego szóstego, panowania naszego czternastego roku. U tey confirmacyi praw funduszów y dawnych przywileiów tak od najasn. ś. p. Anny, królowey Polskiej, iako też dokumentów w. i. p. Ostafiana Wołłowicza, kasztelana Trockiego, podkanclerzego w. x. Lit., sty Brzeskiego y Kobryńskiego, podpis ręki najaiśnieszego króla imci Augusta trzeciego przy przycyśnionej pieczęci w. x. Lit. temi się wyraża słowy: Augustus rex. A po drugiey stronie tey pieczęci podpis ręki iw. ip. podskarbiego koronnego temi wyraża się słowy: Antoni z Głogowy Kossowski, podst. nadw. k. s. p., mpria. Która to takowa confirmacya praw funduszów przywileiów, za podaniem oney przez w Bogu wielebnego imś xiędza Filipa Kroszyskiego, prezbitera adpraesens Tewelowskiego, ku aktykowaniu, ze wszelką w niey wyrażającą rzeczęą de verbo ad verbum, do xiąg grodzkich wdztwa Brzeskiego podana iest, przyięta y zapisana.

1746 г.

Изъ книги за 1764—1765 годы, стр. 789—799.

126. Подтвердительная привилегія короля Августа II на Ревятычскую церковь.

Король Август III даетъ подтвердительную привилегію на фундушъ Ревятычской церкви. Въ этой привилегіи прописано: 1) Дозволеніе (консенсъ) короля Августа II, данное въ Варшавѣ 2 Марта 1720 года старостѣ Ревятычскому Сигизмунду Хржановскому и его женѣ Екаторинѣ, урожденной Туловской на постройеніе церкви, въ состоящемъ въ пожизненномъ владѣніи ихъ— королевскомъ имѣніи Ревятычахъ, и на отдѣленіе изъ того же имѣнія земли 2 уволокъ для священника и четверти для діакона, съ освобожденіемъ сихъ земель отъ всѣхъ дворцовыхъ и квартирныхъ повинностей и отъ податей всякаго названія и съ предоставленіемъ настоятелямъ оной церкви разныхъ другихъ правъ и преимуществъ. 2) Дарственная записъ сказанныхъ Хржановскихъ отъ 15 Августа 1720 года для новоустроенной ими Ревятычской церкви прописаннаго количества земли, а для настоятелей оной— права ва лѣсъ для починки церкви и церковныхъ строеній и для отопленія помѣщеній, на рыбную ловлю на рѣкѣ Вѣнцѣ, на размолъ хлѣба въ мельницахъ на этой рѣкѣ, на куреніе пива и меду на свою потребность и, наконецъ, на 700 отъ 714 злотыхъ польскихъ, внесенныхъ на правахъ вѣчнаго чинаша (выдержка) въ кагалъ Малецкихъ евреевъ. Побужденіемъ въ постройку церкви въ имѣніи Ревятычахъ Хржановскіе показали главнымъ образомъ то, что *«въ этомъ имѣніи они нашли не малую часть людей, содержащихъ вострещенную и проклятую старую Литву въру, отдѣльную отъ церкви Божіей, состоящей въ уни съ римскою върою.»* По сему и священнослужители Ревятычской церкви обязываются Хржановскими главнымъ образомъ въ тому, *«чтобы въ воскресные дни учить простой народъ катихизису и въру, а въру старую Литвы, которую мы, ктиторы, пишутъ Хржановскіе, въ большей части искоренили уже, стараться искоренить до истощанія, совсѣмъ.»* 3) Поясненіе, что на этой дарственной записи, вмѣщающей въ себѣ и консенсъ Августа II, архіепископъ Левъ Кишва, митрополитъ Руси, епископъ Владимірскій и Брестскій, 20 Августа 1720 года прописалъ одобреніе свое и изъявилъ готовность принять новый приходъ и фундушъ его подъ свое покровительство, и что Хржановскіе все это предъявляли судьямъ городского Брестскаго староства, которые и приняли все предъявленное для записи въ свои книги 6 Сентября 1720 года.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Septembra ósmnastego dnia.

Na przedzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim wojewodztwa Brzeskiego, stante presenti interregno, comparens personaliter w Bogu wielebny x. Alexander Budziłowicz, paroch cerkwi Rewiatyckiej, fundusz ikmci, teyże cerkwi Rewiatyckiej służyący ad acta podał, który wpisując w księgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: August trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznajmujemy tym listem confirmationis przywileiem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, iż pokładany był przed nami

konsens urodzonym Zygmuntowi Benedyktowi y Katarzynie z Tułowskich Chrzanowskim, czesnikom y podstarościm sądowym wojewodztwa Brzeskiego, starostom Rewiatyckim, małżonkom, na ustąpienie włok dwóch na nowo fundowaną cerkiew we wsi Rewiatyczach y w teyże wsi na ćwierć włoki na dyakona od nayiaśnieyszego regnanta Polskiego, oycy y predecessora naszego Augusta wtorego, w Warszawie roku tysiąc siedmset dwudziestego, miesiąca Marca wtórego dnia dany, ręką jegoż własną podpisany, pieczęcią wielką w. x. Lit. stwierdzony, cały, zdrowy, nienaruszony y żadney suspicyi nie podległy, a oraz prezentowany był ekstrakt funduszu przez tychże Chrzanowskich małżonków uczyniony, z ksiąg grodzkich starostwa Brzeskiego pod datą w nim wyrażoną wyda-

ny, teyże cerkwi Rewiatyckiey służyący, przeto supplikowano nam przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy pomieniony konsens y ekstrakt funduszu powagą naszą królewską stwierdzić, approbować y zmocnić raczyli, które de verbo ad verbum przepisując tak się w sobie mają: August wtory, z Bożej łaski król Polski etc. Oznaymujemy tym listem, consensum, przywileiem naszym, komu by o tym teraz y napotym będącego wieku ludziom wiedzieć należało, iżeśmy pozwolili y tym listem, consensum, przywileiem naszym, pozwalamy urodzonemu Zygmuntowi Benedyktowi z Chrzanowa Chrzanowskiemu, chesznikowi y podsta- rościemu sądowemu wdztwa Brzeskiego, staroście naszemu Rewiatyckiemu, y urodzoney Katarzynie z Tułowskich Chrzanowskiej, małżonkom, z prawa swego dożywotniego zrzec się, ustąpić y nadać włok dwie na prezbitera y ćwierć włoki na dyakona ritus graeci z dóbr, dyspozycyi naszej podległych, nazwa- nych Rewiatycze, w woiewodztwie Brzeskim leżących, y onych quam meliori forma dispositiā y fundusz uczynić y iurzydycznie roborować; mocą którego funduszu prawnego, a powagą niniejszego przywileiu, consensu naszego, wolni y morni będą urodzeni Chrzanowscy, małżonkowie, we wsi Rewiatyczach ku chwale Bożej cerkiew wybudować y nadać y te włok dwie, iedną nazywającą się we wsi Rewiatyczach Terechowicz, na której cerkiew wybudowana, drugą we wsi Holicy, nazwiskiem Nielubowicz, obie wetrzech poletkach, z naddatkami, z lasami, łąkami, polem orowym y nieorowym, y ze wszystkimi do nich przyna- leżytościami; trzeciej włoki, nazwaney Kapicz, ćwierć na dyakona, także w trzech poletkach, z naddatkami, iako wszelkie okoliczności szerzey w funduszu mają być wyrażone y opisane, który niniey- szym przywileiem naszym in toto et in

parte stwierdzamy. Jednak aby był iurzydycznie roborowany mieć chcemy y prezbiter zwierzchnością duchowną, bez wszelkich censur, approbowany y do tey installowany plebanii za prezentą urodzonych Chrzanowskich, małżonków, y post decessum tegoż kapłana, aby nastę- pujący kapłani do tey cerkwi, vigore oso- bliwego przez tychże urodzonych Chrza- nowskich nadania y funduszu de proprio, swojemu episkopowi Brzeskiemu byli prezentowani od nich samych y sukcesorów onych, co mieć wiecznemi czasy chcemy, y z tych gruntów, tak adprae- sens, iako in futurum będącego prezbite- ra, od wszelkich dworowi powinności y daniny uwalniamy y wyimujemy, także od hibern y konsystencyi żołnierskich, podymnego, simple kwarty et omni ti- tulo podatkovania, które onera tameczni poddani zastępować sami, nie pociągając prezbitera do solucyi, powinni będą. Na co, dla lepszej wagi, ręką się naszą pod- pisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dat. w Warszawie, roku tysiąc siedmset dwudziestego, miesiąca Marca wtorego dnia, panowania nasze- go dwudziestego trzeciego roku. Augu- stus rex. Konsens urodzonym Chrzanow- skim, małżonkom, na ustąpieniu włok dwóch na nowofundowaną cerkiew we wsi Rewiatyczach y w teyże wsi ćwierć włoki na dyakona. Stanisław Michał Brodowski, ikmei pieczęci w. x. Lit. se- kretarz. Cancellariatus celsissimi et illu- strissimi principis Michaëlis Servatii Korybut in Zbaraż et Wiszniowiec ducis Wiszniowiecki, comitis in Dolsk, Dom- browica et Komarno, supremi m. d. L. cancellarii, Pincensis, Glinianensis, Wil- kowiscensis etc. capitanei. Sigillatura est in actis. Extrakt funduszu w te słowa pisany: Wypis z xiąg grodzkich staro- stwa Brzeskiego. Roku tysiąc siedmset- nego dwudziestego, miesiąca Septembra szóstego dnia. Na roczkach septembro- wych grodzkich Brzeskich, sądownie

w Brześciu odprawowanych, przed nami Franciszkim z Chrzanowa Nowiną Chrzanowskim, łowczym, podstarościm, Adamem Sierzputowskim, miecznikiem y sędzią, y Pawłem Kościuszkim Siechnowickim, pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkimi wtwa Brzeskiego, stanowszy personaliter i. p. Zygmunt Benedykt z Chrzanowa Nowina Chrzanowski, podkomorzy woiewodztwa Brześcińskiego, ssta Rewiatycki, y sama w. i. p. Katarzyna z Tułowskich Chrzanowska, podkomorzyna Brzeska, starościna Rewiatycka, małżonkowie, fundusz na cerkiew Rewiatycką, za konsensem najyśniejszego króla imci Augusta wtorego, szczęśliwie nam panującego, służyący, oczewisto u sądu przyznali y do akt grodzkich Brzeskich spraw sądowych ku zapisaniu podali, cuius tenor sequitur talis: Bogu w Trócy przenaświétszey iedynemu wieczna cześć y chwała. Ja Zygmunt Benedykt z Chrzanowa Nowina Chrzanowski, podkomorzy woiewodztwa Brześcińskiego, starosta Rewiatycki, y ia Katarzyna Ludowika z Tułowskich Chrzanowska, podkomorzyna woiewodztwa Brześcińskiego, starościna Rewiatycka, małżonkowie, czyniemy iawnu y wiadomo tym naszym listem fundacyinym zapisem, komu by teraz y napotyłym będącego wieku ludziom wiedzieć należało, iż my Chrzanowscy, podkomorzowie Brześcińscy, małżonkowie, za konsensem najyśniejszego króla imci Augusta wtorego, pana naszego miłościwego, szczęśliwie nam panującego, a per ius cessionis nabywszy pewnym kontraktem iure advitalitio dobr nazwanych Rewiatyckich cum omnibus attinentiis et pertinentiis, to iest dwor ze wszelkimi budynkami y przysiedleniem, ze wsiami Rewiatyckimi, Mielniki, Sobole, Holicą, Barmutami, Życinem, Podstołowem y gruntami pustemi, Koski przeżywającemi się, pułwłokiem, w Szeplukach leżącym, od niegdyś w. ś. p. imc. p. Jana Karola, hrabi na Petrykowie Chotkiewi-

cza Wielonskiego, Dowgielinskiego y Błudskiego starosty, y za prawną od tegoż iurysdatora intromissya, zaś skarbową tych pomienionych wsi y dworu tradycya, zostawszy w spokojney dożywotniey possessyi, iako o tym cessionis w roku tysiąc siedmset piątym, miesiąca Marca ośmnastego dnia w kancelaryi w. x. Lit. mnieyszey przyznana obszerniey w sobie wyraża, że ta dzierżawa Rewiatycka tak dymami abiuratowemi, iako y hiberną, co rok na żołnierza należąca, starostwom Błudskim wiecznie rozdzielona y w taryfy publiczne rzeczy pospolitey weszła; a zastawszy w tych wsiach poddanych ledwie tylo imie chrześcianskie na sobie mających, y owszem część niemałą ludzi wiarę starey Litwy, od cerkwi Bożey w unii ś. z wiarą rzymską będącey zakazaną y potempioną trzymających, a co większa, że y prawowierni chrześcianie, którzy się w tych wsiach znajdują, bez chrztu, bez sakramentów, pokuty ś. z tego świata schodzili y sami się bez kapłana grzebli, świąt uroczystych nieobserwowali y o nich nie zaw sze wiedzieli, mszy świętey nie słuchiwali; a to dla odległości o mil pułtory, o mile leżące wsi od pasterza swego, w Malczu mieszkającego, y dla pozycyi mieysca, która broniała, wodami oblawszy wsie, prętkiego dać duszom potrzebującym ratunku, y iednemu było pasterzowi Maleckiemu, fundowanemu na tak obszerną parochią potrzebney wizyty. Zważywszy my, podkomorzowie Brześcińscy, małżonkowie, taki zawo dusz, drogą krwią Chrystusa Pana odkupionych, umyśliliśmy, ku chwale Boga w Trócy ś. iedynego, cerkiew dla wygody y pozyskania dusz poddaństwa tamecznego fundować y nadać, na co, iako w dobrach, dyspozycyi iemu podległych, y konsens uprosiliśmy, który dla wieczney wiadomości słowo do słowa w tym naszym funduszu, iako w sobie sonat, wypisuiemy: August wtory, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymu-

iemy tym listem, przywileiem naszym, consensum, komu by o tym teraz y napotym będącego wieku ludziom wiedzieć należało, iżeśmy pozwolili tym listem, consensum, przywileiem naszym, pozwalamy urodzonemu Zygmunтови Benedyktowi z Chrzanowa Chrzanowskiemu, cześnikowi y podstarościemu sądowemu województwa Brześcińskiego, starości naszemu Rewiatyckiemu y urodzoney Katarzynie z Tułowskich Chrzanowskiej, małżąkom, z prawa swego dożywotniego zrzec się, ustąpić y nadać włok dwie na prezbitera y ćwierć włoki na dyakona ritus graeci z dobr, dyspozycyi naszej podległych, nazwanych Rewiatyckie, w województwie Brzeskim leżących y onych, quam meliori forma, dyspozycyą y fundusz uczynić, iuryzdycznie roborować, mocą którego funduszu prawnego, a powagą niniejszego przywileiu consensu naszego wolni y mocni będą urodzeni Chrzanowscy, małżąkowie, we wsi Rewiatyckich ku chwale Bożey cerkiew wybudować y nadać, y te włok dwie: iedną nazywającą się we wsi Rewiatyckich Terechowicz, na której cerkiew wybudowana, drugą we wsi Holicy, nazwiskiem Nielubowicz, obie we trzech poletkach y z naddatkami, z lasami, łąkami, polem oromym y nieoromym, y ze wszystkimi do nich przynależnościami, trzeciej włoki, nazwaney Kapicz, ćwierć na dyakona, także we trzech poletkach, z naddatkami, iako w sobie okoliczności szerzey w funduszu mają być wyrażone y opisane,— który niniejszym przywileiem naszym, in toto et in parte, stwierdzamy. Jednak aby był iuryzdycznie roborowany mieć chcemy y prezbiter zwierzchnością duchowną, bez wszelkich cenzur, approbowany y do tey instalowany plebanii za prezentą urodzonych Chrzanowskich małżąków y post decessum tegoż kapłana, aby następujący kapłani do tey cerkwi, vigore osobliwego przez tychże Chrzanowskich nadania y fun-

dsuzu de proprio, swojemu episkopowi Brzeskiemu byli prezentowani od nich samych y successorów onych, co mieć wiecznemi czasy chcemy, y z tych gruntów, tak adpraesens, iako in futurum będącego prezbitera od wszystkich dworowi powinności y daniny uwalniamy y wymuiemy, także od hibern y konsystencyi żołnierskich, podymnego, symple kwarty et omni titulo podatowania, które onera tameczni poddani zastępować sami, nie pociągając prezbitera do solucyi, powinni będą. Na co, dla lepszey wagi, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego, miesiąca Marca dnia iedynastego, panowania naszego dwudziestego trzeciego roku, Augustus rex. Locus sigilli maioris m. d. L. A na wierzchu tego przywileiu konnotacya temi słowy: Cancellariatus celsum et illsum principis Michaëlis Servatii Korrybut in Zbaraż et Wiszniowiec ducis Wiszniowiecki, comitis in Dolsk, Dombrowica et Komarno, supremi m. d. L. cancellarii Pincsen., Glinianen., Wilkowiscen. etc. capitanei. Stanisław Michał Brodowski, imci pieczęci w. x. Lit. sekretarz. Sigillatum est in actis. My tedy, małżąkowie Chrzanowscy, podkomorzowie województwa Brześcińskiego, mocą tego ikmci consensu y przywileiu cerkiew, iuż kosztem naszym a fundamento wybudowaną, pod tytułem Znalezienia ś. Krzyża, także N. P. M. Niepokalanego Poczęcia, Anioła stróża śś. Bożych Onufriusza pustelnika y Jozefata, arcybiskupa Połockiego, męczenika y iuż do tey cerkwi dzwony, wiegi, ołtarzów sześć, obrazów y inne apparamenta cerkiewne ku chwale Bożey swoim kosztem sporządziwszy y do tey wszelkie ozdoby cerkiewne za pomocą Bożą aukcyonować submituiemy się, plebanią ze wszelkimi budynkami dla prezbitera y mieszkanie dla dyakona ze wszelkimi wygodami wystawiwszy y ogrody na grun-

cie dwornym pokazawszy y ograniczywszy, te włok dwie, iedną we wsi Rewiatyczach, nazywaiącą się Terechowicz, we trzy poletki, zdawna w miedzach swych leżąca, na którey cerkiew wybudowana stoi, iako y drugą we wsi Holicach włokę, nazywaiącą się Nielubowicz, we trzy poletki, pola zdawna należące; obie te włoki, z łakami, lasami, zarosłami, polami oromemi y nieoromemi, z iazami na rzece Wiencu, z wolnym ryblowieniem, z naddatkami, z dawnych czasów do tych włok należącemi, y przez nas, fundatorów, zasianemi naszym zbożem, tak ozimym iako y iarym, także ówierć włoki na dyakona, nazywaiącą Kapicz, które to grunta lubo w miedzach dawnych y granicach wydzielone, iednak osobliwym inwentarzem są opisane dostatecznie y wszelkie attynencye y pertynencye dołożone, to wszystko zwierzchności duchowney ritus graeci, adpraesens wielebnemu oycu Janowi Hruszewskiemu, prezbiterowi y plebanowi Rewiatyckiemu y successorom y następcom na te plebanią Rewiatycką wiecznemi, a nigdy nieodzownemi czasy do spokojney y wolney possessyi, dyspozycyi podаемy y prawnie intronituemy, cum usu et fructu, zachowawszy sobie y successorom naszym ius collationis et praesentationis godnych na te plebanią kapłanów dla inwestytury loci ordinarii, wariując to teraznieyszemu prezbiterowi Rewiatyckiemu y successorom onego, także dyakonom mieszkaiącym, że z tego gruntu do żadnych powinności rzeczypolitey dwornych, iako to podymnego, pogłównego, konsystencyi, hibern, składek wszelkich, symple kwart et quocunque nomine et titulo podatkovania, należec nie będą y successorowie nie powinni, tak vigore przywileiu ikmci, iakoż y na pustych gruntach et ad onera publica niezaprzysejżonych. Kapłan y dyakon są ufundowani y owszem libere włość za siebie y successorów swoich spondet,

wszelkie onera podatków, konsystencyi zastępować, przytym dobrowolnie obowiązuią się, z każdego domu na rok tyle raz do pomocy roboty z tych wszystkich wyżey specyfikowanych wiossek, kto ma sprzężay, na ieden póysć z sochą do orania, a który wołów mieć nie będzie, tedy dzień ieden na rok kosić powinien, przytym także na rok raz ieden dać żenca do żniwa, albo miasto żenca do sprzętowania, lub zgrzebienia siana iednego razu na rok robotnika, to iest z domu osiadłego na rok socha iedna y żenca iednego, a nie więcej. A za to obliguię kapłana, aby každy niedzieli Pana Boga za pomyślnie prosił wszystkich parafianów swoich sukcessa, przytym osobliwie, aby potym kapłan miał czym w cerkwi okna, dach y inne necessaria opatrywać. Na wino y woski wnieśliśmy wiecznemi czasy, sposobem wyderkału wiecznego na kahał Maleckich żydow, summy naszey zł. pol. siedmset czternaście, moneta argentea currenti, aby coroczna prowizya punktualnie dochodziła, liczba kościelna po złotych siedmiu od sta rachuiąc, co w iedno zniosłszy uczyni na rok złotych piędziesiąt; który wyderkał punktualnie na terminie świętego Jerzego, święta rzymskiego, do rąk wielebnego prezbitera protunc y na potym będącego plebanów Rewiatyckich razem, nie porożną po złotych piędziesiąt monetą srebrną wnosić y oddawać y kwity ex persoluto odbierać pod obowiązkami y innemi ligamentami, w zapisie wyrażonemi, żydzi Maleccy suis cum successoribus, opisali się, iako zapis eo nomine dany fusius testatur, który to zapis wiecznemi czasy na cerkiew Rewiatycką oddаемy, leguiemy y wlewamy. Tenże pleban Rewiatycki, y per consequens następuiący plebani, mieć wolny wrąb do puszczy y lasów dwornych maia na opał swój domowy y na poprawę cerkwi y budynków. Pleban y dyakon, bez żadney od dworu przeszkody, pastwiska simili-

ter wspólne ze dworem y wypusty mieć powinni; młyny, że są teraz zruinowane, gdy się za pomocą Bożką postanowią na rzece Wiencu, tak iako byli przed tym, wolne bez miarki mieć będzie mlewo pleban sam, tylko na beczek dwanaście y ryby byle nie niewodem łowić w rzece, więc y rzeczkach wolny będzie na swą potrzebę; trunki wszelkie, piwo, wódkę robić, miód sycić bez żadnych do dworu powinności, byleby nie na szynk, czego niema praesumere na szkodę arędy. Poczynioney takowey wieczney dyspozycyi y iuż te opisane grunta y wyderkał mają gaudere immunitate ecclesiastica y do dyspozycyi plebana teraz et in aevum należeć mają y będą. Wzajem obligują wielebnych oyców prezbiterów y in tempore zostających, aby w każdą niedzielę y święta uroczyste, do czego ich stringit kapłanska powinność, msze śś. odprawowali y in memento za kollatorów, fundatorów, poddanych tych wsi Pana Boga prosili za żywych y zmarłych; vigore zaś wniesioney summy na kahał Malecki wyżey wyrażoney, każdego tygodnia w każdy piątek o męce Pańskiej iedną mszą śpiewaną odprawować powinni, teraz póki żyjemy my, fundatorowie, za odpuszczenie grzechów, a po śmierci za dusze nasze; przy tym do roku cztery anniwersarze, to iest: msze śś. śpiewać y parafianów, iako naywięcej sposobić za dusze, które żadnego nie mają ratunku, powinien będzie pleban z iak naylepszą apparencyą odprawić. Dyakona zaś powinność, aby prezbiterowi swemu we wszystkim posłuszny był y bez iego dozwoleńia nie oddalał się od cerkwi, co dzień dwa razy w dzwon wielki na pacierze dzwonił y według wokaty powinności swey we wszystkim zachowywał się poczciwie y przystoynie, pod karą duchowną, zaleca się. Przy tym pilność nabożeństwa y administracya ciała śś. sakramentów wielebnyom oycom plebanom, pro tempore zostają-

cym, aby w niedziele katechizowali lud prosty, wiary uczyli, wiarę Litwy starey, którą po większey części my, fundatorowie, wykorzeniliśmy, aby tę do szczeru nauką y przykładem wykorzenić starali się obowiązujemy; aby dzieci bez chrztu, dorośli bez spowiedzi nie schodzili z świata, a zdrowi aby paschalną spowiedź czynili, doyrzeć co rok powinni będą, pod karą duchowną, na kapłana niedbałego postanowioną; wzajem poddanych tamecznych, aby się do tego aplikowali podług swoiey powinności chrześcianskiej, pilnując zbawienia duszy swey, pod karą duchowną y dworną. Który to fundusz, władzą naywyższą ikmci umocniony y od nas fundatorów za konsensem y przywileiem pańskim opisany y wiecznie cerkwi Rewiatyckiey, żadny nie był przez successorów naszych i za przywileiem ikmci post fata nostra w posesyą tych dóbr wstępujących, zatrudniony y naruszony, daiemy plenum ius et generalem plenipotentiam i. w. i. xiędzu episkopowi Włodzimierskiemu y Brzeskiemu tey fundacyi vindicandi, manutenendi in foro quovis contra violatores immunitatis ecclesiasticae procedendi et persequendi et exequendi, obligując tegoż iw. ix. episkopa, aby nie dał tey nowey fundacyi, iako pasterz, upadać et in quovis puncto violari. Na co, dla lepszey wiary, ręką własną podpisujemy się, przy uproszeniu o podpis ichm. panów przyaciół naszych. Działo się w Rewiatyczach, roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego, miesiąca Augusta piętnastego dnia. U tego funduszu podpisy tak samych ww. ipp. fundatorów, małżaków, przy pieczęciach przyłożonych, iako też y ipp. przyaciół, ustnie y oczewisto proszonych, tenore tali: Zygmunt Benedykt z Chrzanova Nowina Chrzanowski, podkomorzy woiewodztwa Brześcianskiego, starosta Rewiatycki, mp.; Katarzyna Ludwika z Tułowskich Chrzanowska, podkomorzyna woiewodztwa

Brześcianskiego. Ustnie y oczewisto proszony przyjaciel od ww. ipp. Chrzanowskich, podkomorznych woie wodztwa Brześcianskiego, do tego funduszu, testis ad expressa, Franciszek z Chrzanowa Nowina Chrzanowski, łowczy ziemski y podstarości sądowy wojewodztwa Brześcianskiego; Adam z Sierzputowa Dombrowa Sierzputowski, miecznik ziemski y sędzia grodzki Brzescki; ustnie oczewisto proszony przyjaciel od ww. ipp. Chrzanowskich, podkomorznych Brzeskich, do tego funduszu, testis ad expressa, ustnie y oczewisto proszony pieczętacz od osób wyżey wyrażonych do tego funduszu podpisuję się: Paweł Kościuszko, pisarz grodzki wojewodztwa Brześcianskiego. A po podpisach rąk ichm., na boku tegoż funduszu approbacya iw. ix. metropolity Kijowskiego, episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego, temi słowy: Anno tysiąc siedmset dwudziestego, die vigesima mensis Augusti, Vlodimiriae, has litteras fundationis perillustres, magnifici ac generosi domini Benedicti Sigismundi Chrzanowski ecclesiae Rewiaticensis, cum consensu serenissimi ac potentissimi Augusti secundi Poloniarum regis, datas, auctoritate nostra archiepiscopali metropolitaniali habemus et acceptamus. Dabantur anno, mense et die, quibus supra. Leo Kiszka, archiepiscopus metropolitanus Russiae, episcopus Vladimiriensis et Brestensis, mp. Któryż to funduszen, za oczewistym onego przez wyż wyrażonych i. pp. fundatorów wyż mianowanych przyznaniem y do akt urzędowych podaniem, jest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany. Z których y ten wypis, pod pieczęcią grodzką Brzeską y z podpisem ręki pisarskiej, stronie potrzebującej iest wydany. Pie-

częć grodzka Brzescka; Paweł Kościuszko, pisarz grodzki Brzescki. Correxist Wisłouch: Jest w xiągach. My tedy, król August trzeci, do wyż wyrażoney proźby łaskawie się skłoniwszy, wyż wyrażony consensu najyiaśnieyszego króla imci Augusta wtorego, oycza predecessora naszego, także fundusz przez wyż specyfikowanych Chrzanowskich uczyniony, in toto ac per totum stwierdzamy, zmacniamy, approbuiemy y konfirmuiemy. Na co, dla większey wagi, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wiszącą w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego ósmego miesiąca Listopada, roku Pańskiego tysiąc siedmset czterdziestego szóstego, panowania naszego czternastego roku. U tego przywileiu confirmationis przy przyciśnionej pieczęci wielkiej w. x. Lit., w puszcze blaszanej na sznurze iedwabnym zielonym wiszącej, po iedney stronie podpis ikmci takowy: Augustus rex; a po drugiej stronie teyże pieczęci konnotacya z podpisem sekretarza w te słowa: Konfirmacya nadania y funduszu, cerkwi Rewiatyckiey słuźących.— Felix Owsiany, czesznik powiatu Wołkowyskiego, starosta Korowaiowski, ikmci y pieczęci wielkiej w. x. Lit. sekretarz, mp. Na złożeniu zaś tego przywileiu expressya tenore tali: Cancellariatus illustrissimi et excellentissimi domini, domini Joannis Friderici comitis in Kodeń, Czarnobyl, Dorohostae, Kopyły et Sapieżyn Sapieha supremi m. d. L. cancellarii Brestensis, Gorzdoviensis, Propoysciensis etc., capitanei sigillatum. Który to takowy przywilej confirmationis, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1746 г.

Изъ книги за 1764—1765 годы, стр. 1159—1166.

127. Подтвердительная привилегія короля Августа III на Луковскую церковь.

Лаврентій Грудзинскій, священникъ церкви во имя Рождества Пресвятой Богородицы, находящейся въ Полевскомъ Ключѣ, въ селѣ Лукинѣ, униатскаго вѣроисповѣданія, нашедши вышепомянутую церковь въ совершенномъ разрушеніи, возстановилъ ее, приобрѣлъ для нея необходимыя богослужебныя книги и прочія церковныя вещи, построилъ домъ съ другими пристройками для помѣщенія тамъ церковнослужителей, и вслѣдъ за тѣмъ обратился съ просьбою чрезъ Брестскаго эконома Самуила Осинскаго къ королю Владиславу четвертому, чтобы онъ всё эти приобрѣтенія подтвердилъ за нимъ и его потомками; но въ случаѣ, если бы не было у него потомковъ, то чуждый ему преемникъ долженъ уплатить его родственникамъ стоимость его построекъ. Онъ же проситъ еще короля освободить отъ казенной подати всё Луковскія церковныя имущества и земли, а церковный домъ изъять отъ военного поста и поборовъ. Король утверждаетъ эту просьбу въ 1648 году. Король Янъ Казиміръ вновь подтверждаетъ ее въ 1652 г., даетъ еще на чиншъ священнику Луковской церкви Лаврентію Грудзинскому въ 1653 году одну уволюу земли, называемую Поцовскою, въ селѣ Лукинѣ. Далѣе, король подтверждаетъ въ 1659 году дарственную запись Луковской церкви, данную ей писаремъ вел. кн. Лит. Андреемъ Котовичемъ въ 1657 г. Содержаніе этой записи слѣдующее: Священникъ Лаврентій Яковичъ получилъ на грошовый чиншъ въ Луковскомъ селѣ двѣ уволюу земли— Палачевскую и Хомичовскую, при чемъ онъ былъ освобожденъ отъ всякихъ другихъ повинностей, какъ то: медовой дани, сѣна, гусей, куръ, яицъ, возки дерева, единовременныхъ подвожь, содержания стражи и всякихъ сельскихъ подачекъ. Король Михаилъ, потребовавъ отъ священника Луковской церкви Лаврентія Грудзинскаго улаты въ пользу его казны съ одной уволюу 3 злотыхъ, а съ дружкъ по пяти злотыхъ, даетъ свое подтвержденіе въ 1669 г. на всё его фундаціи и привилегіи. Король Янъ III подтверждаетъ въ 1676 г. листъ короля Михаила. Король Августъ III подтверждаетъ въ 1746 году всё предъидущіе акты, фундаціи и привилегіи.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątego, miesiąca Maia dwudziestego pierwszego dnia.

Przed urzędem ikmci grodzkim y aktami starościńskimi woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter wielebnu w Bogu imć xiądz Alexander Grudziński, prezbiter cerkwi Łukiewskiej przywilej confirmationis nayiaśnieyszego króla imści Augusta trzeciego praw funduszów teyże cerkwi Łukiewskiej, pod tytułem Narodzenia Najswiętszey Panny Maryi, służących, ad acta podał, rekwirując, ażeby ze wszytką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany, który w xięgi wpisując słowo do słowa tak się w sobie ma: August trzeci, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymiemy tym listem confirmationis przywilejem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, iż produkowane

przed nami były sześć dokumenta nayiaśnieyszych królów Polskich, Władysława, w roku tysiącnym sześćsetnym czterdziestym trzecim, drugi Jana Kazimierza w roku tysiącnym sześćsetnym pięćdziesiątym wtórym, trzeci tegoż Jana Kazimierza w tysiąc sześćset pięćdziesiątym trzecim, czwarty itidem Jana Kazimierza w roku tysiąc sześćset pięćdziesiątym dziewiątym, piąty Michała w roku tysiąc sześćset sześćdziesiątym dziewiątym z pieczęciami wyciśniony, szósty podobnyż Jana trzeciego, antecessorów naszych na rzecz w nich niżej wyrażoną, prezbiterowi Łukowskiemu służące, z podpisami rąk własnych stwierdzone, całe, zdrowe y nienaruszone, żadney suspicyi nie podległe, y supplikowano nam, abyśmy ie powagą naszą królewską stwierdzić y approbować raczyli, których tenor słowo w słowo iest taki: Władysław czwarty, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymiemy tym listem

naszym, komu to wiedzieć należy. Dał nam sprawę przez niektórych panów rad y urzędników naszych dwornych, urodzony Samuel Osinski, ekonom Brzeski, ciwon Berzanski, oberszter gwardyi naszym pieszey, iż swieszczennik w kluczu Polewskim, we wsi nazwanej Łukin, Laurenty Grudzinski, przy cerkwi Narodzenia Nayświętszey Panny mieszkający, za poświęceniem wielebnego w Bogu oycy episkopa Włodzimirskiego y Brzeskiego, w unii świętey z kościołem rzymskim będącego, pomienioną cerkiew bardzo spustoszałą y opadłą, bez xiąg y aparatów zastał y obiół, który własnym kosztem swym tę cerkiew ledwie nie z fundamentu restaurował, xięgi do cerkwi potrzebne pokupił, aparatów y innego ochędóstwa niemało posprawował, do tego mieszkanie y inne budynki, którego nie było, dla pomieszkania swieszczenników, także swym własnym kosztem pobudował y wystawił, wnosząc do nas prozbę za nim, abyśmy względem tak niemałego kosztu, który on dla restaurowania tey cerkwi y aparatów do niey należących y na budynki łożył, nie tylko iego samego, ale y potomków iego, którzy by do tego urzędu duchownego zgodnemi byli, zostawili; a gdzie by potomka iego niestało, aby successor po nim następujący, według uwagi urzędowej, za te budynki summę wyłożoną temu, na kogo by de iure successya spadała, zapłacił y nadgrodził. Dobra cerkiewne, grunty od wszelakich podaczek do skarbu naszego y poborów należących przykładem inszych duchownych osób abyśmy uwolnili, dom iego duchowny od stancyi żołnierskich y innych także y od stacyi abyśmy eliberowali y libertowali. My, król, bacząc być urodzonego ekonomy naszego prozbę służną, poglądaiąc y na koszty, które pomieniony swieszczennik Łukowski, w unii świętey będący, na restaurowanie cerkwi, na xięgi y aparaty cerkiewne

y zbudowanie domu dla mieszkania kapłańskiego y innych budynków de proprio łożył, nie tylko onego samego przy tey cerkwi, ale y potomków onego, do kapłańskiego urzędu w iedności świętey z kościołem rzymskim zgodnych, w włókach y nadaniach, do pomienioney cerkwi Narodzenia Nayświętszey Panny zdawna należących, zostawujemy y zachowujemy. Dobra cerkiewne y grunty od wszelkich podaczek, poborów, do skarbu naszego należących, iako inszych w ekonomii naszej Brzeskiej swieszczenników będących, także od stancyi w domu duchownym żołnierskich y innych iako y od stacyi uwalniamy y tym listem naszym libertujemy, waruiąc to, ieśli by potomka po nim do tego urzędu kapłańskiego zgodnego niestało, aby successor, do pomienioney cerkwi następujący koszt, za budynek y aparaty cerkiewne przezeń spendowane, według uwagi urzędowej, temu, komu on leguie, albo z prawa należeć będzie, wrócił y nadgrodził. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dwudziestego pierwszego meca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset czterdziestego trzeciego, panowania naszego Polskiego y Szwedzkiego iedynastego roku. Vladislaus rex. Locus sigilli. Conservatio swieszczennika Łukowskiego w ekonomii Brzeskiej, unita, przy cerkwi Narodzenia Nayświętszey Panny, Stanisław Naruszewicz, referendarz y pisarz, mp. Drugi dokument nayiaśnieyszego Jana Kazimierza króla takowy: Jan Kazimierz, z łaski Bożey król Polski etc. Oznaymujemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy. Pokładany był przed nami list konserwacyiny świętey pamięci króla imci Władysława czwartego, pana brata y antecessora naszego, pod datą roku Pańskiego tysiąc sześćset czterdziestego trzeciego, miesiąca Marca dwudziestego pierwszego dnia, na nadanie

cerkwi Narodzenia Najświętszej Panny, w uniey świętey będącą, we wsi nazwanej Łukim, w kluczu Poleskim leżącej, z włokami do niey należącemi, wielebne-mu Laurentemu Grudzinskiemu, swieszczennikowi tey cerkwi y potomkom iego, z libertowaniem od stancyi y stacyi żołnierskich y z uwolnieniem wszelkich podaczek, poborów, do skarbu w. x. Lit. należących, służący; y wniesiona iest do nas proźba przez panów rad y urzędników naszych dwornych imieniem wielebnego swieszczennika cerkwi Narodzenia Najświętszej Panny, abyśmy wyż rzeczony list konserwacyiny ś. p. króla imci pana brata naszego, mocą y powagą naszą królewską stwierdzili y zmocnili. My, król, do tey proźby, iako służsney, łaskawie się na przyczynę panów rad naszych skłoniwszy, a chcąc aby się w państwie naszym chwała Boża rozmnażała, pomieniony list konserwacyiny ś. p. króla imci Władysława czwartego, pana brata naszego, we wszystkich punktach, klauzulach y paragrafach onego tak, iako-by tu słowo w słowo w ten przywilej nasz inserowany był, tym przywilejem naszym utwierdzamy y konfirmuiemy y przy dzierzeniu tey cerkwi Narodzenia Najświętszej Panny, we wsi Łukim będącej, w zwyż rzeczonego swieszczennika y potomków onego wiecznie nienaruszenie zachowuiemy. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisaawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia ósmego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset pięćdziesiąt wtorego, panowania naszego Polskiego czwartego, a Szwedzkiego piątego roku. Jan Kazimierz król. Locus sigilli. Konfirmacya listu konserwacyinego ś. p. króla imci Władysława czwartego popowi na cerkiew. Filip Kazimierz Obuchowicz, pisarz w. x. Lit.— Trzeci dokument tegoż Jana Kazimierza króla takowy: Jan Kazimierz, z Bożey łaski, król Polski etc.

Oznaymuiemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy, z zwykłej naszey ku pomnożeniu chwały Bożey w państwach naszych propensyi, mając politowanie na dezolacyą y uymę prowentów cerkwi uniatckiey we wsi Łukim, w ekonomii naszey Brzesckiey leżącej, którą wielebny Laurenty Sakowicz, swieszczennik Łukowski, względem wymrzenia wsi tey poddanych, a pomienioney cerkwi parafianów ponosi, chcąc szczupłej iego prowizyi subvenire, umyśliliśmy mu włokę gruntu, nazwaną Pacowska, w teyże wsi Łukowskiey w puście leżącą, y żadnego do skarbu naszego pożytku nie czyniącą, na czynszu dać y konferować, iako y tym listem naszym onemu daemy y konferuiemy. Ma y wolen będzie pomieniony wielebny Laurenty Sakowicz, swieszczennik Łukowski, wyżey mianowaną włokę Pacowską, we wsi Łukowskiey w puście leżącą, na się obiowszy, one spokojnie, ze wszystkimi iey przynależnościami, trzymać, używać y wszelkich tam sobie pożytków przymnażać, czynsz goły pieniężny, przykładem inszych włoki puste dzierzących, z teyże włoki Pacowskiey, iako z pustey podług poślednieyszey rewizorskiey ustawy annuatim do skarbu naszego w. x. Lit. płacąc, a nad to żadney inszey nie pełniąc powinności. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Brześciu, dnia trzydziestego mca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset pięćdziesiąt trzeciego, panowania królestw naszych Polskiego y Szwedzkiego piątego roku. Jan Kazimierz król. Locus sigilli. Swieszczennikowi Łukowskiemu włoka pusta na czynszu w siele Łukowskim, w ekonomii Brzesckiey. Jan D. Zawisza, referendarz y pisarz w. x. Lit. mp. Czwarty dokument tegoż nayiaśnieyszego Jana Kazimierza króla w te słowa: Jan Kazimierz, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym li-

stem naszym, komu to wiedzieć należy, prezentowany był przed nami list urodzonego Andrzeia Kotowicza, pierwicy kuchmistrza, terazniejszego pisarza w. x. Lit., Grodzińskiego starosty, horodniczego y derewniczego Wilenskiego, pokoiowego dworzanina y kommissarza naszego, do ekonomii Brzeskiej zesłanego, którym czesnemu Laurentemu Jakonowiczowi, swieszczennikowi Łukowskiemu, pozwołał włok dwie pustych na czynszu dorocznym po złotych dziesięciu przyjąć, a od inszych wszelakich powinności y podatków, to iest dani miodowej, siana, gęsi, kurów, iaiec, od wożenia drew, dylow, palow, dranic, od podwoły roczney, straży koleyney, także od wszelkich składek sielskich onego uwolnił. I doniesiona iest nam, imieniem pomienionego czesnego Laurentego Kotowicza, swieszczennika Łukowskiego proźba, abyśmy takowy list stwierdzili y approbowali y z łaski naszej od wszelkiej stacyi, stanowisk, chlebow y exakcyi żołnierskich uwolniwszy, przy nim te włok dwie na takiey, iako się wyżej wspomniało, wolności, y potomstwo iego wiecznymi czasy zostawili. Który list słowo w słowo wpisując tak się w sobie ma: Andrzej Kotowicz, kuchmistrz w. x. Lit., starosta Grodziński, horodniczy Wileński, pokoiowy dworzanin ikmci y kommissarz do ekonomii Brzeskiej y Kamienieckiej, upatrując pożytek skarbowy, ikmci, panu naszemu miłościwemu, należący, pozwoleń swieszczennikowi Łukowskiemu, w kluczu Poleskim mieszkającemu, wielebnemu oycu Laurentemu Jakonowiczowi, w tymże siele Łukim włok dwie pustych na czynszu gołym groszowym trzymać, mianowicie: iedną włokę Palaczewską, a drugą Chomiczowską nazwane; którego czynszu pocznie płacić w roku, da Pan Bóg, przyszyłym tysiąc sześćset pięćdziesiąt ósmym, za wszystkie powinności z włoki po złotych dziesięciu; a od inszych wszela-

kich podatków, dani miodowej, siana, gęsi, kury, iaiec, y od powinności wożenia drew, dylow, palow, dranic, także od podwoły roczney y straży koleyney, przytym y od składek sielskich wszelakich, wolnym na zostawać. Na co dać ten mój list z pieczęcią, ręką moją podpisany. Działo się w Rudzie, dnia dwudziestego pierwszego miesiąca Nowembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset pięćdziesiąt siódmego. Andrzej Kotowicz, kuchmistrz w. x. Lit., kommissarz ikmci. My tedy, do proźby imieniem czesnego Laurentego Jakonowicza, swieszczennika Łukowskiego, do nas wniesioney. Łaskawie się skłoniwszy, inserowany wyżej list we wszystkich kondycyach, klauzulach y paragrafach, z tą łaski naszej deklaracją y przydatkiem, ztwierdzamy, zmaćniamy y approbuemy, że mianowany swieszczennik y potomstwo iego, z tych obu włok czynsz doroczny, po złotych dziesięciu, zapłaciwszy, żadney inszey, wyżej wspomnioney powinności, zamkowej Brzeskiej, tak dworskiej y sielskiej, iako y żołnierskiej, to iest: stacyi, chlebow, podwod, stanowisk y innych pełnić nie mają y powinni nie będą wiecznymi czasy. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia trzeciego miesiąca Lipca, roku Pańskiego tysiąc sześćset pięćdziesiąt dziewiątego, panowania królestw naszych Polskiego iedynastego a Szwedzkiego dwunastego roku. Jan Kazimierz król. Locus sigilli. Andrzej Kotowicz, pisarz w. x. Lit. Konfirmacja prawa wielebnemu Laurentemu Jakonowiczowi, swieszczennikowi Łukowskiemu, na włok dwie pustych na czynszu. Piąty dokument najjaśniejszego Michała króla takowy: Michał, z Bożej łaski, król Polski etc. Oznaymujemy tym listem, przywileiem naszym, komu to wiedzieć należy, z wrodzoney naszej ku sługom Bożym religii ruskiej,

w unii świętey będącym, przychylności, chętnie się do tego skłaniamy, że wielbnego Laurentego Grudzinskiego, swieszczennika cerkwi Narodzenia Najświętszey Panny Maryi Łukiewskiego, zachowawszy przy trzech włokach, na zapomożenie cerkwi y na sustentament y pożywienie pomienionego swieszczennika od nayiaśniejszych antecessorów naszych nadanych, a stosując się do listu rewizorskiego, ręką wielbnego Benedykta Zachorskiego, kanonika Wileńskiego, y urodzonego Anastazego Ossowskiego, sekretarza, kommissarzów, do ekonomii Brzeskiej zesłanych, de data w Rudzie, dnia trzydziestego pierwszego Decembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt ósmego podpisanego y pieczęciami ich zapieczętowanego, waruiemy to, aby bez dalszey na potym kognicyi y wynalazku kommissarzów naszych pomieniony oyciec Laurenty Grudziński z iedney włoki po złotych trzy, a ze dwuch włok po złotych pięciu, on sam y potomkowie iego, do skarbu naszego wnosić co rok powinni byli; a ciężarom żołnierskim, stacyom, pokarmom, noclegom, zabiegom chleba, zimowym y innym exakcyom, na (włość) włożonym, iako z dobr cerkiewnych, nie podlegali, y poddani, albo zagrodnicy ich, gdy ich na tychże włokach osadzą, przy takieyże wolności od żołnierów nienaruszenie zostawali. Nadto uwalniamy y wymuiemy ich od wszelakich powinności y podatków, to iest: dani miodowej, siana, gęsi, kurów, iaiec, od wżenia drew, dyłów, palow, dranic, od podwody roczney, straży kolejney, także od wszelakich składek sielskich y innych exakcyi, y na donataryuszów, tudziesz na włość włożonych ciężarów. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, na seymie walnym szczęśliwey koronacyi naszej, dnia szóstego miesiąca No-

wembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiętego, panowania naszego pierwszego roku. Michał król. Locus sigilli. Wielbnemu swieszczennikowi Łukowskiemu, na Polesiu ekonomii Brzeskiej, konserwacya przy trzech włokach, na czynszu od rewizorów postanowionym. Jerzy Niewiarowski, referendarz w. x. Lit., mp. Szósty dokument nayiaśniejszego Jana trzeciego iest takowy: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymujemy tym listem, przywileiem naszym, komu to wiedzieć należy, iż pokładany był przed nami list nayiaśniejszego Michała, antecessora naszego, niżej wpisany, autentyczny y żadnemu podeyrzeniu nie podlegający, y supplikowano nam, abyśmy go powagą naszą approbowali y stwierdzili, którego to listu tenor słowo w słowo iest taki: Michał, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymujemy tym listem, przywileiem naszym, komu to wiedzieć należy: z wrodzoney naszej ku sługom Bożym religii ruskiej, w unii świętey będącym, przychylności, chętnie się do tego skłaniamy, że wielbnego Laurentego Grudzinskiego, swieszczennika cerkwi Narodzenia Najświętszey Panny Maryi Łukowskiego, zachowawszy przy trzech włokach, na zapomożenie cerkwi y na sustentament y pożywienie pomienionego swieszczennika od nayiaśniejszych antecessorów naszych nadanych, a stosując się do listu rewizorskiego, ręką wielbnego Benedykta Zachorskiego, kanonika Wileńskiego y urodzonego Anastazego Ossowskiego, sekretarza kommissarzów, do ekonomii Brzeskiej zesłanych, de data w Rudzie, dnia trzydziestego pierwszego Decembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt osmego podpisanego y pieczęciami ich zapieczętowanego, waruiemy to, aby, bez dalszey na potym kognicyi y wynalazku kommissarzów naszych, pomieniony oyciec Laurenty Grudziński z iedney wło-

ki po złotych trzy, a z dwu włok po złotych pięciu, on sam y potomkowie iego, Michał y Korneli, do skarbu naszego wnosić co rok powinni byli; a ciężarom żołnierskim, stacyom, pokarmom, noclegom, zabiegom chleba, zimowym y innym exakcyom, na włość włożonym, iako z dóbr cerkiewnych, nie podlegali, — y poddani, albo zagrodnicy ich, na tychże włokach osadzeni, przy takieyże wolności od żołnierzów nienaruszenie zostawali. Nadto uwalniamy y wymuiemy ich od wszelkich powinności y podatków, to iest: dani miodowej, siana, gęsi, kur, iaiec, od wożenia drew, dylow, palow, dranic y podwoody roczney, straży kolejney, także od wszelakich składek sielskich y innych exakcyi, y na donotaryuszów, tudziesz na włość włożonych ciężarów. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, na seymie walnym szczęśliwey koronacyi naszej, dnia szóstego miesiąca Nowembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, panowania naszego pierwszego roku. Michał król. Locus sigilli. Jerzy Niewiarowski, referendarz w. x. Lit. My tedy, do pomienioney proźby łaskawie się skłoniwszy, wzwyż pisany list we wszystkich punktach, klauzulach approbować y stwierdzić umyśliliśmy, iakoż ile prawo mieć chce, approbuiemy y stwierdzamy tym listem naszym, nakazując, aby moc y wagę powinney trwałości miał. Na co, dla lepszey wiary, rękąmy się naszą podpisali y pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Białey, dnia, miesiąca, roku Pańskiego tysiąc sześćset

siedmdziesiąt ósmego, panowania naszego piątego. Jan król. Konfirmacya wielebnemu swieszczennikowi Laurentemu Grudzinskiemu we wsi Łukie na Podlesiu, w ekonomii Brzeskiej, także y potomkom iego Michałowi y Kornelowi, na kaserwacyą trzech włok, na czynszu, od rewizorów postanowionym. My tedy, król August trzeci, do pomienioney proźby łaskawie się skłoniwszy, wyż wyrażone dokumenta y prawa, ze wszelką w nich inserowaną rzeczą, powagą naszą królewską approbuiemy, zmacniamy y konfirmuiemy, y prezbitera tamecznego y cerkiew przy włokach vigore tych dokumentów zostawuiemy. Na co my, dla lepszey wagi, waloru, y ten nasz confirmationis przywilej, ręką własną podpisawszy, pieczęć naszą przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dziewiątego miesiąca Grudnia, roku Pańskiego tysiąc siedmset czterdziestego szóstego, panowania naszego czternastego roku. U tego przywileiu confirmationis, przy wyciśnioney in cera rubra pokojowej pieczęci, podpis nayiaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego w te słowa: Augustus rex. A po drugiey stronie pieczęci expressya w te słowa: Konfirmacya praw funduszow cerkwi Łukiewskiej, pod tytułem Narodzenia Panny Maryi, służących. Antoni z Głogowy Kosowski, p.nadw. k. s. p., mp. Który to takowy confirmationis przywilej, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzeskich spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

1749 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 241—244.

**128. Фундушова запись на Павловскую церковь во имя св. евангелиста
Иоанна.**

Грнско-католическій Брестскій и Луцкій епископъ Францискъ Антоній Кобульскій, имѣя въ виду далекое растояніе (въ одну милю) епископскаго еса Бубли, принадлежащаго къ Яновскому ключу, отъ села Павлова, гдѣ находится церковь, и желая доставить христіанамъ греко-уніатскаго исповѣданія болѣе удобства къ посѣщенію храма Божія, рѣшается устроить новую церковь въ селѣ Бублѣ, вслѣдствіе просьбы тамошнихъ поселенъ. Каковая церковь, съ разрѣшенія Владимирскаго и Брестскаго епископа Теофила Гodeбскаго, будучи выстроена во имя св. евангелиста Иоанна, получаетъ отъ него фундушъ—землю, на которой стоятъ церковь съ кладбищемъ, и плацъ въ 24 сажени шириною съ садомъ, и другіе плацы съ садами, гдѣ построены домъ для священника, съ гумномъ и другими пристройками; тамъ же отведены для церкви двѣ угодья земли, съ принадлежащими къ нимъ сѣнокосами и прилугами. Эти угодья, какъ церковное достояніе, освобождаются отъ всякихъ чиншомъ и даней въ пользу епископскаго двора, кромѣ податей, слѣдующихъ рѣчи-посолитой.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Oktobra osiemnastego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskimi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościem sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter imci p. Józef Doliński, fundusz, cerkwi Pawłowskiej -Bublińskiej służyacy, ad akta подаѣ, który wpisując w księgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Franciszek-Antoni na Dmenice Kobluski, z Bożey i stolicy apostolskiej ła-ski, biskup Brzeski y Łucki, nayiaśnieyszey królowey kanclerz. Wszystkim wobec i każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć będzie należało, teraz y na potomne czasy, wiadomo czyniemy tym naszym listem fundacionalnym, iż my, biskup Łucki y Brzeski, z pasterskiej czułości naszej w tym iedyunie starania dokładać powinniśmy, aby iako naywiększe pomnożenie chwały Boga Naywyższego y honoruNayświętszey Panny Maryi Matki Boskiej być mogło, dogadzaiać zbawieniu duszom chrześciańskim krwią, Chrystusa Pana odkupionym, dla większego pożytku y wygody onych, zważaiać odległość dobr wsi Bublę biskupich, do klucza naszego Janowskiego przynależących, o milę od wsi Pawłowa, także

naszey biskupiey y cerkwi w niey z dawna erigowaney leżących, y co do administracji śś. sakramentów do teyże cerkwi Pawłowskiej dotąd należących, by snadniey ludzie chrześciańscy obrządku greckiego zostaiący przez kapłanów swoich tegoż obrządku w artykułach wiary świętey nauczani byli, za szczęśliwego rządzenia tymże biskupstwem naszym, ku większey chwale Boga Naywyższego y zbawieniu wiernych Chrystusowych, umyśliliśmy w tych dobrach naszych, wsi Bublę nazywaiących się, za usilną prozbą gromady tameczney, cerkiew nowey fundacji wystawić. Jakoż za konsensem iaśnie w. imci xiędza Teofila Godebskiego, biskupa Włodzimierskiego y Brzeskiego r. g. u. de novo pod tytułem ś. Jana Ewangelisty wystawiliśmy, do której cerkwi na wieczną fundacją dla kapłana, przy niey zostaiącego, grunt, na którym taż cerkiew iest wystawiona, z cmentarzem około ogrodzonym y plac ciągły, sążni dwadzieście cztery szerokości, z ogrodem wzdłuż równo z innemi placami y ogrodami ciągnącym się, na którym budynek dla kapłana do mieszkania z stodołą y innemi budynkami zostaię wystawiony. Tudzież pola włok dwie w każdym poletku, to iest: iednę włokę pola, poczynaiącą się od tegoż placu, a ciągną-

cą się do granicy Buczyckiej, nazywają-
 cą się zdawna Staliczowska, między
 placem y polem od zachodu słońca z ied-
 ney strony roboczego Iwana Koladycza,
 z drugiey strony, od wschodu słońca De-
 mida Kustyna, poddanych Bubelskich, w
 iednym poletku y w drugich dwóch po-
 letkach też samę włokę między temiż
 omiedznikami leżącą, tak iako się w so-
 bie ma y ciągnie, zarówno z innymi po-
 lami poddanych Bubelskich, z sianożęcią,
 do teyże włoki przyległej, należąca; dru-
 gą zaś włokę zdawna do cerkwi Paw-
 łowskiej nadaną, a teraz przez nas za
 konsensem zwyż rzeczonego iasnie w.
 imci xiędza biskupa zamienianą y na Paw-
 łowie do cerkwi Pawłowskiej na iey miey-
 sce nadaną, o miedzę z iedney strony Tro-
 chyma Murawskiego od zachodu słońca,
 a z drugiey strony Fedora Cypla od
 wschodu słońca, we wszystkich trzech po-
 letkach leżącą, z ogrodem, sianożęciami
 i przydatkami pola do tychże włok wy-
 rażonych, zarówno z poddanymi naszymi
 przyległymi i przynależącemi, z wszel-
 kiemi wolnościami, stanowi duchownemu
 przyzwoitemi, prawem duchownym y rze-
 czy pospolitey obwarowanymi, nadaiemy,
 uwalniając też włoki, ogrody y place,
 iako cerkwi Boskiej nadane, odtąd od
 wszelkich czynszów, danin y dziakła, tu-
 dzież podatków iakichkolwiek, od dworu
 ustanowionych, dworowi naszemu przy-
 należących, (oprócz podatków rzeczy po-
 spolitey) y za uwolnione wiecznemi cza-
 sy mieć chcemy, obiecując to y po iasnie
 ww. ichmość xiężach biskupach Łuckich
 y Brzeskich, następcach naszych, iż tego
 nadania naszego od pomienioney cerkwi
 Bubelskiej nie odbiorą, ani odebrać ni-
 komu nie dopuszczą, ale nienaruszenie
 kapłana, według tego przywileju naszego
 z nastąpieniem approbacji onego przez
 przewielebną kapitułę katedralną Łucką,
 konserwować będą. Do której cerkwi Bu-
 belskiej, nowiter ufundowanej, za prez-

bitera, aby był poświęcony, uczciwego
 Iana Morawskiego, dobrze nam znaio-
 mego y zaleconego, iasnie w. imci xiędzu
 biskupowi Włodzimierskiemu y Brzeskie-
 mu teraz presentujemy, upraszając za
 nim, aby ten a nie inny był poświęcony
 i instituowany, po nim zaś następców do
 teyże cerkwi presentowanie nam y na-
 stępcom naszym biskupom Łuckim y
 Brzeskim in perpetuum rezerwuujemy
 tymże naszym listem funduszowym. Który
 dla większey wiary, wagi y waloru
 ręką własną podpisawszy, pieczęcią na-
 szą stwierdzić rozkazaliśmy.— Dan w
 zamku naszym Ianowskim, dnia siedem-
 nastego miesiąca Pazdziernika, roku pań-
 skiego tysiąc siedemset czterdziestego
 dziewiątego. U tego funduszu przy pie-
 częci, w puszcze blaszanej in caera rub-
 ra wyciśnioney, na sznurze iedwabnym
 karmazynowym wiszący, podpis ręki ias-
 nie w. imci xiędza biskupa y iasnie w.
 imci xiędza proboszcza po iedney stro-
 nie pieczęci takowy: Franciscus episko-
 pus; Antonius Szaszowski, praepositus
 cathedralis et officialis generalis atque
 praesidens o. capituli Lucerensis, a po
 drugiey stronie teyże pieczęci expressia
 z podpisem ręki takowa: Productum in
 capitulo generali omnium sanctorum an-
 no millesimo septingentesimo quadrage-
 simo nono, die tertia Novembris, Adal-
 bertus Teniczwan U. I. D. Scholasticus
 Luceoriensis generalis. A na składaniu
 tego funduszu przy teyże pieczęci sonan-
 tia takowa: Anno millesimo septingente-
 simo quinquagesimo nono Martii, triges-
 ima prima die ad acta visitatoria generalia
 diaecesis Brestensis erectio ecclesiae
 Bublensis est ingrossata.— Który to
 takowy fundusz, przez wyż wyrażoną oso-
 bę ku aktykowaniu podany, ze wszelką
 w nim wyrażoną rzeczą, de verbo ad ver-
 bum iest do xiąg grodzkich Brzeskich wpi-
 sany y przyjęty.

1750 г.

Изъ книги за 1748—1751 годы, стр. 3083—3086.

129. Жалоба Кобринскаго архимандрита на шляхту Новоселецкую и Ходинецкую о захватѣ ею монастырской земли.

Кобринскій архимандритъ и Брестскій officialъ Андрей Бенеvскій вошелъ съ жалобою въ городскій судъ на шляхту Новоселецкую и Ходинецкую Несторовыхъ о томъ, что они по обычному своему зложелательству (ex asueta malevolentia sua), имѣя въ своемъ владѣннн нѣкоторыя земли одного названнн съ землями Кобринской архимандрнн, вздумали отторгнуть послѣдннн отъ архимандрнн чрезъ разныя происки и даже заявленнн свое въ трибуналѣ, будто бы архимандритъ отрекся отъ этихъ земель. Архимандритъ опровергаетъ это ложное показаннн тѣмъ, что по каноническимъ правиламъ онъ не вправѣ былъ этого сдѣлать. Вслѣдствнн опредѣленнн маршалковскаго суда, которымъ назначенъ былъ двухнедѣльный срокъ къ исполненнн, архимандритъ являлся съ возмннн и дворянствомъ на назначенное мѣсто, но со стороны шляхты никто не прибылъ на срокъ. На этомъ основаннн архимандритъ проситъ, что если бы шляхта вздумала послѣ упомянутаго срока привести чиновника для передачи Кобринской архимандрнн шляхтѣ, то не давать ннвакаго законнаго значеннн его распоряженннмъ.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego, miesiąca Augusta trzydziestego pierwszego dnia.

Na urządzie jego ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskimi, przede mną Karolem z Wieszczyz Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym wojewodztwa Brzeskiego comparendo personaliter wielobny iegomość xiądz Andrzej Bieniecki, opat Kobrynski y officyał Brzeski, nomine suo et totius conventus Cobrinnensis, praevidendo indemnitati, żałował y, solenniter manifestując się, protestował się na ichmość szlachtę Новосіелецкă, Chodynickă y Nestorowych, też denique y wszystkich ichmościów vim et interesse do gruntow, ab aevo do archimandryi Kobrynskiej należących, niesłuszny pretext ścielających, distinctim w procederze prawa de nominibus et cognominibus wyrażonych, oto, iż ci obżałowani ichmościowie ex asueta malevolentia sua czyhaiąc na zgubę y ruinę archimandryi Kobrynskiej, kiedy dawniejszego czasu per vim odebrawszy klasztorne grunta, a teraz sub praetextu mających in possessione sua sortes niektórych gruntów, iedney że nomenklatury uroczyściami przezywających się in contiguitate gruntów, ab immemorabili aevo archimandryi Kobrynskiej przysłuchających y należących, do

których żałujący delator nie wtrącał się, ani się wtrąca, tylko prawem dochodzi, a zawsze in continuo usu obżałowanych ichmościów szlachty zostawali y zostają, którzy ichmość sub praetextu z iednemiż przezwiskami, iako ab antiquo należeli nominowane grunta nigdy in possessione sua nie były, tylko vigore praw, przywileiów i funduszów in continua possessione archimandrya Kobrynska zostawała y zostaje, te tedy grunta ciż obżałowani ichmość chcą avertere, wtrąciwszy do dekretu w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego na kadencyi Wilenskiej in anno praesenti na dniu czternastym Augusta ferowanego, że iakoby miał żałujący delator onych rzrec się, czego in rerum natura nigdy nie było y nie iest, gdyż o też same grunta, illegitime pozabierane, continuus processus tak w trybunale, iako y podczas sądów marszałkowskich prosecutus, te tedy obżałowani ichmościowie, znać poszedłszy in conducto z plenipotentem żałującego aktora, takowy punkt niesłuszny nieiakowegoż rzreczenia nigdy niebyłego; ponieważ vigore prawa duchownego y kanonów eo ipso popadałby in excommunicationem, żeby miał iakowe grunta, raz przywilejami y funduszami inkorporowane, avellere y owszem vigore iuramentu swojego awulsa

recuperare, sed non diminuere tenetur, to wszystko obżałowani ichmościewie in contra, explikując inequitationem do nieiakowychści gruntów, nigdy in possessione sua niebyłych, in spatio niedziel dwuch ab actu decreti superlucrati sunt; w czym żałujący delator dowiedziawszy się o takowym podstępny sposobie, z ienerałami et cum assistentia nobilitatis na pomienionym terminie, dekretem trybunalskim dwuniedzielnym naznaczonym, takowej iniquitacyi przez cały czas pilnym był; a że tak na tym terminie, iako y po ominionym terminie żadnego urzędnika obżałowani ichmość nie prowadzili, przeto, praevidendo indemnitati suae, aby iakowe in posterum nie działały się inkonweniencye, przez iakowe subplantacye, przez obżałowanych ichmościew wykonywane w sprowadzeniu post elapsum terminum urzędnika, a chcąc o to wszystko z obżałowanymi ichmościami summario ac abbreviato processu iuris, ubi de iure competenti, agere, ante omnia do approbaty praw, przywileiów, funduszków dekretem oraz y decretu marszałkowskiego, którym omnimodo securitas do rozprawy prawney archimandryi Kobrynskiey gruntów, ab aevo należących, iest warowana, denique et omnis tituli dokumentow teyże archimandryi służących, vigore których do przysądzenia y reindukowania gruntów, łąk, lasów, borów, ostrowów, sianożęci illegitime sub praetextu nieiakieyści expulsiy pozabieranych, do uczynienia kalkulacyi y weryfikacyi z intrat

y prowentow a data niesłuszney possessyi, do skassowania y annihilowania per totum dekretu podkomorskiego wespół z dalszemi dokumentami, któremi się obżałowani ichmość zaszycycaią, do obwarowania, ażeby obżałowani ichmość sub paenis irremissibilibus nie ważyli się sprowadzać urzędnika, iako iuż post elapsum terminum, denique do wskazania paen na takowego urzędnika, któryby miał post terminum, vigore dekretu trybunalskiego assignatum, zieżdzać y podawać per inequitationem grunta do obwarowania, ażeby obżałowani ichmość nec per se, nec per subordinatas od siebie personas nie ważyli się żadney wiolencyi do rozprawy prawney czynić, oraz omnem securitatem prawu duchownemu iako w sprawach do duchownych sądów należących, a przez obżałowanych ichmościew illegitime ad forum incompetens ewokujących, aby ni w czym nie były naruszone, y żałujący aktor w iaką censurę duchowną przez to nie popadł, zawsze w tym curam miał y przestrzegał, tak y teraz przestrzegaiąc całości prawa duchownego, oraz funduszków, przywileiów et omnis tituli documentów iuri spiritali et regali podległych, warowania, ad refusionem damnorum litisque expensorum y o to wszystko, quod iuris et praetensionis bydź może y co czasu prawa deducetur, salva melioratione tey żałoby, żałujący delator dał tę swoją manifestacyą do xiąg-grodzkich Brzeskich zapisać, co iest y zapisano.

1750 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 719—721.

130. **Фундушова запись на Костеневицкую церковь во имя св. пророка Илии.**

Минскій каштелян Иосафат Русецкій, для приумноженія хвалы Божіей, записываетъ Павлу Бѣгайловичу, священнику Костеневицкой церкви во имя св. пророка Илии и блаженнаго мученика Иосафата, состоящей въ единеніи съ римскою церковію, слѣдующій фундушъ: двѣ уволоки земли: первая, въ трехъ сѣвооборотакъ, между землями Самуила, Мартинюка и Савчика, а другая— противъ Костеневицкой церкви; къ этой послѣдней принадлежитъ еще полуволоки земли въ урочищѣ Тимшовскомъ. Къ этимъ двумъ уволокамъ принадлежатъ сѣвооси. Изъ этихъ земель полуволокою пользуется дьячекъ, котораго обязанность быть всегда исправнымъ по службѣ въ церкви; въ другомъ мѣстѣ онъ получаетъ еще полуволоки земли и огорода. Строя себѣ домъ на этой землѣ, дьячекъ не исполняетъ для двора никакой службы, заботясь только объ исполненіи своихъ обязанностей. Огороды для священника назначаются противъ церкви, на пространствѣ полуторы уволоки; прибавки къ двумъ вышепомянутымъ уволокамъ слѣдуютъ также ему. Въ дополненіе къ этому, священнику назначается десятина съ селъ Костеневицъ и Вошки, съ каждого крестьянина унитскаго исповѣданія по 15 сноповъ ржи; а если бы который крестьянинъ выказалъ сему сопротивленіе, то такого подвергать духовному и дворовому наказанію. Равнымъ образомъ, ему записывается изданная существующая десятина въ селѣ Мазановкѣ отъ cadaго крестьянина по поль-шанка ржи; а также утверждается за нимъ уволока земли издревле здѣсь записанная церкви. Кроме этого, священникъ пользуется правомъ варить медъ, пиво и курить водку на домашнія нужды; подобное же право онъ имѣетъ для въѣзда въ дворовую пуцу за дровами и бревнами для своихъ построекъ и топки; еще, ему уступаются пастбища. Прихожане Костеневицкой церкви римскаго исповѣданія должны ходитъ въ воскресные и другіе торжественные дни въ церковь и тамъ оплакивать свои грѣхи и молить Бога о сомаіи христіанскихъ господъ и фундаторовъ, подъ страхомъ подвергнуться строгому наказанію Божію, а также наказанію церковному— сидѣнію въ кунащѣ (т. е. сидѣнію въ желѣзномъ ошейникѣ, прирѣпленномъ къ церковной стѣнѣ), лежанію кражемъ и другимъ дворовымъ тѣлеснымъ наказаніямъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Iulii ósmego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskimi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiwodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Bazyli Andołowicz, prezbiter Koscieniewicki, fundusz od w. imci pana Jozafata Rusieckiego, kasztelanica Minskiego, cerkwi Koscieniewickiey na rzecz w nim niżej wyrażoną dany y służący, ad acta podał, który wpisując w księgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Laudetur Jesus Christus et Maria. Jozafat z Rusiecki, kasztelanic Minski, na Koscieniewiczach, Brzostowie, Kalinowie, Mazanowie y Karpowiczach dziedzic, wiadomo czynię wszem wobec y każdemu z osobna, mianowicie, komu by o tym doskonale wiedzieć należało, iako utriusque sexus et authoramenti successorom moim, ex linea et extra lineam pochodzącym, nad temi dobrami succedanee mieć

maiąc dependencyą, iż ia wyżey wyrażony, mając ius collationis et fundationis, aby nieustanna chwala Boża pomnażała się w majątności y dobrach moich dziedzicznych, a parochii Koscieniewickiey, umyśliłem ninieyszym fundacyinym listem moim cerkiew świętą Koscieniewicką, z kosciołem rzymskim w iedności zostaiącą, pod tytułem świętego proroка Eliasza y błogosławionego Jozafata męczenia condecorare, tudziesz y parochowi, na tenczas zostaiącemu, w. oycu Pawłowi Biegayłowiczowi y successorom po nim, za moią, czyli moich successorów prezentą, a suo loci ordinario instituentis et installandis, do teyże cerkwi, pro supplemento victus et honesti sacerdotalis amictus do życia, należyty podać sposob, iakoż tym funduszem moim naypierwiewy nadaię: pola włok dwie, w pierwszym poletku od miedzy Samuila do miedzy Wasila Martyniuka, w drugim poletku od miedzy moiego obszaru do miedzy Stefana Sawczuka, stangreta mego, włoka iedna y pół, w trzecim poletku włoka

iedna przeciw cerkwi Koscieniewickiej, do której włoki przydaie się półwłok uroczyszczem Tymoszewski. Do tychże włok wyżej rzeczonych y sianożęci przynależyte naznaczą się y do koszenia bronie się nie powinno; z dwóch zaś włok między miedzą Wasila Martiniuka, wydzielą się półwłoki na działka, który by ustawicznie był posłusznym do cerkwi świętej Koscieniewickiej, podczas promulgującej się chwały pana Boga; temuż działkowi półwłok, we dwie ręce leżący, Semenowski nazwany, z ogrodem; na tymże półwłoku ma się zbudować. Z czego żadney daniny y panszczyzny do dworu mego służyć nie będzie powinien, tylko powinność do cerkwi świętej odbywać. Iterum ogrody dla prezbiterów naznaczą się przeciwko cerkwi na pułtory włoki; tak też y przymiarki czyli przydatki do włok pomienionych cerkiewnych, we wszystkich trzech poletkach, nadaią się tak, iako y poddani moi mają. Przy tym wieczysto nadaię dziesięcinę od poddanych moich osiadłych ze wsi Kostieniewicz y wsi Wolki, aby wielebny prezbiter y następcy jego od każdego chłopa ritus graeci snopów numero piętnaście, dico piętnaście, żyta na polu zaraz zżętego brali; a ieśliby który z chłopów był uporczywym w nieoddaniu, takowy tak duchowną, iako y dworską karą, pod grzywnami ma być sądzony, aż pokąd należyte uspokoi. Wielebny zaś prezbiter y następcy po nim za matkę moją, mnie samego, ieszcze in temporalibus zostających, przy modłach świętych, aby nie przepominali. Item naznacza się y wieczysto zapisuie się dziesięcina, z dawna nadana, ze wsi Mazonowki, od każdego chłopa żyta półszanka; tamże z wieku nadana włoka dla prezbitera Koscieniewickiego y niniejszym roboruie się funduszem, który ichm. pp. tenutorowie, pod surowym sądem Bożym, zbraniać nie powinni. Przytym pozwała się na własną

swoię potrzebę miodu sycenie, gorzałki kurzenie, piwa robienie, wielebny prezbiterom succedane, ale nie na szynk; tak też wolny wstemp do puszczy moiej, drzewa rąbania na potrzebne własne swoje zabudowanie, tudziesz y na opał dREW wywiezienie. Wypusty, alias pastwiska, tak dla bydła, koni, owiec, świń, gęsi, kaczek etc. wolne y w niczym sprężne bydź nie mają. Poddani zaś moi powinni będą, według należytego obrządku chrześcijańsko-katolickiego, na nabożeństwo we dni niedzielne y uroczyste do cerkwi Koscieniewickiej chodzić, gdzieby opłakując swoje grzechy, za zgodę panów chrześcijańskich, tudziesz nas samych, y za siebie samych maiestat Bozki błagali, pod surowym sądem Bożym, upominam, oraz pod karą cerkiewną—w kunie siedzenia, krzyżem leżenia y innych dworskich kar cielesnych y grzywien włożenia. Który to fundusz mój, aby we wszystkich punktach, paragrafach y klauzulach miał należyty walor y powagę przy zwykłej pieczęci moiej, ręką własną stwierdzam. Działo się w Koscieniewiczach, roku tysięcznego siedmsetnego piędziesiątego, miesiąca Decembra dwudziestego ósmego dnia. U tego funduszu przy wyciśnionej pieczęci podpis ręki w. i. pana Jozafata Onufrego z Rusiec Rusieckiego, kasztelanica Minskiego, temi słowy: Jozafat Onufry z Rusiec Rusiecki, kasztelanica Minski, mp. Pod pieczęcią zaś tego funduszu expressya w te słowa: Ten fundusz cerkwi Koscieniewickiej do xiąg wizytatorskich dycezyi Brzeskiej wpisałem podczas wizyty generalnej, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo nono, die undecima Maii ut novum. X. Antoni Grudzinski coadiutor Malecki, aktów wizytatorskich pisarz, mp. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, jest do akt xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1751 г.

Изъ книги за 1764—1765 годы, стр. 1247—1248.

131. Право на приходъ Войскоѣ церкви, данное священнику Матеею Будиловичу.

Патронъ и ктиторъ Войскоѣ церкви Александръ Буховецкій рекомендуетъ греко-унитскому прототронію митрополиі Кіевскоѣ, Галицкоѣ и всея Руси, епископу Владимірскому и Брестскому, Теофілу Гodeбскому ванди-дата во священники къ сей церкви Матеея Будиловича— съ поясненіемъ, что сей церкви принадле-жить 5 уделовъ земли, съ сѣнокосами, лѣсами и огородами, и что священники оной имѣть право на сборъ торговаго въ день Рождества Богородицы и святой Троицы, на вареніе пива и куреніе водки для своего обихода и свободны отъ всѣхъ податей, работъ и общественной складчины, за исключеніемъ подымной подати.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątego, miesiąca Junii dwudziestego dnia.

Przed urzędem ikmci grodzkim y przed aktami starościnskimi woiewodz-twa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imś xiądz Jan Duchnowski, prezbiter Trościenicki, prezentę, na cerkiew Woyską służącą, ad acta podał, rekwirując, ażeby ze wszelką w niey wyrażoną rzeczą była do xiąg grodzkich woiewodzstwa Brzeskiego przyjęta y wpi-sana, którą słowo do słowa wpisując w xięgi tak się w sobie ma: Jaśnie wielmożnemu, w Bogu nayprzewielebniejsze-mu imś xiędzu Theofilowi na Godziem-bie Godebskiemu, prototroniemu metropo-lii Kijowskiej, Halickiej y całej Rusi, biskupowi Włodzimirskiemu y Brzesc-kiemu, ritus graeci uniti, memu wielce miłościwemu panu y dobrodzieiowi. Wa-kuie adpraesens cerkiew parochyalna ritus graeci uniti we wsi moiej dzie-dziczney Woyskiej post abiudicationem wielebnego xiędza Cyrylla Smoleńskiego, wiedząc tedy dobrze, iako wszelka nau-ka chrześcianska zawisła na pasterzu należyty, tak uważwszy znaczną per defectum kapłana niewygodę w admini-stracyi sakramentów świętych parochya-nom do cerkwi Woyskiej należącym, pro iure patronatus et collationis meae haereditariae utściwego Macieia Budzi-łowicza, dobrze mnie w pobożności y

postępkach utściwych zaleconego, iaśnie wielmożnemu, wielce mnie miłościwemu panu dobrodzieiowi prezentuję, uprasza-jąc za nim, ażeby mógł być do teyże cerkwi Woyskiej, we wsi moiej dzie-dziczney będącey, podany, approbowany y instytuowany, praevia unctioe y po-święceniem na stan kapłański od iwwm. pana dobrodzieia, któremu praesentato abyś curam animarum, administrationem spiritualium rerum y wypełnienie obligu według funduszu, cerkwi od antecesso-rów moich naznaczonych, zalecił y te be-neficium, cum omnibus fundis, iako iest od antecessorów ad haec usque tempora antiquitus ufundowane, z pięcią włokami gruntu we trzech poletkach, sianożęciami, lasami, ogrodami, insuper wolnym targowym na Narodzenie Nayświętszey Panny Maryi y na Zielone Świątki, tu-dziesz z wolnym robieniem piwa, ku-rzeniem gorzałki, tylko na swoją własną plebanską potrzebę, gdzieby się parochowi Woyskiemu upodobało, lub gotowe trunki na stronie kupować, cavendo ied-nak, aby nie na żaden handel, przeszkodą lub iakimkolwiek sposobem przewo-dnią, coby miało przynieść uszczerbek dworowi lub arzędzie. Wolny tenże pa-roch Woyski od wszelkich podatków y składek gromadzkich, excepto podymne-go, które sam odbywać powinien wed-ług abiu raty. Do żadnych zaś exak-

cyi, robot pociągany, ani od dworu, ani od gromady być nie powinien, ale penes omnes libertates, według kanonów świętych konserwowany być powinien. Do tak określonego Woyskiego beneficium, aby wyż wyrażony Maciey Budziłowicz łaśkawie był przyjęty, konsekrowany na kapłaństwo y installowany ad hocce beneficium supplex upraszam. A dla lepszey wiary, wagi, waloru y pewności ręką własną podpisuję się. Dat w Kapustyczach, dnia siedmnastego Septembris,

millesimo septingentesimo quinquagesimo primo anno. U tey prezenty, przy wyciśnionej na laku czerwonym pieczęci, podpis ręki kollatora w te słowa: Jaśnie wielmożnego w. m. pana dobrodzieia życzliwy y nayniższy sługa Alexander Buchowiecki w. w. B. mp. Która takowa prezenta, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podana, iest do xiąg grodzkich Brzesckich spraw wieczystych ze wszelką w niey wyrażoną rzeczą przyjęta y wpisana.

1752 r.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1819—1820.

132. Привилегія короля Августа III на постройку Коросцянској церкви во имя усѣкновенія главы Іоанна Предтечи.

Крестяне села Коростанки (ключа Кіевскаго), будучи большею частью греко-унитскаго исповѣданія, просятъ короля Августа III-го дозволить имъ построить церковь въ селѣ Коросцянскъ и надѣлать ее фундажемъ. Король, соглашаясь на эту просьбу, утверждаетъ для новоустроенной церкви фундажъ изъ трехъ уволокъ земли, изъ коихъ четверть уволокъ назначается для дячка.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt siódmego, miesiąca Oktobra trzeciego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzesckim, aktami starościnskimi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm grodzkim Brzesckim, comparando personaliter w Bogu wielebny Grzegorz Kozakiewicz, pleban cerkwi Korościanskiej, erekcyą, od iego kr. mci teyże cerkwi nadaną, ad acta podał the-nore sequenti: August trzeci, z Bożey łaśki, król Polski etc. Oznaymuiemy ninieyszym listem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, iako w umyśle y sercu naszym nad wszystkie inne doczesne szczęśliwości przekładamy starania y żądze nasze, aby chwała y cześć Bogu quam maximo incremento pomnażać się mogła, tak gdy nam y teraz przez panów rad naszych przy boku naszym zostających iest doniesiono, iż we wsi Koro-

ściance, kluczu Kijowskim ekonomii naszej Brzesckiey, większa część poddanych naszych znajduje się ritus graeci, którzy pokorną do nas y maiestatu naszego zanoszą prozbę, abyśmy dla tym większey onych in exercitio ritus sui wygody pozwolili im cerkiew nową, pod tytułem ś. Jana ścięcia, wybudować y wystawić, oraz na sustentacyą y pożywienie swiaszczennika dla odprawowania służby Bożey y do pomocy iego dia-ka, włok trzy gruntu, dwie Koroszczyńskie, a trzecią we wsi Bokince, do teyże cerkwi wyznaczyl, nadali y przyłączyli na wieczne czasy. Jakoż my, nachylaiąc się do takowey ich supliki, oraz pragnąc chwałę Bożką w łatwieyszey przez to administracyi sakramentów augmentować, pozwalamy tymże poddanym naszym takowę nową cerkiew, pod tytułem ś. Jana ścięcia, wystawić, wybudować, erigować et dotando one włok

trzy gruntu, dwie Koroszczyńskie a trzecią we wsi Bokince, z uwolnieniem od czynszu y podatków wszelkich, z tych trzech włók należących, wyznaczamy, nadaiemy, wiecznymi czasy przyłączamy y inkorporuiemy, z których to włók trzech swiaszczennik iedną ćwierć włoki na diaka oddzieli. A tak swiaszczennik terazniejszy postanowiony, iako y inni następcy iego w spokoyney tych włók possessyi; tak za panowania naszego, iako y najszybszych successorów naszych, zostawać y one dzierżeć, trzymać będą, iako iuż in vim dotis na wieczne czasy przyłączone y ad aevum onych nadane prawa nasze królewskie y rzeczypospolitey y kościoła ś. rzymskiego w całości zachowuiąc. Na co, dla lepszej wiary y wagi, ręką własną naszą podpisawszy pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dziewiątego miesiąca Grudnia,

roku Pańskiego tysięcznego siedmsetnego piędziesiąt wtorego, panowania naszego dwudziestego roku. U tego przywileiu przy pieczęci w. x. Lit. podpis nayjaśniejszego króla imci y dalsza expressya takowa: Augustus rex. Erekcya cerkwi we wsi Korościance, w kłuczu Kijowskim, w ekonomii Brzeskiej, z nadaniem gruntu włók trzech do teyże cerkwi: Józef Duleba, ikmci pieczęci w. w. x. Lit. sekretarz. Na złożeniu konnotacya w te słowa. Cancellariatu celsissimi ac illusterrimi principis Michaelis ducis in Klewań et Żukow Czartoryski, supremi magni ducatus Lit. cancellarii, Luceoriensis, Homelien. Georgeburg. Usviatensis, Podusviacens etc. capitanei sigillatum, est in actis. Który to takowy list, za podaniem onego do akt, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1753 г.

Изъ книги за 1751—1754 годы, стр. 1353—1359.

133. Компромиссарское опредѣленіе по дѣлу между православнымъ Замухавецкимъ монастыремъ и Брестскими базилианами.

Вѣшій игумень Брестскаго православнаго Замухавецкаго монастыря Еммануилъ Бѣлошанскій, оставивъ православную вѣру, перешолъ въ унию и поступилъ къ Брестскимъ базилианамъ, забравъ съ собою документы, принадлежащіа православному монастырю, и присвоилъ нѣкоторыя земли православнаго монастыря, присоединивъ ихъ къ базилианскому монастырю. Вслѣдствіе сего игумень православнаго монастыря Спиридовъ Гриневецкій началъ дѣло съ базилианскимъ суперіоромъ Теофаномъ Тарасицкимъ. Дѣло это рѣшено компромиссарскимъ судомъ такимъ образомъ: во-первыхъ, Тарасицкій долженъ возвратитъ всѣ документы, забраные Бѣлошанскимъ и представить ихъ въ градскій судъ; во-вторыхъ, что касается до поземельной собственности, т. е. двухъ огородовъ и нѣкоторыхъ луговъ, то компромиссарскій судъ, по разсмотрѣніи документовъ на эти земли, рѣшаетъ возвратитъ ихъ православному монастырю, за исключеніемъ только двухъ огородовъ, которые оказались по документамъ собственностію базилиановъ.

Roku tysiąc siedemset pięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Septembra siedemnastego dnia.

Na roczkach septembrowych grodzkich Brześciańskich, porządkiem prawa pospolitego, w mieście ikmci Brześciu, in loco solito sądzących się, przed nami Karolem Wieszczyckim, podstolim y pod-

starościm, Stanisławem Kropińskim, miecznym Nowogrodzkim, sędzią, Ignacym Wygonowskim, pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkimi woiewodztwa Brześciańskiego, comparendo personaliter patron imść p. Kaietan Szczepanowski, dekret kompromissarski między imci xiążą bazylianami konwentu Brzeskiego, a ou-

cami dyzunitami Brzeskimi Zamuchawieckimi o rzecz, w tymże dekrety wyrażoną, ferowany, ad akta podał, — który podając, prosił nas urzędu, aby pomieniony dekret, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, był do ksiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany. Jakoż my urząd, ony przyjąwszy, w księgi wpisać zleciliśmy, który wpisując słowo do słowa tak się w sobie ma: Roku tysiąc siedemset pięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Septembra piętnastego dnia, przed nami Józefem z Bystrech Bystrym, regentem skarbowym w. x. Lit. superarbitrem, Stanisławem Kropińskim, miecznym Nowogrodzkim, sędzią grodzkim województwa Brzeskiego, Michałem z Blizniego Nietyxą, skarbnikiem Parnauskim, arbitrami, vigore zapisu kompromissijnego między w Bogu przewielebnym imci xiędzem Teofanem Tarasickim, superiorem, y Emmanuelem Białoszyckim, ordinis divi Basilii magni y całym konwentem Brzeskim, z iedney, a wielebnym oycem Spiridonem Hryniewieckim, ihumenem monastyru Brzeskiego ritus graeci disuniti, partibus ab altera, w roku tysiąc siedemset pięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Septembra dziesiątego dnia na finalne, remota appellatione, rozsądzenie pretensii ad invicem między temiż stronami uroszczoney, w tymże zapisie kompromissijnym wyrażoney, sponte ac libere obranemi kompromissarzami, gdy przypadła sprawa za dwoma wzajemnymi aktoratami y żałobami do nich należącemi, mianowicie: za pierwszym aktoratem w Bogu przewielebnego imci xiędza Teofana Tarasickiego, superiora, Emmanuela Białoszyckiego y wszystkich imci xięży konwentu Brzeskiego ordinis divi Basilii magni z wielebnym oycem Spirydonom Hryniewieckim, ihumenem y całym monastyrem Zamuchawieckim ritus graeci disuniti, a za drugim wzajemnym aktoratem wielebnego oycy Spirydona Hryniewieckiego, ihumena y całego mona-

stytu Zamuchawieckiego ritus graeci disuniti z w Bogu przewielebnym imci xiędzem Teofanem Tarasickim, superiorem, Emmanuelem Białoszyckim y wszystkich imci xięży konwentu Brzeskiego ordinis divi Basilii magni, takowe aktoraty, wespół z żałobami do nich należącemi, na dniu trzynastym mensis et anni praesentium, przy ufundowaniu sądów naszych kompromissarskich złączywszy y skombinowawszy, z oczewistych y dostatecznych in praesentia wielebnych imci xięży Teofana Tarasickiego, superiora, Emmanuela Białoszyckiego ordinis divi Basilii magni konwentu Brzeskiego y Spirydona Hryniewieckiego, ihumena monastyru Zamuchawieckiego Brzeskiego ritus graeci disuniti, przez imci pp. patronów od dnia trzynastego ad datam praesentem wnoszonych kontrowersyi. Ponieważ to z produkowanych a partibus praw, zapisów et omnis tituli dowodów evidenter etiam compromissarum deductum, iż w Bogu wielebnym imci xiędzu Emmanuel Białoszycki, bywszy ihumen monastyra Brzeskiego ritus graeci disuniti, obediendo stimulis et vocationi divinae, odstąpiwszy przełożęństwa tegoż monastyru, habit illegate ś. oycy Bazylego wielkiego przyjął y w konwencie wielebnych oyców bazylianów Brzeskich, za wolą przełożęństwa swego, mając rezydencyą, iakoby niektóre sprawy monastyrowi Brzeskiemu służące, ut asseritur, iako bywszy przełożony, z sobą zabrał y u wielebnych w Bogu imci xięży bazylianów Brzeskich lokował, przytym grunta do monastyru Brzeskiego Zamuchawieckiego zdawna należące, mimo zaszłe in antecessum fundusze, aplikować y przyłączać ważył się, oraz swoje własne, po antecessorach onego pozostałe y temuż w Bogu wielebnemu imci xiędzu ogrody, grunta y sianożęci, iure successivo devolutive spadłe, w Bogu wielebnym ichmościom xięży bazylianom konwentu Brzeskiego zapisał et in perpe-

tuum darował; et exinde między monastylem a konwentem oyców bazylianów Brzeskich movit litem y spokojną oyców dyzunitów inquietavit possessyą: zaczmy my, superarbitrator y kompromissarze, wszystkie tey sprawy okoliczności matura deliberatione pensando, oraz stabiliendo pacem tot legibus inter dissidentes a fide sancitam ad talem condescendimus decisionem: Naprzód, co do zabrania spraw dokumentów, przez oycę Emanuela Białoszyckiego, bywszego ihumena monasteru Brzeskiego dyzunickiego, tymże wielebnym oycom służących, ażeby tenże oyciec Emmanuel Białoszycki takowe wszystkie sprawy, nullis exceptis, przez siebie zabrane monasterowi Brzeskiemu służące, sub nexu iuramenti, pod registrem przez się podpisanym, do kancelaryi grodzkiej Brzeskiej na dniu siedmiastym praesentis komportował y oycom dyzunitom Brzeskim praevia quietatione oddał, nakazujemy. Quod adinet zaś ogrodów y łąk, tak w Brześciu mieście ikmci, iako też in circuitu miasta Brześcia sytyowanych, ponieważ sufficienter patuit, że ogród pod monastylem oyców dyzunitów sytuowany iest iure perpetuo tymże oycom dyzunitom należący, exinde takowego ogrodu pro incompetenti actore wielebnego imci xiędza Emanuela Białoszyckiego y wszystkich imci xięży bazylianów konwentu Brzeskiego uznawszy, takowy ogród, absque omni intrusione oyców bazylianów Brzeskich wielebnym oycom dyzunitom Brzeskim in perpetuum przysadzamy, distinctim o łąk dwie, to iest, iedną nazwaną Kruhła, a druga Kotelnia Wielka, iako ex evidentia dokumentów patuit, że pierwsza, Kruhła nazwana, własna iest imci xiędza Emanuela Białoszyckiego, druga zaś łąka, Kotelnia Wielka nazwana, z dawnych czasów do monasteru Brzeskiego oycow dyzunitów należąca, exinde, łąka Kruhła wielebnym oycom bazylianom

konwentu Brzeskiego unitom, łąkę zaś Kotelnia Wielką wielebnym oycom dyzunitom monasteru Brzeskiego przysadzamy et in triduo a data niniejszego dekretu do wieczystey possessyi przerzeczony łąki, to iest, oycom dyzunitom Kotelnia, oycom zaś bazylianom konwentu Brzeskiego unitom łąkę Kruhła przy użytym ienerale obeymować pozwalamy. Seorsive ogród leżący na rogu przeciwko imci xięży iezuitów Brzeskich iuryzdyki, ponieważ ex productis a parte oyców nonunitów Brzeskich documentis dostatecznie patuit, iż pomieniony ogród z dawnych czasów do monasteru oyców dyzunitów Zamuchawieckich Brzeskich per inscriptionem iuris iest aplikowany, zaczmy takowy ogród tymże dyzunitom in perpetuum adiudicamus in eodemque termino, iako łąki, do possessyi wieczystey rehabere permittimus. Że zaś ex pluralitate świadectw w inkwizycyi wyrażonych, iako też z dobrowolnego zabierania się do iuramentu innotuit, że imci xiędz Emmanuel Białoszycki żadnych ruchomości własnych monasterskich z sobą nie zabierał, exinde potrzebnego byź nie widząc, nie uznawiając iuramentu, tak annexu onego, iako też a comportatione ruchomości tegoż imci xiędza Emanuela y cały konwent imci xięży bazylianów Brzeskich uwalniamy. Ad haec securitatem possessyi gruntów y łąk, praesenti decreto przysadzonych, tudzież securitatem zdrowia, a mutua quavis violentia obydwóm stronom waruimy y dalszey kłótni o ogrody, łąki y grunta ażeby między sobą nie mieli praecustodimus; pro reliquo žaloby, processa, quoad cathogoriam praesentis negotii ściągające się wespół z dekretem grodzkim Brzeskim, eo intuitu zasądym między temi stronami, post satisfactionem in omni temu dekretowi, kasujemy, anihilujemy et in contravenientes eidem iudicato poenam personalis infamiae, y za rękę ważność rzeczy wy-

noszącą zakładamy. U tego dekretu przy trzech pieczęciach, na laku czerwonym wyciśnionych, podpisy rąk ww. imci pp. superarbitra y arbitrow temi słowy: Józef Woyciech z Bystrech Bystry, regent skarbu w. x. Lit., sądów kompromissarskich superarbitrer; Stanisław Kro-

piński, Miński woiewoda, sądów grodzkich woiewodztwa Brzeskiego arbiter, Michał z Blizniego Nietyxa s. P. arbiter. Któryen to takowy dekret, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzeskich spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

1753 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 1285—1286.

134. Фундушова запись на Хорощанскую церковь во имя усъиновения главы св. Иоанна Предтечи.

Экономъ Кіевскаго экономического ключа, съ разрѣшенія короля, отдѣляетъ три уволокъ земли въ селѣ Хорощанѣ и Бокинцѣхъ для церкви во имя усъиновения главы св. Иоанна Предтечи, съ предоставленіемъ священнику права свободнаго винокурения и пивоваренія для своей надобности, освобождая его отъ всякихъ податей и повинностей дворянскихъ и общинныхъ, за исключеніемъ повинностей речи-посполитой.

Roku tysiąc siedmsetnego sześćdziesiąt wtórego, miesiąca Julii trzydziestego pierwszego dnia.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskimi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter ip. Piotr Kozakiewicz, dokument na wyznaczone grunta, przez ip. Hryniewieckiego, ekonoma klucza Kijowieckiego, wielelnemu oycu Grzegorzowi Kozakiewiczowi, prezbiterowi Choroszczanskiemu dany y służący, ad acta podał, który wpisując de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Za przywileiem niaśnieyszego króla imci, pana naszego miłościwego, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym piędziesiąt trzecim wydanego, na erekcyą cerkwi we wsi Choroszczance, pod tytułem ścięcie ś. Jana, a za konsensem i. o. xięcia imci kanclerza w. w. x. Lit. ziechawszy do wsi Choroszczenki dla nadania gruntu do teyże cerkwi wyż wyrażoney, aby się chwala pana Boga krzewiła, to iest: dwóch włók we wsi Choroszczance, a trzeciej we wsi Bokin-

ce; a ponieważ we wsi Choroszczance dwóch włók w iednym mieyscu nie znalazło się zupełnych, tedy tak się naznacza: iedna primo włoka Gitowska, ob miedzę z iedney strony Mykitychi wdowy, z drugiey strony od ścianki ćwierć Naimikowska ob miedzę z iedney strony Petruka Maxymiuka, z drugiey strony Pawła Krolikowskiego ćwierć; ćwierć Kupruchowa y Sawczynna, ob miedzę z iedney strony Andrzeia Jakimiuka, z drugiey strony Iwana Kluiewskiego ćwierć; ćwierć Kryszowska ob miedzę z iedney strony Łukasza Kuzmicza, z drugiey strony Daniła Weremczuka ćwierć; ćwierć Jacka Kusnierza, ob miedzę z iedney strony Melana Meleszczuka, z drugiey strony Pawła Staszczuka, iedna włoka na Bokince, nazywaiąca się Zieniowska, ob miedzę z iedney strony włoki Rasiowskiej, z drugiey strony włoki Siekierzynskiej; które to grunta iak w Choroszczance, tak y w Bokince, ze wszystkimi należytościami do nich, iako to: łąkami, lasami, zaroślami, od granicy do granicy, iak wieskie grunta w sobie ograniczenie mają, nadaie się w potomne

czasy wielbnemu oycu Grzegorzowi Kozakiewiczowi, prezbiterowi wyż wyrażoney nowo erygowaney cerkwi, z tym jednym obowiązkiem, aby się chwala Boska, iak naylepiey przez staranie wielbnego oycy wyż wyrażonego krzewić mogła dla zbudowania y pociągnięcia parafianów. Tudziesz pozwala się pomienionemu imci xiędzu prezbiterowi na swoią własną potrzebę trunków robienie, byle by nie z przeszkodą skarbowi ikmci, takż uwalniam wielbnego prezbitera od wszystkney płaty, skarbowych y gromadnich składek, excepto rzeczy pospolitey podatków. Ja zaś, mając instrument od i. o. xięcia imci pana y dobrodzieia moiego, iako mając zupełną dyspozycyą kluczków ekonomicznych, to iest Kijowieckiego y Mieleczyckiego do tego podania z władzy moiey ekonomiczney podpisuję się. Dat. w Kijowcu, dnia dwudziestego dziewiątego Junii, tysiąc siedmset piędziesiąt trzeciego anno. U tego dokumentu podpis tymi słowy: Theodor Jerzy Hryniewiecki, k. K. y Wiel. mp., a potym sequitur approbatio i. w. imść xiędza biskupa de tenore tali: Anno tysiąc siedmset piędziesiąt siódmego, dnia ośmnastego Januarii, prezentowany wydział przez w. ip. Hryniewieckiego, ad mentem przywileiu od naiasn. iego królewskiey mści, pana miłościwego, in omnibus punctis, clausulis wyrażone włoki, przydatki gruntów, sianożęci, osiadłości plebanii y przydatków w morgach przy introdukcii podanych y instalacji w. x. parocha, iak obiaź, tak trzymać ma przy wszelkich wolnościach, stanowi duchownemu przyzwoitych, sine praeiudicio skarbowi approbuiemy, konfirmuiemy; tenże xiędz paroch exemplarissime błagać maiestat Boski tenebitur et verbum Dei catechisari cum summa vigilantia. Dat. w Tryszynie ut supra. U tey approbaty podpis ręki w te słowa: Felician, biskup Włodz. coadiutor metr., mp. Który to takowy dokument, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1755 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 445—448.

135. фундушовая запись на церковь въ Новоселкахъ.

Дворяне Карлъ Антоній Фаддей Бѣльскій, Казиміръ Фаддей Лада-Гродцикій, Симеонъ Фаддей Бѣльскій, Францъ Гораннъ, Августинъ Мисловскій, Людовикъ Черневскій, Людовикъ и Адамъ Стахорскіе, Карлъ, Казиміръ и Александръ Лазовскіе, по взаимному согласію возобновляютъ фундушъ церкви въ Новоселкахъ Дивинскаго прихода. Въ пятнадцати различныхъ мѣстахъ они отводятъ для священныя часть поля; изъ этого числа въ четырехъ мѣстахъ земля песчанная, въ одномъ мѣстѣ отнята, въ другомъ спорная. Священнику слѣдуетъ еще пять луговъ, изъ коихъ три болотные, и пять езовъ. Ему же дано право брать дрова изъ двороваго лѣса на отопленіе и постройки, курить водку и варить пиво— для своей надобности.

Roku tysiąc siedinset piędziesiąt piętego, miesiąca Augusta siódmego dnia. Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościńskimi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościem sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personali- ter w Bogu wielbny oyciec Bazyli Szytonoszycki, paroch cerkwi Nowosieleckiey, fundusz na plebanią teyże cerkwi, od ww. panów Karola Antoniego Tadeusza Bielskiego, czesnika Owruckiego, woitya Dywinskiego, Kazimierza Tadeusza Grodzickiego, fundatorów y kollatorów

tudziesz od ipp. Szymona Tadeusza Bielskiego, Franciszka Horaina, Augustyna Mysłowskiego, Ludwika Czerniewskiego, Adama y Ludwika Stachorskich, Karola Kazimierza y Alexandra Łozowskich, sobie dany y służący, ad acta podał, który wpisuiąc w księgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: My, niżej na podpisach rąk naszych wyrażeni, w okolicach naszych, to iest, Nowosiółki y Bilsk nazwanych, znajdujące się possessorowie y dziedzice dóbr, de super wyrażonych, w wojewodztwie Brzeskim Litewskim, a w parafii Diwinskiej leżących, oznaymuiemy tym funduszem naszym, iż my, referuiąc się ad mentem erekcyi starodawney, przez antecessorów naszych do cerkwi świętey Nowosieleckiey uczynioney, do której iako też grunтовой possessyi funduszem exprimowanych, tak presentą in ante wydaną, iako też y niniejszym tym skryptem naszym kollatorskim wielebnego w Bogu i. xiędza Bazilego Sczytonoszyckiego, parocha adpraesens Nowosieleckiego, libere od nas akceptowanego y presentowanego y nastempców iegoż legitimuiąc, grunta y sianożęci, iazy y pokosy błotne, antiquitus do teyże plebanii należące y świeżo przyłączone, distinctim et in ordine prawa funduszowego podawszy, specificie wyrażamy y w one temuż wielebnemu oycu parochowi intromitować się dopuszczamy. A naprzód samę cerkiew świętą, według wizyty ex brachio wiel. xiędza archi-pasterza czynioney, cum rebus mobilibus opisaną, plebanią, z budowaniem mieszkalnym y folwarcznym, wcale opadłym, do której to plebanii ogród w koło cmentarza idący, drugi przy sadzawce y ulicy z łankiem y zamieźkiem w nawozie, Suszkowszczyzna nazwanym, leżącym, do tey plebanii nawoz przez gościniec y bród, przy miedzy pola i. pana Grodzickiego położony, a przytym nawozie niwka, a w okolicy popławney sianożęci na kośca iednego, a po dru-

giey stronie plebanii na uroczyszczu Kocynowie nazwanym, drugi nawoz, pomiędzy gruntami poddanych naszych położony, za którym opodal niwka, przy gościncu Diwinskim leżąca, ze zwrotami, do skoszenia trawy temuż kapłanowi należącymi; w prostych zaś polach pierwsza niwa w Ostrowach u Hołoska, drugi kawałek pola za rzeczka, po prawey stronie drogi przy gruncie poddanych i. pana Grodzickiego leżący, trzeci kawałek Zawisilnice, czwarty, na Podchylaczu nazwany, piąty na Pod-Osmilu, po szrodku gruntów naszych szlacheckich, szósty kawałek na Podradju, siódmy na Podwiazyszczach, ósmy kawałek piaszczysty na Zazulce, przy miedzy pola i. pana Horaina, dziewiąty kawałek na tymże uroczyszczu Zazulce, przy miedzy pola i. p. Grodzickiego, dziesiąty kawałek na tymże uroczyszczu, przy miedzy pola i. p. Czarniewskiego, a drugim bokiem i. p. Horaina, iedynasty kawałek w Kulikowie, przez i. p. Bosickich do Chodynicz violenter odebrany; te cztery kawałki pola wyżej wyrażone piaszczyste; dwunasty szmat pola nikczemnego, na Prysiażnym; te pole dyskewizycyjne, bo iest do kaplicy Chodynickiey świeżo funduszem przyłączone; trzynasty szmat pola na uroczysku na Obeźdy nazwany, dwa kawałki u stawka, w pietnastym mieyscu na Dobraniach, także szmat pola piaszczystego, na obapuł drogi, z Nowosiółek do Chodynicz idącej. A przytym sianożęci y zakrayki, do teyże cerkwi należące: pierwsza sianożęć Ostrowna w Hołowsku, na koścow ośm, druga na uroczysku u Pletonika, na koścow dwa, trzecia sianożęć w Dworyszczach, na koścow sześć, czwarta u Wodrynki, na koścow sześć, piąta sianożęć u Wisielnicy, na koścow dwa, zakraiek za brodkiem Łotniszynem, zarosły, do przetrzebienia. Daley, sianożęci błotne: pierwsza na uroczyszczy Osmilu, pod Łozą od Kobrynki, przeciwko pola s. p.

Bielskich, na kośćców dwa, druga na Czołnowiszczach, na kośćców dwa, trzecia na Mostyszczach, przy tym iazy, do teyże cerkwi należące: pierwszy na uroczyszczu Olisymowy w pół za Czestnikami, drugi iaz na wyiemniku, trzeci iaz na rzece Ora nazwaney, za Czestnikami, na lesie, czwarty na dolnym, od Temrawy, piąty za Kulniszynem iazek niewielki pod Karczowalnym wypustem, przy plebanii znajdującym się, tylko na nierogate bydło, a zaś rogate bydło kapłańskie w trzodzie sielskiej za pastuchem, równo z innemi, według zwyczajów, chodzić powinne; z wolnym urąbem na opań drow y do budowania zgodnym, z przerabianiem sianozęci y dobywaniem pola przeciwko swoiey possessyi; oraz robienia piwa y gorzałki kurzenia dla swoiey tylko szczególney potrzeby pozwalając. Które to takowe opisanie gruntów, zdawna do teyże świętey bazyliki należących, my, kollatorowie, niżej podpisanani, na rozkazanie i. w. xiędza biskupa Włodzimirskiego y Brzesckiego, do-

brodzieia, wydawszy, salwę do presentowania ichm. xięży parochów sobie y successorom naszym zachowawszy, podpisanymi rąk naszych ten fundusz stwierdzamy. Działo się w rezydencyach naszych roku Pańskiego tysiąc siedmset piędziesiąt piątego, dnia szóstego miesiąca Augusta. U tego funduszu przy wyciśnionych dwóch na laku czerwonym pieczęciach podpisy rąk ichmościów pp. fundatorów y kollatorów w te słowa: Karol Antoni Tadeusz Bielski, czesnik Owrucki, woyt Diwinski, Kazimierz Tadeusz Łada Grodzicki, mp., Szymon Tadeusz Bielski mp., Franciszek Horain, p. Pki, mp., Augustyn Mysłowski, Ludwik Czerniewski mp., Ludwik Stachorski, Adam Stachorski, Karol Łazowski, Kazimierz Łazowski, Alexander Łazowski. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyjęty y wpisany.

1755 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 723—724.

136. Добавочные пункты въ фундушовой записи на Костеневицкую церковь.

Добавочные пункты въ фундуш Людовика Иосафата Русецкаго, Минскаго каштеляна, записаннаго имъ Костеневицкой церкви въ 1755 году: 1) къ двумъ уволокамъ, обозначеннымъ въ томъ фундушѣ, присовокупляется еще третья, въ трехъ сѣвооборотахъ; 2) къ огороду, лежащему между дорогою и дворомъ, присоединяется еще огородъ, простирающийся до границъ Стефана Савчука; 3) разрѣшается свободный въѣздъ въ дворовый лѣсъ для рубки дерева на домашнія нужды; 4) дается право на свободное куренье водки и варенье пива, но безъ ушерба дворовой арендѣ, — и 5) съ Костеневицкой аренды назначается церква по 50 злотыхъ ежегодно, а въ случаѣ прекращенія этой аренды, Русецкій и его преемники даютъ ее отъ себя. А священникъ сей церкви обязанъ каждую недѣлю отправлять обѣдню за души, безотрадно страждущимъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Julii ósmego dnia. Na urządzie ikmci grodzkim Brzesckim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim wojewodztwa Brzesckiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Bazyli Andołowicz, punkta do funduszu, od w. i. pana Jozafata Rusieckiego, kasztelana Minskiego, cerkwi Kościeniewickiej danego należące, ad acta podał, któ-

re wpisując w księgi de verbo ad verbum tak się w sobie mają: Punkta według erekcyi y funduszu dawniejszego, do cerkwi Kościeniewickiey należące y służące, teraz zaś z przydatkiem y melioracyą przeze mnie Ludwika Jozafata z Rusca Ursyna Rusieckiego, kasztelanica Minskiego, dworzanina ikmci, wsi Kościeniewiczze dziedzica, cerkwi Kościeniewickiey naturalnego kollatora, ręką własną approbowane y pieczęcią stwierdzone. Primo, do dawnego funduszu, w którym iest nadanych włók dwie, przydaię włokę trzecią we trzech poletkach; secundo, do ogrodu, zdawna należącego od drogi, ze dworu idącej, przydaię ogród do miedzy Stefanka Sawczuka, mego poddanego; tertio, wolny wręb do lasów, na swoię tylko własną potrzebę; quarto, wolne kurzenie wódki y robienia piwa, byle tylko bez przeszkody arędy y dworu; quinto, z arędy Kościeniewickiey złotych piędziesiąt, corocznie naznaczam, a in quantum by aręda Kościeniewicka ustała, zaczym ia y sukcesorowie lub tenutorowie tych dóbr wypłacać do cerkwi Kościeniewickiey tenebuntur. Obligacya zaś prezbitera teyże cerkwi: raz w każdy tydzień odprawić mszą świętą za dusze, z nikąd ratunku nie mające. Te zaś zwyż wyrażone punkta wiecznemi czasy za nieodmienne w naymniey-

szym punkcie y paragrafie bydź chcę y czynię. Datum we dworze Kościeniewickim, dnia ośmnastego miesiąca Października, tysiąc siedmsetnego piędziesiątego piątego roku. U tych punktów, przy wyciśnioney na laku czerwonym pieczęci, podpis ręki aktora w te słowa: Jozafat Ludwik Ursin z Ruśca Rusiecki, k. M. d. ikmci. Ad marginem zaś expressya takowa: Millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto, mercurii die tertia Aprilis v. cal. praesens documentum meliorationis fundationisecclesiae Kościenieven. serviens ad acta eppalia Vladimir. et Brestens ingrossatum sub anno et die quo supra; in actis Joan. G. Więckiewicz notarius mp. A na drugiey stronie tych punktów indukta w te słowa: Te punkta melioracyi funduszu cerkwi Kościeniewickiey przyjąłem y wpisałem od słowa do słowa podczas wizyty generalney do xiąg wizytatorskich dyecezyi Brzeskiey roku tysiąc siedmset piędziesiąt dziewiątego, dnia iedynastego Maia ut supra. A. Antoni Grudzinski, coadiut. ecclesiae Malecensis, actorum visitatorialium notarius, mp. Które to takowe punkta, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podane, ze wszelką w nich wyrażoną rzeczą, iest słowo do słowa do xiąg grodzkich Brzeskich przyięte y wpisane.

1757 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1341—1342.

137. Право на приходъ Лосицкой церкви во имя св. Архангела Михаила.

Король Августъ III даетъ право на приходъ церкви во имя св. архангела Михаила въ и. Лосицъ Василю Вербицкому, со всеми принадлежащими къ этой церкви правами, десятинами, данинами, землями, съ правомъ свободной рубки дерева въ королевскихъ лѣсахъ, принадлежащихъ къ Лосицкому староству, на домашнія нужды, также съ правомъ свободного варенья пива и буренья водки, ловленья рыбъ въ рѣкахъ и болотахъ въ Лосицкомъ староствѣ — на домашнія нужды. Никто, подъ опасеніемъ штрафа 3 тысячъ злотыхъ, не долженъ касаться правъ и привилегій священника Вербицкого, котораго роль беретъ подъ особенное свое покровительство.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt siódmego, miesiąca Marca czternastego dnia. Na urządzie ikmci grodzkim Brzes-

kim, aktami starościnskimi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim wdztwa

Brzeskiego, comparendo personaliter p. Bazyli Wierzbicki, presentę, od niaśniejszego króla imci Augusta trzeciego daną y służącą sobie, ad acta grodu Brzeskiego podał, którą wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: August trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymujemy niniejszym listem naszym, wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, iż my, mając zaleconą sobie pobożnego Bazylego Wierzbickiego, aspirującego do kapłanstwa ritus graeco-uniti, bogomysłność y pilne promowanie, iako też y staranie służyć Bożey, umyśliliśmy mu cerkiew w mieście naszym Łosice nazwanym pod tytułem świętego Michała, po śmierci niegdy pobożnego Jerzego Sawickiego, kapłana ritus graeco-uniti zmarłego, wakującą y do dyspozycyi naszej przypadłą dać y konferować, oraz przy teyże cerkwi z wyż wspomnionego zachować y zatrzymać onegoż, iakoż niniejszym listem dajemy, konferujemy y tegoż pobożnego Bazylego Wierzbickiego przy teyże cerkwi zachowujemy y zatrzymujemy, mocą którego zatrzymania y zachowania tenże pobożny Bazyli Wierzbicki pomienioną cerkiew ze wszystkimi wolnościami, dziesięcinami, daninami, gruntami, w granicach swoich ograniczonymi, z wolnym wrębem w lasach naszych królewskich, do starostwa Łosickiego należących, na opał y domową potrzebę, tudzież z wolnym robieniem piwa y paleniem gorzałki, iako też y łowieniem ryb w rzekach y błotach, do starostwa Łosickiego należących, na swoją własną domową potrzebę, y z innymi przynależnościami, bez żadney prepedycii y przeszkody trzymać y dzierżyć będzie aż do ostatniego życia swojego

kresu; którego to pobożnego Bazylego Wierzbickiego my w protekcyą naszą osobliwą bierzemy y od wszelkich iakiego kolwiek stanu ludzi kondycii y preeminencyi przeszkód, pretenzyi y przenażabiania zaszczytamy y surowo przykazujemy, aby od nikogo żadney przeszkody y uszczerbku w gruntach, do teyże cerkwi należących, nie miał, y nikt mu się onych czynić nie ważył, a to pod winą trzech tysięcy złotych polskich. Na co się, dla lepszey wiary y wagi, ręka naszą podpisawszy, pieczęć koronną przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia piątego miesiąca Stycznia, roku Pańskiego tysiąc siedmset piędziesiąt siódmego, panowania naszego dwudziestego trzeciego roku. U tey prezenty podpis ręki niaśniejszego króla imci, przy wyciśnionej pieczęci koronnej, temi słowy: Augustus rex. A po drugiey stronie expressya takowa: Prezenta na osobę pobożnego Bazylego Wierzbickiego, aspirującego do stanu kapłanskiego, ritus graeco-uniti, do cerkwi pod tytułem świętego Michała w mieście Łosice, po śmierci niegdy pobożnego Jerzego Sawickiego, kapłana ritus graeco-uniti zmarłego, wakującą. Pod tą expressyą podpis ręki takowy: Antoni Sikorski, ikmci y pieczęci koronnej sekretarz. A na składaniu pieczęci konnotacya takowa: Pro cancellariatu illustrissimi, excellentissimi et reverendissimi domini Michaelis comitis de Granow Wodzicki, decani cathedralis Krakoviensis, abbatis, commendatarii et clarae tumbae procancellarii regni sigillatum. Która to takowa prezenta, za podaniem oney przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu, jest do xiąg grodzkich przyjęta y wpisana.

1757 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1483—1484.

138. Право на приходъ Радешской церкви.

Король Августъ III, по случаю открывшагося вакантнаго греко-уніатскаго прихода въ селѣ Радешъ, въ королевскихъ имѣніяхъ, предлагаетъ епископу Фелициану Володковичу назначить на этотъ приходъ избраннаго имъ кандидата Григорія Злотковича.

Roku tysiąc siedmsetnego piędziesiąt siódmego, miesiąca Apryla dnia ósmnastego.

Na urządzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskimi, przede mną Karolem z Wieszczyz Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim wdztwa Brzeskiego, comparendo personalliter p. Grzegorz Złotkowicz, prezentę od najiaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego sobie daną, do wsi Radesz nazywającej się, post wielebnego Mikołai Kroszynskiego na tęż plebanią służącą, ad acta grodu Brzeskiego podał,—którą wpisując de verbo ad verbum, tenor sequitur estque talis. Augustus tertius, Dei gratia, rex Poloniae etc. Reverendo in Christo patri Feliciano Wołodkowicz, episcopo nominato seu administratori generali, sede vacante episcopatus Vlodimiriensis et Brestensis, ritus graeco-nniti, sive eius officiali aut alteri cuipiam, ad infra scripta potestatem habenti, sincere nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Reverende in Christo pater, sincere nobis dilecte! Vacat adpraesens ecclesia parochialis in villa Radesz dicta ritus graeco-uniti, iuris patronatus et collationis nostrae regiae, idque post obitum venerabilis Nicolai Kroszynski, illius ultimi ac immediati possessoris, ad quam quidem ecclesiam, modo praemisso vacantem, nos pro iure nostro, quod nobis competit, venerabilem Gregorium Złotkowicz, de probitate vitae ac morum sufficientique doctrina nobis optime commendatum, sin-

ceritati vestrae praesentandum esse duximus praesentibusque praesentamus, requirentes, quatenus hunc et non alium a nobis praesentatum sinceritas vestra instituat ac investiat, curam animarum, administrationem spiritualium et regimen temporalium rerum reddendo eidem plenarie committat, prout id ad officium sinceritatis vestrae spectare dignoscitur; in cuius rei fidem praesentes, manu nostra subsriptas, sigillo regni communiri iussimus. Datum Varsaviae, die tertia mensis Januarii, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo septimo, regni vero nostri vigesimo quarto anno. U tey prezenty, przy wycisnioney pieczęci, podpis najiaśnieyszego króla imci temi słowy: Augustus rex; a po drugiey stronie pieczęci podpis ręki w. ip. sekretarza takowy: Praesentatio venerabilis Gregorii Złotkowicz ad ecclesiam parochialem in villa Radesz dicta r. g. u., post obitum venerabilis Nicolai Kroszynski, Antonius Sikorski s. r. m. et sigilli regni secretarius mp. A na złożeniu, na obsigillowaniu inscripta takowa: Pro cancellariatu illustrissimi, excellentissimi et reverendissimi domini Michaëlis comitis de Granow Wodzicki, decani cathedralis Cracoviensis, abbatis commendarii Czer. et clarae tumbae procancellarii regni sigillatum. Która to takowa prezenta, za podaniem oney przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęta y wpisana.

1757 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 2747—2750.

139. Подтверждение фундушовой записи на Корчовскую церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы.

Графъ Максимилианъ Осолинскій, имѣя при дворѣ своемъ церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы, построенную съ давнихъ временъ, и зная, что она не имѣетъ никакого фундаша, потому что первый фундашъ, данный ей при заложении ея, сгорѣлъ во время пожара, — записываетъ ей, на содержаніе священника, одну уволюку земли, которая ей издавна принадлежала, при чемъ подробно указываются ея границы.

Roku tysiã siedmset piędziesiãt dzie-
wiãtego, miesiãca Maia szóstego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościńskimi y przede mnã Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim wojewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imśc xiãdz Jan Charłampowicz, paroch cerkwi Korczowskiey, fundusz, teyże cerkwi w. im. p. Franciszka Maxymiliana Ossolińskiego, chorążego Podlaskiego, uczyniony, ad acta podał, który wpisuiãc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Franciszek Maxymilian, hrabia z Tęczyna Ossoliński, chorąży Podlaski, maiętności Korczowki y Wolki cum attinentiis omnibus pan y dziedzic. Ad perpetuam rei memoriam. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu by o tym wiedziec należało, a osobliwie ludziom przyszedłego wieku będącym, maxime vero successorom moim, successive in futurum po mnie idącym, następującym, oznaymuję, iż ia na maiętnościach Korczowki etc. ingenuus dziedzic, maięc ab antiquo tempore cerkiew załozenia protekcyi Matki Bozkiey, sytuowanã przy dworze moim, a funduszu in scriptis protunc nie maięcã, tylko dokumenta niektóre wizyt, który to fundus primae inceptivae foundationis podczas konflagracji plebanii zgorzał, chcãc tedy tę fundacyę in primo miec flore, in dotem iey na sustentacyã prezbitera Korczowskiego włó-

kę iednã, we trzy poletki rozłączonã y uroczysszczami swemi specifikowanã, która y przedtym do tey cerkwi należała ab antiquo, nadaię, puszczam y do teyże cerkwi ninieyszym funduszem wiecznemi czasy aplikuję, tym porządkiem: najpierwiey, w siedzibie plac, na którym cerkiew, cmentarz y plebania z stodołami, szopami y chlewami zabudowane, którego to placu wzdłuż, z ogrodem y łąkã, od drogi z Korczowki idãcey, Walanskiey, aż do drogi Kolombrodzkiey stai troie, a wszecz od ogrodu pańskiego dworskiego do drogi czyli uliczki, ciãgnãcey się ku Kolombrodowi sązni trzydzieście y dwa; które to siedlisko z iedney strony gruszami, wierzbami od ogrodu dwornego iest osadzone, a z drugiey drogã wspomnionã od ogrodu takżę dwornego omiedzowane; item ogród drugi za dworem, o miedzę sadu dwornego, wzdłuż stae, od drogi starey Wolanskiey aż do drogi Kolombrodzkiey, wszecz sązni dwadzieście dziewięc, naprzeciwko tego ogrodu idzie zaraz od wspomnioney drogi Kolombrodzkiey włóka, ciãgnãca się wzdłuż aż do granicy ikmci dóbr Kozłowskich, z zaroślami, gruntem orowym y łąkami, wszecz sązni dwadzieście osim, między miedzami obapol gruntów dworskich; do tegoż poletka należy włóka w Hatki od Jazwin poczynaiaça się, ciãgnãca swój dukt wzdłuż od rowku aż do granicy Kozłowskiey, maięcã w sobie latitudinem miedzy mie-

dzami paszni dworskiej sążni dwadzieścia osim, z łąkami, zaróslami; w drugim poletku włoka także ciągnęła, poczynająca się także od lasu, ciągnąca się wzdłuż przez drogę, idącą do Krasowki, po nad ścianką, kącząca się w granicy Witoroskiej, wszermająca sążni dwadzieście siedm, z łąkami y zaróslami; w trzecim poletku także włoka, poczynająca się od drogi Krasowskiej aż do granicy Witoroskiej, ciągnąca się wszerm sążni trzydzieście osim, z zaróslami y sosnami, między których wyrobione są barcie dwie przy ścianie; item przymiarek na zagonów trzydzieście sześć, poczynający się od drogi Wolanskiej, a kączący się u Wielkiego Bagna; item morg, ma zagonów dwadzieście cztery, przeciwko tegoż Bagna, z zaróslami, ciągnący się aż do granicy Kozłowskiej. Te tedy pola, grunta, ogrody, morgi y kąt z łąkami, zaróslami, krzakami, gajami, kamieniami, przymiarkami, borami, lasami, sosnami, na tych włokach y gruntach znajdującemi się, terazniejszemu aspirantowi Janowi Charłampowiczowi, przyszedłemu Korczewskiemu prezbiterowi et succedentibus in posterum ecclesiae Korczoviensis prezbiteris wiecznemi czasy na Korczewskie beneficium w funduszu podaję. Z których to gruntów funduszowych, pól, łąk, sianozęci, ogrodów, ia y successorowie moi, lub tenutowie et quoque titulo possessores, vel si contingerit, haereditario gaudentes iure, czynszów, działka, robót y innych powinności, ani żadnych podatków dworskich nie powinni wyciągać, lecz wszystkie supra specyfikowane grunta, pola, łąki, ogrody in usum plebanalem mają cedere wolne, tylko a censu reipublicae non excipiuntur, a ia sobie y successorom moim ius patronatus zostawuję. Prócz tego wolności, przyzwoite stanowi duchownemu, iako to robienia piwa na swoją własną potrzebę, kurzenie wódki, bez krzywdy iednak dworskiej, to iest, aby nie szynkował ani garncem, ani

kwartą, ani kwaterką, pozwalam; insuper w lasach moich dziedzicznych, tak Korczewskich, Wolanskich, iako też niemniej Krasowskich, prezbiterowi Korczewskiemu terazniejszemu y successorom iego prezbiterom, nie tylko na reparacyę cerkwi, ale y plebanii drzewa pozwalam, co będzie potrzeba za wiadomością dworską, prócz zapowiedników, którzych dezolować nie powinien, o to praecaveo, aby za granicę nikomu z moich puszczy, borów, lasów y zarosli drzewa żadnego ani wydawał, ani też przedawał. A że pro beneficio debet praestari officium, przeto cum successoribus meis obliguję terazniejszego aspiranta, a przyszedłego wkrótce prezbitera Korczowskiego y cerkwi Korczowskiej beneficiata, ażeby przy liturgiach świętych za wielmożnych rodziców moich, za mnie, antecessorów moich co niedziela y święta miał memento, nie przepominając etiam pios manes. To też mieć chcę po nim y po successorach iego, prezbiterach Korczewskich, aby ludzi, poddanych moich a parafian swoich w niedziele y święta nauczał pacierzy, katechizmów, artykułów wiary świętey. Ja zaś y successorowie moi ni w czym prezbiterowi Korczewskiemu według terazniejszego funduszu, fundującego na dawniejszey starey erekcyi nie powinniśmy denegare, y owszem tak terazniejszego aspiranta, in futurum aktualnego parocha, iako y następców iego (ut ius collationis exigit) od wszelkich insultów bronić y zastępować powinien będę, ia y successorowie moi, a że z dawien dawnych ta cerkiew in unione cum ecclesia Romana zostawała, przeto y teraz ode mnie y successorów moich nikomu innemu prezenta na beneficium Korczewskie wydawana, nisi solis unitis et bene in fide catholica sancta et apostolica exercitatis, w czym wszystkim, etiam respective po świętnego immunitatis, aby według woli moiey zadosyć się stało, successorów, tenutorów et haereditarios

ditario aut quocunque alio iure possessorów dóbr moich Korczowki y Wolki onero conscientiam. A ten fundusz tego mieć chcę waloru, iako by coram actis authenticis castrensibus et terrestribus był roborowany, który in omnibus clausulis et paragraphis chcę mieć nienaruszony, dla czego przy uproszonych pieczętarzach ręką się moją własną podpisuję. Dat. w rezydencyi Korczowskiej, dnia wtorego mca Września, roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt siódmego. U tego funduszu przy wyrzniętej kustodyi podpis ręki aktora y pieczętarza w te słowa: Franciszek Maxymilian z Tęczyna Ossolinski, chorąży woiewodztwa Podlaskiego. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz do tego prawa funduszowego, do cerkwi Korczowskiej wielebnemu parochowi adpraesens et in posterum następcom od wielm. im. pana Franciszka Ossolinskie-

go, chorążego Podlaskiego, na grunta wyżey specyfikowane z uroczyszczami dane, podług prawa podpisuję się: Piotr Poraziński mp. A na drugiey stronie tego funduszu expressia wizyty z podpisem visitoris w te słowa pisana: Hocce documentum foundationis ecclesiae parochialis Corczoviensis sub tempus generalis visitationis ad acta visitorialia generalia dioecesis Brestensis anno millesimo septingentesimo quinquagesimo nono, die tertia Maii, ut novum, inductum est. Induxi atque ingrossavi de verbo ad verbum perscripsi Antonius Grodzinski, coadiutor ecclesiae parochialis Malcensis, actorum visitorialium generalium deputatus notarius mp. Który to takowy fundusz, za podaniem ku aktykowaniu przez wyż wyrażoną osobę, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęty y wpisany.

1765 g.

Изъ книги за 1766—1771 годы, стр. 55—57.

140. **Фундушова запись на церковь Пресвятой Богородицы в Мотыкалахъ.**

Петигорскій полковникъ Іосифъ Матушевичъ, по религіозному побужденію, принимая во вниманіе отдаленость своихъ крестьянъ отъ церкви Вистидкой, строить у себя, въ селѣ Мотыкалахъ, церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы и надѣлать ее фундушемъ, т. е. полями, огородами и лугами, съ присовокупленіемъ небольшой части лѣса. При чемъ онъ ставитъ въ обязанность священнику: 1) чтобы онъ еженедѣльно и по русскимъ праздникамъ совершалъ литургію, а по требованію патрона также въ праздники римскіе; 2) еженедѣльно служилъ также обѣдню за фундаторовъ, какъ живыхъ, такъ и усопшихъ; 3) содержалъ на свой счетъ дьячка, не вымогалъ излишней платы за совершеніе церковныхъ требъ, а имено, бралъ не больше двухъ злотыхъ за погребеніе—смотря по количеству рабочаго скота у хозяина, за бракосочетаніе также по два злотыхъ—смотря по приданому, которое получаетъ женихъ, то есть, отъ каждой рабочей скотинны по два злотыхъ, а за другія требя—смотря по обычаю другихъ окрестныхъ приходовъ, и въ 4) запрещается священнику торговать напнтгами подъ какимъ бы то ни было видомъ. Митрополитъ Кіевскій, Галицкій и всея Руси Фелиціанъ Володковичъ, утверждая всѣ пункты этого фундуша, присовокупляетъ: а) что священникъ, если онъ имѣетъ достаточныя на то причины, обязуется служить въ р.-католическіе праздники, б) что онъ свободенъ отъ всякихъ податей и повинностей дворовыхъ, и в) что онъ можетъ для домашняго своего обихода держать у себя дома напнтки.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstego, miesiąca Februarii dwudziestego siódmego dnia.

Przed urzędem ikmci grodzkim y aktami starościńskiemі woiewodztwa Brze-

skiego, comparens personaliter w. i. p. Józef Matuszewicz, pułkownik Petyhorski ikmci woysk w. x. Lit., zapis swóy dobrowolny, wieczysty, funduszowy na cerkiew z nadaniem gruntów y łak imci xie-

dzu prezbiterowi, przy teyże cerkwi mieszkającemu, w dobrach swoich wieczystych, Motykały nazwanych, w woiewodztwie Brzeskim leżących, sponte ac libere, ex puro zelo in augmentum Divinae gloriae uczyniony, przyznał y podpisem ręki własney, vigore constitucyji novellae legis, w protokule spraw wieczystych zapisowym korroborował, rekwirując, ażeby ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany, — który w xięgi wpisując słowo do słowa tak się w sobie ma: Józef Matuszewicz, pułkownik Petyhorski ikmci woysk w. x. Lit., czynię wiadomo y zeznam tym moim wieczystym funduszowym zapisem, iż mając dobra moje dziedziczne, Motykały nazwane, w woiewodztwie Brzeskim leżące, a chcąc mieć usilne staranie o powinne maiestatu Boskiego wielbienie, ponieważ poddani moi Motykalscy, dla odległości parafii cerkwi Wistycykiej y dla obszerności oney, a przez to nacisku licznych parafianów, wielce w naukach y pożytkach duchownych utracają, a oraz wiele trudności y omieszkania w potrzebach parafialnych ponoszą; za czym, za łaską miłosierdzia Boskiego, dla przenajświętszey chwały Jego y otrzymania zbawienia dusz naszych, teraz y na potomne czasy, ten mój fundusz tym moim wieczystym stanowiąc zapisem, pod tytułem tedy Pokrowy świętey protekcji Najświętszey Panny cerkiew fundując, z nadaniem w niey wszelkiego cerkiewnego porządku, tudziesz plebanią ze wszystkim gospodarskim zabudowaniem wystawując, takowe ogrody, grunta y łąki, na sustentacyą prezbitera zapisuję. A naprzód, na siedlisko plebanii y ogrodów grunt y łąka, Radziminszczyzna nazywająca się, między gryntami Srzednich y Małych Motykał leżące, które to wyrażone siedlisko, grunt y łąka ua nim będąca, poczyna się równo z zabudowaniem

plebanii, iak droga idzie do Niechostów aż do gruntu Wasyla Rudy, poddanego z Małych Motykał, a kończy się wzdłuż o staw y młynek, na tym stawie będący; na którym to siedlisku ogrody wszelkie mają dosyć obszerności. Przy tym łąki morożney na wozów więcej trzydziestu, tudzież gruntu na tymże siedlisku na kilkanaście szanków do wysiewu zboża znayduie się. Drugie pole za błotem w Osowym wierszchu na kilkanaście szanków wysiewu wynoszące, miedzą znaczną od gruntu dwornego obwiedziona, na której miedzy iest kamień wielki, antiquitus leżący, na którym znak krzyża świętego wyrobić kazałem, a kączące się u granicy Terebunskiej kopcami, za dekretem podkomorskim, w roku tysiąc siedmsetnym sześćdziesiątym drugim, dnia siódmego Augusta ferowanym, usypaney; w którym to gruncie Osowym wierszchu między górami w samym dole prezbiter szmat lasu na swoją potrzebę konserwować może; a przy tymże gruncie, obok, wyrzniętych ryzów gruntu dwadzieścia pięć aż po gościniec Terebunski, od Małych Motykał idący, do tegoż funduszu nadaię; które to ryzy są także miedziami małemi wzdłuż aż do granicy Terebunskiej oznaczone, a w poprzek od gruntów y popławów dwornych znaczną miedzą oddzielone. Które prezbiter według woli swojey używać wolen będzie, czyli sam zarabiać, czyli na czystsze lub trzeciaki na ludzi rozdawać. Te tedy wyrażone grunta, iako y w siedlisku grunta, ogrody y łąki leżące wyż opisane, wieczyście do funduszu nadaię. Waruję za tym, że temuż prezbiterowi przez wszelki sposób, pod iakimkolwiek pretextem, zabrania się wszelka propinacya wszelkich trunków y wszelakiego czasu sub rigore iustae penalitatis et compensationis decessu w arendzie. Administracya wszelkich dochodów cerkiewnych parafialnych powinna być sub vigore praw synodalskich dyskretna.

nie biorąc za pogrzeb więcej od gospodarza lub gospodyni zmarłych osób, iak tylko od roboczego bydłęcia każdego złotych dwa, od szluby zaś, kiedy niewiasta za miejscowego póydzie poddanego, także od każdego bydłęcia rogatego, w posagu danego, po złotych dwa, a gdyby takowych bydłał nie było, tedy tak od pogrzebu, iako y od szluby naywięcej dwiema złotemi ma kontentować się; inne zaś obwencye według zwyczaju chwałebnego poblížszych cerkwi parafialnych, nic nie wymagając nad słusność y przemożenie ubogich ludzi bydź powinny. Msza święta co niedziela y święta ruskie y za obligacyą kollatorską w święta uroczyste rzymskie aby była odprawowana; każdego zaś tygodnia, któregokolwiek dnia, choćby też per aplikationem tey intencyi przy inney ofierze straszney, aby wiecznemi czasy iedna msza święta za fundatorów miejsca tego, żywych y umarłych, była odprawiona postanawiam. Y oraz aby z tego funduszu do mszy służenia y wszelkich parafialnych obligacyi y obrządków pilnowania dziak, czyli inny iaki człowiek umięttny, był od prezbitera sustentowany y niezawodnie konserwowany postanawiam. Prezeta na tą plebanią zawsze od dziedziców dóbr Motykał, gdzie cerkiew stoi, powinna bydź dawana. Który to mój fundusz y w nim wszelkie ustanowienia, iako na potomne czasy, w niczym nienaruszone y we wszystkim zachowane, według tego opisu bydź powinny, tak dla tym pewniejszey wiary y ważności podpisuię się. Działo się w Motykałach, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego sześćdziesiątego piątego, dnia dwunastego Listopada. U tego funduszu podpis ręki aktora temi słowy: Józef Matuszewicz, pułkownik Petyhorski ikmci, woyski w. x. Lit., mp. Na którym funduszu approbata y w. i. xiędzia metropolity his exprimitur verbis: Felicyan Filip Wołodkowicz, z Bożey y

apostolskiej stolicy łaski, arcybiskup metropolita Kijowski, Halicki y całej Rusysi, prototroni, biskup Włodzimirski y Brzeski, opat Kijowopieczarski. Wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, teraz y na potomne czasy, oznaymujemy y do niewątpliwey podaliśmy wiadomości, iż kiedy fundusze y erekcye świątnic Pańskich mocnym są filarem chwały Boskiej, promocyi y obrządków katolickich nieustawiania, postanowiona słuszna iest rzecz, takowe postanowienia, które tylko a zelo pietatis et propagandae Divinae laudis studio dzieią się, władzą naszą ordynarynią approbować et inviolabili literarum firmitate stwierdzić; takim bowiem sposobem pobożność y dobre uczynki, tudzież w nagrodę za nie aeterna beatitudo nie tylko bardziey iaśnieysza iest y pokazuje się, ale też nieśmiertelną pamięć ma y zostawiać zwykła dla fundatorów. Dla czego, ponieważ w. Józef Matuszewicz, pułkownik woysk ikmci, praefato pietatis zelo ac cultus Divini promovendi fervore accensus, cerkiew w dobrach swoich dziedzicznych, Motykały nazwanych, w woiwodztwie Brzeskim Litewskim sytuowanych, parochialną na chwałę wszechmogącego Boga, za pozwoleniem naszym, sumptem y staraniem swoim wybudował y opatrzynszy ją, tak zewnątrznie, iako y wewnątrznie przyzwoitemi ozdobami one omni meliori modo et ratione sufficienti z proporcją et respective do miejsca exdotował y funduszem wyżey wyrażonym dla sustentacyi parochów uprowidował, tudzież mieć przy niey plebana chciał y postanowił; a przeto suplikował nam, abyśmy piam huiusmodi et laudabilem ipsius intentionem atque opus przypuścić y approbować et alia, quae iuris et iustitiae fuerint, postanović y ordynować chcieli; przeto my świętobliwe y szczęśliwe wyżey wyrażonego w. pułkownika desideria łaskawie akceptuiąc y one do pożądanego końca chcąc przyprowadzić,

ten jego fundusz we wszystkich klauzulach, punktach y uniwersalnie kondycyach przypuścić w imie Pańskie umyśliłiśmy, iakoż przypuszczamy, approbujemy, stwierdzamy y roborujemy władzą naszą ordynaryną y wszystkie w tymże funduszu wyżey wyrażone umiarkowane y opisane grunta, pola, sianożęci y którekolwiek inne powinności y obwencye libertati ac immunitati ecclesiae przypisujemy, incorporujemy y inwiscerujemy; tak iednak, ażeby w dni święteczne ritus latini wielebny x. pleban tameczny y po nim następcy jego odprawiać mszy święte, zwłaszcza gdyby słuszną zabaw swoich lub innych y prawną przyczynę y wymówkę mieli, na sumieniu y koniecznie obowiązani, tudzież do żadnych datków y pospolitości, iako to: podymnego, czynszów, miarek młynnych, wymiarów, dziesięcin pszczelnych pociągani nie byli, oraz aby na własną tylko potrzebę swoją y nie inaczey wolność trunzków mieli, sub amotione a loco parocha,

sine tamen damno arendae. Y tego tyle razy spomnionego funduszu coram actis quibusvis publicis recognicyą uczynić prosił, et quatenus de iure dopuszczamy. Przez którą to admissyę y dopuszczenie nasze, że nic szkodzić amplioribus fundationibus ecclesiarum parochialium, respective do mieysc, ubi amplior bydź może, nie powinno, chcemy y deklarujemy. In quorum fidem etc. Datum w Radomyślu, dnia dwudziestego Decembris, tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątego. U tey approbaty, przy wyciśnioney na czerwonym laku pieczęci, podpis ręki i. w. i. xiędza arcybiskupa y metropolity całej Russeyi temi słowy: Felician, arcybiskup, metropolita całej Russeyi, mp. Który-to takowy dobrowolny, wieczysty funduszowy zapis, przez wyż wyrażoną osobę coram actis praesentibus przyznany y roborowany, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

1766 г.

Изъ книги за 1766—1771 годы, стр. 3499—3500.

141. Право на приходъ Каменицы-Жировицкой церкви.

Брестскій каштеляничъ Федоръ Тарковскій доноситъ Фелициану Филиппу Володковичу, митрополиту Киевскому и całej Руси, что такъ какъ Петръ Будилевичъ, священникъ Каменицкой-Жировицкой церкви въ Брестскомъ воеводствѣ, самъ въ престарѣлыхъ лѣтахъ, просить о предоставленіи своего мѣста сыну своему—Матеехъ Будилевичу; то онъ, Тарковскій, зная жизнь и права Матеехъ Будилевича, назначаетъ его на вышепомянутой приходъ со всіми его древними фундаціями, какъ то: землями, сѣновосами, свободною рубкою дерева въ его лѣсахъ, съ правомъ свободного варенья пива и куренья водки на домашнія нужды.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt pierwszego, miesiąca Oktobra dziewiętnastego dnia.

Przed urzędem ikmci y aktami grodzkimi woiewodztwa Brzeskiego, comparando personaliter i. x. Mateusz Budziłowicz, paroch Kamienicy-Żyrowickiej, prezentę na tąż plebanią Żyrowicką, od w. i. pana Teodora Tarkowskiego, ka-

sztelanica Brzeskiego, sobie daną, ad acta podał, którey tenor sequitur talis: Jaśnie wielmożnemu w Bogu nayprzewielebnieyszemu i. x. Felicianowi Filipowi Wołodkowiczowi, archiepiskopowi metropolitańskiemu Kijowskiemu, Halickiemu y całej Russeyi, biskupowi prototroniemu Włodzimierskiemu y Brzeskiemu, opatowi Kijowo-Pieczarskiemu.

Ponieważ wielebny oyciec Piotr Budziłowicz, paroch Kamienicy-Żyrowickiey, w dobrach moich dziedzicznych, Kamienica-Żyrowicka nazwanych, w woiewodztwie Brzeskim leżących, iuż w sędziwym wieku będący, tak zdrowia iakoby y sił zupełnych circa administrationem sacramentorum in sua parochia nie mający, sam do mnie suplikował za urodzonym Mateuszem Budziłowiczem, synem swoim, abym onego na te beneficium przętuował; zaczym, mając wzgląd na czułe staranie około dusz chrześcianskich parochii swoiey, a poddanych moich y secundum posse w reparacyi cerkiewney, iako też y plebanii, gdyby ztąd większa chwała pomnażała się Bogu, skłoniwszy się łaskawie na proźby onego, iaśnie wielmożnemu memu wielce miłościwemu panu y dobrodzieiowi urodzonego Mateusza Budziłowicza, dobrze mnie in vita et moribus znaiołego y zaleconego, tym listem moim przętuuję, upraszając za nim, ażeby mógł byđz do teyże cerkwi Kamienickiey w maiętności dziedzicney podany, approbowany, instytuowany, (praevio tamen in primis ad hunc statum collato presbiteratu), y onemu de super wyrażone bene-

ficium konferować raczył, z tym wszystkim iako iest od antecessorów moich antiquitus ufundowana, to iest, z gruntami, łąkami, z wolnym w zarosłach moich na opał drew rąbaniem, oraz y na swoią tylko potrzebę piwa y gorzałki robeniem, cavendo iednak, gdyby arędarze moi w tym decessu żadnego nie mieli y mieć exinde nie mogli, a owo zgoła ze wszystkimi do tey cerkwi przynależnościami, nic a nic nie wymuiąc. Któręgo wyż pomienionego Mateusza Budziłowicza, a nie innego do łaski pańskiej zaleciwszy, wyświadczoną w tym dobroczynność zawdzięczaiąc usługami memi tenebor. Co ob firmius robur ręką moią własną podpisuię. Dat. w Kamienicy-Żyrowickiey, anno Domini millesimo septingentesimo sexagesimo sexto, vigesima quinta Septembris. U tey prezenty, przy pieczęci na laku czerwonym wyciśnionej, podpis ręki w te słowa: Teodor Tarkowski, kasztelanic Brzeski, mp. Która to takowa prezenta, przez wyż wyrażoną osobę ad acta podana, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego spraw wieczystych przyjęta y zapisana.

1771 г.

Изъ книги за 1766—1771 годы, стр. 3575—3583.

142. Воспрещеніе, послѣдовавшее отъ папы Климента XIV архіепископу Кіевскому Фелициану Володковичу, чтобы онъ не вмѣшивался въ дѣла управления Львовскаго епископа Леона Шенцицкаго и Брестскаго епископа Антонина Млодовскаго *).

Roku tyśiąc siedmset siedmdziesiąt pierwszego, miesiąca Decembra siódmego dnia.

Na roczkach decembrowych grodzkich woiewodztwa Brzeskiego, porządkiem prawa pospolitego przypadłych et in loco solito, w mieście ikmci Brzesciu sądzących się, przed nami Ludwikiem Stanisła-

wem Suzinem, podstarostą, porucznikiem Petyhorskim w woysku w. x. Lit., Pawłem z Woronney Czyżem, podczaszym, Adamem Antonim Ancutą, sędziami, Ignacym na Wygonowie Wygonowskim, stolnikiem y pisarzem, urzędnikami sądowymi grodzkimi woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter patron i.

*) Переводъ этого акта на русскій языкъ см. въ концѣ этого отдѣленія.

pan Józef Bieniadzki, inhibicią sanctae apostolicae Romanae sedis simul cum citatione w sprawie i. ww. Ludwika Szeptyckiego Lwowskiego, Antonia Młodowskiego Brzeskiego, biskupów ritus graeci uniti, przeciwko i. w. i. xiędzu Felicianowi Filipowi Wołodkowiczowi, arcybiskupowi Kijowskiemu, Halickiemu y całej Rusii metropolicie, oraz Włodzimirskiemu biskupowi, eiusdem ritus graeci uniti wydaną, ad acta podał, którą podając, prosił nas sądu, aby pomieniona inhibicia, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, była do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego spraw sądowych przyięta y wpisana. Jakoż my, sędziowie grodczy woiewodztwa Brzeskiego, oną przyiawszy w xięgi wpisać zleciliśmy, którey tenor sequitur takowy: Franciscus de Ilcio, caesarum curiae camerae apostolicae generalis auditor Romanaeque curiae iudex ordinarius, a sanctissimo domino nostro papa specialiter electus et deputatus, universis et singulis rdis dnis abbatibus, prioribus, praepositis, decanis, diaconis, archidiaconis, scholasticis, cantoribus, thesaurariis, sacristis, tam cathedralium quam collegiatarum ecclesiarum canonicis parochialiumque rectoribus, plebanis, viceplebanis, curatis et non curatis caeterisque praesbiteris, clericis, notariis, tabellionibus publicis, quibuscunque illique vel illis salutem etc. Noveritis nuper coram nobis fuisse comparitum pro parte et ad instantiam excellsmi et redssmi d-ni Leonis Ludovici Szeptycki, episcopi Leopoliensis, nec non illustrissimi et redssmi domini Antonini Młodowski, episcopi Brestensis eorumque officialium principalium, et expositum, quod licet per decretum sacrae nunciaturae apostolicae Poloniarum editum die decima nono Septembris anni millesimi septingentesimi suptuagesimi, declaratum fuerit, nullos irritos et illegitimos esse iurisdictionales actus, tam in archiepiscopatu metropolitano totius Russiae, quam in episcopatu Vladimiriensi exercitos via

facti per illum et rrum d. Felicianum Philipum Wołodkowicz, archiepiscopum Kijoviensem, Haliciensem et totius Russiae atque episcopum Vladimiriensem, ritus rutheni uniti, proptereaque inhibitum isti fuerit, quominus in posterum ipse audeat ad ullos alios iurisdictionales actus devenire, tam in dicto archiepiscopatu metropolitano totius Russiae, quam in dicto episcopatu Vladimiriensi, idque in executionem decreti s. nuntiatura Clementis XIII, qui antecederet tam in archiepiscopatu praedicto antedictum excellentissimum et revdssimum Leonem Ludovicum Szeptycki, quam pro antedicto episcopatu praedictum illum et rrum Antoninum Młodowski in administratores apostolicos cum omnimoda iurisdictione tam in spiritualibus, quam in temporalibus usque ad novam s. sedis dispositionem constituerat et disputaverat. Quam quidem administrationem apostolicam excellimus et revdssimus nuntius ex oraculo eiusdem sancti dni patris suo pro narrato decreto adhuc subsistentem esse declaravit, et in cuius iurisdictionis possessione permanserant et permanent praefati ambo administratores. Nihilo tamen minus memoratus R. Felicianus Philippus Wołodkowicz, archiepiscopus Kijoviensis inde litem iactavit et iactat in grave exponentium damnum et praeiudicium, velle iterum iurisdictionem ipsi concessam invadere eosque in dicta iurisdictionis possessione perturbare et vexare, atque ita minime observare et exequi dictum s. nuntiaturae decretum in executionem pontificiae ordinationis prolatum. Ideo pro eorundem parte de opportuno iuris remedio requisiti, ut monitorium nostrum super observatione et executione dicti decreti ac super mentione iacti cum inhibitione in forma concedere velle designaremus. Nos igitur attendentes, petitionem huiusmodi esse iustam rationique consonam, vobis omnibus et sigulis supra dictis tenore praesentium comittimus et, in virtute s. obe-

dientiae, stricte praecipiendo, mandamus, quatenus statim visis seu receptis praesentibus et, postquam praesentium vigore fueritis requisiti seu alter vestrum fuerit requisitus, ex parte nostra, imo serius apostolica autoritate moneatis et requiratis, prout nos monemus et requirimus per praesentes supradictum illssmum et rdssmum Felicianum Philipum Wołodkowicz, archiepiscopum Kijoviensem, sive eius r. d. promotorem fiscalem, omnesque et singulos alios, in executione praesentium nominatorum et cognominatorum, quatenus infra sex dierum spatium, ab executione praesentium computans, quorum duos dies pro primo, duos pro secundo et reliquos alios duos dies pro tertio ultimo et peremptorio termino canonicae monitione unica pro trina nos assignamus et vos assignetis eisdem per praesentes, sub quingentorum ducatorum auri r. camerae apostolicae, in cassam apostolicam ac pro illis mandati executivi et in iuris subsidium, quatenus opus sit excommunicationis aliisque arbitrio nostro de poenis, debeant, aut ipsorum quilibet ad quam spectat debeat suprascriptum nuntiaturatione apostolicae decretum in sequelam pontificiae dispositionis, ut supra editum, in omnibus et per omnia et ad unguem observasse, attendisseque, adimplevisse suaeque de lite totali et omnimodae executioni demandasse et pro huiusmodi effectu praedictos dominos exponentes in quieta et pacifica possessione dictae spiritalis et temporalis iurisdictionis, in qua, ut supra reperiuntur, manu tenuisse et defendisse et conservasse nec, non ab omnibus quibuscunque molestiis, vexationibus, iactationibus, perturbationibus et impedimentis, eisdem dd. exponentibus super praemissis omnibus et contra formam et tenorem praecitati decreti quomodolibet illatis, datis, factis et praestitis inferendis et commendantis in futurum penitus et omnino cessasse, destituisse et sese abstinuisse, non minus per nos observari et exequi, manu teneri, ut supra cessari et abstineri, aliasque ut supra fieri, mandari vidisse et super praemissis decretis quacunquē fieri et mandatum quodcunque de super necessarium et opportunum et signanter de manu tenendo in forma concedi, decerni et relaxari, sententias fieri et promulgari, ius et iustitiam fieri, ministrari vidisse, expensas et damna refecisse, praesentibus omnino paruisse deducentes, implorantes, non se adstringentes, non solum sed et omni. Et nihilominus si quis compareat alioquin praedictos sic monitos et monendos, si in praemissis sese gravatos fore senserint, peremptorie citatis, prout nos citare mandamus eosdem per praesentes, quatenus sexagesima die post praesentium executionem iuridicam compareant Romae in iudiciis coram nobis cum omnibus et singulis eorum iuribus, causam eorum praetensi gravaminis allegaturi, aliaque dicturi et facturi, prout iustitia svadebit et ordo dictaverit rationis. Certificantes eosdem sic citatos et citandos, quodsi in dicto citationis termino comparuerint, sive non, nos nihilominus ad praemissa et alia graviora iuris factique remedia procedemus, iustitia mediante, dictorum citatorum contumacia vel absentia in aliquo non obstante. Et insuper inhibeatis, praecipiat et mandatis, prout nos inhibemus, praecipimus et mandamus per praesentes omnibus de partibus dd. iudicibus ecclesiasticis, quaunque autoritate et facultate fungentibus, functuris, et praecipue supradicto illmo et rdssmo domino Feliciano Philippo, archiepiscopo Kijoviensi sive illius r. d. promotori fiscali atque insuper d. Romano Wyhonowski, asserto officiali Kijoviensi, d. Paulo Urbanowski, asserto notario consistoriali, d. Szuszyński, asserto examinatore dioecesano, d. Skoczynski, asserto officiali Braclaviensi, dno Modzelewski, asserto officiali Vilnensi, dno Iwaskiewicz, asserto officiali Polesiensi, dno Jachimowicz, asserto

officiali Brestensi, omnibus et singulis in executione praesentium nominatorum et cognominatorum, ne sub iam dictis et aliis paenis nostro arbitrio audeant seu praesument contra formam et tenorem dicti decreti s. nunciaturae, adhaesive ad supra dictam apostolicam ordinationem emanati, ullos iurisdictionales actus exercere in archiepiscopatu metropolitano totius Russiae et in episcopatu Vladimiriensi tam circa spiritualia, quam circa temporalia, consequenter sese immiscere in officiorum et functionum sive spiritualium sive temporalium exercitio, fructuum et reddituum supradicti archiepiscopatus et episcopatus administratione, et perceptione aliarumque rerum omnium et iurium, ad praefatos archiepiscopatum et episcopatum quomodolibet pertinentium, et ita supranominatos ambos exponentes eorumque officiales et ministros in huiusmodi spiritualis et temporalis iurisdictionis possessione, in qua reperiuntur quomodolibet molestare, vexare et perturbare, nec aliud quidquam innovare vel attentare, seu innovari et attentari facere, sub quovis praetextu, quodsi secus id totum absolutionem*). In fidem etc. Datum Romae ex magna curia Innocentiana montis citatorii, anno a Nativitate Domini nostri Jesu Xsti millesimo septingentesimo septuagesimo primo, indictione quarta die vigesima mensis Augusti, pontificatus sanctissimi in eodem Xsto patris et dni nostri Clementis divina providen-

tia papae XIV anno eius tertio. Locus sigilli. T. Carrava C. A. locum tenens pro dno Placentino de montibus A. C. notario, Leonardus Ant. Pace, connotarius. Monitorium super observationem et executionem etc. etc. super manutentionem cum inhibitione lib. mem. fol. quadragesimo tertio. Utey inhibicii s. applicae Rmnae sedis simul cum citatione wydaney, przy wyciśnioney pieczęci czarney dalsza expressia takowa: Et quia ego Matheus Ustrzycki, philosophiae doctor publicus, s. autoritate aplica per dioecesim Posnaniensem et Varsaviensem notarius, praesentem copiam monitorii super observationem et executionem decreti pontificii una cum inhibitione in negotio praemisso Roma ex m. curia Innocentiana m. c. emanata cum suo originali authentico sigillo dictae curiae munito manu d. connotarii seu cancellarii subscripto, mihi notario supra scripto exhibito confrontatam et collationatam per omnia concordare adinveni, ideo in praemissorum fidem signum nomen et cognomen meum, quibus in talibus utor, apposui, rogatus et requisitus. Actum Varsaviae, die vigesima quinta mensis Septembris anno Domini millesimo, septingentesimo septuagesimo primo. Która to takowa s. applicae Romanae sedis, simul cum citatione inhibicia, za podaniem oney przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg grodzkich spraw sądowych przyjeta y wpisana.

1772 г.

Изъ книги за 1772—1774 годы, стр. 663—665.

143. Актъ измѣренія земли, принадлежащей Копыловской церкви. Земля эта дана княжной Елисаветой Сапѣжиной, съ условіемъ, чтобы священникъ четверть уволокн назначилъ для дьяча.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt wtorego, miesiąca Septembra dziewiętnastego dnia.

Przed urzędem ikmci y aktami grodz-

kimi woiewodztwa Brzeskiego, comparando personaliter ip. Marcin Koczalski, zapis wymiaru gruntów do cerkwi Kopyłowskiej ad acta podał, który wpis-

*) Здесь въ подлинникѣ пропущено нѣсколько словъ.

iąc w wiegi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Wymiar gruntu włok dwóch, funduszem od i.-o. x-ney ieyności Elżbiety Sapieżnyey, wojewodzicowey Mściśławskiej, pani, do cerkwi Kopyłowskiej dnia ósmego Februarii, roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt wtorym nadanego y na mój wymiar tymże funduszem odesłanego, który to wymiar w takowym położeniu uczyniłem: Pierwsza zmiana włok dwóch, leżąca w pół wsi Kopyłowa, pod cerkwią y siedliskiem będąca, szerokości w sobie mająca po łokci Litewskich siedm y puł, prętów czternaście y puł, ob miedzę z iedney strony Antoniuka Sobolewskiego, a z drugiej strony ob miedzę gruntu pustego, końcem od rowu rzeczki Kopyłowki, a drugim końcem do ściany poprzeczney; caley zmiany tego szmata długość, na łokieć Lit., licząc po łokci siedm y puł w pręt, łąki prętów sześćdziesiąt, siedliska z ulicą— prętów pięćdziesiąt, pola do ściany poprzeczney— prętów czterysta czterdzieści; summa tey zmiany: długość prętów pięćset pięćdziesiąt, a szerokość— prętów czternaście y puł,— co uczyni w tey zmianie płaszczyny morgów dwadzieścia y sześć y prętów długich dwadzieście siedm y puł. Druga zmiana tych dwóch włok, w tymże porządku y miedzach za wsią od Wołoszek leżąca, od teyże rzeczki Kopyłowki długość zaczynaiać, a kończąc do teyże ściany, co y pierwsza zmiana— ma długość równą z pierwszą zmianą— prętów pięćset pięćdziesiąt, a szerokość prętów dwanaście y pręcików sześć; co uczyni w caley płaszczynie tych dwóch włok— w długim poletku morgów dwadzieście dwa y prętów długich— dwadzieścia dwa y puł. Trzecia zmiana dwóch włok, w drugim końcu wsi, idąc do dworu Kopyłowskiego, w poprzek sznurów w tychże miedzach y porządku leżące, na które włoki pola z łąką, zaczynaiać od teyże rzeczki Kopyłowskiej do ściany poprzeczney, nayduie się dłu-

gość równa z pierwszą zmianą, a szerokość prętów szesnaście; co uczyni cała płaszczyna morgów dwadzieścia dziewięć y prętów długich dziesięć. Nadatki do tych włok osobno leżą: pierwszy— uroczyskiem, nazwany Swierdłów, za łągiem, ku Małaszewiczom idąc, zaczynaiać długość od łągu do drogi poprzeczney— prętów dziewięćdziesiąt pięć, wszyrz— prętów ośm; co uczyni w caley płaszczynie morgów dwa, prętów długich — szesnaście, między miedzami z iedney strony Sobolewskiego, z drugiej pustego gruntu; drugi naddatek uroczyskiem, nazwany Maszczykow, leży ob miedzę z iedney strony Sobolewskiego, z drugiej strony gruntu pustego, końcem iednym od zarośli, drugim końcem po drogę y końcom włok sielskich Kopyłowskich. Długość onego prętów dwieście pięć, szerokości prętów dziesięć; co uczyni w caley płaszczynie morgów sześć, prętów dwa y puł. In summa tych włok gruntów, z łąkami y z naddatkami, w płaszczynie nayduie się, licząc we włokę po morgów trzydzieści, włok dwie, morgów dwadzieścia ośm y prętów długich iedynaście. Z tych to dwóch włok prezbiter ma dać na dziaka gruntu ćwierć włoki iednę. Który wymiar, według woli i.-o. x-ney ieymci uczyniwszy y oznaczywszy, i.-x. parochowi Kopyłowskiemu tym moim pismem podaie. Pisan w Kopyłowie, roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt drugiego, dnia dziewiętego Julii. U tego zapisu wymiaru gruntów, do cerkwi Kopyłowskiej, według woli i.-o. x-ney imci, uczynionego y oznaczonego, podpis ręki i.-p. komornika powiatu Starodubowskiego temi wyraża się słowy: Szymon Szpilowski, komornik powiatu Starodubowskiego. Na zatyłku tego zapisu approbata i.-o. x-ney imci Sapieżnyey, wojewodzicowey Mściśławskiej, z podpisem ręki, przy pieczęci na laku czerwonym wyciśnionej, his exprimitur verbis: Wyznaczone grunta funduszem moim do cer-

kwi Kopyłowskiej, a przez i.-p. Szpilowskiego, komornika Starodubowskiego, wymierzone y miedzami opisane, approbiując wiecznymi czasy, od wszelkich danin dworskich y opłacenia przed tym z tego gruntu pochodzącego uwalniam, tak terazniejszego parocha, iako y następców jego na te beneficium, z dozwoleństwem warzenia piwa, pędzenia gorzałki na własny obchód, bez przeszkody w arzędzie. Co, dla lepszego dokumentu, przy zwy-

klęcy pieczęci, podpisem ręki moiej stwierdzam. Dat. w Warszawie, die prima Septembris, anno millesimo septingentesimo septuagesimo secundo. E. x. Sapieżyna, woiewodzcowa Mściśławska (L. S.). Który to takowy zapis, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, jest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

1776 r.

Изъ книги за 1775—1776 годы, стр. 1621—1622.

144. Право на приходъ Пружанской церкви во имя Преображенія Господня.

Король Станиславъ Августъ даетъ знать епископу Брестскому - Литовскому, коадьютору Владимирскому епископства, Адаму Антонину Младовскому, что по случаю открывшея священнической ваканси при церкви во имя Преображенія Господня въ королевскомъ мѣстечкѣ и имѣннѣ Пружанѣ, послѣ устраниенія священника Фелициана Самулевича, онъ, король, даетъ право на приходъ искусному въ наукахъ и извѣстному по своей примѣрной жизни Стефану Сиwickкому.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstego, miesiąca Apryla piętnastego dnia.

Przed urzędem ikmci y aktami grodzkimi woiewodztwa Brzeskiego, comparsens personaliter i. p. Stefan Siwicki, prezentę na cerkiew Spaską Pружанскą, od nayiasniejszego króla imci Stanisława Augusta sobie aspirującemu do kapłanstwa daną y służącą, adacta podał, rekwirując, aby pomieniona prezenta ze wszelką intus wyrażoną rzeczą była do xiąg grodzkich wdztwa Brzeskiego przyięta y wpisana, którą, od słowa do słowa w też xięgi wpisując, tak się w sobie ma: Stanisław August, z Bożey łaski król Polski etc. W. i. xiędzu Adamowi-Antoninowi Młodowskiemu, biskupowi Brzeskiemu Litewskiemu, koadjutorowi biskupstwa Włodzimierskiego, wiernie nam miłemu, łaska nasza królewska. Wielebny w Bogu wiernie nam miły! Wakuie ad praesens cerkiew parochialna, sub titulo Transfigurationis Christi, w miasteczku y

dobrach naszych ekonomicznych Pружанie post amotionem pobożnego xiędza Feliciano Zamulewicza, ostatniegoiey possessora, do kollacyi naszej a dyecezyi wierności twoiej należąca, do której maiać nam dobrze z przykłađności życia, nauki y pobożności zaleconego, urodzonego Stefana Siwickiego wielebności twoiej prezentować umysłiliśmy, iakoż ninieyszą prezentą naszą prezentujemy, żadaiać po wielebności twoiej, abyś wspomnionego urodzonego Stefana Siwickiego, iako od nas prezentowanego, a nie kogo innego, post susceptos sanctos ordines usque presbiteratum, na wspomnione beneficium y parochią Pружанскą installował, rzeczy duchownych staranie y doczesnych do tej parochii należących używanie onemu polecaiać, iako to do pastyrskiego urzędu wielebności twoiej przynależy. Na co, dla lepszej wiary, ręką naszą podpisawszy się, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego trzeciego miesiąca Stycznia.

roku Panskiego tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstego, panowania naszego dwunastego roku. U tey prezenty, przy wyściśnionej na massie czerwonej w. x. Lit. pieczęci, podpis ręki najiasniejszego króla imci takowy: Stanisław August król. A na drugiej stronie pieczęci adscriptia takowa: Prezenta na cerkiew Spaską Pruząską urodzonemu Stefanowi Siwickiemu; a niżej tey adskripcii podpis ręki w. sekretarza temi słowy: Jerzy Białopiotrowicz, łow. ptu Lidz. ikmci w. x. Lit. pieczęci sekretarz. A na załamaniu nad pieczęcią adskrypcya temi wyraża się słowy: Procancellariatu illustrissimi et excellentissimi domini Joachimi in Szczo-

rze, Zienbin et Wisniew comitis Littawor Chreptowicz, procancellarii magni ducatus Lit. Brestensis et Żoslensis capitanei sigillatum, est in actis. A na brzegu załamania suscepta konsystorza, ritus graeci uniti in eum exprimitur tenorem: Anno Domini millesimo septingentesimo septuagesimo sexto, die decima octava Martii, veteris stili, ad acta consistorii generalis Brestensis ingrossatum; in quorum fidem etc. Jacobus Jaczewicz, consistorii generalis Brestensis actorum notarius, mp. Która to prezenta, przez wyż wyrażoną osobę ad akta podana, iest do xiąg grodzkich wdztwa Brzeskiego przyjęta y wpisana.

1778 r.

Изъ книги за 1777—1778 годы, стр. 1817—1818.

145. Консенсъ митрополита Леона Шептицького для исходатайствованія права на приходъ Зещинской церкви.

Митрополитъ Кіевскій и всей Руси Леонъ Шептицькій, свидѣтельствуя о познаніяхъ въ борисловскихъ наукахъ я безукоризненной жизни Игнатія Лонскаго, предоставляетъ ему право исходатайствовать себѣ презенту на Зещинскій приходъ въ Брестской епархіи.

Roku tysiąc siedemset siedmdziesiąt ósmego, miesiąca Nowembra dwudziestego ósmego dnia.

Przed urzędem ikmci y aktami grodzkimi woiewodztwa Brzeskiego, przede mną Tadeuszem Laskowskim, regentem aktualnym grodzkim tegoż woiewodztwa, comparendo personaliter szlachetny Ignacy Łonski, konsens dla wzięcia prezenty na plebanją ruską od iaśnie w. imci xiędza Leona na Szeptycach Szeptyckiego, metropolity całej Rusi, sobie dany y służący, ad acta podał, którego tenor sequitur talis: Leo na Szeptycach Szeptycki, z Bożej y świętey stolicy apostolskiey łaski, metropolita całej Rusi, arcybiskup Kiiowski, biskup Lwowski, Halicki y Kamieniecki, biskupstwa Włodzimierskiego y Brzeskiego administrator, opat Kijowo-

Pieczarski y kommendataryusz Mielecki, orderów orła białego y ś. Stanisława kawaler. Czyniemy wiadomo, komu o tym wiedzieć należy, iż przychilając się do pobożney intencji szlachetnego Ignacego Łonskiego, w stanie duchownym Bogu służyć pragnącego, przez pokorną suplikę nam oświadczoney, mając oraz nie tylko o nauce y zdolności do tego stanu potrzebney od examinerów, ale y dobrych obyczaiów zaświadczenie, tym względem przyiwszy żądanie onego, ażeby pro titulo canonico promocii swoiey, gdzie z prawa należy, mógł o prezentę do wakuującego beneficium Zeszczynskiego dycezyi Brzeskiej konkurrować y godziwie sobie konferowaną otrzymać. Na to onemu zalecenie zdolności daemy per praesentes. In quorum fidem dat. w Włodzi-

mierz, dnia dwudziestego Czerwca, roku Pańskiego tysiąc siedemset siedemdziesiąt ósmego. U tego consensu podpisania w akto- ra przy wyciśnioney tegoż pieczęci yponiżey adskrypcya w te słowa: Leo metropolita całej Rusii. Zale-
 cenie zdolności Ignacemu Łońskiemu. Który to konsens, przez wyż rzeczona osobę ad acta podany, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyięty y wpisany.

1778 г.

Изъ книги за 1779—1780 годы, стр. 17—20.

146. Возобновление фундушовой записи на Опольскую церковь.

Игнатій y супруга его Магдалена Сѣраковскіе, владѣльцы имѣнія Ополя-Литовскаго въ Брестскомъ воеводствѣ, объявляютъ во всеобщее свѣдѣніе, что такъ какъ оригинальный фундушъ, издревле наданный ихъ предками Опольской церкви, во время непріятельскихъ набѣговъ, истребленъ пожаромъ, но въ 1689 году возстановленъ Брестскимъ каштеляномъ Францискомъ-Александромъ Коптемъ, — то, собравъ всѣ законныя справки о земляхъ, сѣнокосахъ, десятинахъ и другихъ принадлежностяхъ вышеназванной церкви, они, Сѣраковскіе, вполне подтверждаютъ фундушъ сей церкви, какъ въ первоначальномъ, такъ и въ настоящемъ возобновленномъ его видѣ. Статья фундуса въ настоящемъ его видѣ слѣдующія: 1) поль-уволоки земли на дѣячка, наданной въ 1511 г. Василемъ Ивановичемъ Коптемъ; 2) усадьба въ Пододворьѣ, при которой числятся два огорода; 3) двѣ уволоки въ селѣ Ополѣ съ придатками; и 4) еще одна (третья) уволока, при ней же поль-уволоки для дѣячка. Священникъ обязанъ заботиться о томъ, чтобы дѣячекъ былъ способенъ къ пѣнію, чтобы онъ устраивалъ хоръ, исполнялъ всякія службы не только при церкви, но и по деревнямъ училъ крестьянскихъ мальчиковъ чтенію и писму. Вслѣдствіе этого дѣячекъ не долженъ быть отвлекаемъ ни на какія господскія работы. Люди, живущіе на третьей уволокѣ, свободны отъ всякихъ платъ и повинностей въ пользу двора, а служатъ лишь Опольскимъ священникамъ. Имъ же записывается поданный Петръ Лѣсакъ съ женою Фѣдоромъ и своими потомствомъ, которые должны поселиться на церковной землѣ. Десятина, которая слѣдуетъ церкви по первому фундусу съ подданныхъ Опольской волости, заключается въ одной копѣ ржи съ уволоки. Въ дополнение ко всему предоставляется свободная рубка дровъ въ дворовыхъ лѣсахъ, пастбище, свободное варенье пива, гонка водки— для домашнихъ нуждъ, но не для продажи.

Roku tysiąc siedemset siedemdziesiąt dziewiątego, miesiąca Februarii dwudziestego czwartego dnia.

Przed urzędem ikmci y aktami grodzkimi woiewodztwa Brzeskiego, przede mną Tadeuszem Laskowskim, regentem grodzkim tegoż woiewodztwa, comparendo personaliter i. w. imci p. Ignacy Sierakowski, strażnikowicz w koronie, starosta Olszański, zapis wieczysto renowacyiny funduszowy dla cerkwi y plebanii ritus graeci uniti, w dobrach swoich Opolskich uczyniony, przyznał y roborował, y takowe przyznanie swe, podpisem własney ręki w protokule przyznań stwierdziwszy, do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego dał ku wpisaniu, który, od słowa do słowa w też xięgi wpisując, w następującym iest

wyrażeniu: Ignacy y Magdalena z Grabowskich na Opolu Sierakowscy, małżonkowie, strażnikowiczowie w. koronni, Olszańscy etc. etc. etc. starostowie. Oznaymuiemy tym listem naszym, wieczyście trwać mającym, iako żądaiąc, aby w dobrach naszych dziedzicznych, Opole-Litewskie zwanych, w woiewodztwie Brzeskim leżących, cerkiew, od przodków naszych, tychże dobr dziedziców, fundowana, wiecznie trwała y w niey chwala Boża pomnażała się, a nie ustawała; że teyże cerkwi fundusz oryginalny przez inkursie nieprzyacielskie y konflagratę zaginał, iako przyświadcza ponowienie onego przez i. w. Franciszka Alexandra Kopcia, kasztelana Brzeskiego, na dniu dwudziestym ósmym Kwietnia, roku tysiącznego sześćsetnego osiemdziesiąt dzie-

wiątego wydane; przeto z tegoż ponowienia, oraz y innych dowodów, przez parochów dotychczas zakonserwowanych y aktualnie znajdujących się, powziawszy zupełną wiadomość o gruntach, łąkach, dziesięcinie y innych do niey przynależnościach, pierwszym funduszem nadanych y wiecznie aplikowanych, aby te od rzeczoney cerkwi naszej Opolskiej nie odpadały y zawždy za cerkwi tey służące były miane, ponawiając, tak oryginalny fundusz, iako y pośrednie nadania, iako to: puł włoki na dziaka od i. w. Wasila Iwanowicza Kopia, dworzanina ikmci, na dniu trzecim Maia, roku tysięcznego pięćsetnego iedynastego na wieczność zapisanego, też grunta y przynależności każde z osobna opisać y wyspecyfikować y podług prawa w aktach autentycznych przyznać umyśliśmy, iakoż przystompiwszy do opisania oznaczamy: Nayprzód, przysiedlenie plebanii ruskiej wedle cerkwi w podedworzu, przy którym ogrodów dwa, razem leżące, ciągnące się wszereż po parkan kościelny, długość zaś tychże ogrodów—od stodoły y chlewu przy budynku blisko kościoła stojącym, zabudowanych do stawu; powtóre, pola włok dwie, na początku pol wsi Opola, razem leżące: których iedna zmiana zaczyna się od gościńca, a kończy o grunta Rusiłowskie; druga przeciw teyże zaczyna się od tegoż gościńca, a kończy o grunta Hołowieńskie; trzecia zmiana w drugim końcu Opola, zaczyna się od Błota Wazewa, a kończy przy nadatkach, Długie-Zagony zwanych. Do tych włok nadatki podłużne: ieden zaczyna się od granicy Hołowieńskiej, a kończy po nadatki wsi Opola, szeroki od Kosobuckich włok do nadatku cerkiewnego, Długi-Zagon zwanego; drugi przy boku Kosobuckich włok szeroki, po nadatki poprzeczne; długi od między nadatków Opolskich do błota Wazewa. Nadatki poprzeczne: ieden zaczyna się od drogi

do Piechow, a kończy o nadatek Kosobucki, szeroki od gościńca Mostowskiego do nadatków Opolskich; drugi po drugiej stronie gościńca Mostowskiego—teyże długości y szerokości; trzeci za rowem kopanym, między gromadzkimi, w szerokości y długości proporcjonalney włokom. Trzecia włoka posród wsi Opola, drugie dwie zmiany między zmianami pierwszych włok y nadatków tyleż między nadatkami włok pierwszych sobie służących mająca. Przy tey trzeciej włoce puł-włok dziakowski, osobne swoje zmiany w zmianach włocznych y nadatki między nadatkami mający. Zaczynamy wielebny paroch, aby na gruncie tym był dziak zdalny do choru, ma mieć staranność, którego powinnością będzie przy zupełnym dla parocha posłuszeństwie y uszanowaniu choru y innych usług cerkiewnych pilnować, dzień pacierza y katechizmu nie tylko w cerkwi, ale y po wsiach nauczać, w szkole uczącą się młodź do czytania y pisania aplikować. Do czego uprzątając przeszkodę, aby od parochów do robocizn gospodarskich nie był pociągany, warujemy. Przytym łąki w uroczyszczach Mórawnik, iedna podłużna, druga poprzeczna Trościaniec, Dywoze albo Hruszka, czyli Słepetyn, gdzie y pleszarbne, Pozdzwowiec y Pykowiec zwanych, w proporcji włok y wszędzie na początku gromadzkich wydzielone. Że tedy przysiedlenie z ogrodami pola y łąki, z wszelkimi onych nadatkami, zarosłami y pożytkami plebańskie y dziakowskie, iako w swoich miedzach y granicach znajduią się y w aktualney possessii wielebnego xiędza Bazylego Droszewskiego, terazniejszego parocha Opolskiego, zostają, tak aby y zawždy do tey cerkwi należeli y w possessii parochów zostawali; oraz, iako podług wyrazu funduszu dziakowskiego, na trzeciej włoce cerkiewney, w posród wsi sytuowanej, byli zasadzeni poddani cerkiewni,

tak by y napotym nie należąc nic do powinności, ani do żadnych opłat dwor-nych, za cerkiewnych poddanych miani byli y parochom Opolskim powinności odbywali, utwierdzamy, y poddanego naszego, na imie Petra Leszaka, z żo-ną Teodorą y potomstwem ich, terazniejszyemu parochowi y nastempcom, parochom Opolskim, dla osadzenia na gruncie rzeczonym cerkiewnym, odstępujemy y darujemy. Dziesięcina, która mocą oryginalnego funduszu z włości Opolskiej od poddanych ciągnętych y czynszowych osiadłych — z włoki po kopie żyta, do parochów ruskich Opolskich należy, aby y na potomne czasy należała y bez żadney przeszkody oddawana była, stanowimy; przytym wolny wrąb na opał, tak parochowi, iako y dziakowi, w lasach naszych y wolne pastwisko dla bydła, warzenie piwa y pędzenie wódki, na domową tylko parocha potrzebę, a nie dla szynku, pozwalamy. Y te wszystkie nadania y wolności, iako w dawniejszych dokumentach są opisane, władzą naszą, iako dziedzice y kollatorowie tey cerkwi naszej Opolskiej, na wieczne czasy prawem funduszu umacniamy y utwierdzamy, żądając po sukcesorach naszych y onych na sumienie obowiązując, aby tego potwierdzenia y ustanowienia naszego w niczym nie naruszali, owszem one utrzymywać y bronić starali się.

Pisan w Opolu, dnia trzeciego miesiąca Października, tysięcznego siedemsetnego siedemdziesiąt ósmego roku. U tego funduszu renowacyjnego podpisy rąk, tak samych iaśnie ww. kollatorów, iako też y ww. imci pp. pieczętarzów his exprimuntur verbis: Ignacy Sierakowski, strażnikowicz w. k. L. star. Olszański. Locus sigilli in cera rubra expressi. M. Sierakowska, s.w. koronna star. Olszańska, manu propria. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od iaśnie ww. Ignacego y Magdaleny Sierakowskich, strażnikowiczów w. korony, starostów Olszańskich, do niniejszego renowacyjnego funduszu cerkwi Opolskiej, podług prawa podpisuję się: Antoni Koronczewski, archiprezbiter katedralny y oficał generalny Brzeski, archidiacon Włodzimierski. Locus sigilli in cera rubra expressi. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz, według prawa, podpisuję się; T. Zawadzki, kapitan rzeczypospolitey. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od iaśnie w. Ignacego y Magdaleny Sierakowskich, strażników w. korony, starostów Olszańskich, do tego renowacyjnego cerkwi Opolskiej funduszu podług prawa podpisuję się Tomasz z M. Rutkowski. Który to renowacyjny fundusz, przez wyż wyrażone osoby przyznany, iest do ciąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyjęty y zapisany.

1778 г.

Изъ книги за 1781—1782 годы, стр. 2287.

147. Право на приходъ Збунинской церкви во имя св. Николая.

Елисавета княгиня изъ Браилицкихъ, супруга Метиславскаго воеводы Салѣги, обращается къ Леону Шептицкому, митрополиту всей Руси, и проситъ его рукоположить на отырышную священническую вакансію при церкви св. Николая Чудотворца, въ селѣ Збунинѣ безукоризненнаго по своей жизни Якова Павловича, въ пользованіе котораго предоставляются всѣ принадлежачія къ церкви поля, сѣнокосы и другія доходныя статьи.

Roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt wtorego, miesiąca Maia piętnastego dnia.

Na roczkach maiowych grodzkich woiewodztwa Brzeskiego, porządkiem prawa

pospolitego przypadłych, y na mieyscu zwykłym w mieście ikmci Brześciu agitujących się, przed nami Jackiem Lancorońskim Paszkowskim, podstolim y vice-

starosta, Stanisławem na Bielsku Bielskim, Ignacym Korczakiem Hruszewskim, miejsce wielmożnego pisarza zasiadającym, sędziami urzędnikami grodzkimi województwa Brzeskiego, stanowiący osobicie imci x. Jakub Pawłowicz, paroch Zbuyninski, prezentę na beneficium wakuujące cerkwi, pod tytułem świętego Mikołaja, we wsi Zbunin zwanej, od i. o. x. imci Sapieżney wojewódzicowey Mściśławskiej sobie wydaną y służącą, do akt podał, która w następujących wyrazach pisana: Elżbieta z Branickich, hrabini na Kodniu, żięzna Sapieżyna, wojewodzina Mściśławska, iw. nayprzewielebniejszymu w Bogu imci x. Leonowi na Szeptyczach Szeptyckiemu, metropolicie całej Rusi, arcybiskupowi Kijowskiemu, Lwowskiemu, Halickiemu y Kamienieckiemu biskupowi, Włodzimierskiego y Brzeskiego biskupstwa administratorowi, Kijowskiemu Pieczarskiemu y Mieleckiemu opatowi, orła białego y ś. Stanisława kawalerowi. Na wakuujące w tym czasie beneficium cerkwi, pod tytułem ś. Mikołaja biskupa Mirlicyiskiego, we wsi moiey dziedzicznej, Zbunin zwanej, prawu memu prezentowania podległej, z przyczyny której, aby wia-

skim w iedności zostająca, najmniejszego nie miała uszczerbku, po dobrowolney rezygnacyi pobożnego Bazylego Złotkowicza, zaleconego mnie dobrze z przykładnego życia y przyzwoitey duchownemu stanowi doskonałości, urodzonego pobożnego Jakuba Pawłowicza na wakuujące pomienionej cerkwi beneficium, ze wszystkimi do niego polami, sianożęciami y innemi prowentami, zdawna należącemi, daię y konferuię, upraszając, abyś tego, a nie innego, na pomienione beneficium poświęcić y instalować raczył, zupełny duchownych y świeckich rzeczy rząd iemu poleciwszy. Na co, dla lepszej wagi, takową daną prezentę, przy zwykłej pieczęci wyciśnieniu, podpisem ręki mey stwierdzam. Datum w Kodniu, die tertia Decembris, millesimo septingentesimo septuagesimo octavo anno. U tey prezenty, przy wyciśnieniu na laku czerwonym herbowey pieczęci, podpis iaśnie oświeconey aktorki temi wyraża się słowy: Elżbieta, z Branickich, żięzna Sapieżyna, wojewodzina Mściśławska (Locus sigilli). Która to prezenta, przez osobę wyżey wyrażoną do akt podana, iest do tych xiąg grodzkich spraw sądowych wieczystych województwa Brzeskiego przyjęta y wpisana.

1779 г.

Изъ книги за 1777— 1778 годы, стр. 1819—1820.

148. Право на приходъ Зецинской церкви во имя Воздвиженія Честнаго Креста.

Крайній вел. кн. Литовскаго Юсифъ Сафга обращается къ митрополиту всей Руси Леону Шенцицкому и проситъ его рукоположить на отсрившуюся священническую вакансію при Крестовоздвиженской церкви въ его селѣ Зецинцѣ Брестской епархіи—Игнатія Лонскаго, въ пользование котораго онъ предоставляетъ всѣ издавна принадлежашія церкви земли и другія доходныя статьи, и освобождаетъ его отъ взноса медовой десятины въ пользу двора.

Roku tysiąc siedemset siedemdziesiąt ósmego, miesiąca Nowembra dwudziestego ósmego dnia.

Przed urzędem ikmci y aktami grodzkimi województwa Brzeskiego, przede

mną Tadeuszem Laskowskim, regentem aktualnym grodzkim tegoż województwa, comparendo personaliter szlachetny Ignacy Łonski, prezentę na plebanią ruską, we wsi Zaszczynce w województwie

Brzeskim leżący, od iaśnie oświeconego xięcia iegomości Józefa Sapiehy, krayczego w. x. Lit. sobie daną y służącą, ad acta podał,— który tenor sequitur talis: Józef, hrabia na Kodniu y Wisznicach, xiąże Sapieha, krayczy w. x. Lit. orderu ś. Huberta kawaler. Jaśnie w. imci xiędzu Leonowi na Szeptycach Szeptyckiemu, metropolicie całej Rusi, arcybiskupowi Włodzimierskiemu (sic) Kijowskiemu, biskupowi Lwowskiemu y Halickiemu, biskupstwa Włodzimirskiego y Brzeskiego administratorowi et cet. orderów orła białego y ś. Stanisława kawalerowi. Przy zaleceniu usług moich, oznaymię tym listem moim, iż w dobrach moich wsi Zeszczynce, w dyecezyi Brzeskiej, wakuie adpraesens, post liberam resignationem xiędza Łukasza Pirockiego, cerkiew pod tytułem Podwyższenia Krzyża ś., do której miał zaleconego o zdolności y dobrych obyca-

iach szlchetnego Ignacego Łonskiego, umyśliłem iaśnie w. p. prezentować, iakoż y aktualnie go prezętuję, żądając, abyś go iaśnie w. p., pro munere officii sui episcopalis, do tegoż beneficium instituere raczył. Któremu y ia, podług dawnego zwyczaju y erekcyi, wszelkiego używania wolnie gruntów dozwalam, niemniej od dziesięciny pszczelney uwalniam y tę prezentę ręką moją podpisuję. Dat. w Wisznicach, dnia szóstego Augusta, tysiąc siedemset siedemdziesiąt ósmego. U tey prezenty podpis ręki iaśnie oświeconego aktora, przy wyciśnionej naku czerwonym pieczęci herbowey tegoż, takowy: Józef xiąże Sapieha, krayczy w. x. Lit. (L. s.). Która to prezenta, przez wyż wyrażoną osobę ad acta podana, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyjeta y wpisana.

1779 г.

Наъ книги за 1779—1780 годы, стр. 281—282.

149. Право на приходъ Городецкой церкви, данное Пłodцимъ епископомъ Михаиломъ кн. Понятовскимъ священнику Михаилу Тонелю.

Roku tysiąc siedemset siedemdziesiąt dziewiątego, miesiąca Iunii trzydziestego dnia.

Przed urzędem ikmci y aktami grodzkimi woiewodztwa Brzeskiego, przede mną Thadeuszem Laskowskim, regentem grodzkim tegoż woiewodztwa, comparendo personaliter szlchetny Symon Tąkiel, prezentę na beneficium Grodeckie ritus graeci uniti, od iaśnie oświeconego xięcia iegomości Michała Poniatowskiego, biskupa Płodckiego, sobie samemu aspirantowi do kapłaństwa eiusdem ritus graeci uniti dane y służące, ad acta podał, którego tenor sequitur talis: Illustrissimo ac reverendissimo domino Leoni in Szeptice Szepticki, Dei et apostolicae sedis gratia

metropolitae totius Russiae, archiepiscopo Kioviensi, episcopo Leopoliensi, Halicensi et Camenecensi, episcopatum Vladimiriensis, Brestensis administratori, abbati Kiiowo-Peczarensi et comendatario Mielnicensi, ordinis aquilae albae et s. Stanislai equiti. Illustrissime ac reverendissime domine! Vacat adpraesens ecclesia parochialis in villa Grodek, bonorum episcopatus nostri Płodcensis, iurisdictionis illustrissimae vestrae dominationis, iuris vero patronatus et collationis nostrae episcopalis, idque post obitum admodum reverendi Joannis Bohowicz, presbyteri ritus graeco-uniti dicti beneficii Grodecensis parochi, ad quam quidem ecclesiam taliter vacantem nos pro iure patro-

natus et collationis nostrae, quod nobis de super id servit et competit, generosum Simonem Takiel de vita et moribus ac sufficienti doctrina nobis apprime commendatum vestrae illustrissimae ac reverendissimae dominationi praesentandum esse duximus, prout hisce literis nostris praesentamus pro et cum eo rogantes, quatenus hunc praesentatum nostrum et non alium quempiam ad praedictam ecclesiam nostram Grodecensem illustrissima ac reverendissima dominatio vestra consecrare, investire et instituere dignetur, curam animarum, administrationem spi-

ritualium et regimen temporalium rerum ipsi pleno iure commitendo, prout id ad officium vestrae illustrissimae dominationis spectare dignoscitur. In quorum fidem etc. Datum Varsoviae, die vigesima quarta Aprilis, millesimo septingentesimo septuagesimo nono anno. U tey prezenty podpis ręki iaśnie oświeconego aktora przy wyciśnionej herbowey domu iego pieczęci takowy: Michael Poniatowski episcopus Płocensis. Która to prezenta, przez wyż wyrażoną osobę ad acta podana y do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyięta y wpisana.

1657 г.

Изъ книги за 1665—1666 годы, стр. 1395—1397.

150 *). Духовное завѣщаніе Лаврентія Вербичаго, въ которомъ онъ записы-
ваетъ на Половецкую церковь извѣстную сумму у польвоволоки земли свя-
щеннику.

Лѣта отъ нароженія Сына Божого
тысеча шестьсотъ шестьдесятъ шосто-
го, мѣсяца Іюля тридцатого дня.

На врадѣ кгородомъ Берестейскомъ,
передо мною Еримъ Станиславомъ Умя-
стовскимъ, стольникомъ Венденскимъ,
подстаростимъ Берестейскимъ, поста-
новившисе очевисто панъ Остафіянъ
Волковицкій, покладаль и ку артико-
ванію до книгъ кгородскихъ Берестей-
скихъ подалъ тестаментъ остатней во-
ли небощика пана Вавржинца Вержби-
чаго съ сусцептою мѣйскою магдебур-
скою, подъ датою року тысеча шесть-
сотъ пятьдесятъ семого, мѣсяца Іюня
перваго дня, на томъ тестаментѣ написа-
ною, а особомъ въ томъ же тестаментѣ
нижеи выражонымъ служацій, просячи,
абы былъ принятъ и до книгъ уписанъ.
Который тотъ тестаментъ, за приняти-

емъ оного уписуючи у книги, въ сло-
вѣ до слова такъ се въ собѣ маетъ:
W imie Oycy y Syna y Ducha Swiętego,
Amen. Ja Wawrzyniec Wierzbicki czy-
nię wiadomo tym moim testamentem o-
statniey woli mey, komu by o tem wie-
dzieć należało, iż ia, będąc nawiedzony
od Pana Boga chorobą na ciele moim, ale
na duszy iestem zdrowy y rozumu zupeł-
nego, zażywszy sobie oycy swieszczен-
nika Połowieckiego do gospody mey, we
wsi Holi królewskiej, w woiewodztwie
Brześckim leżącey, na tenczas chory бę-
дąc podczas incursii kozackiey, który na
proźbę moię uczynił. Polecam duszę mo-
ię Panu Bogu w ręce, a ciało moie grzesz-
ne ziemi, абы ie uczwieie pochowano przy
cerkwi Połowieckiey; а ubogą ruchomość
moię, to iest, dług moy, którzy mi win-
ni ludzie zacni, zapisuię: naprzod, na cer-
kiew Połowiecką, od w. p. Alexandra
Kochlewskiego złotych sto dwadziescia na
letnik axamiŃny ze złotemi korunkami,

*) Акты 150—154 помѣщены въ концѣ настоящаго
отдѣла, такъ какъ они найдены послѣ напечатанія пред-
шествующихъ актовъ.

który podług zlecenia i. n. panu Kazimierzowi Witanowskiemu, aby to odyskawszy sprawili paramentu do cerkwi Połowieckiej, żeby w nich zawsze służbę Bożą odprawowano za duszę moją, y w subotnik wpisać; a za pracę oycu swieszczennikowi Połowieckiemu zapisuję u pana Pawła z Wochnowicza Wołkowieckiego złotych piędziesiąt y cztery, za który długi nany... *) y w zastawie puł włok do oddania pieniędzy, który puł włok zasiałem żytem, które żyto ma swieszczennik żać bez żadney przeszkody, a grunt ma przy swieszczenniku zostawać do oddania pieniędzy. U pana Thomasza Wołkowieckiego krowa samotrzecia aby była oddana swieszczennikowi. U pani Ostaphiowej Wołkowieckiej złotych trzydzieście zapisuję na kościół Wysocki. U pana Thomasza Wołkowieckiego złotych trzydzieście y cztery y mąki beczek dwie zapisuję na kościół Wielamowski. U pana Pawła Wołkowieckiego Daszkiewicza złotych ośm y żyta beczek pięć—to zapisuję na szpital Wysocki. U w. pana Kazimierza Witanowskiego złotych sto—tem

aby ten dług moy odzyskał y aby każdemu dosyć się stało według zapisu testamentowego. A co się tkanie pana Ostaphiana Wołkowieckiego, ktoregom niewinnie w suspicią podał, niech mię pan Bog sądzi, żem to uczynił z naprawy żony mey, którego, schodząc z tego świata, uwalniam. Co ia to czyniłem przy dobrej pamięci y nie z sprzymuszenia żadnego, przy którym zapisie testamentu mego byli ludzie dobrzy, wiary godne, poddani ikmsci we wsi Holi, na imie: Fiedor Orlikowicz, Nikon Hwozdkowicz, Ustian Sakowicz, Andrey Protasowicz; których ludzi prosiłem, aby przyznali ten testament według czasu prawa, iako nieumiejętnych pisma, do ktorego testamentu prosiłem oycza swieszczennika Połowieckiego o podpis ręki. Pisan roku tysiąc sześć set piędziesiąt siódmego, miesiąca Apryla trzydziestego dnia.—У того testamentу подпись руки тыми словы: Устnie проzony y oczewisto o podpis ręki Heliasza Wierzbickiego—praebiter Połowiecki ręką swą. Который же тотъ testamentъ, до актъ поданный, есть до книгъ вгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1693 г.

Изъ книги за 1693—1697 годы, стр. 945—948.

151. Листъ короля Яна III-го, служащій священнику Тевелевской церкви.

Король Ян III особымъ листомъ извѣщаетъ Виленскаго каштеляна и польнаго гетмана вел. кн. Лит. Иосифа Слушку, что къ нему обратился съ жалобою священникъ Тевелевской церкви Самуилъ Коссовскій на крестьянина изъ села Тевелева Павла Прокоповича, который, «желая вырваться изъ податнаго сословія и достигнуть священническаго званія», ложнымъ путемъ добавь себѣ королевскую привилегію на занятіе имъ половины Тевелевской церкви, съ намѣреніемъ устранить сыновей Коссовскаго отъ законнаго наследственнаго священства при сей церкви, возмутилъ Тевелевскихъ прихожанъ, внушая имъ не признавать этого права за потомствомъ Коссовскаго, которое будто бы теперь принадлежитъ ему; насильно забралъ въ свою пользу десять копъ ржи и заявилъ притязаніе на приходъ. Считаая настоящее дѣло Прокоповича незаконнымъ и противнымъ древнимъ привилегіямъ Тевелевской церкви, король приказываетъ Иосифу Слушѣ уи вердить священника Самуила Коссовскаго и его сыновей въ ихъ законныхъ правахъ и строго запретить Прокоповичу дѣлать ему какія либо оскорбленія, не обращая вниманія на прежнюю королевскую привилегію добытую Прокоповичемъ, ложнымъ путемъ, которая уничтожается настоящимъ королевскимъ листомъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ девятьдесятъ тре-

того, мѣсяца Сентебра семнадцатого дня.

На врадѣ вгродскомъ Берестей-

*) Нѣсколько буквъ выдрано.

скомъ, передо мною Яномъ Беклевскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно велебный отецъ Самуель Косовицкій, пресбитеръ церкви Тевелевской, тотъ листъ его королевской милости инстанціальный, собѣ служащій, на речъ въ немъ ниже выражоную, ку актыкованью до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Wielmożnemu Jozephowi Słuszce, kasztellanowi Wileńskiemu, hetmanowi polnemu w. x. Lit., administratorowi ekonomiey naszej Kobryńskiej. Uprzeymie nam miły! Supplika imieniem pobożnego Samuela Kosowickiego, praesbitera rit. graeci, uniata, ekonomiey naszej Kobrynskiej, tudziesz synów onegoż, pokornie do nas wniesiona, powodem nam iest do wniesienia za niemi instancyej naszej królewskiej do uprzeimości waszey. Uskarżają się pomienieni supplikuący na nieiakiegoś Pawła Prokopowicza, poddanego naszego teyże wsi Tewelewskiej, iż on chcąc się wydrzec z poddanstwa, promowuie się na kapłaństwo y ad male narrata subreptitio modo otrzymał był od nas przywilej na possessiã połowicy teyże cerkwi, chcąc synów onegoż oderwać od successiey teyże cerkwie, którą od lat kilkudziesiąt, od pradziadów y dziadów, iako list nayiasnieyszey antecessorki naszej Anny, królowey Polski, sonat, successive trzymaia, y o stanie kapłańskim dostatecznie sufficere mogą, buntuiąc parafianów y braciã swoia, aby tegoż pobożnego praezbitera z synami iego za successorów nie znali, ale iego samego mianowali, legacie do cerkwie, vivendy, kapłanowi należące, violenter

odbiera; y na swój obraca pożytek życia kop dziesięć arestowawszy, sam bezprawnie zabrał, y sam propria autoritate et superbia, nie uważając na collatiã naszą, chce się installować, która cerkiew antiquitus za przywilejami nayiasnieyszich antecessorów naszych, ich własnym successorów zfundowana sumpstem. Więc że to iest contra ius et aequum y przywileiom; ponieważ ta cerkiew successive na synów spadać powinna, które teraz są, żądamy po uprzeymości waszey, abyś tegoż pobożnego Samuela Kosowickiego, praesbitera, oraz z synami przy tey cerkwie z należytościami, przy której my conserwuiemy, cale y nienaruszenie zachował, szkod y gwałtów czynić surowo Prokopowiczowi przykazał, y urodzonego wice-ekonomu, aby się w to nie wdawał y onego promowować zaniechał, napomniał, nie stosuiąc się do wydanego od nas temuż Prokopowiczowi ad male narrata listu, który osobiwym cassuiemy przywileiem. Co uprzeymść wasza według słuszności sprawy uczynisz y dla łaski naszej, któremu dobrego od Pana Boga życzemy zdrowia. Dan w Warszawie dnia ósmego miesiąca Września, roku Pańskiego tysiąc sześćset dziewiędziesiąt trzeciego, panowania naszego dziewiętnastego roku. У того листу его королевской милости инстанціального при печати притисненой подпись руки наяснѣйшого короля его милостыими словы: Jan król. Который же тотъ листъ его королевской милости инстанціальный, черезъ особу верху выражоную ку актыкованью поданный, есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1693 г.

Изъ книги за 1693—1697 годы, стр. 1147—1150.

152. Передача королемъ Яномъ III-имъ Леону Шлюбичу Заленскому въ администрацію Кіевскоѣ митрополи прототронію.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ девяностъ третьего, мѣсяца Декабря осьмого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Яномъ Беклевскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно его милость панъ Якубъ Лищинскій, администрацію метрополи Кіевское, заразъ по смерти святой памяти ясне вельможного Циприана Жоховскаго, метрополита, ясне вельможному его милости ксендзу Леону зъ Шлюбичъ Заленскому, прототронему тоежъ метрополи Кіевское, даную и служащую на речъ въ ней ниже выражоную ку антикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаную. Jan trzeci, z Wożę łaski, król Polski etc. Wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tem wiedzieć należy, a mianowicie wielebnym archimandritom y ihumenom, protopopom, namieśnikom y całemu duchowieństwu ritus graeci uniti do wiadomości podaliśmy, iż w najpierwszym staraniu mając iedyne chwały Boskiey pomnożenie, za którym wszelkie szczęśliwości y błogosławieństwa tak nas samych, iako też y na państwo nam od Pana Boga powierzone, ściągac się zwykły, respektując oraz na zasługi wielebnego Leona z Slubicz Załęskiego, protothroniego metropolii Kijowskiej, Halickiej y wszystkiey Rusi, Włodzimierskiego y Brzeskiego episkopa ritus graeci uniti, który na swoim urzędzie znamienite pobożności y dobrego przykładu zostawił y pokazał dowody, umyśliliśmy mu pro iure patronatus nostro, które nam desuper należy, metropoliey Kijowskiej, Halic-

kiej y wszystkiey Rusi, archiepiskopiey Połockiej, episkopiey Witebskiej, Mściśławskiej, Orszańskiej, Mohilewskiej, archimandriej Dermanskiej..... y Kupiatyckiej administratią in temporalibus po śmierci wielebnego niegdy Cypryana Żochowskiego, ritus graeci uniti metropolity Kijowskiego y Halickiego, dać y conferować, iakoż ninieyszym listem, przywileiem naszym, ze wszystkimi prawami, wolnościami, prerogatywami, metropoliey Kijowskiemu służącemi, tudzież dobrami, gruntami, wioskami, polami, łąkami, lasami, budynkami, stawami, młynami, jeziorami, sadzawkami, karczmami, pasiekami, poddanemi y ich robocznymi, czynszami, daninami, pożytkami, obwentiami, y wszelkim tak duchowieństwa, iako też y poddaństwa, do metropoliey Kijowskiej ritus graeci uniti należącego, posłuszeństwem, iurisdictionią y rządem dotąd dajemy y conferujemy, póki sobie według praw y zwyczaju cerkwie orientalnej iedności z kościołem świętym rzymskim zostaiącey, całe duchowieństwo ritus graeci uniti nowego metropolity z poyrzodka siebie nie wybierze y nam, za zniesieniem się o tym z panami rady y senatorami naszymi na przyszłym da Pan Bóg seymie obranego, prezentować nie będzie; mocą której administraciey, od nas sobie łaskawie nadaney y conferowanej, wielebny Leon Szlubic Załęski, prototroni metropoliey Kijowskiej, Halickiej y wszystkiey Rusi, Włodzimirski y Brzeski, ritus graeci uniti episkop, ma y powinien będzie nad wszystkimi dobrami, woytami, administratorami, rządzcami, zawiadowcami, poddaństwem y całym

duchowieństwem do teyże metropoliey Kijowskiej należącym iurisdictioni, y prawo swoje administratorskie wykonywać, posłuszeństwo należyte od wszystkich odbierać, dozorcami władać y żądać, rachunków y wszelkich powinności ś. tykać, odpadłość ruchomych y nieruchomości dóbr w należyтым sądzie windycować y wszystkiego tak, iako niegdy wielebny metropolita trzymał y zażywał, on także trzymać zażywać, póki za nominatą naszą kto na ten urząd deklarowany nie będzie; co ażeby sub rigore iuris od każdego y od wszystkich, do tey metropolii należących, skutecznie wykonano było, mieć chcemy y wskazuujemy; y dla lepszey wiary ręką się własną podpisawszy, niniejszy przywilej pieczęciami koronną y wielkiego xięstwa Litewskiego ztwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Żółkwie, dnia piętnastego mie-

siąca Listopada, roku Pańskiego tysiąc sześćset dziewiędziesiąt trzeciego, rapanowania naszego dwudziestego roku. У тое адміністраціи при печатѣхъ, Коронной и Литовской, притисненыхъ подписъ руки тыми словы: Jan król. При которыхъ печатѣхъ такъ Коронной, яко и великого князства Литовского и приписокъ въ тые слова: Administracia metropolii Kijowskiej y Halickiej, po śmierci wielebnego w Bogu Cypryana Żochowskiego, metropolity, wielebnemu Leonowi z Szlubic Załęskiemu, prothotroniu teyże metropoliey Kijowskiej. Woyciech Franciszek Paszynski, sekretarz iego królewskiej mości mnp. Которая жъ то адміністрація его королевское милости, черезъ особу верху помененую ку активованью поданая, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ принята и уписана.

1698 г.

Изъ книги за 1698—1699 годы, стр. 2023—2026.

153. Подтвердительная привилегія короля Августа II-го на православную церковь во имя Рождества Пресвятой Богородицы за р. Мухавцемъ въ Брестѣ-Литовскомѣ.

Король Август II подтверждаетъ привилегію предшественника своего короля Михаила, данную въ 1670 году, вмѣстѣ съ листомъ комиссарскимъ 1683 года, по которой церковь, находящаяся въ Брестѣ за р. Мухавцемъ, передается въ вѣдѣніе православнаго духовенства и православныхъ мѣщанъ Брестскихъ для свободнаго отправленія богослуженія, — подъ угрозою штрафа каждому, кто-бы осмѣлился заявить какую нибудь претензію на церковь и людей православныхъ, согласно съ дипломомъ и постановленіемъ короля Владислава IV.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Septembra trzydziestego dnia.

Na urządzie grodzkim Brzesckim, aktami starościńskimi, przede mną Janem Beklewskim, podstarościm Brzesckim, stanowszy oczewisto w Bogu wielebny oyciec Silwester Trocewicz, ihumen monastera Zamuchawieckiego, zakonu św. Bazylego ritus graeci, ten przywilej konfirmacyiny nayiaśnieysze-

go króla imci Augusta wtórego na rzecz w nim niżej wyrażoną ku aktykowaniu do xiąg grodzkich Brzesckich podał, który wpisując w xięgi słowo do słowa tak się w sobie ma: August wtóry, z Bożej łaski, król Polski etc. Oznamujemy tym listem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu to wiedzieć należy: Pokładany był przed nami przywilej konfirmacyiny nayiaśnieyszego świętey pamięci króla imci Michala, przedces-

sora naszego na papierze pisany y z podpisem ręki urodzonego niegdy Andrzeia Kazimierza Zawiszy, pisarza w. x. Lit., pieczęcią kancelarii mnieyszey w. x. Lit. zapieczętowany, pod datą w Warszawie, dnia miesiąca Februarii, roku Pańskiego MDCLXX, w którym list urodzonych kommissarzów świętey pamięci króla Władysława czwartego, rękami tychże kommissarzów podpisany y pieczęciami stwierdzony. pod datą w Brześciu-Litewskim, w roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, miesiąca Maia siódmego dnia, zawierający w sobie pewne podanie cerkwie w Brześciu-Litewskim za Muchawcem, pod tytułem Narodzenia Nayświętszey Panny Maryi, ufundowany, a podanie w possessią tey cerkwi ludziom religii greckiey w unii nie będącym, mieszczanom Brzesckim, dla wolnego odprawowania w niey nabożeństwa, zachowujący im, tak duchownym iako y świeckim tey religii ludziom, od każdego pokoy wszelaki, podług dyplomy y konstitucyi nayiaśnieyszego Władysława czwartego, pod zarękami w tymże liście na każdego takowego, któryby decyzyą królewską y rzeczypospolitey wzruszał y przenagabanie iakie czynił tym ludziom, w uniey nie będącym, założonemi we wszystkich punktach y clausulach approbować raczył. Y supplikowano nam imieniem nabożnych oyców ritus graeci reguły świętego Bazylego monastyra Brzesckiego, pod tytułem Narodzenia Nayświętszey Panny Marii, ufundowanego, nie w uniey zostających, także imie-

niem mieszczan Brzesckich, teyże religii będących, abyśmy ten przywilej, pokładany przed nami, powagą naszą królewską stwierdzili, zmocnili y approbowali y onych przy tymże prawie y wolności cale y nienaruszenie zachowali y zatrzymali. Tedy my król, stosując się do samey słusznosci, iako też y łaskawie przychylając się do instanciey panów rad naszych, za niemi wniesioney, ten przywilej konfirmacyiny nayiaśnieyszego antecessora naszego we wszystkich iego punktach, clauzulach y paragrafach stwierdzamy, zmacniamy y approbuemy y pomienionych zakonników y mieszczan Brzesckich przy tychże prawach y wolnościach cale y nienaruszenie zachowujemy. Na co, dla lepszey wiary, przy podpisie ręki naszej, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Brześciu-Litewskim, dnia dwunastego miesiąca Decembra, roku Pańskiego M. D. C. X. C. V. III, panowania naszego wtórego roku. U tego przywileiu ikmści przy pieczęci w. x. Lit. przycisnioney, podpis ręki temi słowy: Augustus rex. Po którym podpisie przypisek temi słowy: Approbacia przywileiu konfirmacyjnego nayiaśnieyszego ś. pamięci króla Michała na cerkiew Narodzenia Nayświętszey Panny Marii nazwaną, w Brześciu-Litewskim. Który że ten przywilej nayiaśnieyszego króla imści, przez osobę w wierzchu pomienioną, ku aktykowaniu podany, jest do xiąg grodzkich Brzesckich przyjęty y wpisany.

1699 г.

Изъ книги за 1698—1699 годы, стр. 2031—2034.

154. Подтвердительная привилегия короля Августа II на землю и мельницу православному Замухавецкому монастырю въ Брестѣ.

Король Август II подтверждаетъ привилегію предшественника своего Яна III, въ которой заключаются привилегія и ревизорскій листъ короля Михаила на землю, называемую Дарки и на постройку мельницы, съ освобожденіемъ отъ всѣхъ повинностей, за исключеніемъ чинаша. При этомъ же онъ подтверждаетъ и прочія привилегія, данныя этому монастырю, и ревизорскіе листы.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Septembra trzydziestego dnia.

Na urządzie grodzkim Brzesckim, aktami starościńskimi y przede mną Janem Bęklewskim, podstarościm Brze-

kim, stanowszy oczewisto w Bogu wielbny oyciec Silwester Trocewicz, ihumen monastyrza Zamuchawieckiego, zakonu świętego Bazylego ritus graeci, ten przywilej nayiaśnieyszego króla imści Augusta wtórego konfirmacyiny na rzecz w nim niżey wyrażoną ku aktykowaniu do xiąg ziemskich Brzesckich podał, który, wpisując w xięgi słowo do słowa, tak się w sobie ma: August wtóry, z Bożej łaski, król Polski etc. Oznaymujemy tym listem przywileiem naszym, komu o tym wiedzieć należy. Produkowany był przed nami przywilej konfirmacyiny, na papierze pisany, cały, zdrowy, zupełny y żadnego w sobie podeyżenia nie mający, ręką niaiaśnieyszego świętey pamięci króla imści Jana trzeciego, antecessora naszego, podpisany y pieczęcią kancellarii mnieyszey w. x. Lit. zapieczętowany, de data w Grodzie, dnia dwudziestego miesiąca Lutego, roku Pańskiego MDCLXXIX, oycem zakonnym reguły świętego Bazylego, w Brześciu zamuchowcem, przy cerkwiach świętego Semiona y Narodzenia Nayświętszey Panny mieszkającym, na grunt pewny w Brześciu, Darki nazwany, y na młyn Darkowski y inne dobra służący, zawierający w sobie konfirmacją przywileiu niaiaśnieyszego ś. pamięci króla Michała, z podpisem ręki iego y z podpisem urodzonego niegdy Waleriana Stanisława Judyckiego, pisarza w. x. Lit., pieczęcią kancellarii mnieyszey w. x. Lit. stwierdzonego, de data w Krakowie, dnia XIX miesiąca Oktobra, roku Pańskiego MDCLXXIX, który list rękami wielbnego w Bogu xiędza Tomasza z Rupniewa Wieyskiego, biskupa Kijowskiego, y urodzonego Andrzeia Kotowicza, pisarza w. x. Lit., kommissarzów do ekonomii Brzesckiey zesłanych, podpisany y pieczęciami ich zapieczętowany, de data w Kobryniu, dnia trzydziestego miesiąca Septembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego, tymże oy-

com zakonnym reguły ś. Bazylego na grunt Darkowski y na wystawienie młyna na tymże gruncie służący, we wszystkich iego punktach, klauzulach y paragrafach, iak się w sobie ma, stwierdzać y na insze dobra prawo y possessyę ratyfikować raczy. Y doniesiona nam zatym przez panów rad y urzędników, przy boku naszym natenczas rezydujących, imieniem tychże zakonników proźba, abyśmy im przywilej ten konfirmacyiny niaiaśnieyszego króla Jana trzeciego, praecessora naszego y inne przywileia, listy y w nich namienione dekreta kommissarskie y vadia w nich opisane zamykający, mocą y powagą naszą królewską stwierdzili, zmocnili y approbowali y przy tymże młynie Darkowskim y dobrach do niego należących zachowali. My tedy, król, do pomienioney proźby, iako słuszney, łaskawie się skłoniwszy, zwyż pomieniony przywilej, antecessora naszego y inne w nim przywileie, listy, w nich namienione dekreta kommissarskie, y vadia, w nich opisane, iakoby tu od słowa do słowa były wpisane, we wszystkich punktach y clausulach stwierdzamy, zmocniamy y approbujemy, y przy używaniu gruntu y młynu Darkowskiego, także przy wolnym łowieniu dwuch siatek rybnych na sluzie Darkowskiej, za przywileiem ś. p. króla imści Władysława czwartego, de data w Warszawie, dnia XXVIII miesiąca Nowembra, roku Pańskiego MDCXXXIX, y przy morgach, w tychże Darkach leżących, w przywileiu opisanych, zakonników bazylianów, przy cerkwiach świętego Semiona y Narodzenia Nayświętszey Panny mieszkających, zostawujemy. A stosując się do dawnych przywileiów niaiaśnieyszich antecessorów naszych, także y do listów kommissarskich, do żadney inney powinności z tego młyna ich niepociąganych mieć chcemy, owszem od wszelakich, quocumque titulo uchwalonych, exakcyi uwalniamy; tyle, według dawnego zwy-

czaiu, także iako y antecessorowie ich, powinni będą, co rok, po dziesięciu kop litewskich czynszu do skarbu naszego przez ręce administratorów ekonomii naszej Brzeskiej oddawać; ma się iuż wszystkie trzy miarki brać y inszych wszelakich pożytków zażywać bez żadney ni od kogo praepeditiey. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia VII miesiąca Sierpnia, roku Pańskiego MDCXCIX, panowania naszego trze-

ciego roku. U tego przywileiu ikmści, przy pieczęci w. x. Lit. przycisnionej podpis ręki tymi słowy: Augustus rex. Pod którym podpisie przypisek przy pieczęci temi słowy: Approbacia przywileiu konfirmacyjnego niaśnieyszego świętey pamięci Jana trzeciego na grunt y młyn Darkowski y inne dobra, czercom Brzesckim służące. Który to ten przywilej niaśnieyszego króla imści, przez osobę w wierzchu pomienioną ku aktywkowaniu podany, iest do xiąd grodzkich Brzesckich przyjęty y wpisany.

Переводъ 142 акта съ латинскаго на русскій языкъ.

Тысяча семьсотъ семьдесятъ перваго года, мѣсяца Декабря седьмаго дня.

Въ сроки судопроизводства декабрскіе градскіе Брестскаго воеводства, выпадавшіе, на основаніи порядка, предписаннаго общими законами, и отправляемые въ обыкновенномъ мѣстѣ, въ городѣ его королевской милости Брестѣ, передъ нами, Людовикомъ Станиславомъ Сузиномъ, подстаростою, Петигорскимъ поручикомъ войска великаго княжества Литовскаго, Павломъ изъ Воронной Чижень, подчашимъ, Адамомъ-Антономъ Анпутою, судьями, Игнатомъ на Выгоновъ Выгоновскимъ, стольникомъ и писаремъ, судовыми градскими сановниками Брестскаго воеводства, явясъ лично адвокатъ, его милость Осипъ Бенадзкій, подалъ для явки въ актахъ воспрещеніе, полученное отъ священной апостольской Римской столицы, вмѣстѣ съ позывомъ къ суду по дѣлу преосвященныхъ греко-унитскихъ епископовъ, Львовскаго—Людвига Шептицкаго, Брестскаго—Антонина Млодовскаго съ высокопреосвященнымъ архіепископомъ Киевскимъ, Галицкимъ и митрополитомъ всей Руси и епископомъ Владимірскимъ Фелиціаномъ—Филиппомъ Володковичемъ. При подачѣ онъ (адвокатъ) просилъ насъ—судъ, чтобы упомянутое воспрещеніе со всѣмъ тѣмъ, что въ немъ выражено, было принято и вписано, въ градскія книги Брестскаго воеводства. Мы, градскіе судьи Брестскаго воеводства, принявъ оное, приказали вписать его въ книги; содержаніе его

слѣдующее: Францискъ Де Ильчио, генеральный аудиторъ дѣлъ двора камеры апостольской и ординарный римскаго сената судья, избранный и особо назначенный святѣйшимъ господиномъ нашимъ папою, всѣмъ и каждому высокопочтеннымъ господамъ аббатамъ, приорамъ начальствующимъ, деканамъ, діаконамъ, архидіаконамъ схоластикамъ, канторамъ, казначеямъ, ризничимъ, какъ каедральныхъ, такъ и коллегіальныхъ церквей каноникамъ и ректорамъ приходскихъ церквей, плебанамъ и вице-плебанамъ, имѣющимъ приходы и неимѣющимъ, и прочимъ пресвитерамъ, клерикамъ, нотариусамъ, публичнымъ маклерамъ, всѣмъ и каждому, кто бы ни былъ,—привѣтъ и проч. Да будетъ вамъ извѣстно, что недавно донесено намъ и представлено отъ преосвященнаго господина Леона Людовина Шептицкаго, епископа Львовскаго, и отъ преосвященнаго господина Антонина Млодовскаго, епископа Брестскаго, и отъ ихъ главныхъ оффиціаловъ, что хотя опредѣленіемъ священной апостольской нунциатуры, состоявшимся въ Польшѣ девятнадцатаго Сентября, тысяча семьсотъ семьдесятатаго года, объявлено было, чтобы не было никакихъ неправильныхъ и незаконныхъ юридическихъ дѣйствій, какъ въ митрополичьей архіепископії всей Руси, такъ и во Владимірской епископії, совершаемыхъ высокопреосвященнымъ господиномъ Фелиціаномъ Филиппомъ Володковичемъ, архіепископомъ Киевскимъ и Галицкимъ и всей Ру-

си и епископомъ Владимірскимъ греко-унитскаго исповѣданія; и по этому ему воспрещено было, чтобы онъ впредь не смѣлъ приступать ни къ какимъ другимъ юрисдикціональнымъ дѣйствіямъ, какъ въ сказанной митрополичей архіепископіи всей Руси, такъ и въ сказанной епископіи Владимірской, именно, во исполненіе опредѣленія священной нунціатуры Климента XIV, который поставилъ предъ симъ, какъ въ вышесказанной архіепископіи преосвященнаго Леона Людовика Шентлицкаго, такъ и въ вышеупомянутой епископіи вышеупомянутаго преосвященнаго Антонина Младовскаго, апостольскими администраторами, со всеми правами юрисдикціи, какъ въ духовныхъ дѣлахъ, такъ и мірскихъ, до новаго распоряженія священной столицы. Каковую апостольскую администрацію высовопресвященнѣйшій нунцій, по слову тогоже святѣйшаго отца, выраженному въ вышеупомянутомъ опредѣленіи, объявилъ еще существующею, юрисдикцію которой владѣли и владѣютъ вышеупомянутые администраторы. Не смотря на то, почтеннѣйшій Фелиціанъ Филиппъ Володковичъ, архіепископъ Кіевскій, къ значительному вреду и убытку жалующихся, завелъ и заводитъ изъ-за этого споръ, хочетъ опять вмѣшиваться въ данную имъ юрисдикцію, беспокоитъ ихъ и притѣняетъ въ обладаніи сказанною юрисдикціею, и такимъ образомъ не исполняетъ упомянутаго опредѣленія священной нунціатуры, состоявшагося во исполненіе первосвященническаго распоряженія. И потому, будучи просимы со стороны ихъ для надлежащей защиты права, мы рѣшились наполнить наше о соблюденіи вышеупомянутаго опредѣленія и о приостановленіи вмѣшательства выразить въ формѣ воспрещенія. И такъ, мы, находя просьбу ихъ справедливою и основательною, симъ сообщаемъ вамъ вышеупомянутымъ, всемъ и каждому, и, на основаніи святаго повиновенія, строго повелѣвая, предлагаемъ, тотчасъ съ полученіемъ сего и послѣ по силѣ сего, когда вы будете потребованы, или кто-нибудь изъ васъ будетъ потребованъ, съ нашей стороны,—то, на основаніи власти апостольской, напоминайте и требуйте, такъ какъ мы симъ напоминаемъ и требуемъ, отъ вышеупомянутаго высокопресвященнаго Фелиціана-Филиппа Володковича, архіепископа Кіевскаго, или отъ его почтеннаго господина повѣреннаго, и отъ всѣхъ и каждаго, поименованныхъ въ исполненіи сего предписанія, чтобы въ теченіи шести дней отъ полученія сего, (изъ которыхъ первые два дня мы назначаемъ, равно какъ и вы должны назначить, за первый срокъ, вторые два дня—за второй, а третьи два дня—

за послѣдній и окончательный срокъ, и одно каноническое напоминаніе за трехкратное), подъ опасеніемъ штрафа въ пятьсотъ червонцевъ, назначаемыхъ для камеры апостольской, въ кассу апостольскую, или вмѣсто ихъ, если нужно будетъ отлученія и другихъ предоставленныхъ нашему усмотрѣнію наказаній,—должны, и каждый, кому слѣдуетъ, должнъ вышепроеписанное опредѣленіе, состоявшееся вслѣдствіе первосвященническаго распоряженія, во всемъ до мелочи соблюдать, сохранять и исполнять и содѣйствовать вечески его полному исполненію и вслѣдствіе такового вышеупомянутыхъ господъ жалующихся поддерживать, защищать и сохранять въ спокойномъ и невозмущаемомъ обладаніи вышесказанною духовною и мірскою юрисдикцію, которою они владѣютъ какъ и прежде. А на будущее время они должны воздержаться, перестать и оставить подвергать господъ жалующихся какимъ-бы то ни-было стѣсненіямъ, утѣсненіямъ, помѣхамъ и претятствіямъ, дѣлаемымъ, наносимымъ и совершаемымъ вопреки формъ и содержанію упомянутаго опредѣленія. А мы, съ своей стороны, будемъ наблюдать, слѣдить и настаивать, какъ прежде, чтобы это прекращено было, и чтобы это иначе было, какъ прежде,—будемъ повелѣвать, смотрѣть, чтобы все было согласно съ предшествовавшими опредѣленіями и будемъ выдавать, если понадобится, всякое предписаніе, опредѣлять и послаблять, давать мнѣнія и оправдывать ихъ, поддерживать право и правосудіе, вознаграждать издержки и убытки и во всемъ удовлетворять сему предписанію. Но, несмотря на то, если бы кто-нибудь оказался съ иными убѣжденіями, несогласными съ вышепроеписаннымъ, и еслибы они (жалующіеся) нашли себя стѣсненными въ какомъ нибудь отношеніи въ вышепроеписанномъ, то позвавъ таковыхъ по по силѣ сего къ суду, какъ и мы повелѣваемъ спмъ позывать ихъ, чтобы въ шестидесятый день по юридическомъ исполненіи сего, явились въ Римъ на судъ предъ нами со всеми своими правами, представивъ причину своего обремененія, говори и дѣла, какъ потребуетъ справедливость и порядокъ дѣла. Получивъ свидѣніе, что они такимъ образомъ позваны, или должнъ будутъ быть позваны, явятся ли они въ назначенный срокъ, или не явятся, мы, не смотря на то, будемъ поступать далѣе и отъ вышесказаннаго переходить къ болѣе сильнымъ средствамъ законнымъ и фактическимъ, на основаніи правосудія, не смотря на упорство или отсутствіе позванныхъ. **Сверхъ сего, вы должны воспрещать, повелѣвать и приказывать, какъ мы симъ воспрощаемъ, повелѣ-**

ваемъ и приказываемъ всемъ господамъ церковнымъ судьямъ, какую бы они ни имѣли и не будутъ имѣть власть и обязанность, и особенно, относительно вышеупомянутого высокопреосвященнаго Фелиціана Филиппа, архіепископа Кіевскаго, или его господина повѣреннаго, и относительно господина Романа Выгоновскаго, оффиціала Кіевскаго, Павла Урбановскаго, нотаріуса конвенторіи, господина Тушинскаго, епархіальнаго экзаминатора, господина Скопчнскаго, оффиціала Браславскаго, господина Модзелевскаго, Виленскаго оффиціала, господина Ивашкевича, Полѣскаго оффиціала, господина Яхимоича, Брестскаго оффиціала, и относительно всѣхъ и каждаго, поименованныхъ въ семъ исполненіи, чтобы они, подъ опасеніемъ сказанныхъ и другихъ взысканій, не смѣли и не думали, вопреки формъ и содержанію упомянутого опредѣленія священной нунціатуры, состоявшагося вслѣдствіе распоряженія апостольскаго, совершать юрисдикціональныхъ дѣйствій въ митрополичей архіепископіи всей Руси и въ епископіи Владимірской, какъ относительно духовныхъ предметовъ, такъ и мірскихъ. Слѣдовательно они не должны вмѣшиваться въ исполненіе должностей, обязанностей, какъ духовныхъ, такъ и мірскихъ, въ управленіе доходами упомянутой архіепископіи и епископіи и въ пользованіе другими всякими вещами и правами, принадлежащими упомянутымъ архіепископіи и епископіи.—Такимъ образомъ, чтобы они не смѣли двухъ поименованныхъ жалующихся, ихъ оффиціаловъ и управителей въ этого рода обладаніи юрисдикціею духовною и временною, въ которой они теперь находятся, безпокоить, утѣснять и растроивать, ничего не вносить новаго, ни на что не посягать, сами чрезъ себя или чрезъ другихъ и прочъ *). Въ удостовѣреніе чего и прочъ. Дано въ Римѣ,

изъ великаго Инокентіевскаго двора позывной горы (montis citatorii), въ лѣто отъ Рождества Господа нашего Іисуса Христа, тысяча семьсотъ семьдесятъ первое, четвертаго индикта, въ двадцатый день мѣсяца Августа, а въ третій годъ первосвященства святѣйшаго во Христѣ отца и господина нашего Климента XIV, Божіимъ промысломъ папы.—Мѣсто печати.—Т. Каррара, заступающій мѣсто Д. А. За господина Пладентина *отъ горъ* (de montibus) А. Д. Нотарія, Леонардъ Ант. Паче, (Ant. Pache) Конотарій.—Наставленіе о соблюденіи и исполненіи и проч. объ удержаніи и воспрещеніи. Памят. кн. листъ 43. Въ этомъ воспрещеніи св. апостольской Римской столицы, выданной вмѣстѣ съ позывомъ при приложенной черной печати, дальнѣйшее выраженіе слѣдующее: Такъ какъ я, Матей Устрицкій, публичный докторъ философіи, по волѣ столицы апостольской нотаріусъ епархіи Познанской и Варшавской нашель настоящую копию наставленія о соблюденіи и исполненіи первосвященническаго опредѣленія вмѣстѣ съ позывомъ, по вышеозначенному дѣлу выданную изъ большаго двора Инокентіевскаго Г. П., во всемъ согласно съ автентическимъ подлинникомъ, свѣрѣленнымъ печатью сказаннаго замка и подписью господина коннотарія или канцлера, даннымъ мнѣ для повѣрки и сличенія, и потому по просьбѣ и требованію, въ удостовѣреніе прописаннаго, я приложилъ печать и подписалъ свое имя и фамилію. Происходило въ Варшавѣ, въ двадцать пятый день мѣсяца Сентября, въ лѣто Господие тысяча семьсотъ семьдесятъ первое. Каковое воспрещеніе св. апостольской столицы вмѣстѣ съ позывомъ, бывъ подаю къ явкѣ вышеупомянутымъ адвокатомъ, принято и вписано въ гродскіе книги судебныхъ дѣлъ.

*) Здѣсь въ подлинникѣ пропущено нѣсколько словъ.

Перевелъ членъ комиссіи, архиваріусъ центральнаго архива Н. Горбачевскій.

Алфавитный перечень церквамъ, о которыхъ упоминается въ двухъ актовыхъ книгахъ Брестскаго градскаго суда за 1676—1677 годы и за 1690 годъ.

	Годъ.	Стран.
Блуденская церковь. Священникъ Іоаннъ Рагаловичъ	1676	1093
Бобринская церковь. Свящ. Феодоръ Тупальскій	1690	612
Болотская церковь. Свящ. Феодоръ Александровичъ	1676	606
Бородинская церковь. Свящ. Іаковъ Гречка	1690	683
Брестская Михайловская церковь. Свящ. Григорій Лазаровичъ	—	130
Брестскій Замухавецкій монастырь. Игуменъ Сильвестръ Троцевичъ	—	567
Бѣльская церковь. Свящ. Феодоръ Волковичъ	1677	2233
Вагановская церковь. Свящ. Николай Гермогеновичъ	—	2438
Валанская церковь. Свящ. Андрей Полчевскій	1690	673
Вежецкая церковь. Свящ. Ярославъ Коритинскій	—	935
Велико-Ритская церковь. Свящ. Матей Павловичъ	—	773
Вельмовская церковь (въ Вельмовичахъ). Свящ. Василій Левневичъ	1677	2102
Верхолѣская церковь. Свящ. Михайлъ Будиловичъ	—	1695
Вистицкая церковь. Свящ. Феодоръ Іозефовичъ	1676	1094
Вишницкая церковь. Свящ. Климентъ Стабневичъ	1677	2489
Влодавская церковь. Свящ. Іоаннъ Федоровичъ	—	140
Войнская Дмитріевская церковь. Свящ. Іоаннъ Саковичъ	1690	649

	Годъ.	Стран.
Войнская церковь (городская). Свящ. Василій Сопочко	1676	955
Войнская церковь. Священники: Матѣй Павловичъ . . . . . и Василій Смоленскій	— —	954 569
Войнская церковь (предмѣстская). Свящ. Николай Сопочко	1690	85
Вортельская церковь. Свящ. Павелъ Вельговскій	1677	2216
Высоцкая церковь. Свящ. Михаилъ Кондратовичъ	1676	943
Ганьская церковь. Свящ. Ѳома Туровскій	1690	800
Гвозницкая церковь. Свящ. Демьянъ Плескачевичъ	1676	80
Гершоновская церковь. Свящ. Миронъ Анадзевичъ	1690	109
Голенская церковь. Свящ. Ѳеодоръ Лобачевскій	1677	1313
Горбанская церковь (въ Буковичахъ). Священники: Василій Пильковскій . . . . . Андрей Нарокевичъ . . . . . и Маркъ Самуиловичъ	1677 1690 —	2312 562 1273
Горбовская церковь. Свящ. Парѣней Званскій	1676	600
Городецкая церковь. Свящ. Демьянъ Щитовошицкій	1690	553
Горновская церковь. Свящ. Константій Буковскій	1677	2235
Грудская церковь (въ с. Грудѣ). Свящ. Василій Быковский	—	2236 и 439
Грушевская церковь. Священники: Андрей Крупенскій . . . . . Ѳеодоръ Романовичъ . . . . . и Ѳеодоръ Самойловичъ	— — —	1471 1785 1787
Деречинская церковь. Свящ. Георгій Хоцяновскій	1690	553
Дивинская Пречистенская церковь. Свящ. Григорій Новицкій		1141

	Годъ.	Стран.
Дивинская церковь во имя Св. Пятницы („Пятенки“). Свящ. Тимофей Кургановичъ	1690	1099
Добратицкая церковь (фундаціи Сапѣговъ). Свящ. Николай Концевичъ	1677	2074
Добринская церковь. Свящ. Ѳеодоръ Званскій	—	2034
Докудовская церковь. Свящ. Максимъ Вербовскій.	1690	1209
Долгобродская церковь. Священники: Николай Чириловичъ . . . . . Николай Ихѣровичъ	1676 1677	1150 2515
Долголъская церковь. Свящ. Георгій Чарнота	1690	918
Доропѣевская церковь (въ Доропѣевичахъ). Свящ. Филиппъ Тараневичъ	1677	2471
Еленская церковь. Свящ. Романъ Константиновичъ	—	2485
Жещинская церковь. Свящ. Іоаннъ Туренкевичъ	1676	1027
Житинская церковь. Свящ. Николай Ѳеодоровичъ	—	1042
Журовицкая церковь. Свящ. Михаилъ Токаревскій	1690	825
Заболотская церковь. Свящ. Леонъ Пероцкій	—	913
Замшанская церковь. Свящ. Симеонъ Желенковичъ	—	794
Засимовская церковь. Свящ. Іаковъ Левкевичъ	—	668
Збирская церковь. Священники: Емельянъ Александровичъ . . . . . Іеронимъ Михайловичъ.	1676 1677	592 1840
Збураская церковь. Свящ. Іоаннъ Визовскій	—	2236
Збунская церковь. Свящ. Ѳеодоръ Розмысовичъ	1690	940
Здитовецкая церковь. Свящ. Аванасій Банковскій	1677	1786

	Годъ.	Стр.
Зубацкая церковь (въ имѣніи Леона Сапѣги). Свящ. Павелъ Смоленскій	1677	2501
Каменицы-Жировицкая церковь. Свящ. Павелъ Токаревскій	—	2030
Каменецкая церковь (въ Каменѣ-Шляхетскомъ). Свящ. Демьянъ Корниловичъ	—	1840
Каменецкая церковь во имя Рождества Христова (въ Каменѣ-Литовскомъ). Свящ. Іоаннъ Кудрицкій	—	2538
Каменецкая Семеновская церковь. Свящ. Петръ Жила	1676	1029
Каменецкій монастырь. Игуменъ Давидъ Шуневичъ	—	1007
Кіевецкая церковь. Свящ. Іаковъ Жванскій	1677	2034
Кобринская церковь во имя Св. Петра. Священники: Василій Паевскій . . . . . Василій Александровичъ	1676 1677	606 1861
Кобринская Пречистенская церковь. Протопопъ Ѳома Коритинскій	1690	580
Кобринская Николаевская церковь. Свящ. Кондратій Духновскій	—	596
Кобылянская церковь (въ с. Кобылянахъ). Свящ. Николай Прокоповичъ	1677	2438
Коденская церковь. Священники: Іоаннъ Визовскій . . . . . Стефанъ Лобачевскій . . . . . и Кондратъ Козначъ	1690 — —	244 522 636
Колейчицкая церковь. Свящ. Ѳома Докудовскій	1676	1104
Королебродская церковь (въ с. Королебродѣ). Свящ. Ѳеодоръ Будкевичъ	—	954
Корошинская церковь. Свящ. Іеронимъ Орликовскій	—	609
Корчовская церковь. Свящ. Григорій Хромкевичъ	1677	2510
Костеневицкая церковь. Свящ. Мартинъ Смолевичъ	1676	953

	Годъ.	Стран.
Костомлоцкая церковь (въ Костомлогахъ оо. Августіановъ Брестскихъ).		
Свящ. Василій Игнатовичъ	1677	2268
Кошоловская церковь (въ Кополахъ).		
Свящ. Григорій Борзиковскій	—	2512
Кричевская церковь.		
Свящ. Стефанъ Макаровичъ	—	2216
Кругельская церковь.		
Свящ. Василій Пильковскій	—	2312
Куплинская церковь.		
Свящ. Симеонъ Хоцяновскій.	—	2195
Линовская церковь.		
Свящ. Мойсей Выщговичъ	—	1701
Лобачевская церковь.		
Свящ. Василій Мизевичъ	—	2461
Ломанская церковь.		
Свящ. Феодоръ Дьяконицкій	—	2509
Лубанская церковь.		
Свящ. Василій Павловичъ	1676	1116
Луковская церковь.		
Свящ. Лаврентій Якубовичъ	—	951
Лѣпесовскій монастырь.		
Игуменъ Иннокентій Городецкій	1690	495
Любинская церковь.		
Свящ. Василій	1677	2235
Малецкая церковь.		
Свящ. Евстафій Саковичъ	—	1677
Милейчицкая церковь (въ мѣстечкѣ Милейчицахъ).		
Священники: Юаннъ Мискевичъ	1676	1109
и Михаилъ Радіоновичъ	1677	2279
Мало-Ритская церковь.		
Свящ. Андрей Харламовичъ	1690	792
Мутвицкая церковь.		
Свящ. Павелъ Дашкевичъ	—	1104
Мышчицкая церковь.		
Свящ. Николай Беркусовичъ	1676	1096
Нелоевская церковь.		
Свящ. Феодоръ Ждановичъ	—	876

	Годъ.	Стран.
Непокойчицкая церковь (въ Непокойчицахъ). Свящ. Николай Беркусовичъ	1677	2472
Новосельская церковь (въ Новоселкахъ). Свящ. Андрей Сидкевичъ	1690	950
Озятская церковь. Свящ. Михаилъ Рудзиловичъ	—	745
Олгуская церковь. Свящ. Николай Павловичъ	1676	1112
Опольская церковь. Свящ. Давидъ Задержичъ	1690	925
Ортельская церковь. Свящ. Петръ Вельговскій	1677	2206
Орѣховская церковь. Свящ. Василій Прокоповичъ	—	1098
Павловская церковь. Свящ. Феодоръ Онифантеевичъ	1676	1045
Пашутская церковь (въ Пашутахъ). Свящ. Леонтій Михайловичъ	—	2187
Пещатская церковь. Свящ. Петръ Завадскій	—	599
Пожежинская церковь (въ с. Пожежинѣ). Свящ. Конрадъ Кудебовичъ	1677	2258
Покровская церковь. Свящ. Никифоръ Дьячковскій	1690	776
Половецкая церковь. Свящ. Димитрій Петриковскій.	—	1232
Полоская церковь (въ с. Полоскахъ). Свящ. Иоаннъ Желнскій.	—	508
Прегалинская церковь. Свящ. Феодоръ Попелицкій.	—	129
Пришихотская церковь. Свящ. Стефанъ Грушевскій.	—	679
Пружанская Рождественская церковь. Свящ. Иоаннъ Петровичъ	1676	579
Пружанская Троицко-Спаская церковь. Священники: Аванасій Галецкій и Петръ Голевичкій	—	613

	Годъ.	Стран.
Пужицкая церковь (въ Пужичахъ). Свящ. Демьянъ Θεодоровичъ	1677	2209
Радваницкая церковь. Свящ. Филонъ Будзиловичъ	1676	592
Радецкая церковь. Свящ. Симеонъ Тогаревскій	—	1028
Расенская церковь. Священники: Андрей Гриневичъ . . . . . и Федоръ Олодавскій	1690 —	611 804
Ратинская церковь. Свящ. Андрей Гринцевичъ	1676	1032
Рачицкая церковь. Свящ. Семенъ Василевичъ	1677	1361
Рогацкая или Рогачевская церковь. Свящ. Матей Ганцевичъ	1676	948
Розанецкая церковь (въ мѣстечкѣ Розанцѣ). Свящ. Василій Павловичъ	1690	561
Розвадовская церковь. Свящ. Андрей Дугилчичъ	1677	2490
Руденская церковь (въ селѣ Руднѣ). Свящ. Александръ Сопоцко	1676	600
Рѣчицкая церковь. Свяще. Симеонъ Василевичъ	1676	596
Сворская церковь (въ им. кн. Радвила). Свящ. Фалилей Лукьяновичъ	1677	2375
Семенчицкая церковь. Свящ. Лука Смоленскій	1690	1225
Сичовская церковь. Свящ. Іоаннъ Ковалевскій	—	656
Словатицкая церковь. Свящ. Никита Яновскій	—	870
Ставская церковь. Свящ. Петръ Олядовскій	1677	2073
Степанковская церковь. Свящ. Николай Кунцевичъ	—	2075

	Годъ.	Стран.
Сычевская церковь. Свящ. Климентій Солтановичъ	1677	1853
Сычинская церковь (въ имѣнїи Врановскихъ и Голмовскихъ). Свящ. Симеонъ Фурасевичъ	—	2264
Тевелевская церковь. Свящ. Самуилъ Косовицкїй	1676	581
Телятицкая церковь. Свящ. Іоаннъ Чинковскїй	—	1043
Теребельская церковь. Свящ. Демьянъ Реутовичъ	1677	2344
Теребунская церковь. Свящ. Іоаннъ Круковскїй	1676	1041
Токаревская церковь. Свящ. Ѳеодоръ Прокоповичъ	—	1042
Тростеницкая церковь. Свящ. Ѳеодоръ Коханскїй	1677	2219
Харсовская церковь. Свящ. Андрей Лотвиновичъ	—	2161
Хвостницкая церковь. Свящ. Демьянъ Плескачевичъ	1690	635
Хмѣлевская Демьяницкая церковь. Свящ. Григорїй Яновичъ	1677	2401
Ходиницкая церковь. Свящ. Михайлъ Будзиловичъ	1676	1096
Хоровская церковь. Свящ. Александръ Абрамовичъ	1690	1207
Хоростицкая церковь. Свящ. Ѳеодоръ Яневичъ	—	869
Хотиславская церковь. Свящ. Симеонъ Млынскїй	—	124
Цициборская церковь. Свящ. Михайлъ Грегоровичъ	1677	2217
Чарнавчицкая церковь. Свящ. Петръ Ойновичъ	1676	596
Чарнолоская церковь. Свящ. Іосифъ Василевичъ	1690	747
Черевачицкая церковь. Свящ. Григорїй Яновичъ	1677	1811

	Годъ.	Стран.
Черневская церковь. Свящ. Григорій Смолевичъ	1690	820
Чернянская церковь. Свящ. Матѳей Александровичъ	—	1390
Черская церковь. Свящ. Григорій Харламповичъ.	1677	2165
Шебринская церковь. Свящ. Авраамъ Котловичъ.	1676	597
Шерешевская церковь. Свящ. Петръ Аворенко	1677	1363
Шишовская церковь. Свящ. Іоаннъ Еліашевичъ	1690	239
Шостаковская церковь (въ Каменецкомъ ключѣ, въ королев. имѣніи). Свящ. Феодоръ Горанинъ	1676	1079
Щитенская церковь. Свящ. Феодоръ Василевичъ.	—	940
Яновская церковь. Свящ. Степанъ Лововицкій	—	1046

Примѣчаніе. Въ этомъ алфавитномъ перечнѣ церквей помѣщены и такія церкви, о которыхъ упоминается во II-мъ и настоящемъ III-мъ томѣ, по той причинѣ, что нельзя всегда съ точностію опредѣлять, однѣ ли и тѣ же эти церкви, или другія.

II.

**АКТЫ, ОТНОСЯЩЕСЯ КЪ АДМИНИСТРАЦИИ
ЗАПАДНАГО КРАЯ.**

1577 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 1781—1792.

Постановленіе дворянъ, сенаторовъ и депутатовъ сеймовыхъ, собранныхъ на Волковыйскомъ съѣздѣ, о наложеніи подати по случаю предстоящей войны.

Всѣ рады вел. княжества Литовскаго, сановники столовные, дворные, маршалки королевскіе, сановники земскіе, равно какъ депутаты изъ всѣхъ воеводствъ и повѣтовъ в. кн. Литовскаго, съ полномочіями и инструкціями, полученными отъ сеймиковъ повѣтовыхъ, отправленные на главный Волковыйскій сеймикъ, сперва заявляютъ, что сеймику этому быть не слѣдовало, потому что, не имѣя никакого извѣстія о созваніи главного сейма, они не обязаны были участвовать въ этомъ главномъ Волковыйскомъ сеймикѣ, и что по этому они не считаютъ его обязательнымъ на будущее время; но такъ какъ угрожающая опасность в. кн. Литовскому слишкомъ явственна и близка, какъ со стороны в. кн. Московскаго, такъ и Лифляндіи и Татаръ, то они единодушно устанавливаютъ подати для всѣхъ безъ исключенія сословій, такъ что, кто бы не внесъ назначенной подати, имѣние того должно поступить въ казну. Отъ внесенія этой подати освобождаются только погорѣвшіе, равно какъ и тѣ, которые получили

прежде на то четырехлѣтнее право, и котораго срокъ еще не кончился; прочіе же всѣ, даже людные (бездомные) люди и цыгане—должны платить. Подати должны быть вносимы отъ св. Варооломея, т. е. отъ 24 Августа, до св. Михаила, т. е. 29 Сентября. Для собранія этой подати назначаются особые сборщики податей (бирчіе), и по всѣмъ повѣтамъ депутаты, которые должны въ свою очередь внести эти подати на послѣдній срокъ (завѣтый рокъ), на день св. Симеона Иуды, 28 Октября главнымъ депутатамъ въ Вильнѣ. Депутаты должны сами освѣдомиться на мѣстѣ, нужна-ли сумма для войска и какая именно; если же надобности въ деньгахъ не окажется, то возвращать ихъ опять въ кассу для будущихъ потребностей. Наконецъ рада постановляетъ просить короля, чтобы и онъ также назначилъ такую-жъ подать со своихъ имѣній столовыхъ и другихъ добръ экономическихъ.

Лѣта Божого Нароженья 1577, мѣсяца Августа 18 дня.

Передо мною Павломъ Секлицкимъ, городничимъ замку господарского Берестейскаго, на мѣстцу вельможного пана его милости пана Троцкого, въ отдѣханью пана Малхера Райскаго, подстаростега Берестейскаго, составленнымъ, постановившимся обличне на врадѣ въ замку господарскомъ Берестейскомъ земенинъ повѣту Берестейскаго, панъ Богданъ Черневскій, бирчіи у воеводствѣ Берестейскомъ, оповѣдалъ поборъ на съѣздѣ Волковыйскомъ, въ року теперешнемъ семьдесятъ семомъ черезъ нѣкоторые паны рады и все рыцарство и пановъ пословъ повѣтовыхъ новоуфаленный, на што и листъ подъ печатями ихъ милости, до воеводства Берестейскаго данный, на врадѣ покладалъ и просилъ, абы былъ до книгъ врадovýchъ уписанъ. А такъ я,

оного листу огледавши и то ку вѣдомости урадовой припустивши, велѣлъ есми его до книгъ вгродскихъ староства Берестейскаго уписать, который жо слова до слова такъ ся въ собѣ маеть: Мы, рады великого княжства Литовскаго, врадники столовые, дворные, маршалки его королевское милости, врадники земскіе, также послове во всихъ воеводствѣ и повѣтовъ великого княжства Литовскаго, которые съ соймиковъ повѣтовыхъ, зъ моцью и зъ инструкціями достаточными отъ всихъ становъ рыцарства, въ домѣхъ позосталого, на зѣздѣ теперешній Волковыйскій отправленные и высланные, явно чинимъ и всимъ вобецъ ку вѣдомости приводимъ: ижъ што въ тыхъ часѣхъ ознаймено намъ всимъ станомъ, черезъ листы короля его милости и великого князя Литовскаго Стефана, ижъ быхмо первой на соймики повѣтовые въ кож-

домъ воеводствѣ и повѣтѣ зѣхавшия, о всякихъ потребахъ речи-посполитое и о убезпеченію того панства великого князства Литовского намовивши и обмысливши, ку дальшому а досточайшиму постановеню на соймикъ головной до Волковыйска се зѣхали; ино мы, ачъ такое зложеніе соймиковъ повѣтовыхъ, такъ же и соймиковъ головныхъ Волковыйскихъ, отъ короля его милости зложонныхъ, звяклому обычаю и правомъ и вольностямъ нашимъ противно быти разумѣючи, якъ соймиковъ повѣтовыхъ, такъ и того соймiku головного Волковыйского, отъ правовати есмо не были повинни: кудыжъ въ справахъ нашихъ сговоровъ не есть описано, ижъ соймики повѣтовые николи, ни на што иного складани быти не мають, одно куды ся король его милость, зѣ ихъ милостями всеми паны радами порозумѣвши, водле часу и потребы, сеймъ великій, вальный зложити рачить, передъ которымъ сеймомъ великимъ вальнымъ соймики повѣтовые за чотыри недѣли складаны бывають; а съ таковыхъ соймиковъ послове земскіе ку обмышлеваню всякихъ потребъ и справъ земскихъ на сеймъ великій вальный отпраповани быти мають; а ижъ теперъ о зложенію сойму вального никоторое вѣдомости не маемъ, тогды тежъ соймики повѣтовые быти не могутъ, и мы не только ижъ противъ правъ и вольностей нашихъ ничего на таковыхъ соймикахъ становити, але и признавати ихъ не можемъ. А вѣдъжо, ижъ его королевская милость, пильные потребности земскіе и небезпечности здѣшнего панства великого князства Литовского черезъ листы и послы свои во всехъ повѣтахъ предложити и около обмышлеванья потребъ здѣшнего панства великого князства Литовского насъ наповинати, росказати рачилъ; тогды, невъ обычай самого напотомъ признанья соймиковъ

повѣтовыхъ незвыклыхъ, одно, бачачи и разумѣючи пильные а квалтовные припалые потребности здѣшнего панства великого князства Литовского, а забѣгаючи обмышлеваньемъ нашимъ о поратованю всякихъ таковыхъ небезпечностей, первой сего есмо у воеводствахъ и повѣтѣхъ създаючи намовляли, а потомъ, хотечи тымъ досконалей и досточней всякіе потребности и небезпечности того панства передъ себе взяти и о нихъ вси одностайне обмышлевати, яко мы, рады, зѣ мѣсць нашихъ сенаторскихъ, такъ и мы, врадники столовые, дворные и земскіе, и послове, отъ всехъ воеводствъ и повѣтовъ на съзздъ теперешній Волковыйскій отъ братыи наше, въ домѣхъ позосталыхъ, выправленые, тутъ до Волковыйска се зобравши. Напродъ права и вольности наши добре есмо уважили, и вси одностайне на тое згодили тымъ постановенемъ нашимъ досконале и досточне на вси потомные часы варуемъ: ижъ теее сте теперешніе соймики повѣтовые и съзздъ Волковыйскій незвыклый, противъ правомъ назначонный, который есмо сами добровольне для обмышлеванья потребъ того панства на тотъ только часть учинили, яко намвѣйшого уближенья правомъ и вольностямъ нашимъ чинити и приносити не можетъ, такъ тежъ никгды потомъ въ пошплину ити не можетъ безъ жадное повинности, одно потребности речи-посполитое, то теперъ есмо добровольне учинили. А въ дальшихъ намовахъ нашихъ всякіе потребности и небезпечности того панства великого князства Литовского прикладаючи и досточне уживаючи съ частыхъ и розныхъ припадковъ обачаючи, ижъ зѣ головнымъ а дѣдичнымъ непріателемъ того панства, великимъ княземъ Московскимъ застановеніе певное до того часу не есть вѣдлано: зачимъ, яко тое панство великое князство Литовское съ тое

стороны не есть обезпечено, такъ зъ земли Ифлянское частые новины и въдомость насъ доходить, ижъ великій князь Московскій, такъ черезъ князя Магнуса, яко и черезъ розные люди и войска свои о посягненъе тое все земли Ифлянтское шильне усилуеть и теперъ немалые войска войной земли Ифланской забраные маеть, — зъ другое стороны отъ Татаръ такъже великіе а уставичные небезпеченности при границахъ того панства великого князства Литовского се оказуеть, чому всему, ижъ для небезпечныхъ припадковъ, збиранъемъ войска отпоръ чинити есть потреба. Тогда ачъ бы есмо вси, прикладомъ продковъ нашихъ, противко каждому неприятелю силами и персями нашими въ рушенью посполитомъ военномъ застановляти бысъ мы ся повинни и выполняти быхмо то были готовы; нижли, зъ другое стороны огледаючися на права и вольности наши, ижъ есмо безъ короля его милости, пана нашого, и безъ становъ Польскихъ, рушенья посполитого чинити неповинни. Тогда чинячи сами собъ и тому панству великому князству Литовскому оборону, на люде служебные, ку потребамъ того самого панства, великого князства Литовского, а не на што иного, податокъ певный, яко на добра его королевской милости и всихъ становъ духовныхъ, такъже и на вси воеводства, староства и добра насъ радъ великого князства, и тежъ князскихъ, панскихъ, землянскихъ, дѣдичныхъ, заставныхъ и доживотныхъ и всихъ обывателей во всихъ воеводствахъ и повѣтѣхъ великого князства Литовского, никого съ того не выймуючи, уфаляемъ и постановляемъ таковымъ обычаемъ: ижъ подданные короля его милости и всихъ становъ духовныхъ зъ добръ дѣдичныхъ, заставныхъ и доживотныхъ, костельныхъ и всихъ обывателей великого князства Литовского, никого съ

того не выймуючи, которые кольвекъ, игда и земли подъ собою держать, зъ волокъ такъ давно, яко новоосельхъ, такъже войты, бояре панцырные, путные и тежъ кухары и дверные, машталеры, стрѣльцы, осочники, псарцы, мысливцы, бортники, сокольники и иные всякіе слуги и подданные, никого зъ гола съ того невыймуючи, податку, теперъ черезъ насъ постановленого, добровольне будутъ повинни давати, съ каждое волоки и зъ службы по грошей двадцати Литовскихъ; а шляхтичи убозшіе, которые подданныхъ не мають, отъ дому — по грошей двадцать чотыри платити повинни; такъже Татарове, которые домами только мѣшкають, а земли подъ собою не мають, отъ дому — по грошей двадцать чотыри Литовскихъ; а огородники, которые только на огородѣхъ сѣдятъ, — по грошу одному, пенезей пяти; а тые огородники, которые ку огородомъ земли мають, по грошей три Литовскихъ; а гдѣ волокъ и служобъ нѣтъ, тамъ мають давати зъ дыму по грошей шести Литовскихъ; перекупни и перекупники сельскіе, которые только такимъ товаромъ, што живности належитъ, торгують, повинни дати по грошей три Литовскихъ; ремесленники сельскіе отъ ремесла своего по грошу одному Литовскому; рыболове, которые ся при мѣстѣ и мѣстечкахъ и въ селахъ въ рѣки и озера уступують, а только тымъ ремесломъ обходятся, мають дати по грошей чотыри; а которые земли подъ собою мають, тые заровно зъ земель зъ другими платити повинни; къ тому съ корчомъ дорочныхъ въ мѣстѣхъ и мѣстечкахъ, такъже и въ селѣхъ, которыхъ шинки пивные и медовые бывають, отъ корчмы по грошей десети; а отъ паленья горѣлки въ мѣстѣхъ и мѣстечкахъ по грошей осми; зъ мыльновъ, которые мыльнаре дѣдичные держать, або иные арендаре арендують, такъже и отъ фо-

люща, отъ кола одного—по грошей дванадцати; къ тому особливе въ мѣстѣхъ и мѣстечкахъ на тотъ податокъ прикладатися мають, то есть, у мѣстѣхъ упривилеванныхъ: зъ домовъ рыновыхъ — съ каждого дому—по грошей осьми, отъ уличныхъ домовъ—по грошей чотыри, а на предмѣстью отъ домовъ—по грошей два; а у мѣстѣхъ и въ мѣстечкахъ малыхъ неупривилеванныхъ: зъ домовъ рыновыхъ по грошей три, зъ уличныхъ—по грошей два, а зъ ненздныхъ халупъ по грошу одному; вѣдь же хто при домѣхъ огородъ мѣти будетъ, тотъ особно зъ огорода дати маеть; жидове вси въ мѣстѣхъ и мѣстечкахъ и по селахъ зъ головы по грошей дванадцати; Шотове, которые речи свои ку продаванью на собѣ носятъ, а въ мѣстѣхъ и въ мѣстечкахъ перемѣшкивають, платити мають по грошей дванадцати,—а которые товары свои коньми возятъ, тые мають дати отъ каждого коня по грошей двадцать чотыри; ремесники всякіе, въ мѣстѣхъ головныхъ упривилеванныхъ мѣшкаючіе, мають дати сами отъ себе по грошей пяти, а товариши ихъ по грошу одному,—а въ мѣстѣхъ и мѣстечкахъ неупривилеванныхъ сами реместники по грошей два, а товариши ихъ по пenezей пяти; вѣдь же только тые ремесники то платитъ мають, которые только местомъ, а не чимъ инымъ обыходятъ; также люди люзные, то есть гольтаи, музичныи и невѣсты, и цыгане, которые на службу дорочную не наймуются, мають дати каждый зъ особы своее по грошей осьми; которыхъ людей люзныхъ, ижъ бы ся отъ того податку не укрывали, въ каждомъ мѣстѣ и мѣстечку врадъ мѣстскій подъ присегою досмотрѣти маеть; якожь отъ тыхъ всихъ податковъ,верху меновите описаныхъ, никто боронитися не маеть жадными вольностями, которые ку теперешней потребѣ речи-

посполитое никого въ томъ вспомогати не мають, выймуючи только тые, которые бы на воли чотырохъ годъ не высѣдѣли, або погорѣли, а не вышло бы вольностямъ ихъ лѣтъ чотырохъ, также и тымъ, которымъ збожъя градъ выбилъ фольга въ томъ податку чинена быти маеть; але которымъ вольности лѣтъ чотыри вышли и иные вси, безъ кождыхъ выймовъ платити мають. А тые вси податки, такъ мы рады, яко князи, панове, врадники дворные и земскіе и вси станы, обыватели великого князства Литовского выдавати и зовшелякою пильностью зезволяемъ и постановляемъ до поборцовъ, въ повѣтѣхъ обранныхъ, то есть, у воеводствѣ Виленскомъ и въ повѣтѣхъ того воеводства: у Вильни—до князя Миколая Къедройтя; въ повѣтѣ Опшменскомъ—до пана Петра Дровенецкого, писара Опшменского; въ повѣтѣ Волкомерскомъ—до пана Александра Воловича; въ повѣтѣ Лидскомъ—до пана Себестьяна Третьака, судьи земского Лидского; въ повѣтѣ Браславскомъ до пана ..... *); у воеводствѣ Троцкомъ у Троцѣхъ—до пана Михайла Радомского; въ повѣтѣ Городенскомъ—до пана Станислава Глядовицкого; въ повѣтѣ Ковенскомъ—до пана Юрья Радошинского; въ повѣтѣ Упитскомъ—до пана Миколая Лопатинского; а въ земли Жмоитской—до пана Войтѣха Бѣлева, старостича Жмоитского; у воеводствѣ Полоцкомъ—до пана Оникія Корсака, подкоморого земли Полоцкое; у воеводствѣ Новгородскомъ: въ Новгородку—до пана Щасного Друцкого; у Волковыйску—до пана Семена Ивановича Ходжича; у Слонимѣ—до пана Абрама Мелешка; у воеводствѣ Витебскомъ, у Витебску—до пана Василья Богдановича, писара земского Витебского; въ Орши—до пана Мартина Стравенского, тивуна Троцкого; у воеводствѣ Берестейскомъ—до пана Богда-

*) Въ подлинникѣ пропускъ Библиотека "Руниверс"

на Черневского; у Пинску—до пана Андрея Кмиты; у воеводства Мстиславскомъ, у Мстиславу—до пана Богдана Селицкого, хоружого Мстиславского; у воеводства Минскомъ, у Минску—до пана Мартина Володкевича, судьи земского; въ Рѣчицы—до Богдана Солтана, судьи земского Рѣчицкого; въ Мозыри—до пана Стефана Ловека, подсудка Мозырского. Почавши отъ дня и свята Панны Маріи Зелное, *) которое будетъ въ семь року семьдесятъ семомъ, мѣсеца Августа пятогонадцать дня, а остаточне каждый зъ насъ додавать того податку повиненъ будетъ до светого Михайла въ року нынѣшнемъ семьдесятъ семомъ пришлого свята. Которые податки, кгда такъ зъ имѣней своихъ властныхъ, яко изъ имѣней землянъ шляхты, которые осѣлости свое подъ нами мають, отдавати будемъ. Тогда каждого зъ насъ вѣдникъ, або слуга, который тые податки выбирати будетъ, на томъ присегу учинивши, же все справедливе выбралъ и сполнялъ, допоборцы отдалъ, рейстра и квити противные, съ чого што выбралъ, до поборцы давати мають, а панове поборцы ихъ съ того квитовати будутъ. А хто бы съ которого имѣнья своего до светого Михала того податку не выдалъ, тогда поборца повѣтовый совито на немъ отпраовати маеть. А панове поборцы повѣтовые, тые вси податки выбравши, до поборцовъ головныхъ отдати и отнести мають на остатній и завитый рокъ, на день светого Шимона Юды, въ року нынѣшнемъ семьдесятъ семомъ пришлого свята, на мѣстцо певное до Вильни и тамъ жо пенези, паномъ поборцомъ головнымъ отдавши, личбу достаточную съ присекою тѣлесною учинити повинни будутъ: ижъ якъ справедливе выбралъ, такъ и все сполна, што отъ кого и што зъ ихъ имѣней пришло, справедливе отдали и таковыхъ,

хто бы што у повѣтѣ утаити мѣлъ, не вѣдають, никому и собѣ не фолькгуячи; которымъ паномъ поборцомъ повѣтовымъ за працу и на справу отъ копы—по два гроши Литовскихъ, а отъ квиту—по грошу одному. А на отбирание тыхъ пѣнезей податковыхъ, такжо и ку слуханью личбы поборцовъ повѣтовъ, ку дойзрѣнью слушного шафванья, вси згодне постановляемъ и децутуемъ поборцами и того податку шафарми головными зъ стороны пановъ радъ: ихъ милости вельможного пана Лаврина Воины, подскарбего земского и писара великого княства Литовского, старосту Пинского, державцу Олитского и Квасовского; а зъ стороны княжатъ панятъ вѣдниковъ дворныхъ, земскихъ и всихъ становъ рыцества—его милости пана Яна Кишку, крайчого его королевское милости великого княства Литовского, а пана Мальхера Сновского, маршалка его королевской милости, судью земского Новгородского. Которые панове—депутаты головные на мѣстцу певномъ у Вильни мѣшкати и тые податки отъ пановъ поборцовъ повѣтовыхъ отбирати и личбы ихъ слухати мають, почавши отъ светого Михайла ажъ до светого Шимона Юды въ року нынѣшнемъ семьдесятъ семомъ. А которые до пановъ депутатовъ пѣнезе не отдали и личбы не вчинили, таковой каждый имѣнье и маетность на речь-посполитую утратитъ. А кгда пановъ поборцовъ повѣтовыхъ панове депутаты выслушаютъ личбы, тогда отъ нихъ, для личбы своес, квити противные и рейстра личбъ ихъ зъ ихъ печатями и съ подписами рукъ ихъ брати мають. А тымъ паномъ депутатомъ головнымъ на справу и за працу съ тыхъ жо пѣнезей маеть быти давано: его милости пану подскарбему земскому Литовскихъ копъ триста, его милости пану Яну Кишцѣ крайчому копъ Литовскихъ триста, его милости пану

*) Успеніа Преса. Богородици, Festum Herbarum.

Сновскому, маршалку, копъ Литовскихъ сто шестьдесятъ. А ижъ бы порадней ни на што иного, одно на властную оборону того панства податокъ помененый оборочанъ былъ, тогда ку достаточному уваженью таковыхъ потребъ земскихъ, на которые бы тые пѣнези податковые выдаватися мѣли, обрали и постановили есмо межи собою зъ ихъ милость пановъ радъ ихъ милость: князя Валеріяна, бискупа Виленского, а ясневельможного пана Николая Радивиля, княжа на Биржахъ и Дубинкахъ, воеводу Виленского, канцлера великого князства Литовского, старосту Лидского и Опменского; а зъ стану рыцарского—его милости пана Станислава Нарушевича, тивуна Виленского, и его милости Станислава Станисевича Бѣловича, подкоморого земли Жомойтское, тивуна Ойракопольского. Которые ихъ милость панове, кгда бы для певное а пильное обороны способенья людей служебныхъ потребу быти обачили, тогда, на мѣстцу первое до Вильни зѣѣхавшися, съ тыми же паны депутаты на отбиранье того податку отъ поборцовъ повѣтовыхъ и ку шафованью его поставовленными, згодне и заровно се згожаючи, потребности земскіе достаточне уважити и пилне а ростропнето обмыслити, и на якъ бы много людей служебныхъ, ѣздныхъ, и на якъ долгій часъ тыхъ пѣнезей податковыхъ давано быти маеть,—пильне того стеречи повинни будутъ, жебы намѣйшей шафунокъ того податку нигдѣ индеи ся не чинилъ, одно на властную певную кгвалтовную потребу и оборону Речи-посполитое того панства, подъ вѣрою и цнотю своею. Для чого кгда бы пѣнези давати потреба припала, тогда оденъ зъпановъ депутатовъ головныхъ, на одбиранье податковъ отъ бирчихъ повѣтовыхъ постановленныхъ, самъ съ пѣнезми до людей служебныхъ ѣхати маеть; а тамъ обачивши, если того даванья пѣнезей

будеть потреба; тогда пѣнези оные панъ депутатъ маеть на служебные давати. А гдѣ бы панъ депутатъ, съ пѣнезми посланый, потребности людей служебныхъ не бачилъ, тогда тые пѣнези назадъ отвезти и въ томъ жо схованью, отголъ возьметъ, положити маеть. А гдѣ на люде служебные, водле постановенья звышпомененого, пѣнези податковые выдадутъ, тогда того речь-посполитая у пановъ головныхъ упоминается не маеть. Пагъ лижъ бы потреба певная обороны того панства не оказовала, тогда тыхъ пѣнезей податковыхъ, ни на што не шафуючи, и якъ позычками якими, такъ ничимъ инымъ намней ихъ не розрываючи, панове депутаты головные, подъ вѣрою своею, ку речи-посполитой въ цѣлости ховати повинни будутъ. О которомъ всемъ хованью тое сумы податковое, если бы што порядкомъ вышйеописаннымъ, ни нашто иного, одно на властную потребу и оборону того панства, на люде ѣздные, служебные, было выдано, панове депутаты головные передъ всеми нами на соймику головномъ Волковыйскомъ, кгда, передъ соймомъ великимъ вальнымъ напервей будетъ, личбу вчинити повинни будутъ. Которое все постановенье, яко есмо згодне одностайне межи собою уфалили и постановили, такъ то кождый зъ насъ здержати и досыть учинити добрымъ словомъ нашимъ за насъ самыхъ и послове, зъ воеводства и повѣтовъ присланые, за братью нашу, въ домѣхъ позостаю, —истити и на всемъ полнити обѣцумъ и повинни будемъ. А для лѣпшое, досконалое вѣры сее постановенье нашо руками нашими есмо подписали и печатьми нашими запечатовали, то собѣ на вси потомные часы варуючи, ижъ тое теперешнее постановенье, на которое ся есмо сами добровольне для пильныхъ а кгвалтовыхъ потребъ земскихъ зезволили, правамъ и вольностямъ нашимъ жадного

уближенья чинити и никоторое пошлины, або севестры носити не маеть на вси вѣчные по́томные часы. А ижъ мы для обороны того панства зъ добръ нашихъ таковой податокъ ку оборонѣ того панства поступили, тогда тежъ певни есмо того, якожъ и пильне его королевской милости, пана нашего милостивого, до того просьбами нашими приводити маемъ, ижъ бы его королевская милость тымъ жо способомъ тотъ податокъ зо всихъ добръ етолу его ко-

ролевское милости Литовскихъ, вольныхъ, заставныхъ и доживотныхъ, на таковую жъ оборону того панства, воде его спису и зезволенья нашего зезволити, также съ подданныхъ его королевской милости vybrати и на туюжъ оборону дати росказать рачилъ. Писанъ у Волковыйску. Лѣта Божого Нароженья тисеча пятьсотъ семьдесятъ сегомо, мѣсяца Юля сегомонадцать дня.

156. Жалоба Аполоніи Коптевой на Каспра Валентиновича Дембинскаго о разграбленіи ея имущества.

Лѣта Божого Нароженья 1577, мѣсеца Мая 11 дня, въ суботу.

Пріѣздили до вряду господарского, староства Берестейского, до мене Павла Секлицкого, городничого замку Берестейского, на мѣстцу вельможного пана его милости пана Троцкого, въ одѣханью пана Малхера Райского, подстаростего Берестейского, зоставленого, слуги ее милости, пани Васильевое Коптевое, пани Полоней Воловичовны,—Янъ Хоенскій и Янъ Петръ Ликовскій, и именемъ панее своее жалуючи и оповѣдаючи на пана Каспора Валентиновича Дембинскаго зъ Дембянъ, державцу Рознишевского, дворянина его королевское милости, и на малжонку его пани Марину Ивановну Коптевну, о томъ, штожъ дей року теперь идучого тисеча пятьсотъ семьдесятъ сегомо, мѣсеца Мая, десятого дня, въ пятницу, въ небытности ее милости пани Коптевое, панее ихъ, и врадника ее въ дворѣ Верховицкомъ,—онъ дей панъ Каспоръ Дембинскій, весполокъ зъ малжонкою своею, наполнившие воли своее, а наславши мощно, кгвалтомъ, врадника своего имѣнья

Верховицкого, Яна Свѣшевского, а Филипа Водичку, слугу своего, зъ инными слугами, боярми и подданными многими, помочниками своими, зъ гаковницами, ¹⁾ зъ ручницами, ²⁾ зъ оцеты ³⁾ и иншою розною многою бронью, на имѣнье пани Коптевое, панее ихъ, тутъ въ повѣтѣ Берестейскомъ лежачое, на дворъ Верховицкій,—тамъ дей тотъ врадникъ пана Дембинскаго и малжонки его весполокъ и съ тымъ Филипомъ Водичкою, за росказаньемъ ихъ пановъ своихъ, зъ слугами и помочниками до двора Верховицкого пани Коптевое, мощно, кгвалтомъ уломывшисе, дилеванье ⁴⁾ и ворота розметавши, ихъ дей—слугъ пани Коптевое—Яна Хоенского, Яна Терликовскаго, а Петра Фалецкого, которые дей на тотчасъ въ томъ дворѣ отъ панее свое на мѣстцу при маестности и скарбѣ ее были, зостали и мѣшкали, также и иную челядь ее дворную всю, и невѣсты работницы зъ двора кгвалтовне выгнавши, дворъ

1) Гаковница—длинное ружье.

2) Ручница—короткое ружье.

3) Оцеты—дротыки—вопы.

4) Дилеванье—дошатый заборъ.

помененый Верховицкій зовсимъ на все, съ пашнею дворною, зъ кгрунты оремими и неоремими, съ полями, сѣножатями, зъ людьми, зъ гумномъ, зъ оборами, ¹⁾ также зъ житомъ и зъ збожьемъ всякимъ, и яринами, въ гумнѣхъ вложонными и на поли засѣянными, зъ быдломъ рогатымъ, малымъ и великимъ, зо всею маетностью и скарбы ея милости, што кольвекъ въ томъ дворѣ было, за розказаньемъ дей пана Дембинского и малжонки его, врадникъ ихъ Янъ Свѣшевскій съ Филипомъ Водичкою и зъ иными многими помочниками, зъ моцы ея пани Коптевое, квалтовне и упорне взялъ и ея милость пани Коптевою—панюю ихъ, зъ спокойного держанья и уживанья съ того двора ея Верховицкого и зъ сель и приселковъ, што власне ку нему и ку части того имѣнья належить, то есть, меновите: зъ села Верховичъ, зъ села Радеевичъ, зъ села Бушничъ, села Березовое Воли, села Долбизны, села Красницы, зъ сель двохъ: Опак Малое и Великое, села Жеренца и зъ села Конаховичъ, зъ села Омеленца, а зъ села Свини, зъ людей и подданныхъ, до тыхъ сель належачихъ, и зъ земля и кгрунтовъ тыхъ подданныхъ квалтовне выбилъ, въ моць, въ держанье и уживанье на пановъ своихъ взялъ; при которомъ дей выбитью квалтовномъ съ того двора пани Коптевое Верховицкого и вси скарбы и маетности ея въ свирнахъ ²⁾ зложонные и печатью ея запечатованые, ланцуги, ³⁾ золото, серебро перла, шаты, ⁴⁾ пенѣзи готовые, также и иные рѣчи вси рухомые, штокольвекъ одно въ томъ дворѣ пани Коптевое въ схованью были, отъ мала до велика, замки до свирновъ поотбивавши и печати поот-

ривавши, врадникъ дей пана Дембинского и малжонки его, помененый Янъ Свѣшевскій съ тымъ Водичкою и зъ многими помочниками, за розказаньемъ дей пановъ своихъ съ тымъ дворомъ Верховицкимъ и зовсимъ навсе квалтовне побралъ, а то есть, меновите: Напервѣй дей, въ томъ дворѣ Верховицкомъ въ свирнѣ скарбомъ, который дей былъ замненъ и запечатованъ отъ ея милости пани Коптевое, взяли дей скриню ¹⁾ зеленую, желѣзомъ бѣлымъ окованую, а въ ней дей рѣчи будучіе побрано, то есть: ланцугъ великій, панцыроватый, ²⁾ золотый, который дей важилъ триста золотыхъ чирвоныхъ; другій ланцугъ кольчастый, золотый, въ которомъ дей важило полтора ста золотыхъ чирвоныхъ; третій ланцугъ золотый, пилованный, лщонцый, въ которомъ дей важило сто двадцать золотыхъ чирвоныхъ; четвертый ланцугъ золотый, зъ шмальцомъ ³⁾ чернымъ, въ которомъ дей важило деветьдесятъ чирвоныхъ золотыхъ; пятый ланцугъ колчастый, зъ розмаитымъ шмальцемъ, важилъ дей золотыхъ чирвоныхъ шестьдесятъ; шостый ланцугъ золотый, панцироватый, малый, въ немъ дей важило золотыхъ чирвоныхъ двадцать; ношенье на шиіе золотое, въ которомъ дей каменей было—рубиновъ чотыри ашмаракги чотыри,—зъ перлы уріянскими, ⁴⁾ которыхъ дей перель было шестьнаццать, — за которое дей дано двѣстѣ и тридцать чирвоныхъ золотыхъ; до того дей ношенья крижикъ зъ рубинами шестьма ашмаракгами чотырьма, а съ перломъ уріянскимъ однимъ,—за которого дей дано сто осьмьдесятъ чирвоныхъ золотыхъ; до того жъ дей ношенья мане-

1) Сбора—скотный дворъ.

2) Свирень—амбаръ.

3) Ланцуги—цѣпь.

4) Шаты—верхнее платье.

1) Скриня—сундукъ.

2) Панцыроватый—имѣющій форму панцыря.

3) Шмальцъ—финифть.

4) Уріянскій восточный.

ли, ¹⁾ также зъ рубинами а шмаракгами, зъ перлы уріянскими, зъ шмальцомъ, — за который дей дано сто двадцать чирвоныхъ золотыхъ; другое дей ношенье на ши, — зъ шмальцомъ и съ перлами уріянскими, за которое дей дано шестьдесятъ золотыхъ чирвоныхъ; крижикъ золотый, зъ дьяментами, ²⁾ въ которомъ дей дьяментовъ оденънадцать, — за которого дей дано сто чирвоныхъ золотыхъ; крижикъ золотый, зъ рубинами чотырма, а пятый шаферъ, ³⁾ — за который дей дано осьмьдесятъ чирвоныхъ золотыхъ; манели панцыроватые, золотые, зъ бляшками и зъ шмальцомъ чорнымъ, — за которые дей дано тридцать золотыхъ чирвоныхъ; другіе манели, золотые, зъ шмальцомъ розмаитымъ, — за которые дей дано двадцать чирвоныхъ золотыхъ; третіе дей манели, золотые, зъ шмальцомъ, — за которые дей дано пятнадцать чирвоныхъ золотыхъ; перстень золотый, дьяментовый, въ которомъ дей было камней острыхъ дьяментовыхъ дванадцать, за которые дей дано семьдесятъ чирвоныхъ золотыхъ; перстень золотый, зъ шаферомъ, за который дей дано пятьдесятъ чирвоныхъ золотыхъ: третій перстень золотый, зъ бляшкою дьяментовою, за который дей дано тридцать чирвоныхъ золотыхъ; четвертый перстень золотый, въ которомъ дей камней рубиновъ было семь, а туркусовыхъ камней шесть, за который дей дано сорокъ чирвоныхъ золотыхъ; пятый перстень золотый, зъ двѣма рубинами, а третимъ дьяментомъ острымъ, за который дей дано тридцать пять чирвоныхъ золотыхъ; шостый перстень, зъ дьяментомъ острымъ, — за который дей дано сорокъ чирвоныхъ золотыхъ; семый перстень золотый, зъ рубиномъ камнемъ, — за

которого дей дано двадцать чирвоныхъ золотыхъ; осьмый перстень золотый, зъ шмаракгомъ, за которго дей дано золотыхъ чирвоныхъ осьмьнадцать; девятый перстень золотый, зъ туркусомъ немалымъ, — за которого дей дано шестнадцать чирвоныхъ золотыхъ; десятый перстень золотый, зъ меньшимъ туркусомъ, — за который дей дано дванадцать чирвоныхъ золотыхъ; два перстенки золотыхъ, зъ лосымъ рогомъ, за которые дано дей чотыри чирвоныхъ золотыхъ; третійнадцать перстенокъ золотый, обручикъ кренцонный, ¹⁾ — за него дей дано оденъ чирвоный золотый; беритикъ оксамиту ²⁾ чорного, зъ спунталми ³⁾ золотыми и зъ ланцушкомъ золотымъ, — который дей коштоваль тридцать чирвоныхъ золотыхъ; до того беритика запонка золотая, съ камнемъ рубинами, — коштовала дей тридцать шости чирвоныхъ золотыхъ; другій биретикъ аксамиту чорного жъ, зъ спунталми и не малыми ланцушками золотыми, — коштоваль дей пятидесятъ чирвоныхъ золотыхъ. Поясъ долгій, влоскій, золотый, — за который дей дано осьмьдесятъ пять чирвоныхъ золотыхъ; другій поясъ долгій везеный, серебряный, — за который дей дано пятнадцать копъ литовскихъ; третій поясъ — обручъ серебряный, позлотистый, зъ шмальцомъ, — за который дей дано двадцать копъ литовскихъ; четвертый поясъ — обручъ серебряный, позлотистый, безъ шмальцу, — за который дей дано чотырнадцать копъ Литовскихъ; пятый поясъ серебряный, позлотистый, на зеленомъ оксаминѣ, — дано дей деветь копъ Литовскихъ; шостый поясъ венецкій, зъ золота тягненого, зъ загелемъ ⁴⁾ и зъ пражкою серебряною, позлотистою, — за которого дей дано чо-

1) Манели — запястья, браслеты.

2) Дьямент — алмазъ.

3) Шаферъ — санфиръ.

1) Кренцонный — крученный, витый.

2) Беритикъ оксамиту — шапочка бархатная.

3) Пунталми — вѣсти съ шариками на концѣ.

4) Загель — парусъ.

тыри копы Литовскихъ; семей пасекъ ¹⁾ тягнуеного серебра, съ пражкою и заклеемъ серебрянымъ,—за которого дей дано три копы Литовскихъ; тесемки двѣ золотыхъ, одна въ черномъ, а другая въ чирвономъ шолку, зъ аныгелями ²⁾ и пражками серебряными,—кождая дей коштовала по двѣ копы Литовскіе.—Въ тойжо дей скрыни перла побрано: кошулька ³⁾ перловая, зъ перлы великими по венацкихъ тканкахъ, зъ фарботами дровотого ⁴⁾ золота,—которая дей коштовала семьдесятъ копъ Литовскихъ; другая кошулька перловая, по сѣтцѣ золотой, золота дровотого,—которая дей коштовала пятьдесятъ копъ Литовскихъ; третья кошулька перловая, по черной сѣтцѣ, золота дровотого, которая дей коштовала тридцать копъ Литовскихъ; кошулька зъ золотомъ гафтоватымъ, ⁵⁾ которая дей коштовала осьмь копъ Литовскихъ; другая кошулька зъ золотомъ и съ чернымъ едwabемъ, ⁶⁾—которая дей коштовала шесть копъ Литовскихъ; третья кошулька зъ золотомъ и зъ серебромъ, которая дей коштовала семь копъ Литовскихъ; двѣ кошульки зъ золотомъ и зъ обшлягомъ, которые дей коштовали по десети копъ Литовскихъ; двѣ кошульки гафтованыхъ, серебряные, которые дей коштовали дванадцати копъ Литовскихъ. Лиштвы ⁷⁾ до широкихъ рукавовъ, одни дей гафтованые золотомъ, фарботами, ⁸⁾ и зъ обшлягомъ,—которые дей коштовали двадцать семь копъ Литовскихъ; другіе дей лиштвы зъ золотомъ и съ чернымъ шолкомъ,—которые дей коштовали девятнадцать копъ Литовскихъ; лиштвы серебряные до рукавовъ, которые дей коштовали

дванадцать копъ Литовскихъ; чепецъ перловый великій, по тканкахъ венацкихъ, зъ золотомъ дровотанымъ,—который дей коштовалъ шестьдесятъ копъ Литовскихъ; другій чепецъ перловый, по сѣтцѣ золотой, съ золотомъ дровотанымъ,—который дей коштовалъ сорокъ копъ Литовскихъ; третій чепецъ перловый, по сѣтцѣ черной, дровотого золота,—который дей коштовалъ двадцать копъ Литовскихъ; четвертый дей чепецъ, везаный, зъ золотомъ и зъ серебромъ дровотымъ,—который дей коштовалъ двадцать копъ Литовскихъ; пятый чепецъ одного золота, везаный, зъ блешковымъ золотомъ,—который дей коштовалъ девять копъ Литовскихъ; шостый чепецъ зъ золотомъ блешковымъ и зъ шолкомъ чернымъ,—который дей коштовалъ семи копъ Литовскихъ; семей чепецъ одного золота простого,—который дей коштовалъ шесть копъ Литовскихъ; осьмый чепецъ одного серебра и зъ серебромъ блешковымъ,—который дей коштовалъ осьмь копъ Литовскихъ; девятый чепецъ зъ серебромъ и зъ шолкомъ чернымъ,—которой дей коштовалъ чотыри копы Литовскихъ. Брамка ¹⁾ перловая, съ каменными двѣма рубинами, а третимъ шмаракгомъ, на бляшцѣ золотой, перель дей великихъ, зъ ланцушками и зъ спунталыми золотыми и зъ шмальцомъ,—которая дей коштовала осьмьдесятъ копъ Литовскихъ; другая дей брамка перловая, по талетѣ ²⁾ бурнатномъ, зъ спунталыми и ланцушками золотыми и зъ шмальцомъ,—которая дей коштовала тридцать осьмь копъ Литовскихъ; третья дей брамка перловая, по таблицѣ сребрной, зъ спунталыми и зъ ланцушками золотыми и зъ шмальцомъ,—которая дей коштовала двадцать семь копъ Литовскихъ; четвертая брамка перловая, по черно-

1) Пасекъ—поясокъ.

2) Аныгель—връчекъ.

3) Кошулька—рубашка.

4) Дротъ—проводака.

5) Гафтованый—шитый гладью.

6) Едwabъ—шолкъ.

7) Лиштва—кайма.

8) Фарботы—кружева.

1) Брамка—головной уборъ въ родѣ діадемы.

2) Талетъ—фонъ.

му аксамитѣ, зъ спунталми золотыми, которая дей коштовала двадцать семь копѣ Литовскихъ; пятая брамка перловая, по черномъ аксамитѣ, зъ дротованымъ золотомъ, которая дей коштовала пятнадцать копѣ Литовскихъ. Завиванье ¹⁾ перловое, на фарботахъ золотыхъ, плетеныхъ, зъ дротованымъ золотомъ, съ-пунталми золотыми и зъ шмальцомъ,—которое дей коштовало двадцать осемь копѣ Литовскихъ; другое завиванье перловое, зъ дротованымъ золотомъ, которое дей коштовало тринадцать копѣ Литовскихъ; третее завиванье золотое, зъ фарботами и зъ обшлягомъ,—которое дей коштовало пять копѣ Литовскихъ; четвертое завиванье, зъ золотомъ и зъ серебромъ вязаное,—которое дей коштовало чотырохъ копѣ Литовскихъ; пятое завиванье сребрное, зъ бляшковымъ серебромъ,—которое коштовало дей трохъ копѣ Литовскихъ.—А въ другой дей скрини бѣлой, желѣзомъ бѣлымъ окованой, серебро побрано, то есть: кубокъ великій, складаный во двое, серебряный, позлотистый, за который дей дано пятьдесятъ копѣ Литовскихъ; другій кубокъ, также позлотистый, складаный, за который дей дано сорокъ пять копѣ Литовскихъ; третій кубокъ, также позлотистый, складаный,—за который дей дано тридцать копѣ Литовскихъ; четвертый кубокъ позлотистый, зъ накришкою, за который дано дей двадцать копѣ Литовскихъ; кубковъ дей роструханцовъ ²⁾ дванадцать, вѣнцы и дна позлотистые,—въ которыхъ дей гривенъ важить серебра двадцать чотыри, а позлоты золотыхъ червоныхъ двадцать; другихъ кубковъ роструханцовъ непозлотистыхъ дванадцать, въ которыхъ гривенъ важить серебра двад-

цать чотыри. Коновъ ¹⁾ серебряная, великая, позлотистая, въ три вѣнки.—въ которой важить дей гривенъ серебра тринадцать, а позлоты—золотыхъ чирвоныхъ чотыринадцать; другая дей коновъ, также сребренная, въ которой серебра гривенъ девять. Кварта серебряная, въ которой дей серебра гривенъ важить три. Чарокъ дей серебряныхъ шесть, зъ гербами позлотистыми,—а въ нихъ дей гривенъ серебра въ каждой важить по пети; а другихъ чарокъ серебряныхъ шесть, въ которыхъ дей гривенъ серебра по три. Ложокъ серебряныхъ, позлотистыхъ, тузинъ,—въ которыхъ важить дей серебра гривенъ пять; другихъ ложекъ тузинъ серебряныхъ, позлотистыхъ жо,—въ нихъ дей важить серебра гривенъ чотыри; третій тузинъ ложекъ серебряныхъ, позлотистыхъ,—въ которыхъ дей было гривенъ чотыри.—Третья дей скриня, великая, черная, желѣзомъ чернымъ окованая; рѣчи въ ней дей побраные: сѣдло турецкое, на чирвономъ аксамитѣ, оправлено серебромъ, все дей позлотистое,—до него дей стримена серебряные,—которое дей коштовало сорокъ копѣ Литовскихъ; другое дей сѣдло, также турецкое, на черномъ аксамитѣ, серебромъ оправлено, позлотистое, до него дей стримена серебряные, позлотистые,—коштовало дей тридцати семи копѣ Литовскихъ; третее дей сѣдло гусарское, серебромъ оправленное презъ цатку ²⁾ позлотистое, покрыто шарлатомъ ³⁾ чирвонымъ,—до него стримена серебряные жъ, позлотистые,—которое дей коштовало тридцати пяти копѣ Литовскихъ; сѣдло ерчакъ, злотоглавомъ покрыто, серебромъ оправлено, позлотистое,—зъ стрименами серебряными,—которое коштовало дей сорокъ пять копѣ Литовскихъ. Сукна шарлату чирво-

1) Завиванье—шнурокъ для завиванья волосъ.

2) Роструханцы—больше бокалы.

1) Коновъ—кружка.

2) Чрезъ цатку—въ пяты, перепелесое.

3) Шарлатъ—сувно алаго цвѣта.

ного засѣдачовъ два, 1) золотомъ гафтованные,—коштуеть дей кождый по двадцати копъ Литовскихъ. Радъ 2) серебряный, позлотистый, зъ шмальцомъ на чирвономъ аксамитѣ; до того раду: гельжбанъ, 3) поперстины, 4) рошкофъ, (?) похвы, поводы,—коштуеть дей семьдесять копъ Литовскихъ; другій радъ на чорномъ аксамитѣ, серебряный, позлотистый, зъ шмальцомъ, зъ гельжбаномъ, поперстинами, рошкофомъ, похвами и поводами,—коштуеть дей шестьдесять пять копъ Литовскихъ; третій радъ на ремени серебрянымъ, позлотистый, отливанный, зъ шмальцемъ, то есть, гельжбанъ, поперстины, рошкофъ, похвы, поводы,—который дей коштуеть шестьдесять копъ Литовскихъ; четвертый радъ, также гусарскій, серебряный, черезъ цатку позлотистый, на чорномъ аксамитѣ, гельжбанъ, поперстины, рошкофъ, похвы, поводы,—который дей коштуеть пятьдесять копъ Литовскихъ; пятый радъ на чирвономъ шарлатѣ, отливанный, позлотистый, увесь серебряный, то есть, наголовокъ, поперстины, рошкофъ, похвы, поводы,—который дей коштуеть пятьдесять копъ Литовскихъ; радовъ два козацкихъ, серебряныхъ, позлотистыхъ, которые зовсимъ коштують дей сорокъ копъ Литовскихъ. До тяхъ радовъ кутасы бѣлые, багровые, серебромъ оправленные, два, которые дей коштують кождый по сороку копъ Литовскихъ. Шишакъ, серебромъ оправленный, увесь позлотистый (съ) шкофію, 5)—коштуеть дей ста копъ Литовскихъ; другій дей шишакъ, также серебромъ оправленъ, позлотистый, (съ) шкофію,—который коштуеть дей семьдесять копъ Литовскихъ; третій шишакъ, также сереб-

ромъ оправленъ, позлотистый, зъ шкофію,—коштуеть дей шестьдесять копъ Литовскихъ. Тарчей двѣ, 1) серебромъ оправленныхъ, позлотистыхъ, на чирвономъ полю—коштуеть дей одна тридцати копъ Литовскихъ, а другая дей коштуеть копъ двоухъ и грошей двадцати семи. Шабля булатная, на чирвономъ аксамитѣ, серебромъ оправлена, позлотистая, зъ шмальцомъ рознымъ,—коштуеть дей сорокъ копъ Литовскихъ; другая шабля булатная жъ, серебромъ оправлена, позлотистая, на чорномъ аксамитѣ, которая коштуеть дей тридцать пять копъ Литовскихъ; третья шабля гусарская на ремени, серебромъ оправлена, позлотистая, которая коштуеть дей двадцать копъ Литовскихъ; шабля козацкая, серебромъ оправлена, позлотистая, зъ спасками на чорномъ аксамитѣ, которая дей коштуеть двадцать копъ Литовскихъ; другая шабля, также козацкая, серебромъ оправлена, позлотистая, которая коштуеть дей осьмнадцать копъ Литовскихъ; шабелъ барвяныхъ, 2) серебромъ оправленныхъ, на похолки, 3) зъ спасками 4) дванадцать, кождая дей коштувала по тринадцати копъ Литовскихъ. Кончеръ 5) серебряный, позлотистый, который дей коштуеть пятьдесять чотыри копы Литовскихъ; другій кончеръ, также дей позлотистый, который коштуеть дей пятьдесять двѣ копе Литовскихъ; третій кончеръ серебряный, непозлотистый,—коштуеть дей сорокъ осьми копъ Литовскихъ. Сагайдакъ, 6) серебромъ оправленный, позлотистый, на аксамитѣ чирвономъ золотомъ гафтованный,—который дей коштуеть тридцать копъ Литовскихъ; другій сагайдакъ, также серебромъ оправ-

1) *Засѣдачъ*—чапракъ.2) *Радъ*—сбруя для верховой ѣзды.3) *Гельжбанъ*—нашейникъ.4) *Поперстины*—нагрудники.5) *Шкофія*—султанъ.1) *Тарча*—щитъ.2) *Барвяный*—узорчатый.3) *Похолокъ*—прислужникъ.4) *Пасокъ*—попая.5) *Кончеръ*—краткій, широкій тесаекъ.6) *Сагайдакъ*—козачанъ.

ленный, позлотистый, на ремню,—коштовалъ дей двадцать чотыри копы Литовскихъ. Остроги гусарскіе, ¹⁾ серебряные, позлотистые, трои, съ пражками серебряными, позлотистыми,—каждые коштовали дей по дванадцати копъ Литовскихъ.—Въ той же дей скрыни готовыхъ пѣнязей было копъ пятьсотъ. Въ четвертой дей скрыни, черной, желѣзомъ окованой, побрано шаты: напервей, фальшура ²⁾ дей оксамиту черного, рытого, собольми подшита, зъ шнурами дрового золота, зъ сперлами уріянскими, — которая коштовала дей копъ сто шестьдесятъ Литовскихъ; кобенякъ оксамиту черного, гладкого, кунами подшитый, зъ спетлицами золотыми, наполю зо сребромъ,—коштовала дей девятьдесятъ копъ Литовскихъ; фальшура сукна кгранатового, бурнатного, кунами подшита, зъ шнурами золота дрового, которая дей коштовала шестьдесятъ копъ Литовскихъ; фальшура, черного жъ сукна, файлондышу, кунами подшита, — коштовала дей сорокъ пети копъ Литовскихъ. Ермякъ аксамиту дикого, рытого, подшитый кунами, бобромъ обложенъ, зъ спасамамомъ золотымъ, зъ строкою и зъ флоросами золота дрового,—который коштуеть дей копъ ста Литовскихъ; ермякъ одомашки ³⁾ черное, подшитый кунами, зъ строкою золотою и зъ шнурами, который дей коштовалъ шестьдесятъ три копы Литовскихъ; третій ермякъ адамашки шарое ⁴⁾, подшитый кунами, зъ строкою и зъ шнурами золотыми, который дей коштовалъ шестьдесятъ копъ Литовскихъ. Чуга файлондышу черного, кунами подшита, — коштовала дей пятьдесятъ копъ Литовскихъ; чуга файлондышу, черно-

го жъ. завыйками подшита, — коштовала дей тридцать пять копъ Литовскихъ.—Пятая скрыня, окованая, а въ ней дей шаты побраны, меновите: жупанъ златоглавовый, на зеленомъ поли, отясомъ ¹⁾ зеленымъ подшитый, зъ кгузиками ²⁾ дрового золота,—который дей коштовалъ осьмьдесятъ копъ Литовскихъ; жупанъ ³⁾ златоглавовый, на бурнатномъ полю, отласомъ бурнатнымъ подшитый, зъ кгузиками дрового золота,—который дей коштовалъ осьмьдесятъ копъ Литовскихъ; жупанъ талету, на черномъ полю, подшитый китайкою черною, а около обложонъ отласомъ, чернымъ жо, зъ кгузиками дрового золота,—который коштовалъ дей семьдесятъ копъ Литовскихъ. Газука ⁴⁾ аксамиту чирвоного, рытого кармазину ⁵⁾, подшита китайкою зеленою, зъ спетлицами золотыми, которая дей коштовала пятидесятъ пети копъ Литовскихъ. Того же аксамиту рытого жупанъ, китайкою зеленою подшитый, зъ спетлицами золотыми,—который дей коштовалъ сорокъ копъ Литовскихъ. Дылія ⁶⁾ того же аксамиту, рытого, чирвоного, подшита китайкою зеленою жъ, зъ спетлицами золотыми,—которая дей коштовала сорокъ пять копъ литовскихъ. Газука оксамиту бурнатного, рытого, подшита китайкою черною, зъ спетлицами золотыми, на полю зо сребромъ,—которая дей коштовала пятьдесятъ пять копъ Литовскихъ. Тогожъ аксамиту жупанъ, также подшитый китайкою черною, зъ кгузами золотыми, зо сребромъ, который дей коштовалъ сорокъ копъ Литовскихъ. Кобенякъ аксамиту черного, зъ шнурами золота дрового, подшитый китайкою, который

1) *Острога*—шпора.

2) *Фальшура*—родъ платья.

3) *Адамашка*—узорчатая матерія.

4) *Шарый*—сѣрый.

1) *Отясъ*—матерія.

2) *Гузикъ*—пуговца.

3) *Жупанъ*—вафтанъ.

4) *Газука*—длинная одежда.

5) *Кармазинъ*—красный цвѣтъ—червецъ.

6) *Дылія*—родъ эпанчи.

коштоваль дей пятьдесятъ копъ Литовскихъ; жупанъ того жъ аксамиту, зъ кгузами золотыми, подшитый китайкою черною, который коштоваль дей сорокъ копъ Литовскихъ; деля тогожъ аксамиту, черного, зъ спетлицами золотыми, подшитая китайкою черною,—которая дей коштовала сорокъ пети копъ Литовскихъ; кобенякъ шарлату чирвоного, подшитый атласомъ чирвонымъ, а предки дей обложоны среброгловомъ, зъ кгузами золотыми,—который коштоваль дей пятьдесятъ копъ Литовскихъ; жупанъ того жъ шарлату чирвоного, подшитый отласомъ чирвонымъ, зъ кгузами золотыми,—который коштоваль дей пятьдесятъ копъ Литовскихъ; кгранату бурнатного газука, подшитая китайкою бурнатною, зъ кгузами шолку бурнатного,—коштовала дей осьмьнадцать копъ Литовскихъ; того жъ кгранату жупанъ, китайкою бурнатною жъ подшитый, зъ кгузами бурнатными, который коштоваль дей чотырнадцать копъ Литовскихъ; кгранату черного газука, подшитая китайкою черною, зъ кгузами шолку черного, которая дей коштовала осьмьнадцать копъ Литовскихъ; того же кгранату жупанъ, подшитый китайкою черною, зъ кгузами шолку черного,—коштоваль дей чотырнадцать копъ Литовскихъ.—Постая дей скрыня бѣлая, окованая, въ ней дей шаты побраны тые: шата злотоглаву, на червономъ полю, которая дей коштуеть сто копъ Литовскихъ; шата аксамиту бурнатного, брамовъ ¹⁾ въ долѣ злотоглавовыхъ шесть, — коштуеть дей осьмьдесятъ копъ Литовскихъ; шата атласу чирвоного, брамовъ въ долѣ злотоглавовыхъ пять,—которая коштуеть дей петьдесятъ копъ Литовскихъ; шата одомашки бурнатное, брамовъ въ долѣ злотоглавыхъ

три,—коштуеть дей пятьдесятъ копъ Литовскихъ; шата аксамиту бурнатного, рытого, кшталтъ ¹⁾ и рукава, зъ спунталми золотыми,—которая коштовала дей шестьдесятъ копъ Литовскихъ; шата аксамиту черного, рытого, которая коштовала дей сорокъ копъ Литовскихъ; шата аксамиту черного, гладкого, которая дей коштовала тридцать пять копъ Литовскихъ; шата адамашки червоное, въ долѣ брамовъ дванадцать,—коштовала дей сорокъ чотыри копы грошей Литовскихъ; шата атласу черного, въ долѣ брамовъ деветь, аксамиту черного,—коштовала дей тридцать копъ Литовскихъ; шата отласу гвоздиковаго, въ долѣ брамовъ аксамиту черного шесть,—которая коштовала дей тридцать копъ Литовскихъ; шата табину ²⁾ гвоздиковаго, кшталтъ и рукава брамованые аксамитомъ чернымъ,—которая коштовала дей семьнадцать копъ Литовскихъ; сукня фаландышу черного, въ долѣ аксамитныхъ брамовъ шесть,—которая коштовала дей двадцать копъ Литовскихъ.—А въ семой дей скрыни рѣчи побраны: шуба аксамиту черного, собольми подшитая, которая коштуеть дей осьмьдесятъ шесть копъ Литовскихъ; шуба атласу черного, кунами подшитая, зъ бобромъ, которая коштуеть дей сорокъ копъ Литовскихъ; шуба адамашки черное, кунами подшитая, зъ бобромъ, которая коштуеть дей сорокъ копъ Литовскихъ; шата отласу черного, горностояями подшита, которая коштуеть дей тридцать копъ Литовскихъ; шуба крумлисовая ³⁾, мененая, подшитая горлами куними, которая коштуеть дей двадцать семь копъ Литовскихъ; шубка табину черного, подшитая сибераками, обложона бобромъ, которая дей кош-

¹⁾ *Кшталтъ*—станъ, талія.

²⁾ *Табинъ*—родъ китайки.

³⁾ *Крумлісь*—родъ сукна.

¹⁾ *Брана*—кайма.

туеть осьмнадцать копъ Литовскихъ; шубка файлюндышу сукна черно-го, подшитая кунами, обложена бобримъ,—которая коштовала дей двадцать двѣ копы Литовскихъ.—Скрыни дей чотыри, наготованные отдати пану Дембинскому зъ листами, ему и мал-жонцѣ его, на имѣнья належачими, тые дей въ ономъ же свирни zostалые, по-брали, коробью дей съ панцырами, въ ней дей панцыровъ у мѣшечкахъ ску-раныхъ всихъ пятьдесятъ, — каждый дей коштовалъ по шести копъ Литов-скихъ; въ той жо коробьи шишаковъ пятьдесятъ; каждый дей коштовалъ по копѣ Литовской; тарчей дей на чирвономъ полю, на стѣнѣ висячихъ, зъ позлотою, пятьдесятъ—каждая дей коштовала по копѣ Литовской; древецъ, зъ кгородками и прапорцами ¹⁾, пять-десятъ, каждое дей коштуеть по полъ копы грошей Литовскихъ; сѣдель гу-сарскихъ зъ радами, совсимъ пятьде-сятъ, на стѣнѣ дей висять,—каждое дей коштуеть по три копы Литовскихъ. Барвы Люнское, ²⁾ чирвоное, на пахол-ковъ, пятьдесятъ; делии, на которые дей делии вышло сукна поставовъ пять, каждый дей поставъ по осьмнадцати копъ Литовскихъ. А особливе дей рыштункъ ³⁾ до двору его королевское милости у короби: зброй бляховыхъ, зъ спозлотою двѣ, которые дей кошту-ють деветьдесятъ копъ Литовскихъ; шишаковъ семь, каждый дей кош-туеть по копѣ Литовской; зброй бля-ховыхъ до пахолковъ семи, каждая коштуеть дей по десети копъ Литов-скихъ; тарчей дей, зъ спозлотою, на стѣнѣ висять, семь, каждая дей кош-туеть по полторы копы Литовскихъ; копей малеваныхъ, зъ спозлотою, зъ кгородками и прапорцами китайчаны-ми семь, каждая коштуеть дей до двѣ

копы Литовскихъ; сѣдель гусарскихъ, сукномъ чирвонымъ, файлюндышовымъ крытыхъ, осьмь, зъ метюками тимцо-выми и зъ радами бляховыми, каждое коштовало дей по петикопѣ Литовскихъ; кончеровъ простыхъ осьмь, каждый дей коштовалъ по копѣ Литовской; руч-ницъ съ колми — двадцать, каждая коштовала дей по двѣ копе Литовскихъ; полгаковъ ⁴⁾ дванадцать,—каждый кош-товалъ дей по осьми золотыхъ поль-скихихъ; перье стольцовое ⁵⁾ у шуфлядѣ, зъ дрововымъ золотомъ и зъ розмаиты-ми пмальцы, за которое дано дей сто таляровъ; кить перья до тарчей чо-тырнадцать, каждая дей кита купле-на по двѣ копе Литовскихъ.—Скры-ни дей липовая, съ коберцами ⁶⁾ и зъ за-понами, въ ней дей побрано: кобер-цовъ чирвоныхъ Солгацкихъ ⁷⁾ дванад-цать, каждый дей по три копы Литов-скихихъ купленъ; бѣлыхъ осьмь кобер-цовъ,—купленые дей по чотыри копы Литовскихихъ; запонъ Алендерскихъ де-веть, каждая дей куплена по шести копъ Литовскихъ; матарасъ отласу чирвоного,—коштовалъ дей десеть копъ Литовскихъ; узоловье двое, отлас-ныхъ жо, чирвоныхъ,—коштують дей обое семь копъ Литовскихъ; сукно колибчаное, ⁸⁾ файлюндышу чирвоного, барханомъ чирвонымъ подшито, ко-торое коштовало дей двадцать копъ Ли-товскихъ; другое сукно Влоское, чир-воное, колибчаное жъ, подшито чирво-нымъ полотномъ,—коштовало дей копъ чотырнадцать Литовскихъ. До возовъ великихъ пицныхъ ⁹⁾—попонъ чирвоное кгерлицы три, ⁷⁾—коштовала дей каждая по три копы Литовскихъ; шатеръ ве-ликий, цвилиху пестрого, ⁸⁾—коштовалъ

1) *Полмакъ*—ружье средней величины.

2) *Перье стольцовое*—родъ сугатана.

3) *Коберцы*—ковры.

4) *Солгакъ*,—городъ въ Крыму.

5) *Сукно колибчаное*—сукно для обития кузова экипажа.

6) *Пицный*—фраганный.

7) *Кгерлица*—родъ сугатана.

8) *Цвилихъ*—пестра.

1) *Дрески зъ кгородками и прапорцами*—дротикисъ флагами.

2) *Барва Люнская*—коштыль Люнскаго сукна.

3) *Рыштункъ*—приборъ.

дей сто двадцать талеровъ; другій меньшій пвилюховый шатеръ, коштовалъ дей шестьдесятъ талеровъ; третій шатеръ простого полотна, сукномъ гафтованный, коштовалъ дей семьдесятъ талеровъ; четвертый шатеръ полотна простого жъ, розмаитымъ сукномъ гафтованный, коштовалъ дей талеровъ пятьдесятъ; пятый шатеръ, великій, для коней, полотна простого, коштовалъ дей талеровъ сорокъ чотыри.—Скрыня дубовая, съ хустами Флямскими, Коленскими, едвабными вышиванными и рубками, которая дей съ тыми рѣчми коштовала сто копъ Литовскихъ.—Скрыня липовая зъ намѣтами и колдрами, въ ней дей рѣчи побраны, то есть: колдра 1) отласу чирвоного, зъ злотоглавомъ обложона, коштуеть дей копъ сорокъ чотыри Литовскихъ; другая колдра адамашки чирвоное, коштуеть дей копъ дванадцать Литовскихъ; третья колдра адамашки зеленое,—коштуеть дей копъ десеть Литовскихъ; четвертая колдра чинкаторы, едвабное, коштуеть дей чотыри копы Литовскихъ; наметъ китайки зеленое, зъ фарботами, едвабью зеленого,—коштуеть дей копъ пятнадцати Литовскихъ; другій наметъ полотна Коленского, вышиванный, зъ лиштвами шолку черноного, коштуеть дей копъ дванадцать Литовскихъ; третій наметъ полотна Коленского, вышиванный, зъ лиштвами шолку чирвоного, коштуеть дей копъ чотырнадцать Литовскихъ; четвертый дей наметъ дыркованный, вышиванный, зъ лиштвами дыркованными жъ,—коштовалъ дей копъ чотыри Литовскихъ. Въ той же скрыни пошвы на перины и подушки, простирадла, шолкомъ чорнымъ и чирвонымъ вышиваные, и тежъ простые, невышиваные,—то дей все коштуеть копъ осьмьдесятъ Литовскихъ. Постель въ томъ жо дей свирнѣ, на жерди была, на пять ложъ, до каждого

дей ложка по двѣ перине и по три подушки, то есть: въ першое постели верхняя перина и подушки обложоны отласомъ чирвонымъ, у другой дей постели перина и подушки обложоны китайкою чирвоною, въ третей дей постели также подушки и перина обложона китайкою зеленою, въ четвертой дей постели перина и подушки обложоны китайкою бурнатною, въ пятой дей постели перина и подушки обложоны китайкою горячо-жолтою: за тую всю постель коштуеть дей копъ сорокъ Литовскихъ. Въ томъ жо дей свирнѣ скрынь три липовыхъ; въ нихъ дей обрусы Коленскіе и Алендерскіе, такъ тежъ обрусы простое работы, ручники, сарветы и тувальни вышиваные, которые дей вси коштовали копъ ста Литовскихъ. Въ чотырохъ дей коробяхъ полотна ткацкого и кужельного домовое работы и простого локоть тысецей пять, кождый дей локоть коштуеть по три гроши Литовскихъ. Въ томъ жо дей свирнѣ цыну и мѣди побрано: цыны посполитое мись, полмисковъ, приставокъ, талерей, фляшь, полфляшковъ, конвей зъ олстрами, 1) и тежъ налисковъ,—того всего важило дей каменн сто мѣде; котловъ, панвей, 2) келень, 3) горшковъ, пателень, 4)—важило дей каменей тридцать; мождчеръ 5), съ кійцами, два,—одинъ великій, а другій малый,—коштовали дей копъ пети Литовскихъ. А потомъ дей у свирну подлѣ воротъ, у которомъ спижарные 6) рѣчи въ захованью были, побрано дей живности: мяса свиного, полтей солонины петьдесятъ,—котрый дей кождый полоть по тридцати грошей стоялъ; салъ двадцать, которые дей стояли по двадцати грошей; солонины вепровъ

1) *Олстра*—фугляръ для бутылокъ и серебра.

2) *Панва*—сковорода.

3) *Кельня*—большая ложка.

4) *Пателня*—сковорода.

5) *Мождчеръ*—стучка.

6) *Спижария*—кладовая.

1) *Колдра*—одеяло.

Олендерскихъ полтей двадцать,— кож-
дый дей по двѣ копе грошей стоялъ.
Въ томъ жо дей свирнѣ гороху бѣлого
взято мѣры Берестейское бочокъ пять;
гороху шарого бочокъ три; маку бѣло-
го бочокъ двѣ; хлѣба ситнаго, сухого,
на войну дей наготованого, бочокъ двад-
цать, на который дей муки бочокъ де-
сять, рощино; хлѣба сухого, бѣлого,
пшеничного, бочокъ дванадцати,—на то
дей рощино муки мѣры Берестейское
бочокъ пять; хлѣба росходного, сухого,
бочокъ сорокъ пять,—на то дей муки
росчинено бочокъ двадцать. А въ дру-
гомъ дей свирнѣ побрано: солоду пше-
ничного мѣры Берестейское бочокъ трид-
цать три; солоду росходного бочокъ
пятьдесятъ пять; солоду оркишоваго ¹⁾
бочокъ двадцать; солоду ячного бочокъ
двадцать пять; пшеницы молочное бо-
чокъ двадцать двѣ; оркишу бочокъ двад-
цать осемь; ячменю бочокъ тридцать
шесть; овса бочокъ сто; гречихи бо-
чокъ сорокъ. Въ третемъ дей свирнѣ
побрано: муки ржаное, росходное, мѣры
Берестейское, бочокъ шестьдесятъ; му-
ки ситное бочокъ двадцать шесть; му-
ки пшеничное бочокъ двадцать. На но-
вой пивницы въ схованью взято дей
масла такъ рочного дѣжокъ тридцать,—
въ каждой дей дѣжцѣ по двѣ ведре;
сыровъ такъ рочныхъ копъ сорокъ
пять, великого творила,— каждый дей
по грошей три; меду прѣсного калду-
бовъ пять,— въ каждомъ дей калдубѣ
по три вѣдри; меду прѣсного кадей
шесть,—въ каждой дей кади по чоты-
ри ведре меду; лубня, въ которой дей
двѣ ведре. Схованье передъ свирномъ,—
въ немъ дей: сѣмена конопного бочокъ
пять; льняного сѣменя бочокъ двѣ;
крупъ ячныхъ, которые дей были на-
готованы на войну, бочокъ дванадцать;
на то дей ечменю зроблено мѣры Бе-
рестейское бочокъ двадцать; крупъ овся-
ныхъ бочокъ десеть; на то дей зробле-

но овса мѣры Берестейское бочокъ трид-
цать; крупъ гречишныхъ бочокъ пет-
надцать; на то дей зроблено Берестей-
ское мѣры гречки бочокъ тридцать;
яголь три; проса бочокъ пять; цибули
вѣнковъ сто пятьдесятъ; льну тертого
тысечу; конопель тертыхъ полторы ты-
сечи; прями напрядено въ клубкахъ—
каменей сто. Въ сернику: сыровъ сего
рочныхъ копъ пятьнадцать,— каждая
по три гроши; масла ведеръ десеть,—
каждое дей по тридцати грошей. Пив-
ница новая,—въ той дей пивницы было:
меду сычного бочокъ двадцать пять,—
на который дей прѣсного меду розсы-
чно ведеръ десеть; вина бариль шесть—
каждая дей барила по шести копъ Ли-
товскихъ; малмази бариль двѣ,— кож-
дая дей барила по дванадцати копъ Ли-
товскихъ; пива пшеничного бочокъ
двадцать пять,— на то дей рощино
солоду мѣры Берестейское бочокъ де-
сеть; пива оркишоваго бочокъ трид-
цать три,—на то дей солоду рощино
бочокъ петънадцать; горѣлки бочокъ
двѣ, въ каждой дей по сту кварть.
Въ другой дей пивницы, подъ свир-
номъ скарбнымъ: пива росходного бо-
чокъ шестьдесятъ осемь,—на то дей
рощино солоду мѣры Берестейское
бочокъ тридцать пять; пива ячменного
бочокъ тридцать шесть,—на то дей ро-
щино солоду бочокъ петънадцать;
опту винного бариль двѣ, каждая дей
барила по осьми копъ; опту медоваго
бочокъ двѣ, каждая дей по три копы
Литовскихъ; опту простого бочокъ де-
сеть, каждая дей по копѣ грошей Ли-
товскихъ. — Свѣтлица столовая,— въ
ней дей стѣны обиты сукномъ чернымъ,
кгерличнымъ: поставовъ два— каждый
дей поставъ по три копы грошей Литов-
скихъ купленъ; стайни ¹⁾ двѣ, уводной
дей возовъ, желѣзомъ окованыхъ, скарб-
ныхъ, три, каждый дей коштуетъ по
петнадцати копъ Литовскихъ; колебка,

¹⁾ Оркиш—гладкій ячмень.

¹⁾ Стайя—сарай для экипажей.

вовсимъ окованая желѣзомъ, которая дей коштуетъ копь тридцати; шоры трой до возникъ, — плачоны дей кожды по шестнадцати копь грошей Литовскихъ. Въ кухни дей желѣзные обложины зъ вилками, — за которые дей дано копь осьмь; котель на ланцуху, за который дей дано копь двѣ. Въ дворѣ дей павовъ бѣлыхъ деветь; псовъ британскихъ пара, третій меделянскій; хортовъ ¹⁾ смычи два, одинъ смычь ²⁾ бѣлыхъ, а другій смычь счорна-пестрыхъ. Хлѣвъ подлѣ стайни, — въ томъ дей хлѣвъ вепровъ олендерскихъ кормныхъ осьмь, — кождый дей вепрь по чотыри копы Литовскихъ. Въ другомъ дей хлѣвъ свиной олендерскихъ старыхъ дванадцать, — кожда дей стоитъ по двѣ копе грошей Литовскихъ; кноровъ ³⁾ жо два, — стоятъ дей по двѣ копе грошей Литовскихъ; поросятъ двадцать, — кожде дей стоитъ по грошей дванадцати. Огородъ засѣяный, — въ томъ дей огородъ цыбули рунтовъ чотыри, — по грошей десети; насѣяно загоновъ двадцать; капусты насажоно загоновъ двадцать, пастернаку загоновъ петнадцать, морквы засѣяно загоновъ шестнадцать, петрушки засѣяно загоновъ пять, цыбули насажоно загоновъ двадцать, маку насажоно дей на два моркги земли, конопель посѣяно бочку одну, рѣпы засѣяно дей на два моркги земли. Въ томъ дей огородъ броваръ ⁴⁾, а въ немъ дей котловъ два: одинъ пивный, за который дей дано копь литовскихъ осьмь; другій котель горѣлчанный, за который дей дано копь Литовскихъ чотыри. За инное дей начинье, которое есть въ томъ бровари дано дей копь чотыри. Подлѣ того дей бровара лазня зъ сѣнью; въ той дей лазни начинье лазебное, за которое дей дано копь двадцать Литовскихъ. Коней

служебничихъ чотыри: одень конь рыжий, за который дей дано копь двѣнадцать Литовскихъ; другій конь гнѣдый, за который дей дано копь двадцать; третій дей сивый, за который дей дано копь осьмнадцать; четвертый шпакватый, за который дей дано тридцать копь Литовскихъ. Обора, — въ той дей оборѣ: коровъ дойныхъ двадцать съ теляты; воловъ двадцать шесть; неуковъ валашаныхъ чтыролѣтнихъ пятнадцать; неуковъ невалашаныхъ третеголѣтнихъ десеть; телиць дванадцать; такъ рочныхъ телятъ пятнадцать; воловъ кормныхъ дванадцать, — за которые дей дано по чотыри копы грошей Литовскихъ; овецъ шестдесятъ; ягнятъ шестдесятъ семь; вепровъ старыхъ двадцать; свиной старыхъ двадцать; поросятъ валашаныхъ петнадцать; подсвинковъ шестнадцать; поросятъ такъ рочныхъ двадцать; поросятъ сегорочныхъ тридцать пять; гусей старыхъ сто; гусенятъ малыхъ деведьдесятъ; каплуновъ копь три; куровъ простыхъ копь полчварты; курать копь двѣ; яецъ куриныхъ, которые дей были у старое панее, копь тридцать; гусятъ копь полторы; павъ старыхъ петнадцать. — Гумно: жита дей побрано обороговъ ¹⁾ въ гумнѣ пять, — въ кождомъ оборогу по тридцати и по три копы; пшеницы обороговъ три, — въ кождомъ дей оборогу по пятьдесять копь; оркишу обороговъ три, — въ кождомъ оборогу по шестдесятъ копь; ечменю обороговъ два, — въ кождомъ оборогу по семьдесятъ копь; ова обороговъ три, — въ кождомъ оборогѣ по деветьдесятъ копь; гречихи обороговъ два, — въ кождомъ оборогу копь по сту; гороху стырта, въ которой копь сто; ярицы оборогъ, въ которомъ дей копь осьмь. Сѣна одринъ ²⁾ двѣ, въ ко-

1) Хортъ—борзая собака.

2) Смычь—свора.

3) Кноръ—вабанъ.

4) Броваръ—виноуренный заводъ.

1) Оборогъ—столабы съ подвижной крышей для укладки хлѣба въ снопахъ и сѣна.

2) Одрина—сарай.

торыхъ воевъ шестьсотъ. Въ шпихлеру ¹⁾ гуменномъ жита, што дей наготовано было на спустъ, Берестейское мѣры, бочокъ пятьсотъ; овса Берестейское мѣры бочокъ триста; пшеницы тоежъ мѣры бочокъ петьдесятъ; гороху бѣлого бочокъ тридцать. Въ той же дей клуни ²⁾ палузь ³⁾, зготованыхъ на войну, пятьдесятъ,—каждая плачона по копѣ грошей Литовскихъ; колъ, кованыхъ желѣзомъ до скарбныхъ воевъ и до колебокъ, сорокъ,—каждое коло плачона по сороку грошей Литовскихъ; колбъ до колясь сто и двадцать—каждое коло плачона по пяти грошей Литовскихъ; хмѣлю вантуховъ ⁴⁾ шесть—каждый вантухъ плачонъ по тридцати и по пети копѣ Литовскихъ.—Пашню дворную, — на той дей пашни дворной посѣяно Берестейское мѣры бочокъ двѣстѣ: пшеницы озимое, тоежъ мѣры, бочокъ дванадцать; пшеницы ярое бочокъ тридцать; оркишу бочокъ двадцать; ечменю бочокъ двадцать пять; ярицы бочокъ тридцать; гороху бѣлого бочокъ петьнадцать; овса бочокъ двѣстѣ; гречки бочокъ семьнадцать. А то дей меновите имена тыхъ поданныхъ сель, съ которыхъ ее панюю Коптевую выбито,—въ селѣ Верховичохъ: Куць Тимошевичъ—служба, Иванъ Яцковичъ—служба, Тарасъ Рутковичъ—служба, Михалъ Денисовичъ—служба, Пархуць Панасовичъ—служба, Василь Ванютичъ—служба, Петрашь Прокоповичъ—служба, Коць Ванютичъ—служба, Хведоръ Ванютичъ—служба, Лазко—служба, Самсонъ съ потужниками—служба, Василь Ванютичъ съ потужникомъ—служба. Въ селѣ Радеевичохъ: Олисей Малушевичъ съ потужникомъ—служба, Пилипъ Олисеевичъ съ потужникомъ—служба, Демьянъ Олисеевичъ съ по-

тужникомъ—служба, Яцына Робачковичъ съ потужникомъ—служба, Хведоръ Гриневичъ съ потужникомъ—служба, Олисей Малышовичъ съ потужниками—служобъ три.—Бобровники: Прокопъ Петрашевичъ съ потужникомъ—служба, Тимошова съ потужниками—Гриневичи—служба, Антонъ Шикиевичъ съ потужниками—служба. Въ селѣ Березовой Воли: Иванъ Кошевичъ съ полуйникомъ—служба, Лаврышь Коцковичъ съ полуйникомъ—служба, Лашукъ Мойсеевичъ съ полуйникомъ—служба, Дронць Постоловичъ съ полуйникомъ—служба, Степанъ Осоцковичъ съ полуйникомъ—служба, Романъ Коцковичъ съ полуйникомъ—служба, Игнатъ Коцковичъ—полслужба. Въ селѣ Бушничохъ: Пилипъ Рыбаковичъ съ полуйникомъ—служба, Хилимонъ Коцковичъ съ полуйникомъ—служба, Гаврило Мартиновичъ съ полуйникомъ—служба, Миць Чекотовичъ съ полуйникомъ—служба, Сидоръ Ходковичъ съ полуйникомъ—служба, Кондратъ Селеховичъ—полслужба. Въ селѣ Долбизнѣ: Хведко Сухоносовичъ съ полуйникомъ служба, Василь Мацковичъ съ полуйникомъ—служба, Иванъ Бурашевичъ съ полуйникомъ—служба, Гриць Игнатовичъ съ полуйникомъ—служба, Хведко Дронковичъ съ полуйникомъ—служба, Гриць Олешковичъ съ полуйникомъ—служба, Мелеть Хавровичъ съ полуйникомъ—служба, Гордей Хавровичъ съ полуйникомъ служба, Паць Ильковичъ съ полуйникомъ—служба, Хвещиха Кощичъ съ полуйникомъ—служба, Саміонъ Демешковичъ—полслужба, Янковъ Дубинахъ съ полуйникомъ—служба, Хведко Сухонось—служба. Въ селѣ Красницы: корчма, въ которое дей платить Сенко копъ шесть, Юрко Сенковичъ съ полуйникомъ—служба, Юрко Куцевичъ съ полуйникомъ—служба, Иванъ Гутиновичъ—полслужба. Въ селѣ Опакки Малое: Малошь съ полуйникомъ—

1) Шпихлеръ—амбаръ.

2) Клуна—овинъ, гумно.

3) Палуза—квбитка.

4) Вантузь—лѣшокъ.

служба, Сухоносъ съ полуїникомъ— служба, Мелехъ зъ Малухомъ—служба. Въ селѣ Великое Опаки: Матысь Петровичъ съ полуїникомъ—служба, Юрко Петровичъ съ полуїникомъ—служба, Нестеръ Сидоровичъ съ полуїникомъ—служба, Стась Бурносовичъ—полслужба, Вакула Сидоровичъ съ полуїникомъ—служба, Иванъ Раничичъ—служба, Гаврило Мартиновичъ—служба. Въ селѣ Жеренцу: Левонъ Филиповичъ съ полуїникомъ—служба, Николай Петровичъ съ полуїникомъ—служба, Южно Михновичъ съ полуїникомъ—служба, Хвещъ Хавровичъ съ полуїникомъ—служба. Въ селѣ Конаховичохъ: Демьянъ Нацевичъ съ полуїникомъ—служба, Курило Кишкиловичъ съ полуїникомъ—службы двѣ. Въ селѣ Омеленцу: Коцко Бакуновичъ—служба, Сенко Власовичъ—служба, Трохимъ Стелятичъ—служба, попъ—на двоухъ службахъ, Левонъ Лацкій—двѣ службе, Яцко Радковичъ—служба, Кузьма Пацевичъ—служба, Яцко Нестеровичъ—служба, Хома Василевичъ—служба, Хведко Минковичъ—служба. Въ селѣ Свиняхъ: Ивашко Радчичъ—служба, Хома Концевичъ—служба, Левонъ—служба, Сидоръ зъ Ивашкомъ—служба, Марко Куюкевичъ—служба, Иванъ Андреевичъ—служба, Ярмошъ Вацевичъ—служба, Михно Андреевичъ—служба, Матей Бартошевичъ—служба, Калишъ Лецевичъ—служба, Петръ Кюголимонтовичъ—служба, Тарасъ Онаневичъ—служба, тотъ же Тарасъ зъ Микитою изъ Максимомъ—служба, Матѳей Василевичъ—служба, Супрунъ Гришковичъ—служба, Николай Довгугтевичъ—двѣ службе, Юць Лукашевичъ—служба, Матей Стасевичъ—служба, Романъ Дешковичъ—служба. Въ томъ же дей дворѣ врядника Верховицко-го Кюреггора Бюгушевского свѣтлица, гдѣ самъ мѣшкаль, и съ тое дей свѣтлицы комора за замкомъ иза печатью его, въ которой дей коморѣ схованье и статовъ

его былъ, то дей все побрано; на перодъ дей: коробка великая, въ ней дей былъ армякъ файлюндышовый черный, зъ шнурами и зъ строкою едwabными, лисами новыми подшитый, — коштуеть дей копъ тридцетя Литовскихъ; деля турецкая, файлюндышова, телистая, зъ серебряными пасами, шнуромъ около лямованая, волками подшита, — коштуеть дей копъ тридцать Литовскихъ; жупанъ лосій, черный, подшитый каразією зеленою китайкою, у колнера дей и за рукавовъ чернымъ шнуромъ едwabнымъ лямована, около зъ серебряными кнебликами, ¹⁾ — коштуеть дей зовсімъ копъ двадцать Литовскихъ; убрание двое коразеевое, одно бѣлое, а другое зеленое, — коштують дей копъ полтрети; колпакъ черного оксамиту, кунами подшитый, — коштуеть дей копъ двоухъ Литовскихъ; колпакъ другій оксамиту чирвоного, рытого, подшитый рисемъ, — коштуеть дей копъ три Литовскихъ; маггерка ²⁾ черная, съ запонкою золотую, — коштуеть дей золотыхъ чирвоныхъ два; футро ³⁾ лисее, которое дей коштуеть копъ двоухъ; кошуль коленскихъ, чернымъ шолкомъ шитыхъ, пять, — кожда дей плачона по грошей сороку; кошуль коленскихъ невышиваныхъ три—по грошей дей тридцати; шабля, серебромъ оправленная, на которой дей серебра гривенъ три, — коштуеть дей копъ чотырнадцати. — Другая дей коробья меншая, а въ ней полотна ткацкого поставовъ два: въ одномъ поставѣ локтей сто, по грошей чотыри локоть, — въ другомъ дей поставѣ локтей шестьдесятъ, локоть по грошей три; скуръ баранихъ выправныхъ дванадцать, кожда дей по грошей семи Литовскихъ; остроги гусарскіе мосяжовы, за грошей двадцать шесть; остроги побѣльные козацкіе, за грошей дей дванад-

1) *Кнебликъ*—запонка.

2) *Маггерка*—шапка.

3) *Футро*—шуба.

цать; сукна бѣлое каразіи локтей чотыри подъ сѣдло, подшитое дей полотномъ и лямованое сафьяномъ чернымъ,—коштуеть дей копь полторы.—Скринка дей черная, зъ листами и съ квитами на долги: одинъ дей квитъ на копь сто, другій дей квитъ на копь двадцать, третій квитъ на копь пятьнацать. Въ той же дей скрынцѣ пенезей готовыхъ, цыншовыхъ, копяпятьдесять, а властныхъ дей ее панее Коптевое шестьдесятъ копь Литовскихъ; ложокъ дей сребраныхъ шесть, за которые дей далъ копь семь; шолку черного поллитры, за которого дей далъ грошей семьдесятъ; на жерди деля утерфиновая, черная, съ петлицами, которая дей коштуеть копь чотырохъ Литовскихъ; постель, которая дей коштвала копь шести; коць ¹⁾ фарбованный, за копь дей двѣ; коць бѣлый, подбитый полотномъ, за копу одну; желѣза возовъ два — за копь двѣ; панцыровъ два—за копь десеть; возъ котчій, желѣзомъ окованный, за копь дей шесть Литовскихъ, шоръ—новый до того котчего, за копь дей чотыри; сѣдло турецкое, зъ рядомъ и зъ уздою крыжовую, за копь чотыри; бачмакы сафьяновые, съ каптями и зъ бочами, за копь полторы; веретено млыновое, съ паприцею и съ коробкою, за копь двѣ. А той дей рѣчи служебниціе въ свирѣ побрано, на имя Германа Свиндринского, напервей, скрыню великую, черную, въ ней дей взято: ермякъ утерфину черного, зъ шнурами шолку черного, который дей коштвалъ полпяти копы грошей; жупавъ утерфину черного, зъ кгузиками серебряными, на которомъ дей сукна коштвало за полтрети копы грошей, а серебро дей важило таларовъ двохъ; камизеля ²⁾ аксамиту черного коштвала дей пять копь грошей; футра лисьего бламъ, за которое дей

дано чотыри копы грошей; футро лисье, ношоное, которое дей было подъ ярмякомъ,—коштвало дей три копы грошей; колпакъ фойлюндышу черного, куницю подшитый,—далъ дей за него полторы копы грошей; шапка скураная, черная, куръдванимѣцкая,—дано дей за нее пятьдесятъ грошей; сагайдакъ, зъ лукомъ, зъ стрѣлами, съ тетивьемъ мешиновымъ,—за то дей дано полтрети копы грошей; радъ козацкій, черный, зъ бляшками ценовыми,—дано дей грошей двадцать; радъ гусарскій, червоный, зъ монштукомъ,—дано дей за него полкопы грошей; монштуковъ особно два,—за которые дей дано золотый; стримена гусарскіе, съ спуслисками ¹⁾,—за нихъ дей дано золотый; стремена козацкіе, съ спуслисками,—за нихъ дей дано грошей петнацать; кось три, што сѣно косятъ,— за нихъ дей дано золотый; коса, што рѣжутъ сѣчку,—за нее дей дано грошей чотыри; сокерь три, до рубанья дровъ,— за нихъ дей дано золотый; ланцугъ желѣзный одинъ—за копу грошей; пута желѣзные одни, — за нихъ дей дано грошей шестьнацать; замковъ великихъ три—за нихъ дей дано золотый; полотна простого локоть тридцать,—за которое дано дей грошей сорокъ пять; обрусовъ ткацкихъ два, за которые дано дей копь двѣ, грошей двадцать чотыри; ручниковъ дванадцать, — за тые дей дано грошей пятьдесятъ и два; сорочекъ простыхъ шесть,—за которые дей дано три золотыхъ; полмисковъ цыновыхъ три, талеровъ цыновыхъ шесть; ложокъ цыновыхъ дванадцать,— за то дей все дано полторы копы грошей; квартъ цѣновыхъ двѣ; фляшка цыновая одна; чарка цыновая одна; кубки мѣденыхъ два,—за то дей дано золотый; боты сафьяновые, желтые,—за нихъ дей дано золотый чирво-

¹⁾ Коць—коверь.

²⁾ Камизелл жинель.

¹⁾ Спуслиски—ремни, которыми привязываются къ сѣдлу стремена

ный; черевиковъ чворы,—за нихъ дей дано грошей двадцать; капщи сафьяновые,—за нихъ дей дано грошей десеть; остроги двои,—за нихъ дей дано грошей десеть; панцырь одинъ,—за него дей дано копъ пять; шишакъ одинъ,—за него дей дано копу грошей; ощеповъ три,—дано дей за нихъ полкопы грошей.—Который дей дворъ Верховицкій зо всеми селми и приселки, до него належачими, зъ кгрунты всякими, и поддаными, съ платы ихъ грошовыми, цыншовыми, дякольными ¹⁾ и рѣчми рухомыми, зъ скарбы, золотомъ, серебромъ, перлами, зо всимъ навсе, отъ мала до велика, яко вышей меновите все доложено, вранникъ дей пана Каспора Дембинского и малжонки его Верховицкій, Янъ Свѣшевскій и Филипъ Водичка, за розказаньемъ и насланьемъ ихъ, сами и съ помочниками многими въ пани Коптевое кгвалтовне и упорне, въ моцы, ее отняли и на пановъ своихъ, пана Дембинского и малжонку его, зо всимъ навсе въ держанье и уживанье вземши, ее дей милость панюю Коптевою зъ упокойного держанья и уживанья съ того двора, селъ и приселковъ и всихъ маестностей помененыхъ кгвалтовне выбили и уживати заборонили, также и всихъ подданныхъ селъ помененыхъ, зо всеми ихъ податками и повинностями, также съ цыншами, кгрунты и землями, подъ розказованье и послушенство пановъ своихъ кгвалтовне зъяли. Которое дей выбитье и кгвалтовное съ спокойного держанья зъ имѣнья двора Верховицкого панее Васильево Коптевое, зъ добръ, рѣчей рухомыхъ, всякихъ пожитковъ, зъ селъ и подданныхъ, до нихъ належачихъ, вышей мененыхъ слуги ее, помененые Янъ Хоенскій а Янъ Терликовскій, того часу людемъ добрымъ—шляхтѣ, сусѣдомъ, именемъ

ланее своее, и на врадѣ въ замку господарскомъ Берестейскомъ неомѣшкане оповѣдали и на огляданье того выбитья кгвалтовного зъ спокойного держанья брали отъ мене зъ ураду возного повѣту Берестейского, Ѳедора Лукашевича Токаровского; который, тамъ бывши, въ той справѣ, а чога свѣдомъ будучи, до книгъ на завтріе, мѣсеца Мая второгонадцать дня, у пятницу, созналъ тыми словы: Ижъ дей року теперешнего семьдесятъ сегого, мѣсеца Мая десятого дня, въ томъ дворѣ пани Коптевое Верховицкомъ, за освѣтченьемъ слуги ее Яна Терликовского, видѣлъ дей онъ вранника Верховицкого, пана Каспора Дембинского и мажонки его, Яна Свѣшевского зъ многими слугами и помочниками, зъ розными бронями, которые дей до того двора пани Коптевое пришедши, кгвалтомъ дылеванье и ворота переметавши зъ другое стороны отъ двора пана Дембинского, подле стайни дылеванье розметавши, слугъ ее милости зъ двора кгвалтомъ выбили и выгнали отъ всего скарбу и маестности, которая дей тамъ въ дворѣ томъ была; тамъ же дей тотъ вранникъ пана Дембинского, Янъ Свѣшевскій, ворота при собѣ розказалъ мужикомъ загородити и до двора пана Дембинского, на другомъ мѣстцу дылеванье казалъ розметати, повѣдаючи: нехай дей то вжо дворъ будетъ зъ одного пану Дембинскому однимъ дворомъ.—Што дей имъ, вознымъ, и стороною свѣтчно; а на тотъ дей часть при немъ, возномъ, были стороною люди добрые—шляхта Щасный а Хведоръ Лукашевичи Токаровскіе, земляне повѣту Берестейского; ее милость пани Коптевая, вземши вѣдомость отъ тыхъ слугъ своихъ помененыхъ, Яна Хоенского а Яна Терликовского, на онъ-часть на мѣстцу ее милости, у дворѣ Верховицкомъ, и при той дей маестности и скарбѣ ее буду-

¹⁾ Дякольня—добавочныя подати въ видѣ разныхъ взносовъ

чихъ, о такомъ квалтовномъ наѣханью и выбитью, за насланьемъ пана Дембинского и малжонки его, слугъ ихъ вышей помененыхъ, съ того имѣнья Верховицкогo, того жъ часу прїѣхавши ее милость зъ Литвы, тутъ на Подляшье, знову ничего не мѣшкаючи, тое насланье пана Дембинского и квалтовное выбитье зъ спокойного держанья съ того двора, имѣнья ее милости Верховицкогo, и зъ селъ вышей помененыхъ, взяты въ моць и въ держанья его, также побранье всее маестности и добръ ее милости въ томъ дворѣ, и маестности врадника и слугъ помененыхъ, такъ жо ся то и черезъ поме-

неныхъ слугъ ее милости на врадѣ оповѣдала и вышей ширей и достаточне доложило сусѣдомъ своимъ околичнымъ шляхтѣ, также и на врадѣ въ замку господарскомъ Берестейскомъ, дня двадцать первого Мая, въ року теперешнемъ семьдесятъ семомъ, оповѣдала и то до книгъ записати дала. Которое жъ оповѣданье и жалоба слугъ ее милости панее Васильевое Коптевое и сознание возного помененого до книгъ вгородскихъ староства Берестейского записано. *)

1577 г. Изъ актовой книги за 1577—1632 годы, стр. 1097—1128.

1580 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 201—202.

157. Листъ короля Стефана старостѣ Врестскому и Кобринскому Евстафію Воловичу, чтобы онъ велѣлъ досмотрѣть: что отъ соляной пошлдины должно принадлежать казнѣ, а что арендаторамъ жидамъ.

Лѣта Божого Нароженья 1580, мѣсеца Марца 7 дня.

Передо мною Малхеромъ Райскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, арендары его королевское милости, Лазарь Абрамовичъ а Липманъ Шмерлевичъ, покладали на врадѣ листъ его королевское милости, подъ печатью и съ подписомъ руки его милости господарское и подписомъ руки писара его королевское милости—пана Венцлава Акгрипы, до его милости пана Виленского писанный, который о што а яко въ собѣ омовяеть, въ немъ есть описано, и за прозьбою ихъ велѣлъ есми его до книгъ вгородскихъ староства Берестейского уписати, и такъ ся слово отъ слово въ собѣ маеть: Стефанъ, Божою милостью, король Польскій, и проч. Пану Виленскому канцлеру нашему великого князства Литовского, старостѣ

Берестейскому и Кобринскому, пану Остафью Воловичу. Ижъ тыхъ часовъ недавно прошлыхъ арендовали есьмо складъ солный у воеводствѣ Берестейскомъ подданнымъ нашимъ, жидомъ Берестейскимъ: Лазару Абрамовичу а Липману Шмерлевичу; при которыхъ арендарѣхъ коморникъ нашъ для догледанья и отбиранья пожитковъ тыхъ, коло рые до скарбу нашего приходити мають, водугъ аренды наше, отъ насъ имъ даное, на властномъ коштѣ и юргельтѣ ихъ, при нихъ быти мѣлъ; нижли мы, господарь, видячи быти въ томъ зъ великою шкодою ихъ, и на чоломъ битые тыхъ жидовъ арендаровъ

*) Актъ этотъ, судя по заглавію его, слѣдовало-бы отнести къ отдѣлу юридическихъ актовъ: но такъ какъ въ немъ подробно изображается экономическій бытъ помѣщика въ концѣ XVI-го столѣтія, то на этомъ основаніи онъ помѣщенъ въ настоящемъ отдѣлѣ.

складовыхъ чинечи, хочемъ мѣти, абы твоя милость въ староствѣ своемъ Берестейскомъ и Кобринскомъ враникомъ своимъ тамошнимъ съ пильностью того доглядити, а што до скарбу нашего, водлугъ тое аренды приходити маеть, отбирати и до скарбу нашего отдавати велѣлъ конечно. Писанъ у

Варшавѣ, лѣта Божого Нароженья тысеца пятьсотъ осьмьдесятого, мѣсяца Генваря двадцать первого дня. У того листу его королевское милости печать приложена цѣла и подпись руки теми словы: Stephanus rex; а писара его королевское милости подпись руки теми словы: Венцлавъ Акгрипа, писарь.

1580 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 202—204.

158. Листъ короля Стефана ко всемъ купцамъ, которые занимаются провозомъ соли изъ Брестскаго склада, чтобы они вносили установленную пошлину.

Лѣта Божого Нароженья 1580, мѣсяца Марца 7 дня.

Передо мною Малхеромъ Райскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, арендары его королевское милости: Лазарь Абрамовичъ а Липманъ Шмерлевичъ, жидове Берестейскіе, покладали на врадѣ листъ его королевское милости, подъ печатью и съ подписомъ руки его милости господарское и съ подписомъ руки писара его королевское милости, пана Венцлава Акгрипы, ко всемъ купцомъ, которые бы соль толпястую зъ жупъ Рускихъ *) до воеводства Берестейского провадили, ижъ бы тымъ арендаромъ, отъ каждое тысеци толпъ великихъ по два гроши, и отъ тысеци толпъ малыхъ по грошу давши, сами, гдѣ бы похотѣли, далѣй съ тою солью добровольне ѣздили. И за прозбою тыхъ арендаровъ помененыхъ велѣлъ есьми тотъ листъ его королевское милости до книгъ вгородскихъ староства Берестейского уписать, который слово до слова такъ ся въ собѣ маеть: Стефанъ, Божью милостью, король Польскій, и проч. Ко всемъ подданнымъ

нашимъ купцамъ, которые соль толпястую зъ жупъ Рускихъ до воеводства Берестейского провадити будутъ. Ознаймуемъ вамъ: ижъ недавно, прошлыхъ часовъ, будучи намъ, господару, у войску подъ Полоцкомъ, арендовали есьмо подданнымъ нашимъ, жидомъ Берестейскимъ, Лазару Абрамовичу а Липману Шмерлевичу, складъ сольный у воеводствѣ Берестейскомъ; нижли ни которые зъ васъ, купцы, обтяжаютъ, хочечи то мѣти, абы тымъ арендаромъ складовымъ отъ тысеци толпъ соли малыхъ—по грошу одному, а отъ великихъ—по дву грошу платили и съ тою солью далѣй съ того складу могли ѣхати: што мы, видячи быти рѣчь слышную, позволяемъ то арендаромъ складовымъ, абы они отъ купцовъ альбо фурмановъ, которые тую соль продавати будутъ, отъ тысеци толпъ великихъ по два гроши, а отъ тысеци толпъ малыхъ по грошу брали, и каждого такового купца, гдѣ онъ похочеть ѣхати добровольне пропускали конечно. Писанъ у Варшавѣ, лѣта Божого Нароженья тысеца пятьсотъ осьмьдесятого, мѣсяца Генваря двадцать девятого дня. У того листу печать его королевское милости приложеная цѣла и подпись руки его милости господарское тыми

*) То есть, изъ соловарень бывшаго воеводства русскаго—нынешней Галиціи, въ которыхъ до сяхъ поръ производится доваренная соль въ формѣ усѣченыхъ пирамидъ. Пирамиды большого объема называются гурманами, а меньшаго толпани или толпанамъ.

слова: Stephanus rex; а писара его королевское милости Венцлава Акгрипы | подпись руки тыми слова: Венцлав Акгрипа писарь.

1580 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 204—206.

159. Листъ короля Стефана о взиманіи пошлинъ съ каменной (ледоватой) соли, вывозимой изъ Бохни и Велички.

Лѣта Божого Нароженья 1580, мѣсеца Марца 7 дня.

Передо мною, Малхеромъ Райскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, покладали на врадѣ арендары его королевское милости, Лазарь Абрамовичъ а Липманъ Шмерлевичъ, жидове Берестейскіе, листъ его королевское милости, подъ печатью и съ подписомъ руки его милости господарское и съ подписомъ руки писара его королевское милости, пана Венцлава Акгрипы, до всихъ становъ у великомъ князствѣ Литовскомъ писаный, абы купцы, которые соль ледоватую зъ Бохни и Велички на каморы складовые проводятъ, мыто, водле постановенья комисарского, платили, и за прозьбою тыхъ жидовъ арендаровъ велѣлъ есьми тотъ листъ до книгъ кгородскихъ староства Берестейского уписати, который же слово до слова такъ ся въ собѣ маеть: Стефанъ, Божью милостью, король Польскій, и проч. Княземъ, паномъ воеводамъ, каштеляномъ, маршалкомъ, старостамъ, кнегинямъ панямъ, вдовамъ, державцомъ, тивуномъ, врадникомъ земскимъ и дворнымъ и ихъ намѣстникомъ, земляномъ и двораномъ нашимъ и всей шляхтѣ обывателемъ въ панствѣ нашомъ великомъ князствѣ Литовскомъ, такъ же войтомъ, бурмистромъ, райцамъ, лавникомъ въ мѣстѣхъ нашихъ и всякихъ панскихъ, духовныхъ и свѣтскихъ. Маемъ того

вѣдомость певную, ижъ подданные наши купцы, которые соль ледоватую зъ Бохни и зъ Велички въ болванѣхъ съ коруны Польское до великого князства Литовского на каморы складовые, которые есьмо арендовали подданнымъ нашимъ, Лазару Абрамовичу а Липману Шмерлевичу, жидомъ Берестейскимъ, провадечи, никоторого мыта отъ тое соли на каморахъ складовыхъ не дають, въ чомъ ся не малая шкода скарбу нашому дѣеть: а про то хотимъ мѣти, абы отъ таковое соли ледоватое тые купцы альбо фурмани, которые ее провадити будутъ, на каморахъ складовыхъ отъ кождого воза платили, водлугъ постановенья комисарского. А естли бы ся которые зъ нихъ сему росказанью нашому противечи, того ца отъ соли платити не хотѣли, тогды приказуемъ, абы есте тымъ арендаромъ нашимъ ку загамованью таковыхъ спротивныхъ помочи додавали и во всемъ имъ помогали конечно. Писанъ у Варшавѣ, лѣта Божого Нароженья тысеца пятьсотъ осьмьдесятого, мѣсеца Генвара двадцать первого дня. У того листу его королевское милости печать приложеная цѣла и подпись руки его королевское милости тыми слова: Stephanus rex; а писара его милости господарского подпись руки тыми слова: Венцлав Акгрипа писарь. Которогожъ уписыванья листу ихъ до книгъ кгородскихъ староства Берестейского записано.

1580 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 206—208.

160. Листъ короля Стефана, запрещающій брать пошлину отъ соли, перевариваемой въ Кюднѣ.

Лѣта Божого Нароженья 1580, мѣсяца Марца 7 дня.

Передо мною Малхеромъ Райскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, арендари его королевское милости, Лазарь Абрамовичъ а Липманъ Шмерлевичъ, жидове Берестейскіе, покладали на врадѣ листъ его королевское милости, подъ печатью и съ подписомъ руки его милости господарское и съ подписомъ руки писара его королевское милости пана Венцлава Агрипы до его милости пана Лаврина Войны, подскарбего земского великого князства Литовского писанный, ижъ бы отъ соли румовое, которая въ Кюдню варона бываесть, на коморахъ и прикоморкахъ никоторого мыта старого и побору нового не бра но и за прозьбою ихъ велѣлъ есьми тотъ листъ его королевское милости до книгъ кгородскихъ староства Берестейского уписать, который же слово до слова такъ ся въ собѣ маесть: Стефанъ, Божью милостью, король Польскій, и проч... Подскарбему земскому, писару нашему великого князства Литовского, старостѣ Пинскому, державцы Олитскому и Квасовскому, пану Лаврину Войнѣ, такъ же справцы альбо писару, отъ его милости на коморѣ Берестейской будучому. Ознаймуемъ твоей милости, ижъ дали есьмо до справы и рукъ варенье соли румовое въ мѣстѣ и жупѣ Кюденской пану

Виленскому, канцлеру нашему великого князства Литовского, старостѣ Берестейскому и Кюбрынскому, его милости пану Остафью Воловичу, а воеводѣ Менскому, пану Миколаю Салѣзѣ, которая соль маесть быти провожо на до всего воеводства Берестейского. А иже маемъ того вѣдомость, же на коморахъ и прикоморкахъ мытныхъ, справцы, отъ твоей милости поставленные, хотечи отъ таковое соли мыто и поборъ брати, великое затрудненье чинятъ: про то хочемъ мѣти и вамъ всимъ справцамъ на каморахъ мытныхъ, отъ его милости нана подскарбего поставленнымъ, приказуемъ, абы есте отъ таковое соли румовое, которая въ Кюднѣ варона будеть, никоторого мыта старого и побору нового не брали, и никоторое трудности въ томъ не задавали конечно. Писанъ у Варшавѣ, лѣта Божого Нароженья, тысяча пятьсотъ осьмьдесятого, мѣсяца Генвара двадцать первого дня. У того листу, его королевское милости печать приложена цѣла и подпись руки его королевское милости, тыми словами: Stephanus rex; а писара его милости господарского, подпись руки тыми слова: Венцлавъ Агрипа—писарь. Котороужъ уписованья листу ихъ до книгъ кгородскихъ староства Берестейского записано. Писанъ у Берестыи.

1580 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 377—384.

161. Контрактъ Евстафія Воловича и Николая Сапѣги съ королемъ Стефаномъ, на провозъ румовой соли изъ Кракова въ Кодень, и письменное условіе между Воловичемъ и Сапѣгою.

Евстафій Воловичъ—кандлеръ в. кн. Литовскаго и Николай Сапѣга—воевода Минскій, заключили съ королемъ и между собою контрактъ на право вывариванія соли въ Коднѣ, слѣдующаго содержанія:

1) Король разрѣшаетъ имъ брать въ Краковѣ, за Краковскими стѣнами, въ предмѣстьѣ Казиміръ, желаемое количество бочекъ румовой соли, съ платою за каждую бочку по одному польскому золотому, какъ это платилъ до сихъ поръ жидъ Саулъ;

2) соль, полученная въ Краковѣ, освобождается отъ всякихъ помянъ во время провоза ея до Кодня;

3) въ Коднѣ, за каждый ластъ вываренной соли, они обязываются платить по 20 польск. злотыхъ;

4) деньги эти—передать королевскому медику Буцеллѣ, въ томъ мѣстѣ, гдѣ будетъ находиться дворецъ, въ теченіи трехъ лѣтъ;

5) за соль, уже полученную отъ медика въ Стежицѣ, въ количествѣ 960 бочекъ, внести 2800 польск. злотыхъ въ теченіи двухъ сроковъ;

6) кромѣ этой соли—вываренной, взять еще въ теченіи трехъ лѣтъ 8,040 бочекъ соли румовой и за нее внести въ пять сроковъ—12,860 польскихъ злотыхъ;

7) тотъ и другой обязываются на своей счетѣ покупать соль, перевозить ее, нанимать слугъ и работниковъ, закупать орудія и посуду; но денегъ, получаемыхъ отъ продажи, не имѣютъ права брать раньше трехъ лѣтъ, исключая упла-

ты контрактной суммы и специальныхъ затратъ на промыселъ;

8) прибыли распределять соответственно израсходованнымъ капиталамъ;

9) въ случаѣ смерти одного изъ соучастниковъ предпріятія, вся операція переходитъ къ другому; потомки умершаго не должны вмѣшиваться въ это дѣло;

10) если бы умершій взялъ изъ кассы жушной какую либо сумму на свои частные расходы, и отъ этого Буцелла не получилъ своей суммы; то ответственность падаетъ на его имѣніе и потомки умершаго обязываются заплатить ее соучастнику живому;

11) если бы потомки Ннѣ. Сапѣги, по случаю его смерти, стали дѣлать Воловичу какія-либо притѣсненія, то онъ—Сапѣга разрѣшаетъ ему перевести жупу со всѣми принадлежностями, въ какое ему угодно мѣсто;

12) для обезпеченія вѣрности исполненія этого договора назначается залогъ въ 13,000 польск. злотыхъ, за которые не только соучастники отвѣчаютъ имѣніями, но и ихъ потомки;

13) если которая-либо изъ сторонъ будетъ обижена и станетъ судиться судомъ, то отвѣтчикъ непременно долженъ явиться на судъ безъ отговорокъ и удовлетворить своего иста;

14) постановленіе же это во всякомъ случаѣ должно оставаться ненарушимымъ.

Лѣта Божого Нароженья 1580, мѣсеца Марца 21 дня.

Ясневельможный панъ его милость, панъ Остафей Воловичъ, панъ Виленскій, канцлеръ великаго князства Литовскаго, староста Берестейскій и Кобрынскій, а его милость панъ Миколай Сопѣга, воевода Менскій, на врадѣ его королевское милости, въ замку Берестейскомъ, передо мною Малхеромъ Райскимъ, подстаростимъ, а предо мною, Васильемъ Горновскимъ, судьбою, врадники вгородскими Берестейскими, вызнати рачили, ижъ водле контракту, зъ его королевскою милостью учиненного, учинили ихъ милость постановенъ съ паномъ Миколаемъ Буцелю, докторомъ его королевское милости, около отдаванья пенезей до рукъ

его на раты, за соль, которая съ Кракова до Кодня ма быть выпроважона; и яко ихъ милость въ той рѣчи и въ иныхъ до конца застановити рачили, того всего ширей а достаточне и меновите листъ постановенья, за печатъми и съ подписы рукъ ихъ милостей, письмомъ польскимъ написанный и передъ нами на врадѣ показованный, слово до слова такъ ся въ собѣ маеть: Ia Ostaphiey Wołowicz, pan Wilensky, canclerz wiel. xie. Litewskiego, starosta Brzesky u Kobrynsky etc., a ia Mikołaj Saphieha, woiewoda Miensky. Oznaumieniu y czynim iawnno thym listem naszym spólnym, iesliby thego na pothem komu potrzeba było wiedzieć y tho postanowienie nasze spolne słyszeć,—isz co tych niedawnych czasow w Warszawie,

pod czasem seymu walnego, iego krolewska mość, nasz miłosciwy pan, contract i postanowienie z nami, osobami pomienionemi, uczynić i pozwolić nam raczył warzenie soli rumowey w Kodniu, w imieniu moym, Mikołaiia Sapiehy, takim obyczaiem: Isz sol rumowa w Kazimierzu, za mury Krakowskiemi, na brzegu rzeki Wisły, ile będziemi chcieć beczek oney soli rumowey brać mamy. A za każdą beczkę, tak wielką i ważną, iako teraz postanowiona iest w żupach krola iego mości, ieden złoty monethy i lidźby Polskiej panu żupnikowi krola iego mości Krakowskiemu, abo namiestnikowi ikmści, iako żyd Saul do theyże żupy Kodenskiej płaciwał, płacić powinniśmy. Która to sol rumowa, od nas u krola iego mości tak kupiona, od wszystkich ceł i poborow iego krolmci, począwszy s Krakowa, gdy wodą spuszczana będzie, aż do Steżyci, a Steżyce zasię, gdy ładem do Kodnia prowadzona będzie, wolną uczynić raczył. Którą tho sol rumową s Krakowa asz do Kodnia, przez nas, abo sprawie naszey przyprowadzoną pozwolić nam raczył iego krol. mość, dać, warzyć y na pożytky nasze obracać. Za którą warzenie they soli rumowey, wedla contractu, s krolew iego mością uczynionego, powinniśmy płacić krolowi iego mości od każdego łasztu gruzowey soli po dwadzieścia złotych Polskich. Kthore tho dwadzieścia złotych, od każdego łasztu przychodzące, ikmści oddawać roskażać nam raczył do rąk medika y physyca krola iego mości, pana Mikołaiia Bucelle, a tho do trzech lath, po sobie idących, to iest: od roku thysiąc pięcseth ośmdziesiątego pierwszego roku, asz do ośmdziesiąth trzeciego, zamykaiąc zupełne trzy latha, iako listhy krola imci, na then contract nam dane, dostatecznie omawiaią. A isz the pieniądze od warzenia soli, wedla contractu krola imści, do rąk pana Bucelle oddawać mamy; przetośmy

iuż na owże czas uczynili s panem doctorem pomienionym takie postanowienie: żesmy theraz przyieli do rąk swych w Steżyce od pana doctora soli gruzowey dziewięćset i szesdziesiąth beczek, za którą sol powinniśmy panu doctorowi zapłacić za frakt s Krakowa do Steżyce, takosz y za wywarzenie thy soli dziewięćset y szesdziesiąth beczek,—złotych dwa tysiąca i ośmseth; kthora to dwa tysiąca i ośmseth złotych mamy panu doctorowi wypłacić na dwie racie, to iest: dwanaście seth złotych dnia pierwszego Ianuarya, który się pocznie w roku tysiąc pięcset ośmdziesiąth pierwszym; druga ratę, szesnastie seth złotych polskich, mamy panu doctorowi zapłacić dnia pierwszego Ianuaria, który się pocznie w roku tysiąc pięcseth ośmdziesiąth czwartym. A ta zapłata pomieniona ma być od nas płacona do rąk p. doctoru pomienionemu przy dworze krola iego mści. Przy tym postanowiliśmy też z panem doctorem pomienionym, że będziemy powinni do trzech lath ku thym dziewięth seth y sześćdziesiąth beczek, któreśmy theraz od pana doctora w Steżycy wzięli, brać soli ośm tysięcy y czterdzieści beczek rumu, od którego pożyczyc się panu doctorowi za warzenie dziesięć tysięcy y pięćdziesiąth złotych polskich; którą sumę powinni będziemy panu doctorowi wypłacać na rąthy niżej pisane, to iest: pierwsza ratha na Wielka noc, która będzie w roku tysiąc pięcseth ośmdziesiąth pierwszym,—złotych tysiąc dziewięćseth dwadzieścia y pięć złotych; drugę ratę na Wielka noc w roku tysiąc pięcseth ośmdziesiąth wthorym,—złotych tysiąc ośmseth siedmdziesiąth pięć; trzecią ratę w them że roku tysiąc pięcseth ośmdziesiąth wthorym, na święthy Michał,—złotych tysiąc ośmseth siedmdziesiąth i pięć; czwartą ratę—złotych dwa tyssiąca sto ośmdziesiąth siedm i groszy piętnaście polskich na Wielka noc, w roku tysiąc pięcseth

ośmdziesiąt trzecim; a piątą ratę — złotych dwa tysiąca sto ośmdziesiąt siedm i groszy piętnaście polskich, na święty Michał w roku tysiąc pięćseth ośmdziesiąt czwartym, — którey summy, co panu doctorowi wypłacać mamy wszihkiey, czini: dwanaście tysięcy ośmset i piędziesiąt złotych polskich; którą to sumę wyszey pomienioną, wodług rat postanowionych niczim nie pochoibiających thych rat, obwiązaliśmy się listy naszemu panu doctorowi pomienionemu gotowemi pieniędzmi, tham gdzie dwor króla iego mści na onczas będzie, wypłacać pod zakłady, w lisciech naszych panu doctorowi danych, opisanemi. A isz ta wszitka sprawa na wielkiej dbałości należy, a ktemu też nie małego nakładu potrzebuie: przeto, za spolnim nakładem naszym, mamy do tey sprawy, iako do przyjmowania i odbierania tey soli rumowey w Krakowie, thak też na prowadzenie iey z Krakowa Wisłą do Steżicy, a z Steżice ładem do Kodnia, a w Kodniu w żupie, przy warzeniu i othsyłaniu warzoney soli do Brześcia, na mieście składu y przedawania, — wysługi spólnie a wiernie mieć i chować, kthórych by spólnego naszego nakładu, tak też y požitku pilnie, dbalie y wiernie doglądały y liczby spólne nam ze wszistkiego czinili, pieniędzy thych, które za sol warzono przedawając, odbierać będą, aby nikomu do rąk, krom wiadomości spólney naszey nie wydawali; tak też i my sami na potrzebę nasze własne, y ci kogo byśmy do tey sprawy spólnie przypuścili, nie mamy a nie mają z rąk thych sług naszych pieniędzi za taką sol warzoną, a od nich przedawaną i odbiraną, ani na czwierć lata, okrom tego, coby na spólną potrzebę naszą, zwłaszcza na płacenie rumu tego w Krakowie, na prowadzenie Wisłą y ładem do Kodnia, k temu na płacenie rat pomienionych panu Mikołajowi Bucelli, doctorowi króla imści, na poprawę panwi y innego naczynia, y za-

płathy robotnikom y sługom do żupy ktey sprawie należącym y na inne potrzeby żupne, które tylko do potrzeb własnych żupnych należeć będą, — tho za wiadomością sprawiech naszych starszych wydawano y othprawowano bycz ma. A iesli Pan Bóg Wszechmogący w tym nam poszczęścić raczi, żeby nad ten nakład nasz spólny y zapłatę panu doctorowi, co nam zysku pozostało; tedy obrachowawszi dostatecznie nakład każdego z nas, iako w dworu krola imści, tak y na każdym mieście na własną tę sprawę żupną wyłożył, y co który z nas, poddanemu swemu, abo podwodami, przywiezie soli, tho także ma bycz temu płacono y na lidźbie przyjmowano, iako oth soli furmanom za przewoz płaczą; a odłożiwszy nakład każdemu należący, zyskiem co by kolwiek zostało, w rowne czeńsci na poły podzielicz się mamy. A iesli by też w thym czasie, nim the trzy liaty contractu krola imści uczynionego z nami na warzeniu tey soli wynidzie, y Pan Bog Wszechmogoncy, któremu tho wszitko wolno, smierć na którego z nas dopuścić raczył, tedy ta wszitka sprawa żupna na tego, który z nas żyw zostanie, zupełnie spadacz y należacz ma; y iuz ten sam, który z nas żyw zostanie, tę sprawę, wiedle contractu krola imści y postanowienia wyszey pisanego, konczicz ma, a potomkowie zmarłego iusz y do tey sprawy żupney niczim ustempowacz się nie mają. A iesli by ten zmarły, za czasu żywota swego y użiwania żupy, co pieniędzy skrzinki spólney na potrzeby swe wziął; tedy one pieniędzy przez niego wzięte, iesli by na czeńsz zapłathy panu Bucelly należeli, mają bycz z iego majątności, dobr zmarłego oth potomkow iego do renku temu, który żyw zostanie, wroczone. To tesz ia Mikołay Sapieha, wojewoda Minski, waruie; y iesli by na mię pierwszy, niż na iego mość pana Wilenskiego, Pan Bóg śmierć dopuścić raczył; tedy iego mości

panu Wilenskiemu niema bycz od potomkow moich broniono tamże w Kodniu, imieniu moim, tey soli warzycz y they wszithkiey sprawy żupney do czasu naznaczonego, trzech lat zupełnych, konczicz. A gdzie by iego mość pan Wilensky rozumiał y bacził sobie w thym mieć iaką przeszkodę oth potomkow; tedy wolno bendzie iego mości panu Wilenskiemu s tego imienia moiego, Kodnia, żupę ze wszystkimi nacziniami y budowaniem, cokolwiek iedno do żupy należy, wziąć, i tam, gdzie bendzie wola iego mości przenieść; a potomkowie moie żadney przekazy y trudności w tim iego mści panu Wilenskiemu czynić nie mają. Ażeby te postanowienie nasze teraz y zawždy, póki się tha sprawa żupna skonczy, w zupełności całej y nienaruszenie zostało; tedy to wszystko, cokolwiek iest wyszey wpisano, obieciami sobie żyszczyć, dzierzecz y ni w czym nienaruszacz, pod zakładem trzinastu tysięcy złotych polskich. Ieśliby która strona z nas tego postanowienia dzirżić niechciała, który zakład nie tylko na osoby swe, tak też y na dobra y majątności swę wnosimy, ale też y na potomki nasze y wszithkie dobra nasze po nas pozostałe. O którzy zakład także y nie o wypożniczenie tego postanowienia naszego, gdzie by strona ukrzywdzona drugę stronę, do któregokolwiek prawa y sądu, bądź na dwor króla iego mości, abo do sądu ziemskiego, abo też i do grodzkiego któregokolwiek powiatu w wielkiem xięstwie Litewskim pozwała; te-

dy za takowem pozwaniem od tego sądu, gdzie by przypozwana była, iako na roku zawithym stanąć y pozwow żadnymi przyczinami, rozumem ludzkim wynaydzionymi, nie zbiaiając, we wszithkim skutecznie usprawiedliwicz się. Iesli by z sądu winnym był naliezion, zakład pomieniony y wszithkie szkody na słoworzeczenie strony wkrzywdzoney przepadacz y one iako zakłady, tak y szkody ukrzywdzoney stronie skutecznie zapłacić; a zapłaciwszy zakład, przed się to nasze postanowienie, przy zupełney mocy zachowano bycz ma. A tho wszithko, iako iest wyszey opisano, nie thylko my samy, ale y potomkowie nasi, ieśli by nas Pan Bóg s tego swiata zebraocz raczył, wypeñnicz sobie powinni bendą, pod timiż obowiązkami y zakładem wyszey opisanymi. Co też nam na takie postanowienie sprawy they żupney pan Mikołay Bucellio, doctor krola iego mości, dał list swóy, then dla wiadomości daliśmi do act grodzkich Brzeskich wpisac, a sam list przy mnie panu Wilenskiemu został; a na twardość lepszą to postanowienie spolne nasze zapieczentowaliśmy pieczęciami naszymi y własnymi rękami podpisali. A to się działo w Brześciu dnia dziewiętnastego, miesiąca Marca, roku thysiąc pięczseth ośmdziesiątego. У того листу печати приложенные и подписы рукъ тыми словы: Остафей Воловичъ рукою власною, Миколай Сопѣга, всевода Менскій, рука власная.

1580 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 390—395.

162. Подтвердительная запись воеводы Минскаго Николая Сапѣги, данная королевскому медику Николаю Бупелли относительно условий контракта на счетъ вывариванія соли въ Коднѣ.

Воевода Минскій Николай Сапѣга симъ листомъ объявляетъ, что онъ вмѣстѣ съ Виленскимъ каштеляномъ; канцлеромъ в. кн. Литовскаго, Воловичемъ—заключилъ съ королемъ контрактъ на право варенья въ Коднѣ соли, на три года, на слѣдующихъ условіяхъ;

1) за каждый лѣтъ вываренной соли платить въ казну королевскую по 20-ти польск. злотыхъ; за каждую бочку, полученную въ Краковѣ—по одному злотому;

2) деньги эти отдавать на руки королевскому медику, согласно желанію самого короля;

3) за соль, полученную уже отъ королевскаго медика въ Стежницѣ, въ количествѣ 960 бочекъ, а равно и за фрактъ ея уплатить 2,800 злотыхъ и въ два срока;

4) взять у королевскаго медика еще 8,040 бочекъ соли рузовой и деньги за оную 12,850 злот. польскихъ внести въ пять сроковъ;

5) дать тому же медику залоги въ 2,000 злотыхъ;

6) такъ какъ при заключеніи контракта съ королемъ, а равно и при дачѣ записи его медику, присутствовалъ не самъ Сапѣга, а канцлеръ Воловичъ, и дѣйствовалъ отъ его имени только по довѣренности, то Николай Сапѣга симъ листомъ объявляетъ, что онъ лично обязывается въ точности исполнять всѣ параграфы контракта и записи, и отвѣтственности за несоблюденіе оныхъ прямо беретъ на себя и на свои имѣнія.

Лѣта Божого Нароженья 1580, мѣсеца Марца 21 дня.

Ставши на врадѣ его королевское милости, въ замку Берестейскомъ вельможный панъ, его милость панъ Николай Сапѣга, воевода Менскій, передо мною Малхеромъ Райскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, вызнать рачилъ, ижъ што ясневольжный панъ его милость панъ Остафей Воловичъ, панъ Виленскій, канцлеръ великаго князства Литовскаго, староста Берестейскій и Кобрынскій, съ паномъ Николаемъ Бупелею, докторомъ его королевское милости, самъ отъ себе и за моцованьемъ его милости пана воеводинымъ, около варенья соли въ Кодню, и плаченья ему, пану доктору, сумы пенезей застановенье вчинити рачилъ у Варшавѣ; тогда его милость панъ воевода, пріймующи тотъ весь контрактъ и постановенье и вси кондиціи и обвязки, въ записѣ его милости пана Виленскаго, пану доктору даномъ, описанные, на себѣ и на вси добра свои, у великомъ князствѣ Литовскомъ лежачіе, взносячи, и стверженья того всего листъ свой особливый за печатью и съ подписаниемъ руки своею и за иными печать-

ми справлений, польскимъ письмомъ писанный, на врадѣ покладаль, который за жеданьемъ его милости до книгъ врадovýchъ слово до слова уписанъ и такъ ся въ собѣ маеть: *Ja Mikołaj Sapieha, wojewoda Mienski, zeznam thym moim listhem, iż co tych niedawnych czasow, podczasem seymu walnego w Warszawie, w roku terazniejszym tysiąc pięczseth ośmdziesiątym, dnia pierwszego miesiąca Lutego, iego miłość iasnie wielmożni pan, pan Ostafiej Wołowicz, casztelan Wielenski, kanclerz wielkiego xięstwa Litewskiego, starosta Brzeski y Kobrynski, imieniem swym y moim, a mającz tesz odemnie dostateczne umocowanie, na postanowienie około warzenia soli gruzowej w Kodniu, imieniu moim, które postanowienie za contractem iego królewskiej mości y nami czynionimi, a za dostatecznym umocowaniem odemnie iego mśc pan Wielenski czynić raczył s panem Mikołajem Bucello, medikiem króla iego mści, tim sposobem: iż co król iego mśc przez contract pozwolic nam raczył sol gruzową warzić w wielkim xięstwie Litewskim, w imieniu moim Kodniu, od której to soli przydzie ot warzenia ot każdego łasztu dc*

skarbu króla iego mści, po dwudziestu złotych polskich; a osobliwie za sol, gdy ią bendziem brać w Krakowie na Kazimierzu, na brzegu Wiślnim, powinni tesz bendziem płacicz za każdą beczkę po złotemu polskiemu, według contractu iego królewskiej mści. A isz iego król. mśc onim że contractem rosказаć nam raczył, abismy to, co ot warzenia tey soli gruzowey ot każdego łasztu po złotych dwadzieścia do skarbu króla iego mści przychodzić miało, do rąk iego mci pana Mikołaja Bucellego, doktora króla iego mci oddawali; przeto iego mé pan Wilenski imieniem swym y moim zapisać się raczył zapisem swoim panu Bucelli, doctorowi króla iego mci, za to cośmy teraz prziieli do rąk swych w Steżicy oth pana doctora soli gruzowey dziewięćset y sześćdziesiąt beczek, za którą sol powinniśmy panu doctorowi zapłaczicz za fract s Krakowa do Steżyce, tak tesz y za wywarzenie tey soli beczek dziewięćset y sześćdziesiąt,—złotych dwa tysiąca y ośmset; które to dwa tysiąca y ośmset złotych mają bicz panu doctorowi pomienionemu płacone na dwie raczie, to iest: tysiacy dwieście złotych, dnia pierwszego Ianuaria, ktorí się pocznie w roku tysiacy pienczetset ośmdziesiąt pierwszym; druga ratha—złotych tysiacy sześćset ma bić od nas zapłacono dnia pierwszego Ianuaria, ktorí się pocznie w roku tysiacy pięćset ośmdziesiąt czwartym; a ta zapłata wyszey pomieniona ma bicz ot nas zapła-co do rąk panu doctorowi pomienionemu przy dworze królewskiej mci. Przy tim postanowicz tesz iego mé pan Wilenski imieniem moim raczył, że bendziem powinni do trzech lat ku tych dziewięćset y sześćdziesiąt beczek, któreś mi teras ot pana doctora wzięli w Steżyci, bracz soli ośm tysięcy y czterdzieście beczek rumu, ot którego przydzie się panu doctorowi za warzenie—dziesięć tysięcy y pięćdziesiąt złotych; którą sumę powinni będziemi panu doctorowi pła-

cić na rathi niżej opisane, to iest: pierwszą rathę—na Wielkanoc, która będzie w roku tysiacy pięćset ośmdziesiąt pierwszym,—złotych tysiacy dziewięćset dwadzieścia y pięć; drugą rathę—na Wielki enoc, w roku tysiacy pięćset ośmdziesiąt wtórym — złotych tyciacy ośmset siedmdziesiąt y pięć; trzecią rathę w tym że roku tysiacy pięćset ośmdziesiąt wtórym, na święti Michał,—złotych tysiacy ośmset siedmdziesiąt y pięć; czwartą rathę—złotych dwa tysiąca sto ośmdziesiąt y siedm y groszi piętnascie,—na Wielkanoc w roku tysiacy pięćset ośmdziesiąt trzecim; a piątą rathę—złotych dwa tysiąca sto ośmdziesiąt y siedm y groszi pietnascie—na święti Michał, w roku tysiacy pięćset ośmdziesiąt czwartym; którey tey summi wyszey pomienioney, według rath postanowionych, niez niepochiabiając tych rath, powinni bendziem panu doctorowi wzwisz pomienionemu płaczicz gotowymi pieniędzmi, tam gdzie dwor króla iego mści będzie natenczas, iako na onim zapisie iego mé pana Wilenskigo, panu doctorowi pomienionemu danym, condicii y obowiązki na wszitkich dobrach naszych szirey są opisane y wniesione. A isz tesz w onim zapisie iego mci panu Wilenskiemu, panu doctorowi w Warszawie danim, iest to dołożono, że iego mśc pan Wilenski obowiązać się raczył za mie panu doctorowi, pomienionemu na potwierdzenie tego zapisu y contractu iego mści pana Wilenskigo, list moy Mikołaja Sapiehi, woiewody Mienskigo, pod zakładem dwuch tysięcy złotych dać na świątki przyszłe, w roku teraznieyszym tysiacy pięćset ośmdziesiątym; tedy ia woiewoda Mienski pomienioni wizwalaiącz iego mśc pana Wilenskigo s takiego obowiązku y zakładu, a ten wszystek contract y postanowienie, które iego mśc pan Wilenski z umocowaniem moim s panem doctorem pomienionim w Warszawie uczynić raczył, we wszytkim calie przymuiąc, y wszytkie condicie y obowiązki w zapisie

igo mśc pana Wilenskiego, panu doctorowi danim, opisane, — nasie y na wsytkie dobra swe, wielkim xięstwem Litewskim lieżące, wnosząc tim moim dobrowolnim listem stwierdzam y zmacniam, poddaiać się w te wsytkie condicie y obowiązki, tak tesz dobra wsytkie moie y o nim obiecuiąc we wsytkim dosić czynić y one wypełnić pod obowiązkami y zakładi w zapisie igo mści pana Wilenskiego, pann doctorowi danim opisanemi. I acz jgo mśc pan Wilenski opisać się racził panu doctorowi, ten list mój daieć własną ręką moią pisany; alie nie przez spůsobność zdrowia mego nie mog-

łem temu dosić uczinić, wszakosz na ten czas daieć panu doctorowi ten mój list s podpisem ręki mey własney y za moią własną pieczęcią; do którego listu mego, za ustnym żądaniem moim, pieczęci swe przyłożyc raczyli: iego mć pan Malcher Rayski, podstoli Brzeski, a pan Wassiley Hornowski, sędzia grodzki Brzeski, pisarz w Brześciu, dnia dwudziestego, miesiąca Marca, roku tysiąc pięćset osiemdziesiątego. У того листу печати три приложоны и подпись руки тыми словами: Миколай Сапиеха, воiewода Миенски, рęką swą.

1580 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 407—408.

163. Квитанція королевскаго медика Николая Буцелля въ получении облигации на десять тысячъ и пятьдесятъ злотыхъ, выданная Евстафію Воловичу и Николаю Сапѣгѣ.

Королевскій медикъ Николай Буцелля симъ листомъ удостоверяетъ, что онъ получилъ отъ канцлера в. кн. Литовскаго—Евстафія Воловича и Минскаго воєводи—Николая Сапѣги письменное обязательство, въ томъ, что они будутъ вносить ему въ опредѣленные сроки пошлны, какъ за соль покупаемую ими въ Краковѣ, такъ и за вывариваемую въ Кодиѣ. Съ своей стороны и онъ—медикъ обязывается сно-

сить со счетовъ и не требовать съ предпринимателей условенныхъ пошлнъ, если завѣдующій королевскими жунами въ Краковѣ, не отпуститъ имъ требуемой ими по контракту соли, или же, если оная, по какому-либо несчастію, затопитъ въ вогѣ, во время доставки ея Вислою изъ Кракова въ Стежину; обязывается также исправно выдавать имъ люзны листы, необходимыя для совершения предпріятія.

Лѣта Божого Нароженья 1580, мѣсеца Марца 21 дня.

Ясневельможный панъ его милость, панъ Остафей Воловичъ, панъ Виленски, канцлеръ великаго князтва Литовскаго, староста Берестейскій и Кобрынскій, а его милость панъ Миколай Сапѣга, воєвода Менскій. подать рачили на врадъ до мене Малхера Райскаго, подстаростега, а Василья Горновскаго, судьи,—врадниковъ кгородскихъ Берестейскихъ, листъ записъ отъ пана Николая Буцелля, доктора его королевское милости, за печатью и съ подписомъ руки его и за печатью писара его королевское милости пана Венцлава Ак-

грипы, польскимъ письмомъ писаный. на речъ ниже въ немъ менованую, ихъ милостямъ даный, который, для всякое пригоды и потребы приналое, до книгъ кгородскихъ староста Берестейскаго есть уписанъ и слово до слова такъ ся въ собѣ маеть: Ia Mikołaj Bucella, doctor iego królewskiejey mości, wyznawam y upewniam tym moim lisztem, komu tho wiedzieć będzie należało, isz ichmc. panowie: iaśnie wielmożny pan Ostaphiey Wołowicz, pan Wilenski, canclerz w-go x-wa L-go, starosta Brzescki, Kobrynski, a wielmożny pan i-go m. pan Mikołaj Sapieha, woiewoda Mienski, mnie dali obligatią na sumnę pieniężną, to jest, na

złotych polskich dziesięć tysięcy i pięćdziesiąt za wywarzenie soli gruzowej, którą ma ichmom wyszmianowanym bydź w Krakowie na Kazimierzu dodawana, według contractu od i. kr. mosci ichmciom panom danego, za którą ssol powinni będą ichm. panowie wyszei mianowani płacić do rąk panu żupniku, albo sprawci jego, za każdą beczkę po złothemu polskiemu. A ieśliby z iakieykolwiek przyczyny ichmciom, albo posłańcom ichmciow takowey soli, według contractu wyżey pomienionego, od pana żupnika niedawano, tedy za takową ssol tak wiele, iakoby iey nie dano, powinien będą stey summy pieniędzy, na którą mnie ichm. dali obligatją, coby sie kolwiek z rachunku przyszło, za wywarzenie thei soli gruzowej, po dwadzieścia złotych polskich od każdego łasztu wytrącić mam. A ieśliby cisz, prowadząc tę sol gruzową wodą—Wisłą do Steżyce, a sprzepuszczenia Bożego na wodzie zatoneła; tedy y od takiej soli gruzowej, iako iey wiele łasztow zatonie, nie będą mnie ichm. panowie powinni za warzenie, coby sie miało przyść od ta-

kiey soli, płacić, a ia będą powinien s tey główney summy, na którą mi sie ichm. p. opissali wytrącić i wyrachować. Przy tym będą staranie czynił u i-go krolewskiej mci, tak tesz w cancellaryey coronney, dla wydawania listow luznych ku tej sprawie solney należących, aby tha sprawa była odprawowana według potrzeby. Który tho list moi daię ichmciom panom wzwysz mianowanym pod takimi obowiąskami i obligatiami, iako mnie ichm. na sie dali; a dla lepszei wiary i pewności, then listh moy ichmciom panom daię ręką własną moią podpisany i pieczęcią moią zwykłą zapieczętowany. Do kthórego listu prosiłem iego mśc pana Mikołaja Agrippy, sekretarza i pissarza i-go krol. młsci, starosty Niemonoickiego, co i-go m-ść na żądanie moje uczynić raczył. Pissan w Warszawie, dnia pierwszego mca Luthego, roku pańskiego tyssiąc pięcseth ośmndziessiąthego. У того листу печати двѣ приложоны и подпись руки теми словы: Nicolaus Bucella, sacrae reg. majestatis medicus, phisicus.

1580 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 396—406.

164. Обязательство Брестскихъ жидовъ: Тови Богдановича, Лазара Абрамовича и Липмана Шмерлевича, данное канцлеру в. вн. Литовскаго, Евстафію Воловичу и воеводѣ Минскомъ—Николаю Сапѣгѣ на счетъ доставеи и вывариванья соли въ Куднѣ.

Жида г. Бреста: Тови Богдановичъ, Лазаръ Абрамовичъ и Липманъ Шмерлевичъ симъ листомъ удостоверяютъ:

1) что, съ согласія канцлера в. вн. Литовскаго—Евстафія Воловича и Минскаго воеводы—Николая Сапѣги, открывшихъ промышленное товарищество вывариванія соли въ Куднѣ, они приняты соучастниками онаго въ третьей долѣ и распорядителями, какъ по части закупки соли въ Краковѣ, доставеи ея въ Кудень и вывариванія на мѣстѣ, такъ и по части распродажеи ея въ коморахъ и прикоморкахъ и взноса пошлинь, слѣдующихъ съ промышленниковъ по контракту королевскому медику Вуцеллѣ;

2) какъ соучастникъ въ третьей долѣ, они обязываются нести третью часть расходовъ, нужныхъ для веденія прелпріятія и, въ случаѣ несчастія, убытковъ; въ свою очередь

они получаютъ и третью часть прибыли; какъ распорядители, они должны чрезъ каждые три мѣсяца представлять отчеты о приходѣ и расходѣ самими ли Воловичу и Сапѣгѣ, или ихъ повѣреннѣмъ;

3) обязываются вести эту «справу» по совѣсти и по чести; въ противномъ же случаѣ отдають на произволь своимъ господамъ: и себя, и свои имущества, и женъ и дѣтей;

4) долги по другимъ операциямъ не должны входить въ этотъ расчетъ; и

5) чтобы паны ихъ Воловичъ и Сапѣга внесли за нахъ слѣдующую третью часть и послали въ Краковъ на покупку соли, т. е. на починъ предиріятія—до 2,000 złotych, такъ какъ они, вышеупомянуте жида, денегъ сихъ въ настоящее время не имѣють.

Лѣта Божого Нароженья 1580, мѣсеца Марца 21 дня.

На врадѣ его королевское милости, въ замку Берестейскомъ, поставивши-

ся передо мною Малхеремъ Райскимъ, подстаростимъ, передо мною Васильемъ Горновскимъ, судьей, вродники кгородскими Берестейскими, — жидове места Берестейского: Тобіяшъ Богдановичъ, а Лазаръ Абрамовичъ, Липманъ Шмерлевичъ, покладали листъ свой записный, за печатями и съ подписаніемъ рукъ своихъ власныхъ по-жидовску, и за печатями задныхъ особъ, облигаціи своее ихъ милость ясне вельможному пану Остафью Воловичу, пану Виленскому, канцлеру великого князства Литовского, старостѣ Берестейскому и Кобринскому, а его милости пану Миколаю Сапезѣ, воеводѣ Менскому, отъ нихъ данный на застановенъ варенья соли въ Кодню и полненъ черезъ нихъ того всего, яко ся въ немъ записали. Который листъ застановенъ своего, очевидствѣ и добровольно признавши, просили, абы до книгъ вродовыхъ уписанъ былъ, который же слово до слова такъ ся въ собѣ маеть: Ia Tobiasz Bogdanowicz, a ia Łazar Abramowicz, a ia Lipman Szmerlewicz, żidowie Brzisci, wyznawami sami na siebie tim naszymъ dobrowolnimъ listem, komu bi iedno potrzeba biła, tego wiedzieć, abo ten list nasz czytającъ slišecz: tszyczо ichъ miłość iaśnie wielmożni panowie, — pan Ostafiej Wołowicz, pan Wilenski, canczlierz wielkiego xięstwa Litewskiego, starosta Brzeski i Kobrynski, а iego miłość pan Mikołaj Sopięga, woiewoda Mienski, panowie nasi miłościwe, z ikm. teraz podczasemъ seymu walnego Warszawskiego, taki contractъ y postanowienie uczynić raczili, że król igo mścъ pozwolić racził ichmе panomъ naszymъ pomienionimъ варенье *) соли rumowey w Kodniu, w imieniu igo mcъ pana woiewodi Mienskiego, takimъ obiczaiem: że ichm. panowie nasi pomienieni te sol rumową w Kazimierzu za muri Krakowskiemi, na brzegu rzeki Wisli, браć маіа; —

a za każdą beczkę, tak wielkie y ważną, iaka terasъ postanowiona iest w żupachъ krolia igomci, po icdnemu złotemu moneti i liczbi polskiey panu żupnikowi Krakowskiemu, abo namiestnikowi igo mci, iako żid Saul, do teyże żupy Kodienskiey płaciwał, płacić ichm. obowiązać sie raczili; а за warzenie tey soli gruzowey w Kodniu teszъ ichm. panowie pomienieni obowiązać sie raczili zapisi swemi, wedlie contractu s króliem igo moscią uczinionego, ot każdego řasztu tey to gruzowey soli — po dwadziescia złotych polskichъ płacić do rąkъ pana Mikołaiа Bucelli, doctorа króla igo mci; а to do trzechъ liatъ po sobie idoczich, to iest: od roku tisiącъ pięcset ośmdziesiątego pierwszego roku asz do ośmdziesiąt trzeciego, zamykającъ zupełno trzy liata, iako listъ króla igo mci, na ten contractъ ichmościomъ panomъ dani, dostatecznie obmawia. Iakoszъ ichm. panowie nasi pomienieni, s panemъ Bucellią, doctoremъ krolia igo mci, takie postanowienie uczynić raczili: że teraz prziiąć raczili do rąkъ swichъ w Steżici ot pana doctorа soli gruzowey dziewięćset y sześćdziesiątъ beczek, за którą sol obowiązać sie raczili ichm. panowie nasi panu doctorowi zapłacić за fractъ s Krakowa do Steżice, takъ teszъ y за wiwarzenie tey soli dziewięćset y sześćdziesiątъ beczek, — złotychъ два tysiąca y ośmseth; ktore to два tysiąca y ośmseth złotychъ ma biczъ panu doctorowi zapłacono na dwie racie, to iest: dwanaście seth złotychъ — dnia pierwszego Ianuaria, ktori sie pocznie w roku tisiącъ pięcset ośmdziesiątъ pierwszym; drugą rate — szesnastie seth złotychъ polskichъ ma bić panu doctorowi zapłacona dnia pierwszego Ianuaria, w roku tisiącъ pięcset ośmdziesiątъ czwartim; а та zapłata pomieniona ma biczъ panu doctorowi płacona przy dworze króla igo mci. Przy timъ postanowiczъ teszъ ichm. panowie nasi raczili s panemъ doctoremъ pomienionim: do trzechъ liatъ po sobie idącychъ, ku timъ dziewięćset y szoscidziesiątъ beczek, które terazъ ichm. od pana

*) Это слово написано по-русски.

doctora w Steżyci wziąć raczili, maia ieszcze ichm. wziąć ośm tysięcy y czterdzieście beczek teyże gruzowey soli, rumu, ot którego przydzie sie panu doctorowi za warzenie dziesięć tysięce y pięćdziesiąt złotych polskich; która summa pieniędzy ma bicz panu doctorowi wypłaciana na te raty niżej opisane, to iest: pierwszą rate, na wielkanoc, która benzdie w roku tysięc pięćset ośmdziesiąt pierwszym, — złotych tysięc dziewięćset dwadziescia y pięć złotych; drugą rate, na wielkienoc w roku tysięc pięćset ośmdziesiąt wtórym, — złotych tysięc ośmset siedmdziesiąt pięć; trzecią ratę w temże roku tysięc pięćset ośmdziesiąt wtórym, na święty Michał — złotych tysięc ośmset siedmdziesiąt pięć; czwartą ratę — złotych dwa tysięca sto ośmdziesiąt siedm y groszy piętnaście polskich, na wielkanoc w roku tysięc pięćset ośmdziesiąt trzecim; a piątą rate — złotych dwa tysięca sto ośmdziesiąt siedm i groszy piętnaście polskich, na święty Michał, w roku tysięc pięćset ośmdziesiąt czwartym; którey tei summy co panu doctorowi przydzie wypłacać, wszystkiey czyni — dwanaście tysięcy osmset y pięćdziesiąt złotych polskich; — która ta summa wyżej pomieniona, według rath postanowionych, niczym nie pochobiaiać tych rath, obowiązać sie raczyli im. panowie naszzy listy zapissy swemy panu doctorowi pomienionemu, gothowemi pieniędzmi tham, gdzie dwor króla igomci na onczas będzie, wypłacać pod sowitościami y zakładami, w lisciech imściów panu doctorowi danych, opissanimy. A ku temu, cośmy tesz społem z ichm. panami arendowali od króla igomsci skład solny w woiewodztwie Brzeskim, który iesth przez commissarze krola igo mci postanowion w miescie Brzesciu, w przykomorkach do niego należących, iako na arendzie y liscioch krola igo mci iesth pożytek składu thego dostatecznie opisany. Tak my ossoby wyżej pomienione, ia Tobiasz Bohdanowicz, ia Lazar Abra-

mowicz, a ia Lipman Szmerlewicz, żydowie Brzestcy, chcąc w tey sprawie wszystkiey żupney około warzenia thei soli ichm. panom naszym pomienionym, tak tesz i z strony użytku czeladowego, wiernie i sprawiedliwie usłużyć, gdyż tha sprawa na wierze, a wielkiej dbałości na więcey należy i nakładu thesz nie małego potrzebuie, żeby tesz i taka praca nasza nam nie była daremna, — użyliśmy w them prozbami naszemi im. panow naszzych pomienionych, aby ichm. za pracą i służby nasze, nas contractuiąc do trzeciey części they wszystkiey sprawy żupney i składowey, iako nakładu, tak zysku, nas przypuścić raczyli; — iakosz ichm. na prozby nasze tho uczynić raczyli: a nas trzech, mnie Tobiasza, mnie Lazara, i mnie Lipmana, pomienionych żydow, do trzeciey części they wszystkiey sprawy żupney i składowey, iako do nakładu, gdy w Krakowie then rum na brzegu rzeki Wisły brany i płacon być ma, także na prowadzenie Wisłą do Steżycy, a z Steżycy ładem do Kodnia, a w Kodniu w żupie przy warzeniu i odsyłaniu warzoney iusz soli do Brzescia, na mieśce składu y na inne przykomorki składowe, tak tesz do płacenia rath wyzei opisanych za warzenie they soli panu doctorowi pomienionemu, tak tesz i do zysku, iesli by nam w them Pan Bóg poszczęścić raczył, przypuścić nas ichm. raczyli, nisz zarazem w sprawę y zawiedowanie nasze ichm. panowie naszzy the oboie sprawi nam poruczyć raczyli. A my za to ichm. panom naszym przyrzekamy i them dobrowolnym listem zapissem naszzym obowiazujemy sie: że w tych sprawach — żupney, składowey — wyżej opisanych, będziemy ichm. panom naszym z wielką czułością i dbałością, wiernie i sprawiedliwie, nie używaiąc w them pod ichmciami pany naszemi żadnych podstempkowych fortelow, służyć i do nakładu wszeliakiego they wszystkiey sprawy należnego, tak tesz y zapłaty panu

doctorowi, trzecią częścią się przyczyniać, nie biorąc nic na własne potrzeby nasze pieniędzy za sol przedawaną wziętych, także i składowych pożytków bez wiadomości i pozwolenia ichm. panow naszych pomienionych okrom thego, coby na the potrzebe spolną żupną i składową należało, iako: na płacenie rumu solnego i na prowadzenie onego Wisłą do Steżyce, a z Stizycy ładem do Kodnia, a z Kodni na płacenie rath pomienionych panu Mikołaiowi Bucelli, doctorowi krola igo mci, na poprawę panwi y zapłaty robotnikom i sługom do żupy i składu należącym y na inne potrzeby, które tylko właśnie do potrzeb składowych i żupnych własnych należeć będą,—tho za wiadomością ichm. panow naszych, albo sprawców ichmość starszych, odprawować bez uymypowinni. S którey wszytkiey sprawie, tak żupney, iako y składowey, na każda czwierć roku, powinni będziemy ichmciom panom naszym, albo przed sprawcami starszymi ichm, ze wszelakiego przychodu y roschodu lidźbę dostateczną uczynić, y sztokolwiek z lidźby pieniędzy przy nas pokaże, tho zarazem do skrynki spolney, która w Brześciu u składa głównego być ma, oddawać będziemy powinni. Co tesz który z ichm. panow naszych pomienionych poddaniami i swemy podwodami przywiozają soli, tho ma być ichmciom na lidźbie y nakładzie rachowano y przyimowano i płacono taką zapłatą, iako i formani, gdy sol będą wozić, brać będą. A iesliby Pan Bóg w them nam poszczęścił, żeby iaki zysk thego handlu i sprawy urosł, do thego tesz my ossoby, pomienione żydowie, do trzeciey części przypuszczeni od ichm. być mamy; tak też czego, Boże uchoway, straty na thim handlu i thei sprawie żupney i składowey także trzecią część straty na majątnosciach i dobrach wszytkich naszych, tak tesz i na osobach własnych naszych, zwłaszcza do zapłaty długu panu Bucelli, doctorowi krola ikm., ponosić mamy. A

ieslibyśmy, my ossoby pomienione, ia Tobiasz Bohdanowicz, ia Lazar Abramowicz i ia Lipman Szmerlewicz, nie pamięthaiąc na wiarę i dbałość świętey sprawie, a przepomniawszy thego postanowienia i dobrowolnego zapissu naszego, coby fortel y podstępki pod ichm. panu naszymi uczynili i ku iakiey szkodzie podstępkiem i niedbałością swą ichm. przywodzili; albo iesliby przy lidźby dostatecznie nie uczynili y iakiekolwiek pieniądze, thei sprawie należący, w siebie zadzierzywali i onemy nierządnie a przestrono szaffowali; albo ieslibyśmy którykolwiek artykuł, punkt, w tem liscie naszym wyżej opissane, naruszili i themu dossić nie uczynili; albo czymkolwiek tożesmy pokazali, żeby skąd iaka szkoda sie ichm. znaczyła: tedy wolno będzie ichm. panom naszym pomienionym, takosz i potomkom ichm., nas wszytkich, albo któregokolwiek z nas, któryby sie niewiernym i podstępnym sługą w tey sprawie ichm. pokazał, zarazem stey sprawy żupney, składowey, zrucić nas wszytkich, albo thego, który z nas w them był winien (bądź ichm. samym, albo przez posłancy sswe) gdziekolwiek i w ktemkolwiek panstwie y krajnie pod słońcem zostawszy, do więzienia sswego, iako na sługi sswe wziąć, y tak długo dzierzeć y karać, by tesz na gardlech naszych. asz by ssie ichmościom... a osob własnych naszych, tak tesz od żon i potomkow naszych i ze wszytkich dobr, majątności, arend, handlow i wszelakich thowarow naszych, na kthore wszytki the obowiązki nasze, iako i na własne ossoby nasze, dobrowolnie wnosimy i wkładamy zapłatą dostateczną za szkody ichmość, wedle woli ichmów, stała; a my i potomkowie naszy, iako będąc słudzy ichm., żadnymi przyczynami, iako listy krola im. żelaznemi y innymi niktóremi przyczynami, rozumem i dowcipem ludzkim wynalezionemi, ani żadną urzędową zwierzchnością na swiecie, zasczycać za-

kładow obronić sie nie mamy—ze wszelakiej zwierzchnosci urzędowej, by tesz y nawiększey na świecie—wyrzekamy sie; ale w thei sprawie, wyżey opissaney, iako sładzy, wedle prawa w. x. L., pod zwierzchność ichm. panow naszych poddaemy sie, pod zakładem na ich mści pany trzynastą tysięcy złotych, który iako i własny dług, co by sie na nas pokazał, także na osobach naszych własnych i na wszystkich dobrach, handlach i wszelakiej maiętnosci naszej, iakimkolwiek ymieniem nazwanej, ichm. wedla upodobania sswego odprawić sobie mają. A isz ia Lipman iestem i inny dług winien iego mść panu Wilenskiemu, wedla pierwszych zapisow moich, a ktorem z Mindlem Izakowiczem w thowarzystwie będąc, zostal winien; tedy to postanowienie teraznieysze moje nic innym długom i zapisom moim zagradzać niema. Tego tesz baczyliśmy być wielką potrzebe, my żydowie wyżei pomienioni, aby na początku, na założenie thego handlu, do zapłacenia w Krakowie półthoru tyssiacy beczek rumu, było do Krakowa posłano ze dwa tyssiacy złotych, na cośmy swych gotowych, czymbyśmy s części swej na

then nakład nałożyli,—nie mieli; tedy ichm. panowie naszy pomienieni, theraz na then początek nakładu, pieniędzy swych albo na interesy u kogo zastawszy, mają posłać do Krakowa po wielkiej nocy dwa tyssiacy złotych. A co ichm. od tych pieniędzy interesse płacić postąpią,—tego interessu część trzecia z naszego przychodu, coby na nas przychodzić miało, ichm. panom, albo themu komu ichm. wskazać raczą, zapłacić będziemy powinni, pod themi wszystkiemi obowiązki, w them liscie naszym wyżey opissanemi. I na thośmy dali ichm. panom naszym pomienionym ten nasz dobrowolny list pod naszymi pieczęciami i spodpisem własnych rąk naszych. A przy tym byli i, za oczewistym ustnym żądaniem naszym pieczęci swych do tego listu naszego, przyłożyć raczyli: Im. pan Krzysstoph Zienowicz, starosta Czecherski i pan Ropert marszałek. A tym umowy upewniając, then zapis nasz dobrowolny zeznalismy tho oczewiscie na urzędzie grodzkim Brzeskim. Pissan w Brześciu dnia dwudziestego, miesiąca Marca, roku tyssiacy pięcsseth osmdziessiąthego.

1587 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 1375—1390.

165. Постановление дворянъ в. е. Литовскаго на съѣздѣ въ Вильнѣ при началѣ междуцарствія.

Рады духовныя и свѣтскія, князата, панята, вранини земскіе и дворяне, и послы земскіе ото всѣхъ воеводства и повѣтовъ, и все рыцарство, и обыватели в. кн. Литов. и земли Жомойтской, собравшись, по случаю междуцарствія на сеймъ въ Вильнѣ, въ видахъ безопасности государства и правильного течения въ немъ дѣлъ, постановили слѣдующее:

1) Сохранять въ полной силѣ конфедерацію, принятую королями: Генрихомъ и Стефаномъ—относительно диссидентовъ.

2) Въ случаѣ обидъ, насилій и грабительствъ, сдѣланныхъ лицами духовнаго званія, или свѣтскаго, лица обиженныя должны обычнымъ порядкомъ начинать искъ и, посредствомъ позововъ, позывать виновныхъ къ суду,—за четыре недѣли, въ установленный срокъ и на городскіе сроки; пер-

вые городскіе сроки суда должны начаться съ первыхъ чиселъ Марта, а потомъ начинаться въ началѣ каждаго мѣсяца.

3) Въ это время въ судахъ будетъ засѣдать полный городской градъ: воевода, или судебный повѣтвый староста, или же ихъ присяжные намѣстники; къ нимъ еще присоединяются съ каждаго воеводства, или повѣта, четыре присяжныхъ земскихъ савовника: подкоморій, судья, подсудокъ и писарь.

4) Савовники эти—земскіе и городскіе—сѣхавшись на свои мѣста, прежде чѣмъ приступить къ отправленію своихъ обязанностей, начиная со старосты, должны произнести присягу—по формѣ присяги судей земскихъ, въ присутствіи сѣхавшагося дворянства; на мѣста неявишихся, или отъѣзжавшихъ отъ при-

сяги,—должны быть избраны новые кандидаты; сенаторы же освобождаются от присяги.

5) Сбавши на свои места, всё эти лица должны творить судъ, согласно съ послыпатымъ правомъ, статутомъ и сеймовыми постановленіями, не откладывая въ сторону никакихъ дѣлъ, и выдавать свои декреты тяжущимся сторонамъ и увязчіе листы за подписями и печатами.

6) Въ случаѣ болѣзни кого—нибудь изъ судей, дѣла не должны останавливаться, развѣ въ случаѣ присутствія менше пяти членовъ: тогда всё дѣла должны быть отложены до другихъ сроковъ, но затѣмъ же позваны и за тѣмъ же опредѣленнымъ срокомъ.

7) Въ видахъ справедливости, судъ не долженъ допускать снованія позвовъ, а по полученіи жалобы, сейчасъ же дать отправу сторонамъ чрезъ вознаго и двухъ шляхтичей; въ случаѣ сопротивленія этимъ лицамъ, спустя недѣлю, эту же отправу должны сдѣлать: вродовой, 2 возныхъ и 5 шляхтичей; но, если бы и послѣ этого, опредѣленнаго суда не возымѣло своей силы, то окончить дѣла при королѣ чрезъ земскій судъ, илъ гродскій—смотря потому, къ которому изъ нихъ оное относится.

8) Неявившіся по первому позву въ судъ, хотя бы и по причинамъ изложеннымъ въ статутѣ, исключая развѣ посольства; или и явившіся, но неисполнившій судебного приговора, объявляясь возмутителемъ общественного спокойствія: противъ такого пойдутъ не только обвинатели воеводства, но и всего княжества; его наважутъ смертію, а имѣніе раздѣлять на части,—одну отадаютъ обиженной стороной, а другую—казнѣ.

9) Для разбирательства тяжбъ по дѣламъ имѣній церковныхъ, устанавливаются такіа правила: въ Вильнѣ, при гродскомъ судѣ, и равно и въ Полоцкѣ — духовенство должно имѣть по два депутата; къ нимъ присоединить еще по два депутата свѣтскихъ— со стороны судовъ: депутаты эти и должны производить судъ по вышеннеложеннымъ правиламъ; эти же правила распространить и на Витебское воеводство и на Жомойтскую землю; позвы къ суду должны выходить: въ Вильнѣ—отъ имени ксендза Виленскаго епископа, а въ Полоцкѣ—за его же подписью и печатью, отъ депутатовъ, избранныхъ изъ езуитскаго коллегіума.

10) Въ дѣлахъ духовныхъ юрисдикція епископовъ остается по прежнему во всей своей силѣ.

11) Если какой-нибудь временный владѣлецъ имѣній частіи сдѣлаетъ какому-либо лицу насиліе, или грабежъ въ его имѣніяхъ; то отвѣчаетъ не только онъ лично, но и имѣнія, которыми онъ владѣетъ.

12) Если же это насиліе или грабежъ сдѣлаетъ староста, или воевода, или гунъ, или другой пожитенный владѣлецъ имѣній скарбовыхъ; то позвы должны быть даваемы на этихъ имѣніяхъ, а взысканіе на ихъ собственныхъ имѣніяхъ и движимостяхъ,—въ этомъ ли воеводствѣ, или повѣтѣ, или въ другомъ—все равно, и, въ случаѣ немѣввія оныхъ—на ихъ собственныхъ личностяхъ.

13) Воеводы, судовые старосты и вриадники—подлежатъ суду сосѣднихъ земскихъ и гродскихъ судовъ.

14) Этому же суду подлежатъ и лица, сдѣлавшіа обиды въ имѣніяхъ королевскихъ.

15) Если виновнымъ окажется человекъ не имѣющій постоянного жительства, то сторона обиженная съ помощію вродового и возный со шляхтою—должны настичнуть его и представить въ судъ; если онъ укажетъ на своего пана, и это окажется вѣрнымъ, то на судъ долженъ явиться и панъ и удовлетворить обиженную сторону; если же этотъ послѣдній

станетъ защищать преступника, то его самого подвергнуть такому наказанію, какое присуждено не имѣющему постоянного жительства.

16) Если судъ гродскій, въ видахъ ослабленія виновнымъ, не захочетъ сдѣлать взысканія и станетъ дѣлать проволочки сторонамъ обиженной, то эта послѣдняя должна занести на него жалобу въ другой; этотъ и долженъ взыскать съ него всё убытки, какіе потеряла сторона обиженная; въ случаѣ же надобности, долженъ возстать противъ него и судъ земскій.

17) Для безопасности судовъ, во время отправленія ихъ обязанностей, подтверждаются правила объ искахъ въ статутѣ изложенныя, а равно наказанія противъ лицъ, позволившихъ себѣ насилія и безчестія.

18) Судебныя дѣла, неокончившія до сего времени, не должны подлежать давности, но не должны пропускать и срока, положеннаго въ статутѣ; сюда же относятся и долговыя записи.

19) Всѣ дѣла, рѣшенные до смерти короля какими бы-то ни было судебными инстанціями, но до сихъ поръ еще не исполненныя,—должны оканчиваться по установленному порядку.

20) Если бы возный, во время отправленія своей должности, позволилъ себѣ какое либо самоуправство къ ущербу которой либо изъ тяжущихся сторонъ; то судъ, безъ позва, долженъ подвергнуть его, назначенному на сей предметъ въ статутѣ, наказанію; также точно долженъ быть наказанъ пестанедѣльнымъ тюремнымъ заключеніемъ и всѣмъ причинившій обиду возному.

21) Никто не долженъ укрывать у себя лишенныхъ правъ состоянія (выволанецъ), подъ опасеніемъ самому понести назначаемое для нихъ наказаніе; тѣ же изъ лишенныхъ правъ состоянія, которые имѣютъ охраняемые листы (вглайти) отъ покойнаго короля, съ вышедшими сроками, избавляются отъ судебного преслѣдованія, но все таки должны явиться въ судъ и получить отъ него въ оныхъ удостовѣреніе.

22) Всѣ акты, совершенныя въ это время, должны сохранять за собой законную силу; внесеніе ихъ въ земскія книги должно совершаться чрезъ годъ послѣ избранія новаго короля — тамъ гдѣ будутъ оканчиваться судебныя сроки.

23) Слѣдующія дѣла не подлежатъ апелляціи: *во термыхъ*, о насильственномъ завладѣніи чужимъ имѣніемъ; *во отормыхъ*, противъ собственныхъ записей; *во третмыхъ*, противъ собственного сознанія; *во четвртмыхъ*, о разбояхъ; *во пятмыхъ*, во время преслѣдованія преступника по горячимъ кровавымъ слѣдамъ; *во шестмыхъ*, о побѣдахъ.

24) Трибуналы должны остаться въ полной силѣ; но если бы оны не имѣли своихъ дѣйствій въ коронѣ, до избранія короля, то и въ княжествѣ не должны имѣть ихъ—и на оборотъ; земля Жомойтская, вмѣсто апелляцій будетъ назначать слѣдствія; лица, не исполнившія сего постановленія, признаются безчестными.

25) Брестское воеводство хотя и засвидѣтельствовало, что оно остается при своихъ постановленіяхъ относительно судопроизводства; однако же и оно должно давать на рукоемство неосвѣдого шляхтича; врадъ гродскій долженъ быть сохраненъ, согласно со статутомъ.

26) Относительно земской обороны: оберегать границы отъ Москвы на счетъ королевской казны; въ случаѣ войны, по зову Виленскаго гетмана,—вооружиться противъ неуряди- теля и идти всеобщимъ ополченіемъ. Библиотека "Руниверс"

27) Относительно охраны королевских имѣній: всѣ управители оныхъ должны отдавать слѣдующія съ нихъ суммы на руки земскому подскарбію, и какъ можно скорѣе, подѣ опасеніемъ—подвергнуться участи нарушителей покоя отчества; сборщики податей должны исправно вносить собран-

ныя ими суммы и не задерживать ихъ; должны также исправно отдавать имъ подати и плательщики;—тѣ и другіе подвергаются, въ случаѣ неисправности, строгой ответственности предъ закономъ.

Лѣта отъ Нароженія Сына Божого тысяча пятьсотъ восемьдесятъ семого, мѣсяца Генваря тридцатого дня.

Тое застановеніе и порядокъ около покою, справедливости и обороны земское, подѣ тымъ часомъ интересни, черезъ ихъ милости пановъ радѣ духовныхъ и свѣтскихъ, княжатъ, панятъ, вradниковъ и пословъ земскихъ и всихъ становъ рицерства, шляхты и обывателей того панства, великого князства Литовского, на теперешнемъ зѣѣздѣ Виленскомъ вчиненое и на писмѣ подѣ печатями и съ подписы рукъ ихъ милости стверженое, за поданіемъ и волею ихъ милости есть до книгъ кгородскихъ воеводства Виленского уведено и уписано, которая намова и постановеніе ихъ милости слово отъ слова такъ се въ собѣ маеть: Мы, рады духовные и свѣцкіе, княжата, панята, вradники земскіе и дворные и послове земскіе зо всихъ воеводствъ и повѣтовъ, и все рыцерство, обыватели того панства, великого князства Литовского и земли Жомойтское, которые се есмо теперъ на тотъ часть, по смерти короля его милости и великого князя Литовского пана нашего, светое славное памяти Стефана, до мѣста столечного Виленского на часть певный, въ року теперешнемъ восемьдесятъ семомъ, мѣсяца Генваря двадцать девятого дня, для спольныхъ намовъ и застановенія межи нами порядку и покою. внутренно, зѣѣхали, ознаймуемъ и чинимъ вѣдомо всимъ воевецъ и каждому зособна: ижъ подѣ тымъ теперешнимъ жалоснымъ часомъ, который Панъ Богъ на насъ допустити рачылъ, опатруючи и забѣгаючи тому, абы, до обранія нового пана, ни которое своволенство

и безправье ни отъ кого ни кому не дѣло, але покой внутренний вцае задержати могъ, моцью зѣѣзду нашего теперешнего, тотъ новый порядокъ чыненія справедливости во всихъ воеводствахъ и въ земли Жомойтское и повѣтѣхъ великого князства Литовского уфалили и, добровольне есмо, одностайне вси зезволивши на себѣ, постановили, и то собѣ вси воевецъ, отъ вышшого ажъ до нишого стану, задержати и выполнити обѣцали и обовезали.

На первой: конфедерацію черезъ короля ихъ милости паны наши, Генрика и Стефана поприсежоную,—которая конфедерація розныхъ о набоженствѣ, ижъ постерегаючи покою и милости братерское,—тогда ее съ своей моцы водлугъ своее власности во всемъ зоставуемъ.

А хтобы, якого-жъ кольвекъ стану духовного и свѣцкокого чловѣкъ, подѣ тымъ часомъ—по зестію съ того свѣта короля его милости пана нашего, ажъ до обранья и коронованья, дасть Богъ, нового пана, квалты, наѣзды, забойства, раны и иные збытки своволенства и якіе кольвекъ кривды яко где по смерти короля его милости сталися, альбо вперодѣ дѣяли бы ся отъ самыхъ особъ, альбо ихъ вradниковъ, слугъ, бояръ и подданныхъ, такъ промежку стану свѣцкокого, яко тежъ межи станомъ духовнымъ и свѣцкимъ, зъ стороны имѣней особъ духовныхъ, власныхъ, отчизныхъ, матерыстыхъ, купленыхъ и яко кольвекъ набытыхъ; тогда во всихъ таковыхъ справахъ, кождый уквивжонный маеть того-жъ часу, поступкомъ звыклымъ права посполитого, давши то на вradѣ собѣ належакомъ опсвѣдати и записати оно-

го, отъ кого якую кривду маеть, такъ о рѣчь суду кгородскому, яко и земскому належачую, до суду кгородского въ томъ воеводствѣ або повѣтѣ позвомъ кгородскимъ, подъ тытуломъ и печатью воеводы або старосты оногo воеводства, або повѣту позвати, и жебы самъ сталь и слугъ подданныхъ обвиненныхъ поставилъ, даючи позовъ кгородскій, также правнымъ поступкомъ очевисто, яко и заочне, за чотыри недѣли на рокъ завитый, на рочки кгородскіе, которые звывклымъ обычаемъ сужоны быти мають каждого мѣсяца первшого дня; а первшые початися мають отъ того нашего застановенья, мѣсяца Марца первшого дня.

Въ тые рочки кгородскіе отпраованы быти мають черезъ зупелный и оселый врадъ кгородскій, то есть: черезъ самого воеводу, або старосту судового оногo повѣту, гдѣ ся што станеть, а въ небытности самыхъ, черезъ ихъ врадники присяжные; до которого суду кгородского воеводы, або старосты, або ихъ намѣстниковъ—для отпраованья тыхъ венхъ таковыхъ судовъ, подъ тымъ теперешнимъ часомъ, придали и присадили есьмо врадниковъ земскихъ присяжныхъ съ каждого воеводства, або повѣту—чотыри особы: подкоморого, судью, подсудка и писара; которые вси чотыри мають се въ своемъ воеводствѣ, або повѣтѣ, до таковыхъ справъ,—на кождые рочки кгородскіе въ каждомъ мѣсяцу, а на початку теперъ въ мѣсецу Марцу сего року осьмьдесятъ сегого—звѣжджати.

И звѣхавшисе въ томъ мѣсецу Марцу, нимъ до судовъ засѣсти бы мѣли, мають напервей, яко сами старостове, которые бы до того часу на врадъ свой не присегали, также и врадники ихъ кгородскіе, которые мають быти оселые, хотя-бы первой того и присегали, и врадники земскіе отъ насъ присажонные,—мають передъ шляхтою, которые ся

на тотъ часъ для справъ звѣдуть,—кождый зъ нихъ на врадѣ кгородскомъ присегу вдѣлати, ротою судей земскихъ. А еслибы которая особа зъ урадниковъ земскихъ на тые первшые рочки Марцовые не прибыла и присеги вдѣлати не хотѣлъ; тогды тамъ-же на тыхъ рочкахъ шляхта зъ урадомъ на его мѣстцѣ иншого депутата, шляхтича осѣлого въ ономъ повѣтѣ обрати мають, который присегу вдѣлати будетъ повиненъ; а панове сенаторове, которые влады судовые держать, отъ тое присеги вольны будутъ.

И тамъ-же засѣдши на кождыхъ рочкахъ, справедливе, воде права посполитого, судити, и потомъ засѣдши, такъ на тыхъ рочкахъ, яко и потомъ на всихъ сполне, зъ врадомъ кгородскимъ вси справы, якая-жъ кольвекъ менована будетъ, ни которое на сторону не откладаючи,—судити и отпраовати, воде права посполитого, стату и ухвалъ сеймовыхъ; которыхъ ихъ декрета и листы увяжчые мають быти сторонамъ выдаваны подъ печатями и съ подписомъ рукъ ихъ всихъ; и при бытности воеводъ и старостъ самыхъ, первшые вота и печати ихъ самыхъ; а по нихъ—владу земского; а въ небытности воеводъ, старостъ, первшые вота и печати и подпись рукъ быти мають врадниковъ земскихъ, помененыхъ, а по нихъ—владу кгородского. А пересудъ отъ кождое таковое справы, за позы, альбо за закозомъ отсужонное, маеть быти всимъ тымъ особамъ, такъ кгородского, яко земского суду, на ровные части.

А гдѣ-бы которая особа, такъ зъ врадниковъ земскихъ, яко и кгородскихъ, за хоробою, альбо якую пильною потребою своею, на которые рочки прибыти не могъ; тогды тые, которые се звѣдуть, мають оные суды и безъ тое особы отпраовати. Также гдѣ-бы писарь кгородскій за тыми-жъ причинами, на кото-

рые рочки не прибылъ; тогда на тыхъ рочкахъ писарь земскій его вразомъ справовати маеть, записуючи вси справы до тыхъ же книгъ кгородскихъ; а книги кгородскіе на тотъ часъ писарови земскому звѣроны быти мають. А вѣдъже меншь пети особъ, гдѣ бы иншыя за тыми причинами, верхъ поме-ненными, не прибыли; тыхъ рочковъ судити не мають, але до другихъ рочковъ вси справы, подъ тымъ же рокомъ завитымъ и за тыми-жъ позвы, отложить мають.

А при отправованію тыхъ судовъ, маеть судъ пильно того постерегати для проволоки справедливости стороны укривжоное, абы позвовъ збивати некоторыми причинами не допускали; а по сказанію рѣчи, кому на комъ што присудятъ, гдѣ-бы апелация до трибуналу не шла, за того-жъ часу, ни которыхъ роковъ статutowыхъ на отправу складаючи, — маеть тотъ судъ заразомъ отправу сторонѣ дати черезъ возного и двухъ шляхтичовъ; которому возному и шляхтѣ, гдѣ-бы отправки вчинити не допущено, тогда также надалѣй за тыдень отъ принесенія вѣдомости отъ возного и шляхты, зъ враниковъ кгородскихъ одна особа врановая зъ двѣма возными и петмя шляхтичами ѣхати и отправу мощную, водле порядку трибунальского и зъ винами въ немъ описанными, вдѣлати маеть. А которымъ бы рѣчамъ отсужонымъ въ томъ часѣ, поки насъ Панъ Богъ опатрити будетъ рачиль, отправка достаточная не дошла; тогда потомъ, при бытности королевское, въ рѣчахъ земскому суду належачихъ, вранъ земскій, а въ рѣчахъ суду кгородскому належачихъ, вранъ кгородскій, отправу поступкомъ права посполитого чинити будетъ.

А гдѣ-бы хто-жъ кольвекъ, будучи отъ кого позваный за першыми позвы, вынайдуочи собѣ якую-жъ кольвекъ причину, хотя и въ статутѣ описаную,

кромъ высланія съ того панства зъ зезволенія всихъ становъ, або за припадкомъ якое прудкое потребы, отъ насъ всихъ радъ того панства въ потребахъ речи посполитое въ поселствѣ, у того суду кгородского не сталь; або и ставши у права, а по всказанію рѣчи на немъ, отправки и увезанія на имѣніяхъ и добрахъ своихъ вшелякихъ чинити, або у кого имѣніе, люди и грунты, якую маетность квалтовне взявши, за присуженіемъ, кому то присудятъ, — въ держаніе пустити порядкомъ вышеописанымъ упорне заборониль и не допустилъ: на такового кождого, яко взрушителя и турбатора покою посполитого, мы вси обыватели оногo воеводства, або повѣту, отъ вышшого до наменшого стану, за озвайменіемъ листовнымъ отъ врану кгородского, маемъ мощно повстати и на него рушиться; а будетъ ли того потреба, и вси обыватели великого князства Литовского повстати и кождого такового спротивника, самого на здоровью, горле его скарати, и имѣнія и маетности его, всю якую кольвекъ гдѣ мѣти будетъ, забрати и, напередъ отправу сторонѣ укривжоной, водле всказу судового, вчинивши, остатокъ имѣней его на речъ посполитую обернути, и до того воеводства або повѣту, гдѣ якового оселость будетъ, привернути.

А о кривды зъ имѣней костельныхъ панове духовные, подъ тымъ часомъ интересни, подъ тое-жъ право, отъ насъ постановленное, подлежатъ тымъ способомъ: ижъ они мають у Вильни при вранѣ кгородскомъ двухъ особъ духовныхъ, а въ Полоцку, въ колегіумъ езуитовъ также двухъ особъ, депутатовъ своихъ присадити; а до нихъ въ тыхъ воеводствахъ отъ суду кгородского и земского, отъ насъ постановленного, по двухъ особъ придавати; которые депутаты зъ obu сторонъ, зъ стану духовного и свѣцного высажоные и вси крив-

ды, якіе бысе кольвекъ отъ кого зъ добръ духовныхъ дѣяли, мають судити тымъ же правомъ и порядкомъ тутъ описаннымъ; и также зъ добръ костельныхъ, у воеводства Витебскомъ лежачихъ, справедливость обывателемъ воеводства Витебского въ Полоцку чинена быти маеть; а позвы по каждого о кривды съ таковыхъ добръ у Вильни отъ офиціала, князя бискупа Виленского, а въ Полоцку отъ тыхъ депутатовъ ихъ высажонныхъ, подъ тытуломъ и печатью князя бискупа Виленского, каждому даваны и вравовне на тыхъ добрахъ, съ которыхъ се кривда дѣеть, обычаемъ выше описанымъ покладаны быти мають; тымъ же способомъ и въ земли Жомойтское панове духовные съ таковыхъ добръ костельныхъ заховатисе мають.

А тое постановеніе наше не далѣй, одно до коронованія пришлого пана нашего трвати маеть, зоставуючи вцале юриздицію князей бискуповъ надъ станомъ духовенства ихъ, также и у воедствѣ Берестейскомъ духовенства заховатисе мають.

Хто-бы тежъ чіе имѣніе заставою, арендою, або якимъ кольвекъ дочаснымъ правомъ держачи, альбо безъ права за позволеньемъ чимъ въ имѣнію которомъ мѣшкаючи, а подъ тымъ часомъ зъ одного имѣнія кому-жъ кольвекъ якіе кривды, шкоды чинилъ; тогда сторона, не смотречи одного пана, кому тое имѣніе вѣчнымъ правомъ належитъ, але того звышмененого, дочасне держачого зъ одного-жъ имѣнія передъ тотъ же судъ порадкомъ звышмененымъ позвати и сказанье и отправка ажъ до остатнего стопня права, тутъ описаного, на томъ же имѣнію учинена быти маеть, вѣдъже абы отправка надъ его суму не превышала: кгда-жъ каждый, кто имѣніе свое якимъ правомъ кому дочаснымъ заводитъ, маеть вѣдать, яко и кому оно пускаеть; а тая осо-

ба, чіе имѣніе будетъ, тыхъ всихъ шкодъ собѣ на томъ истцу смотрѣти и позыскивати маеть, которые имѣніе его въ затрудненіе привель.

Къ-тому, хто-бы тежъ зъ воеводъ, старость, державцевъ, тивуновъ и хто-жъ кольвекъ держачій якимъ правомъ, або доживотнымъ добра речи-посполитое, а зъ нихъ потому-жъ якую кому кривду и шкodu учинилъ; тогда таковые держачіе съ тыхъ же добръ тому праву постановленому подлежатъ и потому-жъ позвы кгородскіе по каждого такового даваны и на тыхъ добрахъ короля его милости покладаны быти мають; вѣдъже за всказомъ отправка отъ того суду на власныхъ ихъ имѣніяхъ и маетностяхъ рухомыхъ чинена быти маеть. А если бы въ томъ воедствѣ, або повѣтѣ, гдѣ тые добра и отъ его милости держати, имѣней своихъ не мѣли, але въ другомъ повѣтѣ; тогда тотъ судъ тую справу всказаную, на отправу до одного воеводства або повѣту отослати маеть, гдѣ осѣлость свою мѣти будетъ; а оный судъ, за отосланіемъ, водле одного всказу, маеть отправу вчинити поступкомъ вышепомененымъ. А гдѣ-бы се то оказало, ижъ тотъ держачій добръ его королевское милости нигдѣ въ князствѣ Литовскомъ осѣлости своее не мѣлъ и не маеть, а суму пѣнязей на тыхъ добрахъ мѣлъ бы; тогда и на тыхъ добрахъ на оной сумѣ пѣнязи. А гдѣ бы хто сумы пѣнязи не мѣлъ, або тоя сума сказаная его суму пѣнязи, на тыхъ добрахъ описаную, превышала; тогда и на маетности его рухомой, а въ недостатку маетности, на доходѣхъ державъ и имѣней якихъ доживотныхъ, а въ недостатку тыхъ доходовъ—и на особѣ самой отправка отъ того суду кгородского учинена быти маеть, заховываючи вцале артыкулы статутовые, где о чужоземцѣхъ есть описано.

А што ся дотычетъ воеводъ, старость

самыхъ судовыхъ, тыхъ о вшелякую кривду и шкodu, которую бы будь зъ имѣнія своего въ томъ воеводствѣ, або повѣтѣ лежаго, або тежъ зъ самыхъ воеводства, або старостьъ сами черезъ себе, або черезъ врадниковъ, слугъ, бояръ и подданныхъ учинили; маеть позывати каждый уквивжоный до иншого наблизшого повѣту, такъ же до суду кгородского-жъ тымъ порадкомъ вышеописанымъ и тамъ на немъ права собѣ доводити поступкомъ звышпомененымъ.

А хто бы се тежъ на добра короля его милости торгнувши, што кольвекъ добръ его королевское милости забралъ, кгвалты або шкodu, або грабежъ подданымъ короля его милости въ староствахъ, державахъ учинилъ; тогда тотъ кождый подъ тое-жъ право подлгаетъ и также сужонъ быти маеть. Пакъ-ли бы тежъ хто зъ иншого воеводства або повѣту, хоть осѣлый, приѣхавши въ инший повѣтъ до мѣстца судового, збытокъ, альбо кривду якую кому въ чомъ учинилъ; таковой тому-жъ суду, безъ позву, одно будучи отъ него черезъ возного заказаный, подлечи и тамъ же усправедливится повиненъ будетъ. А гдѣ-бы не усправедлившись отѣхалъ; тогда тотъ судъ за доводомъ стороны жалобное, сказанье водле права противъ нему учинивши, маеть съ тымъ декретомъ своимъ сторону уквивжоную отослати ку отправѣ рѣчи отсужоное до того воеводства, або повѣту, гдѣ оный обвиненый осѣлость свою мѣти будетъ, до владу кгородского; а врадъ кгородскій за тымъ отослаиьемъ виненъ будетъ уквивжоному заразомъ отправу на маетности оного винного учинить.

Если бы тежъ хто не осѣлый въ томъ панствѣ—великомъ княствѣ Литовскомъ, перемѣшкиваючи въ чимъ дому, або на имѣнью, будь тежъ въ мѣстѣ и добрахъ господарскихъ, або

приѣхавши до мѣста такового, гдѣ ся суды отправуютъ, будь на рочкахъ, подъ часомъ отправованія судовъ, альбо и безъ рочковъ, любъ тежъ и гдѣ инде на устороню кому який кгвалтъ, збытокъ, кривду и шкodu якую кольвекъ подъ тымъ часомъ, по смерти его милости, учинилъ; тогда сторона уквивжоная съ помощью вradoвою и возный съ стороною шляхтою, тотъ того неосѣлого, гдѣ можетъ постигнути, поймать и передъ урадомъ ку росправѣ въ той рѣчи, въ чомъ будетъ обвиненый, ставити. А гдѣ-бы тотъ таковой збыточный пана, кому служитъ, меноваль; тогда однакъ же у везеню вradoвомъ задержанъ быти маеть и самъ пану своему, которого меноваль, же ему служитъ, дать о собѣ вѣдомость, и, гдѣбы тотъ панъ его донесъ се, же ему служитъ, зъ нимъ маеть тамъ-же заразомъ, натомъ-же врадъ, уквивжоному зъ него неотволочную справедливость учинить и отправу зъ него вдѣлати. А гдѣ-бы зъ него справедливости и отпавы тамъ же на врадъ вдѣлати, або оного виновайцы постигнути и поймати и до владу вести не допустилъ, и яко кольвекъ оного боронилъ; тотъ самъ во все то, штобы тотъ неосѣлый обвиненый на собѣ съ права поносити мѣлъ, за доводомъ слущнымъ упадывати и на немъ то самомъ сказано и отправа учинена быти маеть, за притягненьемъ черезъ позовъ ку такой росправѣ до того жъ суду, яко выше есть описано.

А тотъ судъ кгородскій кождый, передъ которымъ се справа точить будетъ, альбо се отъ иншого другого въ раду отошлетъ, гдѣ бы ку проволоцѣ сторонѣ поводовой, што кольвекъ на комъ присудивши, або отосланье маючи, отпавы, ку фольдзѣ сторонѣ противной, дати не хотѣлъ; тогда таковой судъ кгородскій, кому то отправовати злецоно есть, будучи о то отъ

стороны укривжоное припозванъ до иншого владу кгородского, повѣту оному прилеглого, до которого сторона жалобливая похочеть, на рокъ завитый, и за доводомъ слушнымъ, маеть тотъ весь презыскъ, што на комъ присужоно, сторонѣ поводовой самъ заплатити. А за всказаньемъ владовымъ и ознаменьемъ тое сказанье владу земскому того повѣту, гдѣ судъ першій былъ, маеть владъ земскій зо всеми обывателями оногo воеводства, або повѣту, давши имъ знать черезъ листъ свой, рушится и моцно сторонѣ укривжоной на имѣньяхъ и маетности того владу недбалого отправу вчинити.

А варуючи безпечность того суду назначоного, на то есьмо зезволили: абы стороны до судовъ приѣждчали и приходили порядкомъ, въ трибуналѣ описанымъ; а посутовъ (sic) тымъ особамъ судовымъ, абысе ниякая безпечность здоровья и неучтивость не дошла, такъ подъ часомъ о тѣмъ отправанья судовъ, яко и часу отправанья рѣчей сужоныхъ, подъ троякою виною, въ статутѣ и тежъ въ трибуналѣ о беспечности приѣждчанья до судовъ описаною, сознанья вшелякихъ записовъ вѣчныхъ и иншихъ мають быти чинены передъ тымъ же судомъ въ томъ воеводствѣ або повѣтѣ.

То тежъ варуемъ: ижъ правамъ зачатымъ, которые правного конца до того часу не взяли, ни которая давность шкодити не маеть, одно бы по обгяню и коронованью нового пана, давности статутное не омѣшкивалъ. Кто бы тежъ кому другому листъ, запись на себѣ на суму позычоную, або на якую иную рѣчь далъ, а рокъ бы уищенью и досыть-учиненью водле оногo запису, передъ смертью, або и по смерти его королевское милости, вышоль, або теперь выходилъ, а тому бы тотъ, хто тотъ запись на себѣ далъ, досыть не вчинилъ; таковые вси заи-

сы подъ тотъ же судъ, отъ насъ поставленый, подлежатъ.

Справы вси отъ его королевское милости, пана нашего змерлого, также и отъ суду головного трибунального, земского, гродского и подкоморского и комисарского отсужоные, которые еще за всказомъ до skutочное отправы не пришли; тые вси таковые sprawy каждый тотъ владъ, што земскому, або кгородскому, отпраковать належитъ, отправу и въ томъ часѣ безъ пана зверхного, поступкомъ права посполитого, чинити мають.

Гдѣ-бы тежъ возный, который возношенью тыхъ позвовъ и иншихъ листовъ владовыхъ, што ку кривдѣ одной сторонѣ урадомъ своимъ шафовалъ; таковый возный, безъ позву, за заказомъ тымъ же судомъ подлечи,—сужоно и съ права каранъ быти маеть водле статуту. А естли бы тежъ хто возного, будучого на справѣ владовѣ его належачой, альбо и сторону при немъ будучую збилъ, або чимъ значне обелжилъ; таковый каждый тымъ же судомъ подлечи и, за доводомъ сказанымъ, совитое навезки и везеньемъ шесть недѣлъ каранъ быти маеть безъ жадное фольки.

Выволанцовъ всихъ, которые за який выступъ выволани суть, абы ништо, якогожъ кольвекъ стану чоловѣкъ, подъ тымъ часомъ при собѣ и въ домѣхъ, на имѣньяхъ своихъ переховывати и имъ некоторое помочи давати не смѣлъ; а хто бы кольвекъ таковый созналъ, же бы ихъ переховивалъ и имъ якую помочь давати смѣлъ, а правне бы то на него у тогожъ постановленого суду переведено было; тотъ каждый таковый самъ за такового выволанца мянъ и розуменъ быти маеть и противко ему, яко выволанцу правомъ у тогожъ суду поступовано быти маеть. А въдъ же которые бы выволанцы подъ несеньемъ, листы кглейты отъ короля его милости, пана нашего змерлого, мѣли,

и рокъ, въ кглеятахъ ихъ описаный, по смерти короля его милости имъ бы выходилъ; тогда тые таковыя выволанцы съ таковыми кглеиты своими у тогожъ суду показатися и свѣдѣство отъ того суду собѣ на то взяти мають: и за тыми таковыми кглеиты тымъ выволанцомъ, хотя бы и рокъ имъ по смерти и передъ смертью короля его милости, вцалѣ, въ зуполной моцы захованы быти, и за ними тые выволанцы здоровья своего безпечни быти мають, ажъ до обранья и коронованья нового пришлого пана, одно бы таковыя выволанцы сами во всемъ спокойне се заховали и кглеитовъ таковыхъ собѣ не зквалтили, вѣдле артыкулу, въ статутѣ о зламаныю кглеитовъ описаного.

То тежъ собѣ варуетъ ку певнымъ: ижъ тые вси sprawy, которые будутъ черезъ тотъ судъ отсужоный и отправленный, также и сознанья въ врадѣхъ всякихъ листовъ, записовъ вѣчныхъ и дочасныхъ, вжо вѣчными часы и по обранью и прибытью пана пришлого, въ своей моцы зоставити мають; вѣдъ же перенесенья записавъ до книгъ земскихъ, въ статутѣ описаного, не отступуючи и не псуючи, а заставуючи часъ перенесенью, отъ коронаціи дали Богъ короля пришлого, черезъ годъ, гдѣ роки судовне въ томъ году доходити будутъ.

О апелацияхъ, въ чомъ отъ тыхъ судовъ допускана быти не маеть: напервей, о квалтовное безправное выбитье, альбо отнятье держанья подъ тымъ часомъ, по смерти короля его милости, имѣнья, кгрунту, людей и якое кольвекъ ослѣлости; другая: противъ запису власному; третее: ктобы кому у суду добровольне призналъ;—четвертое: о бой, раны, альбо о грабежъ посполитый сусѣдскій учиненый, альбо о грабежъ посполитый сусѣдъ учиненый не въ дому шля-

хетскомъ, але въ селѣ, въ мѣстѣ, на дорозѣ, альбо на якомъ кгрунтѣ. Вѣдъ же въ спорѣ о кгрунты зъ стороны грабежу, гдѣ были ставныхъ доводовъ слушныхъ заразомъ о томъ, чій кгрунтъ не былъ; тогда маеть подкоморый и одна особа кгородскаго владу, заразомъ скоро по рочкохъ, день очевисто сторонамъ межи рочковъ ознаймивши, на тотъ кгрунтъ выѣхать, и узнанье о держанью того кгрунту зъ вывѣданья у сусѣдовъ околичныхъ и зъ лѣпности доводовъ учинити и справу тую до другихъ рочковъ ку сконченью за тыми жъ позвы отложивши. А гдѣ-бы подкоморый на тыхъ рочкохъ першихъ при такой справѣ не былъ; тогда на тотъ кгрунтъ мають выѣхати одна особа владу земского, а другая кгородскаго, и о томъ тамъ выведанье и узнанье способомъ вышейпомененымъ удѣлати, а на другихъ рочкохъ тую рѣчь розсудокъ своихъ весь тотъ судъ маеть скончить;—пятая: которая бы се справа приточила за посланьемъ на горачомъ учинку крвавомъ; однакже и тое рѣчи, гдѣ идетъ шляхтичу о горло, подъ тымъ теперешнимъ часомъ, одинъ врадъ кгородскій судити не маеть, але ажъ на рочкохъ зъ урадомъ земскимъ, яко вышей описано; а до росправы такий шляхтичъ у везенью маеть быти задержанъ;—шостое: о вшелякіе збѣги, а о ишіе вси рѣчи, кромъ тыхъ вышей менованыхъ артикуловъ, по сказанью головномъ маеть быти апелация до трибуналу допущена, водлугъ науки въ статутѣ и въ трибуналѣ описаной.

Варунокъ о трибуналѣ. Абысе владза судовъ головныхъ трибунальскихъ не зменшала, тою моцью зѣвзду нашого теперешнего, мы вси спольне постановили: ижъ на часъ певный передъ Великоднемъ пришлымъ, за три недѣли, въ понедѣлокъ, въ року теперешнемъ осьмьдесятъ семомъ, елѣгтве на трибуналъ во всехъ вое-

водствахъ, гдѣ ихъ на теперешнихъ громницахъ не обираю, обраны быти мають; и естли въ Польшѣ теперь, въ небытности короля его милости, суды трибунальскіе сужоны будутъ; тогда и тые електове у великомъ княствѣ Литовскомъ, у Вильни и далѣй въ иншихъ воеводствахъ, гдѣ на отправованье тыхъ судовъ засѣдати звыкли, мають, мѣста свои засѣдаючи, вси справы, яко перво того за короля его милости, и теперь, въ небытности пана отсужоны, што судови ихъ належати будетъ, отпраовати. А естли бы съ тое конвокаціи то се оказало, же трибуналъ въ корунѣ Польской ажъ до обранья и коронованья пришлого пана сужонъ бы не былъ; тогда и у великомъ княствѣ Литовскомъ тые таковыя суды головныя ажъ до обранья нового пана . . . . . *) не мають; а гдѣ Панъ бы Богъ намъ пана обраного и коронованого дастъ, вончасъ тые суды головныя, водле конституціи трибунальское, своимъ порядкомъ отпраованы быти мають. А для несуженья подъ тымъ часомъ судовъ головныхъ, за причину вышейпомененою, або за елекцею, сужоны бы не были, абы на пришлые часы въ жадную вопливість тые суды головныя трибунальскіе не прходили,—то собѣ мощю того зѣвзду нашего варуемъ и упевняемъ: ижъ во всемъ вцалѣ и мощне тые суды заставуемъ и заховуемъ, и то себѣ зисити выполнити на вси потомные часы, подъ вѣроу и подъ почтивостями нашими шлюбуемъ. А хто-бы кольвекъ отъ вышого, ажъ до низшого стану обыватели того панства—великого княства Литовскаго колижъ-кольвекъ, тажъ въ томъ часѣ интересни, на конвокаціяхъ, на елекціи и на всихъ зѣвздѣхъ, або и на соймѣхъ и при пану пришломъ, которого намъ Панъ Богъ

дать рачиль, тые суды головныя трибунальскіе въ якую вопливість приводить и ку сказѣ ихъ ради мовить и въ зуполной мощи оного заховать не хотѣль; таковой кождый ку сказѣ своей за безецного розумень быти маеть. А вѣдъ же за часомъ, коли сами добровольне и згодне поправки того трибуналу, въ чомъ похочемъ; то намъ всимъ за спольнымъ зезволеньемъ вольно будетъ, водле конституціи соймовое, на уживанье трибуналу выданое; а въ томъ часѣ, естли бы суды головныя сужоны были; тогда въ позвѣхъ, которые бы до трибуналу належали, титулъ маеть быти писанъ и печатью печатовано тымъ способомъ, яко въ корунѣ польской, въ ихъ трибуналѣ, постановено будетъ. А ижъ земля Жомойтская, на тотчасъ трибуналу не маючи, способъ отпраованья судовъ собѣ тамъ въ земли Жомойтской постановили, при которемъ они заставаючи на томъ теперешнемъ зѣвздѣ, то собѣ варовали: абы вмѣсто апеляціи до трибуналу шкрутинія имъ шла въ тыхъ рѣчахъ, въ которыхъ право посполитое и уфалы соймовые позволяють.

Воеводства Берестейского, послове оповѣдалися, ижъ при своемъ постановеномъ порядку въ воеводство своемъ, зъ стороны справедливости учиненого заставають; однакъ же до братьи свое то относятъ: естли бы при томъ постановенью теперешнемъ зостати бы хотѣли, то жебы при воли ихъ заставало зъ стороны даванья на рукоемство шляхтича неосѣлого, ижъ се вышей не доложило; врадъ кгородскій въ томъ заховатися маеть водлугъ статуту.

А то все, што въ томъ постановенью нашомъ есть описано, мы рады духовныя и свѣцкіе, княжата, панята и все рыцгерство, отъ вышого ажъ до низшого стану, обыватели того панства, статечне и мощне держати хочемъ и

*) По приказѣ слѣзавной поправки, три слова замазаны.

подъ вѣроу, цнотю и почтивостью нашою, ничимъ съ того постановенья нашего не выступаючи, полнити обѣцуюемъ. А кто бы зъ насъ противъ тому постановенью нашему спротивился и тое чимъ кольвекъ нарушити важился; того, яко турбатора речи посполитое, за квалтовника покою посполитого почитаючи, противъ него, яко вышей описано, на горло и маетность его ку знищенью оного встати маемъ и повинни будемъ; и жадному таковому винному ани радю, ани прихильностью, жичливостью оказоватися не будемъ, бы те жъ ве крови и якимъ и повиноватствомъ злучоны были; вѣдъ же тое постановенье нашо не далѣй, одно до корованья пришлого пана нашего трвати маеть.

О оборонѣ земской, подъ тымъ часомъ, такъ есьмо застановили: замки Украинскіе отъ Москвы мають быть опатроны и людомъ служебнымъ послены, водле зданья его милости пана воеводы Виленского, гетмана польного, которого то владови належитъ; а тое опатренье зъ скарбу его королевское милости опатроватися маеть. А гдѣ-бы, чога Боже уховай, на тое панство—великое князство Литовское, въ томъ часѣ, покуль пана мѣти будемъ, отъ непріятели которого жъ кольвекъ заграничного, тягненіемъ войскъ его небезпечность якая и значная оказалася; тогда мы вси зъ милости нашею противко отчизнѣ нашей, только подъ тымъ таковымъ часомъ, добровольне есьмо сами на собѣ постановили и словомъ почтивымъ себѣ обѣцуюемъ, и за таковыми певными и вѣдомыми причинами, и за ознайменьемъ листовнымъ его милости пана воеводы Виленского, яко гетмана, до воеводствъ и повѣтовъ, а въ земли Жомойтской, отъ старосты ихъ,—мы вси спольне никого отъ того не вымуючи, отъ вышшого, ажъ до нишшого стану, духовные зъ добръ своихъ,

а старостове, державцы, и которые добра короля его милости въ сумахъ пѣнизей, або доживотнымъ правомъ и якимъ кольвекъ способомъ держать, и съ таковыхъ всихъ добръ будемъ повинни сами особами своими, съ почты, конно, збройно, противко таковому каждому непріятели, яко на квалтъ руршитися на мѣстце, отъ его милости назначное, и спольне зъ его милостью самимъ тягнути, и, за помощью Божю, отпоръ тому непріятели чинити тамъ, гдѣ того потреба въ тотъ часъ указовати будетъ. А тое таковое постановенье нашо недалѣй трвати маеть, одно до обранья або коронованья нового пана.

Варунокъ доходовъ скарбу короля его милости: Воеводове, старостове, державцы, тивунове, лѣсничіе и иные вси владники добръ господарскихъ, которые до скарбу короля его милости доходы давать повинни, которые жъ, што пѣнезей винни суть, мають вси провента и доходы, скарбу земскому належачіе, отдавать до рукъ подскарбега земского што наборздѣй, а меновите,—жебы то все отдано было до скарбу, надалѣй до середи-постя пришлого, ничего зъ нихъ при собѣ провентовъ и доходовъ господарскихъ не зоставуючи, подъ виною такою, яко на противника и зрушинеля сего нашего зостановенья, вышей тутъ есть описано. Также поборцы, которые при собѣ еще пѣнези поборовые земскіе держали и на которыхъ декрета короля его милости учинены суть,—тые вси пѣнязи до пановъ депутатовъ отдавати и отсылати мають на тотъ же рокъ вышей помянутый; а если бы тому досытъ вчинити не хотѣли, тогда и поборцы подъ тое жъ право подлежатъ и противко имъ также поступовано быти отъ пановъ депутатовъ маеть; также тежъ и до поборцовъ, тые вси, которые бы еще тыхъ

податковъ земскихъ и чоповыхъ, на соймѣхъ уфаленыхъ, не отдали до поборцовъ, такъ тые, которые были позвани, яко и которые еще не позвани, абы также до того часу назначаного все до поборцовъ, водле универсаловъ соймовыхъ, выдали, подѣ тою жъ виною, вышей описаню; которые вси таковыя упорныя тому жъ праву за позволеньемъ подпадаютъ. А панове депутаты податковъ земскихъ головныхъ будутъ повинны зѣ шафунку своего личбу достаточную вдѣлати на першомъ пришломъ зѣздѣ напомъ, сполномъ передъ елекцією.

Которое постановенья нашо печатьми своими ствердивши и руками, хто писать умѣлъ, подписавши, до книгъ вгородскихъ Виленскихъ вписати дали

есмо, а съ тыхъ книгъ выписы, подѣ печатью вгородскою Виленскою, кождое воеводство и повѣтъ взято для отправованья тыхъ судовъ быти маеть. Писанъ у Вильни, лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча пятисотъ осьмьдесятъ мѣсеца Генваря двадцать девятого. И по вписаню того постановенья до книгъ вгородскихъ, выданный сесь выписъ съ книгъ до воеводства Берестейского, подѣ печатью вгородскою Виленскою, ясневельможного княжати пана Крриштофа Радвила—княжати на Биржахъ и Дубингахъ, воеводы Виленскаго, гетмана напольного великого князства Литовского, старосты Солецкого, Урендковского и Борисовского. Писанъ у Вильни.

1587 г.

Изъ книги за 1632—1663 годы, стр. 2368—2370.

166. Заявленіе посла Яна Глѣбовича предѣ Варшавскимъ городскимъ судомъ.

Троцкій воевода Янъ Глѣбовичъ, будучи избравъ посломъ съ прочими сенаторами в. к. Литовскаго на съѣздъ въ Варшаву, усмотрѣвъ, что послы, занявшіе собственными дѣлами, опустни изъ виду необходимость посольства на границу Литвы и Россіи для мирныхъ переговоровъ съ

послами Московскими, во избѣжаніе отвѣтственности и преда, могущихъ произойти отъ этого опущенія, заявляетъ объ немъ предѣ Варшавскимъ городскимъ судомъ, и это же самое заявленіе перевозить въ Брестскій городской судъ.

Лѣта Божого Нароженья 1587, мѣсеца Марца 18 дня.

На врадѣ его королевское милости замку Берестейского, передо мною Остафьемъ Воловичомъ, паномъ Виленскимъ, канцлеромъ великого князства Литовского, старостою Берестейскимъ и Кобрынскимъ, ясневельможный панъ его милость панъ Янъ Глѣбовичъ на Дубровѣ, воевода Троцкій, державца Упитскій, оповѣдатель рачиль, ижъ его милость, будучи посланъ зѣ иными ихъ милостью паны сенаторами великого князства Литовского на зѣздѣ конвокаціи Варшавское, все то, што

его милости зѣ иными ихъ милостью паны—радами, также и послы великого князства Литовского злецоно было до всего сенату коронного и кола посельского постановеньемъ, жадаючи, абы ихъ милость, водлѣ застановенья, учиненного еще за живота короля его милости светое памяти, съ послы Московскими, послы спосродку себѣ на трактаты зѣ Москвою около вѣчного покою на границы Литовское и Московское послали; нижли дей ихъ милость забавившисе своими справами, не уважаючи рихлого выштѣя примира не только послы слать, але жадного отгазу слуш-

ного ихъ милости не вчинили. Што де видечи его милость ку ущербу звязку уней, и абы то шкоды яко рѣчи-посполитое не учинило, на врадѣ гродскомъ Варшавскомъ оповѣдать рачиль, жедаючи черезъ пана Яна Ловеяка—секретара его королевское милости, хоружого Мозырского, абы до книгъ было записано, съ которыхъ и минуто подъ печатю владу гродского Варшавского его милость панъ воевода тутъ ку вписаню до книгъ оставить рачиль. которая слово до слова такъ ся въ собѣ маеть: Actum in curia regia Varsoviensi feria quinta ante dominicam Oculi in quadragesima proxima, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo. Prziszedszy thu urodzony Jan Łowiyko, secretarz iego krol. mosci chorąży Mazyrski, imieniem iasniewielmożnego pana pana Jana Hlebowicza na Dąbrownie, woiewody Trockiego, dzierzawcy Upickiego, y innych posłow ziemskich wielkiego xięstwa Litewskiego, opowiadając to, ysz będącъ посланы z ynszymi y jegomosc pany senatormi wielkiego xięstwa Litewskiego na zjazd convocatyey Warszawskiej, wszitko to, co onemu y z inszymi ich mość pany radami także posły wiel. x. Lit. zlecono było, do wszystkiego senatu coronnego koła poselskiego odniosł, żadaującъ przitem u ich mosci panow rad y wszystkich stanow coronnych, абы ych miłosc

wedla zotanowienia uczinonego ieszcze za żywota krola iego mosci świętey pamięci z posły Moskiewskimi, posły z posrzed siebie na traktaty z Moskwą około wieczniego pokoju na granice Litewskie y Moskowskie posłali, zachowujących się we wszitkiem wedla obowiązku uней; liecz ich mość wszyscy zabawywszy się swemi sprawami y nieuważając pilnego wyscia, nie tyle, абы posły posłuch mieli, але żadnego responsu słusznego nam nie dawszy, zgoła niczem nie odprawili; со wiedząc byc ku nijakiemu uszczerbku związku uней y k temu obawiając się, абы то szkody iakiey r.-posp. nie uczinilo, niedbalstwa y zaniechania ich miłosci y iego poczitano nie było; z tym się ten opowiadał y protestował, isz iako to tu wszitko co mi poruczono było odniesli, tak asz do samego skonczenia y zawarcza rzeczy trwali oczekawając na słusny postępek y respons w tym swem poselstwie; liecz nic odnieść nie mogąc dla tego, абы im то niedbalstwo prziczitano nie było, do act zapisać dali. У того выпису подписы тыми словы: Ex actis castrens. Varsavien. extraditum. Stanislaus Smiecinski vice-capitaneus et iudex cancell. offic. castren. Varsavien. Которое жъ оповѣданье его милости пана воеводы Троцкого и экстрактъ гродскій Варшавскій до книгъ владовыхъ есть записано.

1592 г.

Изъ книги за 1663—1664 годы, стр. 511—513.

187. Коммиссарское опредѣленіе, въ которомъ показаны границы между пуццоу Бѣльскою и Бѣловѣжскою.

Лѣта отъ Нароженья Божого тысеца шестьсотъ шестьдесятъ третего, мѣсеца Мая тридцатого дня.

На врадѣ вгродскомъ Брестейскомъ,

передо мною Геронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно его милость панъ Янъ Кулеша,

декретъ комисарскій въ справѣ и рѣчи въ немъ нижевыраженной ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Мы, комисаре, отъ его королевской милости, пана нашего милостивого, высланные до пущи Бѣловѣзкое, для ограниченья и успокоенья ее отъ всихъ сторонъ, отъколь бы ся въ тую пущу хто чимъ кольвекъ уступовалъ и безправне забиралъ; такъ тежъ для выведенья всякихъ шкодъ, которые бы ся въ чомъ кольвекъ той пущи дѣяти мѣли, для певного вывѣданья и данья о томъ справы и певное вѣдомости его королевской милости пану нашому милостивому. А такъ и Петръ Веселовскій, подскарбій дворный великого князтва Литовского, лѣсничій Перштунскій и Новодворскій, а я Янъ Халецкій съ Халча, мечный великого князтва Литовского, а я Малхеръ Каменскій, стольникъ воеводства Берестейского, инстигаторъ его королевское милости великого князтва Литовского, чинечи досить воли и росказанью его королевское милости, пана нашего милостивого; а зѣѣхавши намъ до пущи Бѣловѣзкое въ року теперешнемъ идучомъ, тысеца пятьсотъ деветьдесять второмъ, мѣсеца Февраля осмогонадцать дня, и отправуючи комисію напервей отъ границы Бѣльское и Бѣловѣзкое, чинечи покой межи лѣсничими и осочниками, абы одинъ въ другого лѣсництво не переходилъ и шкодъ зѣ обудвухъ сторонъ тымъ пущамъ чинити не допускалъ. Оповѣдали передъ нами земьяне господарскіе воеводства Берестейского, за листомъ его королевское милости, до нихъ писанымъ, на выводъ границы межы пущами Бѣльскою и Бѣловѣзкою, до которыхъ есмо были зѣѣхали, то есть: панъ Василій Букраба—хоружій повѣту Берестейского, панъ Андрей Хелстовскій, панъ Кристофъ и Серафинъ Кголимонтове,

панъ Янъ Балтазаровичъ, панъ Янъ Петровичъ и панъ Матый Суревичъ Кголимонтове, которые, будучи при той справе въ пущи Бѣловѣзкое, зѣ имѣнья Звадского указовали передъ нами уходы свои и урочисча тыхъ уходовъ, водлугъ стародавнего уживанья продковъ своихъ менили, а меновите такъ ся въ себѣ мають, то есть: напервей отъ рѣчки Скорбославки до Володкова урочисча краемъ пущи Бѣльское, а зѣ другое стороны водлѣ уходовъ его милости князя бискупа Луцкого, имѣнья Морозовицкого, краемъ лѣса Постолова, до урочища Жаджлару названого, отъ Жаджлару до урочища Дубины, краемъ пущи Бѣльское, отголъ до Юркова городишча, отъ городишча до Посплилѣ до Криницы, отъ Криницы рѣкою Величковкою до рѣки Наревки, а отъ Наревки до Минковичъ уходовъ, до села названого Скупою, отъ того лѣса до лѣса Щекотова, а отъ Щекотова до Акшолсова, якожъ обадва панове лѣсничіе, Бѣльскій и Бѣловѣскій, также и осочники обоего лѣсництва Бѣльского и Бѣловѣзкого, очевисто и згодне передъ нами признали тые входы въ пущи Бѣловѣской быть стародавние въ спокойномъ уживанью по тыхъ врочисчахъ помененыхъ тыхъ земьянъ воеводства Берестейского и продковъ ихъ и просили насъ, абыхмы того припоминанья ихъ и сознанья пановъ лѣсничихъ и осочниковъ передъ нами очевисто на письмѣ дали; якожъ мы, видечи рѣчь слушную, оповѣданье ихъ и сознанье пановъ лѣсничихъ и осочниковъ, дали есмо имъ сесь нашъ листъ съ печатъми нашими и съ подписомъ рукъ нашихъ. Писанъ у Корлахъ, року Божого Нароженья тысеца пятьсотъ деветьдесять второго, мѣсеца Февраля двадцатого дня. У того декрету комисарского печатей три притисненыхъ, а подпись рукъ тыми словы: Paweł Wiesołowski reka własna; Jan Chalec-

ki ręka własna; Malcher Kaminski ręka własna. Который же тотъ декретъ зъ сущентоу земскою Берестейскою, ровкъ Михаловскихъ, року тысеча шесть-

сотъ пятьдесятъ пятого, для знивеченья книгъ черезъ непріятеля, ку актикованью поданный, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1592 г.

Изъ книги за 1663—1664 годы, стр. 499—501.

138. Листъ короля Сигизмунда III-го хорунжему Вуграбѣ, чтобы онъ явился на спорное мѣсто между пуццоу Бѣловѣжскою и Бѣльскою.

Король Сигизмундъ III, узнавъ, что лѣсничій Бѣльскій сдѣлалъ захватъ отъ Бѣловѣжской пуци, которая принадлежала къ королевскимъ имѣніямъ, и присоединилъ значительную часть ея къ пуццѣ Бѣльской, которая принадлежала теткѣ его королевы Бонѣ,—назначаетъ комиссаровъ для возобновленія прежнихъ границъ подъ главнымъ надзо-

ромъ инстигатора в. к. Литовскаго—Малхера Каменскаго и при комиссарахъ со стороны королевы Бони. Для этого приказываетъ король хорунжему Брестскому Василю Абрамовичу Вуграбѣ и Ляховицкому, чтобы онъ на назначенный срокъ явился на спорное мѣсто съ своими подданными и бортниками.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ третего, мѣсеца Мая тридцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Иеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно его милость панъ Янъ Кулеша, листъ его кор. милости, пана нашего милостивого, въ справѣ и рѣчи въ немъ нижей выраженой, ку актигованью зъ сущентоу земскою Берестейскою, ровкъ Михайловскихъ, року тысеча шестьсотъ цетьдесятъ пятого дня, знивеченья книгъ черезъ непріятеля до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Жиггимонтъ третій, Божью милостью, король Польскій и проч. Хоружому повѣту Берестейского, урожному Василю Абрамовичу Вуграбѣ и Ляховицкому. Маемо того вѣдомость, ижъ лѣсничій королевое ея милости, пани тиотки наше, Бѣльскій, урожонный Станиславъ Трояновскій, черезъ границу стародавнюю, которая есть межи тыми пуццами—Бѣлизкою и Бѣловѣзкою переводечи, немалую часть тое пуци Бѣловѣзкое займетъ и до пуци Бѣлское приворочаетъ и палень-

емъ товарвъ лѣсныхъ, безъ позволенья нашего, тую пуцу пустошити и въ оступахъ шкоду великую чинити, также осочникомъ Бѣлизкимъ входити и въѣзжати въ пуцу Бѣловѣзкую дозволяетъ; што есть шкодоу немалую скарбу нашего и великого князтва Литовскаго; которое мы не хочечи терпити, а тые розницы успокоити и границу стародавнюю межи тыми пуццами зъ знаками новыми поновити, выслали есмо тамъ до тыхъ пуццъ Бѣлизкое и Бѣловѣзское комисаровъ нашихъ: урожонныхъ пана Петра Веселовскаго, подскарбего нашего дворного великого князтва Литовскаго, пана Яна Валецкаго мѣстного нашего вел. князтва Литовскаго,—Малхера Каменскаго столыника воеводства Берестейского, инстигатора нашего вел. кн. Литовскаго, зъ моцью зуполною ему отъ насъ господара до успокоенія тое справы даною; которые комиссари наши звышъпомененные тамъ до тыхъ пуццъ мають зѣвхати, въ року теперь идучомъ девятьдесятъ второмъ, мѣсяца Февраля осмогонадцать дня, на который часъ и королевая ея милость, пани тетка наша, до тое жъ справы, для успокоенія тыхъ

разницъ, комисаровъ своихъ высылати рачить; а ижъ ты, хоружій, до тоепуци наше Бѣловѣжское замененя двору своего Звацкого уходы до дерева бортново при границы Бѣльской знаешь и ты самъ, яко и подданные твои Звадскіе, которые до дерева бортного въ пуцу нашу ходять, границы межи тыми лѣстництвы—Бѣльскимъ и Бѣловѣзскимъ есть свѣдоми: про то прикажемъ тобѣ, штобы еси самъ и подданные твои бортники тые, которые бы были до тоей sprawy годные и добре границы вѣдомые, на часъ и день звышпомененый при комисарахъ нашихъ были, и, што которому лѣстницству належить, справедливе вызнали и границу межи тыми пуцами вывели и указали, яко бы тая справа была успокоена и граница старая знаками новыми поновле-

на, яко бы большей того лѣстничій Бѣльскій въ пуцу Бѣловѣжскую не уступовалъ и осочниковъ не усылалъ. А мы въ томъ тебѣ симъ листомъ нашимъ увенняемъ, ижъ уходы, которые зъ давныхъ часовъ ты въ пуци нашей Бѣловѣзкой маешь, постарому оныхъ уживати будешь, што кольвекъ еще въ той пуци нашей позысканой у доходъ твоихъ покажетъ, тыхъ тобѣ вольно уживати. Писанъ у Вислицы, лѣта Божого Нароженья тысеча пять сотъ деветьдесятъ второго, мѣсяца Генваря второго дня. У того листу его корол. милости подпись руки его милости при печати притисненой тыми словы: Sigismundus rex. Который же тотъ листъ его кор. милости, ку активанью поданный, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1605 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 2335—2336.

169. Универсалъ короля Сигизмунда III о взиманіи нововозвышеннаго мыта, по причинѣ угрожающей войны.

Лѣта Божого Нароженья, тысеча шестьсотъ пятого, мѣсяца Юнія двадцать осьмого дня *).

Передо мною Прецлавомъ Горбовскимъ, стольникомъ и подстаростимъ Берестейскимъ, ставши на врадъ замку Берестейского, панъ Ксригорей Букграба, писарь коморы мытное Берестейское, мыта новоподвышеного, оповѣдалъ и покладалъ листъ его королевское милости, съ подписью руки его милости господарское и зъ печатью великаго князтва Литовскаго и съ подписью руки его милости пана Матея

Войны, подскарбего надворного и писара, до всихъ вобецъ писанный, о который просилъ, абы для вѣдомости всимъ, кому бы то належало, до книгъ врадovýchъ принять и уписанъ былъ; и отъ слова до слова такъ се въ собѣ маеть: Жикгимонтъ третій, Божю милостью, король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомойтскій, Мазовецкій, Ифлянтскій, а Шведскій, Кюдскій, Вандальскій, дѣдичный король. Всимъ вобецъ и каждому зособна всякого достоинства и стану людемъ, обывателемъ воеводства Берестейского, такъ же мѣщаномъ въ мѣстѣхъ, мѣстечкахъ и селахъ нашихъ господарскихъ, духовныхъ и свѣт-

*) Въ актовъ книгѣ за 1577—1580 находится вѣскольцо актовъ за 1605. Подлинность этихъ актовъ не подлежатъ никакому сомнѣнію.

скихъ. Ознаймуемъ вамъ, ижъ за жаданьемъ пословъ земскихъ на соймѣ недавно прошлымъ, въ року теперешнемъ тисеча шесть сотъ пятомъ, до Варшавы зъ великого князства Литовского згромажонныхъ, на которомъ, ижъ се никоторая оборона речи-посполитое, а меновите земли Ифляндской не постановила, абы однакъ якимъ способомъ наглымъ потребомъ речи-посполитое только забѣчи, зложили есмо были всемъ станомъ великого князства Литовского соймки повѣтвые, а потомъ зъѣздъ головный въ мѣстѣ нашомъ столечномъ Виленскомъ. На которомъ зъѣздѣ вси станы панове рада тамъ того панства, яко и послы съ каждого повѣту на часъ отъ насъ назначеный до Вильни зъѣхавшисе зъ милости своей ку отчизнѣ, видечи зъ многихъ сторонъ немалые небезпеченства, на панства наши наступуючіе, забѣгаючи, абы се за тымъ розерваньемъ сойму Варшавского, тымъ большъ не ширили, на радившись сами межи собою на оборону земли Ифляндской, намовили и згодне ухвалили на одинъ годъ мыто ново-подвышное и сплавъ водный, также чоповое по всемъ великомъ князствѣ Литовскомъ, а при томъ поголовне зъ жидовъ, въ томъ панствѣ будущихъ, прикладомъ универсалу року про-

шлого тисеча пятьсотъ девяностъ первого, якожъ тое згоды и постановенья своего сведецтво съ подписами рукъ и съ печатъми своими дали.

Про то всемъ вобоцѣ, и кождому зособна тое постановенья до вѣдомости приводечы, хочемъ мѣти и приказуемъ, абысте отъ часу назначеного мыто новоподвышное, сплавъ водный и чоповое, яко тежъ и вины, невѣрные жидове—поголовное, водлугъ того постановенья до рукъ поборцевъ отъ подскарбего земского, великого князства Литовского, вельможного Яроша Воловича, высажонныхъ,—выдавать, почавши передъ выйстемъ часу назначеного, все подъ винами на каждого недбалого и непослушного описанными сполна, кромѣ жадного омѣшканья, потребомъ речи-посполитое отдавали конечно. Што абы всемъ ку вѣдомости пришло врадникомъ кгородскимъ приказуемъ, абы се съ нашъ листъ вездѣ звыклымъ способомъ публикованъ былъ. Писанъ у Краковѣ. Лѣта Божого нароженья, тисеча шестьсотъ пятого, мѣсеца Іюня третего дня. У того листу подписы при печати: подпись руки его милости господарское и его милости пана подскарбего надворнаго тыми словы: Sigismundus rex; Матей война, подскарбій надворный и писарь.

1621 г.

Изъ книги за 1577—1569—1582—1621 годы, стр. 299—300.

170. Универсалъ гетмана Карла Ходкевича.

Графъ на Шловѣ, Мыши и Виховѣ, виленскій воевода, гетманъ в. кн. Лит. Явъ Карлъ Ходкевичъ объявляетъ повласному себѣ Украинскому войску, что разные бродяги, образовывая изъ себя немалыя скопища, и приготавлиая къ грабежамъ, шатаются по государству. По этой причинѣ,

по повелѣнію короля, онъ—Ходкевичъ приказываетъ, чтобы такихъ праздношатающихся людей, гдѣ бы они не встрѣчались, бить и пресѣдовать квалъ настоящихъ неприятелей рѣчи-посполитой.

Лѣта Божого Нароженья тисеча шестьсотъ двадцать первого, мѣсеца Мая сегого дня.

На врадѣ кгородскомъ, въ замку его королевской милости Берестейскомъ, передо мною Бенедиктомъ Буховецкимъ,

войскимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто козагъ вельможного его милости пана Яна Кароля Хоткевича, воеводы Виленского, *) за печатью и съ подписомъ руки его милости власное, о который жедаль, абы принять и до книгъ уписанъ былъ. Я подстаростий, видечи быть речь слухную, оного есми принялъ и до книгъ уписать велѣлъ, который, уписуючи письмомъ польскимъ, отъ слова до слова такъ се въ собѣ маеть: Jan Carol Chodkewicz, hrabia ze Szklowa у Myszy на Bychowie, wojewoda Wilenskiej х-тва Литевского, а на ten czas woiska igo kr. mści koronnego, do expedyciу Tureckiej, hetman, comisarz generalny, ziemi Inflantskiej Derpskiej, Lubeszowskiej, Wielonskiej у innych starosta. Wszem wobec rycerstwu igo kr. mci w-go х-тва Lit., przeciwko nawalnosci poganskiej pod regiment moy на Wkraїnie zaciagnionymъ chęci swe у товаришские zaleciwszy. Ze się hultajstwo te, ktorem ia owdzie rozproszył, idące на ѡп, hultajow zabraw-

szy się niemało kopa, swowolnie по панствіе i-go k. mosci pana mego miłosciwego plondrować zamyslają: przeto, за rozkazaniem króła pana mego miłosciwego з władzą urzędu swojego hetmanskiego rozkazuję koniecznie, abyscie wm. ludzy tych swawolnych, ktorzy się Brukinczykami ozywаć będą, iako на stanowiskach, tak у на kaźдым miescu, gdzie się iedno з niemi spotka się, bili, у iako głównego oyczyny - pospolitey nieprzyiaciela znosili, inaczeу nie czyniаć. Pisan we Lwowie, dwudziestego wtorego Aprila, anno тisiać sześćset dwudziestego pierwszego. У того листу вельможного его милости пана а пана Яна Кароля Ходкевича, воеводы Виленского, тыми словы: Jan Karol Chodkewicz, hetman wielkiego xięstwa Litewskiego. Kоторый же то листъ вельможного его милости пана Яна Кароля Ходкевича гетмана в. княжства Литовского, черезъ особу верхуменованую ку актыкованью поданый и до книгъ владовыхъ вродскихъ Брестскихъ есть принять и уписанъ.

1621 г.

Изъ книги за 1577—1569—1582—1621 годы, стр 326—328.

171. Универсалъ Яна Карла Ходкевича къ королевскому войску на Українѣ.

Виленскій воевода и гетманъ королевскихъ войскъ, графъ Янъ Карлъ Ходкевичъ уворяеть предводителей подвластнаго ему войска въ томъ, что она, не смотря на неоднократные его универсалы, не двигаются съ мѣста—на Україну, выражая тѣмъ неовиновене и неуваженіе къ его распоряженіямъ, тогда какъ неприятель уже приближается къ гра-

ницамъ, о чемъ отъ предводителѣй онъ не имѣеть никакихъ донесеній; а войско, шатаясь съ конца въ конце государства, совершаетъ только грабежи и убійства. Потому, симъ универсаломъ, подъ строгою отвѣтственностію, предписывается войску немедленно собраться въ путь противъ неприятеля.

Лѣта Божого Нароженья тысяча шестьсотъ двадцать первого, мѣсеца Мая двадцать осмого дня.

На врадѣ его королевское милости, въ замку господарскомъ Берестейскомъ, передомною Бенедиктомъ Бу-

ховецкимъ, войскимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто козагъ вельможного пана его милости пана Яна Кароля Ходкевича, воеводы Виленского, гетмана великого князтва Литовскаго и коруны Польское, покладалъ и ку актыкованью до книгъ подалъ листъ универсалъ за печатью

*) Въ подлинникѣ пропускъ.

и съ подписомъ руки его милости вла-
стное, о который просилъ, абы принять
и до книгъ уписанъ былъ. Я подста-
ростій оного есми принялъ и до книгъ
врадовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ
уписать велѣлъ, которого уписуючи
письмомъ польскимъ и въ словѣ до сло-
ва такъ се въ собѣ маеть: Jan Karol
Chodkewicz, hrabia ze Szklowa y Му-
szy на Bychowie, woiewoda Wilenski,
wielkiego x. Litewskiego y на ten czas woj-
ska jego kr. mosci koronnego do exped-
ycii Tureckiey hetman, komisarz ge-
neralny, ziemie Inflantskiey, Derpski, Wie-
liński etc. etc. etc. starosta. Wszyst-
kim wobec rycerstwu woyska krolew-
skiey mci., z w-go xstwa Litewskiego
pod regiment moy на Ukraine sciagaia-
cym się, по zaleceniу służb moich towa-
rzyskich. Іуъ то не раз ani два универ-
саы свое до wm. rozsyłam, abyscie sie
z mieisc swoich ruszywszy, на Ukraine
iako naprѣdzey pokwapili, w czym wiel-
kie się urzѣdowi memu bezprawie od
wm. dzieie, że повинного listow moich
poszanowania, а затымъ żadного nieodno-
sze posłuszenstwa. Nieprzyiaciel іуъ на
granicу y potѣъne woyska prawie на
karki nasze nastѣpuie, od wm. żadney y

dotąd wiadomosci nie mam; czas by się
іуъ obaczyć, pamiętać на ucsciwe y ро-
winnosc swoje rycerską, а poniechać
takowego łupiebstwa y szarpania: nie
na to bowiem rzecz pospta. Źoźnierza za-
ciaga, абы по панstwie і-go krol. msci.
od kąta do kąta chodząc, statią takową
y wydzierki czynili. Ostatnie tedy napo-
minaiąc z władze urzѣdu swego het-
manskiego sub pena ynfamiae, bez wszę-
laczego miłosierdzia, rozkazuję, abyscie
się zarazem ruszali y, iako на gwałt,
dniem y nocą do obozu biegli; gdyż pew-
ny на granicy nieprzyiaciel; бо tym
protestor, że nie maiąc ani на osobę y za-
cność wm. respectu, kto kolwiek іedno
namniey omieszka, surowie karać y to,
co powinność moia hetmanska niesie,
exegwować bendę, gdyż mie w tym y roz-
kazanie і-go kr. mosci pana mego mi-
łosciwego zaszło. Pisan we Lwowie, dwu-
dziestego trzeciego Maia, anno tysiąc
sześćset dwudziestego pierwszego. У то-
го листу универсалу при печати и под-
писъ руки тыми словы: Jan Karol Chod-
kewicz hetman, mpria. Kоторый же то
универсалъ ку актыкованью поданный
и до книгъ врадовыхъ кгродскихъ Бе-
рестейскихъ есть принять и уписанъ.

1621 г.

Изъ книги за 1577—1569—1582—1621 годы, стр. 455—456.

172. Универсалъ короля Сигизмунда III о томъ, чтобы дворянство готовилось къ войнѣ по случаю угрожающей опасности отъ Турецкаго Султана и Россіи.

Лѣта Божого Нароженья тысяча
шестьсотъ двадцать первого, мѣсеца
Іюня осьмого дни.

Zygmunt trzeci z Bożey łaski krol
Polski etc. Wszem wobec y кожде-
му zosobna, кому то wiedziec należy,
а mianowicie dignitarzom, urzѣdnikom,
y innymъ wszystkimъ стану y powołania
rycerskiego obywateliomъ woiewodstwa

Brzeskiego uprzejmym y wiernymъ nam
miłymъ łaskę naszą krolewską. Uprzejmi
y wierni namъ mili! Na zatrzymanie w ca-
łości państw, нам od Boga powierzonych
wszystkich, ktore іedno podobne są а
w rѣку naszychъ zostaią, środkowъ zaży-
wamy. Bo y за złamaniemъ прzymierza
pod przysiężonego przezъ poganina za, ogło-
szeniemъ przeciwko намъ woyny, за od-

niesieniem od poganstwa iesieni przeszły za grzechy nasze plagi ciężkiej, zwołałiśmy do rady zwyczajney stany koronne y w. x-a Litew-go, aby o zdrowiu, całości y bezpieczeństwie oyczyzny z nami pospołu radzili: uchwalone na obronę podatki wojskowe dla nich takie, iako była sejmowa namowa, zebrane y sposobione. A żeśmy się iakiey nawalności poganiskiey, nim by pieniądze wojsko stanędo, obowiązali, za pozwoleniem seymowym wydane z kancelariey naszej pierwsze wici, które myśmy obywatele w. x. Litewskiego do gotowości przeciwko poganstwu na obronę miłey oyczyzny używali. Teraz niż pora woenna następuje, już się wojska zbliżać będą, a zewsząd pewne nas dochodzą wiadomości, że od zawziętey wojny żadney własne iego rady odwieść nie mogą cesarza Tureckiego y owszem że się osobą swoią potężnie do państw naszych bierze, bo y sam się z Konstantynopola do Andrinopola ruszył, skąd, iako nam dają znać, z pewnych miejsc czterdziestą y dwiema noclegami pod Kamieniem z wojskiem stanąć chce y część wojska z Tatarami przy Gaborze, iako iego listy do Gałgi pisane y przeięte świadczą, przez Siedmigródką ziemię ku Krakowu zemknąć postanowił. Straszne dla wszystkiego chrześcianstwa tego poganina potęga gwałtem to na nas wymaga, abysmy którymi wiekami takie niebezpieczeństwa do wiadomości uprzejmości y wierności waszey podali y onych żebysmy w niczem winni bezpieczeństwa w rzeczypospolitey nie zostawali, do tym większey a rzetelney gotowości pobudzili. Już się ten nieprzyjaciel zaprawił na skazę całości państw naszych, już się na zgubę wolności y sławy ich nasadził: bo zawarł to y z Moskwą, aby oraz, kiedy on ku granicom będzie się zbliżał, y oni przymierze złamawszy, na państwa nasze z wojskiem nastąpili, pod ten czas y ze Szwecii znaczney incursiei nieprzyjacielskiej

w państwa nasze obawiać się potrzeba; ponieważ tractaty o dalszym pomknieniu incursii tam ta strona zwłócząc wojska potężne zgromadza. W czym aby z zamysłów swych nieprzyjaciele rzeczypospolitey pociechi nie odniesli, napominamy y chcemy mieć w uprzejmości y wierności waszey, żebyście wszyscy, wedle opisania praw dawnych y świętych, za tym wtórym naszym obwieszczeniem, w gotowość się woenną przysposobiali; tak, aby każdy ziemie albo powiatu swego obywatel za trzeciemi wiciami na miejscu zwyczajnym u chorągwie powiatu swego stanowszy, według prawa y porządku w statucie w-go x-wa Litewskiego opisanego, stamtąd na miejsce ściągnięcia naznaczone, w porządku y w posłuszeństwie się dla dania posiłku, gdzieby nieprzyjacielska potęga gwałtowna nastąpiła, wojsku potężnego y do rzetelniejszego poparcia woienney expediciey a obrony granic oyczyzny spolney, stawili, wyjąwszy jednak tych, którzy by osobami swemi w rychlejszym przeciw pogan lubo na obronę Inflant y granic od Moskwy przez nas naznaczeni byli. Urzędom zasie miast y miasteczek naszych wszystkich rozkazujemy, aby to, co z obowiązku prawa pospolitego, nawalną expeditią powinni, pilnie y wczesnie gotowali; w czym wszystkim, że każdy powinności swey przestrzegać y dośię czynić dla obrony y spolney oyczyzny, oglądaiąc się na surowość prawa, o ruszeniu pospolitym uczynionego, będzie, nie niewątpiemy. Ażeby ten uniwersał was wiadomości wszystkich doszedł, rozkazujemy urzędom grodzkim, aby go do act swych przyjąwszy na miejscach zwykłych obwołać rozkazali, z powinności urzędu swego y dla łaski naszej y nie inaczey czyniąc. Dan w Warszawie, roku tysiąc sześćset dwudziestego pierwszego, miesiąca Maia dnia dwudziestego osmego, panowania kroliestw naszych Polskiego XXXVIII-go a Szwedskiego XXVIII-go ro-

ку. У того листу его королевское милости, пана нашего милостивого, печать маестатовая великого князства Литовского и подпись рукъ тыми словы: Sigismundus rex; такъ тежъ и подпись руки его милости пана Александра Корвина Кгонсевского—референдара и

писара великого князства Литовского: Aleksander Corwin Gonsiewski, referendarz у pisarz. Который же тотъ листъ его королевское милости, пана нашего милостивого, ку актыкованью поданый и до книгъ владовыхъ Брестскихъ есть уписанъ.

1621 г.

Изъ книги за 1577—1569—1582—1621 годы, стр. 755.—

173. Жалоба крестьянъ Криинскихъ на учиненныя имъ войсками насилія.

Возный Брестскаго воеводства Иванъ Залютенскій приноситъ жалобу отъ имени Криинскихъ королевскихъ крестьянъ о томъ, что ротмистръ Подляскій со всею своею ротою началъ на королевское село Криинки, самихъ крестьянъ

подвергъ ужаснымъ истязаніямъ, травилъ собаками дѣтей, забиралъ все ихъ имущество и отобралъ участки земли, принадлежавшій имъ, и присоединилъ его къ своему полю въ Немировѣ.

Лѣта Божого Нароженья тысяча шестьсотъ двадцать первого, мѣсяца Іюля пятого дня.

Передо мною Бенедиктомъ Буховецкимъ, войскимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, ставши на врадѣ возный воеводства Берестейского Иванъ Залютенскій, z Niemierowa, kasztelana Podlaskiego, rotmistrza iego kr. моѣси на ten czas będącey y на wszystko towarzystwo chorągwie y rotы iego моѣси, которыхъ iego моѣсц самъ imiona презwiska raczy wiedzieć, iako ktoreго zowią, iż koni towarzysze iego моѣси, которыхъ самъ iego моѣсц панъ Podlaskii z mаіетноѣси swey miasteczka Niemierowa przywiодszy, rozkazał y nasłał mocno gwałtemъ на wieś krola iego моѣси wysz mianowaną Krynki темъ, że towarzystwo iego моѣси naiachawszy на wieś przedrzeczoną, zapomniawszy боіазни Божеy, prawa конституцыи, на seymachъ walnychъ postanowionychъ y stwierdzonychъ, nie w sposоbъ obyczajui stanowiska żołnierskiego, ale w sposоbъ na-

iazdu gwałtownego nas samychъ gospodarzowъ y poddanychъ krola iego моѣси bili, mordowali, на koła rozwiązywali, а на ostatekъ psami swemi dziatki nasze szwали y poranili y nieznosne krzywdy w tey wsi poczynili w pobraniu owiecъ kopę, geśi kopъ sześć, swini wielkichъ chowanыхъ sześć, kury, iako koźdy z nasъ gospodarzъ policzy, iako wiele komu wzięto, kopъ dziesięć, iаіecъ tychъ bezъ liczby, saдеłъ połyчъ kaźdy sobie wedлугъ potrzeby даć rozkazał; ktore wszystkie szkody czasu prawa, на reiestrze osoblwymъ wszystko zpisawszy, pokazać бѣdziemъ gotowi; а osoblwie protestuiemy się на iego моѣсц pana Podlaskiego: zorawszy gwałtemъ klinъ pola naszego wласного, z wiekowъ namъ należącego, uroczyszczа заścianekъ odciołъ, zabrałъ y do gruntowъ swychъ do Niemierowa przyłączył. Prosiemy, aby ta protestacia наша do xiągъ grodzkichъ Brzesckichъ przyjęta y zapisana była. Которое жъ то оповѣданье osoby верхумененое до книгъ владовыхъ есть записано.

1631 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 2979—2980.

174. Вводный актъ на владѣніе въ г. Брестѣ домомъ, завѣщаннымъ Брестскимъ мѣщаниномъ Иваномъ Добрановичемъ уніятскому монастырю и уніятской церкви св. апостоловъ Петра и Павла.

Лѣта Божого Нароженья тысяча шестьсотъ тридцать первого, мѣсяца Мая шеснадцатого дня.

Передо мною Лавриномъ Федюшкомъ, подстаростимъ Берестейскимъ, ставши очевисте на врадѣ возный воеводства Берестейского Жданъ Лясковскій квити свой реляційный призналъ и ку антикованью до книгъ владовыхъ подалъ въ тые слова: Ia Żdan Laskowski, woźny woiewodstwa Brzeskiego, zeznam tym moim relacyinym kwitem, iż w roku teraznieyszym, tysiąc sześćset trzydziestym pierwszym, miesiąca Maia szesnastego dnia, mając przy sobie stronę trzech szlachicow: pana Semena Laskowskiego, a pana Pawła Kutnia, byłem wzięty od pana Iwana Antonowicza Dobrianowicza, mieszczanina, kupca Brzeskiego, sługi iaśnie wielmożnego imci pana Leona Sapiehi, woiewody Wilenskiego, hetmana wielkiego, w. x. Lit., Mohylewskiego etc. starosty, ekonoma y administratora Brzeskiego. Tu w mieście Brześciu pomieniony pan Dobryanowicz, na ten czas będący, mając dom swój w Brześciu Lit. na Podzamczu, za dekretem wielmożnego imc. pana Gedeona Michała Tryzny, podstolego wielkiego xięstwa Litewskiego, starosty Brzeskiego, także weyściem w possessyę przez im. pana Ławryna Feduszka, podstarościego Brzeskiego, y od imc. pana podstarościego pomieniony pan Dobryanowicz, także за weyściem w possessyę правнā ten dom, iako się sam wszytek

w sobie ma, z budowaniem, wszelakimi izbami, komorami, górami, s placem będącym, szerokością y długością, leżącym między domami mieszczan Brzeskich, z iedney strony: od domu y między Kurenca slosarza, a z drugiej strony, między domu bywszey Stanisławowey Złotnickiey, a teraznieyszy paniey Wyczółkowskiey, — ten dom, iako się sam w sobie ma, z budowaniem od mała do wiela, wielebnemu w Bodze igo mści oycu Rafałowi Korsakowi, episkopowi Halickiemu, coadiutorowi mitropoliey Kiiowskiey, protoarchimandricie zakonu ś-go Bazylego y wszystkiemu zakonowi reguły świętego Bazylego, zgromadzenia Wilenskiego Przenajświętszey Trócy, w uniey s kościołem Rzymskim będącemi, na monaster, cerkiew teraz nowo w Brześciu założoną świętego Piotra y Pawła, — ten dom w possessyę wieczną podał y uwiązał, według zapisu wieczystego pana Dobryanowicza; o czym ten zapis iego w sobie szerzey obmawia. Przy którym podaniu y uwiązaniu w ten dom pomieniony żaden inszy z strony s prawem swoim się nie odzywał y nie bronił. A tak ia woźny, w tey sprawie będący, daię ten mój kwit relacyny s pieczęcią y s podpisem ręki swey y s pieczęćmi strony szlachty, przy mnie będącey, ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzeskich. Pisan roku, miesiąca y dnia wyszpisanego. Которое жъ то сознание возного помененого до книгъ владовыхъ есть записано.

1632 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 2625—2627.

175. Универсалъ короля Сигизмунда III-го по поводу жалобъ таможенныхъ чиновниковъ.

Вслѣдствіе жалобъ таможенныхъ чиновниковъ на умленіе отъ уплаты соляныхъ пошлинъ разными лицами и на вмѣшательство въ таможенныя дѣла мѣстныхъ земскихъ властей, король Сигизмундъ III-й приказываетъ: 1) чтобы лица шляхетскаго и купеческаго званія, привозящіе въ вел. кн. Литов. и торгующіе солью, медомъ, хлѣбомъ и разными рыбами, беспошлинно, подъ предлогомъ шляхетскимъ—платили пошлины; чтобы на будущее время вѣрность ихъ показанія была свидѣтельствуема присягой; 2) мѣщане Кіевскіе, обязавшіеся по контракту съ подскарбіемъ в. кн. Литов. вносить шляхетское мито, и увольняемые отъ вновь возвышеннаго, съ обязательствомъ вписываться въ реестры и объявлять таможеннымъ, кому они продали свои товары,—чтобы точно исполняли свои условія; 3) чтобы Могилевскіе

кушцы и другіе, привозящіе товары изъ Быхова и др. мѣстъ и показывающіе, что товары ихъ куплены на соседнихъ торгахъ, а не на Украинѣ, на Волыни, за границей,—также чтобы платили пошлины; 4) чтобы и Москвитяне, заплативши старое мито, приводили къ таможеннымъ лицѣ, купившихъ у нихъ товары, для взноса пошлины этими посѣдними; въ противномъ же случаѣ, чтобы сами уплачивали онныя; 5) чтобы земскія управы не вмѣшались въ дѣла таможенныхъ и имъ не мѣшали; чтобы напротивъ того, замковое управленіе оказывало имъ всякое содѣйствіе; 6) чтобы кушцы и шляхта, провозящіе товары, не объѣзжали окольными дорогами таможенъ, подъ опасеніемъ конфискаціи ихъ имущества.

Лѣта Божого Нароженья тысяча шестьсотъ тридцать второго, мѣсяца Апрѣля тридцатого дня.

На вѣдѣ кгородскомъ, въ замку его королевское милости Берестейскомъ, передо мною Еримъ Александромъ Станкевичомъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно жидъ его королевское милости мѣста Берестейскаго Шмуילו Якубовичъ, покладалъ и ку актыкованю до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ листъ его королевской милости, пана нашего милостивого, о рѣчь меновите въ немъ описаную и доложоную, о который жедаль мене подстаростего, абы тотъ листъ его королевской милости, пана нашего милостивого, принялъ и до книгъ судовыхъ кгородскихъ Берестейскихъ уписалъ. Я подстарости, видечи бытъ рѣчь слушную, тотъ листъ его королевской милости принявши, до книгъ судовыхъ кгородскихъ Берестейскихъ уписать велѣломъ, которого уписуючи писмомъ польскимъ въ слово до слова такъ се въ собѣ маеть: *Żygmont trzeci, z Bożey łaski król polski, etc. Wszem wobec y każdemu z osobna, stanu wsze-*

laczego ludziom y innym, komu by o tym wiedzieć należało, oznaymuujemy. Przełożyli to nam celnicy naszi, na komorach y przykomorkach w wielkim xięstwie Litewskim postanowieni, iż oni nie małe szkody na komorach solnych, a mianowicie na komorze Brzeskiej, przez różne, tak stanu szlacheckiego, iako y kupieckiego osoby, także y w Pińsku, ktorzy z korony y z innych mieysc do wielkiego xięstwa Litewskiego przyieżdżają, różne towary, iako: sól, zboże, miody y ryby rozmaite, pod pretextem szlacheckim udając, przedają y od nich myta nie płacą. Przeto postrzegając, aby się uyma skarbowi naszemu nie działa, chcemy mieć koniecznie, aby takowy każdy, tak stanu szlacheckiego, iako y kupieckiego człowiek, któryby nie na swą własną domową potrzebę sol, ale na spieniężenie wyniosszy onę, przedawał, myto należące płacił; a kto by te zboże, bądź ładem, bądź wodą poprowadził, iurament wprzód, iako to zboże z gumna iego własnego, a nie kupne iest, uczynił; od którego kupnego cło także należące płacić ma. A iż też uchwałą seymową w roku tysiąc pięćset trzydziestym pierw-

szym wszystkie wolności są podniesione, a wielmożny podskarbi nasz wielkiego xięstwa Litewskiego uczynił pewny kontrakt z mieszczanami Kiiowskimi, aby oni szlacheckie myto płacili, a od nowopodwyszonego wolni byli tym sposobem: że każdy takowy kupiec u pisarzów celnych ma się w registrę wpisywać, a komu towar przeda opowiadać, aby ten, który od nich towar iaki kupił, myto należące oddał. Tedy mieszczanom naszym Kiiowskim, którzy się tylko handlami y kupiectwem bawią, rozkazujemy, aby temu postanowieniu we wszystkim, tak iako się y w tym liście naszym wyżej namieniło, dosyć czynili. Także też y Mohilowscy y inшы kupcy, którzy sol, zboże, miody y ryby z Bychowa y innych mieysc przywożą y mianują, że to na targach poblizszych kupili; tedy, iesli by ten towar lubo z Wołynia, lubo z Ukrainy y z zagranice przywieziony był, aby od niego cła płacili. Chcemy też y to mieć, aby Moskwa od towarow swoich, którekolwiek przyniosą, stare myto zapłaciwszy, mytnikom się opowiadali y w rejestra się u pisarzow celnych wpisowali, y tego, którzy towar iaki u nich kupił, do pisarzow przywodzili, aby myto, od towaru kupieckiego zapłacił; czego iesli by który nie uczynił, a o kupcu swoim nie oznaymił, Moskwićin od tego towaru płacić ma. Przekładali też y to nam ciż pomienieni celnicy naszy, iż urzędy mieyskie w sprawy, skarbowi należące, wtrącają się y przeszkodę pisarzom celnym czynią, osobliwie, gdy rewidować im towarow kupieckich zabraniają, y przy my-

ceniu onych grabić nie dopuszczają, ale im przed sobą na sąd stanowić się każą, zaczym y w dalekie prawne trudności zawodzą: przeto rozkazujemy, aby się w takowe sprawy skarbowe żaden urząd mieyski nie wdawał y do nich nie należał; ale urząd zamkowy, gdy by się im iakie praejudicium w tey mierze dziać miało, onych bronił, y we wszystkim był pomocnym. Znayduie się też wiele takich z stanu kupieckiego ludzi, którzy drogami niezwykłymi, nie tam, gdzie są zdawna goścince, na główne same komory postanowione, towary swoje prowadzą: chcemy y to mieć, aby drogami staremi iezdzili, pod straceniem towaru, stosując się do constituciey seymowey, gdzie by się który z nich wazył ynaczey uczynić. Który uniwersał, aby wszystkich wiadomości doszedł, rozkazujemy, aby go urzędy grodzkie po miastach naszych w wielkim xięstwie Litewskim w acta swoje wprzod wpisać, a potym obwołać kazali, ynaczey nie czyniąc pod łaską naszą. Dan w Warszawie, dnia siedmnastego mca Kwietnia, roku pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego wtorego, panowania naszego polskiego—cztyrdziestego piątego, a Szwedzkiego—trzydziestego osme-go. У того листу его королевское милости, пана нашего милостивого, печать меньшая великого князства Литовского притиснена, а подпись руки теми словы: Sigismundus rex. Которы же тотъ листъ его королевское милости пана нашего милостивого ку актыкованю поданъ и до книгъ вгродскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

1632 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 2635—2637.

176. Универсалъ короля Сигизмунда III-го о сохраненіи и поддержаніи Магдебургскихъ правъ цѣловальниковъ, хлѣбниковъ, слесарей и сапожниковъ г. Бреста.

Король Сигизмундъ III-й, свидѣтельствуя о своихъ постоянныхъ заботахъ на пользу государства, и о томъ благосостояніи, котораго оно уже достигло, благодаря магдебургскому праву, приказываетъ, чтобы по силѣ привилегій, дарованныхъ имъ цехамъ: цѣловальниковъ, хлѣбниковъ, сле-

сарей и сапожниковъ г. Бреста, гродскій судъ, а равно и другія власти, оказывали имъ всякое содѣйствіе и поддержку, и наказывали несоблюдающихъ цеховыхъ артикуловъ и противящихся королевскимъ привилегіямъ.

Лѣта Божого Нароженья тысяча шестьсотъ тридцать второго, мѣсяца Мая четвертого дня.

На врадѣ гродскомъ, въ замку господарскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Александромъ Станкевичомъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно цехмистрове трехъ цеховъ мѣста Берестейского, меновите: Кѣабріель Яровскій—слюсарскій, Петръ Филиповичъ—шевскій, Семень Анъхимовичъ—пекарскій, своимъ и все братьи своее именемъ ку актыкованю до книгъ гродскихъ Берестейскихъ подали листъ—универсалъ его королевское милости до урадовъ гродскаго и мѣстскаго Берестейскаго писанный въ справѣ ихъ, о чомъ на томъ универсалѣ сама речь ширѣе есть доложона, жадаючи, абы принять и до книгъ уписанъ былъ. А такъ я подстаростій, видечи бытъ речь слушную, оного принявши, до книгъ уписать велеломъ, который, въ словѣ до словѣ писмомъ полскимъ писанный, такъ се въ собѣ маеть: Zygmunt trzeci z Bożey łaski król polski etc. Wszem wobec y koźdemu z osobna, a mianowicie urzędowi naszemu grodzkiemu y miesckiemu Brzesckiemu y innym cuiuscunq̄ue conditionis et subselli; przelożonym, uprzejmie y wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Uprzejmie y wiernie nam mili! Zachowanie ozdoby miast naszych y rozmnożenie w nich dostatkow wszelakich, że się na

dobrym urzędzie, posłuszenstwie y praerogatiwach principium mianowicie sadzi y funduie; łaskawie się y my po wszytek czas panowania naszego do tego skłaniamy, aby miasta y poddani naszym, pod prawem magdeburskim będący, osobliwemi się prerogatywami y wolnościami zaszczytali; też łaskę, żeśmy y teraz świeżo cechom miasta naszego Brzesckiego, a mianowicie rzemiosła szynkownego, ślosarskiego, także szewskiego y piekarskiego w confirmowaniu ich artykułow oswiadczyli: żądamy tedy y chcemy mieć po uprzejmości y wierności waszey, abyście się, in toto przychilając do ich przywileiow, od nas confirmowanych, serio tego pro debito officiorum suorum postrzegali, iakobyście w niwczym praerudicium y uyma im nie działa, ale y owszem, aby z nieposłusznych y przywileiom się naszym sprzeciwiających, także też przeciw artykułom cechow zwysz mianowanych grzeszających, ad primam instantiam et requisitionem starszych cechowych sprawiedliwość skuteczną czyniona, y winy na swowolnikach, iuxta praescriptum articulorum irremissibiliter et absque omni respectu, brachio suo nikogo protegere nie ważąc się, extendowane były. Który uniwersał nasz, aby tym prędzey do wszech wiadomości przyszedł, roskazujemy urzędowi grodzkiemu y miesckiemu Brzesckiemu, aby on, do act swych wpisawszy, urzędownie na mieyscach zwyczajnych obwołać kazali,

inaczej dla łaski naszej nie czyniąc. Dan w Warszawie, dnia XIV miesiąca Lutego, roku pańskiego MDCXXXII, panowania naszego polskiego—XXXXV, a Szwecckiego—XXXIX roku. У того универсалу печать меньшая великого князства Литовского, а подпись руки его ко-

ролевское милости и писарское теми слова: Sigismundus rex; Gasiewski, pisarz wielkiego księstwa Litewskiego. Который же то универсаль его королевское милости, ку антикованью поданный, до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ есть принятъ и уписанъ.

1632 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 2643—2648.

177. Универсаль примаса архіепископа Гнѣзненскаго Иоанна Венжика по случаю смерти короля Сигизмунда III-го.

Примасъ королевства, архіепископъ Гнѣзненскій Иоаннъ Венжикъ, соболѣзнуя о смерти короля Сигизмунда III-го, предписываетъ: 1) оповѣстять объ этомъ событіи всю речепосполитую, по воеводствамъ, повѣтамъ и т. д. 2) открыть повѣтвые сеймики въ Коронѣ и Литвѣ, а генеральный въ Варшавѣ—къ 3 Юня; 3) открыть конвокаціи какъ можно скорѣе; 4) установить на время interregnum-а правила для сохранения суда и гражданскихъ дѣлъ; 5) выслать посольства къ сосѣднимъ государямъ для обезпеченіи границъ ре-

чи-посполитой; 6) обсудить на сеймикахъ время и мѣсто избранія короля, а равно и предметы необходимые для улучшения дѣлъ отечества, и выразить все это въ инструкціяхъ посламъ; 7) дать имъ полномочія и позаботиться о скорѣйшемъ собраніи податей; 8) старостамъ—позаботиться объ уничтоженіи разныхъ непозволенныхъ скопищъ; 9) старостамъ пограничныхъ мѣстъ—не пропускать нѣзаконныхъ беспаспортныхъ людей; но если это будутъ послы, то давать объ нихъ знать примасу.

Лѣта Божого Нароженья тысяча шестьсотъ тридцать второго, мѣсяца Мая, четырнадцатаго дня.

На врадѣ кгородскомъ, въ замку его кор. милости Берестейскомъ, передомною Кнедеіономъ Михаелемъ Тризноу, стольникомъ вел. кн. Литовскаго, старостою Берестейскомъ, ставши очевидно его милость панъ Янъ Война, дворянинъ его королевское милости, универсаль ясне вельможного въ Бозѣ велебного ксендза Яна Венжика, зъ ласки Божое архіепископа Кнезненскаго, ку актыкованю до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ, который въ собѣ такъ се маеть: Joannes Wężyk, Dei gratia archiepiscopus Gneznensis, legatus natus regni Poloniae, primas et primus princeps, wszem w obec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, osobliwie ich mość panom senatorom, dygnitarzom, urzędnikom y wszystkim stanu rycerskiego obywatelom koronnym y

wielkiego księstwa Litewskiego, moim miłościwym panom colegom, przyiaciołom y braci. Przy zaleceniu służb y chęci moych, do wiadomości przywodzę, że się tak Panu Bogu podobało, którego woli świętey przeciwie się nie podobna, wziąć nam z tego świata do chwały swey króla iego mości Zygmunta trzeciego, pana naszego, a nas y oyczyznę naszą, za śmiercią iego, w teraznim (sic) osiroceniu bez pana y głowy zostawić nielza; iedno wszystko z rąk iego wdzięcznie przyjąwszy y teraznieysze rzeczypospolitey osirocenie opiece y opatrności iego świętey oddawszy, nam senatorom koronnym y wielkiego księstwa Litewskiego, którym podług prawa pospolitego y zwyczaju tey oyczyzny starodawnego, po śmierci królow panow naszych obmyśliwanie rządu y składanie czasu mieysca elekcii przyszyłej przynależy, powinności naszej poczować się potrzeba: за чым, że миѣ Pan Bóg z woli swey świętey piwszym,

lubo najniegodniejszym w tej rzeczy-
 politey chciał mieć pod ten czas se-
 natorem, idąc za zgodą y zdaniem ich
 mość panow senatorow koronnych y
 wielkiego xięstwa Litewskiego, na ten
 czas w Warszawie przy świętobliwym
 ciele króla iego mości świętey pamięci
 będących, moich miłościwych panow y
 kolegow, z powinności mnie samego y
 zwyczajau dawnego, naprzod: zeyście z te-
 go świata y śmierć żalosną króla iego
 mości, pana naszego, którą dnia ostat-
 niego miesiąca Kwietnia przed świtaniem
 w Warszawie Pan Bog dopuścił, do wia-
 domości wszech stanow coronnych y
 wielkiego xięstwa Litewskiego przywo-
 dzę; y żeby ona po wojewodstwach, po-
 wiatach y grodach wszystkich obwieszczo-
 na była urzędom wszystkim, którym to
 należy, żądam y napominam z powinności
 urzędu mieysca mego. A oraz, za radą
 także y zdaniem ich mościow tych że
 panow senatorow, trzymając się praw y
 zwyczajów starodawnych,—ponieważ nic
 dotąd nowszego rzecz-pospolita in casum
 interegni nie postanowiła,—wprzód seymi-
 ki powiatowe w koronie, iako y wielkim
 xięstwie Litewskim na dzień trzeci mie-
 siąca Czerwca; wojewodstwu iednak Ma-
 zowieckiemu partykularne seymiki na
 dzień dwudziesty siodmy miesiąca Maia;
 a ieneralny w Warszawie na dzień po-
 mieniony trzeci miesiąca Czerwca; w wo-
 iewodstwach zaś pruskich poprzedzić mają
 seymiki partykularne, wedle żądania ich
 mościow panow wojewodow tamecznych
 złożone; a ieneralny w Grudziondzu na
 ten ze pomieniony dzień Czerwca; a kon-
 wokacya na dzień dwudziesty wtory te-
 goż miesiąca Czerwca w Warszawie na-
 znaczam y składam, na którą żeby ich
 mość panowie senatorowie y panowie
 posłowie z wojewodstw wcześniej na dzień
 piirwszy; gdyż na tym salutis et securitatis
 reipublicae wiele należy, żeby co prę-
 dzey conwokacya odprawiona była, zia-
 chali, przez miłość oyczyzny proszę y

napominam, ponieważ na tych conwoca-
 cii czas y mieysce elekcii przyszedły, da
 Bog, pana złożone y naznaczone być ma.
 Na tych że, podług kapturow przeszłych
 rząd, bezpieczeństwo, sposob sądow, pod
 ten czas interregnum sprawiedliwości
 świętey, bez których żadne państwo stać
 nie może; także dla czynienia zapisow y
 contractow, leżenia xiąg sposob namo-
 wiony będzie; securitas do tego granic
 coronnych y wielkiego xięstwa Litew-
 skiego, pacta z pany y panstwy sąsiedz-
 kiemi przez poselstwa potwierdzone y
 zatrzymane y zgoła ze wszystkich stron
 bezpieczeństwo rzeczy-pospolitey za po-
 mocą Bożą y za spolnym się około tego
 wszystkiego zniesieniem obmyślone być
 ma. Więc y to, coby na eleccyi za radą
 y zgodą wszech stanow obóyga narodow,
 przyszedłemu, da pan Bóg, panu do popra-
 wy rządu y praw podać, więc y aby mo-
 dus electionis być miał, czas y plac ra-
 dzić będzie: co wszystko żeby y na sey-
 mikach uważano y, żeby iuż te sprawy
 y deliberacye rzeczy-pospolitey w tym
 uniwersale wyrażone, za instrukcją po-
 mienionych seymikow były, abyśmy na
 potym czasu nie wpuszczali y nowymi
 ziazdami kosztu sobie nie przyczyniali; y
 do tego, żeby moc ich mościom panom
 posłom na przyszłe conwocacyi umawiać
 się dana była. A przytym, żeby te podat-
 ki, na przeszłym seymie uchwalone dla
 tym prędszych presidya, (rzczej-pospo-
 litą nie iest bezpieczna) wybierane iako
 nayprędzey y wydawane były, (assecuri-
 tas wybierania ich opoenowana); także dla
 porządniejszego zatrzymania woyska
 Ukrainskiego y opatrzenia bezpieczniej-
 szego granic rzeczy-pospolitey z tey tam
 strony; ponieważ się czas sam oddawa-
 nia, wybierania kwart zbliża, aby one ich
 mość panowie dzierżawcy, z powinności
 swey na czas y mieysce prawem opisa-
 ne, odsyżali. Y powtórnie żądam y napomi-
 nam, prosząc przez też miłość oyczyzny
 wszystkich wielmożnych moich miłości-

wych panow, żebyście wszelakiey niechęci y nieznaski, które te iedno między kim zachodzili, dla dobrego oyczyzny, w której zdrowie y całość każdego zamyka się, z serc swych złożywszy y prywatnych pożytkow, abo respektow zaniechawszy, zgodzie oney świętey staropolskiey, którą y przed tym świątobliwie za przodkow naszych captury stwierdzały, do terażnich rad, spraw rzeczy pospolitey przystępowali. A iż też śnać ludzie swobodni iuż się po niektórych mieyscach do gromad prawem zakazanych kupy zaczynaia; proszę y napominam ich mość panow starostow sądowych koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego, aby tey swey woli z urzędu y powinności swey zabiegali y takowego się kupienia niedopuszczali; gdyż te postempki swowolne czasu swego, według obostrzenia prawa pospolitego y sposobow z conwocaj namówionego, bez karania zostawać nie mogą. Ale y tego życzę, aby niź do tey conwocacji przydzie, po uskromieniu tey swey woli y opatrzenia bezpieczeństwa domowego w wojewodstwach y powiatach, był iako nayprędzey sposob na tych że seymikach namówiony. Ich mość panom starostom także pogranicznym napominam, aby żadnych cudzoziemcow, którzy by suspecti byli y słusznych paszportow nie mieli, do corony nie puszczali; a iesli by się poseł od którego pana cudzoziemskiego trafił, aby o nim do mnie znać nieomieszkanie dawali, a samego, póki ode mnie informacya do ich mość nie przydzie, na granicy zatrzymali. Do czego wszytkiego, żeby nam Pan Bóg z miłosierdzia swego pomoc raczył, onego pokornie proszę, ten uniwersał ręką mą podpisuiąc z przyłożeniem pieczęci moiey y za zdaniem ich mość panow senatorow, na ten czas w Warszawie będących, iaśnie wielbnych ich mości: xx. Macieia Kuiawskie-

go, Stanisława Płockiego Łubienskich, Jakuba Zadzika Chełmskiego canclerza coronnego—biskupow; iaśnie wielmożnych, wielmożnych ich mość: Lwa Sapię Wilenskiego, hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, Mohilewskiego, Brzeskiego; Stanisława z Radzieiowicz Radzieiowskiego Łęczyskiego, Sochaczowskiego y Marcina Kazanowskiego, Podolskiego, Bohusławskiego; Alexandra Korwina Gąsiewskiego, Smolenskiego Pinskiego; Mikołai z Ciechanowca Kiszkę, Mściśławskiego, Wilkomirskiego; Kaspra Dennhofa, Derpskiego, Wielunskiego, Bolesławskiego, Rayskiego—woiewodow y starostow; Maximiliana z Przerzembra Przerzembkiego, Siradzkiego, Sniatynskiego, Corsnńskiego (sic), Moscinskiego, Mikołai Kołaczkowski, Krzywinkiego, Uyskiego y Pilskiego, Piotra Żabickiego, Liwskiego—kasztelanow y starostow; Łukasza z Zebnina Opalinskiego, marszałka wielkiego coronnego, Odolanowskiego Kamienieckiego, Leżayskiego, Łosickiego; Olbrychta Stanisława Radziwiła, xiążęcia na Ołyce y Nieświżu, canclerza wielkiego xięstwa Litewskiego, Pinskiego, Gniewskiego, Tucholskiego, Wielinskiego; Tomasza Zamoyskiego na Zamościu, podcanclerzego coronnego; jenerała Krakowskiego Rapsztynskiego, Knyszynskiego; Pawła Sapię, podcanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego, Oszmianskiego, Homelskiego, Kamienieckiego; Jana Mikołai z Żurowa Daniłowicza, podskarbiego wielkiego coronnego, Przemyskiego, Samborskiego, Drohobyckiego,—starostow, podaię y do grodu posyłam. Dan w Warszawie, dnia piątego miesiąca Maia, roku pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego wtórego. Который то универсалъ, черезъ особу вверхуменованую ку артыкованю поданный, до книгъ вгродскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

1632 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 2653—2654.

178. Универсалъ гетмана в. кн. Литовскаго Льва Сапѣги ротмистру Михаилу Кучевскому.

Гетманъ в. кн. Литовскаго—Левъ Сапѣга симъ универсаломъ извѣщаетъ, что въ бытность его въ Варшавѣ, сенаторы обоихъ народовъ просили его позаботиться о безопасности пограничныхъ съ Москвою мѣстъ,—сѣверскихъ и другихъ. Вслѣдствіе этого онъ гетманъ и посылаетъ своего ротмистра съ тѣмъ, чтобы онъ сформировалъ небольшой пѣхотный отрядъ во 100 человекъ, для Дорогобужскаго замка. Жалованье этому отряду должно производиться изъ Литовскаго

скарба, въ слѣдующихъ размѣрахъ: ротмистру, въ мѣсяцъ—20 венгерскихъ талеровъ; поручику тоже въ мѣсяцъ—10 талеровъ; хорунжему, барабанщику, десятникамъ по 5 талеровъ, каждому; солдату— по 4. Кромѣ этого: суена фалендышоваго ротмистру—8 локтей, по 2½ злата за локоть; поручику—7 локтей тоже по 2½ злата; пѣхотѣ, на троихъ— два постава каразей. Служба ротмистру будетъ считаться со дня вступленія его въ крѣпость.

Лѣта Божого Нароженья тысяча шестьсотъ тридцать второго, мѣсяца Мая девятнадцатаго дня.

На врадѣ кргодскомъ, въ замку его кор. мил. Берестейскомъ, предо мною Еримъ Александромъ Станкевичомъ, подстаростимъ Берестейскимъ, ставши очевисто его милости панъ Михаль Кучевскій, ротмистръ его королевское милости пѣхотный, листъ универсалъ ясне вельможного его милости пана Лео-она Сапѣги, гетмана великаго князства Литовскаго, ку активованю до книгъ кргодскихъ Берестейскихъ подалъ, на рѣчь меновите въ немъ описану, который мене подстаростего жедалъ, абы принять и до книгъ уписанъ былъ. Я подстаростій, видечи быть рѣчь слушную, тотъ универсалъ принявши, до книгъ кргодскихъ Берестейскихъ уписалъ вельмомъ, которого уписуючи въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маеть: Leo Sapieha, woiewoda Wilenski, w. x. Lit. Brzescki, Mohilowski starosta, urodzonemu panu Michałowi Kuczewskiemu, rotmistrzowi, na posłudze rzeczy-pospolitey będącemu, chęci moje zaleciwszy. Iakie niebezpieczeństwo następuje od Moskwy, pod ten czas zescia s tego świata niaśnieyszego króla iego mości, pana naszego miłościwego, bacząc ich mc. pp. senatorowie coronni y w. x. L., przy świętobliwym ciele igo kr. mści zgroma-

dzeni, y przychylając się do uchwały seymu przeszłego, zlecić mi raczyli, za spólnym swoim consensem: aby zamki pograniczne, tak Siewierskie, iako y in-sze, presidia, ludźmi służyłymi opatrzył, dawszy mi na to swoię assecuratię do wielmożnego imć pana podskarbiego ziemskiego w. x. L., aby pieniądze na ten zaciąg z skarbu rzeczy-pospolitey w. x. L....*). Przeto ia, mając zaleconą dzielność wm. w sprawach rycerskich, przypowiadam ci słuźbie na zamek Dorohobuzki y, tam gdzie ocasyia rei gerendae będzie wyciągała, na osob piechoty dobrej sto, dotąd, póki tego będzie okazywała potrzeba; na którą piechotę naznaczam zapłatę z skarbu rzeczy-pospolitey w. x. L., gdzie też list mój o pieniądze posyłał, to iest: samemu wm. na kuchnię na każdy miesiąc, póki wm. w słuźbie będziesz trwał—talarow węgierskich dwadzieścia; a porucznikowi na miesiąc—talarow węgierskich dziesięć; chorążemu, Doboszowi, dziesiętnikom—po talarow węgierskich pięciu; pachółkowi każdemu na miesiąc—po talarow węgierskich cztery; sukno zaś różne: wm. samemu falendyszku łokci ośm, po złotych półtrzecia; porucznikowi—łokci siedm, także po złotych pułtrzecia; piechocie, na trzech—karazy dwa postawy; także na chora-

*) Въ подлинникѣ пропущено слово библиотека "Руниверс"

giew y бѣбен, wedle dawnego zwyczaju. Pewenem tego, że wm. pachołkow dobrych służeń, de nomine et cognomine dobrze sobie wiadomych, ze wszystkim porządnym apparatusem woijnym, do służby pieszey należącym, sposobiwszy, zupełną piechotę mający, władzy hetmanskiej podlegając, na ten zamek iako nauptredzey pospieszyć się; a służba pocnie się wm. od przyscia wm. na ten zamek y od popisu, który się będzie odprawował przediego mć panem pisarzem polnym w. x.

L., albo namieśnikiem imci przysięgłym. Nie wątpię, że wm. będziesz postępował, coby było z dobrą sławą wm. y przysługą rzeczy-pospolitey. W Warszawie, dnia ósmego Maia, anno tysiąc sześćset trzydziestego wtorego. У того листу универсалу печать притиснена и подписъ руки тыми словы: Leo Sapieha, hetman w. x. L. Который же то листъ, ку антикованью поданный, до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

1632 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 2680—2682.

179. Листъ повѣтоваго сеймика о порядке судопроизводства до установления каштуровыхъ судовъ.

Рады в. х. Литовскаго, сановники и чины земскіе и городскіе и все рыцарство Брестскаго воеводства, собравшись на повѣтовый сеймикъ для взысканія средствъ въ сохраненію справедливости на время безкоролья впрѣдъ до открытія судовъ *каштуровыхъ* (т. е. междуцарственныхъ), постановили слѣдующее:

1) отправить на конвокацію въ Варшаву своихъ пословъ съ тѣмъ, чтобы они уведомили воеводство,—или о постановленіяхъ Варшавскаго сѣзда, относительно открытія вышепоименованныхъ каштуровыхъ (т. е. междуцарственныхъ) судовъ, или же о постановленіяхъ по этому же предмету другихъ воеводствъ;

2) въ ожиданіи же посольскихъ реляцій, прежде чѣмъ откроются эти суды, подстароста Брестскій долженъ принимать и собственноручно скрѣплять всѣ тѣ акты, реляціи и протестаціи, которые могутъ отправляться безъ установленныхъ сроковъ, долженъ принимать онъ самъ и отнюдь не его намѣстникъ;

3) при скрѣпѣ подстаросты должна находиться и подпись городскаго писаря;

4) порядокъ этотъ долженъ существовать до вступаящаго реляційнаго сеймика, т. е. до времени возвращенія послы съ конвокаціи.

Лѣта Божого Нароженья тысячестысять тридцать второго года, мѣсяца Іюня пятого дня.

На врадѣ вгородскомъ, въ замку его королевское милости Берестейскомъ, передо мною Еримъ Александромъ Станкевичомъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно земьяне господарскіе воеводства Берестейскаго, его милость панъ Ерій Кугрекъ и его милость панъ Петръ Горновскій, листъ сгодный всее братьи сеймовый ку антикованью до книгъ врадовыхъ подали, которого уписуючи въ словѣ до слова такъ ся въ собѣ маетъ:

Му rady w. x. L. dignitarze, urzędnicy ziemscy, grodscy, y rycerstwo wo-

iewodstwa Brzeskiego, którzymy tu na seymik powiatowy, conwocatii Warszawskiej uprzedzaiący, do Brześcia ziachali, wszem wobec y każdemu zosobna, komu by to wiedzieć należało, oznaumujemy: Iż pod ten czas żałośny interregni, obmyślawaiać oyczyźnie naszej rząd, pokóy y bespeiczenstwo, powtóre nie mniey y temu woiewodstwu sprawiedliwość świętą, aby Pan Bóg in hoc orbitatis casu, róki Pan Bóg króla pana nowego dać raczy, była odprawowana: acz byśmy sobie tego ex nunc życzyli; ale y z tego ziazdu naszego powiatowego wysyłamy zaraz na conwocatią Warszawską posły nasze, to iest: wielm. im. pana Krzysztofa Sapiehe, krayczego w. x. L., im.

пана Гедеопа Михаѣла Трызнэ, stolnika w. x. L., starostę Brzeskiego, iego mć pana Konstantego Szuyskiego, pisarza ziemskiego Brzeskiego, y pana Piotra Piekarskiego, dla spólney obrady o całości, bezpieczenstwie y wszystkich potrzebach rzeczy-pospolitey. Na którym zieżdzie Warszawskim lubo postanowienia pewne o sądach kapturowych będą, lubo wiadomość pewną o tym, iako sobie inше woiewodstwa w. x. L. w способ sąдов kapturowych postanowią, co nam też pomienieni ichm. panowie posłowie naszы s konwocatii Warszawskiej do wiadomości przynosą; przeto spólnie y zgodnie postanowiwszy, zatrzymać się z tym do relacyey ichm. pp. posłов наших, tylko sobie waruiemy y postanовiamy: iż nim sąды kapturowe nastанą, ma y powinien będzie ichm. pan Ierzy Alexander Stankewicz, podstarości Brzeski, pod tytułem y podpisem na suscceptach swoim, a nie przez namiesnika, wszыtkie protestacye, relacye woźnych, testamenta y inne acty, które by według prawa mogli bez roczkow odprawować, pod ten czas non obstante interregni tem-

pore, przымować z podpisaniem ręki swey y pieczęcią wypisy wydawać; do których przecie y im. pan pisarz grodzki podpisować się; y to ma trwać tylko do seymiku relacyinego, po conwocacii Warszawskiej przypadającego. Кtóре to nasze zgodne postanowienie zleciłiśmy do xięг grodzkich donieść im. panu Ierzemu Грекови y im. panu Piotrowi Hornowskiemu od нас на то deputowanym, s podpisem directora на ten czas кола нашего, iaśnie wielmożnego імć. pana Leona Sapiehi, woiewody Wilenskiego, hetmana wielkiego w. x. L., starostы Brzeskiego y Mohilewskiego. Pisan w Brześciu, anno Domini тисяч sześćset trzydziestego wtorego, dwadzieście czwartego Iuniу. У того листу при печати подпись руки тыми словы: Leo Sapieha, woiewoda Wilenski, hetman w. x. Lit., директор кола сеймикowego, рѣка swа. Который же тотъ листъ согодный, черезъ особъ верхуменованыхъ ку актикованью поданый, до книгъ вradoвыхъ кгродскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

1632 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 3163—3165.

180. Постановление Брестскаго дворянства о поголовномъ участіи въ избраніи короля.

Дворяне Брестскаго воеводства, собравшись на реляційный сеймъ для выслушанія своихъ пословъ, постановили: по примѣру своихъ предковъ, всегда оказывавшихъ любовь къ отечеству, поголовно всѣмъ имъ двинуться въ Варшаву на избирательный сеймъ и, согласно Варшавской генеральной

конфедерация, указавши на рани отечества, участвовать какъ въ составленіи условій новому королю, такъ за тѣмъ и въ его избраніи—свободными голосами, какъ это вытекаетъ изъ сущности самого свободного избранія.

Лѣта Божого Нароженья тысяча шестьсотъ тридцать второго, мѣсяца Августа двѣнадцатаго дня.

На врадѣ кгродскомъ, въ замкѣ его королевское милости Берестейскомъ, передо мною Криштопомъ - Михаломъ

Тризноу, стольникомъ великого князства Литовского, старостою Берестейскимъ, постановившисе очевисто земiane господарские воеводства Берестейского ихъ милость панъ Мартинъ Брововскій и панъ Фелицианъ Вагонов-

скій, покладали ку актированью и до книгъ владовыхъ подали згуду всихъ обывателей воеводства Берестейского, которые вси а вси мають виритимъ ѣхать на пришлюю елекцію до Варшавы, на обобранье короля его милости, пана собѣ такъ въ коронѣ польской, яко и у великомъ князствѣ Литовскомъ, на день двадцать семый мѣсеца Сентября, въ року теперешнимъ тысеча шестьсотъ тридцать второмъ, и просили мене, старосты Берестейского именемъ всихъ радъ, дигнитаровъ, урядниковъ великого князства Литовского, и обывателей стану рыцарского воеводства Берестейского, абы тая згода сполечная до книгъ владовыхъ принята и вписана была. Я староста, чинечи досыть просьбѣ ихъ милости, тую згуду принявши, до книгъ вписати велѣломъ, которого вписуючи слово до слова такъ ся въ собѣ маеть: *My rady, dignitarze y urzędnicy w. x. Litewskiego y obywatele stanu rycerskiego woiewodztwa Brzeskiego, którzyśmy się na dzień iedenasty miesiąca Augusta, w tym roku tyśiąć sześćsetnym trzyciestym wtorym, na seymik relacyiny, po przeszłej główney Warszawskiej, wszystkich koronnych y w. x. L. stanów convocaciy przypadaiącey, ziachali, oznaymujemy, iż po wysłuchaney ichmѣ panów posłów naszych relacyiey, zgodziliśmy się na to, abyśmy przykładem onych przodków naszych miłość ku oyczyźnie swey oświadcziac przyszłej electiey nowego króla, pana naszego, który iest nazacnieyszym wszystkim wolności naszych kleynotem y ozdoba, nie przez posły, ale sami osobami naszymi odprawili y na czas onemu naznaczony, to iest, na dzień przyszły dwudziesty siódmy Septembris, stawili się pod Warszawę y przez wszytek czas electiy cierpliwie trwali, y wedle confederaty generalney Warszawskiej, swiežo uchwaloney, wprzod vulnera rei-publicae uka-*

zawszy, conditie, które nowemu panu podane być mają, namawiali et tandem onego sobie swobodnymi głosy, tak iako natura wolney electiey niesie, zgodnie, za pomocą Bożą, obrali. Na co, iakośmy się zgodzili, tak dla lepszey pewności szlacheckimi pocziwemi słowy przyrzekliśmy to solennie y rękoma swemi podpisaliśmy się na to. Dan w Brześciu, dnia dwunastego Augusta, roku tyśiąć sześćset trzyciestego wtórego. У тое згоды при печаляхъ подписи рукъ тыми словами: Leo Sapieha, woiewoda Wilenski, hetman wielkiego xięstwa Litewskiego; Aleksander-Ludwik Radziwiłł, woiewoda Brzeski, director seymiku Brzeskiego; Sapieha Christoph, krayczy w. x. L.; Gedion-Michał Trizna, stolnik w. x. L., starosta Brzeski; Albricht-Władysław Radziwiłł, kasztelan Trocki ręką własną, Andrzej Matulski, kasztelan Brzeski; Mikołay Sapieha, na Kodniu, chorąży w. x. Lit.; Kazimierz Tyszkiewicz, podkomorzy Brzeski; Ian Szuyski, chorąży woiewodztwa Brzeskiego; Chrystoph Szuyski, podstoli Brzeski; Constanty Szuyski, pisarz ziemski Brzeski; Andrzej Szuyski; Alexander Szuyski; Kazimierz Buchowiecki, marszałek Staroduba, ziemie Siwierskiej; Piotr Pocię ręką swą, Ian Swiderski ręką, Piotr Piekarski manu propr.; Stanisław Rayski z Rayska; Gerzy Grelle Christianus ręką własną; Krzysztof Rucky z Wilcza y Rudy ręką swą; Maximilian Kulaczycycki; Ian-Kazimierz Umiastowski, sekretarz iego k. mci; Albricht Sawicki; Iulian Wyhanowsky; Gabriel Zaranek Hubowski ręką; Zygmont Młoczewsky; Piotr Kochlewsky; Franciszek Umiastowski; Iarosz Skinder ręką własną; Heronim Iundził ręką; Adam Rzeszeturski; Stanisław Łyszczynski; Marcin Brzozowsky; Piotr Hornowski; Fiediuszko Ławryn; Wasili Kaleczycky; Baltazar Bobrownicki ręką swą; Samuel Hornowski; Padkowski Alexander; Andrzej Kaleczycki;

Andrzej Mazanowsky; Chrisztoph Piekarski; Christoph Witunowski; Łukasz Łyszczynsky ręka; Stanisław Krzywiecki ręka swą; Jan Skokowski ręka; Teodor Położynski; Franciszek Niepokoczycki.

Которая то угода постановенья обывателей воеводства Берестейского до книг владовых вгородских Берестейских есть принята и записана.

1645 г.

Изъ книги за 1667—1668 годы, стр. 1464—1467.

181. Подтверждение привилегии короля Яна Казимира на Магдебургское право мѣстечку Мальчу.

Король Янъ Казимиръ подтверждаетъ въ 1650 году привилегію на Магдебургское право, городу Мальчу. Привилегія эта дана была Мальчу первоначально королемъ Владиславомъ четвертымъ въ 1645 году, который, освѣдомившись, что его мѣщане въ Мальчѣ претерпѣваютъ разныя

невгоды отъ разныхъ судовъ, отъ чего приходятъ въ упадокъ доходы короля и рѣчи-посполитой, далъ имъ Магдебургское право, освобождая ихъ отъ всякой другой юрисдикціи. При томъ назначены имъ торговые дни по четвергамъ и три годовыя ярмарки.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ осмого, мѣсеца Мая шостого дня.

На врадѣ вгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно мѣщане мѣста его королевское милости Малча Василій и Митрусь Семеновичи, листъ привилей его королевское милости, въ справѣ и рѣчи нижеименованой, мѣстечку Мальчу служацій, ку актикованью до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ подали, въ тые слова писанный: Jan Kaziemierz, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznamujemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy: pokładany był przed nami przywilej świętey pamięci króla imści Władysława czwartego, pana brata naszego, pod datą—w Warszawie, dnia szóstego miesiąca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc sześćset czterdziestego piątego, mieszczanom miasteczka naszego Malcza, na prawo Maydeburskie y inne wolności dany, s podpisem ręki tegoż króla iego mości, pieczęcią większą w. x. Lit. zapieczetowany, cały, zupełny y żadney w sobie

wątpliwości nie mający; wniesiona przy tym była do nas imieniem tychże mieszczan miasteczka naszego Malcza prośba, abyśmy pomieniony przywilej mocą y powagą naszą królewską stwierdzili y zmocnili, który słowo w słowo wpisując, tak się w sobie ma: Władysław czwarty, z łaski Bożey, król Polski etc. Oznamujemy y niniejszym listem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu to wiedzieć należy, iż my, za przyczyną y prośbą niektórych z panów rady urzędników, przy boku naszym będących, za miasteczkiem naszym Malczem, w woiewodztwie Brzeskim-Litewskim, a w starostwie Błudnienskim leżącym, do nas wniesioną nakłoniemi, tudziesz mając informacją pewną y wiadomość, że od sąsiadów poblizszych stanu szlacheckiego przerzeczone miasteczko wielką oppresją, ukrzywdzenie, za pociąganiem ich do nienależytego sądu ponosi, skąd zniszczenie y uyma procentów naszych y rzeczy-pospolitey pochodzi, umysliliśmy obywatelom pomienionego miasteczka naszego Malcza prawo Maydeburskie, albo mieyskie, nadać y fundować, iako y niniejszym listem naszym nadaiemy y funduiemy y z prawa

polskiego w mieyskie albo Maydeburskie obracami, pozwalając im wszelakiego zwyczaju, do tegoż prawa należącego, wiecznie używać, oddalając od tegoż miasteczka wszystkie ziemskie y grodzkie prawa, sposoby y zwyczaje różne y przeciwnie Maydeburskiemu, wymuiąc każdego z mieszczan y przedmieszczan miasteczka, Malcza nazwanego, od jurisdycyctey wszelakiey coronnych y ziemskich sądów, aby nigdzie o sprawy y krzywdy osoby zachodzące odpowiadać y sprawować się nie powinni byli, tylko przed urzędem miasteczka wysz mianowanego appellacyey; iednak stronie ukrzywdzoney od sądu burmistrzowskiego do woyta, a w niebytności jego do lętwoyta, którzy wespół z ławnikami mają być przysięgli, a od nich directe do nas y sądu naszego zadworneho, zwyczaiem inszych miast wcale, zachowując y zostawując, pozwalamy y dopuszczamy. Obieranie rayców y burmistrza od wszystkich mieszkańców y obywatelów tamecznych ma być raz do roku, w pierwszy poniedziałek po nowym lecie; których obranych od pospólstwa czterech mają prezentować starości, albo podstarościemu tamecznemu Błudnienskiemu, y tego, którego on potwierdzi za burmistrza, mieć y przyznawać mają. Któremu urzędowi tak woytowskiemu iako y burmistrzowskiemu wszelakie, iako zwierżchności, uszanowanie y skromność u sądów, pod winami w prawie opisanemi, mieć nakazujemy, zostawując temuż uzrzędowi oboyu miasteczka wzwyż pomienionego wszystkie sprawy, tak kryminalne, iako y niekryminalne, powozne, mianowicie: o kradzież, mężobóystwo, okaleczenie y poranienie, spalenie, trucizny zadanie, wszelakie złości, występki winnych o wszelakie excessy karać; do tego przymować wszelakie zapisy, inscripcie, przedaży, legata y to wszystko, co do dobrego rządu miasta należeć będzie, zupełną y dostateczną moc y władzę daimy y confirmuemy. W ogra-

niczeniu tegoż miasteczka prawem Maydeburskim sądzić sprawy, wszystkie mieyskie, tak sądowe, iako y insze wszelakie pomienionego miasteczka Malcza, mają być pieczętowane woskiem zielonym, nosząc na pieczęci miesckiey świętego Piotra s kluczami; nadto pozwalamy wszystkim obywatelom miasteczka tego wolne robienie y szynkowanie piw, gorzałek y miodu, według zwyczaju pobliznego miasteczka Prużany, bez wszelakiey trudności, z tym iednak dokładem, żeby czopowe y inne procenta, w prawie y lust-racyach opisane, do skarbu rzeczy-pospolitey dochodziliby, mieć chcemy; czynsze y inne powinności, starostom naszym należyte, zwyczaiem pomienionego miasteczka Prużany, oddawać mają. A żeby większe y prędsze zgromadzenie w tym miasteczku ludzi mogło być, naznaczymy y utwierdzamy wiecznemi czasy targi w każdy tydzień, w dzień czwartkowy; iarmarki zaś w rok, ieden na świętego Piotra y Pawła apostołów, drugi—na szodopście, trzeci—na . . . . . Ruską, na które targi y jarmarki, w zwysz naznaczone czasy, wolno będzie każdemu, jakiegokolwiek kondycyey narodom, furmanom y rzemieśnikom (oprócz tym, których prawo zabroniło) przyjeżdżać y przychodzić, konie, woły, woski, łoie y insze wszelakie towary y kupie przywozić y tam od czasu naznaczonego do czasu, od urzędu pozwolonego, handle insze odprawować, rzeczy za rzeczy kupować, kupić zakupić, frymarczyć, przedawać y od siebie oddalać y insze wszelakie sprawy pocziwe odprawować. A żeby wszyscy, tak przyjeżdżający, iako y nazad się powracający, wszelakie mieli bezpieczeństwo, pod protectią y obronę naszą ich bierzemy, y aby to wolnością, iako y pod gleytem naszym szczycili się y oney używać mogli mieć chcemy.—Co do wiadomości wszystkich wobec y każdego z osobna, a mianowicie dignitarzów, urzędników, tak grodzkich, iako y ziemskich

województwa Brzeskiego, teraz y na potym będących przywodząc, rozkazuiemy, aby ich pomienionego miasteczka naszego Malcza obywatel przy prawie Maydeburskim, targach, iarmarkach, tym przywileiem naszym od nas onym miłościwie nadanych, zachowali y ni od kogo w tym żadney przeszkody nie mieli. Na co, dla lepszey wiary, ręką naszą dopisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć zozkazaliśmy. Pisan w Warszawie, dnia szostego miesiąca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc sześćset czterdziestego piątego, panowania krolestw naszych Polskiego trzynastego, Szwedzkiego zaś czternastego roku: Wladyslaus rex; Tomasz Woyniłowicz, sekretarz ikmci.—My tedy, król, do pomienioney proźby imieniem mieszczan miasteczka naszego Malcza do nas wniesioney, łaskawie się skłoniwszy, pomieniony przywiley, na prawo Maydeburskie y inne wolności im даны, mocą y powagą naszą królewską we wszystkich

onego punktach, clauzulach, condiciach y paragrafach, yle się z prawem pospolitym zgodzą, mocą y powagą naszą królewską ztwierdzamy, zmacniamy y approbuujemy. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Białowiczu, dnia iedynastego miesiąca Septembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset piędziesiątego, panowania krolestw naszych Polskiego wtorego, Szwedzkiego trzeciego roku. У того привилею его королевское милости печать великая великого князства Литовского, а подпись руки его королевское милости и его милости пана референдаря тыми словы: Jan Kazimierz król; Jan Dowgiąło Zawisza, referendarz y pisarz w. x. L. Kоторый же тотъ привилей его королевское милости, за подаьемъ оного ку актикованью, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ принять и уписанъ.

1655 г.

Изъ книги за 1629—1631—1646 годы, стр. 361—368.

182. Жалоба великаго канцлера Литовскаго Христофора Паца и великаго короннаго канцлера, епископа Луцкаго Пражмовскаго, а также Смоленскаго воеводы и Литовскаго полнаго гетмана Михаила Паца на пословъ Минскаго воеводства Мартина Володковича и Федора Лукомскаго о томъ, что они, не исполняя инструкци, дѣйствовали къ разрыву сейма.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ петьдесять пятого, мѣсеца Мая второго дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Иеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановивши се очевиство панъ Павелъ Станишевскій, тотъ процессъ именовемъ ясневельможного его милости пана Хриштофа Паца, канцлера великого князства Литовского, ку актикованью до книгъ

кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаний: Opowiadał y soleniter zaprotestował iaśnie wielmożny imś pan Chrystoph Pac, kanclerz wielki w. k. Lit., swoim y iaśniewielmożnego imości xiędza Mikołaiа na Praźmowie Praźmowskiego, biskupa Łuckiego, kanclerza wielkiego koronnego, także iaśnie wielmożnego pana Michała Pasa, woiewody Smolenskiego, hetmana polnego w. k. L., poki ichmci кожду z ich osobny protestacyi nie uczynią, imieniem na

ichmć pp. Marcina Wołodkiewicza, horodniczego Minskiego, y pana Teodora Łukomskiego, posłów woiewodztwa Minskiego, o to: iż ichm., naradziwszy się wprzód y na zamieszanie y zgubę w. x. Lit., a przytym na honor wysz pomienionych ichm. z cnoty, wiary, zasług y życzliwości ku oyczyźnie, w naycięższych rz-ptej czasiech, dobrze wszystkim znaiomych; a będąc posłami na seym w roku tyciąc sześćset sześćdziesiąt piątym, dnia dwunastego Marca złożony, iako na nim mała fide z bracią w domu pozostałą postępowali, nie promowując przez cały seym ani w izbie poselskiej, ani w senacie, bonum publicum uspokoienia y uwolnienia od ciężarów według instructyey swey w. k. Lit.; raczey s temi, którzy cum praeiudicato animo na rozerwanie seymu przyiechali, sekretnie znosząc się, tak powracaiać z rozerwanego seymu, a nie uczyniwszy żadney, ani przy konkluzyey seymu w senacie, ani na dwóch w. k. Lit. sesyach, ani w grodzie Warszawskim, lubo inszym publicznym, ut moris est, protestaty, ale snąc w tym czasie conquirendo consilia dobru popolitemu niesprzyiających y po różnych domach szlacheckich kłamliwe wiadomości o seymie królestwa ichmościów rozsiewiając, tandem dnia ósmego Kwietnia, w roku terazniejszym tysiąc szesćset sześćdziesiąt piątym w grodzie Słonimskim uszczypliwą, potwarną y honorowi woiewodztwa swego y całego w. k. Lit., nie tylko tych mianowanych ichmościów szkodliwo w rzeczy nigdy nie bydey zanieśli manifestatyą, a wprzód y, na ichm pana kanclerza wielkiego w. k. Lit., iakoby im. na prywatną sesyą ichm. p. r. posłów w. k. Lit. (lubo nie wszystkich) wezwawszy, miał sam in convulsionem vinculorum unionis y, ciagnąc na dismembratią, proponować conwocacyę, z której by nie tylko podatki postanowione, ale y commisarze na tractaty Moskiewskie, które nam wspólne są z koroną, wyprawieni byli, induxit, przytym że ichm. panowie coronni nie o zgubę w. k. Lit. nie dbaia, kiedy iuż drugi seym 1-mo radząc, aby w. k. Lit. o sobie radziło, w czym się dawna krzywda imść panu kanclerzowi dzieie; bo iako ichm. pp. pieczętarze sesiy pod czas seymu prywata autoritate nie składaia, tak y terazniejsza, za doniesioną imieniem ichm. panów posłów w. x. Lit. do iego kr. mości przez imć. pana kanclerza prozbą, od iego kr. mci złożona była. Y iest to ex usu w. x. Lit. na każdym seymie propter compendium temporis, o czym chiba nowi y spraw rzeczy-popolitey niewiadomi posłowie nie wiedzą; za zgromadzeniem tedy wszystkich ichm. pp. senatorów y posłów nie tak, iako protestuiać donieśli, była sesya, proposita na niey trzy puncta od i. k. mci, primum: iaki sposób salwowania w. x. Lit. od woysk tak wielkich Moskiewskich, które na wiosnę pewnie wynidą w panstwa w. x. Lit., kiedy seym iuż drugi rozrywa się? Secundum: iako woyska zażyć na tego nieprzyiaciela, kiedy niepłatne ustawiczną pracą zrobione y zruynowane? Tertium: co z monetą szelązną czynić, dla której wielki w wielkim x. Lit. ucisk? y w artykułach wszystkich woiewodztw był ten punkt, to w tych punktach nie proponował im. pan kanclerz conwocatii, ale wotowali pro mere wprzód y ichm. panowie senatorowie, gdzie y ichmość xiądz kanclerz koronny, iako biskup Brzeski, interfuit; a potym wszyscy ichm. pp. posłowie y każdy z mieysca swego sposoby podawał; ad primum punctum stanęło: prosić, aby i. k. m. constytutią seymu ostatniego tysiąc sześćsetnego sześćdziesiąt wtorego do skutku przywiódł, zwoławszy ichmościów panów deputatów coronnych y w. x. Lit. z senatu y z koła poselskiego, do concypowania instructii Moskiewskiey oznaczonych; co się w kilka dni stało, in praesentia ichmościów concypowa-

na instructia y ichm. pp. commissarzom dana. To w pierwszym punctie widoma potwarz, bo nie na convocaty, ale zaraz przy boku i. k. m. wedlug teyze constytuty commissia postanowiona y przez tractaty zatamować się może impet potengi Moskiewskiej, a ichm. panowie posłowie Minscy woiewodztwu swemu naybliższemu tego pokoju nie życzą, a nawet y nie zrozumieli sprawy: kiedy że dopiero na convocatii commissyi mianą mowę w protestatii dołożyli,— co się y bez convocatii sprawiło. W drugim punctie szły także wota, ichm. różny różne podawali sposoby; między wszystkiemi zdał się barziej libertati consentaneus modus,—przez convocatią składać podatki za ziechaniem na nie posłów z woiewodztw, niżeli za uniwersałami, iako niektórych woiewodztw byli artykuły; perswadował też convocatii usus dawny in anno tysiąc sześćset czternastego, tysiąc sześćset siedmnastego, tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego; czego na ten czas za discrimem bracią ichm. panowie coronni nie mieli y teraz tego nie mają, życząc, aby periculis z w. x. Lit. sami mogli mieć zasłonę: staneła tedy, za zgodą senatu y wszystkich i. pp. posłów, nie s perswazyi i. pana canclerza, prosić w tak ciężkim w. x. Lit. paroxismie i. k. m. o convocatią na same podatki. Odezwali się prawdziw, ieden z górnego powiatu y dwa z Minska, panowie posłowie, że o convocatią wzmianki w instructiach nie mieli, y lubo rzecz tak potrzebną widzieli, bez której żadną miarą w. x. Lit. salwować się nie mogło, wziąć ją jednak dobra muszą obiecując na seymikach promowować, gdy był i. k. m. woiewodztwom doniosł, tacitum na convocatią dając assensum, iakoż żaden z ichm. ani na sessyach, ani w grodzie nie manifestował; w czym invocatur fides wszystkich na ten czas będących. Z taką deklaratią wszedł ichm. pan Wołodkiewicz do kancelaryi w. x. Lit. do

i. pana Kotowicza, pisarza w. x. Lit., opowiadając się, że na seymiku convocatią promowować chce, toć nie słusnie w Słonimie protestował, ale y i. k. m. convocatią nie przez uniwersały, ani pro imperio złożył, ale per modum propositionis, tylko przez posła na seymiki, dokładając, iż in quantum by się ten sposób nie zdał, jeśli którzy insi podadzą woiewodztwa acceptare, gotow, co expressum w instructiach, hoc non merebantur procedendi pobożne intentiones i. k. m. noticia punctów wszelakich wszyscy zgodnie zezwolili simile; a że mnief w teyze protestacyi interpretatio declaracyi ichm. pana woiewody Smolenskigo przed królem iegom. uczynioney, aby miała ichm. panów coronnych ku w. x. Lit. czynić aversio: bo to iest zwyczajna hetmanom na konkluzyach seymowych,—prosić za woyskiem, aby płata była obmyślona, a in casum rozerwania seymu, zwykli ichm. protestacyi, że in quantum było niepomysłnego od nieprzyaciela, na woyska znużone niepłatne padło, aby nie przy wodzach, ale przy tych co seymy rwą zostawała wina; y woyska nie gdzie indziej, iedno ku panstwu do korony, nie mogąc wytrzymać potendze nieprzyacielskiej, ustępować by musiały satius, niżeli by się nieprzyacielowi poddawać miały; iako ci ichm. protestujące, raz Moskwie, drugi raz Szwedom podawali się; a przecie tego, za rozerwanie unii s koroną nie mieli,— tylko teraz, kiedy się ratować trzeba. Laeditur enormiter y honor iegom. xiędza kanclerza koronnego, iakoby na teyze sesyi miał perswadere naruszenie praw y wolności, bo o tym nec unum y o to, na sesyi nie było y wzmianki namnieyszej, ale na też media ze wszystkim w. x. Lit. y iegom. przypadł. Cedit ta protestatia y woiewodztwa Wilenskigo posłów, która, solitum votum liberum każdego posła, kiedy mieni, że ex quo woiewodztwo Krakowskie milczało, nie dając deklaracyi, że y Wilen-

skie milczeć miało, iakoby te woiewodztwa w. x. Lit. do zgody woiewodztwa Krakowskiego posłów w sprawach w. x. Lit. posyłałi, non cum libera voce,—co contra fundamenta libertatis et naturam defensionis, która każdemu obronę sui w ręce dała; co simul etiam woiewodztwa y coronne..... czynią, podatki składaia, co y woiewodztwo Minskie czyniło, a całemu w. x. Lit. od nieprzyziaciela otoczonemu, czynić nie godziłoby się y złemu w oyczynie, osobliwie confederatiom nowym nie zabiegać; y nie o te y insze od tychże pp. Minskich posłów w protestacyi do elekcii do zrywania unii suspicionis, o czym in publico od ichm. panów coronnych ani wzmianki w senacie izbie poselskiej nie było, chiba na prywatnych posiedzeniach informacyi ichm. od tych, co seym zerwali, zostali; aby y w w. x. Litewskim nie pozwolili na żaden sposób salvowania w. x. Lit. y od nieprzyziaciela y od woysk swoich, któreby bez płaty, ex desperatione mogło o iakich mieszzaninach pomyslić; — a to żeby y w. x. Lit. zamieszane o ostatnie przyprawione było zguby; że tedy ta protestatia non ex zelo boni publici, bo w Warszawie iey nie wspomiano, uczyniona, ale mere na zamieszanie w. x. Lit., na rozmnożenie nowych suspicyi, które ucichły były, na danie zeliozy między coronnemi a w. x. Lit. obywatelami, a w ostatku na zgubę w. x. Lit. osobliwie samegoż woiewodztwa Minskiego, naybliższego tego ognia od nieprzyziaciela, gdyby się ratować nie miało przez ten sposób iedyny—convocatią na szczegulne tylko podatki uczynioną; przytym protestatio ex odio privato et vindicta, że i. k.

m. pisarstwo ziemskie Minskie, które magni momenti w w. x. Lit. nie p. Marcinowi Wołodkiewiczowi, ale dawno zasłużonemu y laty y experientią dobrze starszemu i. p. Wołodkiewiczowi, przeszłemu woyskiemu Minskiemu, stryiovi iego respectem iego y rodzzonego iego zasług iegom. pana woiewody Nowogrodzkiego, oddał; iegomość zaś pan Łukomski, będąc wiecznym z oczewistey controwersyi banitem, per tumultus seditiones in republica chciałby honor swój reparować. Uczyniona ieszcze ta protestacya na rozkrzewienie y rozmnożenie diffidentii między stanem szlacheckim a urzędnikami rzpłey coronnemi y w. x. Lit. et in destractionem famaе ich. Chcąc tedy iegom. pan kanclerz w. x. Lit. swoim iegom. xdza kanclerza koronnego kolegi swego, tudzież y iegom. pana woiewody Smolenskiego imieniem, donieść stanom w. x. Lit. postemppek tak nieprzystoyny y szkodliwy w. x. Lit. iegom. pana Wołodkiewicza y iegom. pana Łukomskiego, a per contrarium y prawdziwszą relationem, iako się te rzeczy w Warszawie toczyli, tudzież wszelkie z głowy male informatorum wybić suspicie, przytym sami iako in causam honoris laesi, chcąc na każdym zieżdzie, osobliwie w samymże woiewodztwie Minskim, ieśli się poda okaza o tym, barzies na publicznych seymowych ziazdach, falsitatem et calumniām wysz mianowanym ichm. procurare tam solennem reprotestationem za wzięciem wiadomości do naybliższego w. x. Lit. podać rozkazał grodu. Которое жъ то оповѣданье есть до книгъ гродскихъ Берестейскихъ уписано.

1658 г.

Изъ книги за 1646—1677 годы, стр. 1121—1125.

183. Универсалъ короля Яна-Казимира, обезпечивающій диссидентамъ ихъ права и вольности.

Къ королю Яну-Казимиру поступила жалоба отъ диссидентовъ, что ихъ лишаютъ мѣста и голоса на сеймикахъ и дѣлаютъ имъ другія разнаго рода притѣсненія. Король, ссылаясь на подтвержденіе правъ и вольностей, сдѣланное

имъ при коронаціи, также на предшествующій рескриптъ, данный въ Вьдгоцахъ (Вромбергъ), вновь подтверждаетъ имъ ихъ права и вольности.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божьяго тысяча шестьсотъ пятьдесятъ осьмого, мѣсяца Сентябра шестнадцатого дня.

На врадѣ вгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Геронимомъ Казимиромъ зъ Елна Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевидно его милость панъ Самуель Войнеловичъ, рескриптъ его королевской милости, зъ канцеляріи великого князства Литовского въ справѣ и рѣчи въ немъ нижеименованной вынесенный, къ антикованью до книгъ вгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Jan Kazimirz, z Bożey łaski, król Polski, etc.... Oznaymuiemy tym universalemъ naszymъ, кому то wiedzieć będzie należało, osobliwie woiewodstwa Brzeskiego senatorom, dignitarzom, urzędnikomъ ziemskim, grodzkim, wszystkiemu stanowi rycerskiemu. Jeżeli co barziej w państwachъ naszychъ znaczne czynić zwykło mieszaniny y do powszechney pobudzać niezgody, iako gdy wewnętrzne prywatnychъ między poddanemi biorą górę nienawiści; tymъ bowiemъ najpotężniejsze państwa zъ swoichъ poruszone bywaią fundamentów, tymъ samymъ nieugaszone wъ najspokoyniejsze królestwa zaciągają się wojny: przeto my, odъ początku тей nieznaney wъ państwachъ нашихъ (zapobiedz), staraliśmy się, confuzey, — abyśmy takowe różnienia uspokoić y zaiątrzone wъ dyssidentiachъ poddanychъ nacznychъ animusz, do dawney przywieść mogli poufałości; gwoli czemu

lubośmy iuzъ prawa y wolności podъ czasъ szczęśliwey koronaciey naszej wszystkimъ dissidentibusъ in religione christiana,—pacem, tranquillitatemъ potwierdzili. Iednakъ, choć iakoъ najlepiej malisъ тей rzeczy-pospolitey mederi, za supliką obywatelówъ woiewodstwa Brzeskiego dissidentiumъ in religione, którzy za równą zъ in-nemiъ tegożъ woiewodztwa concivibusъ ineluctabili necessitati succumbere y potenciey nieprzyacielskiey cedere musieli, na to wydaliśmy reskrypta nasze, a mianowicie reskryptъ pośledni wъ Bidgoszczy, wъ którym, iakoъ inszymъ poddanymъ naszymъ, takъ dissidentomъ in religione wъ woiewodstwie Brzeskimъ, nicъ na łasce naszej przezъ to szkodzić nie ma, deklarowaliśmy: pogotowiu sъ тей przyczyny,— abyъ ekзуzy odъ ziazdów, seymikówъ y publikъ aequalitati y wolności szlacheckiey służącey, byдъ mieli—zabroniliśmy y szczyrзе wszystko to reskryptamiъ naszymiъ objaśniliśmy. A że znayduią się тacy, którzy inъ levipendioъ takoweъ maiącъ reskryptaъ nasze, wielką imъ oppressyą czynią, żadnego правного zъ ними nieъ uczyniwszyъ experimentu, rugującъ ichъ sъ pośrodkuъ siebie na seymikachъ y wolnegoъ zasiadania y głosu między sobąъ broniąc,—iakoъ to patetъ nobisъ zъ suplikiъ ichъ, naъ terazniejszymъ seymieъ namъ y rzeczy-pospoliteyъ podaney, y zъ wieluъ osóbъ wiary godneyъ relacyi, namъ uczinionej,—żeъ ichъ bezъ wszelkieyъ przyczynyъ rugowanoъ naъ seymikuъ relacyinymъ Kamienieckimъ, naъ którymъ choćъ imъ nieъ odъ kogoъ zadanoъ nieъ było, jednakъ oniъ sa-

mi przez się dostatecznie wywiedli niewinności swoiey testimonium; ani na kommissyey, tamże w Kamiencu od nas złożoney, nic na nich dowiedziono nie było, w czym by mieli zgrzeszyć przeciwko nam y rzeczy-pospolitey; tylko ex solo odio to pochodzi, iż ich y nablizko przeszłym seymiku Brzeskim pōselskim rugować chciano: co wszystko, że się przeciwko wolnościom szlacheckim y prawu pospolitemu, in pactis conventis opisanemu, dziecie,—wnosili do nas na terazniejszym w Warszawie seymie powtórnią przez suplikę proźbę swą, abyśmy, stosując się do tegoż prawa pospolitego y reskryptów naszych, mianowicie posledniejszego, wszelką im securitatem warowawszy, między nimi nienawiści uspokoiłi. My tedy, życząc iako największego w państwach naszych uspokoenia, y aby prawa wszystkie nienaruszone zostawały, wszystkim, którzy się w całym woiewodstwie Brzeskim znajdować będą, obywatelom dissidentibus in religione,—iako pierwszym reskryptem w Bidgoszczy wydanym, tak y terazniejszym na tem seymie ex senatus consulto commitali, które się przy bytności trzydziestu osob panów senatorów odprawowało,—omnem securitatem waruiemy, y aby sine praepeditione quarumvis personarum wolności swoich szlacheckich zażywali, mieysca y głosy wolne na ziazdach publicznych y prywatnych miewali;—terazniejszą wolą naszą rzetelną mieć chcemy nienaruszenie. A ieśliby ktokolwiek, iakim kolwiek sposobem, przeciwko przeszłej y terazniejszey wolej naszej wyrazney, ex senatus con-

sulto comitali wydaney, ważył sie mianowanych obywatelów woiewodstwa Brzeskiego, dissidentes in religione per vexam turbare, mieysca y głosu, na seymikach, ziazdach publicznych y prywatnych bronić, na honor y substantie violenter następować; z takowym każdym, iako cum violatore pacis et tranquillitatis publicae, prawem dissidentibus czynić wzaiem. Gdzie by kto z obywatelów woiewodstwa Brzeskiego miał iaki do dissidentów, tamże mieszkających, przystęp, aby dla tego nie mieszaiąc publicznych ziazdów, prawom także z nimi in foro czynił y prywatney krzywdy na nich iurydice dowodził: tym listem uniwersałem naszym dozwalamy. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przyciśnąc rozkazalismy. Dan w Warszawie, na seymie walnym, dnia dziewiątego miesiaca Sierpnia, roku Panskiego tysiąc sześćset pięćdziesiąt ósmego, panowania krolestw naszych polskiego—dziesiątego, Szweckiego—iedynastego roku. У того рескрипту его королевской милости при печати великой великого князства Литовскаго притисненной подпись руки теми словами: Іаи Kazimierz król; а по томъ подписѣ подпись руки писара великого князства Литовскаго: Andrzej Kotowicz, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ рескриптъ его королевской милости, черезъ особу верхуменованую ку активованью поданный, есть до книгъ вгродскихъ Берестейскихъ принять и уписанъ.

1660 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 13—15.

184. Универсалъ короля Яна-Казимира объ усиленномъ взиманіи податей по случаю непріятельскаго нашествія.

Король Янъ-Казиміръ универсаломъ своимъ объявляетъ, что не смотря на всѣ старанія заключить миръ подъ Боровомъ, условія онаго не состоялись, и непріятель съ вооруженною силою устремляется на Литву и Польшу; вслѣдствіе сего созваны были въ Варшаву всѣ сенаторы для об-

сужденія средствъ на военныя издержки, — тѣмъ бохѣ, что срокъ взноса податей уже прошелъ и подати не внесены: потому съ общаго совѣта постановлено: собрать всѣ подати сполна съ в. к. Литовскаго и назначить для этой цѣли сборщиковъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятого, мѣсяца Сентября семнадцатого дня.

Передо мною Геронимомъ Казиміромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, двореникомъ и покоевымъ его королевское милости, постановившимъ очевидно панъ Петръ Шимкевичъ, слуга skarбовый, универсалъ его королевское милости, на рѣчь въ немъ ширей описаную служацій, ку артикованью до книгъ Гродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Jan-Kazimierz, z Bożey łaski, król Polski, etc. Wszem wobec y każdemu zosobna, duchownego y szlacheckiego stanu, iakiey kolwiek conditiei ludziom, a osobliwie wielmożnym, urodzonym senatorom, dygnitarzom, urzędnikom, ziemskim, grodzkim, dzierżawcom, szlachcie, rycerstwu y wszystkim obywatelom woiwodztwa Brzeskiego, uprzejmie y wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Wielmożni, urodzeni, uprzejmie y wiernie nam mili! Sprobawawszy traktatem, przez pół roka y daley pod Borysowem się wlekącem, do zawarcia pokoju wezwanego nieprzyaciela, a nic więcey nie doświadczywszy, tylko że na dalszą państw naszych czuwa zgubę, y co raz to głębiey woyska swoje w państwa nasze zmyka, zwołaliśmy byli do boku naszego, do Warszawy, panów senatorów y urzędników, duchownych y swieckich,

wodzów woyskowych, koronnych y w. x. Lit. y uformowaliśmy consilium bellicum, iakoby daley z nieprzyacielem postąpić; na którym zgodnie to stanęło, abyśmy mieczem, przy sprawiedliwey (sprawie) naszej stoiąc, zawoiowane kraie w. x. Lit. y wiernych poddanych naszych dzwigneli; a że żadnych pieniędzy w skarbie w. x. Lit. niemasz na prowadzenie woyny, y termin podatkom publicznym, constitutiami naznaczonym na święty Jan, upłynął; przyszło nam, na zrażenie nieprzyaciela już wgląb z potęgą idącego, woyska nasze y armatę z iey requisitami accomoduiąc, tesz popodatki w w. x. Lit., mianowicie czopowe sowite, cło nowo podwyszone, spław wodny, aucionem subsidiorum według dawnieyszych constitutiei y także według constitutiei anni 1658, do wybierania y wydania na rok cały od dnia 24 Czerwca, w roku teraznieyszym 1660 poczynaiący się, a w roku 1661, tegoż miesiaca y dnia, konczącym się, prorogować y przedłużyć, iakoż na ten rok ieden przedłużyliśmy y przez uniwersały nasze, z wyżey pomienioney rady woiwodztwa y powiaty o tym obwieściliśmy. A że znowu, gdy w. pp. senatorów, urzędników y wodzów woyskowych, posłowie ziemscy z obojga narodów dla stwierdzenia pokoju z Szwedami zawartego y wynalezienia sposobów, konczenia rad rz.-ptey do Warszawy do boku naszego przybyli dla gruntow-

nieyszey tego całorocznego podatków przedłużenia pewności. Też potrzeby wojskowe, bez których się obeysć żadną miarą niepodobna, do uwagi stanom podawane, y podługim roztrząsaniu, za powszechną zgodą, nie inszym sposobem, tylko przedłużeniem podatków w. x. Lit. dorocznym, wsparte być mogą, declarowane. Tedy do pierwszych naszych stosują się uniwersałów, wielmożnemu administratorowi skarbu w. x. Lit. zlecamy, aby przez exactorów swoich, porządkiem w constitutiach opisanym, te wszystkie wyżey mianowane publiczne w. x. Lit. podatki wybierał; ku temu aby z tabaką, którego monopolium, ex communi omnium sensu, przykładem koronnym, według constitutiei anni 1659 o acyzie, w moc temuż samemu wielmożnemu administratorowi skarbu daiemy, pożytek słuszny rzeczy-pospolitey obmyślił. Co wszystkim w obec iakieykolwiek kondytiei y stanu obywatelom woiewodztwa Brzeskiego przywodząc, mieć chcemy y upominamy, abyście bez wszelakich

wymówek tak gwałtownym potrzebom woysk y armaty w. x. Lit-o y swemu prętszemu bezpieczeństwu wygadział, wszystkie podatki zupełnie exactorom skarbu w. x. Lit-go oddawali y płacili, postrzegając na się win w prawie pospolicym opisanym. Ażeby wszystkich tym prętsza wiadomość doysć mogła, urzędow wsitkim przykazuiemy, aby ten uniwersał nasz, za podaniem do act, wszędzie przyjmowany, actykowany, po parafiach publicowany, obwołany był koniecznie. Dat. w Warszawie, dnia trzydziestego miesiąca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiątego, panowania królewstw naszych Polskiego dwunastego, a Szwedzkiego.... У того универсалу при печати подписа рукъ тыми словы: Іан-Казимierz król; Andrzej Kotowicz, pisarz w. k. Lit. Который же тотъ универсалъ, за потребованьемъ особы звышменованой, есть до книгъ вгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1660 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 205—212.

185. Реестръ вещамъ, заграбленнымъ у землянь и подданныхъ имѣнія Черновчицы боярами и подданными Кореневскими вмѣстѣ съ козаками.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Марца первого дня.

На врадѣ вгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Иеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ, постановившимъ очевисто панъ Янь-Сильвестеръ Лясота—енераль его королевское милости воеводства Берестейского, реестръ шкоды, боевъ, грабежовъ въ маетности Чарновчицахъ черезъ бояръ ясневельможное ея милости пани Брозовской, воеводиной Бе-

рестейской, ку активованью до книгъ вгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Roku tysiąc sześćset sześćdziesiątego, miesiąca Septembra, dwudziestego osmego dnia. Registr spisania szkod, boiów, grabieżyw przez bojar y poddanych iaśniewielmożney ieum. pani Justyny Jałowickiey Brzozowskiey, woiewodziney Brzeskiey, maiećności Korzeniewa, imiony w procesie mianowanych, z kozakami woyska Ruskiego podziałanych ziemianom y poddanym iaśniewielmożney im. paniey Lu-

kracy Maryey Hroten, margrabianki Kopicowej, woiewodziny Połockiey, maiętności Czarnawczyc, przy gwałtownych niazdach y nachodzeniu na domy ich, w roku tysiąc sześćset sześćdziesiątym, miesiąca Apryla, miesiąca Maia, miesiąca Junii różnych dni. Naprzód w wiosce Lasotach, ziemianom w pana Tomasza Lasoty: krowę cielną,—stał się złotych piętnastu; woła—złotych dwanaście; swiń cztery—złotych dwanaście; wóz prosty ze wszystkim—złotych dwa, groszy piętnaście; chleba pieczonego po trzech szankach żyta, szanek po złotych trzy,—uczyni: złotych dziewięć; siekiera—złoty ieden. U paniey Stanisławowej Lasociney: wieprza—złotych dziewięć; wóz ze wszystkim—złotych dwa, groszy piętnaście; chleba po dwa szankow żyta—złotych sześć; krup ięczmiennych szanek—złotych cztery; za czośnek, który w ogrodzie wyrwali, groszy dwadzieścia; za kozuch, który samey zdiełi—złotych dziewięć, y samą okrótnie obuchami y kijmi pobili. U pana Kazimierza Lasoty: żyta szanków trzy, szanek po złotych trzy, uczyni: złotych dziewięć; gryki szanków dwa y pół, szanek po złotych dwa, groszy piętnastu,—uczyni: złotych sześć, groszy siedm, pieniędzy cztery; owsa szanków dwa, szanek po złotych dwa,—uczyni: złotych cztery; chleba po szanku żyta—złotych trzy; płótna łokci czternaście, łokieć po groszy sześciu, uczyni: złotych dwa, groszy dwadzieścia cztery; siekirę kupioną—złoty ieden; szabla kosztowała złotych piętnaście; pistolet z ładownicą—złotych sześć; samego pobili obuchami. U pana Piotra Lasoty żyta szanków dwa, złotych sześć, serów dwadzieścia, ser po groszy trzy, uczyni: złotych dwa, masła garncy dwa—złotych dwa; płutna łokci sześć, za nie—groszy ośnaście; krup gryczanych kwart pięć, za nie—groszy dziesięć. U pana Jana Terpełowskiego: swinie—złotych pięć; chleba po szanku żyta—złotych trzy; płutna łokci ośm—złoty ieden, groszy ośnaście; sie-

kira—złoty ieden; serow trzydzieści, za nie—złotych trzy; masła garncy trzy, za nie—złotych trzy; wóz ze wszystkim, za który złotych dwa, groszy piętnaście; poszewek z poduszek siedm, za nie—złotych siedm; prznicy szanek ieden—złotych pięć; siemienia lnianego pół szanka—złotych dwa. U pana Jakuba Sołtanowskiego: jałowicę, za którą złotych dziesięć; żyta szanków trzy y pół szanek—po złotych trzy, uczyni: złotych dziesięć, groszy piętnaście; siekiera, za którą dano złoty ieden y groszy sześć; żupan z samego zdiełi sukieny, kosztował złotych sześć; samego y małżankę iego obuchami y szablami płazami pobili. U pana Seweryna Sołtanowskiego: siekir dwie, kupionych za złotych dwa; podwyk dwie, kupionych za złotych trzy; koszul męskich y białołęwskich ośm, za nie czyni: złotych ośm; chleba po dwóch szankach żyta—złotych sześć. We wsi Podlesznia, u pani Andrzeiowej Frackiewiczowej, ziemianki też Czarnawczyckiey, której małżonek w więzieniu u Moskwy zostaje, wzięto: woła, kosztował złotych trzydzieści; słoniny połci dwa—za złotych dziesięć; sadło—za złotych cztery; kumpi dwa, za nie groszy dwadzieścia; kiełbas ośm, za nie groszy dwadzieścia cztery; krup ięczmiennych szanek ieden y puł, za to uczyni złotych sześć; płutna łokci czterdzieści—za to złotych ośm; koszul męskich y białołęwskich dziewięć—kosztowało złotych dziewięć; pszenicy szanek ieden—złotych pięć; owsa szanków trzy—złotych sześć; gryki szanek ieden y puł—złotych trzy, groszy dwadzieścia dwa y puł; siemienia lnianego puł szanka—złotych dwa; syrów cztery—groszy dwadzieście; masła faska—złotych sześć; za czośnek, cybulę wysadkową, w ogrodzie wyrwaną,—złoty ieden, groszy dziesięć. U pana Tobiasza Franckiewicza: szable—za złotych dziesięć; czapka falendyszowa—złotych sześć; rucznicę—złotych dziesięć; żupan łązurowy falendyszowy,—ko-

sztował złotych dwadzieścia cztery; iałowicę,—za którą złotych ośm; wieprza,—złotych ośm; chleba po dwu szankach żyta—złotych sześć; syrów dwadzieścia, za nie złotych dwa; masła garnocy trzy—złotych trzy; żyta beczka iedna y szanek ieden—złotych piętnaście; gryki szanków dwa—złotych pięć; owsa szanków trzy—złotych sześć; pszenicy szanek ieden—złotych pięć; prosa puł szanka—złotych dwa. U pana Hrehorego Frackiewicza samego obuchami y kiymi zbiwszy, zdięli u niego: żupan paklakowy—kosztował złotych dwanaście; żupan siermiężny wyięli—zań złotych trzy; żyta beczka iedna—złotych dwanaście; grochu puł szanka—złotych dwa; gryki szanków trzy—złotych siedm, groszy piętnaście; wieprza ubito—stał się złotych dziesięć; syrow dwadzieścia—złotych dwa; płótina łokci dwadzieścia—za nie złotych cztery; za gołębie z gołębnika, co wybili, par dziesięć,—złoty ieden, groszy piętnaście. W tey że wsi Podlesiu: u poddanych tey wsi, do folwarku Demeńkowicz należney: u Rowdała wołów dwa—za nie złotych sześćdziesiąt; owiec pięć—za nie złotych dziesięć; żyta beczek ośm—złotych dziewiędziesiąt sześć. U Grygra Onisewicza: woła, iałowicę y byka—za nie złotych siedmdziesiąt; żyta beczek dwie—złotych dwadzieścia cztery. U Bobrownickiego: wołów dwa—złotych czterdzieści; krowa—złotych piętnaście. U Kaczana: byka—złotych dziesięć. U Kuczynskiego: wołów dwa—złotych trzydzieści. U Suczna: woła—złotych dwadzieścia; byka—złotych ośm; owiec dwadzieścia—złotych czterdzieści. U Żofsowskiego: woła y cielę—złotych piętnaście; owiec pięć—złotych dziesięć. U Dragona byka—złotych dziesięć. U Sztuka Żuka: wołów dwa—złotych dwadzieścia y pięć; owiec dziesięć—złotych dwadzieścia; żyta beczek dziesięć—złotych sto dwadzieścia; gryki beczek siedm—złotych siedmdziesiąt. We wsi Chmielowie, poddanym do folwarku

Demienicz przysłuchaiącym: u Ławryna Mugela: wołów trzy—kosztowały złotych sześćdziesiąt; owiec sześć—złotych dwanaście; krowa—złotych trzynaście. U Waśka Myszki: krowa—złotych dwadzieścia; byka—złotych trzynaście. U Saka: krowa—kosztowała złotych ośnaście; byka—złotych dziesięć. U Kondrata Rostawicnia: byk—kosztował złotych dwanaście. U Jarosza Rosławienia: cielicę—złotych piętnaście; owiec sześć—złotych dwanaście; swinie—złotych pięć. U Konacha: owiec ośm—złotych szesnaście; świni starych siedm—złotych dwadzieścia ieden. U Pawlina Krzyski: cielicę—złotych dziesięć. U Smogorzewskiego: krowę—złotych dwadzieścia. U Kuźmy Rabika: krowę—złotych ośnaście. U Kucia: krowę, złotych piętnaście. U Iwaszka Caruka: krowę—złotych trzynaście; owiec cztery—złotych dziewięć. U Kalczyka: krowę—złotych dwadzieścia. U Łukasza: krowę—złotych ośnaście; cielę—złotych ośm; byka—złotych dziesięć; swinie—złotych trzy. U Klima Krzywczycza: woła—złotych trzydzieści; owiec pięć—złotych dziesięć; krowę złotych siedmnaście. U Pietruka: woła—złotych dwadzieścia y pięć; cielicę—złotych dziesięć. U Ioachima Winnika: świni dwadzieścia—kosztowały złotych trzydzieści y dwa; woła—złotych dwadzieścia cztery; owiec siedm—złotych czternaście; żyta beczek cztery—złotych czterdzieści ośm. U Wasila: woła—złotych dwadzieścia pięć. U Lewka: woła Ryskiego—złotych trzydzieści cztery. U Iakowa Swinki: cielicę—złotych dziesięć; owiec cztery złotych dziesięć; żyta beczek pięć—złotych sześćdziesiąt; gryki beczek trzy szanków sześćdziesiąt; gryki beczek trzy szanków złotych trzydzieścia pięć. U Ioachima: masa: sosznikow trzy—złotych dwa; czapkę sukienną—złotych cztery. U Kuźmy Korabika: woła—złotych trzydzieście; swinie—złotych cztery. U Borysa Krawca: woła—złotych ośnaście; świni sześć—złotych dwadzieścia. U Iwana "Borecz"

czyka: świnie wzięto—złotych ośm; prosiąt—cztery złotych; żyta beczek pięć—złotych sześćdziesiąt; mąki beczek cztery—złotych czterdzieści ośm; owiec cztery—złotych dziesięć. U Łukasza Słownika: byka—złotych piętnaście; świnie—złotych cztery; owiec cztery—złotych ośm; gryki beczek cztery—złotych czterdzieści; żyta beczek trzy—złotych trzydzieście sześć. U Łukasza: siermiengi—złotych cztery; czapka—złotych trzy; pas wełniany—złotych dwa. U Andrzeja Krydki: gryki beczek trzy—złotych trzydzieści; płótna ciężkiego łokci sto—złotych dwadzieścia. U Borysa: świnie s prosięty—kosztowała złotych sześć. U Werbusa: krowę—złotych trzynaście. U Antona Lewkewicza: świnie—stała się złotych pięć; żyta beczek cztery—złotych czterdzieścia ośm; gryki beczek dwie—złotych dwadzieścia. We wsi Dyminiczach, poddanym Deminickim, do folwarku Deminicz przysłuchującym: u Waska Siekayka: świni dwie—stały złotych dziesięć; żyta beczka jedna—złotych dwanaście; gryki beczek dwie—złotych dwadzieścia; płótna łokci dwadzieścia siedm—po groszy szesciu, uczyni: złotych pięć, groszy dwanaście. U Chawsia Iacewicza: owiec trzy—za nie złotych sześć; swini dwie złotych pięć; gryki beczek dwie—złotych dwadzieścia; płótna łokci pięćdziesiąt—złotych dziesięć. U Andrzeia wzięli: kożuch—złotych pięć; gryki szanek—złotych dwa, groszy piętnaście; owsa szanek—złotych dwa. U Falkowskiego: baranie siedm—za nie złotych dwa, groszy dziesięć; płótna łokci czterdzieście—złotych ośm; iałowicę—złotych dwadzieścia pięć; byka—złotych dziesięć. U Radka Hołubka: sukna łokci dziesięć siermiężnego—złotych siedm, groszy piętnaście; płótna łokci trzydzieście—złotych sześć. U Orsaka: kożuch białołęwski—złotych siedm; żyta beczek dwie—złotych dwadzieścia cztery; soszników par dwie—złotych dwa. U

Pilipa: iałowica—złotych dwadzieścia; wieprza karmnego—złotych piętnaście. U Nazarka Sawonowicza: żyta beczkę—złotych dwanaście; świnie—złotych pięć; iałowicę—złotych ośmnaście. U Kuzmy Toyszuyca: woła—złotych trzydzieści dwa; owiec dwoje—złotych cztery; żyta szanek—złotych trzy. U Troca Łyszczycza: prosie dwie—złotych cztery; siermięg dwie—złotych dziesięć;—owiec dwie;—złotych cztery; żyta beczkę—złotych dwanaście; prznicy beczka—złotych dwadzieścia; gryki beczkę—złotych dziesięć; skur baranich dwie—groszy dwadzieścia; soszników parę—złoty ieden. U Konona: siermięg dwie—złotych dziesięć; czapka kramna—złotych trzy; soli beczka—złotych pięćdziesiąt; owiec pięć—złotych dziesięć. U Szawoniewskiego: konia z kulbaką—kosztował złotych czterdzieści; szabla—złotych pięć. U Kokowy: żyta szaneków pięć—złotych piętnaście; gryki szaneków siedm—złotych siedmnaście y groszy piętnaście. U Pawluka: woła—złotych dwadzieścia. U Olexieia: skur baranich wyprawnych sześć—złotych siedm. U Szerleia Dubiny: woła—złotych trzydzieści. U Iaska Czapcika: woła—złotych dwadzieścia; świnie jedną—złotych pięć. U Olexieia Woremka: świń dwoje,—stały się złotych sześć. U Weremka Ołaska: wiepsza—złotych dziesięć; żyta beczek trzy—złotych trzydzieści sześć; gryki beczek dwie—złotych dwadzieścia; owsa beczek dwie—złotych szesnaście; mąki rżaney beczek trzy—złotych trzydzieści sześć. U Kurpiszka: wołów cztery—kosztowały złotych sto; iałowic dwie—złotych dwadzieścia. U Arasima: słodu beczek pięć—złotych sześćdziesiąt; namiotek ośm—złotych cztery; koszul białołęwskich dziesięć—czyni złotych siedm; żyta beczek sześć—złotych siedmdziesiąt y dwa; woła iednego—złotych dwadzieścia. U Iarmosza Wielencyka: żyta beczek cztery—złotych czterdzieści ośm; gryki beczek trzy—złotych trzydzieści;

woła—złoty dwadzieścia; owiec pięć—złoty dziesięć. U Maxima: owiec cztery—złoty ośm; płutna łokci sto—złoty dwadzieścia; żyta beczkę—złoty dwanaście; skurę wołową—złoty trzy. U Dawida Kupciewicza: swiń dwie—złoty dwa; woła—złoty dwadzieścia; owiec sześć—złoty dwanaście. U Kurasza: wieprza karmnego—złoty piętnaście. U Szelemy: woła—złoty dwadzieścia; wieprza—złoty dziesięć. U Waska Hubczyca: iałowicę—złoty dwadzieścia cztery. U Andrzeia Manka: świni dwie—złoty siedm; żyta beczek trzy—złoty trzydzieści sześć. U Radka—świnię—złoty cztery. U Marka Kocewicza: jałowicę—złoty piętnaście; świń dwie—złoty cztery; prosiąt trzy, za które złoty ieden, groszy piętnaście; czapka kramna—złoty ieden, groszy piętnaście; płutna kramnego—złoty dziesięć. U Iliasza Korewicza: iałowica—złoty trzytnaście; owiec siedm—złoty czternaście; żyta beczkę—złoty dwanaście; słodu beczek dwie—złoty dwadzieścia cztery; gryki beczkę—złoty dziesięć. U Ościkowicza byka—złoty dziesięć; owiec dwie—złoty cztery. U Blizniaka: jałowicę—złoty osmnaście; cielę—złoty sześć. U Hrycia Kowala: wołów dwa, za złoty piędziesiąt; żyta beczek cztery—złoty czterdzieści ośm; owiec cztery—złoty ośm. U Iotka Kocewicza: żyta beczka—złoty dwanaście; owsa beczkę iedną—złoty ośm; wełny ruń dwadzieścia—złoty dziesięć; sierpów dziesięć, po groszy sześciu, czyni—złoty dwa; kos do siana dwie—złoty dwa; młotów do kos—groszy piętnaście. U Semiona Kucewicza wełny ruń trzyruno po groszy piętnastu, czyni—złoty piętnaście; siermięga nowa—złoty dziesięć; skura iałowicza—złoty dwa, groszy piętnaście; płutna łokci trzydzieści—złoty sześć. U Nikona Hrycewicza: gryki beczek cztery—złoty czterdzieści; ięczmienia beczek trzy—złoty trzydzieści sześć; odzież różną męską y białogłowską, s pudłem—kosztowała złoty dwadzieścia. U Dawida Kucewicza: siermięę—złoty siedm; siekir dwie—złoty dwa; sierpów cztery—groszy dwadzieścia sześć. U Cita Woszczykowicza: wołów dwa—złoty czterdzieści. U Awryła Staryka: gotowych pieniędzy—złoty cztery. U Czabana: płutna łokci dwadzieścia, za nie—złoty cztery; woła—złoty dwadzieścia pięć. U Pawłowskiiego: świnię—złoty pięć; siermięę—złoty cztery; owiec trzy—złoty sześć; koszul białogłowskich dziesięć, za to uczyni—złoty dziewięć; żyta beczek cztery, za to—złoty czterdzieści ośm; słodu beczek dwie—złoty dwadzieścia cztery; gryki beczek ośm—złoty osmdziesiąt. U Lizara Dorofiejczyka: siermięę, stała złoty pięć; żyta beczek dwie—złoty dwadzieścia cztery; skurek baranich cztery—złoty dziesięć groszy . . . . .; prosiąt dwie—złoty ieden. U Nierody: szablę—złoty cztery. U Iarmosza Wielencyzka: prosiąt dwie—złoty ieden; żyta beczka cztery—złoty czterdzieści ośm. U Iarosza Nierody: żyta beczkę iedną—złoty dwanaście; owsa beczkę—złoty ośm. U Hirka slosarza: żyta beczkę—złoty dwanaście; naczynie slosarskie—kosztowało złoty czterdzieści. U Marka Sycza: wzięto kos nowych dwie, kupionych za złoty dwa, groszy piętnaście; koszul białogłowskich dziesięć, za nie—złoty dziesięć; namiotek siedm—złoty trzy, groszy piętnaście; płutna łokci piędziesiąt, za nie—złoty dwadzieścia dwa: soszników cztery—złoty dwa; siekir dwie—złoty dwa; sierpów siedm—złoty ieden, groszy sześć; srubsztak kowalski—złoty siedm.—U tych wysz pomienionych ziemian y podanych niemal u każdego do swirnow, do komor y innego schowania, gdzie zboże y fanty pochowane były, zamki podobijano.—We wsi Iwachnowiczach, do folwarku Iwachnowicz przysłuchający:”

U Iarosza: sztrzelaiąc gołemie, zapalono budynek, który wszystek z oborą, z gumnem zgorzał; ten budynek lekko rachuiąc, kosztował złotych sto; zboża różnego y iarzyn w snopach zgorzało kop piędziesiąt, każdą kopę kładząc po złotych trzy, uczyni—złotych sto piędziesiąt; młóconego w ziarnie y mąki beczek dwanaście, za to uczyni—złotych sto czterdzieści cztery; grochu beczek dwie—złotych trzydzieści dwa; bobu beczka—złotych szesnaście; bydła rogatego wzięto: wołów cztery—kosztowały złotych sto; krów pięć z cielęty—kosztowały złotych siedmdziesiąt pięć; swiń ubito trzy—złotych dwanaście. U Iwana Sierbaczakowicza, podle tegoż Iarosza, budynek zgorzał s tey że okazji, który kosztował złotych sześćdziesiąt; zboża, żyta y iarzyn w snopach zgorzało kop dziesięć—złotych trzydzieści; w ziarnie beczek trzy—złotych trzydzieści sześć; mąki beczek dwie—złotych dwadzieścia cztery. U Karpa Uchajewicza, s tey że okazji budynek zgorzał—kosztował złotych ośmdziesiąt; zboża, żyta y iarzyn w snopach zgorzało kop dwadzieścia, uczyni—złotych sześćdziesiąt; w ziarnie żyta y iarzyn beczek ośm—złotych dziewiędziesiąt sześć; mąki beczek dwie—złotych dwadzieścia cztery; bydła wzięli: wołów dwa—złotych piędziesiąt; krowę iedną—złotych piętnaście; swiń dwie—złotych ośm. U Prokopa Blachowicza, s tey że okazji budynek zgorzał ze wszystkim, który kosztował złotych ośm; zboża, żyta y iarzyn w snopach zgorzało kop trzydzieści, uczyni—złotych dzie-

więdziesiąt; zboża w ziarnie beczek sześć; złotych siedmdziesiąt y dwa—gryki, ięczmienia, owsa, słodu beczek dziesięć, uczyni—złotych sto dwadzieści; bydła wzięli: wołów cztery—złotych sto; krów sześć, kosztowali złotych dziewiędziesiąt; owiec dwanaście, za nie—złotych trydzieści sześć; cieląt małych czworo—złotych dwanaście. U Marcina Uzninczuka: war piwa, zrobiony po beczkach dwuch, z beczkami wzięli—złotych trzydzieści. U Marcina Szoluty, u Hryca Szczerbaczuka, u Harasima—tych trzech poddanych, domy ich trzy wszczęt s tey że okazji zgorzały, które kosztowały—złotych sto dwadzieścia; zboża, żyta y iarzyn w snopach zgorzało kop czterdzieści pięć, uczyni za to—złotych sto trzydzieści pięć; bydła wzięli rogatego sztuk dwadzieścia, uczyni za to—złotych dwięście.—W folwarku Pieliszczach, do gumna, zamek odbiwszy, słodu wzięli beczek trzy, uczyni—złotych trzydzieści sześć. U Mikołajia Łaby, poddanego Pieliskiego, wzięli wieprza karmnego, stał się złotych piętnaście; klacz gniadą—za złotych czterdzieści; kozuch męski nowy, kosztował złotych dwanaście. Który registr ia ienerał na podpisie mianowany z im. panem Andrzejem Radeckim, namiesnikiem Czarnawczyckim spisawszy, przy stronie szlachcie, przy mnie będącey, do tego rejestru ręką swą podpisuię. У того реестру подпись руки иенерала теми словы: Symon Zmeda, иенерал, рęką swą. Который же тотъ реестръ, до артъ поданный, есть до книгъ врадovýchъ уписанъ.

1660 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 311—314.

186. Жалоба Андрея Бѣлецкаго и другихъ на пановъ Дембинскихъ по поводу ихъ наѣзда, грабежа и разбоя.

Андрей Бѣлецкій, какъ лично отъ себя, такъ отъ имени своей жены, ея братьевъ Казимира и Франциска Вшемборовскихъ и другихъ ея малолѣтнихъ братьевъ и сестеръ, приносить жалобу въ Каменецкій судъ на Матвея и Ивана Дембинскихъ и ихъ помощниковъ—Ивана Лясоту—генерала, Иосифа Гриневскаго—вознаго, Ивана Тура, Андрея Мочульскаго, Казимира Островскаго, Павла Пытовскаго и Янецкаго—о томъ, что они—Дембинскіе—въ 1660 году, во время Московскаго нашествия, по занятіи Московскимъ войскомъ Брестскаго замка, когда приостановилось дѣйствіе законовъ рѣчи-посполитой, а ихъ мѣсто заступили Московскія грамоты и законы, добровольно присягнувъ Московскому царю, и имѣя съ Московскимъ воеводою разныя сношенія, вымѣнивалъ у него военное оружіе на скотъ,—передавали ему извѣстія о королевскомъ войскѣ и лично бывали у него въ замкѣ; отъ него же получивъ грамоты на разныя шляхетскія и королевскія земли въ Каменецкомъ староствѣ и другихъ мѣстахъ, и узнавъ, что родственники жены Бѣлец-

каго—Александръ Вшемборовскій жестокимъ образомъ убитъ непріятелемъ, составивъ уговоръ съ своими помощниками на погубленіе Бѣлецкаго съ его семействомъ, по особой Московской грамотѣ, сдѣлали наѣздъ на фольварокъ Радость, издавна, въ силу королевскихъ привилегій, принадлежавшій роду Бѣлецкихъ, выгнали оттуда какъ его самого Бѣлецкаго, такъ и жену его, его братьевъ и сестеръ, избитыхъ и измученныхъ Москово, старались посягнуть на самую ихъ жизнь и разогнали ихъ слугъ. При семъ, желая избѣжать ответственности предъ закономъ за свои наѣзды и сношенія съ Москово, Дембинскіе отыскали въ казачьемъ войскѣ гѣноего Павла Пытовскаго, котораго будто они хотѣли ввести въ законное владѣніе его фольваркомъ Радостью, между тѣмъ сами дѣйствовали во всемъ отъ себя, немилосерднымъ образомъ избивъ самого Бѣлецкаго оубухами и саблями, а жену его съ малолѣтними братьями и сестрами выгнали изъ дома, забрали у нихъ королевскія привилегіи и другіе документы и лишили ихъ всего имущества.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божьяго тысяча шестьсотъ шестьдесятъ перваго, мѣсеца Апрѣля пятого дня. На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Геронимомъ Казимеромъ Еленскимъ—хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимся очевидце его милость панъ Францишекъ Вшемборовскій, экстрактъ съ книгъ мѣсныхъ Каменецкихъ вписанья въ немъ протестаціи, въ рѣчи нижей выраженой, къ актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ перъ облятамъ подалъ, въ тые слова писаный:

Działo się na urządzie miasta króla imc. Kamienca, roku tysiąc sześćset sześćdziesiątego, miesiąca (?) siódmego dnia. Przed nas — urząd mieyski Kamieniecki: przede mną Bazylim Kaszubem—woytem Kamienieckim, Adamem Horbaczem—burmistrzem—raycami ławnikami, na sądzie będącym, przyszedszy do urzędu im. pan Andrzej Bielecki, imieniem swym y małżonki swey, tudziesz y imieniem im. pana Francisz-

ka. Wszemborowskiego, rodzzonego małżonki swoiey, na ten szas w woysku ikmci y rz-ptey zostaiącego, y imieniem drugih braci y siostr małżonki swoiey, w małych leciech będących, podał protestacją do xiąg mieyskich Kamienieckich, która wpisuiąc od słowa do słowa tak się w sobie ma: Móy łaskawy panie urządzie mieyski Kamieniecki! Ia Andrzej Bielecki, imieniem swoim y imieniem małżonki swey, tudzież ich mścw panów Kazimierza y Franciszka Wszemborowskich, rodzonych małżonki moiey, na ten czas w woysku ikm. zostaiących, y imieniem drugih braci y siostr małżonki moiey, w małych leciech będących, opowiadam y protestuię się przed ich mościom, iako naybliższym urzędem: na ichm. panów Macieia y Iana Dębinskich, iako samych w uczynku niżey wyrażonego principałów; a przy ichm. na pana Iana Lasotę—ienerała, Iozepha Hryniewskiego—woźnego, na pana Iana Tura, iako spólnych conprincipałów; a na panów Iędrzeia Moczulskiego, Kazi-

mierza Ostrowskiego, Pawła Pytowskiego y Ianickiego, iako pomocników,—ludzi osiadłości żadnych w coronie Polskiej y w. x. Lit. nie mających, o to: iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset sześćdziesiątym, pod czas insursji Moskiewskich, skoro po wzięciu miasta y zamku Brzeskiego, w mscu Styczniu y Lutym różnych dni, gdy wszelkie prawa rz-ptey w. x. Lit. ustały, a Moskiewskie hramoty y prawo nastąpiło,—na tenczas, panowie Dębinscy, dobrowolnie przysięgszy na Carskie imie przed woiewodą Moskiewskim, zostającym na zamku Brzeskim, y, różne conferentie z nieprzyjacielem oyczyzny mając, oręże, do boiu należyte, na bydło tegoż woiewodztwa mieniając, o woysku ikm. znać dawali y obecnie u woiewody bywali w zamku; od niegoż pobrawszy hramoty na różne dobra szlacheckie y na dobra ikm. na starostwo Kamienieckie y insze... A wziowszy wiadomość, iż rodzica małżonki moiey, Alexandra Wszemborowskiego, ten że nieprzyjaciel tyransko zamordował, uczyniwszy między sobą radę z pomocnikami swemi na zgubę naszą, gwałtownie, za osobliwą hramotą Moskiewską, na folwarek, nazwany Radość,—dobra ikm., leżące w posesyi niebożczyka rodzica naszego, za przywileiem ikm. będącym, a po zeyściu rodzica u nas pozostałych potomków do dalszey dispositii ikm. pana naszego miłościwego y do dalszey ordinatii skarbu w. x. Lit., w posesyi zostaiące, nikomu ieszcze od ikm. nie conferowaną,—różnemi dniami, violenter, naieźdzali; mnie — Bieleckiego, chorego, zmęczonego przez tegoż nieprzyjaciela Moskwę, wyrzucali; bracią y siostry małżonki moiey, w małych leciech pozostałe, sieroty, zbite, zmęczone od Moskwy, z tego folwarku y mieszkania naszego gwałtownie wypędzili; naieźdzając, grożąc Moskwą, iako hołodownicy onych, odpowiedzi y pochwałki na zdrowie nasze czynili, czeladź swą

zsyłali, że nam niezmierną przykróść y szkody wyrządzali. Których to naiazdów zadzierzenia Moskwy y hramot, chcąc uyc poen, w prawie pospolitym opisanym, praw stracone dawno ieszcze za dzierżeniem dziada Pytowskiego wznieciszyn wnuka Pawła Pytowskiego, odyskawszy sobie z woyska kozackiego, sami będąc principałami najazdów, gwałtów y boiu winni, wmwowiwszy y informowawszy pomienionego Pytowskiego, iako by te dobra onemu były należyte, z nim że y z pomocnikami zwyszmiarowanemi za spólną radą y namową onych, nie mając żadnego prawa y nie będąc nigdy za żadną intromisyą possesorami tych dobr,—pogotowiu terazniejszego króla pana naszego mągo y iedney noty nie mając,—gwałtownie, gdzie zastawszy nas tam mieszkających, bez żadnego miłosierdzia, naypierwiy mnie—Bieleckiego, gwałtem wzganiając, obuchami, płazami zbili, zmordowali małżonkę moią, bracią y siostry oney, ubogie sieroty, bez żadnego respectu przez próg na szyję powyrzucali y od wszystkiego ubóztwa wygnali y wybili z spokojnego dzierżenia sprawy nam należyte, po rodzicu naszym, na dobra w coronie Polskiej leżące y na drugie różne; także przywileia ikm. y inne dokumenta pozabierali, y od wszystkiego dobra y od zasiewu naszego własnego ozimego, iako też y iarzyn, ogrodnego y sprzętów domowych, gwałtem wypędzili. W czym my, mając wielkie krzywdy za szkodę y obelgę, a chcący o to prawnie czynić, zostawiając w tym wolne prawo, po zwróceniu z woyska ichm. pp. Wszemborowskich, ten nasz proces do xiąg mieyskich Kamienieckich donosimy. Co, iako się działo, iest zapisano do xiąg mieyskich Kamienieckich, z których y ten wypis, stronie potrzebuiący, iest wydan, pod pieczęcią urzędową Kamieniecką mieyską. Pisan w Kamieniu, roku, msca y dnia wyszpisanego. У того екстракту, при печати притисненой

подпись руки **тymi** **словами**: Theodor Zysiewicz—rauca, na mieyscu pana pisarza mieyskiego, gęka własną. Который же то экстрактъ, черезъ особу

вышреченую ку антикованью перьоблятамъ поданный, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1660 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 315—317.

187. Жалоба землянина Францисеа Михаила Вшемборовскаго на братьевъ Матееа и Ивана Дембинскихъ по поводу ихъ наѣзда и разбоя.

Въ 1660 г. 19 Августа явился въ Каменецкій гродскій судъ Францискъ Михаилъ Вшемборовскій и вмѣстѣ съ шуриномъ своимъ Андреемъ Бѣлецкимъ представляя жалобу на Матееа и Ивана Дембинскихъ и ихъ помощниковъ о ихъ наѣздѣ на его домъ, изгнаніи изъ дома, забраніи всего имущества, объ убіеніи одного челядника и израненіи другого, о похваленіи на его собственную жизнь. По этому поводу Каменецкій судъ отрядилъ отъ себя на слѣдствіе райцевъ—Ивана Милановскаго и Семена Керсновскаго, лавни-

ковъ—Ивана, Димитрія и Матееа Ворсича, которые, прибивъ на мѣсто происшествія, дѣйствительно, нашли убитаго изъ ружья челядника Димитрія Лалицкаго, а другаго челядника—Григорія Чарнатовскаго тяжело раненнымъ. Предъ слѣдователями Вшемборовскій заявилъ еще свой протестъ на нѣкоего Каштановатаго, который съ шайкою людей отъ тѣхъ же Дембинскихъ сдѣлалъ нападеніе на его поля и забралъ съ нихъ весь хлѣбъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсяца Апрѣля пятого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Иеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ—хоружимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно его милость панъ Францишегъ Михалъ Вшемборовскій, экстрактъ съ книгъ мѣйсцкихъ Каменецкихъ вписанья въ немъ реляціи въ правѣ и рѣчи нижевыраженой перь аблятамъ ку антикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Działo się na urządzie miasta jego k. mści Kamieńca, roku tysiąc sześćset sześćdziesiątego, msca Augusta dzieńnastego dnia. Przed nas—urząd mieyski Kamieniecki, przede mną Bazyliem Kaszubem—woytem Kamienieckim, a Adamem Horbaczem—burmistrzem, raucamy y ławnikami, na sądzie będącemi, przyszedszy do urzędu imść pan Franciszek Michał Wszemborowski, współ z im. panem szwagrem swym, panem Andrzejem Bieleckim, zaniosł protestacyą do

xiąg mieyskich Kamienieckich na ichm. panów Dębinskiх—pana Macieia y pana Jana, iako przyncypałów, y na im. pana Jana Tura y na pana Andrzeia Moczulskiego y pana Kazimierza Ostrowskiego, y pana Pawła Pytowskiego, iako pomocników, o najście gwałtowne na dom y wybicie z domu y zabranie wszystkiego y o zastąpienie na dobrowolney drodze na ten czas że o zabicie na śmierć czeladnika y drugiego zranienie szkodliwe, różnymi czasy na samego mnie y zdrowie moje następowanie y odpowiadanie częste, którą protestacyą swą ma obszerniey na pismie podać imć. pan Wszemborowski, przy tymże opowiadaniu y protestacyi y relacyi do xiąg mieyskich Kamienieckich iest zeznana w te słowa: My—Jan Milanowski y Symon Kiersnowski—raucy, Jan, Demetry y Matfey Worsicz—ławnicy miasta ikmści Kamieńca, będąc przydani z urzędu na oglądanie czeladzi imści pana Franciszka Michała Wszemborowskiego, iednego zabitego, a drugiego ранного przez ich моściów panów Macieia y Jana Debinskiх, iako

принципалов, pana Iana Tura, Andrzeia Moczulskiego, Kazimierza Ostrowskiego, Pawła Pytowskiego—помощников, iako sam im. pan Wszemborowski onych мianował, który my to—raycy y ławnicy, szedшы, zastaliśmy ciało zabitego Dymitra Kalickiego y oglądaliśmy postrzał w lewym boku, który мianował być y z tego postrzału nieżyw został, u drugiego zaś czelадника, na imie Gregora Czarnatowskiego, oglądaliśmy ranę w głowie rogową ciętą przez czoło długą y szkodliwą. Przy teyże prezentacyi praesentował oraz tenże im. pan Wszemborowski podiezd Kasztanowatego, którego мianował, że wziął u czelадзи tychże panów Dębinskiх, gdy gwałtownie najachawszy,

zboże jego własne z pola zabrali. Co my, wszystko, iako na to zesłани będąc, oglądaliśmy y te naszą relacyą z podpisami rąk naszych do xiąg podaliśmy. Co iako się działo iest zapisano do xiąg mieyskich Kamienieckich, z ktorых y ten wypis wydany iest stronie potrzebującej pod pieczęcią urzędową mieyską Kamieniecką. Pisan w Kamieńcu. У того екстракту, при печати притисненой, подпись рукъ тыми словы: Fedor Cysiewicz—rayca na mieyscu pana pisarza mieyskiego, ręką własną. Который же тотъ екстрактъ, черезъ особу вышменованую ку активованью перъ обятамъ поданыи, есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ принять y уписанъ.

1660 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 319—322.

188. Жалоба земянина Франциска Михаила Вшемборовскаго на братьевъ Дембинскихъ.

Въ 1660 г. 21 Августа явился въ Каменецкій судъ Францискъ Михайль Вшемборовскій y подалъ протестъ на Матея Ивана Дембинскихъ y ихъ помощниковъ о томъ, что они, не имѣя никакой осыдлости ни въ Коронѣ Польской, ни въ Вел. Кн. Литовскомъ, чуждался службъ Рѣчи-посполитой въ тяжкую годивну отечества, измѣнили ей y ушли къ Московскому воеводѣ въ г. Брестъ, подавъ чрезъ то дурной примѣръ другимъ обывателямъ воеводства, y добровольно присягнули Московскому царю. Давъ подарки Московскому воеводѣ y получивъ отъ него грамоты, они стали дѣлать всякія не-

правды y наѣзды на имѣнія разныхъ обывателей не только Брестскаго воеводства, но и на имѣнія, принадлежащія къ Брестской эконومی, y на Каменецкое староство, равнымъ образомъ они сдѣлали нападеніе и на имѣние Радость—въ Каменецкомъ староствѣ, гдѣ жьль Вшемборовскій, избилъ владѣтелей этого имѣнія, выгнали ихъ изъ дома, забрали лошадей, ружья, скопили съ поля хлѣбъ, убили на дорогѣ челядника Димитрія Калицкаго, а другаго челядника Григорія Чарнатовскаго тяжело изранили, покушались на жизнь самого Вшемборовскаго.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Апрѣля пятого дня.

На враждѣ кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Иеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ—хоружимъ y подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно его милость панъ Франтишокъ Михайль Вшемборовскій, выписъ съ книгъ магдебурскихъ Каменецкихъ вписанья въ немъ протестации въ рѣчи нижей выраженой ку активованью до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ перъ

обятамъ подалъ, въ тые слова писанный: Działo sie na urzędzie miasta ikm. Kamieńca, roku tysiąc sześćset sześćdziesiątym, msca Augusta dwudziestego pierwszego dnia. Przed nas—urząd mieyscki Kamieniecki, przede mną Bazylim Kaszubą—woytem Kamienieckim, a Adamem Horbaczem—burmistrzem, raycami y ławnikami na urzędzie będącemi, przyszedszy do urzędu im. pan Franciszek-Michał Wszemborowski, podał protęstacyą swą na ichmsciow panow Dembinskich, pana Macieia y Jana, y pomocnikow ich,

w teyże protestacy niżej wyrażonych, którą wpisuiąc od słowa do słowa tak się w sobie ma: Mój łaskawy panie urządzie mieyscki Kamieniecki! Ja Franciszek Michał Wszemborowski opowiadam y protestuię się na ich msciow panow Macieia y Jana Dębinskiach, iako samych niżej wyrażonych excessu pryncypałów, y na pana Jana Tura, p. Pawła Pytowskiego, spolnych compryncypałów, a na pana na Andrzeia Moczulskiego, Kazimierza Ostrowskiego y Janickiego, jako pomocników, stosuiąc się we wszystkim do pierwszego processu zaniesionego imieniem nas rodzonych braci y siostr od pana Andrzeia Bieleckiego, szwagra naszego, y tym processem moim ponawiając zaniesiony proces tą moją osobliwą żałobą donoszę do wiadomości urzędowej, iż ichmś panowie Dębinscy, nie mając żadney osiadłości, tak w Koronie Polskiej, jako y w w. x. Lit., ani służąc rzpety w tak ciężkim opale oyczyzny, która ich uhodowała, y króla pana naszego miłościwego odstąpiwszy, a iechawszy do woiewody Moskiewskiego w Brzesciu, inszym obywatelom woiewodztwa pierwszemi będąc zły przykład y pochop dając, dobrowolnie na imie Cara Moskiewskiego poddanstwo wierne obiecuiąc po sobie y wszelką życzliwość przysięgli, którą wykonawszy przysięgę, ciż panowie Dębinscy nie tylko dobra różnych obywatelów woiewodstwa tego, ale y dobra różne do economy Brzesckiej należące, y na starostwo Kamienieckie, którego trzymał od nich czas nie mały, tak y na te dobra, nazwane Radość, dzierżawkę rodzica zesłego mego, w starostwie Kamienieckim leżące, dawszy podarki woiewodzie Moskiewskiemu w Brzesciu, hramoty od niegoż pootrzymywali, z którymi wielkie krzywdy, niazdy, gwałty poczynili, szerezy y rzetelniey wyrażone w pierwszym processie; a mało na tym mając, w roku tysiąc sześćset sześćdziesiątym, msca luly dnia dwudziestego piątego, gdym

przybył do dobr wyszmianowanych Radości dla odebrania różnych ruchomości y sprzętu domowego, mając od wielmożnego imci pana pisarza polskiego coronnego, rotmistrza, dobrodzieia mego, y od wielmożnego im. pana, podkomorzego coronnego, a dobrodzieia mego, pozwolenie, żebym s pola zasiane zboże od rodzica mego; tegoż roku y msca dnia dwudziestego dziewiątego ichm. panowie Dębinscy, z zwyszmanowanemi pomocnikami swemi, y inszemi, których lepiej oni sami imiona y przezwiska wiedzą, orężno, iako do boiu, do tego przybrawszy nie mało chłopów z wozami y żęców, wprzod na dwor napadszy z strzelbą, nas osob wszystkich, mianowanych w processie, zbili, wygnali y gwałtem z spokojnego dzierzenia wybili, konie, strzelbę y insze rzeczy pobrali, zboża pożeli wszystkie, co się pokaże na osobliwym regestrze na tę dobra y żadney noty od ikm. nikt z osob tych nie mają. Tamże, gdy uchodząc dla samego ukarania gwałtu iawnego przed urzędem, koni dwoie na gwałcie wzięwszy, na zaiutrz, gdym prowadził do zamku ikm. do Kamienca na urząd, te konie tamże ciż panowie Dębinscy z panem Pytowskim y z panem Turem y inszemi zwyszmanowanemi pomocnikami swemi na dobrowolney drodze zastąpiwszy, z lasu, z zasadzki tajemney wypadszy, w kilkunastu koni, cieladnika mego, naimie Dimitrego Kalickiego, szlachcica powiatu Wołyńskiego, y zemną iadącego nagoniwszy, z strzelby zabili na śmierć, którego zabiwszy, drugiego czeladnika, na imie Grzegorza Czarnatowskiego, dogoniwszy, bezbronnego śmiertelnie poranili, koni dwoie przy tym że boiu s pod teyże czeladzi pobitey pobrali, mnie samego długo gonili, chcący mię koniecznie zabić, gdybym łaską a ręką obronną nie uszedł do zamku ikm. Kamienieckiego; tamże pochwałkę y odpowiedź na zdrowie moje uczynili. Którymi to niazdami onych, gwałtami, boiem, zabor-

stwem y grabieżami będąc od nich infestowany, a będąc obowiązany służbą woiczną z niemało uymą honoru mego przez niebytność w okazyach wojskowych przy chorągwi w tem szkodliwem na złotych sześćset. O które to tak pierwsze w niebytności moiey naiazdy, gwałty, stałe rodzonym moim o zbicia onych y szwagra mego, spolnie z nim o wybicie z spokojnego dzierżenia, o zbicie czeladnika y drugiego zranenia szkodliwe z zasadzki tajemney, o zabranie koni, strzelby y rzeczy ruchomych, o położenie y zabranie gwałtownę zboża, niemniey y spraw y o pochwałkę, na zdrowie moie y nieraz czynionę, zasadzki tajemnę z tymi pany Dembinskimi y s pomocnikami

onych chcący prawnie czynić, te moią protestacyą do xiąg podaie. Która ta protestacya iest do xiąg mieyskich Kamienieckich przyięta y zapisana, s ktorych y wypisem stronie potrzebującej iest wydana, pod pieczęcią urzędową mieyską Kamieniecką. Pisan w Kamieniu, roku, mscsa y dnia wyszypisanego. У того екстракту при печати притисненой подпись руки тыми словы: Theodor Żysiewicz—rauca, na mieyscu pana pisarza mieyskiego, ręką własną. Kоторый же тотъ экстрактъ, перъ облятамъ черезъ особу вышнейменованую ку антикованью поданный, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1660 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 351—353.

189. Жалованная грамота князя Алексѣя Кирилловича Шаховскаго братьямъ Матеею и Ивану Дембинскимъ—шляхтѣ на разныя имѣнія.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Апрѣля шестого дня.

На рочкахъ судовыхъ кгродскихъ, порядкомъ статутовымъ припалыхъ и судовне у Берестью отправованныхъ, передь нами Геронимомъ Казимеромъ Еленскимъ—хоружимъ, подстаростимъ, Ѳеодоромъ Коптемъ—судею и Геронимомъ—Казимеромъ Лещинскимъ—писаромъ, врадниками кгродскими Берестейскими, постановившисе очевисто у суду его милость панъ Ярошъ Казимеръ Масальскій, карту або рачей грамоту Московскую, на рѣчь въ ней и особомъ нижевыражонимъ служачую, ку антикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подаль, въ тые слова писаную: Сто шестьдесятъ осьмого году, Генваравъ (...) день. Великому Господару, Цару и Великому Князю Алексею

Михайловичу, всея Великія и Малыя и Бѣлыя Роси Самодержцу. Въ Брестыи городѣ присягали при мнѣ—воеводѣ князю Леонтію Кирилловичу Шаховскому шляхта, Матеей и Янъ Дембинскіе, братья рожонне. И за ихъ присегу, что они учинили подь его великого Господаря высокою рукою въ вѣчномъ холопствѣ, дано имъ въ пожалованье староство Каменоеи село Радость—Матеею Дембинскому, а брату его Янови—Милисбиче да Бучемль—весь шляхецкая. И нонче державъ держали за моими воеводскими листами. У тое грамоты подпись въ тые словы: Воевода Брестскій князь Леонтей Кирилловичъ Шаховскій. Которая же та карта, або рачей грамота, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ черезъ вышнейменованую особу ку антикованью подана и уписана.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1661 годы, стр. 209.

190. Донесеніе вознаго объ опустошеніи города Каменца неприятелемъ.

Возный Брестскаго воеводства доноситъ, что онъ осматривалъ городъ Каменецъ, послѣ нашествія Русскихъ подъ предводительствомъ Хованскаго и нашелъ: что весь замокъ былъ сожженъ, Рождественская церковь и костелъ св. Духа тоже сожжены; всѣ колокола и церковная утварь расхищены; ратуша съ книгами дѣловыми, дома города,

мезы и гумна — сожжены и опустошены; скотъ, куры, гуся и проч. побраны; люди, принадлежащіе къ думѣ, одни побиты, другіе въ плѣнъ забраны; оставшихся же людей видѣлъ обожженными, изрубленными, бродящими въ лаптяхъ и сермагахъ и покрытыхъ простынями.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестсотъ шестьдесятъ первого, мѣсяца Генваря осмого дня.

Передо мною Иеронимомъ Казимиромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, ставши очевидно на враждъ, енераль его королевской милости, Янъ Ласота, квити свой реляційный призналъ, въ тые слова писанный: Ja Jan Lasota, jenerał jkmsci woiewodztwa Brzeskiego, zeznam tym moim relacyinym kwitem: iż ja, będąc wzięty i użyty od sławetnych, pana Bazylego Kaszuby, wojta Kamienieckiego, a pana Marcina Bocewicza burmistrza—rajcow, ławnikow wszystkiego magistratu, tak też i od wszystkiego pospolstwa miasta Kamienieckiego, w roku tysiąc sześćset szesćdziesiątym, miesiąca Maja dwudziestego wtorego dnia, mając przy sobie stronę, dwóch szlachciców, pana Iana Terpiłowskiego i pana Piotra Mościckiego, przy których pomieniony magistrat i pospolstwo, podczas zawarcia xiąg grodzkich Brzeskich, mną jenerałem i stroną szlachtą, oświadczyli i okazywali straszna y wielką desolatją miasta Kamienca przez nieprzyiaciela Moskwicina—Chowańskiego stała, który z woyskiem swoim, w roku tysiąc sześćset szesćdziesiątym, miesiąca Ianuarij, siódmego dnia, od Grodna szedł do Brześcia. A wprzód zapuścił czaty swoje przed sobą, którzy ogniem i mieczem pustoszyli i gubili miasta,

ikmsci i wsi; tak też duchowne i pańskie dwory gubili i palili, lud ścinali, mordowali; gdzie też i miasto Kamieniec napadszy, pozostających ludzi ścinali, mordowali, miasto palili, a drugich, po puszczech, lasach naszedszy, mordowali i zabiiali i niemało ludzi znacznych urzędowych tyrańsko na śmierć pomordowali, a inszych w niewolę pobrali. Które spalenie i spustoszenie miasta Kamienca przez nieprzyiaciela Moskwicina ja jenerał z stronę szlachty mianowanej oglądawszy, po wszystkim mieyscu widziałem; w przód: zamek ikmsci wszystek spalony i cerkiew Bożego Narodzenia i kościół Świętego Ducha ze wszystkim spalono; dzwony po wszystkich cerkwiach i kościołach, tak też i apparatusa wszystkie pobrane i porabowane; ratusz pomienionego miasta Kamienca z xięgami i sprawami, w komorze ratuszney będącemi, spalili; miasto same Kamieniec i domy, mało nie wszystkie, folwarki, gumna—są spalone i spustoszone; było różne, owce, kury, gęsi, świnie—pobrane i zniszczone; ludzi co nazwyczajniejszych, w radzie będących, pozabiiali, a drugich w niewolę pobrano; skrzynkę mieyską z przywilejami, quitami poborowemi, donacyinemi, podymnemi y inszemi sprawami, dekretami y listami, miastu potrzebnemi, odkopawszy, — spalili, a drugie pobrali; ludzi, którzy pozostali, widziałem popieczonych, posieczonych, w kurpiach, siermięgach, radnach cho-

dzących: com ia widział y słyszał z strony szlachty, zeznamam tę moję relacją, y daię z pieczęcią y podpisem ręki moiey y strony szlachty przy mnie będącey. У тое реляциі, подпись руки

тыми словы: Ian Sylwester Lasota, ienerał, ręką swą. Которое жъ то енеральское сознание до книгъ владовыхъ есть уписано.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1661 годы, стр. 502.

191. Просьба Брестскихъ обывателей къ королю Яну Казимиру, о дарованіи имъ нѣкоторыхъ новыхъ правъ и о возстановленіи прежнихъ—древнихъ, послѣ разоренія г. Бреста Московскимъ войскомъ въ 1660 году.

Брестскіе бургомистры—Гавріилъ Романовскій и Романъ Маціевичъ, также все городское общество заявляютъ, что въ 1660 году, 13 Января, Московское войско взяло городъ Брестъ; при этомъ, съ погубелью прежнихъ бургомистровъ, райцевъ, другихъ членовъ городского управленія и не малаго числа народа, погубили привилегіи, данныя имъ и городу, какъ то: привилегіи дѣхамъ на городскія вольности и разныя ремесла, вниги магдебургскихъ правъ, и, что особенно важно—погубилъ квитанціи отъ собранихъ казенныхъ податей, которыя всѣ перешли въ ру-

ки непріятеля. Городъ Брестъ весь разоренъ и сожженъ. На этомъ основаніи, по оставленіи города Московскимъ войскомъ, уцѣлѣвшіе отъ меча жители, разоренные, возвратившись на свои пепелища и выбравъ себѣ двухъ новыхъ бургомистровъ, убѣдительнѣе просить короля Яна Казимира—даровать имъ разныя вольности и, кромѣ того, возстановить и подтвердить ихъ всѣ прежнія погубившія привилегіи, а также не подвергать ихъ отъгъственности по поводу утраченныхъ квитанцій въ уплатѣ казенныхъ податей.

Лѣта отъ Нароженія Сына Божого, тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсяца Мая шостого дня.

На впаде кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Еровимомъ Казимиромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, жаловали, в великимъ убѣдствіе у утрапленіи своимъ бѣдаце, у оповидали, пан Gabriel Romanowski y пан Roman Macieiewicz—burmistrze, na rok teraznieyszy tyśiąć sześćset sześćdziesiąt pierwszy także od ubogiego pospółstwa zniszczonego miasta ikmści Brześckiego obrane, o tym: iż w roku przeszłym, tyśiąć sześćset sześćdziesiątym, miesiąca Ianuariy, ósmego dnia, gdy nieprzyziaciel Moskwoicin, w miasto Brześć wpadszy, nie tylko miasto, ale też, od roku mca Ianuariy trzynastego dnia, y zamek Brzeski obiał; a przy dostaniu zamku, nieboszczyk, пан Symon Sapalski, пан Wasili Romanowicz—burmistrze, Panas Sewoszkiewicz y Stanisław Iasicki—rayce, z drugiemі colleg-

mi swemi y nie mało pospółstwa, którzy przy wolnościachъ swoichъ y fortecy Brzeskiej zostawali,—pogineli. Przy których zginieniu, prawa ichъ wszystkie, a mianowicie: wieku dawnego, od świętobliwychъ pamięci, nayiaśnieyszychъ ichmści królówъ polskichъ y wielkichъ xiążąt Litewskichъ, na potomne czasy, przodkomъ potomstwa ichъ nadane, takъ przywileia na wolności mieyskie, iako y wilkierza różnychъ rzemiosł, cechomъ ichъ należące, y od teraznieyszego nayiaśnieyszego Iana Kазимierza, króla polskiego y wielkiego xięcia Litewskiego, szczęśliwie panującego pana, a pana naszego miłościwego, confirmowane,—nawetъ y xięgi wszystkie права ichъ Magdeburgskiego; a co większa, że quity poborowe y podymne, zъ różnychъ ratъ y różnychъ ichmości panowъ poborcowъ, dawne zъ oddawania podymnychъ, do skarbu ikmści należącychъ, onymъ służące,—od Moskwoicina są potłumione; y miasto Brześć do nayimnieyszego budynku iestъ zburzony, spalony y w niwecz

obrócony. Po którym takowym zniszczeniu y nieprzyjacielskiego z zamku Brzeskiego ustompieniu, ubodzy mieszczanie, których Pan Bóg z łaski swey świętey od miecza nieprzyjacielskiego w żywocie zachować raczył, na popieliska swe w wielkim smutku y żałości zgromadziwszy się (a lubo ich bardzo mała garstka pozostała), aby miasto Brześć, do ostatka nie niszczało, rzecz-pospolita mieska się rozmnożyła, zgodnie na burmistrzowstwo, aby porządek w mieście swym trybem szedł, osob wyż pi-

sanych obrawszy; a chcąc u ikmści y rzeczy-pospolitey wszystkiey, aby się mogli na linieiach swoich pobudować, miłosierdzia y libertacyi zebrzeć, y aby te ich przywileia potłumione ikmść pan nasz miłościwy, przywileiem swym umocnić y utwierdzić, nad nimi się zlitować, raczył, y aby napotem, względem poginionych tych spraw y kwitów podymnych turbacyi iakowey nie ponosili—żądali, aby to ich opowiadanie do xiąg grodzkich Brzeskich przyjęte y zapisane było. *Што есть записано.*

1661 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр 447—451.

192. Предостерегательный листъ короля Яна Казимира.

Король Янъ Казимиръ объявляетъ, что къ нему явились мѣщане города Каменца-Литовскаго съ жалобою на Оршанскаго старосту Петра Галинскаго о томъ, что онъ дѣлаетъ различныя притѣсненія жителямъ фольварковъ Жалона и Ухланъ, принадлежавшихъ къ городу Каменцу, какъ то: производить несправедливыя сборы, требуетъ постоя, намѣревается отторгнуть ихъ отъ городской юрисдикци, словомъ, доводитъ ихъ до послѣдняго разоренія. Король, имѣя въ виду большіе убытки, понесенныя жителями города, вследствие его сожженія и забранія всего имущества

Московскимъ войскомъ, даетъ Галинскому строжайшее предписаніе—освободить вышепомянутые фольварки отъ всякихъ притѣсненій, вознаградить понесенныя убытки, подвѣять разоренныхъ, возвратитъ несправедливо забраныхъ лошадей и скотъ, и избавитъ ихъ отъ постоя, такъ какъ Каменцкіе мѣщане не имѣютъ своихъ домовъ. Но если староста не покорится этому предписанію, то всѣ убытки будутъ уплачены изъ королевской канцеляріи—съ отнесеніемъ этой суммы, на его счетъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Іюля второго дня.

На врадѣ крродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто панъ Кашубъ—войтъ Каменецкій, листъ его королевской милости напоминальный, въ справѣ нижей менованой выданный, ку актикованью до книгъ крродскихъ Берестейскихъ подаль, въ тые слова писанный: Jan Kazimierz, z Bożey łaski, król polski etc. Urodzonemu Piotrowi Galinskiemu, starości naszemu Orszańskiemu, wiernie nam miłemu, łaska nasza królewska. Urodzony wierny, nam miły! Donieśli

nam do wiadomości przez suplikę swą sławetni mieszczanie miasta naszego Kamienca Litewskiego, iż wierność twoia, otrzymawszy od nas na mały czas pozwolenie, per modum reclinatorii, na same tylko przytulenie się, a nie na uciążenie ubogich, poddanych naszych w folwarkach, Żaławie y Uhlany nazwane, do miasta Kamienieckiego należących; a teraz, nie tylko, wierność twoia, że tam mieszkasz y wczas swój masz, ale przedmieszczan tamecznych za swoich tamiecznych policzywszy, według woli y upodobania swego disponujesz, exactie niesłuszne na nich wymagasz, stacye sobie dawać każesz, s pod jurysdyki mieyskiej, nie wiedzieć y iakich miar, wyłamujesz y różne gravamina im czy-

ниац, до ostatniey ich przywodzisz zgu-
by. A за tym prosili нас поміеніи
mieszczanie Kamienieccy, abyśmy их
od tey oppressiey y ciemіężenia uwolni-
li. My tedy, król, respectuiаc на wiel-
ką их desolacią poniesioną spalenіем
miasta y zabrania wszystkich dobr od
woyska Moskiewskiego, do proźby их,
iako słuszney, skłoniwszy się, łaskawіе
daiemy ten nasz list, którym wierność
twoią surowie napominamy y mieć chce-
my, aby за doуściем tego listu naszego
s tamtych folwarków—Żałowіе y Uha-
ny, bez wszelkiey contradictiey, non ob-
stantibus quibusvis rescriptis, przed tym
y на potym od нас otrzymanym, któ-
re my tym listem naszym cassuiemy y за
nieważне быć deklaruiemy, — ex nunc
ustapii; szkody wszelkie, od wierności
twoiey staіе, nagrodzi; poddanych ta-
mecznych, którzy przez wierność twoią
rozpędzeni są, zgromadzi; konie, bydło,
niesłusznie zabrane, powracać y ubogich
przedmieszczan Kamienieckich acquie-
towa; a dalszego pretextu ad reclinato-
rium tam niemiа, ponieważ sami miesz-

czanie Kamienieccy, domów nie maiаc,
reclinatorium potrzebiа. Alias ieśliby
wierność twoia temu listowi naszemu
chciał contraventiam, а stamtąd nie ustę-
powa; tedy mandaty do nagrodzenia
wszystkich szkod, po wierności twoiey,
z cancelaryi wydać rozkażemy. Dan
w Warszawie, dnia czwartego, mіsca Iu-
nii, roku panskiego тисяч sześćset sześć-
dziesiąt pierwszego, panowania królew-
stwa Polskiego—trzynastego, а Szwedz-
kiego—czternastego roku. У того лис-
ту его королевской милости печать
меньшая великого князства Литовско-
го притисненная, а подпись руки его ми-
лости и писарское, тыми словы: Іан
Kazimierz król; Waleryan Stanisław Iu-
dycki, pisarz wielkiego xięstwa Litew-
skiego. Который же тотъ листъ его
кор. милости, до особы въ немъ вы-
раженое писанный, а черезъ меновано-
го пана Кашубу—войта мѣста Каме-
нецкого, ку актикованью поданный,
есть до книгъ вгродскихъ воеводства
Берестейского принять и уписанъ.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 471—474.

193. Универсалъ администратора скарбу в. вн. Литовскаго Саковича о новой соляной пошлинѣ.

Воевода Смоленскій и администраторъ скарбу вел. вн. Лит. Адамъ Матеіеі Саковичъ извѣщаетъ всѣ сословія го-
сударства, что на Варшавскомъ сеймѣ 1661 года, при об-
сужденіи мѣръ къ дальнѣйшему продовольствію войскъ, между
другими податями, наложена новая подать на соль и сельди
во всемъ вел. вн. Литовскомъ; что подать эта откана по
контракту въ арендное содержание канцлеру и подканцлеру
в. к. Литовскаго на два года сразу, начиная съ 1661
года по 1663 годъ. Таможенные чины будутъ взимать,
съ чужеземной соли и сельдей, провозимыхъ рѣками:
Птамономъ, Виліею, Двиною, также сухими путями, въ вел.
вн. Литовское и Бѣлую Русь; также съ коронной соли
Величской и Бохинской; съ сельдей, провозимыхъ изъ
Гданска рѣками: Вугомъ и Нарвою, также сухопутными

дорогами,—съ каждой бочки соли—по два злота; а съ
бочки сельдей—по четыре злота; отъ соли, провозимой
чрезъ Волинь, Самборъ въ Рокотичи, Калиши и изъ
Украины, взимается отъ бочек—по ползолоту; отъ ты-
сячи большой соли—по золоту и семь съ половиною
грошей; отъ тысячи малой соли—по пяти грошей,—на
рѣкахъ: Стырѣ, Дибірѣ, Припечи, Березинѣ, Ланѣ, Случѣ
и на всѣхъ другихъ рѣкахъ и сухопутныхъ дорогахъ. Со-
ляная подать налагается на всѣхъ, не принимая во внима-
ніе никакихъ вольностей и привилегій. Соль, неоплачен-
ная, подвергается конфискаціи. Кто уплатитъ подать на
границѣ княжества, тотъ уже больше видѣ не обязанъ пла-
титься.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого,
тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого,
мѣсца Іюля двадцать девятого дня.

На врадѣ вгродскомъ Берестейскомъ,
передо мною Іеронимомъ Казимиромъ
Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ

Bерестейскимъ; постановившисе очевидно панъ Мартинъ Мрозовскій, листъ, универсалъ ясневельможного его милости пана воеводы Смоленского, администратора skarбу великого князства Литовского, въ рѣчи въ немъ нижей выраженой выданный, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Іасневельможным, в Бодзе przewielebnym, wielmożnym ichm. panom senatorom, dignitarzom, starostom, urzędnikom ziemskim, grodzkim, rycerstwu, szlachcie y wszystkim obywatelom w. x. Litewo-go, moim wielce mściwym panom y braci, po zaleceniu powolności naszych, Adam Maciey Sakowicz, wojewoda Smolenski, administrator skarbu w. x. Litew., starosta Oszmianski, Іakunski, Wysocki dzierzawca, Szadowski ekonom, przytym sławetnym panom woynom, burmistrzom, raycom, ławnikom w miastach, miasteczkach, tak ikm., iako duchownych y szlacheckich, będącym, osobliwie stanu kupieckiego ludziom, oznaymuię. Іż co rz-pta, na seymie teraznieyszim tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszym sześćniedzielnym, w Warszawie odprawionym, namawiając sposoby do zatrzymania w służbie dalszey woyska ikm. y wsparcia woiennych rz-ptej potrzeb, między innemi podatkami, cło nowe solne we wszystkim w. x. Lit., na lat dwie uchwaliwszy, mnie, który na ten czas, z woli ikm. pana mego miłościwego, w absentii іасневельможного imci pana podskarbiego w-go y hetmana polnego w. x. Lit. vicesupleo, abym іakovy niewiadomy, sine praxi podatek,—ponieważ się nicht do arędy nie nalaz, ichmściom panom pieczętarzem w. x. Lit., którzy się sami ultro, dla ratunku oyczyzny, do tey ofiarowali usługi, za sumę, od ichmściow in presentia totius reipublicae deklarowaną, arędował—poruczyła: przeto, conformując się do woli ikm. y rz-ptej, z wła-

dzу urzędu mego, arędowałem pomienionę cło nowe solne we wszystkim w. x. Lit-m іасневельможному imści panu Krzysztophowi Pacowi, canclerzowi wielkiemu w. x. Lit-go y іасневельможному imści panu Alexandrowi Haraszewiczowi, podcanclerzemu w. x. Lit-go, na lat dwie, immediate posobie идące,—które się zaczynaią w roku teraznieyszim tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszym, mśca Іuliy trzydziestego dnia, a konczą się w roku, да Bóg, przysłym tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzecim, takowegoż trzydziestego dnia Іuliy, za pewną sumę pieniędzy w kontrakcie skarbu w. x. Lit-go dany, mianowanym. Maіą, tedy ichmś pp. pieczętarze w. x. Lit-go, y wolni będą, objawszy na się curam exacti cła nowego solnego w w. x. Litm, przez sprawce, administratory, służgi y substituty swoje, na koźdey komorze y przykomorach, od soli zamorskiej y sledzi, tak wodą—rzekami, Niemnem, Wilią, Dzwina, iako лądem do w. x. Lit-go y x. Żmóydzkiego y Białey-Rusi chodzących; także od soli coronney Wielickiej y Bochnianskiej, sledzi ze Gdanska do w. x. Lit-go, tak wodą—rzeką Bugiem y Narwią, iako лądem przez różne goścince, komory, przykomorki przychodzącey, od koźdey beczi soli pomienionej—po два złote; a od beczi sledzi,—po cztery złote, iako prawo constitucią seymu teraznieyszego warowane każe; od soli zaś, która z Wołыnia, Sambora do Rokoticzy, Kaliszy y z Ukrainy do w. x. Lit-go wchodzi, od beczi—po pułzłotego; od tysiąca wielkiej soli—po złotemu y groszy półosma; od tysiąca małej soli—po groszy pięciu,—na rzekach: Styrze, Dnieprze, Przypeci, Berezynie, Łani, Słuczy y na innych wszystkich in ienere rzekach; także na wszystkich gościncach, komorach, rzekach y przykomorkach, składach, na koźdych teraz sol iest, y przez koźdą sol pomienioną Wołыnska y Ukrainą wchodzi y

wchodzić będzie do w. x. Lit-go, w Ruskie y Polskie kraie,—wybierać. A to cło nowe solne, nemine excepto cuiuscunque status et conditionis, wszyscy incolae w. x. L-go, y ci, którzy sol wprowadzają zechcą, dawać powinni będą, żadnem się nie excipując libertacyami,—by też constitutją, lubo dekretami warowanemi—sub poena confiscationis tego towaru, do w. x. Lit-go wprowadzonego, na sprzeciwnych constitutją seymu terazniejszego założoną. Która praemissa ichm. pp. pieczętarzow należeć ma, s tym iednak dokładem: że ktokolwiek, raz na granicy od soli y sledzi do pomienione, wprowadzając do w. x. L-itgo, zapłaci, więcey iuż nigdzie tego cła płacić nie powinien będzie. Co dawszy do wiadomości w. m. mm. panom, pilnie upraszam, abyście nie tylko praepeditiy, w wybieraniu cła pomienionego y w ordynowaniu straży na mieyscach potrzebuynych, któremi by kupcy goścince y komory zwyczajne mijając szkody skarbowi y rz-ptej przynosili, sprawcy y substituto-

wie ichmściów panów pieczętarzów, nie ponosili; ale owszem przeciwko każdemu, prawu pospolitemu nieposłusznemu, pomocy dodawać raczyli. Koźdego zaś handlem bawiącego się, z władze y należności urzędu mego, upominam, abyście bez żadnych contradictiyy cło nowe solne od soli y sledzi płacili, na komorach y przykomorkach y innych, drogami niezwycaynemi mijając, nie ważyli sie, pod utraceniem wszystkich towarów. Oddawam sie zatym łaskom w. m. mm. pp., z powolnością moją. Dat. w Warszawie, dnia 24 meca Iulii, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego. У того листу ясневел. его кор. милости пана воеводы Смоленского подпись руки при печати притисненной теми словы: W. m. mm. pp. życzliwy brat y sługa Adam Maciey Sakowicz, woiewoda Smolenski, administrator skarbu w. x. Lit-go. Который же тотъ листъ, черезъ особу вышей менованую ку актикованью поданный, есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 483—487.

194. Листъ короля Яна Казимира объ освобожденіи Шерешевскихъ мѣщанъ отъ всякихъ податей на четыре года.

Послѣ совершеннаго разоренія и сожженія мѣстечка Шерешева неприятелемъ, мѣщане его обратились къ королю Яну Казимиру съ просьбою, чтобы онъ для поправленія ихъ, освободилъ ихъ на четыре года отъ всякихъ податей, т. е. отъ мыта, донавты, чоповаго, шоссейнаго, аяцзиваго и другихъ, которыя они доселѣ платили королю и рѣчнопосполитой; также отъ подводъ для пословъ, посланниковъ,

гонцовъ въ Москву и обратно. Король, принималъ во вниманіе ихъ бѣдственное положеніе, удовлетворяетъ ихъ просьбѣ, т. е. освобождаетъ ихъ на четыре года отъ всякихъ податей и еще отъ военныхъ поборовъ; для чего и даетъ имъ свою привилегію—листъ, оповѣщая о своемъ рѣшеніи подлежащаго власти, для точнаго съ ихъ стороны исполненія.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого, ты сеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсяца Августа второго дня.

На врадѣ кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Геронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившише оче-

viste, славетный панъ Абрамъ Липинскій, войтъ Шерешевскій, листъ его королевской милости, въ речи нижей выраженной выданный, мѣщаномъ Шерешевскимъ служачій, ку актикованью до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ, подавъ, въ тые слова писанный: Jan Ka-

zimierz, z Bożey (Łaski) król polski etc. Oznamyiemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy. Suplikowali do nas, przez panow rad y urzędnikow naszych dwornych, przy boku naszym na ten czas będących, mieszczanie miasta naszego Szereszowa, w Brzeskim wojewodztwie leżącego, iż pod czas terazniejszego oyczynny naszej zamieszania przez różnych nieprzyjaciół, ogniem y mieczem funditus zruynowane tak miasto same, dobra y dobytki ich popalone, do ostatniey przywiedzeni są zguby; czego autentycznymi protestacyami y relacyami ieneralskimi dowodząc, wnosili do nas, przez tych że panow rad y urzędnikow naszych dwornych proźbę, abyśmy onych, dla snadniejszego pobudowania y iakiegokolwiek predkiego ratunku, od wszelkich podatkow, to iest: od płacenia myta, donatiwy, czopowego, szosowego, accyzy y innych, iakiegolwiek przed tym oni do naszego y rz-ptej pełnili skarbu; także: od podwod posłom, posłannikom, goncom, do Moskwy od nas naznaczonym y z Moskwy nazad powracaiącym się, brania należących, do lat czterech, listem naszym libertacyinym uwolnili. My tedy, zwykłą naszą nad upadłemi ludźmi pokazując compassią, a życząc, aby nie tylko przez takowy, z dopuszczenia Bożego, przypadek, ale y przez inne iakiegolwiek spustoszenie miasta y miasteczka naszego, szczodroblivości naszej królewskey, braci pomnożenie, stosując się do prawa pospolitego constitucyey seymowych, tudzież do supliki mieszczan, miasta naszego Szereszowa, łaskawie się skłóniwszy, umyśliśmy to miasto Szereszow z wyszmianowanych podatkow,

nam y do skarbu rz-ptej przychodzących, do lat czterech uwolnić,—iakoż y niniejszym listem naszym libertacyinym uwalniamy. Co do wiadomości wielmożnego administratora skarbu w. x. L-go terazniejszego, y po nim następującym, także pisarzom skarbowym, przywodząc, chcemy mieć y żądamy, aby wielmożny administrator sam przez się y przez substitutow swoich, żadnych namniejszych podatkow, w leciech wyszmianowanych, z tego miasta Szereszowa, przez nieprzyjaciół zniszczonego y ogniem zgorzałego, nie wybierał y wybierać nie kazał; także iaśniewielmożny wojewoda Wilenski, hetman wielki w. x. L-go chlebow w tym mieście Szereszowie chorągwiom, ani stanowiska (wyiąwszy we włości starostwa tego Szerszewskiego), iako od nas libertowanym, listami swoimi nie naznaczał; posłowie, posłannikowie, goncy nasi idąc przez to miasto Szereszow do Moskwy, aby żadnych podwod sobie dawać nie kazali, dla łaski naszej. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. L-go przycisnąć roskazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia trzeciego mśca Iulia, roku pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego, panowania naszego Polskiego y Szwedzkiego—trzynastego roku. У того листа либертаційного печать меньшая великого князства Литовского, а подпись руки теми словы: Іан Казимierz król; Сурпыан Пауелъ Brzostowski, referendarz y pisarz w. x. L-go. Который же тотъ листъ его королевской милости, ку актикованью поданный, есть до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 559—562.

195. Постановление дворянъ Брестскаго воеводства на реляціиномъ сеймику.

6-го Августа 1661 года, Брестское дворянство собравшись на сеймикъ въ Брестѣ, въ монастырѣ Бернардиновъ, избравъ директоромъ сеймика Полоцкаго воеводу Карла Коптя и выслушавъ сеймоваго депутата, избрали сборщиковъ додтей на два срока: Александра Брзозку на первый срокъ, а на второй—Ому Згличинскаго, для собиранія подымнаго. Изъ этого подымнаго они назначили 6 грошей, съ каждаго дыма, для Бернардиновъ, у которыхъ отправлялся сеймикъ. Во исполненіе постановленія предшествовавшаго сейма, назначили лустратора для повѣрки

акцизнаго сбора. На него возложена была также обязанность собрать недонки двухъ подымныхъ, установленныхъ воеводствомъ и подтвержденныхъ сеймомъ. Такъ какъ по причинѣ разстроенаго состоянія воеводства никто изъ шляхты не могъ явиться на всеобщее ополченіе, то, по примѣру прежнихъ временъ, поставлено, чтобы они внесли сумму, считая на одну лошадь по 80 злотыхъ,—на двѣсти козацкихъ лошадей съ людьми, которые должны прослужить четверть года тамъ, гдѣ назначитъ король, или великій гетманъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого, тысяча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсяца Августа, сегома дня.

На врадѣ кргодскомъ Берестейскомъ, передо мною Иеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно его милость панъ Павелъ Босацкій, коморникъ Берестейскій, лядумъ ихъ милостей пановъ обывателей воеводства Берестейскаго, згодне на сеймику реляціиномъ, подлугъ конституціи сейму прошлого отправленнымъ, въ речи нижей выраженой постановленое, ку активованю до книгъ кргодскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаное: *My senatorowie, dignitarze, urzędnicy ziemscy, grodzczy, na seymik relacyiny pro sexta Augusti do Brześcia zgromadzeni, czyniemy wiadomo: Iż za ziachaniem naszym, obraliśmy za directora seymiku naszego iaśnie wielmożnego imię pana Karola Kopcia, woiewodu Połockiego; relacyi imię pana posła naszego seymiku constitucyi przesłuchawszy, y poborców do dwu rat obraliśmy,—do pierszey raty: imci pana Aleksandra Brzozkę, łowczego Rzeczyckiego, do drugiey raty: imci pana Tomasza Zgliczynskiego; do których podymnych dwadzieścia dwoie oddać mamy. Przy którym podymnym, respektuiąc na extremam ruinam oyców Bernardynów*

Brzeskich, przy kaźdey racie po groszy sześciu z dymu kaźdego oddać mamy,—aby przynamniey ten, w którym consulty nasze odprawuiem, pokryty był refectarz. A że constitutia tegoż seymu, do zwerificowania accyzy, kazała naznaczyć lustratora,—aby mogła constare certitudo perceptorum; przeto y do tey rewizyi użyliśmy imię pana Łukasza Żyszczynskiego, który po wszytkich miasteczkach, gdzie currebant accyzy, uczyni verificatią y na trybunał skarbowy noticiam oncy poda; także retenta dwóyga podymnego, laudo woiewodztwa podczas pospolitego ruszenia uchwalone y seymem approbowane, wybrać ma przy pierszey racie; którey reszty na drogę do ikm. panu pisarzowi naszemu ziemskiemu złotych sto naznaczamy. Więc że w deklaracyi woiewodztwa naszego iest dołożony modus securitatis domesticae: przeto, uważaiąc lubricam fidem blizkich sąsiad naszych różnych; a będąc przez różne expeditie extreme zruynowani, iako in bonis, tak in personis, straciwszy tak wiele cives woiewodztwa naszego; widząc impossibilitatem wyprowadzenia pospolitego ruszenia, w ten czas właśnie, kiedy iuż pora woienna miia,—przeto, przykładem dawniejszych czasów, in vim pospolitego ruszenia uchwalamy: na koń po złotych ośmdziesiąt—na konie dwieście kozackich, któ-

re, za wydanemi od ikm. wiciami powin-
ni tam się stawić, gdzie ikm., albo igm.
pan hetman wielki, mieysce naznaczy y
wysłużyć czteré roku w obozie, bez
wszelkich skarg y krzywd w ciagnieniu.
Które laudum nasze, do approbacyi ikm.
pana naszego miłościwego, z uniżoną
prozbą naszą, odsyłamy w tym punkcie
o pospolitym ruszeniu. Dat. w Brześ-
ciu, na seymiku relacyinym, dnia szó-
stego Augusti, roku tysiąc sześćset sześć-
dziesiąt pierwszego. У того людумъ под-
писы рукъ ихъ милости тыми словы:
Jan Karol Kopieć, woiewoda Połocki,
starosta Brzeski, dyrektor seymiku; Mal-
cher Stanisław Sawicki, kasztelan Brzesc-
ki; Stanisław Kazimierz Bobrownicki,
sędzia ziemski Brzeski; Paweł na Rysz-
kach Ryszkowski, podczaszy Brzeski; He-
ronim Kazimierz Łyszczynski, podstoli
Mielnicki, pisarz grodzki Brzeski; Miko-
łaj Orzeszko, stolnik Mielnicki; Jan Wła-
dysław Newelski, skarbnik Brzeski, dwor-
zanin ikm.; Piotr Kościuszko Siechno-
wicki, pisarz ziemski Brzeski; Konstan-

ty Bazyli Szuyski, miecznik Brzeski;
Andrzej Szostowicki, Leonard Pocięy,
Jan Ryszkowski, Samuel Woyniłowicz,
Maciey Jan Gieszkowski, podczaszy Mo-
zyrski; Łukasz Łyszczynski, Franciszek
Grochowski, Woyciech Szuyski, Bened-
dict Korowicki, Constanty Przeddziecki,
Maciey Dembinski, Paweł Pociacki, ko-
mornik woiewodztwa Brzeskiego, Ale-
xander Wincenty Hornowski, Jan Dem-
binski, Stephan Zembocki, woyski Brzes-
ki, Aleksander Slizien, stolnik Oszmian-
ski, sekretarz, viceadministrator Brzeski;
Jerzy Umiastowski, stolnik Wendenski;
Alexander Kazimierz Brzozka, łowczy
Rzeczycki; Tomasz Zgliczynski, Krzysz-
toph Piotr Részka, Władysław Szuyski,
Jan Manczak, mostowniczy ikm Minski;
Mikołaj Chylinski, Bartłomiej Szczur-
kiewicz, Theodor Ratołd Zadarnowski.
Которое жъ то людумъ, черезъ осо-
бу вышей менованую ку антикованью
поданое, есть до книгъ вгродскихъ Бе-
рестейскихъ уписано.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 563—565.

196. Универсалъ администратора скарбу в. кн. Литовскаго А. М. Саковича.

На вальномъ Варшавскомъ сеймѣ установлена дворян-
ская пошлина подъ названіемъ: auctio subsidiorum (пріум-
ноженіе пособій) на два непосредственно текущие года. По-
шлину эту взялъ въ арендное содержаніе Юрій Венегъ въ
цѣломъ Литовскомъ княжествѣ. Юрій Венегъ поручаетъ соби-
рать эту аренду фактору жиду Израилу Абрамовичу. А по-

тому воевода Смоленскій, администраторъ казны в. к. Л.,
универсаломъ своимъ предписываетъ, чтобы упомянутый
жидъ, не только имѣлъ право собирать эту пошлину отъ
всѣхъ товаровъ, привозимыхъ водою и сухимъ путемъ,
но чтобы ему и оказывали во всемъ нужную помощь.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого
тысяча шестьсотъ шестьдесятъ перво-
го, мѣсеца Августа сегого дня.

На врадѣ вгродскомъ Берестейскомъ,
передо мною Иеронимомъ Казимеромъ
Еленскимъ, хоружимъ и подстаро-
стимъ Берестейскимъ, постановившимъ
очевисто Мошко, жидъ Берестейскій,
универсалъ ясневедьможного его ми-

лости воеводы Смоленскаго, админи-
стратора скарбу великаго князства Ли-
товскаго, въ рѣчи нижей выраженой,
иначе служацій, выданный, ку акти-
кованью до книгъ вгродскихъ Бере-
стейскихъ подаль, въ тые слова пи-
санный: Adam Maciey Sakowicz, woie-
woda Smolenski, administrator skarbu
w. x. Lit., starosta Oszmianski, Jakun-

ski, Wysocki dzierżawca, wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tem wiedzieć należało,—osobliwie ichmściom panom braci, także sławetnym panom woytom, burmistrzom, raycom, ławnikom miast y miasteczek ikm. duchownych, szlacheckich, po zaleceniu przyjacielskich powolności y chęci braterskich, oznaymię: Iż upatrując tego, aby, iako najlepszym porządkiem y bez wszelkiego uszczerbku, tudzież y o mieszkania uchwalone, na teraznieyszym, w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszym, walnym seymie Warszawskim, do skarbu wchodzili podatki, cło szlacheckie, auctio subsidiorum nazwane, na tymże seymie, na lat dwie po sobie idące, postanowione, arędowałem we wszystkim w. x. Litewskim panu Jerzemu Bennetowi, za pewną na oblig do skarbu dany wyrażoną summę; że tedy pomieniony pan Jerzy Bennet, dla dozorniejszego cła tego wybierania, posyła sługę y factora swego Izraela Abramowicza do miasta Brzeskiego: przeto upraszam, aby pomieniony, od pana Beneta wysłany sługa, na pomienionym mieyscu zostaiąc, nie iedno wolno cła tego szlacheckiego, auctio subsidiorum nazwanego, u wszystkich cuiuscunq̃ue status et conditionis, y iakokolwiek, tak wodą, iako y ładem z w. x. Lit. y do w. x. Lit. prowadzących towary, według instructorza, moją ręką podpisane, bez żadney od kogożkol-

wiek przeszkody y turbacyi moc miał do wybierania; ale też pomoc y subsidium na nieposłusznych publiczney ustawie y przeciwko obmiiających zwyczajnych komor y przykomorków od wm. mm. panów potrzebney doznawał pomocy. A ieśli by też który s postanowionych od pana Beneta sług y factorów nie czynił powinności y wokacyi swojej dosić; tedy wolno będzie ex vi tego uniwersału, onego odmienić, a drugiego, robore tego samego uniwersału, na mieysce postanowić, y wziętą moc do wybierania tego cła, auctio subsidiorum nazwanego, wlać, strażę, aby dla swowolnie obmiiających komor y przykomorków (drogi) zwyczajney, przerzecomemu panu Benetowi y zesłanemu od niego, mieć y postanawiać bez praepedycyi wm. mm. panów, dopuszczoną y pozwoloną—proszę, zalecając zatym powolności moie, w łaskę wm. mm. panom, oney się rekomenduję. Dat. w Warszawie, dnia siedmnastego Iuliy, anno tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego. У того универсалу при печати притисненой подпись руки тыми словы: wm. mm. panów życzliwych brat y sługa: Adam Maciey Sakowicz, woiewoda Smolenski, administrator skarbu w. x. Lit. Который же то универсалъ, черезъ менованую особу ку актикованью поданный, есть до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 742—743.

197. Универсалъ короля Яна Казимира о томъ, чтобы никто не уклонялся отъ пошщины, наложенной на соль.

Въ 1661 году на сеймѣ Варшавскомъ установлена была новая пошлина на соль и на селди, привозимые изъ-за границы, изъ Короны Волыни и Украины. Нѣкоторые подъ разными предлогами уклонялись отъ уплаты

этой пошщины. Вслѣдствіе сего король универсаломъ своимъ повелѣваетъ, чтобы никто ни подъ какимъ видомъ не смѣлъ уклоняться отъ этой пошщины, иначе виновный подвергнется взысканію, какъ нарушитель узаконеній.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсяца Сентября первого дня.

На радѣ кргодскомъ Берестейскомъ, передо мною Геронимомъ Казимиромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно его милость панъ Петръ Дубровский, дворянинъ его королевское милости, универсалъ короля его милости, въ рѣчи нижей выраженой выданный, ку артикованью до книгъ кргодскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Jan Kazimierz, z łaski Bożej, król polski etc. W Bogu wielebnym, wielmożnym, urodzonym senatorom, dignitarzom, urzędnikom ziemskim, grodzkim, rycerstwu, szlachcie, obywatelom także miast, miasteczek, dzierżaw, dobr naszych oeconomicznych, świeckich, duchownych y szlacheckich majątności, poddanym wszelkiego stanu, condicyi y dostoiestwa ludziom, uprzejmie y wiernie nam miłym, łaska nasza królewska. W Bogu wielebni, wielmożni, urodzeni, uprzejmie y wiernie nam mili! Lubo na przeszłym świeżo seymie postanowiwszy rz-pta, między inszemi podatkami, cło nowe solne we wszystkim woiewodztwie Litewskim wyrażoną declarowała constitutia, — że każdy, nemine excepto, wszelkiego stanu, conditii y dostoiestwa, pomienione cło od soli y śledzi tak zamorskiey, iako y z Korony, Ukrainy y Wołыnia,

do w. x. Lit. wchodzących, płacić powinniен. Że iednak niektórzy, unikając płacenia tego podatku, różnych zażywaią sposobów y inaczey, anizeli lex expressa docet, mentem rz-ptej tłumacząc, od soli y śledzi ante diem XXX Iulii do w. x. Litewskiego wprowadzoney, płacić zbraniaią się; skąd subsequenti skarbu naszego w. x. Lit-go zabiegaiąc damno, przychodzi nam wszecz wobec y każdego z osobna tym universalem naszym napomnieć, — aby wszycy, nemine excepto, według constitucyi, przerzeczzone cło od soli y śledzi, tak ante, iako post XXX Iulii, do w. x. Litewskiego wprowadzonych, płacili. Ponieważ takowa iest mens rz-ptej, takowy y kontrakt na arendę do skarbu wydany, aby od soli, która teraz iest kiędy kolwiek do w. x. Lit-go wprowadzona, wchodzić będzie, to cło odbierano, aby tedy nikt diffugiis narabiać nie ważył się, strzegąc na się poen, in contravenientes publicis sancitis opisanych, które, iako in causa fiscii, ad instantiam instigatora w. x. Litewskiego wskazowane nieodwłocznie będą. Ten universał, aby był publicowany, urzędом grodzkim rosказujemy. Dań w Warszawie, dnia dwudziestego czwartego miesiāca Augusta, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego. У того универсалу печать великого князства Литовского притиснена, а подписъ рукъ тыми словы: Jan Kazimierz król; Kazi-

mierz Puchalski, podstoli Minski, sekretarz ikmci. Который же тотъ универсаль его королевской милости, черезъ | особу вышей менованую ку активованью поданный, есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 750—752.

198. Листъ короля Яна Казимира полковнику Павлу Тетерѣ.

Король Янъ Казимиръ, осмѣловившись, что его крестьяне въ Кіевскомъ ключѣ подвергаются разнаго рода притѣсненіямъ и грабелямъ и что у нихъ отнимаютъ земли и отдають въ аренду, предписываетъ секретарю своему, Павлу

Тетерѣ, чтобы онъ болѣе обращалъ вниманія на благосостояніе крестьянъ и не позволялъ ихъ грабить, а притѣснителей ихъ преслѣдовалъ бы судомъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Сентября сегого дня.

На врадѣ кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, поставовившисе очевисто панъ Янъ Кграбишевскій, слуга его милости пана Павла Тетери—пулковника его королевской милости, листъ короля его милости, въ речи нижей выраженой выданный, ку активованю до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Jan Kazimierz, z Bożey łaski król polski etc. Urodzonemu Pawłowi Teterze, sekretarzowi naszemu, dzierżawcy Kiiowieckiemu, wiernie nam miłemu, łaskę naszą królewską. Urodzony wiernie nam miły! Doszło do wiadomości naszej, że za conniventią wierności twoiey, wielkie się w dobrach naszych stołowych, to iest w kluczu Kiiowieckim, który wierność twoia do dalszego opatrzenia naszego trzymasz,—angarie dzieią: bo iedni, pod zasłoną pustych włok, osiadłe upraszają y poddanych naszych ekonomicznych ciemiężą; drudzy poddanych tychże violentiami okrywiają, grabią,

znieważają, — za których się wierność twoia nie bierziesz y owszem cale o nich wiedzieć niechcesz. Zaty, z władze naszej królewskiej, prospiciendo diminutioni dobr y indemnitati poddanych naszych ekonomicznych, chcemy mieć y rozkazuiemy wierności twoiey: abyś wierność twoia osiadłych włok za puste uproszone nikomu nie puszczał; o krzywdy poddanych naszych serio czynił y onych bez żadnego respectu in opressores dochodził y we wszystkim całości dobr naszych stołowych przestrzegał; inaczezy wierność twoia nie uczynisz dla łaski naszej y z powinności swey. Dan w Warszawie dnia trzydziestego miesiąca Lipca, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego, panowania naszego Polskiego—trzynastego, a Szwedzkiego—czternastego roku. У того листу, при печати большой великого княства Литовскаго притисненой, подписъ рукъ тыми словы: Jan Kazimierz król; Andrzej Kotowicz, pisarz w. x. Lit-go. Который же тотъ листъ, черезъ менованую особу ку активованю поданный, есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 754—756.

199. Листъ короля Яна Казимира, освобождающій мѣщанъ Каменецкихъ отъ всѣхъ податей и пошлинъ на четыре года.

Король Янъ Казимиръ, осѣдомившись о крайнемъ разореніи мѣщанъ города Каменца-Литовскаго русскими войсками, подъ предводительствомъ Хованскаго, вслѣдствіе чего они не только не въ состояніи платить податей, но не имѣютъ даже чѣмъ прокормить себя, — освобождаетъ ихъ

универсаломъ своимъ на четыре года сразу отъ всѣхъ податей, именно: отъ подымнаго, чиншовъ за увологи, кащизны, податей съ корчемъ—чоповаго, «шосоваго», (т. е. городской подати съ домовъ), таможенныхъ пошлянъ и др.

Лѣта Божого Нароженья тысяча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсяца Сентября, десятого дня.

На врадѣ кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Геронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно славетный панъ Янъ Милановскій—бурмистръ Каменецкій, листъ его королевской милости либертацыйный, въ справѣ и рѣчи нижей менованой выданный, мѣщаномъ Каменецкимъ служащій, ку актикованю до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Jan Kazimierz, z Bożey łaski król polski etc. Oznaymuujemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy. Dali nam sprawę, przez niektórych panów rad y urzędników naszych dwornych, przy nas na ten czas będących, sławetni mieszczanie imieniem całego miasta naszego Kamienca Litewskiego, iż oni po kilka kroć za incursyą woyska wiarołomnego nieprzyjaciela Moskwicina z Chowanskim, pod Brześć idących, wielką desolatyą, przez spalenie niemal wszystkiego miasta poniosszy y ze wszystkicy substancyi y fortun swoich zostawszy destituti, do tak wielkiego przyszli ubóstwa, że nie tylko należyтым podatkom skarbowym żadną miarą sufficere nie mogą, ale y sami ledwie nie e mendicatis muszą żyć suffragiis; a za tym wnosili do nas prozbę swą, abyśmy, respectuiąc na tak wiel-

kie zniszczenie, sposob im dla snadniejszego wsparcia podali. My tedy, król, iako supremus wszystkich poddanych naszych wiernych patronus, chcąc, aby miasta nasze po tak wielkich paroxizmach, do pierszych ozdob przychodzili,—pomienionych mieszczan Kamienieckich ab omnibus oneribus naszych y rz-ptej uwolnić y zaszczycić umyśliłiśmy, iakoż y tym ninieyszym listem naszym, stosuiąc się do prawa pospolitego, w constitutiach wyrażonego, do lat czterech, od daty tego listu nierozdzielnie po sobie idących, od podatków wszelkich, mianowicie: podymnego y poborów czynszów z włok, kapowszczyzny, z karczem czopowego, szosowego, accizy, ceł, myt, y innych, iakim kolwiek imieniem nazywających się, teraz y napotym uchwalonych, uwalniamy y libertuiemy. Co do wiadomości wszem wobec, osobliwie wielmożnym administratorom skarbu w. x. Lit-go, teraz y napotym będącym, także urodzonym pisarzom skarbowym, poborcem wojewodztwa Brzeskiego y ich substitutom, także exactorom ceł, myt, przywołując, mieć chcemy y rozkazuiemy, aby mieszczanie nasi Kamienieccy, przy tey naszej libertacyi, do czasu wyżpomienionego, cale y nienaruszenie zachowani byli, inaczey nie czyniąc dla łaski naszej. Na co dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit-go przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie na seymie, dwudziestego ósmego,

miesiąca Czerwca, roku Pańskiego ty-
 siąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego,
 panowania królestw naszych, Polskie-
 go—trzynastego, a Szwedzkiego—czterna-
 stego roku. У тоє либертаціи при пе-
 чати притисненой подпись рукъ ты-

ми словы: Jan Kazimierz król; Wale-
 ryan Stanisław Judycki, pisarz w. x.
 Lit-go. Которая жъ то либертація, че-
 резъ менованую особу ку активованю
 поданая, есть до книгъ кргодскихъ Бе-
 рестейскихъ уписана.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 1013—1016.

200. Привилегія короля Яна Казимира городу Каменцу.

Король Янъ Казимиръ даетъ всімъ обывателямъ города
 Каменца, какъ духовнымъ, такъ и свѣтскимъ, а также и
 евреямъ, слѣдующую привилегію: кромѣ субботняго торго-
 ваго дня, дается имъ еще другой торговый день—вторникъ
 каждой недѣли; торгъ долженъ производиться безъ ущер-
 ба другимъ прилежащимъ мѣстечкамъ. Кромѣ того, евре-
 ямъ, какъ этого, такъ и другихъ окрестныхъ городовъ и
 мѣстечекъ—позволяется воздвигнуть на одномъ изъ пла-
 цовъ Каменца синагогу (божницу), но съ тѣмъ, чтобы

она высотою и величиною не превосходила костеловъ
 и церквей; тутъ же, на которомъ либо изъ городскихъ
 плацовъ, они могутъ устроить себѣ и кладбище. Въ за-
 ключеніе король даетъ обывателямъ право на всякія воль-
 ности—въ торговахъ, корчмахъ, ремеслахъ, въ приобрѣтеніи
 плацовъ, земель и домовъ въ городѣ—такъ, какъ это изло-
 жено въ листѣ предшественника его, брата, короля Вла-
 дислава четвертаго.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого
 тысяча шестьсотъ шестьдесятъ второ-
 го, мѣсяца Генваря двадцатого дня.

На врадѣ кргодскомъ Берестейскомъ,
 передо мною Иеронимомъ Казимеромъ
 Елсенскимъ, хоружимъ и подстаро-
 стимъ Берестейскимъ, постановивши-
 се очевисто Бергъ и Берахъ, жиды
 старшіе Каменецкіе, листъ его коро-
 левское милости, привелей на парга-
 минѣ писанный, зъ канцелярии мень-
 шой великого князства Литовскаго вы-
 несенный, жидомъ Каменецкимъ на рѣчь
 нижей въ немъ выражоную служацій,
 ку активованю до книгъ кргодскихъ
 Берестейскихъ подалъ, который въ
 словѣхъ до слова такъ се въ собѣ маеть:
 Jan Kazimierz z Bożey łaski król Pol-
 ski etc. Oznauumiemy tym listem na-
 szym, komu by o tem wiedzieć należa-
 ło. Do gruntownego pomnożenia do-
 statków między poddanymi naszymi, iż
 wiele na tem należy, aby miasta na-
 sze, nie tylko frequentią ludzi, ale też
 z obópolnemi handiami obfitowały, do

czego, że targi w miastach postanowione
 nie poślednią są przynętą, zatem, przy-
 chylając się do przyczyny panów rady
 urzędników dworu naszego, przy boku
 naszym będących, łaskawie skłoniliśmy
 się do tego; żeś my, wygadzaiąc potrze-
 bie dla duchownego, iako у świeckiego
 stanu ludzi, tudzież żydów poddanych
 naszych, w Kamiencu mieszkających, do
 dnia sobotniego targowego, w mieście na-
 szym Kamiencieckim odprawuiącego się,—
 drugi dzień wtorkowy, w każdy tydzień,
 przydali у postanowili,—iakoż у niniey-
 szym listem naszym przydaiemy у po-
 stanowiamy taki: iż odtąd два dni tar-
 gowe w każdy tydzień w mieście na-
 szym Kamiencu odprawować się, wiecz-
 nemi czasy, sposobem zwyczajnym ma-
 ią, iednak bez przeszkody innych miast
 naszych przyległych. Nad to, tymże ży-
 dom Kamiencieckim, chcąc przykładem
 inszych miast y miasteczek naszych ła-
 skę naszą królewską oświadczyć, pozwa-
 lamy im szkodę, bożnice żydowską, na
 placu żyda Beyrecha Szmurzkowicza, po-

dle placu urodzonego Chrostowskiego leżącym, lubo gdzie indziej u kogokolwiek nabywszy, wystawić,—tak iednak, aby wyniosłością y apparentią do kościołów y cerkwi nie równała się. Przy tym pozwalamy im łąznię na placu mieyskim od sławetnego Jakowa Kuszniarza już nabytym, zbudować y oney zażywać; także kopiszcze, na placu swym, lubo w mieście, lubo za miastem nabytym, mieć; na ostatek, dаемy im moc wszelakich wolności: w handlach, szynkach, w rzemiosłach, w nabywaniu placów, gruntów y domów mieskich zażywać. W czym, aby żadney od mieszczan naszych Kamienieckich nie ponosili trudności, ani praepedicyey, winę w liście świętey pamięci króla iego mości Władysława czwartego, pana brata naszego, de data w Warszawie, dnia iedenastego miesiąca Decembra, roku Panskiego tysiąc sześćset trzydziestego piątego, reassumimus et interponimus vigore praesentium. Co do wiadomości urodzonemu staroście naszemu Kamienieckiemu teraznieyszemu,

y napotym będącym, tudzież urzędowi mieyskiemu tamecznemu przywozząc, chcemy mieć y rozkazuiemy, abyście pomienionych żydów Kamienieckich przy wolnościach im ad praesens nadanych y w przywileju generalnym żydom w. x. Lit-go wyrażonych inviolabiliter zachowali, dla łaski naszej. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit-go przycisnąć roskazaliśmy. Dan w Warszawie, na seymie walnym coronnym, dnia szesnastego, miesiąca Iuniy, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierszego, panowania naszego Polskiego y Szwedzkiego—trzynastego roku. У того листу его королевской милости привилею подпись руки его королевской милости и писарское теми словы: Jan Kazimierz król; Andrzej Kazimierz Zawisza, pisarz w. x. Lit-go. Который же тотъ листъ его королевской милости, къ актикованю поданный, есть до книгъ кргодскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1661 г.

Изъ книги за 1665—1666 годы, стр. 1447—1464.

201. Инструкція дворянъ Брестскаго воеводства, данная депутатамъ отправляемымъ на избирательный сеймъ.

Дворяне Брестскаго воеводства собравшись въ качествѣ польцов на предсеймовый избирательный сеймъ въ Брестъ, дали своимъ посламъ—Бенедикту Сабігъ и Степану Курчу слѣдующую инструкцію:

1) благодарить короля за его попеченія и заботы о благѣ и спокойствіи рѣчи-посполитой и засвидѣтельствовать предъ нимъ о вѣрноподданческой преданности Брестскаго воеводства;

2) благодарить Краковскаго и Хелмскаго епископовъ, гетмановъ, канцлеровъ и подканцлера в. к. Литовскаго за ихъ вліятельное и благотворное содѣйствіе къ упроченію мира внѣшняго и внутренняго;

3) домогаться, чтобы вакансіи были розданы до начала сеймовыхъ дѣйствій, и въ Брестскомъ воеводствѣ—самому почтенному мужу;

4) ходатайствовать, чтобы, въ случаѣ невозможности, в. к. Литовскому уплатить свои старые долги, оныя были прощены ему;

5) просить, чтобы была дарована и внесена въ volumina legum—амнистія;

6) чтобы, въ случаѣ невозможности уплатить рѣчи-посполитой долгъ съ Шавельскихъ королевскихъ имѣній, оный былъ покрытъ изъ суммъ государственнаго скарба;

7) ходатайствовать о вознагражденіи воеводы Смоленскаго за пренія его издержки въ пользу короля и отечества;

8) принять предложенія Шведскаго короля о дружбѣ и стараться заключить съ нимъ тѣсный союзъ противъ вѣрному неприятели,—съ тѣмъ однакоже условіемъ, чтобы Шведскія войска не вступали въ территорію рѣчи-посполитой;

9) торговля сношенія со Шведскими купцами должны продолжаться по силѣ Оливскихъ трактатовъ; претензію же Рижскихъ купцовъ о забраніи ихъ струговъ—объяснить тѣмъ, что они были взяты подъ видомъ Московскихъ;

10) въ случаѣ нападеній рѣчи-посполитой на Литовское княжество, относительно подозрѣваемаго въ немъ ея сепаратизма, послы должны предстать ей самия убѣдительныя доказательства, какъ неосновательности подобнахъ подозрѣній, такъ и заботливости его о сохраненіи дружбы съ нею и всегдашняго братскаго единенія.

11) ходатайствовать о замѣнѣ неуклюжихъ шеляговъ другою, болѣе удобною монетою; облатъ Братинилъ, Горпа и другихъ монетчиковъ, которые изъ золота и серебра чеканятъ лучшую монету, а воеводству оставляютъ мѣдь—за что и получаютъ большіе барыши,—чтобы они собственными средствами поставили рѣчи-посполитой опредѣленное количество монеты хорошей. Ваюхонъ не допускать къ профессіи монетчиковъ, потому что имъ не позволяеть заниматься этимъ дѣломъ даже въ ихъ собственномъ отечествѣ; повергнуть ихъ присягѣ, что они не будутъ чеканить шеляговъ—болѣе положеннаго по контракту и старой монеты—хорошей, передѣлывать на новую, для лицъ частныхъ;

12) добиться, чтобы судебные приговоры—не уголовные, хотя бы и законченныя въ коронныхъ и Литовскихъ трибуналахъ, но безъ присяжныхъ показаній и лянн стороны, были подвергнуты кассаци; просить о вознагражденіи жителей и мѣстъ расиоложенныхъ около Сожи, которые возвращаются назадъ къ свое отечество, освободившись изъ-подъ ига вѣроломныхъ непріятелей;

13) ходатайствовать о передачѣ сборовъ таможенныхъ пошлинъ и мытъ, людямъ надежнымъ,—такимъ, которые бы не затрудняли Литовскаго скарба выполненіемъ контрактовъ, какъ это случается съ евреями; чтобы подати были назначены не слишкомъ обременительными для терешняго разореннаго состоянія княжества и обращаемы были исключительно на содержаніе войска;

14) ходатайствовать объ изданіи постановленія, освобождающаго отъ расчетовъ со скарбомъ прежнихъ сборщиковъ податей, такъ какъ они имѣютъ у себя генеральныя квитанціи;

15) для поддержанія ослабѣвшей въ войскахъ дисциплины, настаивать на изданіи строгихъ законовъ о наказаніяхъ для самоуправныхъ жолнеровъ, которыхъ безчинство, доходившее до огня и меча, не всегда можно сдерживать;

16) чтобы этимъ же жолнерамъ воспрещено было хозяйничать по своему въ шляхетскихъ имѣніяхъ;

17) чтобы осужденныхъ можно было, помимо гетманскаго суда, позывать въ трибуналы, для чего и просить назначенія двухъ недѣль на разбирательство такихъ и подобныхъ дѣлъ, при открытіи трибунала въ Вильнѣ;

18) чтобы короннымъ войскамъ воспрещено было переходить во всякое время Литовскія границы;

19) просить о составленіи посольской инструкціи для заключенія мира съ Москвою,—съ тѣмъ однакоже условіемъ, чтобы княжество Литовское не потеряло никакихъ ущербовъ относительно цѣлосты своихъ границъ;

20) просить объ уплатѣ Виленскому воеводѣ долга, причитающаго ему съ королевскихъ столовыхъ имѣній;

21) ходатайствовать, чтобы въ замѣнъ жалованья, отпускаемаго отъ казны нѣкоторымъ заслуженнымъ воинамъ, раз-

даны были имъ, на правахъ наслѣдственныхъ, ленныя имѣнія, находящіяся въ воеводствахъ Полоцкомъ и Витебскомъ; лицамъ же, не имѣющимъ счетовъ съ казною, чтобы оныя имѣнія раздавались за деньги;

22) просить, чтобы трибунальскіе декреты, составленные пристрастно, не имѣли законной силы, исключая только основанныхъ на законѣ;

23) ходатайствовать объ изданіи закона, долженствующаго сохранять чоповые сборы за воеводствомъ;

24) просить, чтобы индигенаты раздавались только лицамъ заслуженнымъ и извѣстнымъ и притомъ прослужившимъ въ военной службѣ не менѣе 6 лѣтъ;

25) просить, чтобы вошда въ законъ и обычай дѣятельности Слонимскаго сѣзда, точно опредѣлившая по инструкціи количество поборовъ, лемавшихъ на воеводствѣ, а потому и оказавшая пользу рѣчи-посполитой;

26) ходатайствовать о сохраненіи стараго обычая—вписываться въ войска въ воеводствахъ и срокахъ для этого назначить день св. Троицы;

27) ходатайствовать: о передачѣ Виленской крѣпости Виленскому воеводѣ; о воспрещеніи однимъ и тѣмъ же лицамъ служить въ земской и военной службѣ; о кассациіи постановленій разныхъ частныхъ сеймовъ; о разрѣшеніи судоходства по рѣкѣ Мухавцу;

28) объ удержаніи жалованья татарамъ, служащимъ подъ командою—Тарасанскаго, Косицкаго, Каревича и Мустафы-Мурзы за ихъ хишничество и разбои; объ уничтоженіи ихъ хоругвей и воспрещеніи татарамъ служить въ чинахъ ротмистровъ и поручиковъ;

29) объ уничтоженіи пошлинъ на Брестскомъ шляхѣ, гдѣ евреи, подъ предлогомъ казенныхъ интересовъ, дѣлаютъ шляхтѣ разныя притѣсенія;

30) объ утвержденіи фундушевыхъ записей за Лидскими костелами, завѣщанныхъ имъ Лидскимъ подкоморіемъ;

31) о подтвержденіи, или возобновленіи закона, извѣстнаго подъ названіемъ: *Lex sumptuaria*,—такъ какъ вслѣдствіе роскоши купцовъ, ремесленниковъ, и даже деревенщины, позволяющимъ себѣ ходить въ шляхетскихъ платьяхъ и шубахъ, цѣны на товары поднялись до невѣроятной степени;

32) о недопущеніи на Владимирское епископство лизунята,—при содѣйствіи всѣхъ чиновъ рѣчи-посполитой;

33) о снятіи со счетовъ воеводству 17,000 злотыхъ, слѣдовавшихъ съ него на содержаніе двухъ полковъ;

34) объ уменьшеніи наемнаго иностраннаго войска;

35) о признаніи правъ наслѣдства на имѣніи Вишневецкихъ, Замойскихъ, Конецпольскихъ за ихъ законными наслѣдниками;

36) объ удовлетвореніи разныхъ лицъ и по разнымъ дѣламъ: служащихъ—жалованьемъ и наградами; частныхъ—разрѣшеніемъ ихъ дѣлъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ шестого, мѣсяца Сентября тридцатого дня.

На врадѣ вгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевидно его милость панъ Казимерь Станиславъ Юрковскій инструкторъ отъ ихъ милостей пановъ

обывателей воеводства Берестейскаго на сеймику елекційномъ, на ихъ милостей пановъ пословъ, на сеймъ припшлый обраныхъ, постановленую, ку активованю до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаную:

Instructia od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, na seymik przedseymkowy electy-

ny posłów, na dzień dwudziesty ósmy Septembris, w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt szóstym, do Brześcia zgromadzonych, dana ichmość panom posłom naszym, wielmożnym imści: panu Benedyktowi Sapiezie, stolnikowi w. x. Lit., imści panu Stephanowi Kurczowi, podkomorzemu Lidzkiemu.

Jako na odważne dzieła y czyny waleczney ręki ikmci, pana naszego miłościwego, świat wszytek zapatrzeć się musi, y auxiliatricem providentią Boską nad osobą pańską przyznawa; tak tym bardziey venerari najsławniejszego maiestatu pańskiego należy wiernym poddanym fortunam, gdy wyprowadziwszy z wielu zakrętów periclitantis oyczyzny naszej flotę, quam submissime, iako najwyższy gubernator, zawsze ią, nabarziey clementey swoiey pańskiej, do požądanego portu pędzi velis, czego osobliwy novissime document z tractatu pod Nowym Miastem z woiewodstwem wielkopolskiemi woyskom związkowym y imści panu Lubomirskiemu, hrabi na Wisniczu y Jarosławiu, enituit prototipon. Za ten tedy act plus quam oycowskiey clementey ikmści pana naszego miłościwego, quam submissime podziękuią ichmość panowie posłowie nasi, ze wszytką rzeczapospolitą w najpóźniejszy wiek, przy zupełniejszym zdrowiu y fortunnym powodzeniu, szczęśliwego winszuiąc ikmści, panu naszemu miłościwemu, panowania, wierne nasze oddadzą poddaństwo.

Aże do szczęśliwego uspokojenia zewnętrznych, przez diffidentią zawziętości między stanami coronnemi, y skończeniu traktatu multum profuit, cooperavit praesentia ichmość xięży Krakowskiego y Chełmskiego—biskupów, naszych miłościwych panów: tedy condignae venerationis metodo podziękuią ichmościów za wszelakie prace, interpositie—ichmść panowie posłowie.

Authoritas ichmość panów hetmanów

coronnych y w. x. Lit., przy boku iego królewskiej mości będąca, ad sedandum tumultum wielką przyniosła existimatią y powagę, do ubłagania oycowskiego affektu ikmości pędszą otrzymała inclinationią,—skąd tak wielki emanuit fructus całego uspokojenia w oyczyźnie: sollemniter tedy podziękuią ichmość panom hetmanom cum tota republica ichmość panowie posłowie nasi.

Condignas merentur gratias, osobliwey prace swey ichmość panowie pieczętarze, koronny i Litewski, za wierną ikmości lateri assistentią y poważną, przy gęstych intercessiach dla uspokojenia całej oyczyzny, perswazyą: zaczym cum omni gratitudine pilne deferent podziękowanie ichmość panowie posłowie nasi.

Idem testatur pilnego podziękowania foedus imści panu podkanclerzemu w. x. Lit., który dla wygody y łacnieyszey z cancelaryey w. x. Lit. expeditiey, intra fines w. x. Lit. zostawać raczył, invigilando prawom oyczystym.

Post expeditas tedy venerationis ikmości y całego seymu sollemnitates, more solito upomnią się ichmość panowie posłowie, tak ratione senatus consultorum, iako o vacantie,—aby przed zaczęciem materyi seymowch oddane były; praecipue iednak, za woiewodztwem swoim instabunt, aby było oddane plene et rectae existimationis civi in republica.

Stosuiąc się do wyraźney woli ikmci y instructiey przez posła od ikmci do woiewodztwa naszego podaney, starać się oto pilnie ichmość panowie posłowie nasi maią, aby amnistia, iako iaki fundament nieomylnego gruntownego pokoju intra viscera rzeczypospolitey, in volumen legum wpisana quam accuratissime była.

Wypłacenie creditów w. x. Lit. primario ikmości, panu naszemu miłościwemu, winnego długu, y in quantum by de toto solvendi media deficerent, y

possibilitas skarbu nie zniosła, pokornie upraszać ikmości, aby clementey pańskiej zażyć raczył.

Ex ea occasione, iezeliby do eliberathey dóbr ikmości Szawelskich, natenczas rzeczpospolita przysć nie mogła: hoc cavendo, aby determinowana summa ikmści z skarbu rzeczywospolitey bez żadney remory wypłacona była.

Et in simili, iegomości pana wojewody Smoleńskiego, hetmana w. x. Lit., dług winny od rzeczywospolitey, aby był qua methodo exsolvovany; dziękuiąc oraz ikmości, że in hoc passu tak zdrowiem swym, czułością doświadczonego wodza y własnym sumptem non deserit rempublicam i pana.

Invitatio króla imci Szwedzkiego ikmości, pana naszego miłościwego, et rempublicam nostram ad strictionem ineundam amicitiam co by miała zawierać w sobie, — iubo non exprimit instructia ikmści; atoli iesli prae se fert znaczne cum modum publicum, — niema postponi: commaturae deliberationi stanom wszystkim rzeczywospolitey należy. Hoc praecauto, iesliby przyszło inire eam z królem imci Szwedzkim amicitiam rzeczywospolitey; tedy nie co inszego miało by to sapere, iedno societatem przeciwko wiarołomnemu nieprzyjacielowi armorum, tak iednak, — iżby w granice państw ikmości, et iam in hostico będących, żadne nigdy woyska króla imści Szwedzkiego, quovis praetextu, nie wchodzily; ale żeby vires woysk króla imści Szwedzkiego recte in hosticum były obrócone. Druga ta societas, in quantum by do ułacnienia tey wojny, przez tractaty przyszło, aby non obstaret tym tractatom; a ile iesli by ich insimul z rzeczą pospolitą król imści Szwedzki zawierać nie chciał, — w czym, quam cautissime aby ichmość panowie posłowie postapili, ne aliqua occasio in republica na potym oriatur mali, obligamus w tym consciencias ichmościów.

Commercia kupców państw króla imści Szwedzkiego, aby in suo esse, tak iako sonant pacta Olivensia, we wszystkim były; żeby się żadna occasia nie dawała ad invalidationem pactorum z koroną Szwedzką, a osobliwie y w tey praetensiey, — ratione zabrania pewnych strugów kupcom Ryzkim, praetextu eo, iakoby to miały być Moskiewskie, — aby poseł króla imci Szwedzkiego był totaliter acquietovany: serio instabunt ichmość panowie posłowie.

Jest to iedyna basis wszystkich państw y zatrzymania ich w swoiey klubie — modus, unio animorum; a zatym, pochodząca doskonała konfidentia, którey in nostra republica, która iest z różnych złożona narodów, iako naygruntowniejszey życząc, zlecamy to serio ichmość panom posłom naszym: in quantum by ichmość panowie koronni inveni chcieli na xięstwo Litewskie, zarzucając iakiekolwiek causas dismembrationis: aby dawszy tego iustissimas rationes, iż to nigdy in mente obywatelów w. x. Lit. nie postało, które chcć observare y zawsze obserwue sacrosancte vincula unionis, w tym diligentem adhiberent curam, — żeby te wszystkie ichmość panów koronnych braci naszej gruntownie uspokoiene były niecontentie, — tak, iakoby in integro zawsze et unio et amicitia fraterna tych oboya narodów zostawała.

Moneta złá, to iest szelági grube, aby swym sposobem wykorzystane były y więcey abhinc nie robiono; a na to miesce currens iaka dobra moneta wprowadzona była, — quam diligentissime instabunt ichmość panowie posłowie nasi. Ponieważ ichmość, pan nasz miłościwy, w swoiey instruktiey declarować raczył, iż bicie szelągów zaraz od zaczęcia seymu ma cessare; a iż pan Boratyni, Horn y inni contrahentes z miennic wielkie swoje pożytki mieli, — wyprowadzając iako naylepszą monetę — złoto, srebro, a nam miedz zostawując: tedy nihil ae-

quius, aby za to propriis impensis pewną quotę dobrej monety do skarbu rzeczypospolitey wystawili,—tego primario postrzegając, aby żaden Włoch nie był mincarzem,—ex quo sami Włoszy we Włoszech postrzegają tego, aby nigdy Włoch minnicą nie zawiadował; ale raczey, aby kto osiadły dobrze ex incolis civitatum reipublicae, a nie Włoch, ani extraneus, był do minnice aplicowany. A iż nad zawarte contracty więcey wazyli się wybiiać; niech na tym, cum similibus sibi, to iest: Niemiec z Niemcem, Włoch ze Włochem przysięgną: iako więcey nad kontrakt nie wybiili szelągów, iako monety dobrej y dawney nie przerabiali na nowo, iako in usum privatum nikomu nie wybiiali tey monety: w czym wszystkim fide, honore et conscientia obligamus ich mość panów posłów, aby nam to wszystko do skutku swego przywiedli.

Condemnaty w trybunale koronnym y w. x. Lit. otrzymane, które są mere contumaciter zdane, sine inquisitionibus iuratis et sine ulla comparitione partis, etiam in accessoriis, y które tylko in anno praesenti millesimo sexcentesimo sexto stanęły, non in criminalibus—te tylko his praemissis mają być znoszone: czego quam accuratissime doyrzą ich, mość panowie posłowie. A że aggravat ille labor, quem praemia nulla sequuntur; tedy wniosą pilne instantie ichmość panowie posłowie za miastami y fortecami, nad Sożą osiadłemi, którekolwiek fidelitatem dotrzymali ikmości y które accesserunt ad rempublicam, excessu jugo wiarołomnego nieprzyziaciela.

Deductum to iest abunde instructiā ikmości pana naszego miłościwego, iako iest bardzo aberratum to nasze xięstwo Litewskie, że też żadnego nie widzimy sposobu, abyśmy tak wielkie długi wypłacić mogli; ale iż iednak woysku winna demerita merces necessario miała być wypłacona: tedy hoc in passu ich-

mość panowie posłowie nasi omnem morebunt lapidem, aby accurate zwyczajne proventa w xięstwie Litewskim, to iest: cła, myta, monopolium y inne w swą reżę y klubę wprawione były,—tak, żeby plus offerenti ad manus, mimo żydów, puszczone były incolis civitatum reipublicae, dobrze osiadłym, z którymi by żadney difficultatis nie było z wypłacenia podług kontraktu tych prowentów skarbowi xięstwa Litewskiego. A iż te non sufficient necessitati reipublicae; tedy bez pozwolenia na podatki trudno się obeysć będzie. Do których quam parcissime accedent ichmość delegaci, deducendo maximam, mimo publicam, calamitatem tego woiewodztwa,—a to, iż przez woyska koronne y Litewskie, obecnie przechodzące, continuo depopulatur, a z tąd do ostatniego prawie przyszło zniszczenia. Pozwolą tedy na podatki takie, które by non excederent possibilitatem ich wypłacenia sine abiuratis; owszem, ieśli się na to zgodzą insze woiewodztwa praevia lustratione, która by mogła wielką przynieść wygodę potrzebie terazniejszey rzeczypospolitey,—bo by się to dziesiątkiem podymnego odprawić mogło,—dawszy ie cum lustratione sua, praecaute, aby na żadne insze expensa, oprócz zapłaty woysku nie obracały się; y ieśli na to insze woiewodztwa pozwolą,—aby exemptów coronnych przy woiewodztwach zostawały, a za assygnatiami imść pana podskarbiego, woysku oddane były: tedy firmiter przytym staną ichmość panowie posłowie, aby to było ad effectum deductum.

Że się też praeiudicium dzieie ichmość dawniejszym exactorom, którzy generalne kwity otrzymali y dość uczynili skarbowi rzeczypospolitey: aby więcey nie byli pociągani od skarbu y turbowani,—caveant ichmość panowie posłowie constitutione.

Disciplina militaris, która cale iest dissoluta; a zatym żołnierz taki licentio-

se w dobrach szlacheckich agit, a że też ledwo ab igne et ferro, y to nie zawsze, abstinet: aby nie tylko według dawnych praw reassumowana, ale de novo saevissimis poenis obostrzoną była,—instabant serio panowie posłowie.

Dobra szlacheckie, podług dawnych praw, ab omni onere militari, to iest: od stanowisk, przechodów, daleko barziej od wyciągania stacyi, iakimkolwiek sposobem y niesłychanych exactyi, które się tymi czasy bardzo zagęścili y maxime stan szlachecki aggravant,—ile, że ten tantum audet swawolny żołnierz, że też contemnendo dawne prawa y stan szlachecki per vim noclegów w domach szlacheckich cdprawować usiłuje: aby wolne były, y żeby to severissima lege było vetitum y poeny na contravenientes temu prawu ostro napisane były,—starać się o to usilnie będą ichmość panowie posłowie.

Ponieważ naybardziej dla tego exorbitat żołnierz, iż dla odległości mieysca y innych trudności, iniuriati u ichmość panów hetmanów sprawiedliwości dochodzić nie mogą: tedy excessivum militem, których osobie ma sam rotmistrz respondere in quavis causa, exemplo korony, wolno było, mimo sąd hetmański, do trybunału pozwać,—efficient ich mość panowie posłowie; gwoli czemu, aby dwie niedziele naznaczono czasu na początku trybunału w Wilnie do sądzenia tych spraw,—starać się będą. A żeby przez to woiewództwom nie działa się uyma czasu do sądzenia civilium causarum: aby dwie niedziele przyczyniono trybunału,—instabant ichmość panowie posłowie.

Żołnierz koronny przechodząc granice w. x. Lit., iż wielkie w dobrach szlacheckich czyni devastatie, stanowska y noclegi odprawuiąc: starać się oto będą ich mość panowie posłowie, aby to lege było cautum, żeby abhinc więcej granic w. x. Lit. swawolnie nie

przechodziły woyska koronne; stanowisk, noclegów nie odprawowali; stacyi niewyciągali y żadnych zabiegów nie czynili do dobr szlacheckich;—ynaczey transgressores prawa tego aby wolno było znosić.

Iż sama ratio pokoiu pożądanego post tot naufragia et fluctus oyczyzny potrzebuje tego, aby z Moskwą tak przeciągła woyna tandem koniec pożądaną wzięść mogła: tedy ichmość panowie posłowie starać się oto będą, aby instructia ichmość panów komisarzów do zawierania tego pokoiu, a respublica napisana, teraz per iuratos deputatos z senatus izby poselskiej odnowiona była cum cassatione tego wszystkiego, coby mniew non aere reipublicae było; starając się oto, iakoby sine avulsione granic xięstwa Litewskiego być mogło.

Nihil aequius nad to, aby prospicerat respublica, ne princeps egeat: zaczym stołowe dobra ikmości, pana naszego miłościwego, summą winnego długu świętey pamięci imci panu woiewodzie Wilenskiemu onerowane, mianowicie—Szawelska oekonomia, przez wypłacenie tego długu, aby in libertatem restitui mogła,—inibunt rationes ichmość panowie posłowie z stanami rzeczypospolitey.

Lenne dobra w woiewodztwach Połockim y Witebskim będące, aby exemplo woiewodztwa Smolenskiego y powiatu Starodubowskiego, in bona haereditaria żołnierzowi cedantur: ea conditione consentient na to ich mość panowie posłowie, aby ci, którzy hoc beneficio reipublicae będą chcieli gaudere, zasług swoich ob defectum skarbu rzeczypospolitey ustąpili; a którzy ich nie mają—conferrant cokolwiek rzeczypospolitey.

Dekreta trybuualskie, którekolwiek z oczewistey controversiey partium stanęły, aby vigore prawa pospolitego in disquisitionem et ruinam, oprócz tych, które vim legis sapiunt, nie przychodziły,—

gorāco praecibus instabunt do ikmości delegati nostri.

Czopowe w. x. Lit., exemplo koronnych woiewodztw, nihil aequius nad to, aby przy woiewodztwach i zostawało; co iż ad praesens być nie może, ponieważ imś pan podskarbi na ten rok z pewnemi contrahentami zawarł o nie kontrakt: tedy, po expirowaniu tego kontraktu, aby annuatim zawsze current y przy woiewodztwach zostawało czopowe,—lege cavebunt ichmość panowie posłowie.

Zagęściło się to, iż wiele ludzi mniej zasłużonych rzeczypospolitey, staraia się o to, aby tak zacnym kleynotem, to iest—indigenatem ozdobieli byli od rzeczypospolitey: zaczym, aby in abusum to beneficium reipublicae nie przychodziło, invigilabunt ichmość panowie posłowie,—aby tylko tym, którzy ad minimum lat ośm w woyskach rzeczypospolitey zostawali y specimina dzieł rycerskich y znaczney przysługi wyświadczyli rzeczypospolitey, concessum było beneficium indigenatu.

Ziazd Słonimski posłów na seym iadących bywał non sine fructu przed tym in usu, którzy miedzy sobą instructie in gravioribus, z woiewodztw y powiatów dane, zwykli byli confrontować, a oraz sensum suum de republica znosić,—przez co tym łączniey sprawy rzeczypospolitey na seymach, swoje ułaczenie mieli: słuszna tedy, aby ten ziazd lege et usu był reassumowany,—o co starać się będą ichmość panowie posłowie.

Było to in usu przez czasy wszystkie przed tym; iż wpisy w woiewodztwach y powiatach w. x. Lit. alias okazowania pewnych czasów, zawsze się odprawowały, co multum zawsze profuit reipublicae do apparatus y gotowości wojenney: zaczym elaborabunt ichmość panowie posłowie, aby te popisy reassumowane były, których incidencia pro

festo Sacro-sanctae Trinitatis niech by była naznaczona.

Wiele na tym w. x. Lit. należy, aby metropolis xięstwa Litewskiego, to iest, miasto Wilno, a primario—w nim zamek, iako iuż iest niezle ufortifikowany, także by sub curą y kommendą tamecznego woiewody zostawał: zaczym instabunt gorāco ichmość panowie posłowie, aby xięciu imś panu woiewodzie Wilenskiemu, iako magno in republica y s przodków swoich y z własnych xięcia imci zasług civi, gubernata forticy Wilenskiey exnunc od imś pana hetmana w. x. Lit. była.

Swieże przeszłego seymu exemplum w koronie y w xięstwie Litewskim leżącego docet, iż z tą wielkie pochodzą inconvenientiae, gdy się tacy nayduia, którzy oraz dwie na się zabieraią, to iest, woyskową y ziemską poselską funkcję: tedy abhinc, aby nikt nie zabierał na się dwuch poselskich functii, sub privatione ich,—lege cavebunt ichmość panowie posłowie.

Non minori animadversioni committitur ichmość panów posłów naszych, aby żadne lauda priwatne, praecipue powiatu Pińskiego, nie approbowane były publico conventu,—które stanęły in convulsionem prawa pospolitego et praeiudicium privatorum; iak się stało imci panu Konstantemu Janowi Szuyskiemu, pisarzowi ziemskiemu Brzeskiemu, od chorągwi powiatowej Pińskiej, ductu et ausu imci pana Karola Dolskiego, natenczas podkomorzego, a teraz marszałka Pińskiego, sub praetextu priwatnie uformowanego laudum, contra legem publicam et usum, z wielką szkodą imci pana pisarza ziemskiego: na żadną tedy approbacią laudi nullatenus ichmość panowie posłowie nie będą pozwalac; y owszem instabunt, aby było na kommissiey, da Bóg przyszyły, iudicium w tey sprawie declaratum, obtestando per omnia sacra ichmość, aby tego punktu nowe

go nie ustępowali y owszem quam diligentissime promoveant.

Merentur wielkie zasługi w oyczyźnie wielkiego wodza, ś. pamięci imci pana wojewody Wilenskiego, aby w osobiwey zostawały w rzeczypospolitey animadversiey,—praecipue z własney szkatuły imści in fidem publicam erigowane summy pieniężne, constitucią warowne: committimus ichmśc panom posłom, ut ineant modo nie odwłocznie solvendi.

Na rzece Muchawcu, upatrując commoditatem defluctaciey, sine iniuria privatorem, aby mogła stare,—zlecamy delegatis.

Tatarowie, którzy służbę wojenną służyć powinni, a nie służą, iedno pro stipendiis,—bardziej rapinam, a niżeli rem militare m exercent, na tych insolentiam w terazniejszym woysk koronnych przeyściu niezwyčajno, — osobiwie chorągwie: Tarasanskiego Kosinskiego, Karewicza, Mustafy Murzy, Mękinskiego y innych wielu—Tatarskich y Wołoskich—conqueritur xięstwo Litewskie, aby im z skarbu nie płacono, ale na zapłatę woysku te pieniądze obrócone były, dobrze zasłużonemu; a całe chorągwie Tatarskie, Wołoskie, iako nullius commodi, aby pozwiiane były,—starać się o to omni modo ichmśc panowie posłowie będą y legem reassument, — legem: «O Tatarach», żeby rotmistrzami y porucznikami nie były.

Wielka trudność zatym y szkoda niemała nobilitati, kiedy na szluzie Brzeskiej y zawsze wolna impeditur navigacia y szlachta od żydów, sub titulo skarbu, ad praestanda necessitatur iuramenta, także do opłacenia niezwyčajnych ceł, na co summe conqueritur nobilitas,—iako tedy są szkodliwe novitates: tak instabunt delegati, aby takowe nie były więcey impedimenta, założywszy poanas super exeuntes.

Fundacya y erectia kościoła w dobrach imśc pana podkomorzego Lidzkiego, dwie-

ma seymami królowi imci doniesiona, ponieważ za rozerwaniem seymów ad effectum uformowania constitutiey nie przyszła: adeant delegati — aby była concessa y prawem firmata.

Lex sumptuaria aby reassumowana y ad effectum deducta była, obviando luxui, który barzo się zamnożył, etiam in moderna republica, iż stany mieyskie, kupcy, rzemieślnicy w odzieży y zażywaniu futer równiaią się szlacheckim stanom, a dla tego in immensum excrescit praetium wszystkie w kupie y towary,—serio elaborabunt posłowie nasi:

Praecaveant ze wszystkimi stanami rzeczy—pospolitey firmatis consiliis, delegati, aby vacans episkopiey Włodzimirskiej y Brzeskiej disunitowi nie był dany, per observationem sanctae unionis.

Dwóm półkom wypłacone y realiter odliczone siedmnaście tysięcy złotych, per constitutionem w zasługach potrącone: aby in nullam nie przychodziły disquisitionem in lege formata cavebunt delegati nostri, iakoby wojewodztwo nasze od dalszey cale było wolne w tey materiej impetitey.

Copia cudzoziemskich zaciągów, z wielkim zniszczeniem rzeczypospolitey będąca, aby mogła być moderowana y umnieszona,—committimus.

Jako wszystkie królestwa y państwa concordia et conservatione posteritatis circa portiones haereditarias morum magnorum in republica virorum, którzy po sobie reipublicae iako praeclara merita, tak et prolem meritis clarum zastawili, dico stare zwykły; tak kiedy wniesioną slyszymy do koła naszego proźbę iaśnie oświeconey xiężney ieymci Korybutowey Wiszniewieckiey, wojewodziney ziem russkich y syna ieymności xięcia imci Michała Korybuta Wiszniewieckiego, także imśc pana Stanisława Koniecpolskiego, wojewodzica Sandomirskiego, magni in republica civis, "Синдрепс"

Jana Zamoyskiego, kanciera y hetmana wielkiego koronnego, dzielnością et victoriis reipublicae partis clari, wnuków y prawnuków,—że dalsi ichmość panowie Zamoyscy, praetextu cuiusdam ordinationis, albo dispositionis, przez tegoż wielkiego kanciera y hetmana, (ex sola desperatione o potomstwie ze trzema żonami: Ossolińską, Radziwiłówną y Batorówną in prolis żyjąc uczynioną), pragną excludere ich własnych, de lumbis procedentes successores, od dobr dziada, pradziada y rodziców ich; lecz że potym kanclerz y hetman czwartą poiąwszy, Tarnowską, spółdził z nią Thomasza syna, kanclerza potym wielkiego koronnego—rodzica xiężney ieymości; a potym Tomasz—Iana, woiewodę Sędomirskiego, y xiężnę ieymość, także matkę imść pana woiewodzica Sędomirskiego, zostawiwszy; a że disposuerunt przez lat ośmdziesiąt y daley bonis, tanquam haereditariis; zaczym, iako to było ex beneplacito reipublicae,—pozwoić na taką dyspozytją sterili,—tak, że zaś zacna od niego affluca proles, niesłuszna za prawdę, aby przykładem praw cudzoziemskich miała avelli a successione proles legitima, instabunt tedy serio ichmość panowie posłowie nasi,—aby ta dispositia, albo ordinatio, iako żadnego pożytku rzeczypospolitey nie czyniąca, iedną ruinę praw oyczystych przynosząca et aequalitatem status znosząca,—cale skasowana by była; a legitimii successores przy successiey zachowani zostawali,—w czym ichmość fide, honore et conscientia obligamus, non derogando druggim ordinationom, które ex observatione legis cum commodo reipublicae stanęły,—co cale iudicio rzeczypospolitey committitur.

Znaczne y odważne dzieła in sago et in toga patet cały rzeczypospolitey imci pana woiewody Nowogródzkiego, za które omnem meretur gratitudinem,—praecipue iednak zasummę Trubecką: pro-

ponent delegati nostri et modum in publico inibunt exsolutionis.

Instabunt też ichmość panowie posłowie, aby postulatum imci pana generała polskiego, względem dwudziestu tysięcy złotych samey ieymości w skarbie Litewskim załagłych, także ratione sądzenia sprawy z imść xiędzem Radzieiewskim o starostwo Wareckie—swój efekt wzięło.

Diligenter promovēbunt instantiā pro bene merito in republica cive (zà) imści xiędzem pisarzem w. x. Lit., aby dobra imści Bezdziej cum attinentiis,—ponieważ do wielkiej przyszły ruiny y spustoszenia, że nullatenus podatkować z nich impossibile: inibunt media ichmość panowie posłowie,—iakoby te dobra folgę odnieść mogły, aż przydą do swoiey perfectiey.

Instantia za wielebnymi oycami świętego Bazylego wielkiego—Żyrowickiemii, którym ikmość pewne dobra in perpetuum przyobiecać raczył; ad possessionem tamtego mieysca, aby do effectu przyść to mogło,—committimus ichmość panom posłom.

Ichmość oycowie Jezuici, collegium Brzesckiego, propter devastationem hostis folwarczku Adamkowa funditus nie mają sufficientem provisionem; recommendantur ikmści, aby do szczupłej ich fundaciey iure haereditario wioska Płoski dana y pozwoiona per legem publicam być mogła; także od płacenia podatków publicznych y prywatnych z dymów piętnastu, cale zniesionych, wolni zostawali, nim przydą do swoiey restauraciey.

Tak gratitudo, która bene merentibus debetur, należy imść panu sędziemu ziemskiemu Brzeskiemu, który indefesso studio y natenczas agit pro bono publico: aby spółnie z imść panem synem swoim, na usłudze rzeczypospolitey skałczonym, mogli odnieść swoje contentas, recommendantur. Condigne wyświadczone na widoku cały oyczyny dziełom ry-

cerskim odważne zasługi imci pana Grabiniego, horodniczego Witebskiego, w wielu expediaciach Moskiewskich, Szwedzkich, Kozackich, lucidowane: przy należytey wdzięczności in facie caley rzeczypośpolitey recommendabunt ichmśc panowie posłowie nasi, quam diligentissime ikmści, aby praemiari mogli.

Indefesso studio oświadczone panu y oyczynie y temu woiewodztwu w wielu funkciach y publicznych okazjach imśc xiędza Andzreia Ostrowskiego, kanonika Kruszwickiego, bene merita, iako u nas observantur, tak ikmści ad praemiandum, iako naypilniey—recommendabuntur in facie reipublicae.

Zwykłą instantią za imśc panem Newelskim, skarbnikiem Brzeskim, wnosi woiewodztwo, aby in desiderio suo o Newel mógł być słusznie acquietowany.

Za imśc panem Dobronizkim, łowczym Brzeskim, pilno do ikmści instat woiewodztwo, aby w znaczney desolacley swoiey przez generalne woyska stanowiska w dobrach dziedzicznych imści, z osobliwey munificentiey y respektu pańskiego odniósł nieodwłoczną consolation; committimus delegatis y w tey krzywdzie imści, którą ponosi przez zaięcie własnych placów imści w mieście Brześciu na Podzamczu będących, na budynek oekonomiczny,—o przywrócenie własności imci y pilną w tym animadversią, upraszać będą ikmści.

Jużto kilka razy woysko w. x. Lit. pokorną prozbę swoią ścielał pod nogi ikmści za imśc panem Hrehorym Władysławem Tokarzewskim, namiestnikiem chorągwie Kozackiey imści pana starosty Seyweyskiego, pułkownika ikmści, zasłużonych dobrze od kilkunastu lat w woysku,—o zabranie y przyłączenie iniuriöse pięciu włok zaścianku do klucza Mileyczyckiego,— w czym dla rozerwania seymu, że ani naznaczenia ichmśc panów commissarzów, ani żadnego skutku nie odniósł; teraz ich-

mość panowie posłowie upraszać będą,— aby bez żadney dilacley mógł się ze swego cieszyć.

Jakoż iuż w powielekrotnych instrukciach naszych, za osobliwemi listami, instantiami, godney pamięci imć pana woiewody Wileńskiego, hetmana w. x. Lit., wnosiło woiewodztwo suplikę do ikmści, za imśc panem Makowieckim y ichmościami pany Szuyskimi—o spustoszenie przez stanowisko woysk Litewskich majątności Terebunia; y teraz pilno zaleca ikmści woiewodztwo nasze.

Wiadome są ikmści, wodzom y caley rzeczy pospolitey, za dostojenstwo pańskie, ochotna w woyskach ikmści usługa y znaczna w wielu occasiach przysługa imśc pana Stanisława Lipnickiego, marszałka Mozyrskiego, pułkownika ikmści, meretur et observationem et gratitudinem: promotebunt tedy ichmość panowie posłowie, aby zasługi iegomści w skarbie w. x. Lit. zaległe, na starostwo Seweyskie wniesione być mogły.

Za imśc panem Janem Michałem Skokowskim, comendantem Homelskim, wniosą ichmość panowie posłowie prozbę,— aby go za krwawe zasługi iego, według listu ikmści y dekretów commissarskich, z skarbu zupełna exolutia doszła.

Manifestum skarbowi w. x. Lit. ex calculationibus exactorum patuit, iż do powiatu Pińskiego accessit znaczna liczba dymów od woiewództwa naszego: przeto instabunt rationes ichmość panowie posłowie, et sedulo instabunt,—iako by in recompensam dobra imści pana Constantego Jana Szuyskiego, pisarza ziemskiego Brzesckiego, nazwane Hrudkowiecze cum attinentis, przyłączone były do woiewodztwa Brzesckiego, iako na pograniczu zostające—consentiente lege. Jterato commendatur ichmość panom posłom naszym, aby żadne lauda powiatu Pińskiego, formowane in praedictum sa-

me goż imśc pana pisarza naszego ziemskiego approbari nequeant.

Powinny zelus ku chwale Bożey kaźdego z nas pociaga, abyśmy na restauratią kościoła ichmośc oyców Bernardynów conventu Brzeskiego podymnie iedne zgodnie pozwolili; iakoż iednostaynie pozwolamy, upraszaiąc ikmości pana naszego miłościwego, aby z dobr swoich ikmośc, także ichmośc panowie duchowni pozwolić raczyli.

Woytowstwo Borodickie, ponieważ w woiewodztwie Brzeskim zostaie, curent ichmośc panowie posłowie, aby y podatki publiczne do tegoż woiewodztwa, oddawane były; oraz instabunt za imśc panem Jerzym Grabińskim, horodniczym Witebskim, iako dzierżącym tych dóbr, aby zasługi imści, w woysku rzeczypospolitey zaległe, na tę dzierżawę wniesione były. Co wszystko fidei, dexteritati et conscientiae ichmośc panów posłów

naszych committimus. У тое инструкциі подпись рукъ ихъ милостей пановъ обывателей воеводства Берестейского тыми словы: Constanty Jan Szuycki, pisarz ziemski y director seymiku woiewodztwa Brzeskiego, mpr; Ian Kazimierz Żardecki — podsedek Brzescki; Jerzy Stanisław Umiastowski — stolnik Wędenski, podstarości Brzescki; Kazimierz Kandowski — podczaszy ziemie Bielskiej; Mikołay Piotr Łoknicki; Jerzy Władysław Grabnicki — horodniczy Witebski; Krzysztofh Czyż z Woroney — podczaszy Mścisławski; Kazimierz Chomentowski, Mikołay Jezierkowski — woyski Mozyrski; Bolesław z Woroney, Czyż; mpr. Kazimierz Horbowski, Kazimierz Stanisław Jurkowski, Mikołay Sienkiewicz. Которая же то инструкция, ку актыкованью подана, есть до книгъ крродскихъ Берестейскихъ принята и уписана.

1661 г.

Изъ книги за 1671—1672 годы, стр. 505—507.

202. Условіе мѣщанъ Дивинскихъ съ Дивинскими жидами на счетъ содержанія солдатъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятъ первого, мѣсеца Февраля двѣнадцатого дня.

На врадѣ крродскомъ Берестейскомъ, передо мною Геронимомъ Казимиромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно Хаимъ Вариводовичъ и Рафалъ Гиршовичъ, мѣста его королевское милости жида Дивинские — мѣста Дивина, екстрактъ съ книгъ мѣсцкихъ, датою въ немъ выраженою, въ справѣ и рѣчи ниже въ немъ менованой, ку актыкованью до книгъ крродскихъ Берестейскихъ подали, въ тые слова писанъ, который слова до слова такъ се въ собѣ маеть:

Actum in civitate sacrae regiae majestatis Divinensi, anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo primo, mensis Februarii die nona. Przy zupełnym magistracie miasta ikmci Dywina y przy zgrupadzeniu pospółstwa wszystkiego, ratione porubów y wydatków mieyskich y żydowskich, wziąwszy od półku pana Czaplickiego, iako na pana Bazalskiego, y na załogi wydanych; a iż się byli zawiedli mieszczanie z żydami za napoie y gotowych pieniędzy, tak mieyskich iako y żydowskich, na co y porachunki stanęły, których było na półtora tysiąca złotych; tedy żydzi, na te wszystkie potrzeby y wydatki ogólnie postąpili sto

у о́мдзiesiąт злѳтых mieszczаном по дзисейшы дзєнь; а mieszczанє иу́ж повиннї з тєго wszыткїє длуги жыдѳвскїє у мїєйскїє плѳцїцї,—на со собїє рѳцє далї. А од тєго часу иу́ж ма бѳь szafarzѳw двѳх з мїаста, у од жыдѳw трзєцї у маїа иу́ж цѳкѳлѳвїєк брацѳ у wydawac, так напоїє, иакѳ у strawne rzeczy przez swoїє рѳцє, жѳбы wїєдзїєлї, иак wїєлє у цѳкѳлѳвїєк bez wїєdomѳсї тѳх szafarzѳw; тєдѳ трacїцѳ бѳдзїє cѳdа; а до тєго иу́ж жыдѳи нїє маїа rachѳwac napotym: octu, шwїєc у иннєго drobiazgu, а mieszczанє такжѳ: masлa, mlєkа, syra, drobiazгѳw тѳх rzeczy, oprѳcz ogѳlnїє dаdзa, syrѳw иакї dzїєsїatek, albo masлa. А со сїѳ tkнїє porubѳw на potym, так од mieszczан, иакѳ у жыдѳw, uchwalѳ-

nych na иакa potrzebѳ,—wєdлуг uwagї, spѳlnїє на то з жыдѳami wyborѳw onych pozwalаїа на wїєcznє czasy, pod wїnа тѳsїаcа kop Litewskїch на stronѳ przeciwnа, на imcї pana oekonomа Brzeskїєго. Ktѳra wїєcznа ugoda iєst do xїаg mїєйskїch Dywїnїskїch zapisana у ekstraktem iєst wydana s pieczѳcїа mїєйskа у s podpisem rѳkї pisarskїєй. У тѳго екстракту при печати прїтїснєннѳй мѳсцїкѳй подшїсѳь рукѳ тѳми словѳ: Stephan Stanisлaw Szumski, woyt Dywїnїski, mpr. Ex actis officii civitatis Divinensis educatum. Paulus Silczycz, iuratus Divinensis. Kѳторый жѳ тотѳ екстрактѳ, за подањєм чєрєз wшш менєнѳх жїдѳѳw до актѳ, єst актїкованѳ и до книгѳ крѳдскїх Берестейскїх уписанѳ.

1662 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 1115—1117.

203. Универсалъ маршалка Литовскихъ войскъ Казимїра Жеронскаго.

Казимїр Хвалїбог Жеронскїй, Вїєнскїй стѳльнїцкїй и маршалѳк Литовскїхъ войскѳ, по повѳду крайнѳго разорєнїя и опустѳенїя гѳрѳда Врєстa, мѳѳа вѳ вїду, что корѳль по зтѳй жѳ причїнѳ освѳбѳдил Врєстскїхъ мѳщанѳ ѳтѳ wсѳхъ податєй на чєтѳрє гѳдa срїду, освѳбѳждаетѳ ихѳ

и ѳтѳ wсѳхъ вѳннскїхъ повиннѳстєй и стрѳжайшѳє предпїснѳваетѳ, чтобѳ лїцѳ изѳ вѳєннѳй прїслугѳ, своєвольнѳ нападаѳщїхъ на жїтєлєй и грабѳщїхъ ихѳ, ловїтѳ, вїзатѳ и прѳдставлѳтѳ вѳ вѳєннѳму начальствѳу.

Лѳѳта ѳтѳ Нарѳжєнѳя Сына Бѳжѳго тѳсєчa шєстѳсѳѳтѳ шєстѳдєsїятѳ втѳрѳго, мѳсєцa Мартa дєsїятѳго днѳ.

На врадѳ крѳдскѳмъ Берестейскѳмъ, передѳ мноѳу Герѳнїѳмѳ Казимєромѳ Елєнскїмъ, хоружїмъ и подстарѳстїмъ Берестейскїмъ, постановївшїєсѳ очєвїстѳо жїдѳ Мѳшкѳ Шашѳєєвїчѳ, лїстѳ универсалѳ ѳхрѳннѳй, ѳдѳ вѳлѳможнѳго єго мїлѳстї панa Казимєра Хвалїбога Жеронскаго, маршалка вѳйска вєлїкѳго князѳтѳва Литѳвскаго, мѳстѳу Берестѳю на рѳчѳ нїжєй вѳражѳнѳю вѳправлєннѳй и служачїй, ку актїкованѳю до книгѳ крѳдскїхъ Берестейскїхъ подалѳ, вѳ тѳє слова писаннѳй: Kazimierz Chwalibog Żeroński, stolnik Wїєnїski,

Opeski, Czezerski starosta, marszałek woysk ikm. w. x. Lit., wszыtkїєmu wobec rycerstwu, так iєznєmu, иакѳ у pїєszєmu, Polskїєго у cudzoziemskїєго zaciagu, woysk ikm. w. x. Lit., по zalecєnїu chѳєї moїch. Respectuїаc на wїєlkа per hostilitatem miasta Brzeskїєго desolatїа у nїєmal extremam ruїnam; nїm by у to w considєratiї maїаc, жѳ ikm. pan nasz mїлѳсїєwїy, z osoblїwєy swєy commiseracyї supra incēndium et devastationem miasta Brzeskїєго libertatiа на lat cztyry ustapїwshy wszєlkїch swoїch prowєntѳw, zaszczycїł, pilno po wм. pp. requiro у, pro munere officii mei serio upominam, abyсїє wв. mм. panowїє w pomїєnїonym mїєсїє—stanowїsk.

popasek, noclegów nie odprawowali; stacyi, ugod, podwod nie wymagali; krzywd, szkod, zabiegów, naiazdów y iakimkolwiek sposobem nazwanych ciężarów, per effrenatam swawolney czeladzi licentiam, czynię nie ważyli się, pod nieodwłoczny, w artykułach woyskowych na sprzeciwiających się uniwersałowi moiemu opisanym karaniem. W którym mieście, dla tem ważniejszey ochrony, zlecam załogę im. panu Bratkowskiemu, towarzyszowi chorągwie kozackiey, wielmożnego im. pana pisarza polnego w. x. Lit.,

któremu swawolnych y zabiegi czyniących pozwalam wszędzie brać, łapać, wiązać y do sądu woyskowego ad rigidam odsyłać executionem. Dat. w Kobriniu, dnia siódmego Martii, anno tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorego. У того универсалу печать притиснена, а подпись руки тыми словы: Kazimierz Chwalibog Żeroński, marszałek woysk ikm. w. x. L. Который же тотъ универсалъ ку активованью поданный, есть до книгъ гродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1662 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 1175—1176

204. Универсалъ маршалка войска В. Кн. Литовскаго К. Х. Жеронскаго.

Казиміръ Хвалибогъ Жеронскій, маршалъ войскъ великаго княжества Литовскаго, объявляетъ универсаломъ своимъ; что по причинѣ недостатка въ содержаніи войскъ Коронныхъ и в. кн. Литовскаго, военный совѣтъ обоихъ народовъ постановилъ, чтобы хлѣбъ, находящійся для вывоза у портовъ, задержать и раздѣлить между войскомъ, такъ именно, чтобы хлѣбъ Литовскихъ помѣщиковъ, находящійся

у портовъ Коронныхъ, не долженъ принадлежать Коронѣ, а хлѣбъ помѣщиковъ Коронныхъ, находящійся въ провинціяхъ Литовскихъ, не долженъ принадлежать Литвѣ. Потому онъ проситъ дворянство, чтобы депутатамъ, посланнымъ отъ войска для распредѣленія хлѣба между войсками, не дѣлали никакихъ прешатствій, а напротивъ помогали имъ въ исполненіи ихъ обязанностей.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ второго, мѣсеца Апрѣля десятого дня.

На врадѣ гродскомъ Берестейскомъ, передо мною Иеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевидно его милость панъ Янъ Криковичъ, капитанъ его королевской милости, листъ универсалъ вельможного его милости пана Жеронскаго, маршалка войскъ великаго княжества Литовскаго, въ справѣ и рѣчи въ немъ нижей выраженой выданный, ку активованью до книгъ гродскихъ Берестейскихъ подаль, въ тые слова писанный: Ich mściom panom rycerstwu od woysk ikm. y rz-ptej koronnych, zesłanym do portu na zatrzymanie zboż, do spławienia złożonych nad portami w szpichlerzach y na wodzie.

Kazimierz Chwalibog Żeroński, stolnik Wileński, Opeski, Cieczerski starosta, marszałek woysk ikm. w. x. Lit. chęci moie zaleciwszy. Donoszę do wiadomości, iż stanął takowy consensus obóyga woysk ikm. y rz-ptej, Koronnych y w. x. Lit.: aby zboża ichmściów panow senatorów, szlachty y kupców, propter egestatem w tych kraiach wyżywienia woysk, iak gromadnych, zatrzymane były y na recognitie do generalney zapłaty na woysko rozbieranie bez wszelkiej przeszkody ad invicem między woyskami, to iest: zboża ichmściów panów senatorów, szlachty y kupców Litewskich, które są z majątności Litewskich złożone y skupione, nad portami w Koronie będącemi, tedy do tych zboż ichmśc panowie rycerstwo Koronne interessować się nie mają; iako też ad invicem, woyska Litewskiego

do tych zboż, które są ichmściów panów senatorów, szlachty y kupców Koronnych, z majątności Koronnych złożone y skupione nad portami Litewskimi, interessować się nie mają. Zaczynam upraszam w m., abyście tym zesłanym od woyska, to iest: iegomści panu Jakubowi Chrostowskiemu chorągwie kozackiey, iasniewielmożnego iegomści pana kasztelana Nowogrodzkiego, kawalera Maltanskiego, y imści pana Brynka, kapitana ikm., imci pana Iwykiewiczza kapitana ikm., dawszy in toto fidem,—nie chcieli onym ni w czem praepedire, ale po bratersku conferre, aby swoiey functiey dosię uczynić mogli;

gdyż na to mam wolą wyraźną od imści pana marszałka woysk ikm. Koronnych. Zatytem się zalecam w m. braterskiem affectom. Dat. w Kobryniu, mśca Marca dwudziestego dziewiątego dnia, anno tyśiąć sześćset sześćdziesiąt wtorego. У того универсалу печать притиснена и подпись руки теми словы: Wmściów m m. panów zyczliwy brat y sługa, Kazimierz Chwalibog Żeroński, marszałek woysk ikm. w. x. Lit. imieniem woyska. Который же то универсалъ, ку активованью поданный, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ принять и уписанъ.

1662 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 1351—1353.

205. Постановленіе дворянъ Брестскаго воеводства на сеймигѣ реляціѣномъ.

31 мая 1662 года. Брестское дворянство, собравшись на реляціѣный сеймигъ въ Брестѣ, дѣлаетъ постановленіе о собираніи податей и назначаетъ для этого сборщиковъ, которымъ предписываетъ представить оныя въ Вильну. Назначаетъ также судей для собиранія недоимокъ; на содержаніе ихъ назначаетъ, согласно сеймовому постановленію, отъ златаго по полгроша польскаго; также въ вознагражденіе послу

или депутату на сеймъ,—отъ златаго по полгроша. Сборщики податей должны безъ замедленія уплатить хоружему тысячу злотыхъ, а судьямъ по сту копѣ литовскихъ каждому, за дѣи недѣли предѣ закрытіемъ судовъ фискальныхъ; остатокъ сумми долженъ храниться у сборщиковъ до возвращенія войска в. кп. Литовскаго.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеца шестьсотъ шестьдесятъ второго, мѣсеца Іюня, третьего дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ передо мною Геронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно на врадѣ его милость панъ Андрей Горбодскій, ляддумъ речи нижей въ немъ менованой, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, которое уписуючи у книги слово въ слово такъ се въ собѣ маеть: Мы senatorowie, dignitarze, urzędnicy ziemscy, grodzczy Brzescy y wszystkie koło rycerskie woiewodztwa Brzeskiego, ziachawszy się на сеймикъ relacyiny do Brześcia, в року teraznieyszym тыśiąć

sześćset sześćdziesiąt wtorym, на dzieiъ trzydziesty pierwszy, miesiąca Maia, postanowiliśmy y tegoż dnia zgodnie a iednostaynie: на выданіе податкѣвъ, powagą tegoż seymu naznaczonych, року teraznieyszego тыśiąć sześćset sześćdziesiąt wtorego obraliśmy ichmściów panów poborcѣвъ trzech: imci pana Jerzego Szuyskiego, imci pana Kazimierza Hornowskiego y imci pana Jana Ryszkowskiego; kѣtorego podatku przy wydaniu od nas odwieść mają ichmśc, на mieysce naznaczone w constytucyi, do Wilna. A wedla constytucyi z teraznieyszego seymu, iako zwysz będącey, obraliśmy, upraszając iednostaynemi głōsy, ichmściów panów sędziѣвъ powiatowych на sądy, iako dawnieyszыхъ retent в woiewodztwie naszym,

tak o niewydanie z terazniejszego seymu podatków naznaczonych: iegomości pana Alexandra Slizienia, stolnika Oszmiańskiego; iego mości pana Jana Kazimierza Żardeckiego, podstolego Brzeskiego; iego mości pana Stanisława Rayskiego, sekretarza króla iego mości; iego mości pana Waleryana Żardeckiego; iego mości pana Andrzeia Koscie; iego mości pana Leonarda Pocięcia; iego mości pana Alexandra Hornowskiego; iego mości pana Woyciecha Szuyskiego; iego mości pana Samuela Bielskiego. A tak ichmościowie panowie poborcy pomienieni przysięgę wykonać mają w Brześciu, dnia dziewiątego Junii, w roku terazniejszym tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorem, przy praesentowaniu tego laudum y przeczytaniu. A tegoż dnia dziewiątego Junii, w roku tymże dzisiejszym tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorem, ichmść panowie sędziowie zwyszmiarowani przysięgę uczynią y zarazem na sądy w Brześciu zasieść mają, aż do odsądzenia spraw skarbowych,—iako o dawne podatki, na które by kwity nie zaszły od skarbu ikmści, także o podymne anno tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego; tak o retenta z tego seymu terazniejszego. W dzisiejszym roku ichmościom panom poborcom, wedle asygnacyi w konstytucyi terazniejszego seymu od złotego półgrosza polskiego ma być; a na ichmściów panów sędziów powiatowych y na iegomość pana Konstantego Szuyskiego, chorążycza Brzeskiego, w funkcyey Polskiej z koszy, tak długi czas bywszego, pozwoliliśmy zgodnie y postanowiliśmy dać od złotego półgrosza polskiego do rąk ichmościow panów poborców pomienionych, którzy obligantur et tenentur ex consensu publico woiewodztwa naszego, naprzód, sine mora, wydać iego mości panu chorążycowi—złotych tysiąc. Tymże ichmościom panom poborcom imponitur od woiewodztwa,

przy wydaniu summy a quovis statu, cuiusvis praeceminentiae et conditionis, iako w sobie ma instruktarz z terazniejszego seymu, ichmościom panom sędziom należność oddać quantoties, to iest: po stu kop Litewskich ante conclusionem sądów, na dwie niedziele, na każdą osobę ichmościów; a co zostawać ma tychże pieniędzy, na ich mm. pp. sędziów y na iego mość pana chorążycza pozwolonych, mają zostawać u ichmościów panów poborców ad excipiendum calculum od woiewodztwa, confrontuiąc perceptę z distributą y nie mają ich nigdzie indziej wydawać, aż po powrocie od woyska iego kr. mości wielkiego xięstwa Litewskiego. Zginęła (nadgroda) iego mości panu Stanisławowi Kazimierzowi Bobrownickiemu, sędziemu naszemu ziemskiemu Brzeskiemu, rotmistrzowi ikmści;—statuimus, że instabit woiewodztwo nasze Brzeskie intercessią do woyska ikmści wielkiego xięstwa Litewskiego o takowe, iako była w pewney sprawie, assecuracją iegomości panu Jerzemu Szuyskiemu, rotmistrzowi ikmści z chorągwią pod Mereczem od nas pozostała, anno tysiąc sześćset sześćdziesiąt ierszego pro meritis iego mości; a za odważne in Martio campo usługi, z wykonaniem z służby woienney od nas, do terminu naznaczyliśmy, iako pod Mereczem concessum, iegomości—po taleru z konia dać, gdzie wzięł iegomość ad rationem—złotych sto ośmnaście; coby od kogo z ich mściów panów obywatelów należało, finaliter do rąk iego mości dano być ma. Datta w Brześciu dnia trzeciego Iunii, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorego. У того лядумъ подпись руки тыми словы: Лукаш Харбовски, skarbnik Czernihowski, iako dyrektor na ten czas koła rycerskiego woiewodztwa Brzeskiego. Которое же то лядумъ есть до книгъ кргодскихъ Берестейскихъ актиковано и вписано.

1662 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 1519—1521.

206. Универсалъ короля Яна Казимира.

Король Янъ Казимиръ объявляетъ всѣмъ старостамъ, подстаростамъ и ихъ намѣстникамъ, также войтамъ, бурмистрамъ, райцамъ, лавникамъ въ городахъ и мѣстечкахъ, въ духовныхъ и свѣтскихъ селахъ, какъ въ коронѣ Польской, такъ и въ вел. кн. Литовскомъ, что отъ него возвращается въ Москву царскій посланникъ Афанасій Ивановичъ Несторовъ, а также вѣсть съ нимъ ѣдутъ Тимошей Алексѣевичъ Кшишкiewiczъ и Иоаннъ Прокофьевъ, царскіе гошцы—съ освобожденными шѣнцами, для сопровожденія которыхъ прикомандиро-

ванъ къ нимъ дворянинъ Симонъ Самуилъ Богдановичъ. По этому король желаетъ и приказываетъ, чтобы по древнему праву и обычаю для возвращающагося Московскаго посольства, по требованію Богдановича, вездѣ было доставляемо достаточное число подводъ и всякаго рода припасы и чтобы въ этомъ отношеніи нигдѣ и ни въ чемъ не было ни малѣйшаго замедленія и недостатка. Тоже должно наблюдать и при возвращеніи назадъ Богдановича.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божяго тысеца шестьсотъ шестьдесятъ второго, мѣсеца Августа второго дня.

На врадѣ вгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Иеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хорунжимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившише очевидно его милость панъ Симонъ Самуель Богдановичъ, дворянинъ его королевской милости, листъ универсалъ его королевской милости въ рѣчи нижей выраженой выданный, къ актыкованью до книгъ вгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Jan Kazimierz, z Bożey łaski król Polski, etc. Wszem wobec y każdemu zosobna, komu to wiedzieć należy, mianowicie, urodzonym starostom, podstarościm y ich namiestnikom, także sławetnym wojtom, burmistrzom, raycom, ławnikom w miastach, miasteczkach y wsiach duchownych y świeckich, tak w koronie Polskiej, iako y w w. x. Lit. będących, oznajmiemy. Iż powracaią od nas posłannik y gońcowie z więźniami uwolnionemi Cara imści Moskiewskiego: Afanasiey Iwanowicz Nestorow, stolnik Cara im., także žylec Tymofiey Alexieiewicz Kiszkin y Joachim Prokofieiew; do których przydaliśmy za przystawa urodzonego Symona Samuela Bogdano-

wiczà, dworzanina naszego. Za czym chcemy mieć po wierności waszey y serio przykazujemy, abyście wier. wasza, według dawnego prawa y zwyczaiu, wszędzie dla powracaiącej Moskwy, wielebny urodzony nasz dworzanin, za przystawa dany, potrzebował podwoy y żywność w drodze, śród was stanowiska, im dobre y wczesne naznaczali; postrzegając tego, aby, zachoway Boże, nie było iakiego w drodze omieszkania temu posłannikowi y goncom Cara imci, iako z dobrym dziełem wracaiącym przez niewczesne dawanie podwod; które y dla powracaiącego do nas urodzonego Bohdanowicza, dworzanina naszego, dawane być mają,—inaczej tedy nie uczyni wier. wasza dla łaski naszey. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego piątego, mśca Julii, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorego, panowania naszego polskiego—czternastego, a Szwedskiego—piętnastego roku. У того листу универсалъ его королев. милости, печатей двѣ: Коронная и Литовская притисненныя, а подпись руки тыми словами: Jan Kazimierz król; Andrzej Kotowicz, pisarz w. x. Lit., starosta Grodzieński, Kоторый же то универсалъ, къ актыкованью поданный, есть до книгъ вгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1663 г.

Изъ книги за 1663—1664 годы, стр. 52—53.

**207. Заявленіе дворянъ Брестскаго воеводства о томъ, что они добровольно
объячили двойное подымное каштеляну Савицеому.**

Сенаторы, саповники, городскіе и земскіе судьи, обыватели Брестскаго воеводства объявляютъ, что въ 1661 году они всѣ совокуно пошли на освобожденіе Брестской крѣпости изъ неприятельскихъ (Московскихъ) рукъ, подъ предводительствомъ Малхера-Станислава Савицеаго, Брестскаго каштеляна, безъ оружія, пороху и свинцу, безъ полнаго знанія дѣла, и въ ограниченномъ количествѣ, вслѣдствіе чего и не имѣли надлежащаго успѣха. Однакоже послѣ первой

стычки подъ Брестомъ, они единогласно положили на сеймѣ выдать вождю своему каштеляну Савицеому двойную сумму подымной подати со всѣхъ имѣній, для чего и назначили особаго сборщика податей Николая Уничимовскаго, который собранную имъ подать долженъ прямо передать въ руки военачальника. Въ израсходованіи этой суммы Савицкій никому не обязанъ отдавать отчета. Протестація противъ этого постановленія Жардецкаго отвергнута.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ шестьдесятъ третего мѣсяца Февраля третего дня.

На врадѣ кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Иеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно его милость панъ Бартоломей Щуркевичъ, манифестацію ихъ милости пановъ обывателей воеводства Берестейскаго, въ рѣчи нижей выраженой, къ активованью до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаную: Мы, senatorowie, dignitarze, urzędnicy ziemscy, grodzczy, obywatele woiewodztwa Brzeskiego, czynniemu wiadomo. Iż w roku tysiąc sześćset sześćdziesiątym pierwszym, gdych my pospolitym ruszeniem szli dla odyskania fortecy Brzeskiej z rąk nieprzyjacielskich z iasnie wielmożnym imc. panem Malchrem Stanisławem Sawickim, kasztelanem Brzeskim, regimentarzem naszym, widząc, iż bez armaty, prochów, y ołowiu, bez wiadomości ze wszystkich stron, nie bychmy podstąpieniem naszym pod Brześć nie sprawili, — zwłaszcza, iż tak szczupła nas garstka dla zniszczenia przez różnych nieprzyjaciół y domową calamitatem: przeto życząc, widząc, iako na lepszy porządek pospolitego ruszenia naszego uważając extreme zruynowane

fortunas im. pana regimentarza naszego po pierwszej zaraz szczęśliwey z nieprzyjacielem pod Brześciem rozprawie, pozwolilichmy wszyscy unanimiter iednym głosem, wydać imci. panu kasztelanowi dwoie podymnego ze wszystkich in genere dobr; iakoż y poborcę tamże zaraz słownie mianowaliśmy im. pana Mikołaja Unichimowskiego, który nikomu inszemu, tylko samemu imci panu kasztelanowi Brzeskiemu y deputatom od woiewodztwa wyliczać się miał. Jako tedy na on czas unanimiter ochoczechmy pozwolili imci panu kasztelanowi (który za swe odwagi y dobry w pospolitym ruszeniu rząd maiora od ikm. meretur), to dwoie podymnego, tak y teraz temi podpisami naszymi benevole testamur, iż ten podatek intuitu dobrego rządu y expens woiennych, które szczęśliwie za łaską Bożą succesarunt darowaliśmy imci; że nikomu stego, ani sam im., ani poborcawyliczać się nie ma, — testamur y to podpisami naszymi, na tym seymiku praesentes. Iż manifestował się na seymiku naszym im. pan Żardecki, podstoli Brzeski, iako director sądów z seymu uchwalonych, że w tey sprawie żadnego nie wydawał decretu y onego nie podpisował, ani collegowie imci, ale sam imé pan Leonard Pocię, iako pisarz decretowy tego sądu, ex odio personarum, ważył

się ten decret wydać; a my przytomni będąc w obozie wiemy, iż im. kasztelan za prozbą nas samych wydał de proprio więcej in spera tego podymnego, iako my sami dobrze conscii iesteśmy—na co rękoma naszymi podpisuiemy się. Dat. w Brześciu, na seymiku gromniczym, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego. У тоє манифестаціи подписи рукъ ихъ милостей пановъ обывателей воеводства Берестейского тыми словы: Malcher Stanisław Sawicki—kasztelan Brzeski, dyrektor seymiku; Stanisław Kazimierz Bobrownicki—sędzia ziemski Brzeski, rotmistrz ikm.; Jan Kazimierz Żardecki—podstoli Brzeski, director sądów retentorskich woiewodztwa Brzeskiego; Heronim Hordziejewski—

podczaszy Mozyrski; Konstanty Przędziecki, Jerzy Kazimierz Szuyski mnpria; Jerzy Kosciuszko Siechnowicki, Wojciech Monwid Irzykowiec mnpria; Wacław Szuchcicki ręką, Jan Orzeszko, Marcelin Władysław Żardecki—dworzanin ikm., Jan Kazimierz Machwic, Mikołaj Abramowicz—podczaszy, Mściśławski, Bartłomiey Szczurkiewicz—ręką swą; Paweł Hayko, Mikołaj Jezierkowski—woyski Mozyrski, Jan Bobrowski, Paweł Juszkiewicz Wołkowicki, Łukasz Brzozka, Jan Stanisław Kochlewski, Andrzej z Labiszyna Pakosławski, Paweł Piacecki—sekretarz ikm., Adam Niepokoyczycki. Которая же то манифестація, ку актыкованью поданая, есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ уписана.

1663 г.

Изъ книги за 1663—1664 годы, стр. 431—432.

208. Напоминальный листъ короля Яна Казимира пану Криштофу Сонгайлѣ, чтобы онъ не притѣснялъ королевскихъ крестьянъ.

Гь королю Яну Казимиру обратилсь подданные его супруги Волотковскіе съ жалобю на Криштофа Сонгайлу о томъ, что онъ различнымъ образомъ утѣняетъ и грабитъ ихъ. Король въ особомъ листѣ строго напоминаетъ ему, чтобы онъ все награбленное возвратилъ вышепомянутымъ

подданнымъ и на будущее время ничѣмъ больше ихъ не отягощалъ, и доискивался своихъ правъ путемъ законнаго суда. Въ противномъ же случаѣ, т. е. когда до короля вторично дойдутъ на него подобныя жалобы, онъ будетъ подвергнутъ строгой отвѣтственности закона.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ третего, мѣсеца Апрѣля дванадцатого дня.

На врадѣ господарскомъ кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Иеронимомъ Казимеромъ Еленскомъ, хорунжимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимсе очевисто его милость панъ Михаль Кирило, листъ его королевское милости, пана нашего милостивого, упоминальный, до пана Криштофа Сокгайлы выданный, въ справѣ и рѣчи въ немъ нижей выраженой, ку актыкованью до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова пи-

санный: Jan Kazimierz, z Bożey łaski król Polski, etc. Urodzonemu Krzysztophowi Sagayłowi, wiernie nam miłemu, łaska nasza królewska. Urodzony wiernie nam miły! Mamy tę wiadomość od poddanych królowey iey mości paniey małżonki naszey, iż wierność twoia różnymi onych aggrawuiesz sposobami, grabieże zabierasz; co ieśli tak iest, słuśnie nas takowy wierności twoiey proceder obchodzić musi. Przeto tym listem naszym serio wierność twoią napominamy, chcąc mieć, abyś te zabrane grabieże poddanym Błotkowskim powracał y wszystkim satisfactia uczynił.

a więcej ich aggravare nie ważył się, dochodząc raczey swych praetensyi, inquantum by iakie były do nich, ordinaria iuris via; bo alias, musieli byśmy o takowu proceder wierność twoię, za powtórny doniesieniem skargi,—kazać sądzić y surowo karać. Inaczey wierność twoia nie uczynisz dla łaski naszej y z powinności swey. Dan we Lwowie, dnia czwartego miesiąca Apryla, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiątego

trzeciego, panowania naszego Polskiego y Szwedzkiego piętnastego roku. У того упоминального листу, при печати великой великого князства Литовского, подписы рукъ въ тые слова: Jan Kazimierz król; Cyprian Paweł Brzostowski, referendarz y pisarz w. x. Lit. Который тотъ упоминальный листъ есть до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1663 г.

Изъ книги за 1663—1664 годы, стр. 429—430.

209. Напоминальный листъ короля Яна Казимира Брестскому магистрату.

Къ королю Яну Казимиру обратились подданные королевы, супруги его, Болотковские, съ жалобою на Брестскій магистратъ по тому поводу, что оны дѣлаютъ имъ возниги препятствія въ средствахъ къ существованію и насылаютъ на нихъ солдаты. Король строго напоминаетъ всѣхъ членовъ магистрата, чтобы они не чинили Болот-

ковскимъ подданнымъ вышепомянутыхъ притѣсненій y вообще не дѣлали имъ никакихъ несправедливостей; чтобы они, въ случаѣ какихълибо въ нихъ претензій, являлись судебнымъ порядкомъ. Въ противномъ случаѣ, т. е. когда дѣла короля вторично дойдутъ подобныя жалобы, виновные подвергнутся строгой ответственности

Лѣта отъ Нароженья Сына Погого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ третего, мѣсеца Апрѣля дванадцатого дня.

На врадѣ вгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Иеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившише очевидно его милость панъ Михалъ Кирпило, листъ его королевское милости, пана нашего милостивого, упоминальный, до славетныхъ мѣщанъ мѣста Берестейского выданный, въ справѣ и рѣчи въ немъ нижея выраженой, къ активованью до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Jan Kazimierz, z Bożey łaski, król Polski, etc. Sławetnym burmistrzom, raycom, ławnikom y wszystkiemu magistratowi miasta naszego Brześcia, wierne nam miłym, łaskę naszą królewską. Sławetni wiernie nam mili! Supplikowali nam poddani królowey iey mości, pani małżonki naszej,—Błotkowscy, iż wier-

ność wasza wielką im w pożywieniu czynicie przeszkodę y żołnierzów na nich ku dalszey zgubie onych naprawuiecie, w czymże się niemałe poddanym Błotkowskim od wierności waszey dzieie praeiudicium. Tym listem naszym wierność waszą serio napominamy, chcąc mieć, abyście od tey supersedowawszy złości namnieyszey w szukaniu pożywienia przeszkody nie czynili; żołnierzów na nich nie naprawowali, y żadnym namnieyszym sposobem aggravować nie ważyli; a inquantum, wierność wasza, iakie do nich macie praetensie, ordinaria iuris via onych dochodzili. Alias musieli byśmy, za doniesieniem powtórny skargi o takowy proceder wierność waszą—kazać sądzić y surową karać animadversją. Inaczey wierność wasza nie uczynicie dla łaski naszej y z powinności swey. Dan we Lwowie, dnia czwartego miesiąca Aprilis, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiątego trzeciego,

paowania naszego, Polskiego y Szwed- Cyprian Paweł Brzostowski, referendarz
skiego—piętnastego roku. У того упоми- у pisarz wielkiego księstwa Litewskiego.
нального листу при печати великой Который же тотъ листъ упоминальный
великого князства Литовскаго подписа есть до книгъ кгродскихъ Берестей-
рукъ въ тые слова: Jan Kazimierz król;

1663 г.

Изъ книги за 1663—1664 годы, стр. 433—435.

210. Письменное обязательство Брестскихъ мѣщанъ.

Брестскіе мѣщане заявляютъ, что они ни въ чемъ не бу- подати, Григорія Воганца и Григорія Дяковича, которые
дутъ отступать отъ мѣнїя городскихъ радныхъ въ дѣлѣ не представили реестровъ и счетовъ въ собранной ими
собиранїя поголовной подати и совмѣстно съ ними принимають на себя отвѣтственность по этому дѣлу во всѣхъ
судахъ. А что касается до двухъ сборщиковъ поголовной Едвабницкому.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ третего, мѣсеца Апрѣля петнадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Иеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно славетные мѣщане мѣста его королевске милости Берестя, имени нижей менованые, листъ ассекюрацїиный, въ рѣчи нижей выраженой, именемъ всего маистрату признали и ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подали, въ тые слова писанный: Мы mieszczenie, niżej na podpisach wyrażeni, y wszystko rz-pta miaska Brzeska, ze wszystkimi iurisdikami, do miasta ikm. Brześciea przynależącemi, czyniemy wiadomo tym naszym pismem assecuracynym, iż panów radnych miesckich Brzeskich nie mamy odstępować; ieśli by gdziekolwiek trafiło się w sądzie, sprawy strony pogłównego, na miasto Brześć należące, mieć—odstępować onych nie powinniśmy, y owszem wszyscy zobopólnie, ieden przy drugim,—stać, na to składkę dawać y tey sprawу popierać. A teraz tych braczów, Grehorego Wo-

ginca—rayce y Grygora Działkowicza, mieszczan Brzeskich,—ponieważ nie wiedzieć gdzie się pogłowne podziado (do tego s świeszcznikami Grehory Woyniec lidźby przedtym skutecznеy s. strony pogłównego wszystkiego nie uczynił, nie dobrał, rejestrow nie oddał); tedy pomienionych braczów im. panu Jedwabnickiemu wydaіemy. A na to daіemy te pismo nasze assecuracyne,—iż panów radnych nie mamy odstępować, załozыwszy na każdego z nas zaręki—złotyh sta, s podpisem rąk naszych. Pisan w Brześciu, dnia dwunastego miesiaca Apryla, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego. У тое ассекюрациі подпись рукъ тыми словы: Jan Lepanowski—ławник, imieniem wszystkiego pospółstwa spod maydeburku do tego listu podpisuję się; ustnie proszony do tego listu, iako pisma nie umiejętnych od wszystkiego pospółstwa spod maydeburku, ulicy Zamuchawieckiey, podpisuję się: Roman Matfiewicz—burmistrz reliey Greckiey; Миколай Павловичъ—лавникъ зъ юрисдики замковое, именемъ вселкей юрисдики рукою власною; Paweł Czerniakowicz—woyt, iuryzdiki wielmożnego im. xdza, pisarza w x Lit-

імянемъ всьсткѣю іурьсдѣкѣ; Семень Сидоровичъ, зъ юрѣсдѣкѣ егѣ милѣстѣ ксѣндза Сапѣгѣ, бѣскуна Жмѣйдскагѣ, до того листу подписуюся. Кѣторая же

то асекурація, на врадѣ признаная и до актѣ поданая, естѣ до книгѣ кгрѣдскихѣ Берестейскихѣ уписана.

1663 г.

Изъ книги за 1663—1664 годы, стр. 496—498.

211. Листъ короля Яна Казиміра о назначеніи комиссаровъ въ село Остромечъ.

Король Янъ Казиміръ назначаетъ отъ себя комиссаровъ Малхера Станислава Савицкаго, Брестскаго каштеляна, и Яна Владислава Невельскаго, Брестскаго скарбника, для рѣшенія спорнаго дѣла, возникшаго между королевскими подданными села Остромеча, принадлежащаго къ Брестской эконѣміи, съ дворянами Александрѣю Остромечскою. Криштофовѣю Буховецкѣю, Иванѣмъ Прилуцкимъ и супругѣю егѣ Юстиною Остромечскою, Александрѣю и Станиславѣмъ Остромечскимъ и егѣ братьями и Яномъ Онѣквичемъ Буховецкимъ, — о землѣ, называемѣю Болотомъ-Озерншкѣмъ, лежащей

противъ села Остромеча, издавна составившей собственнѣю Остромечскихѣ подданныхѣ. Король, желая уладить спорное дѣло, приказываетъ своимъ комиссарамъ съѣхаться съ комиссарами противнѣю стороны въ условленіе время на границахъ спорной земли, внимательно рассмотреть всѣ дѣла и документы, сюда относящіяся, подѣ присягѣю выслушать довѣренныхѣ свидѣтелей, рѣшить спорное дѣло, заспать концы и возобновить границы, не отнимая при этомъ у недѣвольной стороны права апелляціи въ королевскій судъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого, тысяча шестьсотъ шестьдесятъ третѣго, мѣсеца Мая двадцать девятого дня.

На врадѣ кгрѣдскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимѣмъ Казимерѣмъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно панъ Якубъ Брагоровичъ, листъ егѣ королевское милѣстѣ до особѣ нижей выраженныхѣ, въ справѣхъ и рѣчи въ немъ мененой писанный, къ актикованью до книгѣ кгрѣдскихѣ Берестейскихѣ подалъ, въ тые слова писанный: Jan Kazimierz, z Bożey łaski, król Polski etc. jako wyżey. Wielmożnemu Malchero wi Stanisławowi Sawickiemu, kasztelanowi Brzeskiemu y urodzonym Janowi Władysławowi Newelskiemu, skarbnikowi Brzeskiemu, sędziowi Chamętowskiemu — commisarzom naszym, do sprawy niżej wyrażoney zesłanym, uprzejmie y wiernie nam miłym łaskę naszą krolewską. Wielmożni, urodzeni, uprzejmie y wiernie nam mili! Zachodzą różnice między poddanymi naszymi wsi Ostromecca, do oekonomiey Kobryńskiej nale-

żącey, w dzierżeniu urodzoney Jadwigi Umiałowskiej Kołyczowey, podczaszyney Grodzińskiej, będącey — z iedney strony, a z drugiey — między urodzonemi Alexandrą Ostromecką, Krzysztophową Buchwiecką, Iwanem Przyłuckim y małżonką eiego Justyną Ostromecką, Alexandrem y Stanisławem Ostromeckim y bracią eiego młodszą y Janem Onikiewiczem Buchowieckim o grunt, to iest, Błoto - Iezierzysko nazwane, przeciwko wsi Ostromecca leżące, z dawnych czasów w używaniu poddanych naszych Ostromeckich będące. Które różnice chcąc my uspokoić, za commisarzów z naszej strony uprzejmość y wierność naszą zsyłamy, a stronie przeciwney tyleż commisarzów wynieść pozwalamy, chcąc to mieć po uprzejmości y wierności naszej: abyście się z sobą zniosszy, czas y dzień do wyjazdu swego namówiwszy y strony obie innotestentią swoją obwieściwszy, do gruntu pomienionego ziachali; tam w prawa dawne y przywileia y nadania, tudzież w rewisyje pilnie weyrzawszy ductom się dawnym dobrze przy-

patrzywszy, dowodów obu stron wysłuchawszy, świadectwa wiary godnych niepodeyrzanych ludzi stanu szlacheckiego pod sumieniem, a prostego pod przysięgą, wysłuchawszy, — differentie takowe rozsądkiem swoim uspokoiłi, kopce osypali y granice odnowili,— appellacyi do nas y sądu naszego nonnisi a definitiva sententia nie broniąc. Uczynicie to uprzejmość y wierność wasza z powinności swojey y dla łaski naszej. Dan we Lwowie, dnia dziewiętnastego, mśca Maia, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześć-

dziesiąt trzeciego, panowania naszego Polskiego y Szwedzkiego— piętnastego roku. У того листу его королевское милости, при печати большой великого князства Литовского притисненной подпись руць тыми словы: Jan Kazimierz król; Сурьян Paweł Brzostowski—referendarz y pisarz wielkiego хієства Litewskiego. Который же тотъ листъ его королевское милости, ку актикованью поданый, есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1663 г.

Изъ книги за 1663—1664 годы, стр. 551—554.

212. Инструкція дворянъ Брестскаго воеводства, данная депутату, отправляемому къ королю.

Дворянство Брестскаго воеводства поручаетъ депутату своему, посылаемому къ королю, представить ему, что по нимно опустошенія, которое потерило воеводство отъ Московскихъ войскъ, оно, будучи на границѣ коронныхъ владѣній, должно было нести всѣ тяжести военного времени отъ проходящихъ войскъ и что оно такимъ образомъ доведено до крайняго разоренія. А потому дворянство возлагаетъ обязанность на депутата ходатайствовать предъ королемъ, чтобы онъ людямъ, которыхъ онъ назначалъ къ

Брестской крѣпости на содержаніи изъ имѣній земства и которые приближаются уже къ предѣламъ воеводства, даль гдѣ либо другое мѣстопробываніе. Въѣсть съ симъ дворянство имѣняетъ въ обязанность своему депутату донести королю, что оно въ крайности постановило одну чоповую подать на одинъ годъ и униженно проситъ его, чтобы онъ своимъ авторитетомъ утвердилъ эту подать; а вакантныя мѣста въ воеводствѣ на будущее время предоставлялъ туземцамъ, имѣющимъ свои имѣнія.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого, тысяча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсца Іюня двадцать осьмого дня.

На врадѣ кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно его милость панъ Самуель Мостицій, инструкцію ихъ милостей пановъ обывателей воеводства Берестейскаго, въ рѣчи въ немъ нижей выраженой, ку актикованью до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаную: Instrukcyя od nas obywatelów woiewodztwa Brzeskiego, die vigesima quinta Iunii, anno millesimo sexcentesimo sexagesimo tertio, do Brześcia, za uniwersałami ikmści, pana naszego miłościwego, zgromadzonych, дана do maiestatu ikmści posłowi naszemu, iego mości panu Władysławowi Szuyskiemu,

chorążicowi Brzeskiemu. Przy oddaniu wierniego poddaństwa naszego y oświadczeniu powinney maiestatowi pańskiemu obserwancyey patri patriae pro paterna cura et sollicitudine, którą o nas wiernych poddanych swoich mieć raczy, obmyśliwaiąc bonum państw swoich y woiewodztwa naszego et securitatem publicam in hoc turbido oyczyzny, iako naypokornieyszemi iego mość pan poseł nasz od nas wszystkich maiestatowi ikmści, panu naszemu miłościwemu, przy uniżonym podziękowaniu z wszelką do usług maiestatu pańskiego inclinatją wyrazi słowy, długoletniego zdrowia, szczęśliwego panu naszemu miłościwemu na neizliczone wyrażaiąc lata, pokorną do maiestatu pańskiego od nas doniesie in desiderii nostris prozbę. Ma tedy, ante omnia, veritatem fateri przed maiestatem ikmści, pana naszego miłościwego, iako

województwo nasze publiczne, y nie wspominając devastatę nieprzyjacielśey Moskiewskię, pograniczne będąc państw koronnych, tak wielom ciężarom y częstym stacyom przechodzących półków y woysk koronnych passive labere często gęstym impeticiom, a coż przez domowego żołnierza, całoroczne woyska stanowiska y powrotną całego woyska consistentią, przy znacznym nieurodzaju, już prawie deficit y alimentis ad sustentandos incolas województwa naszego, o ostatnią prawie minatur krajów naszych desolatią. Ma deducere też maiestatowi ikmści pana naszego miłościwego iego mość pan poseł nasz, iakośmy non gravatim, ale ut primum innotuit universał ikmści pana naszego miłościwego na zebranie y seymik obywatelów, tak cum omni alacritate et observatione mandatów pańskich in praefixum stawiliśmy się naznaczonego z woli ikmści pana naszego miłościwego terminum, na którym przez posła ikmści pana naszego miłościwego nam intimatum, aby ordynowani ludzie od maiestatu ikmści pana naszego miłościwego na fortecę Brzeską z dobr ziemskich prowiantowani byli; zostaiąc tedy in ea egestate et praessura krajów naszych prawie cum lacrimis uniżoną proźbę nasza do maiestatu ikmści, pana naszego miłościwego, tę pokorną zanosimy suplikę, uniżenie upraszaiąc,—aby ten lud ikmści, pana naszego miłościwego, zbliżaiący się w granice województwa naszego mógł być s komizeracyi ikmści, pana naszego miłościwego, y dla tak znaczney desolacji y z łaski maiestatu pańskiego indziej accomodowany. Aże z różnych contribucyi w niemałe zawiedzione długi przez pierwotne expensa, województwo nasze łącno exonerować się nie może: ad ea rzuciło się media—o czo-powe na rok iedne, laudo wszystkich obywatelów, na tem terminie seymiku pewne do exactey obrawszy osoby, zgodnie

pozwoliło. Naszego m. pana pan poseł nasz magestatu pana naszego miłościwego uniżenie upraszać,—aby autoritate magestatu pańskiego to laudum nasze mogło być approbowane, z osobliwey clemencyey pańskiej: o co sedulo iegomości pan poseł nasz expostulować ma. Comittimus y to iegomości panu posłowi naszemu, aby uniżenie upraszał maiestatu ikmści, pana naszego miłościwego, aby occurrence vacanciy, z łaski ikmści, pana naszego miłościwego, w województwie naszym lokuiące,—incolis et possessionatis conferowane były. У тое инструкции подпись рукъ ихъ милостей пановъ обывателей воеводства Берестейского теми словы: Konstantin Szuyski—pisarz ziemski Brzeski, director koła rycerskiego województwa Brzeskiego; Heronim Kazimierz z Jelney Jelenski—chorąży Brzeski; Stanisław Kazimierz Bobrownicky—sędzia ziemski Brzeski; Ostafian Tyszkiewicz—podkomorzy Brzeski; Jan Kazimierz Zardecky—podsędek Brzeski; Maciej Zadorski—marszałek Orszanski; Jan Władysław Niewelski—skarbnik Brzeski, dworzanin ikmści; Franciszek Unichowski—czesnik Brzeski, Alexander Kazimierz Bucza—łowczy Rzeczycki; Jerzy Umiastowski—stolnik Wendenski; Mikołaj Jeziernicki—woyski Mozyrski; Paweł Piekarski, Mikołaj Brzozowski, Stanisław Tabenski, Stanisław Szyszki—chorąże Brzeski, Stefan Stanisław Szuyski, Aleksander Kuczewski—podkomorzy Wendenski, Wereszczaka, Bazyl Ruszkowski, Jan Aleksander Paleniowski, Mikołaj Abramowicz—podczaszy Mscisławski, Bartłomiej Szczurkiewicz, Stanisław Biały, Albrekt Borkowski, Tomasz Zliczanski, Samuel Mosticky—ręką swą, Wincenty Kazimierz Tyszczycki, Woyciech Gruszewski, Jan Heronim Rymeyski, Jakub Władysław Wierzbicki Bilski, Alexander Jan Wincenty Zaleski, Jakub Hełskowski, Maciej Tur Dobrogost Skol-

nowsky, Marcian Telatycky, Jan Heronim Żaba—horodniczy Brzesky, Stephan Szuysky, Jerzey Cieszkowski, Alexander Faustyn, Kosciuszko Siechnowisky, Paweł Wierzbicky, Alexander Jan Kosciuszko Siechnowicky, Michał Kazimierz Andrzej Denisowicz, Gabriel Bartoszewicz, Jan Wila, Michał Kazimierz Denisowicz, Aleksander Przy-

szychosky, Samuel Silicz, Marcian Czyżewsky, Mikołaj Krzyczewsky, Jan Brzezniczky, Jan Manczan—mostowniczy ikmści woiewodztwa Wilenskiego, Paweł Kazimierz Michałowski—skarbnik Orszansky. Которая жъ то инструкция, до актъ подавана, есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ уписана.

1664 г.

Изъ книги за 1663—1664 годы, стр. 1407—1410.

214. Универсалъ короля Яна Казимира Брестскому воеводству о всеобщемъ ополченіи противъ Русскихъ.

Король Янъ Казиміръ, увѣдомляетъ своихъ подданныхъ в. в. Литовскаго, что хотя послѣ продолжительной уклончивости, Царь Московскій и выслалъ своихъ послговъ для заключенія съ Польшей мира, о которомъ и вѣдутъ переговоры между Московскими и Польскими комиссарами, подъ Краснымъ и Зѣтровичами; но такъ какъ опять уже распространяются извѣстія о новой, готовящейся для Польши, войнѣ, то король симъ универсаломъ извѣщаетъ и требуетъ, чтобы

по силѣ конституцій и Литовскаго статута, въ особенности по силѣ конституцій послѣдняго сейма, всѣ чины вооружались и готовы были къ сраженію, при первомъ появленіи непріятеля въ страну. Предосторожность эта весьма необходима, особенно съ тѣмъ непріятелемъ, который привыкъ трактатами подрѣплять войной,—а равно и для того, чтобы польскія войска, а вмѣстѣ съ ними и в. в. Литовское не потеряли, вслѣдствіе безпечности, какой-нибудь «конфузіи».

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, мѣсяца Іюня пятого дня.

На врадѣ кгородскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевидно Шимонъ Курсоръ и мѣщанинъ Берестейскій, универсалъ его королевское милости першихъ за двои вици до ихъ милости пановъ обывателей воеводства Берестейскаго, на посполитое рушенье выданный, ку актикованню до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писанный: Jan Kazimierz z Bożej łaski król polski etc. Wszem wobec, każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, mianowicie, wielmożnym senatorom, urodzonym dignitarzom, urzędnikom ziemskim grodzkim, rycerstwu, szlachcie, obywatelom woiewodztwa Brzeskiego, uprzej-

mie nam miłym, także miastom y miasteczkom, łaskę naszą królewską. Wielbni, wielmożni, urodzeni, uprzejmie y wiernie nam mili! Lubo po tak wielu zwłokach, tandem Car Moskiewski na traktaty o pokóy commisarzów swoich zesłał y już czas y miejsce między Krasnym a Zwierzowiczami commissyi pro 11 Maji, przez naszych comisarzów z Moskiewskimi jest postanowione y zaprzysiężone; że iednak dochodzą nas pewne przestrogi, że ten nieprzyjaciel, chcąc tym lepszey na swą stronę, mediantе armorum successu, na panach comisarzach naszych wymóđz pokóy, woyska swe gromadne z Czerkaskim, Prozorowskim y Boratynskim ku Smolenskowski, a z drugiey strony, od Połocka y Deneburhu znać Chowańskiego niespodziewanie zemknąć umyślił; jakoż y sama uczy experientia, że ten nieprzyjaciel pospolicie woyną traktatów zwykł popierać, prze-

to, zawczasu zabiegając takowym niebezpieczeństwom, y żeby do jakiey confuzyi woyska nasze, a zątym y całe wielkie xięstwo Litewskie nie przyszło, przychodzą nam ad ea salvandae reipublicae remedia, które z seymu przeszłego mamy sobie powierzone—udać się et, in casu tanti periculi, pospolitego ruszenia zażyć. Daiemy tedy ten nasz do uprzeym. y wierności waszych uniwersał y piersze za dwoie wici posyłamy, chcąc mieć po uprzeym. y wiern. waszych y rozkazując,—abyście, in casu necessitatis y zachodzących niebezpieczeństw, wszelką gotowość do dania nieprzyjacielowi pospolitym ruszeniem resistantie mieli; iako byćcie za trzeciemi viciami naszymi, nic się niebawiąc, iuż na koń wsiadali, do woysk łączyli y porządkiem, w prawie opisanym, tam gdzie necessitas mieć zechce, y naszymi uniwersałami mieysce naznaczone będącie,—gromadzili się y to czynili, co miłość oyczyzny y conservatia oney wskaże—mężnie nieprzyjacielowi odpor dając y we wszystkim się według prawa y statutu w. x. Lit., o pospolitym ruszeniu opisanego, osobliwie z sey-

mu przeszłego constituciey sprawując się, pod winami—de expeditione bellica opisanemi: w czym, aby urodzony chorąży dosyć powinności swey czynił, ostrzegamy y upominamy. Miasta także y miasteczka, także y wszyscy w constitutii wyrażeni, sprawią się według teyże constitutii. Co aby do wiadomości wszytkich przyszło, chcemy mieć, aby ten nasz uniwersał wszędzie, za podaniem onego, do xiąg przyimowany, publicowany y po parafiach był rozesłany,—inaczey dla łaski naszej y z powinności swey nie czyniąc. Dat. w Minsku dnia IX miesiąca Maia, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartego, panowania królestw naszych, Polskiego y Szwedzkiego—szesnastego roku. Утого листу его милости печать большая великого князства Литовского притиснена, а подпись рукъ тыми словы: Jan Kazimierz król; Andrzej Kotowicz—pisarz w. x. Lit. Который же то универсаль, ку актыкованю поданный, есть до книгъ вгородскихъ Берестейскихъ принять и уписанъ.

О Г Л А В Л Е Н І Е.

I.

Акты, относящіеся къ исторіи Православія въ Сѣверо-Западномъ краѣ.

	Стран.		Стран.
1401 г.		1574 г.	
1. Выпись фундушовой записи Владислава IV на Кобринскій монастырь Св. Спаса, выданная изъ большой канцеляріи великаго княжества Литовскаго.	1	6. Изрекательная записъ священника Брестскаго Моисея Исаковича о томъ, что епископъ Владимірскій и Брестскій Феодосій не занималъ у него никакихъ денегъ.	9
1465 г.		1577 г.	
2. Дарственная записъ книгини Уліаны Кобринской Петро-Павловской церкви въ г. Кобринѣ на людей и землю	3	7. Судебное опредѣленіе по дѣлу Пружанскаго священника и Пружанскихъ мѣщанъ	10
1485 г.			
3. Духовное завѣщаніе священника Брестской церкви во имя свв. мучениговъ Сергія и Вакха	4	8. Жалоба священника Демьяна Семеновича вкѣстѣ съ съ посвидѣтельствомъ вознаго объ учиненныхъ ему побояхъ земляниномъ Рафаломъ Левковичемъ Непокойчицкимъ	11 ✓
1500 г.			
4. Подтверженіе фундушовой записи Павломъ Ивановичемъ Сапѣгою, данной отцемъ его на Кюденскую церковь во имя св. архангела Михаила	6	9. Коммиссарское опредѣленіе по дѣлу священника церкви свв. апостоловъ Петра и Павла въ Кобринѣ.	12 ✓
1521 г.		1582 г.	
5. Вводный актъ во владѣніе церковнымъ имуществомъ священника Опольской церкви Игнатія Сергѣевича	8	10. Заявленіе епископа Кирилла Терлецкаго, подкрѣпленное свидѣтельствомъ вознаго, объ ограбленіи церкви Св. Духа въ Пинскѣ под-	

- старостимъ Пинскимъ, княземъ Львомъ Войной Воронежскимъ . . . 14
- 1586 г.
11. Фундушова запись на Волчицкую церковь во имя св. Николая и св. Георгія 18
- 1588 г.
12. Фундушова запись воеводы Брестскаго Николая Сапѣги на Вышницкую церковь. 20
- 1591 г.
13. Фундушова запись Витебскаго воеводы Сапѣги на Вышницкую церковь 22
- 1592 г.
14. Фундушова запись княгини Вишневецкой на Войскую церковь во имя Рождества Пресвятыя Богородицы 23
- 1605 г.
15. Фундушова запись Льва Сапѣги на церковь Виторожскую 25
- 1621 г.
16. Осмотръ вознымъ пепелища Кобринскаго Спаскаго монастыря 26
- 1624 г.
17. Фундушова запись на монастырь св. Онуфрія въ селѣ Яблочнѣ 27
- 1625 г.
18. Фундушова запись Николая Сапѣги, воеводича Витебскаго, на Куденскую церковь во имя св. Духа 29
- 1629 г.
19. Жалоба священника Степанковскаго Захарія на землянина Александра Полонскаго о томъ, что онъ избилъ и изранилъ его, съприсовокупленіемъ посвидѣтельствова- нія вознаго . . . . . ✓31
-
20. Жалоба священника Телятицкой церкви Терентія Лагодовскаго на пана Яна Красускаго о нападеніи на домъ его и нанесенныхъ побояхъ его женѣ и дочери . . . . . 32 ✓
-
21. Жалоба священника Озятскаго Василія Іоанновича Ждановича на землянина Остафія Непокочичскаго о нападеніи послѣдняго на домъ и избитіи слуги его, съ присовокупленіемъ посвидѣтельствова- нія вознаго . . . . . 34 ✓
-
22. Объявленіе священника церкви Радовской о брошенномъ въ его церковь позвъ Яну Лосю 35
- 1631 г.
23. Жалоба священника Чернавчицкаго на землянъ Сколдицкихъ и мѣщанъ Чернавчицкихъ о причиненіи ему обидѣ . . . . . 36 ✓
- 1634 г.
24. Дарственная запись Яроша Горбуна Богуславскаго и супруги его на часть земли для церкви Черевачицкой 37
- 1637 г.
25. Привилегія короля Яна III, подтверждающая привилегіи его предшественниковъ на фундушъ Кіевскаго митрополита Петра Могилы, данный Каменецкой церкви во имя Воскресенія Христова 39
- 1638 г.
26. Листъ короля Владислава IV, подтверждающій запись земли на церковь во имя св. архангела Михаила въ Блуднѣ 41
-
27. Консенсъ короля Владислава IV, Руниверс"

- подтверждающий фундушъ на церковь въ Блуднѣ 42
-
28. Привилегія короля Владислава IV, подтверждающая купчую крѣпость на плацъ въ г. Брестѣ подъ церковь свв. апостоловъ Петра и Павла и монастырь 43
- 1640 г.
29. Привилегія короля Владислава IV, подтверждающая покупку земли на Рудянскую церковь Преображенія Господня 46
- 1642 г.
30. Коммисарскій листъ, по жалобѣ Кобринскаго священника, церкви святыхъ апостоловъ Петра и Павла, о захватѣ церковной земли 47
- 1644 г.
31. Жалоба Пароенія Новицкаго, протопопа Селецкаго, на ксендза Лаврентія Залескаго о нанесеніи ему безчестія и побоевъ 48
- 1646 г.
32. Жалоба іеромонаха Палемона Бочевича на игумена Купятицкаго монастыря, Юсифа Іоанна Нелюбовича Тукальского и на войта Каменецкаго 49
-
33. Жалоба священника, церкви Прегалинской, Іоанна Важинскаго 52
- 1652 г.
34. Привилегія короля Михаила, подтверждающая привилегію, данную Яномъ-Казиміромъ Венедикту Глинскому, на Кобринскую архимандрію 53
- 1656 г.
35. Письмо епископа Владимірскаго Потя къ Брестскому протопопу о постройкѣ на мѣстѣ сгорѣвшей церкви новой, гдѣ нѣкогда были церкви свв. Космы и Демьяна 53
- 1657 г.
36. Подтверженіе правъ и преимуществъ, данное священнику Шебринской церкви во имя Рождества Пресвятыя Богородицы 56
- 1658 г.
37. Привилегія короля Яна Казимира, подтверждающая фундушовую записъ на Гершоновицкую церковь во имя Покрова Пресвятыя Богородицы 57
- 1661 г.
38. Жалоба священника Адріана Смоленскаго на Масловскаго 59
- 1662 г.
39. Фундушовая записъ на церковь во имя Покрова Пресвятыя Богородицы въ Гершоновичахъ 60
- 1665 г.
40. Универсалъ короля Яна Казимира, служащій священникамъ церковей Пещачкой и Кіевецкой 62
- 1668 г.
41. Универсалъ гетмана Михаила Казимира Паца 63
-
42. Универсалъ короля Яна Казимира, данный на охраненіе духовныхъ имѣній, лежащихъ въ экономіи Брестской 64
-
43. Универсалъ гетмана Михаила Паца, которымъ нѣкоторыя деревни, принадлежащія Кобринской архимандріи, освобождаются отъ военной повинности 65
- 1669 г.
44. Извлеченіе изъ книгъ духовныхъ епископскихъ Владимірскаго епископа

- держашее въ себѣ право на приходъ Звадской церкви 65
-
45. Подтвердительный листъ Франциска Пражмовскаго, короннаго секретаря, на всѣ документы Шебринской церкви. 66
-
46. Листъ Викторина Вербицкаго, епископа Луцкаго, подтверждающій замѣну земли Шебринской церкви. 67
-
47. Обязательство Брестскаго кагала ежегодно уплачивать чиншъ за аренду земли, принадлежащей церкви свв. Космы и Даміана 68
-
48. Извлеченіе изъ епископскихъ книгъ фундушовой записи на Велямовскую церковь 70
1670 г.
49. Подавчій листъ Кіевскаго митрополита Гавріила Коленды 71
-
50. Позывъ митрополита Кіевскаго Гавріила Коленды Брестскому жидовскому кагалу 72
1671 г.
51. Привилегія короля Михаила епископу Пинскому и Туровскому Михаилу Бѣловору на Лавришовскую архимандрію. 73
-
52. Упоминальный листъ короля Михаила митрополиту Кіевскому Гавріилу Колендѣ 74
1672 г.
53. Опредѣленіе по дѣлу между митрополитомъ Кіевскимъ Гавріиломъ Колендою и Яномъ Вацлавомъ Глинскимъ, такъ же Кобринскими жидами 76
-
54. Универсалъ Виленскаго воеводы Паца 78
1673 г.
55. Универсалъ великаго гетмана в. к. Литовскаго Михаила Паца, освобождающій греко-унитское духовенство отъ военныхъ повинностей 78
1674 г.
56. Консенсъ Брестскаго капитула на владѣніе плацомъ, принадлежащимъ церкви свв. Космы и Даміана, данный Брестскимъ жидамъ . 79
1676 г.
57. Потвердительная привилегія короля Яна III, освобождающая греко-унитское духовенство Владимірской и Брестской епархіи отъ военныхъ повинностей и отъ свѣтскихъ судовъ 81
1679 г.
58. Универсалъ короля Яна III, которымъ онъ сзываетъ духовенство православное и унитское собраться въ Люблинъ, для соглашенія подѣламъ вѣры 84
-
59. Привилегія короля Яна III, подтверждающая фундушъ Королебродской церкви и освобождающая священниковъ отъ свѣтской юрисдикціи. 86
-
60. Привилегія короля Яна III на четыре ярмарки въ пользу Кобринской церкви во имя Пречистой Богородицы 88

61. Привилегія короля Яна III на церковь Киевскую 90
1680 г.
62. Фундушова запись хорунжаго Смоленскаго, Василя Красинскаго, на часовню св. Стефана, при Брестскомъ монастырѣ св. Симеона Столпника 93
1681 г.
63. Листъ короля Яна III, подтверждающій комиссарское опредѣленіе касательно земли, принадлежащей Брестской кафедральной церкви во имя Св. Спаса 96
64. Фундушова запись священника Коденской церкви на ту же церковь 97
65. Подтвердительная привилегія короля Яна III на земли, принадлежащія Преображенской церкви въ Руднѣ 99
66. Привилегія короля Яна III, данная Полосской церкви во имя Св. Троицы и св. Димитрія 102
1682 г.
67. Упоминальный листъ короля Яна III Брестскимъ иезуитамъ 104
1685 г.
68. Фундушова запись Θεодоры Тышковской на церковь во имя Успенія Пресвятой Богородицы и св. архангела Михаила въ Шпшовѣ 105
69. Привилегія короля Яна III, подтверждающая фундушовую запись на Олтушскую церковь во имя Преображенія Господня 106
70. Право на приходъ Тростяницкой церкви, съ подтвержденіемъ фундуша 107
1691 г.
71. Фундушова запись князя Карла Радивиля Голешовской церкви во имя св. Михаила и св. Бориса и Глѣба 108
1686 г.
72. Универсалъ гетмана Сапѣги войскамъ, служащій къ охраненію духовныхъ греко-унитскихъ имѣній 109
73. Фундушова запись на Непельскую церковь Адама Скашевскаго, стольника Закрочимскаго 110
1689 г.
74. Листъ короля Яна III къ Виленскому каштеляну и администратору Кобринской экономіи, Юсифу Служкѣ 112
1693 г.
75. Освобоженіе корчмы, принадлежащей Малецкой церкви, отъ подати капщизны 113
1695 г.
76. Привилегія короля Яна III, служащая Пинскимъ и Туровскимъ епископамъ, о взиманіи колады 114
77. Фундушова запись на Луковецкую церковь во имя воздвиженія честнаго креста 115
1696 г.
78. Право на приходъ и фундушова запись на церковь Покрова Пресвятой Богородицы въ с. Прилукахъ 117

79. Фундушовая запись на церковь въ Радваничахъ 118
1698 г.
80. Фундушовая запись корелевскихъ комиссаровъ на Прилуцкую церковь 119
1699 г.
81. Право на приходъ Опольской церкви священнику Данилу Задержичу 120
-
82. Привилегія короля Августа II на постройку Рокиненской церкви во имя св. Троицы 121
1701 г.
83. Подтверженіе фундуша на Кюденскую церковь во имя св. архангела Михаила 123
-
84. Фундушовая запись Карла Радвила на Долгобродскую церковь во имя Честнаго креста Господня 124
-
85. Фундушовая запись Карла Радвила на Харскую церковь во имя Преображенія Господня 125
-
86. Фундушовая запись князя Радвила, данная Черской церкви во имя св. архангела Михаила . . 127
1702 г.
87. Фундушовая запись на Мокринскую церковь во имя свв. апостоловъ Петра и Павла 128
1703 г.
88. Право Русиловскому церковному братству на свободное вареніе пива и на другія преимущества, данное Брестскою каштеляншею Коптевою 130
89. Фундушовая запись Карла Станислава Радвила, данная священнику Кленовницкой церкви . . . 131
1709 г.
90. Привилегія епископа Луцкаго Александра Выговскаго на 4 четверти земли въ м. Яновъ, данная на церковь свв. Косьмы и Доміана . . 133
1717 г.
91. Изрекательная запись отъ общины села Луки на поле Островъ, на которомъ построена церковь . 134
1718 г.
92. Фундушовая запись на церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы и свв. апостоловъ Петра и Павла въ Тришинъ 135
-
93. Фундушовая запись на Малоеленскую церковь во имя сс. апостоловъ Петра и Павла 136
-
94. Фундушовая запись на Матіевскую церковь во имя сс. Іоанна Крестителя, Симеона столпника и великомученицы Варвары . . . 138
-
95. Копія фундушовой записи на церковь во имя Покрова Пресвятыя Богородицы въ Визнъ 141
1719 г.
96. Запись на участокъ земли для Звадской церкви 143
-
97. Фундушовая запись на Кюденскую церковь во имя св. Духа . 144
1720 г.
98. Фундушовая запись на Остромечевскую церковь 146

Стран.

Стран.

-
99. Право на приходъ священнику
Зещинской церкви 148
-
100. Консенсъ короля Августа II на
фундушъ Ревятицкой церкви . . . 149
- 1724 г.
101. Фундушовая запись на Мыщцкую
церковь во имя Покрова Пресвя-
той Богородицы 151
- 1726 г.
102. Судебное опредѣленіе по дѣлу
между митрополитомъ Леономъ
Кишгой и помѣщиками Яржинами
и Брониковскими объ убіеніи свя-
щенника Лыщцакаго 152
- 1727 г.
103. Фундушовая запись на церковь
св. Николая въ Сѣхновичахъ . . . 161
- 1728 г.
104. Фундушовая запись на Страдеч-
скую церковь во имя Покрова
Пресвятой Богородицы 162
-
105. Письмо каштеляна Троцкаго Са-
пѣги къ Кіевскому митрополиту 164
-
106. Фундушовая запись на Луковец-
кую церковь во имя св. животно-
рящаго Креста 165
- 1732 г.
107. Замѣнная запись Сапѣги, данная
Зубачской церкви 166
- 1735 г.
108. Духовное завѣщаніе Полоцкаго
стольника Мартина Хржановска-
го на Варшевскую церковь . . . 167
-
109. Привилегія короля Августа III
Врестскому православному мона-
- стырю во имя св. Симеона столп-
ника 168
- 1736 г.
110. Право на приходъ священнику
Опольской церкви во имя св. Прак-
седы 169
- 1737 г.
111. Универсалъ короля Августа III
о назначеніи на мѣста православ-
ныхъ священниковъ въ его эконо-
міяхъ 170
-
112. Фундушовая запись на Пашуцкую
церковь во имя Рождества Пре-
святой Богородицы 171
-
113. Подтвержденіе и возобновленіе фун-
душовой записи на Щитницкую
церковь 173
-
114. Письмо воеводы Мазовецкаго По-
нятовскаго къ епископу Влади-
мирскому Гodeбскому 175
-
115. Фундушовая запись на Ходосов-
скую церковь 175
- 1738 г.
116. Обозначеніе границъ фундуша
Остромечевской церкви 177
- 1739 г.
117. Фундушовая запись на Котран-
скую церковь 178
-
118. Фундушовая запись на Кустын-
скую церковь 179
- 1740 г.
119. Фундушовая запись на церковь
Покрова Пресвятой Богородицы и
воздвиженія Честнаго креста въ
Дядковичахъ 181

120. Записный документ на землю, принадлежащую Кругельской церкви 184

1743 г.

121. Распоряжение Владимирского и Брестского епископа о передаче церковного имущества священнику Кищенко 185

1745 г.

122. Фундушова запись на церковь св. Иоанна въ имѣніи Лобачевъ . 186

1746 г.

123. Постановление короля Августа III объ учрежденіи комиссіи для разбора жалобъ между православными и униатами 188

—

124. Подтвердительная привилегія короля Августа III на церковь Преображенія Господня въ селѣ Руднѣ 190

—

125. Подтвердительная привилегія короля Августа III на Тевелевскую церковь 194

—

126. Подтвердительная привилегія короля Августа II на Ревятычскую церковь 200

—

127. Подтвердительная привилегія короля Августа III на Луговскую церковь 207

1749 г.

128. Фундушова запись на Павловскую церковь, во имя св. евангелиста Иоанна 213

1750 г.

129. Жалоба Кобринскаго архимандрита на шляхту Новоселецкую и

Ходинецкую о захватѣ ею монастырской земли 215

1751 г.

130. Фундушова запись на Костеневицкую церковь во имя св. пророка Іліи 217

1751 г.

131. Право на приходъ Войской церкви, данное священнику Матееу Будиловичу 219

1752 г.

132. Привилегія короля Августа III на постройку Коросчанской церкви во имя усѣкновенія главы Іоанна Предтечи 220

1753 г.

133. Компромиссарское опредѣленіе по дѣлу между православнымъ Замухавецкимъ монастыремъ и Брестскими Базыліанами 221

—

134. Фундушова запись на Хорошанскую церковь во имя усѣкновенія главы св. Іоанна Предтечи . . . 224

1755 г.

135. Фундушова запись на церковь въ Новоселкахъ . . . . .

—

136. Добавочные пункты къ фундушовой записи на Костеневицкую церковь 227

1757 г.

137. Право на приходъ Лосицкой церкви во имя св. архангела Михаила 228

—

138. Право на приходъ Радешской церкви 230

—

139. Подтвержденіе фундушовой записи на Корчовскую церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы 231

1765 г.

140. Фондушова запись на церковь Пресвятой Богородицы въ Мотыкалахъ 233

1766 г.

141. Право на приходъ Каменицы-Жировицкой церкви 236

1771 г.

142. Воспрещеніе, послѣдовавшее отъ папы Климента XIV, архіепископу Кіевскому Фелиціану Володковичу, чтобы онъ не вмѣшивался въ дѣла управленія Львовскаго епископа Леона Шептицкаго и Брестскаго епископа Антонина Млодовскаго 237

1772 г.

143. Актъ измѣренія земли, принадлежащей Копыловской церкви. Земля эта дана княжной Елисаветой Сапѣжиной, съ условіемъ, чтобы священникъ четверть увологи назначилъ для дьячка 240

1776 г.

144. Право на приходъ Пружанской церкви во имя Преображенія Господня 242

1778 г.

145. Консенсъ митрополита Леона Шептицкаго для исходатайствованія права на приходъ Зещинской церкви 243

146. Возобновленіе фондушовой записи на Опольскую церковь 244

147. Право на приходъ Збунинской церкви во имя св. Николая 246

1789 г.

148. Право на приходъ Зещинской церкви во имя воздвиженія Честнаго креста 247

—

149. Право на приходъ Городецкой церкви, данное Плоцкимъ епископомъ Михаиломъ, кн. Понятовскимъ, священнику Михаилу Тонкелю 248

1657 г.

150. Духовное завѣщаніе Лаврентія Вербницкаго, въ которомъ онъ записываетъ на Половецкую церковь извѣстную сумму и полувологи земли священнику 249

1693 г.

151. Листъ короля Яна III, служащій священнику Тевелевской церкви 250

—

152. Передача королемъ Яномъ III Кіевской митрополіи въ администрацію прототронію Леону Шлюбичу Заленскому 252

1698 г.

153. Подтвердительная привилегія короля Августа II-го на православную церковь во имя Рождества Пресвятой Богородицы за р. Муравцемъ въ Брестѣ-Литовскомъ 253

1699 г.

154. Подтвердительная привилегія короля Августа II на землю и мельницу православному Замухавецкому монастырю въ Брестѣ 254

—

- Переводъ 142 акта съ латинскаго на русскій языкъ 259

II.

Акты, относящіеся къ администраціи Западнаго края.

Стран.

Стран.

1577 г.

155. Постановленіе дворянъ сенаторовъ и депутатовъ, собранныхъ на Волковыйскомъ съѣздѣ, о наложеніи подати по случаю предстоящей войны. 271

156. Жалоба Аполоніи Коптевой на Каспра Валентиновича Дембинскаго о разграбленіи ея имущества . . 277

1580 г.

157. Листъ короля Стефана старостѣ Брестскому и Кобринскому Евстафію Воловичу, чтобы онъ велѣлъ досмотрѣть: что отъ соляной пошлыны должно принадлежать казнѣ, а что арендаторамъ жидамъ. 293

158. Листъ короля Стефана ко всѣмъ купцамъ, которые занимаются провозомъ соли изъ Брестскаго склада, чтобы они вносили установленную пошлыну 294

159. Листъ короля Стефана о взиманіи пошлынь съ каменной (ледоватой) соли, вывозимой изъ Бохніи и Велички 295

160. Листъ короля Стефана, запрещающій брать пошлыну отъ соли, перевариваемой въ Коднѣ 296

161. Контрактъ Евстафія Воловича и Николая Сапѣги съ королемъ Сте-

фаномъ на провозъ румовой соли изъ Кракова въ Кодень, и письменное условіе между Володичемъ и Сапѣгою 297

162. Подтвердительная записъ воеводы Минскаго Николая Сапѣги, данная королевскому медику Николаю Буцелли относительно условій контракта на счетъ вывариванія соли въ Коднѣ 301

163. Квитанція королевскаго медика Николая Буцелли въ полученіи облигаціи на десять тысячъ и пятьдесятъ злотыхъ, выданная Евстафію Воловичу и Николаю Сапѣгѣ. 303

164. Обязательство Брестскихъ жидовъ: Товіи Богдановича, Лазара Абрамовича и Липмана Шмерлевица, данное канцлеру в. кн. Литовскаго Евстафію Воловичу и воеводѣ Минскому — Николаю Сапѣгѣ на счетъ доставки и вывариванія соли въ Коднѣ. 304

1587 г.

165. Постановленіе дворянъ в. к. Литовскаго на съѣздѣ въ Вильнѣ при началѣ междуцарствія 308

166. Заявленіе посла Яна Глѣбовича предъ Варшавскимъ градскимъ судомъ 319

1592 г.

167. Коммиссарское опредѣленіе, въ

которомъ показаны границы между пуцею Бѣльскою и Бѣловѣжскою. 320

168. Листъ короля Сигизмунда III-го хоружему Букрабѣ, чтобы онъ явился на спорное мѣсто между пуцею Бѣловѣжскою и Бѣльскою. 322

1605 г.

169. Универсалъ короля Сигизмунда III-го о взиманіи нововозвышеннаго мыта, по причинѣ угрожающей войны 323

1621 г.

170. Универсалъ гетмана Карла Ходкевича. 324

171. Универсалъ Яна Карла Ходкевича королевскому войску на Украинѣ 325

172. Универсалъ короля Сигизмунда III-го о томъ, чтобы дворянство готовилось къ войнѣ по случаю угрожающей опасности отъ Турецкаго Султана и Россіи 326

173. Жалоба крестьянъ Крымскихъ на учиненныя имъ войсками насилія. 328

1631 г.

174. Вводный актъ на владѣніе въ г. Брестѣ домомъ, завѣщаннымъ Брестскимъ мѣщаниномъ Иваномъ Добрановичомъ уніятскому монастырю и уніятской церкви св. апостоловъ Петра и Павла 329

1632 г.

175. Универсалъ короля Сигизмунда III-го по поводу жалобъ таможенныхъ чиновниковъ 330

176. Универсалъ короля Сигизмунда III о сохраненіи и поддержаніи Магдебургскихъ правъ цедовальниковъ, хлѣбниковъ, слесарей и сапожниковъ г. Бреста. 332

177. Универсалъ примаса архіепископа Гѣзнненскаго Іоанна Венжика по случаю смерти короля Сигизмунда III 333

178. Универсалъ гетмана в. кн. Литовскаго Льва Сапѣги ротмистру Михаилу Кучевскому. 336

179. Листъ повѣтоваго сеймика о порядкѣ судопроизводства до установленія каптуровыхъ судовъ. . . 337

180. Постановленіе Брестскаго дворянства о поголовномъ участіи въ избраніи короля 338

1645 г.

181. Подтвержденіе привилегіи короля Яна Казимира на Магдебургское право мѣстечку Мальчу. 340

1655 г.

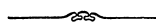
182. Жалоба великаго канцлера Литовскаго Христофора Паца и великаго короннаго канцлера епископа Луцкаго Пражмовскаго, а также Смоленскаго воеводы и Литовскаго польнаго гетмана Михаила Паца на пословъ Минскаго воеводства Мартина Володковича и Ѳедора Лукомскаго о томъ, что они, не исполняя инструкціи, дѣйствовали къ разрыву сейма. 342

1658 г.

183. Универсалъ короля Яна Казимира 343

Стран.	Стран.
обеспечивающий диссидентамъ ихъ права и вольности.	г. Бреста Московскимъ войскомъ въ 1660 году . . . . .
346	362
1660 г.	
184. Универсалъ короля Яна-Казимира объ усиленномъ взиманіи податей по случаю непріятельскаго на- шествия	192. Предостерегательный листъ коро- ля Яна Казимира . . . . .
348	363
—	
185. Реестръ вещамъ, заграбленнымъ у землянъ и подданныхъ имѣнія Черновицъ боярами и подданны- ми Кореневскими вмѣстѣ съ коза- ками	193. Универсалъ администратора скар- бу в. кн. Литовскаго Саковича о новой соляной пошлинѣ . . . . .
349	364
—	
186. Жалоба Андрея Бѣлецкаго и дру- гихъ на пановъ Дембинскихъ по- поводу ихъ наѣзда, грабежа и раз- боя	194. Листъ короля Яна Казимира объ освобожденіи Шерешевскихъ мѣ- щанъ отъ всякихъ податей на че- тыре года . . . . .
355	366
—	
187. Жалоба землянина Франциска Ми- хаила Вшемборовскаго на брать- евъ Матѳея и Ивана Дембинскихъ по поводу ихъ наѣзда и разбоя	195. Постановленіе дворянъ Брестска- го воеводства на реляціонномъ сей- микѣ . . . . .
357	368
—	
188. Жалоба землянина Франциска Ми- хаила Вшемборовскаго на брать- евъ Дембинскихъ	196. Универсалъ администратора скар- бу в. кн. Литовскаго А. М. Сако- вича . . . . .
358	369
—	
189. Жалованная грамота князя Алек- сѣя Кирилловича Шаховскаго брать- ямъ Матѳею и Ивану Дембин- скимъ—шляхтѣ на разные имѣнія	197. Универсалъ короля Яна-Казимира о томъ, чтобы никто не уклонял- ся отъ пошрины, наложенной на соль . . . . .
360	371
—	
1661 г.	
190. Донесеніе вознаго объ опустоше- ніи Каменца непріателемъ	198. Листъ короля Яна-Казимира пол- ковнику Павлу Тетерѣ . . . . .
361	372
—	
191. Просьба Брестскихъ обывателей къ королю Яну-Казимиру о даро- ваніи имъ нѣкоторыхъ новыхъ правъ и о восстановленіи преж- нихъ—древнихъ, послѣ разоренія	199. Листъ короля Яна-Казимира, осво- бождающій мѣщанъ Каменецкихъ отъ всѣхъ податей и пошлинъ на четыре года . . . . .
361	373
—	
200. Привилегія короля Яна Казимира городу Каменцу	201. Инструкція дворянъ Брестскаго
374	374

Стран.	Стран.
воеводства, данная депутатамъ от- правляемымъ на избирательный сеймъ 375	—
202. Условіе мѣщанъ Дивинскихъ съ Дивинскими жидами на счетъ со- двржанія солдатъ 385	—
1662 г.	209. Напоминальный листъ короля Яна Казимира Брестскому магистрату. 393
203. Универсалъ маршалка Литовскихъ войскъ Казимира Жеронскаго . . 386	—
—	210. Письменное обязательство Брест- скихъ мѣщанъ 394
204. Универсалъ маршалка войскъ В. Кн. Литовскаго К. Х. Жеронска- го 387	—
—	211. Листъ короля Яна Казимира о назначеніи комиссаровъ въ село Остромечъ 395
205. Постановленіе дворянъ Брестскаго воеводства на сеймикѣ реляцій- номъ 388	—
—	212. Инструкція дворянъ Брестскаго во- евдства, данная депутату, отпра- вляемому къ королю 396
206. Универсалъ короля Яна Казимира. 390	1664 г.
1663 г.	214. Универсалъ короля Яна Казимира Брестскому воеводству о всеоб- щемъ ополченіи противъ Русскихъ. 398
207. Заявленіе дворянъ Брестскаго во- евдства о томъ, что они доброволь- но обѣщали двойное подымное каш- теляну Савицкому 319	

О П Е Ч А Т К И.

Напечатано:				Слѣдуетъ читать:			
Стр. 13,	1 столб.,	12 стр. св.	Кобринскій церкви	Кобринской церкви			
— 15,	2 —	1 — —	Имѣннѣ	И мѣннѣ			
— 23,	въ излож. сод.,	2 — —	Григорію Остафѣвичу и Ипатію Смоленскому	Григорію Остафѣвичу (прежнему) и Ипатію Смо- ленскому (настоящему)			
— 29,	въ излож. сод.,	1 — —	Тимофѣевичу	Тимофеевичу			
— —	— —	4 — —	всѣму	всему			
— —	— —	5 — —	Дурячи... Мѣдни... Ко- пыло и Окчина	Дурячь... Мѣдни... Копыло- ва и Окчныя			
— 41,	— — —	2 — —	подскарбій	подскарбій			
— 42,	1 столб.,	2 ст. св.	należało, wielmożny	należało. Wielmożny			
— —	2 — —	6 — —	Mu ze,	Mu ze			
— 43,	въ излож. сод.,	3 — св.,	Св. Спаса.	сс. ап. Петра и Павла.			
— —	2 столб.,	4 ст. св.	konfirmacją	konfirmacją			
— 45,	1 — —	2 — —	listu;	listu			
— 46,	2 — —	5 — —	czernastego	czernastego			
— 47,	2 — —	22 — св.	włokę, kupno	włokę kupną			
— 48,	2 — —	11 — —	czterdziestego	czterdziestego			
— —	— —	18 — —	producitt	producit			
— 53	въ излож. сод.	3 ст. св.	Литовское,	Литовскомъ,			
— 56,	— — —	2 — —	Вудрисовича	Будилонича,			
— 57,	1 столб.	3 — св.	należało, przełożono	należało. Przełożono			
— —	2 — —	2 — —	nie mogą,	nie mogą;			
— 58,	1 — —	4 — св.	nie mogą,	nie mogą;			
— —	2 — —	8 — св.	Mscis.	Mielnic.			
— —	2 — —	6 — —	Litewskiej,	Liwskiej,			
— 59,	1 — —	17 — св.	, o to,	o to:			
— —	2 — —	8 — —	spektować.	spektować;			
— —	— —	13—14 — —	bandoletu,	bandoletu;			
— —	— —	15 — —	uchował,	uchował:			
— —	— —	17 — —	szkodziła,	szkodziła;			
— 60,	1 — —	3 — —	tem	tym			
— —	— —	13 — —	Andriana	Andriana			
— —	2 — —	11 — —	szarpnęła,	szarpnęła;			
— —	— —	15 — —	uczynił, a	uczynił. A			
— —	въ излож. сод.,	посл. стр.	названія	назначенія			
— 62,	— — —	1 — св.	Литовскомъ	Литовскомъ,			
— —	столб.,	8 ст. св.	ciężazy	ciężary			
— 63,	2 — —	— — —	Datt	Dat.			
— 64,	въ излож. сод.	5 ст. св.	двѣжимость,	двѣжимости,			
— —	— — —	4—5 — —	богослуженіе.	богослуженія.			
— —	2 столб.	14 ст. св.	uczynsz,	uczynisz,			
— 65,	2 — —	3 ст. св.	żołnierskim,	żołnierskim:			
— 66,	2 — —	5 — —	toż	taż			
— 72,	въ излож. сод.	2 ст. св.	помяненные	помянутые			
— 74,	— — —	3 — св.	Минскаго	Пинскаго			
— 81,	— — —	2 — —	въ силу	по силѣ			
— 81,	1 столб.,	19 ст. св.	obeszterow	obeszterow,			
— 92,	1 — —	5 — —	Wniebowzięcia	Wniebowzięcia			
— 98,	2 — —	2 — св.	lda	da			
— 99,	въ излож. сод.	4-5 — св.	Рудна, Даровизна, Вес- ковъ и Березовая Гута,	Руднѣ, Даровизнѣ, Вескахъ и Березовой Гутѣ,			
— 106,	— — —	4 — —	и снисходя	то снисходя			
— 119,	— — —	3 — —	Прилукъ,	Прилукахъ,			
— 148,	въ огл., въ изл. сод. и во всѣмъ актѣ:		Лещинская церковь	Зещинская церковь			
— 169,	въ оглавленіи		Правседы.	Параскеви.			
— 170,	въ излож. сод.,	4 ст. св.	самоправства	самоуправства			Библиотека "Руниверс"

— 171,	—	—	—	1	—	—	жеая,	жеая,
— 172,	1	въ столб.,	20	ст. св.	—	—	podmorzunej	podkomorzunej
— 177,	2	—	—	13	—	—	Siedliska	siedliska
— 200,		въ оглавленіи,					Августа II	Августа III
— 213,		—					Павловскую	Бубельскую
— 233,	—	излож. сод.,	5	ст. сн.	—	—	папйтками	напитками
— 234,	1	столб.,	18	ст. св.	—	—	dlr	dla
—	—	—	—	4	—	—	gruntami	gruntami
— 238,	—	—	—	11	—	св.	Clementis III	Clementis V
— 229,	—	—	—	10	—	сн.	pec,	, pec
—	—	2	—	—	—	—	quandunque	quasunque
— 244,	въ излож. сод.	2	ст. св.	—	—	—	оригинальный фундушъ,	оригиналь фундуша.
— 245,	2	столб.	17	ст. сн.	—	—	plesozarubne,	pleso zarubne,
— 255,	1	—	—	25	—	св.	zamuchowsem,	za Muchowsem,
— 271,	предъ огл. актъ по	порядку	—	—	—	—	—	155
— 273,	1	столб.,	13	ст. св.	—	—	оказуетъ,	оказуютъ,
— 292,	2	—	—	18	—	—	мажонки	малжонки
—	—	—	—	16	—	сн.	Дѣмбинского,	Дѣмбинского,
— 296,	2	—	—	19	—	—	нана	пана
—	—	—	—	3	—	—	уписованья	уписованье
— 297,	въ из. сод. 2 ст. 10 п. 1 с. св.	—	—	—	—	—	взялъ изъ кассы	взялъ при жизни изъ кассы
— 309,	—	—	—	20 п. 2 с.	—	—	позволить	позволилъ
— 363,	въ из. сод. 1 ст. 5 стр.	—	—	—	—	—	принадлежащихъ	принадлежащихъ
—	—	—	—	2 ст. 3	—	—	притѣсеній,	притѣсеній,
— 364	—	—	—	2—	пос. ст. сн.	—	платить ся.	платить ея.
— 368	—	—	—	5—	5—	св.	додапей	податей
— 376,	—	—	—	1—	15 п. 2 с. св.	—	изданіи	изданіе
— 381,	—	2 столб.,	19	ст. сн.	—	—	privatorum	privatorum,

Изданія Виленской Археографической Коммисіи:

- 1) Акты Гродненскаго Земскаго суда. Томъ I. Вильна, 1865 г., въ 4-ю д. листа. Стр. XXIV, 377. Ц. 1 р., пересылочныхъ за 3 ф.
- 2) Акты Брестскаго Земскаго суда. Томъ II. Вильна, 1867 г., въ 4-ю д. листа. Стр. X, 361. Ц. 1 р., пересыл. за 3 ф.
- 3) Ревизія пущъ и переходовъ звѣринныхъ въ бывшемъ Великомъ Княжествѣ Литовскомъ, съ присовокупленіемъ грамотъ и привилегій на входы въ пущи и земли, составленная старостою Мстиславскимъ Григоріемъ Богдановичемъ Воловичемъ въ 1559 году, съ присовокупленіемъ другой актовой книги, содержащей въ себѣ привилегіи, данны дворянамъ и священникамъ Пинскаго повета, составленной въ 1554 году. Вильна, 1867 г., въ 4-ю д. листа. Стр. V, 381. Ц. 1 р., пересыл. за 3 ф.
- 4) Краткія таблицы, необходимыя для исторіи, хронологіи, вообще для всякаго рода археологическихъ изслѣдованій и въ частности для разбора древнихъ актовъ и грамотъ западнаго края Россіи и Царства Польскаго. Вильна, 1867 г., въ 4-ю д. листа. Стр. II, 49 (объяснительнаго текста) и 17 таблицъ. Ц. 50 коп., пересыл. 2 ф.
- 5) Акты Брестскаго Гродскаго суда. Томъ III. Вильна, 1870 г., въ 4-ю д. листа. Стр. XX, 416. Ц. 1 р. 50 коп., пересыл. за 3 ф.

Главный складъ этихъ изданій находится при самой Коммисіи; кромѣ того ихъ можно получить у книгопродавцевъ—коммисіонеровъ Коммисіи, а именно: въ Вильнѣ—въ книжномъ магазинѣ г-на *Сиркина*; въ С.-Петербургѣ—въ книжномъ магазинѣ *А. Ѳ. Вазунова*; въ Москвѣ—въ книжномъ магазинѣ *И. Г. Соловьева*; и въ Харьковѣ—въ главномъ книжномъ магазинѣ госпожи *Балминой*.